ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTID... ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ևւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաք: Հատը 12 փր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MARDI 1 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7771 — 33 ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3582

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Տարին փոխուեցաւ լեռ մը հող ձգելով իր ետին:

Միջազգային գետնի վրայ առկախ կը մնան բոլոր այն հրատապ հարցերը որ լրնային փոթորիկ մը յարուցանել:

Անորոշութիւն՝ արեւմտեան Եւրոպայէն մինչեւ Միջին եւ Ծայր. Արեւելք:

Պաղ պատերազմի նոր շրջան մը, աւելի կրքոտ եւ արկածալի:

Վրդովիչ է մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի կացութիւնը:

Կարելի եղաւ կասեցնել զինեալ ընդհարումները: Բայց հորիզոնը մութ է տակաւին:

Զափազանց դանդաղ կ'ընթանայ ջրանցքին վերաբացման գործողութիւնը:

Եւ տակաւին շատ ջուր կը վերցնէ նաւարկութեան կազմակերպումը, — միջազգայի՞ն թէ եգիպտական:

Միեւնոյն ատեն խմորումներ՝ միւս արաբական երկիրներուն, մասնաւորաբար Սուրիոյ մէջ, որ դարձած է հնոց ներքին եւ արտաքին մրցակցութեանց:

Ամերիկեան միջամտութեան ձեռնարկներն ալ կ'ապացուցանեն մտահոգութեան խորութիւնը:

Այլեւս աւելորդ է խօսիլ միւս միջազգային կնճիռներու մասին որոնք նոյնութեամբ կը փոխանցուին նոր տարուան, — զինաթափութիւն, հիւլէական զէնքի փորձեր, միացեալ Եւրոպա, եւ այլն:

Տարուան մեծ փոթորիկը, Հունգարիոյ ապստամբութիւնը խեղդուեցաւ զինու զօրութեամբ:

Այս առթիւ ալ հաստատուեցաւ թէ ոեւէ արբանեակ երկիր չի կրնար կանգուն մնալ առանց Խ. Միութեան զնդացիրներուն եւ սուիններուն:

Միւս կողմէ, միանգամ ընդ միշտ ճշդուեցաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները եւ մասնաւորապէս Մ. Նահանգները երբեք միտք չունին ո եւ է երկիր գերութենէ ազատելու զինեալ միջամտութեամբ:

Գաղտնիք մը չէր այս պարագան, եւ պատասխանատու բերաններով ալ նոյնտարարուեցաւ հունգարական ապստամբութեան առթիւ:

«Օգնութիւն, օգնութի՛ւն» կ'աղաղակէին Փեշթայէն, ի լուր աշխարհի:

Այդ օգնութիւնը վերածուեցաւ փախստականներու եւ տարագիրներու տեղաւորման եւ պարենաւորման, ինչպէս հայկական ջարդերուն ատեն:

Միջազգային ովկիանոսէն անցնելով հայկական լիճը, պարտականութիւն կը սեպենք յիշեցնել կարգ մը տարրական գիտելիքներ:

Նորէն կը գտնուինք ճակատագրական շրջանի մը մէջ, ենթակայ՝ միջազգային կացութեան ելեւէջներուն:

Ըլլալով ցիրուցան՝ ի սփիւռս աշխարհի, ստիպուած ենք ինքնապաշտպանութեան պայքար մղել ամէն ցամաքի եւ ամէն ճակատի վրայ:

Այդ պայքարը կը պահանջէ ամփոփում եւ կազմակերպում բոլոր պիտանի ուժերու: Կը պահանջէ վերանորոգում եւ աշխատանք:

Մեկուսանալ եւ կրաւորական դիրք բռնել՝ նոյնքան վնասակար է, որքան ջլատել ներքին ուժերը կուսակցական պատրուակներով:

Որեւէ քաղաքական եւ ընկերային դաւանանք ամէն բանէ առաջ պիտի ծառայէ տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ բարօրութեան. այլապէս կը դառնայ չարիք:

«Նոր տարի, նոր բարի», կ'ըսէ մեր իմաստուն ժողովուրդը:

Ամէն տարուան «բարի»ն կախում ունի մեր իմաստութենէն եւ աշխատանքէն:

Ուրեմն ամփոփուիլ եւ նոր բաներ մըտածել, թօթափելով հնութեան եւ ծուլութեան փոշիները:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ նախագահ Այզընհաուըր պիտի խնդրէ խորհրդարանէն պատմական յայտարարութիւն մը հրատարակել, որուն համաձայն, Մ. Նահանգները յանձն պիտի առնեն Միջ. Արեւելքը պաշտպանել Խ. Միութեան յարձակման դէմ: Այս յանձնառութեան հետ Մ. Նահանգները տնտեսական յաւելեալ օգնութիւն պիտի տրամադրեն այդ երկրամասին: Իւրաքանչիւր երկրի պաշտպանութիւնը պիտի կատարուի երբ իրենք ուզեն, եւ ոչ թէ հակառակ իրենց կամքին:

Ուրեմն նախագահը լիազօրութիւն պիտի պահանջէ ի հարկին գործածելու ամերիկեան զինեալ ուժերը Միջին Արեւելքի մէջ:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս նախաձեռնութեան, զայն կոչելով «Այզընհաուըրի վարդապետութիւն» եւ բաղդատելով Թրումընի վարդապետութեան, Մարշըլի ծրագրին եւ Ատլանտեան դաշինքին հետ: Այս առթիւ դիտել կու տան թէ զինուորական պաշտպանութեան յանձնառութիւնը ծանրակշիռ հարց մըն է որ կրնայ պատերազմի յանգիլ. բայց այդ վտանգը այնքան մեծ չի համարուիր որքան թոյլ տալ որ Խ. Միութիւնը տիրէ Միջին Արեւելքի, գրաւելով Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ձգած պարապը: Նախագահը եւ արտաքին նախարարը այս մասին լուսաբանութիւններ. պիտի հաղորդեն երկու գլխաւոր կուսակցութեանց վարիչներուն:

Գալով տնտեսական յաւելեալ օգնութեան, խրագէտներ կը հաշուեն 400-500 միլիոն տոլար:

Այս օգնութիւնը տրամադրելով Մ. Նահանգները կ'ուզեն ոչ միայն աջակցիլ Միջին Արեւելքի տնտեսական բարգաւաճման, այլ եւ նպաստել արաբ-իսրայէլեան վէճերուն կարգադրութեան: Նոր քաղաքականութեան մանրամասնութիւնները ճշդելէ ետք նախագահը պիտի հրատարակէ իր յայտարարութիւնը:

Նախագահը եւ իր արտաքին նախարարը այն մտավախութիւնն ունին թէ Խ. Միութիւնը ցատկելով Թուրքիոյ, Իրաքի եւ Իրանի վրայէն — երբեմն ալ անգամ Պաղտատի ուխտին — կրնայ ձեռնարկներ կատարել զինուորական դիրք մը հաստատելու համար Եգիպտոսի, Յորդանանի, Սուրիոյ կամ Եէմէնի մէջ: Ռուսերը այս երկրամասին վրայ աչք ունին ցարական օրերէն ի վեր եւ վերջին դէպքերը կ'ապացուցանեն թէ բոլշեւիկները կ'ուզեն երազը իրականութեան վերածել: Ազդանշանը Եգիպտոսի տրամադրուած ռազմական օգնութիւնն էր. երկրորդը՝ խորհրդային ազդեցութեան զօրացումը Սուրիոյ մէջ, երրորդը՝ «կամաւորներ» ղրկելու սպառնալիքը: Ամերիկացիներու կարծիքով Անգլիան այժմ ի վիճակի չէ կասեցնելու խորհրդային թափանցումը: Արաբները չեն ուզեր գործակցիլ, Եգիպտոսի դէմ կատարուած արշաւանքին հետեւանքով:

× Արաբական երկիրներէն Փարիզ հասած դիւանագէտներ ուշագրաւ մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն Սուրիոյ մէջ կատարուած սովետական ձեռնարկներու մասին: Կը հաստատեն թէ Սուրիա ստացած է քան «Միկ» օդանաւ, լման սպառազինութիւն՝ մէկ զօրաբաժնի համար, յիսուն հրասայլ, հաւանաբար հարիւր զրահապատ կառք, սպառազինութիւն հրետաձիգ զօրամասերու համար եւայլն: Կ'ըսուի թէ Խ. Միութիւնը պիտի

«ՅԱՌԱՋ»

Ամանորի առթիւ լաւագոյն օրեր կը մաղթէ իր բոլոր բաժանորդներուն, ընթերցողներուն, ընկերներուն եւ բարեկամներուն:

Նոյն առթիւ շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ փութացին շնորհաւորել Ծնունդը եւ Նոր Տարին:

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ օր ծանր դէպքեր պատահեցան Ալժէրի մէջ, սպանեալ քաղաքապետ Ֆրոժէի յուղարկաւորութեան առթիւ: Թափօրին կը հետեւէին տասը հազար քաղաքացիներ, եռագոյն դրօշներով եւ «Մարսէյէզ» երգելով: Բազմութիւնը գայրացած էր եւ կրակ բացաւ: Երկու իսլամներ սպաննուեցան եւ քանի մը հոգի վիրաւորուեցան, դագաղը գերեզմանատուն չհասած: Յետոյ անկարգութիւններ տեղի ունեցան, կառքեր տապալեցան, անցորդներ յարձակում կրեցին: Ոստիկանութիւնը եւ զինուորները պաշարեցին քաղաքին իսլամական մասը, նոր արիւնահեղութեանց առաջքը առնելու համար:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ռումբեր գետեղուած էին չորս եկեղեցիներու մէջ, բայց ժամանակին երեւան հանուեցան: Ուրիշ ռումբ մըն ալ պայթեցաւ գերեզմանատան մէջ:

Կարգ մը թերթեր մեռեալներու թիւը կը հաշուեն եօթը, վիրաւորներ՝ աւելի քան յիսուն:

Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են, ի նախատեսութիւն նոր խռովութեանց:

Կոստանդինէի շրջանին մէջ ընդհարումներ տեղի ունեցան:

ՋՐԱՆՑՔԸ ՊԻՏԻ ԲԱՆԻ ՄԱՐՏԻՆ

Ազգաժողովին ներկայացուցիչը՝ զօր. Հուիլըր յայտարարեց թէ Սուէզի ջրանցքին մաքրագործումը սկսած է եւ փոքր նաւերու համար բաց պիտի ըլլայ մարտի սկիզբը, իսկ մեծերու համար՝ մայիսին: (Փոքր նաւերը կը հաշուեն տասը հազար թոն): Զօրավարը մասնաւոր զեկոյցով մը կը ծանուցանէ թէ մաքրագործումը կը կատարուի արագօրէն, եգիպտական իշխանութեանց կատարեալ գործակցութեամբ: Առջի օր սուզակ մը իջաւ ջրանցքին մէջ, պատմութեան ամէնէն յանդուգն ձեռնարկներէն մէկը կատարելու համար: Սուզակը պիտի քննէր եգիպտական «Ակուքիր» մեծ մարտանաւը որ ընկղմած է: Զօր Հուիլըրի քսան ազատարար նաւերէն միայն երկուքը կը գտնուին ջրանցքին հարաւակողմը. միւսները կը սպասեն հիւսիսային մասին մէջ, որպէսզի ականները մաքրուին:

× Կը հաստատուի թէ անգլիացիս երիտասարդ սպան, Մուրհաուզ, չնչահեղձ մեռած է պողպատեայ պահարանի մը մէջ: Այս պարագան բուռն զայրոյթ պատճառեց Անգլիոյ մէջ:

Ճարէ նաեւ մէկ արդիական սուզանաւ եւ չորս թորփիլանաւ եւ առաջին առթիւ պիտի ղրկէ 200 մասնագէտներ:

Դամասկոսէն հասած լուրերու համաձայն, գնդ. Սարաճ խստօրէն կը մաքրագործէ բանակը, հեռացնելով Արեւմուտքի համակիր տարրերը:

ԶԷՆՔԻ ՏԱԿ պիտի պահուին 1955ի Բ. զօրաժողովին զինուորները — այսինքն անոնք որ ծնած են 1934 յուլիս 16ի եւ 31 դեկտեմբերի եւ 1935 յունուար 1ի եւ մարտ 15ի միջեւ: Ասոնք դրօշի տակ առնուած էին 1955 օգոստ. 15ին եւ 1956 յունուար 1ի միջեւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ

Մեր հայրենի ջուրն եմ սիրում
Մեր ցորենի հացը,
Մեր արեւի հուրն եմ սիրում
Մեր երկնքի բացը.
Երբ աշնանի հողմն է սուլում՝
Բարդիների լացը,
Բարդիների լացն եմ սիրում,
Մեր դաշտերի թացը:
Մեր բազմադար ծառն եմ սիրում,
Մեր հայրենի գիրքը,
Մեր քանդակուած քարն եմ սիրում,
Մեր շինարար ձիրքը.
Երբ արեւն է պտղաւորում
Մեր մայր հողի կիրքը,
Մեր մայր հողի կիրքն եմ սիրում,
Մեր հայրենի միրգը:
Մեր հանդերի տօթն եմ սիրում,
Մեր հայրենի բոյրը.
Մեր սարերի օդն եմ սիրում,
Մեր երգի ջերմ յոյզը,
Մեր գոյութեան կռիւներում
Ժողովրդի յոյսը,
Ժողովրդի յոյսն եմ սիրում
Եւ յաղթութեան լոյսը.:

ԳԵՂԱՄ ՍԱՐԵԱՆ

300.000 ՏՈԼԱՐ ՄՈՒՏՔ, 700,000 ԵԼՔ...

Երուսաղէմի մեր թղթակիցը կը գրէ դեկտ. 18 թուականով.—

Լրագրական ասուլիսին առթիւ հարցուցի տեղապահ Տիրան արք.ի թէ՝ Միաբանութիւնը ի՞նչ կը մտածէ Եղիշէ արք.ի եւ կողմնակից Հայրիկ եպ.ի օրինազանցութիւններուն եւ դաւերուն դէմ, մանաւանդ որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն անգամ խաբուած են:

Պատասխանեց թէ՝ Միաբանութիւնը պիտի քննէ երկուքին ալ պարագաները:

— Ի՞նչ կը մտածէք վանքի այս անձուկ վիճակին վերջ մը տալու համար:

= Պիտի գիմենք ազգին՝ նիւթական օժանդակութիւն խնդրելու: Պիտի աշխատինք վանքը տնտեսապէս աւելի հաստատ հիմերու վրայ դնել, զանազան ծախքեր կրճատել, խնայողութիւններ ընել: Ներկայիս ծախքին հազիւ կէսը եկամուտներէ կը գոյանայ: Վերջին եօթը տարիներու ընթացքին Բարեգործականէն, արտասահման ղրկուած նուիրակներէն եւ նըւէրներէ գոյացած է շուրջ 300.000 տոլար, իսկ ծախքն է շուրջ 700,000 տոլար: Այս ծախքերուն մէջ է ժողովուրդին տրուած նպաստը:

Մեկնելու պահուն պատր. տեղապահը յայտնեց թէ՝ որեւէ ատեն պատրաստ է լուսաբանութիւններ տալու հանրութիւնը չահագրգռող հարցերու մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐՈՒՆ հետեւանքով ծանր վնասներ կրեց Ֆրանսայի անգրատլանտեան մեծ շոգենաւը, Լիպէրթէ եւ հարկադրուեցաւ Հավր վերադառնալ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ համայնավար կուսակցութիւնները համաձայնութիւն մը կնքեցին, որով կը յայտարարեն թ «տարբեր երկիրներ կրնան ընկերվարութեան հասնիլ հետեւելով տարբեր ճամբաներո՛ւ»:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութիւնը զեկոյց մը հրատարակելով կը գնահատէ Խ. Միութեան կատարած գործողութիւնները Հունգարիոյ մէջ եւ յայտարարէ թէ համայնավարութեան կեդ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՂՕԹՔ ԵՒ ՀՐԱՇՔ
(ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ)

●

Գուղարաց Աշխարհը, այն տարին, առանց անձրեւի մնաց:

Երկիրը արեւի տակ ինկած խնձորի նման եփեցաւ ու կծկտեցաւ, չորնացաւ անոր մէջ պահուած ջրային հիւթը. հողը՝ աղանձի գոյնը առաւ, ճեղքռտեցաւ անոր մակերեսը:

Դաշտերը կը տքային: Հովիտները կուլային, վասնզի անոնց մէջէն խոյս կուտար արգասաբերութեան ոգին:

Հողը առանց բեղնաւորութեան ուժին ի՞նչպէս իր մայրութեան օրհնութիւնն ու բարիքը փռէր երկրին վրայ, զուարթացնէր անդաստանը, ծաղիկներու մէջ դնէր գոյնին գեղեցկութեան արուեստը եւ բոյրին կախարդանքը, թռչուններուն տար խռովքը երգին եւ մարդուն մէջ արթնցնէր աշխատանքին կորովն ու հպարտութիւնը:

Տխուր էր Գուղարաց Աշխարհը:

Մահուան ուրուականը կը պտտէր ամէն տեղ: Հողը, ամէն օր, քիչ մը աւելի կը տաղնապէր, հողեւարքի ցաւէն կը ցնցուէր: Ամէն բանի մէջ դագաղ մը կար եւ յուղարկաւորներու թափօր մը:

Արեւը տաք էր ու հրակէզ: Անոր ճառագայթները կը վառէին ճիւղերը, կը մրկէին ծառերը: Անտառներու մէջ արարչական մեծութեան խորհուրդը իր գոյնը նետած լաթի մը պէս էր: Այգիները այլեւս չէին երգեր գինիին կախարդանքը եւ անոր կաթիլներուն մէջ պահուած դեղնագոյն հաճոյքը:

Թռչունները ծարաւահիւծ ու տաղնապահար՝ իրենց բոյներէն վար կ'իյնային անկենդան, կարծես թէ քարեր ըլլային:

Խանձած էր Գուղարաց Աշխարհը:

×

Անձրեւ չտեղաց այն տարին:

Հողը խարկած ցորենի գոյնն առաւ: Ժամբաներէն վեր բարձրացող փոշին՝ կրակի չափ տաք էր: Այգիները իրենց տերեւներէն մերկացան, կորսնցուցին իրենց հմայքը, նմանեցան տարիներով ջերմէ տառապած պառաւներու: Արտերը՝ Ծաղկատար Մարկոսի այտին պէս սեւ դարձան: Հովիտներու մէջ ծաղիկ չմնաց, թռչուններու երգը լռեց պարտէզներու մէջ եւ լեռներու վրայ:

— Տէ՛ր, ջո՛ւր, ջո՛ւր, գովութիւն տուր մրկած երկրին, անոր վրայ ապրող ծառին ու կանաչին, կենդանիին ու մարդուն, եթէ ոչ՝ պիտի մեռնի ամէն ինչ, ու պիտի թառամի արարչագործութեանդ վէպը...:

Աղբիւրները իրենց ստինքներուն վերջին կաթիլը ցամքեցուցին, չորցա՛ն, ու հիմա՝ կուլան, կը ոգան: Գետերու ջուրերը պակսեցա՛ն, անոնց կենդանութեան զուարթ երգը լռեց, ա՛լ չկայ ներդաշնակութիւնը ջուրերու ձայնին:

— Ո՛վ Տէր, յաւերժապէս ցանկալի ջուրը կ'ուզենք Քեզմէ: Ո՞վ կրնայ ապրիլ առանց ջուրի, առանց անոր կախարդանքին ու անոր կենսատու երգին...:

Հոս ու հոն խանձեցան ծիլերը, մեռելի գոյնն առաւ մարգագետինը. թիթեռնիկները անշունչ՝ ինկան գետինը ու թուփի մը կառչեցան մաշած լաթի մը կտորին պէս, եւ հովին առջեւ թրթռացին: Տէր Նաթանը, ժամէն տուն եկած առենը, տեսեր էր իր պարտէզէն մեռած գորտ մը, կռնակի վրայ ինկած, ու թաթիկները դէպի վեր՝ կարծես թէ ջուր կը հայցէր երկինքէն...: Սանոյենց ալեւոր էշը սատկեր էր աղբանոցին մէջ:

Երկինքի մէջ ու երկրիս վրայ կար անսահման կրակ-վառ մը:

— Ջո՛ւր, ջո՛ւր, կը կանչէին հարսերը:

— Ջո՛ւր, միա՛յն ջուր, կ'աղաղակէին աղջիկները:

Անձրեւ չէր տեղար: Երկինքը փակեր էր իր խղճին դռնակները: Հողը կուլար, երկիրը դարձեր էր մեռելատուն: Հորիզոնը կարմրագոյն էր, արդեօք հոն խարո՞յկ մը կար...: Ո՞վ էր այդ խարոյկը վառողը. մարդոց թշնամի դեւ մը անտարակոյս...:

Ծերերն ու պառաւները, կիներն ու հարսերը, աղջիկներն ու երիտասարդները Գուղարաց դժբախտ աշխարհին, յուսահատ եւ արցունքը աչքերնուն մէջ, հաւաքուեցան հովիտի մը մէջ, մոմ վառելով, խունկ ծխելով՝ աղօթքի կեցան, ջուր հայցեցին Աստուծմէն:

Անոնց մէջ ճգնաւոր մըն ալ կար:

Այս ճգնաւորը իսկական տիպարն էր այն հայ ճգնաւորներուն՝ որոնք դարերու ընթացքին ապրեցան քարայրներու, վանքերու եւ մատուռներու մէջ՝ սնանեցան խոտով ու կեղեւով, պտուղներով ու մրգեղէններով, տերեւներով եւ պտուղ ունեցող բոյսերով, ինչպէս էին մնողէսն ու կոմղէզը. որոնք՝ մոռցան մարդկային կեանքն ու վայելքը, հագան քուրձ ու մորթ, իրենք զիրենք տուին աղօթքի ու ապաշխարութեան՝ փրկելու համար իրենց հոգիները...:

Անոնք՝ մոռցան իրենց ցերեկն ու գիշերը: Իրենց դէմքերուն վրայ մնացուցին ժպիտն ու բերկրութեան ճառագայթը: Քաղաքներէն ու գիւղերէն հեռու, առանձնութեան կախարդանքը եւ լռութեան խորհրդաւորութիւնը ծծելով՝ մեղեդի ու չ ա ր ա կ ա ն երգեցին, իրենց տարիքին եռապատիկ անգամը Նարեկ ու Աւետարան կարդացին, հալեցան ու մաշեցան, անէացան իբրեւ ծուխ ու շողի, բայց իրենց ետին ձգելով հոգեղէն անմահութիւն:

Ճգնաւորը որ ժողովրդական թափօրին առջեւէն կը քալէր, կը դողար, մարմինը կը ցնցուէր հոգիին գրգիռէն եւ աչքերուն մէջ կը կայծկլտար մօտաւոր հրաշքին յոյսը:

Իրիկուան դէմ, ճգնաւորը, կանգ առաւ, հետեւող ժողովուրդը կեցաւ բլուրի մը ստորոտը եւ աղօթեց ճգնաւորին հետ: Աղօթքին ջերմութիւնը թափեցաւ գետին, պատարագին խորհուրդը խառնուեցաւ օդին հետ, վե՛ր բարձրացաւ, խօսեցաւ Աստծուն:

— Ջո՛ւր, ջո՛ւր, շշնչեցին ծերերը:

— Ջուր տո՛ւր մեզի, աղաչեցին մանուկները:

— Տէ՛ր, ջուր կը հայցենք քեզմէ, ճչացին կիներն ու հարսերը:

Քիչ ետք՝ երեւցան ամպերը, սեւցան ու գոռացին: Անձրեւը տեղաց: Հողէն բարձրացաւ օրհնութեան մեղեդին: Գուղարաց Աշխարհը թարմացաւ, բերկրեցաւ հարսի մը պէս:

Այդ օրուան հրաշագործութեան իբրեւ յաւերժական յիշատակ՝ Ագարակ գիւղին մօտերը վտակ մը բխեցաւ, քաղցրահամ ջուրով, պաղ ու յստակ, որ ջրաղացներ կը դարձնէ, ալիւր կ'աղայ հայ գիւղացիներու համար:

Այս ալիւրէն շինուած հացին մէջ կեանք ու բախտաւորութիւն կայ:

Այս հացէն ուտողը երկար կ'ապրի, ու գիշերները բախտաբեր երազներ կը տեսնէ...:

ՍՕՍ-ՎԱՆԻ

ՄԵԾ ՄԱՅՐԻԿԻՆ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԸ

★

Սովորաբար կը սկսի ձմեռնամուտը, երբ ձիւնի սպիտակ եւ պաղլուն խաւը կը ծածկէ գիւղի բարձունքները, ուր՝ անտառը մերկացած բոլոր շքեղութիւններէն՝ կը բանայ իր կուրծքը խստաշունչ սառնամանիքին դէմ: Կը դողդողան ծառերը, կը հեծկլտան թուփերը եւ համատարած բնութիւնը յոգնաբեկ ու վշտահար կը սարսռայ տրտմօրէն:

Օրերէ ի վեր ծածկուած է արեւը, իր կենդանարար շունչին կարօտ ունին բնութիւնն ու մարդը:

Մեծ մայրիկին վառարանը կը ճարճատի, կը կարմրի. ի՜նչ բարեբար է ջերմութիւնը որ իր խանդակաթ թեւերով կը պարուրէ պզտիկները, որոնք հետաքրքիր աչքերով կը սպասեն որ մեծ մայրիկը սկիզբը դնէ այն հէքեաթներուն զորս խոստացած է արդէն:

Դուրսը կը խստանայ օրը պահէ պահ, ջերմաչափը կ'իջնէ զերոյէն վար:

Դպրոցները փակ են տօնական այս օրերուն:

Մեծ մայրիկը սովորական մամիկը չէ, գրող-կարդացող կին է, գիտէ ստեղծել տաք եւ հաղորդական մթնոլորտ:

Թէեւ շատ կանուխէն անբիծ սպիտակը դիզուեր է գլխուն իբրեւ յորձանուտ ալիք, սակայն աչքերը վառ են եւ միտքը արթուն: Ջերմեռանդ ընթերցող մըն է «Յառաջ»ի, ուրկէ կը քաղէ իր պատմուածքներուն գունազեղ եւ պատկերոտ հէնքը:

Վախտանգ Անանեանի որսորդական պատմուածքները, որոնք մեծ հաճոյքով եւ հետաքրքրութեամբ կարդացուեցան «Յառաջ»ի մէջ, ճոխացուած են մեծ մայրիկին վիպակներու հաւաքածոն որ լեցուն է սրտայոյզ եւ բնական պատկերներով:

Տարուան բոլոր եղանակներն ալ իրենց աղուոր հէքեաթներն ունին: Եւ մեծ մայրիկը իր պարզ եւ սահուն լեզուով կը համեմէ եւ կը գեղեցկացնէ բոլոր տեսարանները, ներդաշնակելով բնութեան հետ, որ մեծագոյն առաջնորդն է:

Գարնան առաջին զարթումին կը պատմէ «Ջինածաղիկը» քնքոյշ եւ սրտառուչ աւանդութիւնը. իսկ ամրան տօթին դարձեալ Վ. Անանեանի «Կաքաւներու Գերեզմանատունը», որոնց կը հետեւին պզտիկները յայտնի յուզումով եւ անհամբեր հետաքրքրութեամբ:

Մեծ մայրիկը գունաւոր մատիտներու

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԻԿԻՆ ՏՈՒՆԸ
(ԱՄԱՆՈՐԻ ՇԷՆՇՈՂ ՅՈՒՇԵՐ)

●

Հազիւ վեց տարու էր Արամ: Սիրունիկ, խայտուն մանչուկ մը, վարդ այտերով: Խոշոր սեւ աչքեր, երկար-երկար թարթիչներ, կեռասի պէս փոքրիկ աղուոր բերնիկ մը, նուրբ շրթունքներ:

Հապա մազե՞րը. — Սեւ սաթի պէս փայլուն, գանգուր, առատ: Տէրը տուեր է՝ չէ խնայեր:

Զոյգ մը թեւեր՝ այդ քնքուշ մանչուկին ուսերէն կախ, անվերջ ալ շարժուն: Պզտիկ իրանը՝ բարեձեւ ոտքերու վրայ:

Աւելցուցէք այս կատարուն թարմութեան՝ շունչ ու հոգի պարգեւող կենդանի հայեցի բարբառը մանկունակ:

Ահա այսչափով պատկերացուցէք ձեր աչքին առջեւ այս կարճ պատմութեան փոքրիկ հերոսը:

Նորափորիկ, նորահարս բոլոր մայրերը պիտի ըսէին ըղձալի.

— Ասոր նման պէպէ՛ք մը ունենայի... Արեւի շո՛ղ կը նմանի: Շողն ալ՝ Արեւելքի՛ արեւին:

Բերնին բարբառը թէ չէք լսած՝ ականջ տուէք «Փառք ի բարձունս»ի մեղեդիին: Խօսուածքը մէ՛կ անգամէն կը հմայէր ձեզ: Համանուա՛գ մանկական:

Վեց ծիծղուն գարուններուն հետ՝ շընորքն ունէր այս տղեկը — Արամ — սրամիտ, ուշիմ, խօսուն, ժպտուն մանուկի մը:

Հոգիիդ մէջ թափանցող, արիւնդ եռեւեփ հանող. անուշիկ մանչուկիկ մըն էր Արամ:

Քանի՞ տարուան խօսք է մեր ըսա՛ծը...

— Երեք անգամ քսան՝ ու տասն ալ աւելի:

Արամիկը՝ անդրանիկն էր նահապետական հայ տունի: Բայց ի՛նչ օրհնեալ նահապետական տուն: Մեծ հայր եւ մեծ մայր: Հայրիկ ու մայրիկ: Եղբայրներ ու քոյրեր: Սպասուհին ու փափուկ-փըսուս կատուիկն ալ միասին:

Հին ու հնարմատ այս բազմանդամ հայ գերդաստանին աւիշը, կուգար մեր նուիրական հայրենիքին ընդարձակագոյն ու չքնաղագեղ նահանգէն: — Գուշակեցէ՛ք. — Վասպուրական Աշխարհէն:

Է՛հ, այդ տարին ալ, Պոլիս եկած էր այդ հեռաւոր Հայաստանէն՝ այդ ընտանիքին մօրեղբայրը:

Երեսուն տարու պատուական մարդ մը, ինքն ալ ընտանիքի հայր գուրգուրոտ ու վեհանձն: Եւ ինչքա՛ն գրասէր: Գրամոլիկ նոյնիսկ:

Կաղանդ ու Ծնունդը, կամ Ծնունդ ու Կաղանդը, — այս վերջինը մեր հոմադաւան եղբայրներուն համար — թեւ թեւի են, ամէն տարի:

Տօնական այդ շաբթուան առիթով, մօրեղբայրը, բնական է, իրենց տունին հի՛ւրը պիտի ըլլար:

Արամենք կը բնակէին Պոլսոյ ամէնէն գեղեցիկ եւ հայաշատ արուարձաններէն մէկը: Անունը պիտի չտամ:

Մօրեղբայրը սենեակ մը վարձած էր մայրաքաղաքին կեդրոնը: Մօտիկ դրացնութեամբ իր մեծանուն հայրենակցին՝ Պատրիարք Խրիմեան Հայրիկին: Տարեկից էին: Ու ՀԱՅՐԻԿ՝ ամէն շաբաթ իրիկունները կուգար թանապուր խմելու իր քաղքակիցին քովը համախմբուած ուրիշ հայրենակիցներու հետ:

Երանելի՜ օրեր...:

— Խաւիծ խաւլ լաւի՛ծ, պապիկն ուտի՝
ինձի ուտնից.
Թան թանա՜ն, պապիկն ուտի՝
զուարթանա՛յ:

Հայրիկը՝ ամէն շաբաթ կուգար զըւարթանալ, իր հայրենի ու մայրենի յուշերովն ու թանապուրովը:

Այդ շէնշող տարիներէն մէկին էր որ՝ մեր փոքրիկ հերոս Արամին մօրեղբայրը, քունք Յարութ, առեր էր վեցամեայ քեռորդին, բերեր էր քաղաք, մեծ խանութները պտտցնելու եւ նուէր գնելու:

Ա՛լ երեւակայեցէք այն օրերու սուլթանական մայրաքաղաքին Մեծ Մակազները.— Օրոզդի, Շթայն, Քալիվրուսի, Պէյքըր, Օլիոն, եւլն. եւլն.:

Այդ առեւտուրի տաճարները, — հրապուրի՛չ, հրապուրի՛չ, հմայի՛չ: Խաղալիկներու հազարաւոր տեսակներով զարդարուած: Լոյսերու ջրվէժներով կենդանի:

Ցուցափեղկ մի՛ ըսէք: — շողուն շողշողուն տիկնիկներ, անասնիկներ, պուպրիկներ: Միայն՝ ոչ մէկը խօսուն՝ ինչպէս էր զանոնք զմայլանքով դիտող փոքրիկ Արամիկը:

Զմայլանք եւ ապշութիւն:

Մտէք վեցեակ մը տարիներով մանուկ Արամին հոգիին մէջ: Ձեր մատղաշ կեանքին մէջ՝ առաջին անգամ ըլլալով՝ ունեցէք ձեր աչքերուն առջեւ այդ պուպրիկներու աշխա՛րհը...: Դուք խօսուն, անոնք խօսելու պէս...:

Մօրեղբայրն ալ՝ ճիշտ այդ սակի դուռներուն առջեւէն անցք մը վայելել կուտար իր ուշիմ քեռորդեակին:

Տղեկը կը քալէ մօրեղբօրը քովէն, ձեռքիկը անոր ափին մէջ: Բայց... թեւե՞ր ունէր ուսերուն, թէ՞ անիւներ իր տոտիկներուն տակ: — Կը թռի՛, կը վերանա՛յ, փոքրիկ միտքովը: Պուպրիկները կը պարեն՝ իր պճլտուն աչքերուն հետ: Նուա՛գ է անոնց դարձդարձիկ պարը: Կաքաւնե՛ր կան անոնց անշունչ մորթին ներսը, կաքաւե՛լ կուտան:

Իրեն կը թուի թէ՝ իրենց տունէն ու ծովանցիկ գիւղէն՝ յանկարծ երկինքը թռցուցած է զինքը, մոգական ուժի տէր իր անուշիկ մօրեղբայրը:

Ե՞րբ տեսած էր այսչափ մեծ լուսաշող աշխարհ: Ո՞ւր էր ինքը. գետնի վրա՞յ՝ թէ պարիկներու կապոյտ ամպերուն գիրկը:

Ի՜նչ բախտ՝ մօրեղբայր ունենալ, Կաղանդի ցնծո՛ւն օրերուն:

Ցուցափեղկերուն առջեւ, Արամիկին հոգին լեցուած էր երկինք բի՛ւր-բուռբուռ աստղերովը:

Հազար ու բիւր հետաքրքիր հարցումներով ալ՝ կը հիացնէր մօրեղբայրը: Ի՛նչ մտացի տղայ:

Պահեր ալ՝ երբ պզտիկ բերանը պակուցած, համակ աչք ու ականջ էր կտրեր՝ իր անէացած հոգիին եւ աչքերուն առջեւ խայտացող այդ անթիւ անհամար թովիչ խաղալիկներուն ետին:

Ա՛յդչափ խաղալիկ...:

— Բայց որո՞ւ են այդ ամէնը, հարց կուտար ինքնիրեն, փոքրիկ ուշիմ տղեկը:

Մօրեղբայրը կանգ կ'առնէ Մեծ Մակազիններէն մէկուն առջեւ: Ներս կը մըտնեն: Վերելակը վեր կը հանէ զիրենք: Վե՛ր, միշտ վե՛ր, աւելի՛ վեր...: Արամին հիացման չափը չկայ:

— Այդչափ բա՞րձր է մօրեղբօր «տունը»: Յարկ յարկի վրայ: Ամէն կողմէ լոյսերով շողուն...: Այս ի՛նչքան հարուստ է մօրեղբայրը...: Կաղանդն ինչո՞ւ աւելի կանուխ եկած չէր՝ որ մօրեղբայրը զինք իր «տունը» բերած ըլլար...:

Ու հիմա ալ, յարկէ յարկ իջնելով, բարի մօրեղբայրին գնած առատ ու գեղեցիկ նուէրներովը տաքցա՛ծ են իր փոքրիկ թեւերը:

Արամ, աչքերն արեւով լի, հոգին համակ ցնծութիւն, փոքրիկ բերանը կը բանայ, կը դառնայ իր բարի, «մե՛ծ» մօրեղբօրը, հրեշտակային ու մանկունակ ժպիտովը կ'ըսէ. —

— Մօրեղբա՛յր, աս ի՛նչ գեղեցիկ ու մեծ է ձեր տունը...: Կաղանդ Պապիկն ուրեմն ձեր տունէ՞ն է որ կը բաժնէ իր աղուոր խաղալիկները...:

ՋԻԹՔՈՒՆԻ

...քանի մը գիծերով կը ներկայացնէ սիրունիկ կաքաւը եւ նստած իր թոռներուն մէջտեղը կը շարայարէ.

— Ահա նախշուն թեւերով, կարմրագոյն կտուցով ու տոտիկներով կապտուն թռչունը, որ կ'երգէ անխոնջ հաղագով, կ'երգէ ամրան առաւօտեան շաղն ու շողը, ծաղիկներուն գեղն ու բոյրը, եւ միամտօրէն կը թառի օձերու բոյնին մօտ...: Կէսօրուան տապն է. այդ պահերուն օձերը կը լքեն բոլոր անմիտ եւ անմեղունակ թեւաւորները:

Եւ մեծ մայրիկը դարձեալ քանի մը գիծերով սպիտակ թուղթին անկիւնը մողէզգայոյն օձ մը կը նկարէ որ պաղ եւ անփայլ նայուածքը սեւեռած է անգիտակ կաքաւին...: Բայց պահը մանուկներապէս բախտաւոր է: Վաչագը (այսպէս կ'անուանէ ինքզինքը Վ. Ա. իր պատմուածքներուն մէջ) հրացանը ուսին հոն կը յայտնուի եւ կայծակի արագութեամբ նշան կ'առնէ եւ տեղն ու տեղը կը ջախջախէ օձին գլուխը...:

Պզտիկները ուրախ են, ցնծութեան ալիք մը ողողած է անոնց պայծառ նայուածքը: «Կեցցէ Վաչագը» կը բացագանչեն: Ա՛լ ազատուած է սիրունիկ կաքաւիկը, նախշուն թեւերով, կարմիր կտուցով ու տոտիկներով հէքեաթի թռչունը:

Ինչպէս միշտ, հէքեաթները իրենց հերոսները ունին: Գեղմարդ մըն է ան, եւ անկարելի հրաշքներու ընդունակ, որ մէկ հարուածով կը վերցնէ չարիքը, կը փշրէ բռնութիւնն ու չղթան, կը բառնայ հալածանքն ու սովը, թշուառութիւնն ու քաղցը:

Ան կը ստեղծէ հայի առատութիւնը եւ ազատութեան արեգակը:

Սակայն մեծ մայրիկը իր հիւսած հէքեաթներուն հերոսները կ'առնէ մեր յեղափոխական տիպարներէն:

Ամէնէն ծանօթ եւ դասական հէքեաթը ձմրան տխուր այս օրերուն՝ գայլի մասին է: Տակաւին վերջերս «Յառաջ» հրատարակեց շատ հետաքրքրաշարժ պատմուածք մը Հայաստանի գրականութենէն՝ «Թէ ինչպէս պապս գայլ մը բռնեց»: Ծիծաղաշարժ այս պատմուածքը մեծ մայրիկին հէքեաթներուն մէջ մտաւ. պզտիկները հիացան մեծ հայրիկի հնարամտութեան եւ քաջասրտութեան վրայ եւ քանի՛ քանի՛ անգամներ կրկնել տուին:

Մեծ մայրիկը գիտէ պատմածը դարձնել հաճելի եւ օգտակար: Եղած է ուսուցիչ, դասախօսած է Գեղեցիկը, Բարին ու Ճշմարիտը եւ կը դրոշմէ իր թոռներուն մատղաշ երեւակայութեանը մէջ:

Ինչպէս ըսի, ձիւն ձմրան այս օրերուն մեծ մայրիկը շրջապատուած է իր սիրասուն թոռներով, որոնց մէջ իր յատուկ տեղն ունի քաղցր աչքերով Բուբուլը որ կ'առաջարկէ Ծնունդի գիշերուան «Ձիւնաշատ գիւղին հէքեաթը» պատմել:

Մերժում չկայ: Բուբուլը իր ամենասիրելի թոռնուհին է որ այս հէքաթը կը սիրէ, որովհետեւ կը սիրէ հերոսը՝ Կորիւնը, քաջակորով Իսօն:

...«Ձիւնապատ օրուան մը իրիկունն է որ տխրութեամբ կ'իջնէ գիւղին վրայ...: Ուրախութեան ձայն եւ աղմուկ չկայ, որովհետեւ բոլորն ալ գիտեն թէ գիւղը պաշարուած է գայլերով... բոլորին դէմքը տրտում է. ոչ կաղանդի ծառ ոչ երգ... տուներէն ոչ մէկ կենդանի շարժում. միայն գայլերու ոռնոցն ու կաղկանձիւնը կը լսուի...: Գայլերը դիրք են բռներ եղեւիններու անտառին մէջ, օրերէ ի վեր անօթի՝ մտադիր են յարձակիլ գոմերուն վրայ ուր պահուած են սպիտակ գառներ, սեւուկ ուլիկներ:

«Գիշերը կը հասնի մութ եւ ցուրտ: Գայլերը օղակ կազմեր եւ գիւղը մեռելային լռութեան մէջ են դրեր:

«Ի՜նչ ողբերգութիւն մանուկներուն համար որոնք կը սպասէին դարաւոր Նոր Տարիին եւ ծերուկ Ծնունդ Պապային: Բոլորն ալ սարսափ ունէին տրինարբու գայլերէն որոնց կատաղի աչքերը կը փայլփլին խաւարին մէջ:

«Յանկարծ հրեղէն ձիաւորի մը դոփիւնը կը լսուի երդիքներու վրայ:

«Եղունգէն մինչեւ գլուխը զինուած կտրիճ մըն է զէն ու զարդով եւ կը փչէ փողը որուն արձագանգը կը լսեն լեռնէ լեռ, ձորէ ձոր, անտառէ անտառ... սուր եւ հրացան ունի ան, երկուքն ալ կը փայլին եւ կը կայծկլտեն մթութեան մէջ...:

«Աննման զինուորը կրակէ աչքեր ունի եւ մէկ նայուածքով կը տեսնէ գայլերու վոհմակը եւ կ'առնէ իր անսխալ նշանը, պը՛մ, պը՛մ կ'արձագանգէ հրացանը, գնդակները կը հասնին եւ կը ծակծկեն գայլերու կուրծքն ու գլուխը..: կ'իյնան գազանները եւ մաս մըն ալ կը փախչի հեւն ի հեւ:

«Կը ծագի առտուան բարի արեւը, ազատուած են գիւղն ու գոմերը, դուրս կ'ելլեն մեծ ու պզտիկ եւ կը տեսնեն սպաննուած գայլեր եւ մարդագայլեր...:

— Ի՞նչ է մարդագայլը, կը հարցնէ Բուբուլը: Մեծ մայրիկը կը բացատրէ եւ կը շարունակէ.

— Ո՞վ է այս հրեղէն ձիաւորը որ գիւղին բերաւ Ծնունդի եւ Ամանորի ուրախութիւն:

— Իսօն է, կը բացագանչեն մտացի Բուբուլը եւ եղբայրները:

— Շուտով նամակ գրէ, մէմէ, գրէ Իսոյին եւ ըսէ թէ մենք կ'ուզենք զինքը տեսնել եւ համբուրել... թող գայ... կը յանձնարարեն տղաքը:

Յետոյ կ'աւելցնեն.— «Վաչագն ալ թող գայ, կը սիրենք երկուքն ալ... դուն արդէն կ'ըսես որ Վաչակը Իսոյի պզտիկ եղբայրն է»:

Թախծոտ ամպ մը կը մթագնէ մեծ մայրիկին կնճռոտ ճակատը: Կը դիտէ իր վառվռուն եւ կրակոտ պզտիկները որոնք անգիտակ աշխարհի ծով դառնութեան եւ անասելի անարդարութեան, իրենց սրտագին բաղձանքները կ'արտայայտեն:

— Այո, կը պատասխանէ հառաչանքով: Օր մը թերեւս կուգայ Վաչագը, բայց Իսօն ոչ: Ան աստղ մը եղած է, կ'ելլէ գիշերները լուսցնելու համար տեղոյ մութ ճամբաները...:

Դուրսը կը սառի գիշերը: Ձիւն ձմեռ եւ անհամար լոյսեր եւ մեքենական անվերջ ժխոր:

Մեծ մայրիկը յաջորդ օրուան համար պիտի շարունակէ իր հէքեաթները, որոնց ազդեցութեան տակ ուրախ եւ յաղթական պզտիկները կը ճռուողեն, կ'երգեն:

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

★

Տարեվերջի օրերն յար ու նման են գալիք օրերուն, բայց Նոր Տարւոյն առաջին օրը նոր շրջանի մը մէջ մտած ըլլալու պատրանքը կուտայ: Ամէն բան անցեալէն՝ աւելի կենդանի ըլլալ կը թուի, վիշտը աւելի խորունկ եւ տարտամ լոյսերը աւելի փայլակնացայտ:

Յիշատակներ վերապրելու բաղձանքը պատմագիրքեր գրել տուաւ զանազան հայրենակիցներու տեղական բարքերու, մշակոյթի մասին, բայց ոչ ոք պիտի գրէ այն քաղաքին վրայ որ ատենօք Պոլիս կը կոչուէր եւ այժմ ենթարկուած է հոգեփոխական վիճակի մը:

Պոլսական իւրաքանչիւր արուարձան իր ուրոյն հոգեբանութիւնը դրոշմած էր հայ զանգուածներուն վրայ: Ոսկեղջիւրի ափերուն բնակիչը բան մը կը յիշեցնէր հին բիւզանդական շրջանէն:

Սամաթիան կուտար պարկեշտ տոհմիկ եւ երբեմն ռամկական գիծ մը կենցաղի կամ խօսակցութեան մէջ: Գատըգիւղը հով մը ունէր, իսկ Սկիւտարը, բարձրահայեաց սարահարթը ունէր բան մը օդին ջուրին մէջ, որ Դուրեանէն սկսեալ օրրանը եւ ներշնչողը եղած է հայ ամենաարժէքաւոր գրագէտներու եւ ականաւոր դէմքերու:

Սկիւտարը գիւղ էր եւ քաղաք միանգամայն: Վայրի ծաղիկներով եզերուած քարոտ փոշոտ ճամբաներէն կ'երթայինք խումբով, բարձրէն դիտելու բոցավառ վերջալոյսները կամ Վոսփորի կապտադեղ ժապաւէնը ոլորապտոյտ: Սիրուն Զամլըճան: Հովե՛րն Սկիւտարի զոր «երջանիկ» կ'անուանէր հայրս, երբ մեղմ զեփիւռն էր: Կար փայտաշէն տուները դըղրդացնող հարաւի «խենդ» հովը որ ուրուականներով լեցուն խումբի մը վախը կուտար: Կար հիւսիսի հովը, ցուրտ բայց առողջ: Կարեւոր էր գիտնալ հովին ուղղութիւնը, ժամը նայելու պէս...:

Ղօղանջը զոյգ եկեղեցիներուն զանգակներուն, այքան խօսուն ու քաղցրահնչիւն. շաբաթ իրիկուանը տարբեր էր, կիրակիինը տարբեր. արուեստ մըն էր այս: Զատկի եւ Ծնունդի օրերու զանգակին ծանր, թաւ ձայնին մէջ կարելի էր զգալ ամբողջ հմայքը տօնական հանդիսութեան: Պէտք էր հեռանալ, տեսնել ուրիշները, կարենալ գնահատելու համար մեր եկեղեցիներու վսեմ պարզութիւնը, զերծ՝ թատերականութենէ:

Եւ դպրոցները, նախնական, երկրորդական, թիւով ութէ աւելի, բազմահմուտ աշակերտներով, առողջ, տոհմային, հիմնական այն դաստիարակութիւնը զոր կը ջանային տալ լուսապայծառ հոգիով մեր ուսուցիչները:

Հինդլեան-Մալաթեան իրենց օրինակով մեզ կը թելադրէին յարգել մարդիկը հաւասարապէս: Աւելը ձեռքին մեր տնակս պարոն Թադէոսը պաշտօնեայ մըն էր, ոչ թէ ստորադաս:

Ալեծուփ ցորենի դաշտերէն անցնելով կ'առաջնորդուէինք Ս. Կարապետ եկեղեցին, երգելու արեւագալի հրաշալի՜ «Լո՜յս»ը, ուր քարոզիչ էր հայ մատենագրութեան մեր եղերաբախտ ուսուցիչ Ներսէս Վրդ. Դանիէլեան: Հայրիկեանը, այնքա՜ն ուշադիր մանրամասն ուսուցանելու մասնաւորաբար Օսմ. պատմութիւնը եւ աշխարհագրութիւնը: Իբրեւ վարձք, չարաչար սպաննեցին զինքը. Անուններ միայն մնացին երաժիշտ Ա. Բժշկեանէն, դեղագիր Ինկիլիզեանէն, բնագէտ Ուզունեանէն, Օր. Զ. Զաքարեանին մահը վերջերս Երեւանէն լսեցինք:

Րաֆֆի լսարանը, կեդրոնատեղին երկսեռ երիտասարդութեան, ի՜նչ փառաբանք էր ոգեւորութեան. ներկայացումներ թատերական, բանախօսութիւններ ամէն ատեն:

Թէփէ՜ն Սկիւտարի եւ Թատրոնը ոչ այնքան տարբեր ընդարձակ ախոռի մը կառուցուածքէն, ուր վերացումով կը դիտէինք Մնակեանի, Վահրամ Փափազեանի կամ Տիկին Ելիզ Գովանի բեմադրութիւնները:

Գերեզմանատունը, ուր սիրելի եւ պատկառելի այնքան անուններ կարելի էր կարդալ, միակ տեղն էր անեղծ մնացած եւ ահաւասիկ մէկ մասը կը կտրեն, յանուն քաղաքի բարեզարդութեան...:

Այն ատեն բոլոր փողոցները լուսաւորուած չէին: Խաւարին մէջ գիշերապահը ժամերը կը հնչեցնէր ճոկանովը: Ով որ լսած է չի կրնար մոռնալ անոր ձայնը, որ Վերջին Դատաստանի ահեղագոռ շեշտով կը ծանուցանէր հեռաւոր թաղի մը հրդեհը:

Հապա եղանակաւոր զովեստները բանջարեղէնի, պտուղի, ձկնեղէնի վաճառորդներուն...: Այն երջանիկ օրերուն «մաղէ» երթալը անծանօթ երեւոյթ մըն էր:

Լուսնալոյսի պայծառ գիշերներ Սկիւտարի, եւ մանաւանդ Գընալըի (Հայ Կղզի)...:

Հովերը նորէն կը փչեն հոն, լուսինը նոյնպէս կլ լուսաւորէ ճիշդ առաջուան նման, բայց ահաւոր է այն պարապութիւնը, զոր կը զգաս վերադարձիդ: Ոչ ոք կը յիշէ քեզ կամ կը փնտռէ եւ դուն ալ ինքզինքդ անհարազատ զգալով հեռանալ կուզես:

Հին Կաղանդներու հրճուալից գիշերներ, ո՞ւր կորան լապտերը բռնած պզտիկ տղաքը որոնք դուռնէ դուռ կերկերուն ձայնով կ'երգէին — «Հայոց աշխարհին դռներն բացուեցան»...:

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

3.— ԶՈՒԻԹԱՅ

●

Իսկ դու վարում ես նրանց դէպի մի նոր գերութիւն, դէպի մի նոր անծանօթ աշխարհ: Գերութիւնը, հալածանքը, իրաւ է, միշտ Հրէից ճակատագիրն է եղել, սկսեալ այն օրից, երբ նրանք գերի էին Եգիպտոսում, Փարաւոնների ձեռքում, եւ ապա գերի գնացին Բաբելոն, տանջւում էին Ասորեստանցւոց ձեռքում: Երկար, շատ երկար ժամանակ, Եփրատի ափերի մօտ նստած, մեր հայրերը Բաբելոնի ուռիներից քարշ էին տալիս իրանց սուրբ կտակարանները եւ ողբում էին կարօտեալ Երուսաղէմը: Այն տաժանական պանդխտութեան մէջ երկար մաշւում էին նրանք, մինչեւ Կիւրոսը: Պարսից Աստուածարեալ արքան, ազատեց նրանց գերութիւնից եւ վերադարձնելով իրանց հայրենիքը, վերստին Երուսաղէմը իւր փառքն ու պայծառութիւնը ստացաւ: Պարսից արքաների պատմութեան հետ կապուած է այդ մեծ գործը, որի մէջ փայլում է Կիւրոսի թէ՛ բարձր առաքինութիւնը եւ թէ անմոռանալի մեծահոգութիւնը: Իսկ դո՛ւ, Մերուժան, մի անջնջելի բիծ կը դնես Պարսից արքաների պայծառ յիշատակի վրայ, եթէ այդ ազգը կրկին ի գերութիւն կը վարես: Լըսում ենք, որ մեզ պէտք է տանես հեռաւոր Սպահան: Տա՛ր, բայց մենք չենք մոռանայ մեր նոր հայրենիքը՝ Հայաստանը: Մեր երախաների հետ կը նստենք այնտեղ՝ Զարգա-Րուդի ափերի մօտ եւ, որպէս մի ժամանակ Իսրայէլը Բաբելոնում, կախ կը տանք Սպահանի ուռիներից մեր սուրբ Աւետարանը, եւ կ'ողբանք Մասիսը՝ մեր սուրբ Սիոնը, կ'ողբանք Արաքսը՝ մեր սուրբ Յորդանանը, կ'ողբա՜նք եւ կ'անիծե՜նք այն մարդուն որ մեզ տարագրեց մեր սիրելի հայրենիքից...:

Վերջին խօսքերը կայծակի պէս շանթեցին Մերուժանի քարացած սիրտը: Նա սասանուեցաւ, շփոթուեցաւ, եւ երկար մի բառ անգամ չէր գտնում պատասխանելու: Նրան շրջապատողները անհամբերութեամբ միմեանց երեսին էին նայում եւ ամէն ոք սպասում էր որ նա իսկոյն կը հրամայէ՝ կա՛մ կտրել յանդուգն ծերունու լեզուն, կա՛մ հատանել աներկիւղ համարձակախօսի պարանոցը: Բայց մեծ եղաւ բոլորի զարմանքը, երբ Մերուժանը բաւական մեղմ կերպով պատասխանեց.

— Ես կատարում եմ Պարսից Արքայից Արքայի հրամանը, յարգելի Զուիթայ: Ծառաները պէտք է հնազանդ լինեն իրանց տիրոջը, այդ պատուիրում է այն Աւետարանը, որի անունով խօսում ես դու: Այլ եւս ինչո՞ւ այսպէս անողորմ նախատում ես ինձ:

— Այո՛, Մերուժան, իմ Աւետարանը, որպէս մի ժամանակ եւ քո Աւետարանը, պատուիրում է ծառաներին հնազանդ լինել իրանց տիրոջը: Բայց դու այն ծառաներից ես, Մերուժան, որ վայելում ես քո տիրոջ թէ՛ յարգանքը եւ թէ կատարեալ վստահութիւնը: Եթէ դու հրամայես՝ քո ձեռքում գտնուած Հրեայ գերիներին՝ վերադառնալ իրանց տեղերը, այդ մասին Շապուհ արքան երբեք դժգոհ չի լինի քեզանից եւ գուցէ շատ շատ շնորհակալ կը լինի: Ես եկել եմ խնդրելու քո գթութիւնը, Մերուժան: Խղճա՛ այդ դժբախտ ժողովրդին, պատուի՛ր Աբրահամի, Իսահակի եւ Յակոբի սուրբ յիշատակին, եւ լսի՛ր ծերունի երէցին, որ իւր արտասուքն ու աղերսը թափում է քո մեծահոգութեան առջեւ: Ազատութիւն շնորհի՛ր այդ գերիներին, եւ դու, Մերուժան, կը լինես մի երկրորդ Կիւրոս, եւ քո անունը միշտ օրհնութեամբ կը յիշէ Հայաստանի Հրեայ ժողովուրդը:

— Այդ բոլորը շատ գեղեցիկ է, յարգելի Զուիթայ, պատասխանեց Մերուժանը մի առանձին քաղցրութեամբ, որի մէջ նշմարւում էր եւ նրա սրտի խորին դառնութիւնը: Ես սիրով կը կատարէի քո խնդիրքը, եթէ իմ թագաւորին հարկաւոր չլինէր քո ժողովուրդը: Սպահանը՝ իւր շրջակայ գաւառներով՝ մնացել է դատարկ: Իմ թագաւորը ցանկանում է բնակեցնել այդ երկիրը մի ժողովրդով, որի վրայ կարող լինէր կատարեալ վստահութիւն ունենալ: Իսկ Հրեաները որքան աշխատասէր, այնքան եւ հաւատարիմ ժողովուրդ են: Կը տանենք ձեզ այնտեղ, եւ դուք Սպահանում նոյնքան բախտաւոր վիճակի մէջ կը լինէք, որքան էիք այստեղ, Հայաստանում: Եւ որպէս Հայաստանցոց սիրալիր ասպնջականութիւնը ստիպեց ձեզ մոռանալ Հրէաստանը, այնպէս եւ Պարսից սիրալիր ասպընջականութիւնը կը ստիպէ ձեզ մոռանալ ձեր նոր հայրենիքը՝ Հայաստանը, միայն թէ, երբ դուք կ'ընդունէք Պարսից կրօնը, որպէս այստեղ ընդունեցիք Հայոց կրօնը:

ՐԱՖՖԻ

րոնը կը մնայ Ն. Միութիւնը: Մոսկուայի մէջ ցնծութեամբ ողջունեցին այս որոշումը, իբրեւ թանկագին կաղանդչէք մը:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ վարչապետը փոփոխութիւններ կատարեց դահլիճին մէջ: Բազմաթիւ պետական պաշտօնեաներ. արձակուելով պարտաւորիչ ծառայութեան պիտի կոչուին հանքերու մէջ: Ռատիօ-Փեշտա կը ծանուցանէ թէ Ն. Միութիւնը խոստացած է 50 միլիոն տոլարի վարկ մը բանալ:

ԺՈՔՈՆՏԱՅԻ (Մոնա Լիզա) հռչակաւոր նկարին դէմ քար մը նետեց Պոլիվիացի այցելու մը կիրակի օր, Լուվրի մէջ: Ապակին ջախջախուեցաւ, եւ Լէոնարտօ տա Վինչիի հրաշակերտը միայն թեթեւ վնաս մը կրեց արմուկէն: Մարդը ձերբակալուելով խոստովանեցաւ թէ քար մը պահած էր գրպանին մէջ եւ յանկարծ նետեց....:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը պատասխանելով հարցումի մը, յայտարարեց թէ Կիպրոսը երկու մասի բաժնելու ծրագիրը կրնայ նպաստել վէճին կարգադրութեան:

ՏԷՔԱՐԹԻ աճիւնը Պանթէոն պիտի փոխադրուի

ԵՐԳԻ ՓՈՐՁԵՐ

Փարիզի Հայկ. Երգչախումբի եւ Դպրաց Դասու միացեալ խումբի երգի փորձերը այսուհետեւ տեղի պիտի ունենան Ուրբաթ երեկոները, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, իրիկուան ժամը 7·30ին եւ պիտի վերջանան 9ին:

Արուարձաններէ եկող անդամներու վերադարձը դիւրացնելու համար եղած այս կարգադրութեան շնորհիւ, հեռաւոր թաղեր բնակող երիտասարդներն ալ պիտի կրնան մասնակցիլ խումբին:

Ծնողքներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց զաւակները ուրբաթ երեկոները նշանակուած սրահը, ուր ներկայիս Կոմիտասեան պատարագ կը պատրաստէ Ա. Պարթեւեան:

ԽՆՋՈՅՔ ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ընտանեկան ուրախ երեկոյթ Նոր տարուան առթիւ, ի նպաստ Փարիզի Մշակոյթի Տան:

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վարուժան կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ցերեկ ժամը 9ին, Վարդապետին սրահին մէջ:

Մասնաւոր պիւֆէ եւ տօնածառ:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ցերեկոյթ-պարահանդէսը

կիրակի, 3 փետրուար, ժամը 16-24

LES AMBASSADEURS

Champs-Elysées, 3, Avenue Gabriel

Սեղանները կանխաւ ապահովել

ELYSEE 67-03

«ԳՈՅԱՄԱՐՏ»

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Մաքուր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ: Աւելի քան 60 էջ, հայկ. եռագոյնով եւ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. կաթողիկոսի նկարով:

Ազգ. քաղաքական, պատմական, վիճակագրական ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Նոր տարուան լաւագոյն նուէրը:

Գին 200 ֆրանք:

Ապսպրանքներու համար՝ անմիջապէս դիմել՝

Monsieur H. BEDROSSIAN

15, Rue du Terras, Marseille

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Դաշնակի դասեր Մարսիլիոյ մէջ

Իբրեւ փորձառու մանկավարժ ուսուցիչ, Մատլէն Եավէր վերսկսած է իր դաշնակի դասաւանդութիւնները:

Ժամանակի խնայողութիւն, հոգեկան յառաջդիմութիւն, արդիական արագաշարժ դիւրուսոյց մէթոտներով, անոնք որ կարճ ժամանակի մէջ կ'ուզեն տիրանալ երաժշտական արուեստին եւ դաշնակ նուագել Քոնսերվաթուարի ծրագիր կանոնադրով, դիմեն, ամէն օր ժամը 2-7,

MADELEINE YAVER

17, Rue Flegier, MARSEILLE (1°)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր տասը մասնաճիւղերով, Յունուար 3ին, ժամը 3–7 Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ, գեղեցիկ յայտագրով մը:

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ

Կը մասնակցին Գր. Վահան (տեսարան մը «Թոթով Աբխողոմ»էն, ինչպէս նաեւ պատանի Տէտէճեան (արմոնիքա), պարեր, թատերախաղ, նուագ, արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ:

Թերեզ Քէօչկէրեան (պար):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

●

ՇԱՒԻԼ.— Փարիզի «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսին առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ Յունուար 3ին, հինգշաբթի օր Սոսիէթէ Սավանթի սրահը, Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը վարձած է օթոքար մը: Գիւղին մանուկները, դպրոցական ըլլան թէ ոչ, ձրի պիտի փոխադրուին հանդիսավայրը, իսկ մանուկներուն ընկերացող մեծերէն պիտի գանձուի 200 ֆրանք: Օթոքարը ժամը ճիշտ 2ին պիտի մեկնի Փուան տը Շաւիլէն եւ պիտի կենայ Շաւիլի հանրակառքի բոլոր կայարանները եթէ սպասողներ գըտնուին: Կը խնդրուի ծնողներէ որ իրենց զաւակները չզրկեն այս բացառիկ պատեհութենէն:

*

Վիէնի մէջ Ֆր. Կ. Խաչի մանուկներու տօնածառի հանդէսը կիրակի 6 Յունվ. ժամը 15ին, Սերքլը Կաթոլիկի սրահը:

Երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակընկալներ մանուկներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը:

ԳԵՂԵՑԻԿ ԿԱՂԱՆԴՉԷՔ ՄԸ

Որբերու Օգնութեան Մարմինը (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) հրապարակ հանած է ընտիր մոխրաման մը Անիի Մայր Տաճարին նկարով,— գեղեցիկ կաղանդչէք մը ձեր ազգականներուն եւ բարեկամներուն:

Հատ մը գնելով թէ հաճոյք պատճառած եւ թէ օգնած կ'ըլլաք հայ որբերուն:

Ստանալու համար դիմել Մ. Պարսամեան գրատունը, 46 ռիւ Ռիշէ:

Գինը՝ 500 ֆրանք:

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Լիլայի դպրոցի կրթական մարմնին կողմէ, նախագահութեամբ Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի, կիրակի, 6 Յունուար ժամը 16ին, Քէս տ'Էբարնյի սրահը, 32–34 Ավընիւ տը լա Փորթ տէ Լիլա, մէթրօ Փորթ տէ Լիլա: Գեղարուեստական բաժին աշակերտներու կողմէ: Ճաշը կը սկսի ժամը ճիշտ 19ին:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սպասուհի մը ամբողջ օրուան համար, երկու պզտիկով տան մը մէջ:

Դիմել երեկոները ժամը 7·30էն վերջ Տիկին Տէր Մինասեան, 14 ռիւ տը վիէն, (Կառ Սէն Լազար):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Պանեէօ-Քաշանի Ֆր. Կ. Խաչի պարահանդէսը փետրուար 10ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Յակոբ Հայրապետեան, զաւակները եւ ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի, Քրիստափոր ենթակոմիտէի, Կապոյտ Խաչին, Ուրֆայի Հայր. Միութեան եւ բոլոր անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով իրենց կնոջ, մօր, աղջկան եւ ազգականին, ԵՒՆԻԿԷ ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 1956 Դեկտ. 13ին:

ՏՕՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

5 յունուար, շաբաթ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին. երեկոյ, ճրագալոյց սկիզբ ժամերգ. ժամը 3,30ին, Ս. Պատարագ ժամը 4,30ին:

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի ժամը 4ին, Խրիմեան սրահին մէջ:

Արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, տրամախօսութիւն մը՝ «Երեք որբերը», Կաղանդ Պապայի ժամանում եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավարութեամբ դըպ-ցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանին:

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողները անխտիր:

THEATRE MUNICIPAL de MAISON-ALFORT

ՄԷԶՕՆ ԱԼՖՕՐԻ ՔԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԵՒ ՅՕԳՈՒՏ ԿԱՐՕՏ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ

ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1957, ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 8.45ԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ կը ներկայացնէ

ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆԻ **ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ**

ԱՅԺՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԶՈՐՍՆԱՐԱՐ ԵՒ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐ

Առաջին անգամ ըլլալով զուտ փարիզահայ ընտիր դերասաններէ կազմուած ամբողջական խումբով

Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ, Օր. Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Օր. Շ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՄԻՀՐԱՆ Մ. ԵՓՐԵՄԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ԶՈՒԱՐԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ Մ. ԵԱՆ

12 Յունուար շաբաթ գիշեր ժամը ճիշտ 8,45ին

ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ PAUL FARALICQ

21 Rue Yves Toudic Paris — Métro République

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • JEUDI 3 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7772 — 33 ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3583

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ, ՆՈՐ ՃԻԳ

Իւրաքանչիւր նոր տարի նոր պարտականութիւններ կը թելադրէ մեր հանրային հաստատութեանց եւ կազմակերպութեանց:

Կը թելադրէ վերաքաղ մը կատարել, քննել ծուլն ու չիտակը եւ աւելի գործօն շրջան մը բանալ նոր առաջադրութիւններով:

Ընթացիկ աշխատանքները շարունակելով հանդերձ, իւրաքանչիւր ազգային մարմին միշտ կրնայ նոր ձեռնարկներ կատարել նոր տարեշրջանի ընթացքին:

Այսպէս մեքենան կը ժանգոտի եւ իրական գործունէութեան կը յաջորդէ լճացումը:

Անցեալ տարուան ընթացքին առիթ ունեցանք մատնանշելու կարգ մը երեւոյթներ որոնք երբեք բարենշան չեն:

Գրեթէ ամէն տեղ գոհ կ'երեւան առօրեայ աշխատանքէն եւ միտք չեն յոգնեցներ, նոր յանձնառութիւններ ստանձնելու համար:

Այսպէս, Փարիզի մէջ պատահաբար տեղեկութիւններ կը ստանանք եկեղեցւոյ վարչութեան եւ առաջնորդին գործունէութեան մասին:

Միայն Կրթական Խորհուրդն է որ զեկոյցներ կը հաղորդէ պարբերաբար, մեռայլ խորհրդածութիւններով:

Մարսէյլի ազգ. Վարչութիւնը վերակազմութեան ձեռնարկած էր ամիսներէ ի վեր եւ տակաւին չստացանք որեւէ զեկուցում՝ իր գործունէութեան մասին:

Այս բազմահայ շրջանը ամէն բանէ առաջ կը կարօտի պատշաճ Առաջնորդարանի մը, որ դառնայ իրական կեդրոն ազգային գործունէութեան:

Յետոյ, ինչպէս միւս մարմինները, Մարսէյլի ազգ. Վարչութիւնն ալ պարտաւոր է մշակել գործունէութեան ծրագիր մը, առաջնութիւն տալով կրթական գործին և շրջաններու վերակազմութեան:

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կքած է եկեղեցի-ազգ. տուն կառուցանելու հոգին տակ, «եկեղեցաշէն» միութիւններով:

Տեղեկութիւններ կը պակսին իր ընդհանուր գործունէութեան մասին:

Այս շրջանն ալ կը կարօտի լուրջ վերակազմութեան:

Քանի մը տարի առաջ փորձեր կատարուեցան կապեր հաստատելու Տէսինի, Վիէնի, Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի հետ եւ խնդիրը մնաց առկախ:

Կը թուի թէ չորս գաղութներէն իւրաքանչիւրը ինքնավար շրջան մը դարձած է, ամուր փակելով իր սահմանները որեւէ արտաքին միջամտութեան դէմ: Ուրեմն իւրաքանչիւրը կը գոհանայ իր ուղածով կամ կրցածով:

Վալանսի եւ Կրընոպլի ազգ. Վարչութեանց մասին ալ վաւերական տեղեկութիւններ կը պակսին, եթէ չհաշուենք դանազան հանդիսութեանց առթիւ հաղորդուած լուրերը:

Այս կեդրոններուն վրայ կ'իյնան պարտականութիւններ՝ երկու քաղաքներէն դուրս:

Առ հասարակ, շատ նեղ է իւրաքանչիւր շրջանի ազգ. Վարչութեան հորիզոնը: Իրենց քաղաքը, իրենց բանկալը, իրենց հօտը:

Այս պատճառով ալ, ողբալի պատկեր մը կը ներկայացնէ կրթական գործը, բուն բառով՝ սերունդի փրկութեան հողը:

Եթէ Կ. Խաչը, ուրիշ միութիւն մը կամ Թաղ. խորհուրդ մը ծաղկոց բացեր է, իրենք այլեւս չեն հետաքրքրուիր: Ձեն ալ մտածեր գոնէ զարկ տալ բարոյապէս և նիւթապէս:

Առ հասարակ չկայ միութեան գիծ՝ մատնանշուած ազգ. վարչութեանց գործունէութեան մէջ:

Անջատ համայնքներ են որոնք իրարմէ լուր չունին, տարիներէ ի վեր:

Բան մը պիտի փոխուի՞ նոր տարուան առթիւ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ Կ'ՈՒԶԷ ՓՐԿԵԼ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

•

ԾԱՆՐ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նախագահ Այզընհաուըր Խորհրդարանի ռամկավար եւ հանրապետական վարիչներուն առջեւ պարզեց իր ծրագիրը եւ խնդրեց աջակցիլ իր մշակած յայտարարութեան համար:

Ինչպէս գրած ենք արդէն, նախագահը լիազօրութիւն պիտի պահանջէ Խորհրդարանէն, կարգ մը գործնական միջոցներ ձեռք առնելու համար Միջին Արեւելքի մէջ, իբրեւ պատուար Խ. Միութեան թափանցումին դէմ: Իր զեկուցման առթիւ շեշտեց թէ խնդիրը ստիպողական հանգամանք ունի եւ թէ անձամբ Խորհրդարանին պիտի ներկայանայ ամէնէն ուշը մինչեւ Յունուար 10:

Իր ծրագիրը կը նախատեսէ ի հարկին զինեալ միջամտութեան դիմել, ինչպէս եւ 400-500 միլիոն տոլարի օգնութիւն մը տրամադրել Միջին Արեւելքի բարգաւաճման համար, երկու տարուան ընթացքին: Այս առթիւ պիտի խնդրէ նաեւ Ազգաժողովին բարոյական աջակցութիւնը: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն ծրագիրը հետեւեալ տրամադրութիւնները կը պարունակէ.—

1. Ազգաժողովին զինեալ ուժերը 10-15.000ի բարձրացնել Միջին Արեւելքի մէջ, հանդարտութիւնը ապահովելու համար արաբ-իսրայէլեան սահմաններուն վրայ: Այս ուժը պիտի բռնէ զինադադարի յանձնախումբին մօտ հարիւր դէտերուն տեղը: Ուրեմն միայն ամերիկեան ուժեր պիտի չգործեն այդ շրջանին մէջ:

2. Եգիպտոս եւ Իսրայէլ յանձն պիտի առնեն Միջազգային Իրաւարար Ատեանին յանձնել իսրայէլեան նաւերու Սուէզէն անցնելու խնդիրը եւ ընդունիլ տրուելիք վճիռը: Թէեւ Ազգաժողովը 1953ին հրամայած էր որ իսրայէլեան նաւերը անցնին ջրանցքէն, բայց Եգիպտոս մերժեց, առարկելով թէ երկու երկիրները պատերազմական վիճակի մէջ են:

3. Արաբ տարագիրներու խնդիրը կարգադրելու համար, պիտի առաջարկուի որ Իսրայէլ ընդունի 900.000 տարագիրներու գոնէ հարիւր հազարը: Միեւնոյն ատեն Մ. Նահանգները պիտի առաջարկեն փոխառութիւն մը կնքել Իսրայէլի համար, հաստուցում տալու համար այն տարագիրներուն որոնք չեն ուզեր կամ չեն կրնար վերադառնալ:

4. Վերանորոգել Յորդանան գետին ջուրերուն օգտագործման ծրագիրը, ինչ որ մեծապէս պիտի նպաստէ շրջանին բարգաւաճման:

5. Ազգաժողովին հովանաւորութեան տակ դնել Կազայի հողաշերտը որ կը գտնուէր Եգիպտոսի ձեռքը, մինչեւ իսրայէլեան վերջին արշաւանքը դէպի Սինայի թերակղզին: Երկու հարիւր հազար արաբ տարագիրներ կը գտնուին այս շրջանին մէջ:

6. Գործադրել Ազգաժողովին այն որոշումը որ կը տրամադրէր միջազգայնացնել Երուսաղէմը:

ԵԳԻՊՏՈՍ ԽԶԵՑ ԴԱՇԻՆՔԸ

Եգիպտոսի կառավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց Յունուար 1ին, յայտնելով թէ չեղեալ կը համարի 1954ի համաձայնութիւնը՝ Անգլիոյ հետ: Զեկոյցը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը հրահանգած է իր արտաքին գործերու նախարարին՝ այս որոշումը հաղորդել Ազգաժողովին: Այս դաշնագրին վրայ էր որ անգլիական զօրքը հեռացաւ Սուէզի շրջանէն, անցեալ գարնան: Դաշնագրով Անգլիա իրաւունք ունէր զօրք ղրկելու նոյն շրջանը, եթէ յարձակում կատարուէր արաբական երկրի մը կամ Թուրքիոյ դէմ: Անգլիա իրաւունք ունէր նաեւ ռազմական խարիսխներ եւ զինամթերք պահելու Սուէզի շրջանին մէջ, քաղաքացի մասնագէտներ գործածելով: Եգիպտոս արգելափակեց այս մասնագէտները Ֆրանքեւանգլիական արշաւանքէն ետք եւ անցեալ դեկտեմբերին փոխանակեց եգիպտացի բանտարկեալներու հետ:

ԱՆԿՈՒՄԷ ԱՆԿՈՒՄ

•

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ԿԸ ՓՈՐՁԷ ՎԱՆՔ ՄՏՆԵԼ ԵՒ ԿԸ ՃԱՄԲՈՒԻ ԲՈՒՌՆ ՅՈՅՑԵՐՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 25 Դեկտ. (Յառաջ).— Կիրակի, Դեկտ. 23 վճռական օր մը եղաւ Երուսաղէմի հայութեան համար: Պաշտօնանկ Եղիշէ արք. Տահէ վրդ.ի ընկերակցութեամբ այդ առտու Ամմանէն Երուսաղէմ գալով կը ներկայանայ կառավարիչին եւ փափաք կը յայտնէ վանք երթալու եւ իր յարկաբաժինը բնակելու: Այդ յարկաբաժինը լուսարարապետներու պաշտօնատեղին է: Յակոբեանց Միաբանութիւնը Հոկտ. 13ին Եղիշէ արք.ը տեղապահութենէ եւ լուսարարապետութենէ պաշտօնանկ ընելէ քանի մը օր ետք՝ յաւելեալ կղպանք մը դրած է մինչեւ պաշտօնական քննութիւն:

Մինչ այդ գաղութը արդէն իմացած էր պաշտօնանկ տեղապահին միտքը: Կէսօր է: Գործէն վերադարձողը ճաշի չերթար: Ուրիշներ կէս կը ձգեն իրենց ճաշը: Կը փակուին վանքի բոլոր դռները եւ բաց կը մնայ միայն աւագ դուռը. հոն կը խռնուի բազմութիւնը «փառաւոր ընդունելութիւն» մը սարքելու համար: Ոստիկանապետին եւ ոստիկաններուն առջեւ ամբողջ ժողովուրդը կը սկսի արիաբար բացագանչել.

— «Մատնիչ Եղիշէն չենք ուզեր, անկցի դաւաճան Եղիշէն»:

Ժողովուրդին այս զգացումներուն մասին ոստիկանութեան կողմէ լուր կը տրուի կառավարիչին որ կը թելադրէ նախկին տեղապահին Ամման վերադառնալ՝ նկատի ունենալով ժողովրդային ցասումը: Ժողովուրդը միայն այն ատեն կը ցրուի երբ կ'իմանայ թէ՝ Եղիշէ արք. արդէն Ամմանի ճամբան բռնած է: Նախապէս յայտարարած էր թէ՝ ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնութիւնը իրեն հետ է: Երուսաղէմի պատուախնդիր գաղութը իր ինքնաբուխ, արի կեցուածքով ճիշդ հակառակը հաստատեց: Դեկտ. 23ի կիրակին Եղիշէ արք. Տէրտէրեան անկումէ անկում գլորելով դիմեց բարոյական ինքնասպանութեան:

Նոյն օրը ուրիշ յատկանշական դէպք մը կը պատահի Ամմանի մէջ — վեց Հայերու ձերբակալութիւն: Ձերբակալութիւնէն մէկ-երկու օր առաջ լուր կը տարածուի թէ՝ Տահէ վրդ. Աճէմեան որ Պէյրութ-Ամմանը ջուրի ճամբայ ըրած է, ութ բախտախնդիր Հայեր բերել տուած է, որոնց երկրորդ արհեստը խռովարարութիւն-ոճրագործութիւնն է: Հաստատուեցաւ որ անոնք դէշ նպատակներով բերուած էին Ամման եւ պիտի անցնէին Երուսաղէմ: Տահէ վրդ. կ'ուզէր խանգարել Երուսաղէմի գաղութին անդորրութիւնը: Ի պատիւ Յորդանանի ոստիկանութեան որ միշտ աչալուրջ կը հսկէ, այս կասկածելիներէն վեցը ձերբակալուելով, կիրակի գիշեր բանտարկուեցան եւ, երկուշաբթի կէսօրին կ'արտաքսուին երկրէն: Ահաւասիկ անունները.—

Աւետիս Օհաննէս Պալապանեան (կօշկակար), Անտոն Նազարեան (երկաթագործ), Ռուբէն Հայրապետեան (կօշկակար), Անդրանիկ Մուղալեան (երկաթագործ), Ռուբէն Մովսէս Տիլլինեան (կօշկակար), Կիրակոս Նազարէթ Կոստանեան (երկաթագործ):

Ուրիշ երկու հոգի պահուըտած են:

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

•

Այզընհաուըրի մտադրութիւնը հազիւ յայտնուած, Մոսկուայի թերթերը սկսան քննադատութիւններ ուղղել, աշխարհակալութեան միտումներ վերագրելով.

Կուսակցական պաշտօնաթերթը, Փրաւտա կը գրէ թէ Այզընհաուըրի ձեռնարկը նոր փորձ մըն է «աւելի ստրկացնելու Միջին Արեւելքի ժողովուրդները, զինուորական ընդհարումներու տեւական վառարանի մը վերածելով այդ շրջանը»: Յետոյ կը բացատրէ թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն զօրացնել իրենց գաղթային տիրապետութիւնը Միջին Արեւելքի երկիրներուն վրայ, պաշտպանութիւն եւ տնտեսական օգնութիւն խոստանալով: Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Ամերիկացիները կը մտածեն Անգլիան եւ Ֆրանսան հրաւիրել որ մասնակցին իբրեւ «աղքատ ազգականներ»: Այսինքն այն երկու երկիրները որոնք դեռ վերջերս յարձակեցան Եգիպտոսի վրայ: Ամերիկեան «փրկիչները» կը փորձեն աշխարհակալութեան տեւական հարստահարութիւն մը հաստատել Միջին Արեւելքի մէջ, ի շահ քարիւղի ամերիկեան մենաշնորհներուն: Գործադրելով Այզընհաուըրի ծրագիրը՝ Մ. Նահանգները պիտի դառնան Միջին Արեւելքի ոստիկան-զօրքը (ժանտարմ):

Ինչպէս դիտել կուտան իրագեկներ, այս խմբագրականն ալ կը հաստատէ որ Խ. Միութիւնը գոհ է արաբական երկիրներու ներկայ վիճակէն:

ՍՈՒՐԻԱՆ ԱԼ ԴԺԳՈՀ

•

Սուրիոյ նոր կառավարութիւնը յայտնեց Մ. Նահանգներուն թէ չի կրնար հանդուրժել որ «միակողմանի ձեռնարկ մը» կատարեն, պաշտպանողական գօտի մը հաստատելով Միջին Արեւելքի շուրջը:

Ուաշինկթընի սուրիական դեսպանը, Ֆարիտ Զէյնատին արտաքին գործերու պաշտօնատունը երթալով, յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը կը նկատէ շարունակել գաղթատիրական ազդեցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ: «Ճիշդ այդ է որ անհաստատ վիճակ, վերիվայրում եւ միջազգային բարդութիւններ կը պատճառէ: Այսպիսի քաղաքականութեանց շարունակութիւնը կրնայ աղետալի դառնալ»:

Դեսպանը նախարարի օգնականին հետ խօսեցաւ կէս ժամ, պնդելով թէ իր կառավարութիւնը պիտի ընդդիմանայ Այզընհաուըրի ձեռնարկին: Այս առթիւ ըսաւ թէ ոչ խռովութիւն կը տիրէ իր երկրին մէջ, ոչ ալ յարձակման սպառնալիք»: Եթէ նախայարձակում կատարուի, Ազգաժողովին կ'իյնայ կարգադրել:

× Սուրիոյ նոր դահլիճը կազմուեցաւ նախագահութեամբ հրաժարեալ վարչապետ Սապրի Ասալիի: Կը բաղկանայ 11 անդամներէ եւ արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով կը հակի դէպի Խ. Միութիւն: Դահլիճին կը մասնակցին բոլոր ազգայնական եւ յառաջդիմական հոսանքները, որոնք իրենց ներշնչումը կը ստանան համայնավար երեսփոխան Խալէտ Պէկթաշէն:

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ցոյցերու մասին նոր լուրեր կը հասնին Խ. Միութենէն: Սթալինկրատի ուսանողները ժողով գումարելով «մտածումի ազատութիւն» պահանջած, յետոյ մեռելներու յիշատակարանը գացած են: Կ'ըսուի թէ 40 ուսանողներ եւ երկու դասախօսներ ձերբակալուած, յետոյ ազատ արձակուած են, բանուորներու սպառնալիքին տակ:

ԴՈՒՐԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

*

ԽՄԲ․— «Հայրենիք» հետեւեալ խմբագրականը նուիրած է Եղիշէ արք․ Դուրեանի, անոր մահուան 26րդ տարեդարձին առթիւ: Ուրիշ յօդուած մը եւս՝ յաջորդով․—

Եղիշէ Դուրեան, իբրեւ գրագէտ, բանաստեղծ, բանասէր ու հռետոր, բացառիկ անհատականութիւն մըն է հայ մտքի ու եկեղեցիի, հայ մշակոյթի պատմութեան մէջ: Իր երիտասարդութեան օրերէն սկսած, անիկա կը գրաւէր իր շրջապատէն իր մտքի թռիչքով ու հոգեկան ազնուականութեամբ, հակառակ իրեն դասակից այլ մեծ դէմքերու ներկայութեան, աշխարհական թէ եկեղեցական:

Իր խօսքը մեծ նշանակութիւն մը ունէր լեզուական ու մատենագրական, գրական ու բանասիրական եւ եկեղեցական ու վարդապետական խնդիրներու մէջ, շնորհիւ իր բնածին իմաստութեան, լայն հմտութեան եւ մտքի անկախութեան, ինչպէս նաեւ իր անձէն բխած զարմանալի հմայքին:

Ցարգուած էր իր դասակիցներուն մէջ եւ դուրսը, հայ ու օտար բարձր մտաւորական շրջանակներէն: Լուռ աշխատանքի ու բոլորանուէր պրպտումի ընդունակ անձ մը, որ խոնարհ գործերու մէջ իսկ գիտէր մեծութիւն գնել:

Իբրեւ բարոյական անձնաւորութիւն, իր մաքուր կենցաղով, անշահախնդրութեամբ, ինչպէս նաեւ Հայ Եկեղեցւոյ ոգիին ու աւանդութեանց հանդէպ իր հաւատարմութեամբ, տիրական դէմքով կը ներկայանայ ան, գաղափարական ու ազգասէր:

Գերագանց, փայլուն ուսուցիչ մըն էր, նաեւ, որ դպրոցէ դպրոց վազեց միշտ, ուսուցանելու համար, այսինքն՝ վարդապետելու համար: Դասական իմաստով ուսուցանող մը՝ ինչպէս էր ապահովաբար, Սոկրատը․ ինչպէս Յիսուսի աշակերտները, ինչպէս կը պատկերանան մեզի մեր մեծ Ուսուցիչները՝ Սահակն ու Մեսրոպը, անոնց հմայքովն ու հմտութեամբ եւ անոնց յատուկ նուիրումովն ու գաղափարականութեամբ:

Անոնք որ հանդիպած են իրեն, դպրոցներէն ներս կամ դուրսը, անոնք որ լսած են իր խօսքը՝ եկեղեցիներու բեմերէն, չեն մոռցած զայն եւ միասին բան մը տարած են, անպատճառ, անջնջափելի բան մը, շունչ մը, գաղափարական մը, յարգանքի զգացում մը, մեծարանք մը՝ մտքի կեանքին հանդէպ, առհասարակ: Սերունդներ դաստիարակած է, եկեղեցական ու աշխարհական․ Արմաշի դպրեվանքէն սկսած մինչեւ Պոլսոյ ազգային վարժարանները, մինչեւ Երուսաղէմի Ժառանգաւորացը:

Բազմաշնորհ էր, իր խառնուածքովն ու հմտութեամբը:

Իբրեւ բանաստեղծ, Եղիշէ Դուրեան իրեն յատուկ տեղն ունի մեր գրականութեան պատմութեան մէջ․ միա՛յն իրեն յատուկ տեղ մը: Ոչ ոք այնքան շունչով ու իմաստութեամբ, փայլով ու պերճութեամբ Աստուածաշունչի էջերէն դէպի հայ մտքի ու գրի անդաստանը փոխադրած է այնքան սրտառուչ դրուագներ ու դէմքեր, որքան Դուրեան Եղիշէն: Իր քերթուածները, «Հովուական Սրինգ» հատորին մէջ ամփոփուած, կրօնական յուզումով ու հաւատքով, այլ սակայն համամարդկային դրօշմով ներշնչումներ են: Արուեստագէտի մը հոգիէն պատուած բեկորներ, որոնց ներսը կը բաբախեն եկեղեցականի մը հաւատաւոր սիրտը, գաղափարապաշտ մարդու մը մտքի ու հոգիի տագնապները, սրտի ու սիրոյ պատկերաւոր զգացումները:

Իբրեւ բանասէր, արուեստագէտին նըպաստովն ալ արժեւորուած, սուր են իր դիտողութիւնները, խորաթափանց ու վստահելի:

Հարուստ, բազմաշնորհ, իմացական ու զգացական զարմանալի խառնուածքով մը կը ներկայանայ Դուրեան, որուն մէջ քով քովի կ՚ապրին բանաստեղծն ու բանասէրը, եկեղեցականն ու աշխարհականը, հըմուտն ու արուեստագէտը, ներդաշնակութեամբ․ եւ, նաեւ, ազգայինն ու մարդկայինը, ընդհանուր յուզականութեան մը մէջ ընդելուզուած իրարու, համադրուած իրարմով, ինչպէս որ եղած են դասական մեծ տիպարները:

Դուրեան քրիստոնեայ մըն էր, անշուշտ, հայ ու աւանդապաշտ եկեղեցական մը, որ սակայն Աւետարանի էջերէն չէր առած միայն իր բարոյականը, այլ համամարդկային իմաստութիւններէն ալ, այսինքն՝ աւելի լայնարձակ հորիզոններէ, Արարչութեան ներշնչումներէն:

Այս հարուստ ու բացառիկ խառնուածքը սակայն, չտուաւ ինքզինք, ամբողջութեամբ․ չունեցաւ ժամանակն ու հնարաւորութիւնը: Իր գործերը, քերթուած, ուսումնասիրութիւն, պատմութիւն թէ մատենագրութիւն, արժէքաւոր անշուշտ, բայց չեն բացատրեր իր հարստութիւնը․ կը զգացնեն միայն: Իր աշակերտներէն շատեր, կրօնական թէ աշխարհական, դասարաններու մէջ առնուած նոթերէն իսկ հատորներ կազմեցին ու անուն եւ համբաւ շահեցան, սակայն Դուրեան մնաց ան–տարբեր: Սպասեց, աւելի ամբողջութեամբ տալու համար ինքզինքը, աւելի լիակատար ու արժանավայել ժառանգութեամբ մը․ յամեցաւ ու, թերեւս, վարանեցաւ ալ, իր գործը վերջնական դարձնելու մասին մտածելով, երբ յանկարծ հասաւ իր վախճանը: Կը պատմուի թէ, իր մահուան անկողինին մէջ իսկ, քիչ մը աւելի ժամանակ, գոնէ տասնամեա՛կ մը պաղատած է ան Նախախնամութենէն, որ սակայն մնաց անողոք, խորտակելով իր մարդկային գեղեցկագոյն անօթներէն մէկը, որ Դուրեանն էր․ հինաւուրց տաճարի մը պատկերով այն անձը, որ յանկարծ կը կործանէր, անհուն վիշտ ու յուսախաբութիւն սփռելով իր շուրջը:

Ժամանակին հետ էր Դուրեան, հին ու նոր ժամանակներուն հետ, իր մտքով ու հոգիով, սակայն չուզեց վազել ժամանակին հետ, պծելու կամ բանաձեւելու համար իր իմացական ու զգացական ներաշխարհը, որ կ՚ընդնշմարուի միայն, չփոթութեան մատնելով յաճախ հեռուէն դիտողները․ կարճատեսնե՛րը մանաւանդ:

Դուրեանի անձնաւորութիւնը աւելի մեծ է, քան իր ձգած գործը․ մանաւանդ իր բարոյական կերպարանքով, որ պիտի մեծնայ աւելի, ժամանակի ընթացքին, երբ ներկայացուի ան իր ամբողջութեանը ու պայծառութեանը մէջ:

Կը բաւէ յիշել Պոլիսէն եւք, իր պատրիարքական շրջանը Երուսաղէմի մէջ, շուրջ տասնեակ մը, որ յեղաշրջեց հինաւուրց վանքին կեանքն ու մթնոլորտը, Երուսաղէմը դարձնելով հայ կեանքի ու մշակոյթի կեդրոն: Իր հմայքով ու բարոյական հեղինակութեամբ կարգ ու կանոն հաստատեց հոն, պատկառանք ներշնչելով հայ ու օտար շրջանակներուն:

Մեր օրերուն, ի՜նչ ողբերգութիւն, շատեր, եպիսկոպոս կամ արքեպիսկոպոս, պատրիարքական աթոռին կը վազեն, իբրեւ յաջո՛րդ Դուրեանի, դէմք մը, արժէք մը դառնալու համար․ փառաւորուելո՛ւ համար պատրիարքական մականով ու շուրջառով:

Ո՛ւր էր թէ դիտէին, յիշէի՜ն Դուրեանը, որ իր անձով ու մեծութեամբ, իր բարոյական հմայքով պատմական Աթոռը փառաւորեց, դարձնելով զայն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ շքեղագոյն Աթոռը, բարձրացնելով հայ եկեղեցւոյ վարկն ու անունը:

Եկեղեցական մեծանուն հայրապետներու կարգը պիտի մնայ ան, իբրեւ նոր դարերու Շնորհալին, բանաստեղծ Պատրիարքը, որ գիտցաւ հայ Միտքն ու Եկեղեցին համադրել ու դաշնաւորել՝ իր առաքելատիպ անձին մէջ, խորհրդանշան դառնալով իմացական ու բարոյական մեծութեան, խոնարհութեան բարձր պըսակով:

Ցարգա՛նք իր սիրելի ու լուսաւոր յիշատակին:

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՎԱՆՔԸ

●

Վերջերս Եգիպտացիները լուր տարածեցին թէ Սինայի կղզիներուն ընթացքին Իսրայէլեան ուժերը վնասներ հասցուցած են 1600 տարուան Ս․ Կատարինէ վանքին, որ կը գտնուի Թերակղզիին հարաւային մասին մէջ: Իսրայէլցիները, իրենց հերթին՝ յայտնեցին թէ ընդհակառակն՝ հրէական բանակները վանքը կը պաշտպանեն, բայց կը վախնան որ եթէ ՄԱԿի ուժերուն հասնելէն առաջ քաշուին Թերակղզիէն, հաւանական է որ աւարի տրուի վանքը եւ մեղքը ձգուի Իսրայէլացիներուն վրայ:

Ս․ Կատարինէի վանքը քրիստոնէութեան ամենահին յուշարձանն է: Ունի ընդարձակ եւ ճոխ մատենադարան մը, որ կազմուած է աւելի քան երկու միլիոն ձեռագիր էջերէ: Ամենահին ձեռագիրները 5րդ դարէն մնացած են, յաճախ անկատար կամ թերի: 8րդ դարէն ասդին մնացած ձեռագիրներու հաւաքածոն բոլորովին ամբողջական է:

Մատենադարանի ամէնէն կարեւոր գանձը կը կազմեն Զորս Աւետարաններու բնագիր ձեռագիրները:

Բարեբախտաբար, բոլոր ձեռագիրներն ալ միքրոֆիլմով նկարուած են 1950ին: Այդ պատճէններէն մէկ-մէկ օրինակ տրըուած է աշխարհի մեծագոյն մատենադարաններուն:

Վանքը կը գտնուի Սինայի բարձրաւանդակին վրայ, որ շրջապատուած է աւելի բարձր լեռներով: Այս լեռներէն մէկը Մովսէսի լեռն է, որուն վրայ ստացաւ Աստուծոյ տասը պատուիրանները:

Առաջին քրիստոնեաները, որոնք 220ական թուականներուն կը հալածուէին Հռոմայեցիներու կողմէ, այդտեղ ապաստան գտան: 80 տարի վերջը, քրիստոնեայ վարդապետները, որոնք կ՚ուզէին այդ վայրին վրայ հաստատել իրենց մենարանը, պատգամաւորութիւն մը ղըրկեցին Մեծն Կոստանդին կայսեր մօր, Ս․ Հեղինէի մօտ, որ հրամայեց փոքր բերդաքաղաք մը շինել՝ եկեղեցիի մը շուրջ: Յետագային շատ աւելի բարձրացաւ վանականներուն եւ ուխտաւորներուն թիւը․ վանքը ընդարձակուեցա․ 542ին: Այսօրուան շինութիւնները 542էն մնացորդներն են:

Երբ Ս․ Կատարինէի աճիւնը գտնուեցաւ Սինայի Թերակղզիին մէջ, փոխադրուեցաւ այդ վանքը, որ այդ օրէն ի վեր կը կոչուի իր անունով: Վանականները յոյն օրթոտոքս են: Ժամանակ մը իրենց թիւը կը հասնէր քանի մը հարիւրի, բայց այժմ 50ը չանցնիր: Վանականները կ՚ապրին աշխարհէն բոլորովին կտրուած․ դուրս չեն ելլեր վանքէն եւ կ՚ընդունին միայն այն այցելուները, որոնք կ՚ուզեն ուսումնասիրել թանկարժէք ձեռագիրները:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՒԻԼՍԸՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

Ահա՛ ճիշդ հարիւր տարի առաջ էր, որ Վիրճինիա նահանգին Սթաունթըն քաղաքին մէջ ծնաւ Թոմաս Ուտրօ Ուիլսըն:

Օրուան հրատապ հարցերու թոհուբոհին մէջ, շատ քիչ հաւանականութիւն կայ, որ այս տարեդարձը պաշտօնական ոգեկոչման մը սահմաններէն անդին անցնի: Բայց եւ այնպէս, որքան ալ մեծ ըլլայ շատերու սկեպտիկութիւնը՝ հանդէպ «Պատմութեան տուած դասերուն», անուրանալի ճշմարտութիւն է, որ Ուիլսընի յիշատակն ու օրինակը կրնայ դառ

ԱՆՆԱՈՒ ՄԵՌԱԾ ՔԱՂԱՔ

(ԿԱՆԱՆՑ ՔԱՂԱՔԸ)

*

(ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼ)

Ասխաբադից դէպի արեւելք գնացող երկաթուղագծի առաջին կայարանը կը կոչուի՝ Աննաու: Այնտեղ, մօտիկ, կանգնած են նոյն անունով հին, մեռած, աւերակ Աննաու քաղաքի հետքերը: Այդ մի մեծ քաղաք էր, երեք հազար տնից բաղկացած, շրջապատուած ամուր պարիսպներով:

Աննաուն՝ Ախալ-Թէքինսկի օվասիսի նախկին մայրաքաղաքն էր: Հնում կը կոչուէր Կըզըլ-Թաշ (կարմրաքար), քանի որ բոլոր շէնքերը կառուցուած էին կարմիր քարերից: Նա հարուստ էր եւ գեղատեսիլ:

Կըզըլ–Թաշը ունէր ստորերկրեայ Ջրհոր, որ ջուր էր մատակարարում թէ՛ քաղաքին եւ թէ շրջակայ եօթը գիւղերին:

Եկան Ռուսները եւ տիրեցին կրկին: Այն ժամանակ զօրաց Թեքինցիները, երդուեցին, չտալ Ռուսներին ոչ մի հող եւ ոչ ջուր․․․ Նրանք քարերով լցրին Ջրհորը, որ կոչւում է «Իշան» (կրօնական տիտղոս մը), ու ապա բարձրացան «Գէօք-Թէփէի» լեռները, այնտեղից կռուելու Ռուսների դէմ:

Ռուսները յաղթեցին, բայց նորից երկիրը թողին նրանց, որպէս սեփականութիւն: Սակայն, տեղացիներու երդումը մնաց՝ որպէս երդում-սրբութիւն:

Թեքինցիները Աննաու քաղաքից հեռացան, գաղթեցին դէպի զանազան կողմեր, բայց «Իշան» ջրհորի ջուրը չբացին: Քաղաքը ամայացաւ, պարտէզները չորացան, շէնքերը քանդուեցին եւ նախկին գեղեցիկ մայրաքաղաքից մնաց միայն գեղեցիկ անուն, իր աւանդական հէքեաթ-լեգենդայով, որ դարեր շարունակ կը պատմուի, թէ ինչո՞ւ Կըզըլ-Թաշը փոխարկուեց Աննաու անուան: Այդ աւանդական հէքեաթը, իր ժամանակին, գեղեցիկ կերպով կը պատմուէր Ասխաբադի, Պալտավայի փողոցի վրայ գտնուող թէյատան տնօրէն Կադիր–Բերսի Իլվայեմի կողմից:

Նա կը պատմէր այսպէս:

Առենօք, առաջ, շատ առաջ, Կըզըլ–Թաշ քաղաքում, կային շատ գեղուհիներ, բայց ամէնից գեղեցիկը Իբրահիմ Մամէդի դուստրներն էին, երկու քոյրեր:

Իբրահիմ Մամէդը, յայտնի փարթամ էր եւ երկրում, նոյնքան եւ դրսից չինելու մէջ: Մեծ աղջիկը կը կոչուէր Զարա, որ արդէն 17 տարեկան էր եւ նրա ձեռքը խնդրող ջիգիթների թիւը մէկ տասնեակով չէր սահմանափակւում, թէ Կըզըլ-Թաշից եւ թէ շրջակայ քաղաքներից եւ գիւղերից: Բայց ծերունի Իբրահիմ Մամէդը, չափազանց տարօրինակ էր: Նա ամէն անգամ կը հարցնէր Զարային՝ կ՚ուզէ՞ր գնալ կնութեան, իր ձեռքը խնդրող այս կամ այն ջիգիթին, այն ժամանակ Զարան, փոխարէն պատասխանի, կը գրկէր հօրը եւ կ՚ասէր․

— «Հայրիկ, միթէ՞ դու ինձանից ձանձրացար, որ կ՚ուզես շուտ ազատուել ինձանից: Թոյլ տուր, ապրելու քեզ մօտ որպէս երջանիկ, հարազատ զաւակ, իսկ որեւէ մէկի կինը դառնալու դեռ ժամանակ շատ կայ»:

Իբրահիմ Մամէդը աղջկան խելացի պատասխանը լսելուց, անմիջապէս կը մերժէր խնդրող փեսացուին: Բայց մեծացաւ նաեւ երկրորդ աղջիկը, Գէօզալ-Գիւլ (Գեղեցիկ վարդ) անունով: Արդէն 15 տարեկան էր: Քաղաքում այդ երկու գեղուհիներից ո՞րն էր աւելի գեղեցիկ, դժուար էր ասել: Ամէնքը, Իբրահիմ Մամէդին եղածն էին տալիս ասելով․ «Աւելի լաւ է ունենալ այդպիսի սիրուն աղջիկներ, քան թէ ջիգիթ–տղաներ: Կը վերցնեն նրանց համար այնպիսի մեծ «կալիմ» (վճար), որ քո ծերութիւնը կ՚ապահովի ու կ՚ապրես անհոգ»: Իբրահիմ Մամէդը միայն կը ժպտար, շոյելով մօրուքը:

Քաղաքում շատ կային քաջ ջիգիթներ, սակայն, ամենաքաջն ու երիտասարդը, գեղեցկադէմ Ճէլալ-Խմինն էր: Նա հռչակուել էր բոլոր արշաւանքներում եւ այնքան էր հարստացել, որ նոյնիսկ Ախալ-Թեքէի խանը՝ խնդալով կ՚ասէր իրեն դիմողներին․ «Ճալալ–Խմինը ինձանից հարուստ է, գնացէք նրա մօտ»:

Եւ իրօք, ով կ՚երթար նրա մօտ, դատարկաձեռն չէր վերադառնար: Նրա ասպատակութիւնների յաջողութիւնները՝ բերին անչափ հարստութիւն, մեծ հռչակ եւ անթիւ բարեկամներ ու ընկերներ:

Երբ նա կը մտադրէր ելլելու արշաւանքի, այն ժամանակ իր նիզակը կը խըրէր գետինը, իր տան քովը, որպէս հրաւէր արշաւանքին մասնակցող կամաւորներին: Այսպէսով, 15,000 մարդ հաւաքուեց նրա շուրջը, մի խօսքով քաղաքի բոլոր տղամարդիկ, ցանկութիւն յայտնելով նրա հետ միասին արշաւանքի–աւարառութեան:

Ռուսերէնէ թարգմ․ ՍՏԵՄԲԵԼ

(Շար․)

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԸ [redacted] Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

★

Մասնաւոր արտօնութեան մը շնորհիւ, Խ. Միութեան ժողովուրդը այս տարի ալ կը մասնակցի Նոր Տարուան եւ Ծնունդի հանդէսներուն։ Կաղանդ–Պապաներ, կաղանդի ծառեր, նուէրներ, խրախճանութիւններ՝ բոլոր երկիրներու նման, սակայն տարբերութեամբ, որ Ծնունդն ու այս տօնին կրօնական հաղամանքը զանց կ'առնուին։ Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ բոլորովին մոռցնել Ծնունդի կրօնական հանգամանքը եւ ասոր փոխարէն կը քաջալերէ Նոր Տարուան աշխարհիկ, հեթանոսական ծագում ունեցող եւ անմեղ տօնը։

Կաղանդի ծառերը, որոնք կը կտրուին պետական անտառներէն, կը ծախուին պետական խանութներու մէջ եւ գոյացած հասոյթը կը մտնէ պետական գանձը։ Նուէրներ բաժնող սպիտակամօրուս, կարմրազգեստ, զուարթ պարոնները Կաղանդ Պապան չէ որ կը ներկայացնեն, այլ՝ Մեծ Պապա-Ձմեռը։ Փոխադարձ շնորհաւորութիւնները կը կատարուին Նոր Տարուան առթիւ։

Ռուս օրթոտոքս եկեղեցին Ծնունդը կը տօնէ հին տոմարով. այս պարագան եւս կ'օժանդակէ տօնին աշխարհականացման եւ անտես անցնելուն, որովհետեւ Յունուար 6ը շատ ուշ կը հասնի կուսակցութեան կազմակերպած Նոր Տարուան խրախճանութիւններէն ետքը։

Ճիշդ է, որ Յունուար 6ին եւ 7ին եկեղեցիները բերնէ բերան լեցուն կ'ըլլան. բայց ասիկա մեծ բան մը չի նշանակեր, որովհետեւ 1917էն ի վեր օր ըստ օրէ կը նուազի բաց եկեղեցիներուն թիւը։

Մինչեւ երեսունական թուականներու վերջերը, կուսակցութիւնը այնքան ալ հաշտ աչքով չէր նայեր Կաղանդի տօնակատարութեանց։ Բայց այն օրէն ասդին, երբ կուսակցութիւնը որոշեց թէ Նոր Տարուան շրջանին փոքրերը զուարճացնելուն մէջ հակա-մարքսեան բան չկայ, քաղաքները խրարու հետ կը մրցին լաւագոյն կերպով կազմակերպելու համար մանկական խրախճանքները։

Անցնող երկու տարիներուն Կրեմլինի մէջ իսկ ընդունելութիւններ սարքուեցան փոքրերուն համար։ Այս տարի, Յունուար մէկէն սկսեալ 500է աւելի խեղկատակներ, երաժիշտներ, դերասաններ Մոսկուայի մանուկները պիտի զուարճացնեն Կրեմլինի մէջ. փոքրիկ այցելուներուն թիւը հարիւր հազարէն աւելի պիտի ըլլայ։ Նոյն ձեւով հաւաքոյթներ պիտի կազմակերպուին նաեւ Մարզական Պալատին մէջ։

Խանութները ամէնէն աւելի ռազմական խաղալիկներ կը ծախեն՝ հակառակ խաղաղութեան ի նպաստ կատարուած քարոզութեան։

Դպրոցները կը գոցուին Յունուար 1էն 10։ Փոքրերը կը խաղան, նուէրներ կը ստանան, իսկ մեծերը՝ առիթէն օգտուելով առատ վօտքա կը սպառեն։

բանալ բեղմնաւոր խորհրդածութեանց։

Երբ 1918 Դեկտ. 13ին, Ուիլսըն ոտք կը դնէր Ֆրանսայի հողին վրայ, ժողովուրդը զայն ընդունեց աննկարագրելի ողեւորութեամբ մը, որ առաւելապէս կ'արտայայտէր Մ. Նահանգներու ուժին հանդէպ ունեցած իր հաւատքն ու հիացումը։

Երբ Ուիլսըն կը յայտարարէր թէ «աշխարհի Պատմութեան մէջ ո՛չ մէկ ատեն յոյսն ու փոխադարձ վստահութիւնը այսքան զօրաւոր կերպով տաքցուցած են մարդկային սրտերը», ժողովուրդը կը հաւատար անոր. ժողովուրդը կը հաւատար նոյնպէս Ուիլսընի կրօնական բարոյախօսութեան։

Այդ յայտարարութենէն ի վեր նոր աշխարհամարտ մը տեղի ունեցաւ, որ ականատես եղաւ Եւրոպայի ազգերը եւ հարստացուց Մ. Նահանգները։ Այսօր, Տըլըս եւս կրօնաշունչ յայտարարութիւններ կ'ընէ. բայց զաղտնիք չէ թէ իր մտքին մէջ Ս. Գիրքն ու Տոլարը անբաժանելի են իրարմէ։ Յոյսին յաջորդած է մտահոգութիւնը։ Յոյսը՝ չէր գիտեր տրամաբանել. մտահոգութիւնը դժբախտաբար հիմնուած է տրամաբանութեան վրայ։

Ուիլսըն եւ իր 14 «կէտերը» այսօր կորսնցուցած են իրենց իմաստը։ Բայց որքա՜ն տեղին պիտի ըլլար մաղթել որ Ուիլսընի 14 կէտերուն վրայ 15րդ մը եւս աւելցնէին, երբեմն սխալելու, սխալներ գործելու իրաւունք տալով Մ. Նահանգներու դաշնակիցներուն։

× Դեկտեմբեր 2ին Տիթրոյիթի մէջ տեղի ունեցաւ յիշատակի հանդէս մը՝ Ուիլսընի ծննդեան 100ամեակին առթիւ։

Օրուան գլխաւոր ատենախօսն էր Միչիկընի համալսարանին դասախօսներէն Փրեսթըն Սլոսըն, որ 1919ին անդամ էր Վերսայլի խորհրդաժողովին ամերիկեան պատուիրակութեան։

Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին կողմէ խօսեցաւ ընկեր Մովսէս Մովսէսեան։ Կոմիտէին ատենապետը բանաձեւ մը ստորագրեց կոչ ընելով բոլոր քաղաքացիներուն որ յարգանք մատուցանեն հանգուցեալ Նախագահի յիշատակին։

Հանդէսին մէջ պարուեցաւ հայկական Եռագոյնը։ Հանդիսութեան կը մասնակցէին նաեւ հետեւեալ 6 երկիրները. — Էսթոնիա, Լաթվիա, Լեհաստան, Ռումանիա, Սերպիա եւ Չեխոսլովաքիա՝ իրենց տարազի կազմակերպութիւններով։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

«Սովետական Հայաստան»էն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

Անցնող տարուան հնագիտական արդիւնքները ամփոփուեցան Գիտութիւններու Ակադեմիային մէջ։ Մասնաւոր հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ Պատմութեան Ինստիտուտի եւ Պետական Էրմիտաժի (Լենինկրատ) միացեալ արշաւախումբին աշխատանքը։ Արշաւախումբին պետն էր Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի թղթակից-անդամ Բ. Բ. Պիոտրովսկին։

Ուրարտական Թէյշեբաինի քաղաքի միջնաբերդին մէջ գտնուեցան երկու նոր մեծ սրահներ եւ վեց սենեակներ, որոնք մաս կը կազմեն մասամբ յայտնաբերուած հսկայական կառոյցի մը։ Պեղումներու ժամանակ գտնուած են բրուտագործական առարկաներ, երկաթէ զէնքեր, արծաթէ անօթներ, քարէ կնիքներ, տնտեսական բովանդակութեամբ կաւէ աղիւսակներ՝ ուրարտական սեպագրերով։ Թէյշեբաինի քաղաքին հիւսիս-արեւմտեան մասին մէջ յայտնաբերուեցան տարբեր ոճերով բնակարաններու մնացորդներ, որոնք կը կարծուի թէ քանդուած են սկիւթական յարձակումներու ժամանակ։ Գտնուած առարկաներն ու շէնքերու մնացորդները 7րդ-6րդ դարու հնութիւն ունին (Ք. Ա.)։

Երեւանի հարաւ–արեւելեան ծայրամասին մէջ հաստատուած ուրարտական ուրիշ բերդի մը, Արին բերդի պեղումներն ալ, որոնք կատարուեցան Պատմութեան Ինստիտուտի եւ Մոսկուայի Պուշկին կերպարուեստի Թանգարանին կողմէ, մեծ արդիւնքներ տուին։ Շարունակուեցան 8րդ դարու (Ք. Ա.) 30 սիւներով մեծ տաճարին պեղումները։ Ճիշդ նոյն վայրին վրայ երեւան հանուեցաւ ուրիշ տաճար մը, որ կը կոչուի Սուսի։ Այս վերջինը առանձնայատուկ կառոյց մը ունի. սիւնազարդ չէ։ Մուտքը զարդարուած է ուրարտական նոյնանման սեպագրերով, որոնք փորուած են մաքուր տաշուած քարերու վրայ։

Գառնիի արշաւախումբը, որուն պետն էր պատմական գիտութիւններու մասնագէտ Բ. Առաքելեանը, շարունակեց հայկական հին (Ք. Վ. 3րդ դար) բերդին պեղումները։ Երեւան հանուեցան միջնադարեան բնակելի կառոյցներու մնացորդներ, ամբարներ՝ կարասներով, որոնց մէջի ցորենը ածխացած է տարիներու ընթացքին։ Գտնուած են Ա.-Գ. դարու դեբեզմաններ, ինչպէս նաեւ բրուտագործական եւ ապակիէ առարկաներ։

Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային Պատմութեան Ինստիտուտին արձանագրական արշաւախումբը աւելի քան 300 միջնադարեան հայկական սեպագիրներ հաւաքեց Ղափանի եւ Մեղրիի շրջաններուն մէջ։ Արշաւախումբին պետն էր Ս. Բարխուդարեան։ Այդ սեպագրերը կը պարունակեն շատ կարեւոր նիւթեր միջնադարեան Հայաստանի պատմութեան եւ մշակոյթին մասին։ Հաւաքուած սեպագրերը այժմ կը պատրաստուին տպագրութեան համար։

Նոր կարեւոր յայտնաբերումներ կատարուած են նաեւ Գիտութեանց ակադեմիայի պատմական թանգարանի հնագիտական արշաւախումբերը, որոնք տակաւին կը շարունակեն աշխատիլ Սեւանի եւ Դուինի շրջաններուն մէջ։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Դեկտեմբեր 24...։ Պոմոնի ազգ. սրահը լեցուն էր հանդիսականներով։ Շարժելու տեղ չկար, շատեր հարկադրաբար ոտքի մնացին, սակայն բոլորին ալ տրամադրութիւնը վառ է։ Փոքրիկներ փայփլուն աչքերով, երիտասարդներ ոգեւոր, երէցներ ուրախ ու զուարթ։

Պատկերը լրիւ կը դառնայ Նոր-Սերնդական ընկերներով եւ ընկերուհիներով, որոնք ամէն տեղ կը հասնին, ամէն աշխատանք կ'ընեն երեկոյթը անթերի անցնելու մտօք։

Ճիշդ ժամը 10ին «Քրիստափոր» խումբին կողմէ ընկ. Սերժ Սարգիսեան քանի մը խօսքով ներկայացուց շրջանիս Նոր-Սերունդի կատարած աշխատանքները։ Հայերէնի եւ գրականութեան դասընթացքներ գրագէտ Կ. Փօլատեանի անմիջական հսկողութեամբ եւ օժանդակութեամբ կը տարուին շուրջ երկու ամիսէ ի վեր։ Հայկական պարերու դասընթացք, թատրոն, գրադարան, երգեցիկ խումբ, ահա այն հիմնական աշխատանքները զորս ամիսներէ ի վեր կը կատարեն մեր տղաքներն ու աղջիկները։

Ներկայացուեցաւ Ն. Պէշիկթաշլեանի «Ցուցումը», կատակերգութիւն մէկ արարով։ Երիտասարդները մեծ յաջողութեամբ կատարեցին իրենց ստանձնած դերերը։

Կը շնորհաւորենք երիտասարդուհիները ինչպէս նաեւ իրենց վարժուհին՝ ընկերուհի Վ. Գարեգինեանը որ ջանք չէր խնայած մեզ հրամցնելու գեղեցիկ ազգային պարեր։

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս Նոր–Սերունդի Սէն Լուի «Սիամանթօ»նուագախումբի ընկերակցութեամբ ներկաները պարեցին եւրոպական եւ հայկական պարեր։

Ապրի՛ք, երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ։

ԺԻՐԱՅՐ

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

3. — ՁՈՒԻԹԱՅ

●

— Այդ երբեք մի յուսար, Մերուժան, ասաց ծերունին խորին վրդովմունքով։ Եթէ Հրեան հաւատափոխ է լինում եւ քրիստոնէութիւն է ընդունում, դա շատ բնական է. որովհետեւ միշտ սպասում է Քրիստոսին — իւր սիրելի Մեսիային։ Բայց արեգակ պաշտել եւ կրակին երկրպագութիւն տալ՝ նա երբեք յանձն չառնի։

Երկու մոգերը իրանց նստած տեղում ցնցուեցան եւ նրանց թթուած երեսների վրայ երեւաց մի տեսակ զայրոյթ, որ պատրաստ էր հարուածելու անձնազոհ ծերունուն, եթէ Մերուժանը չընդմիջէր նրանց բարկութիւնը, պատասխանելով.

— Դա ապագայի գործ է, յարգելի Զուիթայ, ես այդ մասին՝ այժմ քեզ հետ չեմ վիճի։ Միայն չեմ թաքցնում յայտնել քեզ, որ որքան եւ հաճելի լինէր ինձ քո խնդիրքը, այնուամենայնիւ, ես իմ թագաւորի երկրի շահերը աւելի բարձր կը դասեմ քո արտասուքից։ Ես լսել եմ քո համբաւը, եւ ինձ յայտնի է, թէ դու ո՛րքան սիրուած ես քո ժողովրդից։ Ես քեզ ազատութիւն կը շնորհեմ, միայն քե՛զ, եւ ո՛չ քո ժողովրդին։ Գնա՛, ուր որ քո սրտին հաճելի է, եւ ոչ ոք այսուհետեւ բնաւ չի համարձակուի նեղութիւն պատճառել քեզ։ Գնա՛, ազատ ես Զուիթայ։

— Ես կը գնամ իմ գերուած ժողովրդի մօտ, Մերուժան, եւ երբե՛ք չեմ բաժանուի նրանից։ Հովիւը պէտք է իւր հօտի հետ լինի եւ իւր անձը դնէ նրա պահպանութեան համար...։

Այս եղաւ տառապեալ ծերունու վերջին խօսքը եւ նա, արտասուքը աչքերում, երեսը շուռ տուեց եւ յենուելով իւր հովուական ցուպի վրայ, սկսեց դանդաղ ու չափաւոր քայլերով դուրս գալ բանակից։ Յետոյ բռնեց դէպի Արտաշատ տանող ճանապարհը. սկսեց դիմել դէպի Պարսից միւս բանակը, այնտեղ, ուր Տափերական կամուրջի միւս կողմում, պահուած էր նրա սիրելի ժողովուրդը։

Ծերունու բողոքը, նրա անձնազոհութիւնը, խիստ ծանր տպաւորութիւն թողեց բոլորի վրայ։ Նրան ազատութիւն շնորհեցին, բայց նա մերժեց։ Նա չկամեցաւ բաժանուել իւր հօտից, այլ ընդունեց նրա հետ միասին լինել, եւ նրա հետ միասին կրել գերութեան ու պանդխտութեան տառապանքները։ Ոչինչ հարուած չէր կարող Մերուժանի սրտին այնքան զգալի լինել, որքան յամառ ծերունու արհամարհանքը, որով նա այնպէս դառնացած կերպով մերժեց նրան առաջարկուած շնորհը։ Այդ էր պատճառը, որ նրա հեռանալուց յետոյ, Մերուժանը գտնւում էր մի տեսակ անհանգիստ շփոթութեան մէջ եւ, կարծես, նոր էր զգում, որ իւր պատրաստած թունաւոր նետերը՝ հէնց գործի սկզբում՝ ապառաժներին են դիպչում, եւ կրկին դէպի ինքը յետ են դառնում։

Ոչ սակաւ վրդովուած էին երկու մոգերը, որ այնտեղ նստած էին։ Նրանցից մէկը նկատեց.

— Ով քաջդ Մերուժան, դու ի զուր ես թոյլ տալի այդ սեւազգեստ, այդ սեւագլուխ սատանաներին հետեւել իրենց ժողովրդին։ Դրանք այնտեղ, Պարսկաստանում շատ կը դժուարացնեն մեր գործը։

— Այո՛, դրանք այնտեղ համապատ իրանց ժողովրդին մոլորութեան մէջ կը պահեն, աւելացրեց միւս մոգը։ Պէտք էր կրօնաւորներին միանգամայն զատել իրանց հօտից եւ թողնել այստեղ, որ մեզ Պարսկաստանում չխանգարէին...։

Մերուժանը այնքան անձնասիրութիւն ունէր, որ իւր գործողութիւնների վերաբերութեամբ, որքան եւ սխալ լինէին, ոչինչ նկատողութեան համբերել չէր կարող։ Լսելով մոգերի տրտունջը, պատասխանեց.

— Եթէ դրանք Պարսկաստանում մեզ կը խանգարեն, եթէ գրգռելով իրանց ժողովրդին, նրանք միշտ քրիստոնէական մոլորութեան մէջ կը պահեն, դրա համար Շապուհ արքան շատ բանտեր ու դահիճներ ունի։ Դժուար չէ մի քանի րոպէում բոլորովին կենդանի մի գուբի մէջ թաղել եւ նրանց ձայները լռեցնել։ Բայց եթէ այստեղ թողնելու լինէինք դրանց, անտարակոյս կը դժուարացնէին մեր այստեղի գործերը։

ՐԱՖՖԻ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԿԸ ՓԱՌԱԲԱՆԷ ՍԹԱԼԻՆԸ

Նոր Տարուան ընդունելութեան առթիւ հանդէս մը սարքուած էր Կրեմլինի պալատին մէջ։ Ներկայ էին հարիւրաւոր ջոջեր։ Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ խորհրդային բոլոր վարիչները «սթալինական» են, երբ կը պայքարին աշխարհակալութեան դէմ։ Խրուշչեւ բաժակ պարպելով փառաբանեց Սթալինը իբրեւ «մեծ ռազմիկ մը աշխարհակալներուն դէմ եւ իբրեւ մեծ մարքսեան մը»։ Այս յայտարարութիւնը տարօրինակ տպաւորութիւն մը գործեց, վասնզի Խրուշչեւ ինքն էր որ կծու տեղեկագիր մը կարդաց կուսակցութեան 20րդ համագումարին մէջ, ծանր մեղադրանքներ ուղղելով Սթալինի դէմ եւ հակասթալինեան պայքար մը բանալով։

Խրուշչեւ շարունակեց. — «Ես մեծցայ Սթալինի շունչին տակ»։ Յետոյ պատմեց թէ կուսակցութեան ներկայ վարիչներն ալ սերտ կապեր ունեցած են Սթալինի հետ։ «Ես հպարտ եմ որ ներկայ առաջնորդները դասակարգային թշնամիներուն դէմ կռուեցան Սթալինի հետ։ Անոնք ալ պէտք է պատասխանատու համարուին Սթալինի հետ, անոր գործած սխալներուն համար, վասնզի անոր գործակիցներն էին»։

Առաջին անգամ էր որ այսպիսի յայտարարութիւն մը տեղի կ'ունենար։ Խրուշչեւ։ քննելով Սթալինի սխալները ըսաւ թէ կատարուած են «գործի մարդու մը» կողմէ, եւ թէ Սթալին այնքան լաւ գործեր կատարեց որ պէտք է անտեսել սխալները։ Ուշագրաւ է որ այս յայտարարութիւնը կ'ըլլայ այնպիսի առեն մը երբ խորհրդային մամուլը պայքար մը կը մղէ Թիթոյի դէմ։

Ընդունելութեան ներկայ էին օտար դեսպաններ ալ։ Անոնց տուած տեղեկութեանց համաձայն, Խրուշչեւ ըսեր է նաեւ որ ուժը անհրաժեշտ է խաղաղութեան համար, վասնզի Ֆրանսա եւ Անգլիա կը շարունակեն յարձակիլ Եգիպտոսի վրայ։ Արեւմտեան Եւրոպայի դեսպաններէն շատեր չէին պատասխանած հրաւէրին, իբրեւ բողոք Հունգարիոյ մէջ կատարուած գործողութեանց դէմ։

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԻՆ մաքրագործումը սկսած էր առջի օր, բայց յանկարծ ընդհատուեցաւ, անակնկալ արգելքի մը պատճառով։

ԾՆՈՒՆԴԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօներուն առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Մայր եկեղեցիին մէջ, այս չաբաթ, կիրակի եւ բշ. օրերը տեղի պիտի ունենան հանդիսաւոր արարողութիւններ, նախագահութեամբ Հայրապետական պատուիրակ Տ. Սերովբէ եպսկ. Մանուկեանի։

5 Յունուար ծրագալոյց Ծննդեան, սկիզբ. ժամերգ. 3,30ին, պատարագ՝ ժամը 5ին։

6 Յունուար, կիրակի, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան, սկիզբ. ժամերգ. 7,30ին, քառաձայն պատարագ ժամը 9ին։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան։

Յաւարտ Ս. Պատարագի ժամը 12ին ջրօրհնէք։

Ս. պատարագի արարողութիւնները պիտի հաղորդուին ձայնասփիւռով ժամը 8,45էն մինչեւ 10, Ռատիօ Թէլէվիզիօն Ֆրանսէզի միջոցով։

Երգեցողութիւնները կը վարէ Պ. Արա Պարթեւեան։

Արեւելեան եկեղեցական ծէսերու բաժնի տնօրէն պարոն Ժերար Սթէֆանէսքօ պիտի կատարէ խօսնակի դերը, համառօտ տեղեկութիւններ հաղորդելով արարողութիւններու մասին։

Արարողութիւնները կը ձայնասփռուին «Փարի-Էնթեր»էն։

ԽՆՋՈՅՔ ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ընտանեկան ուրախ երեկոյթ նոր տարուան առթիւ, ի նպաստ Փարիզի Մշակոյթի Տան։

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վարուժան կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Վարդապետին սրահին մէջ։

Մասնաւոր պիւֆէ եւ տօնածառ։

Մուտքը ազատ է։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր տասը մասնաճիւղերով, Յունուար 3ին, ժամը 3–7 Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ, գեղեցիկ յայտագրով մը։

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ

Կը մասնակցին Գր. Վահան (տեսարան մը «Թոթով Աբխողոմ»էն, ինչպէս նաեւ պատանի Տէտէճեան (արմոնիքա), պարեր, թատերախաղ, նուագ, արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ։

Թերեզ Քէօշկէրեան (պար)։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է։

●

ՇԱԽԻԼ. — Փարիզի «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսին առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ Յունուար 3ին, հինգշաբթի օր Սօսիէթէ Սավանթի սրահը, Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը վարձած է օթօքար մը։ Գիւղին մանուկները, դպրոցական ըլլան թէ ոչ, ձրի պիտի փոխադրուին հանդիսավայրը, իսկ մանուկներուն ընկերացող մեծերէն պիտի գանձուի 200 ֆրանք։ Օթօքարը ժամը ճիշդ 2ին պիտի մեկնի Փուան տը Շաւիլէն եւ պիտի կենայ Շաւիլի հանրակառքի բոլոր կայարանները եթէ սպասողներ ըլլան։ Կը խնդրուի ծնողներէ որ իրենց զաւակները չզրկեն այս բացառիկ պատեհութենէն։

*

Վիէնի մէջ Ֆր. Կ. Խաչի մանուկներու տօնածառի հանդէսը կիրակի 6 Յունվ. ժամը 15ին, Սերքըլ Կաթոլիկի սրահը։

Երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակընկալներ մանուկներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը։

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Լիլայի դպրոցի կրթական մարմնին կողմէ, նախագահութեամբ Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի, կիրակի, 6 Յունուար ժամը 16ին, Քէս տ'էբարնյի սրահը, 32–34 Ավընիւ տը լա Փորթ տէ Լիլա, մէթրօ Փորթ տէ Լիլա։ Գեղարուեստական բաժին աշակերտներու կողմէ։ Ճաշը կը սկսի ժամը ճիշդ 19ին։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը կազմակերպէ ընկերական խնջոյք-թէյասեղան մը, Հայկական Ծնունդի օրը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Գոնվալէսան։

Սիրով կը հրաւիրուին մասնաճիւղերու անդամուհիները իրենց ընտանիքներով։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Սաֆիէն (Մարոք) Տիկին Արշալոյս Ս. Եսաեան 5000 Ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. Վարչութեան, նոր տարուան առթիւ։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

⁂ Տեսինէն Տիկին Շողան Բարսեղեան (Վասպուրականցի) իր ընտանիքին նահատակներու յիշատակին կը նուիրէ 1000 Ֆր. Այնճարի Յառաջ վարժարանին, 1000 Ֆր. Անթիլիասի ծերանոցին, 1000 Ֆր. ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Պանեէօ-Բաշանի Ֆր. Կ. Խաչի պարահանդէսը փետրուար 10ին։

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Վիլ-տ'Ավրէյէն Պ. Յակոբ Մեծմօրեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր եղբօր՝ Պ. Նազար Մեծմօրեանի, Պոլսոյ։

⁂ Շաւիլէն Օր. Շաքէ Կիւլեան վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ իր հօրեղբօր՝ Պ. Հարպիկ Կիւլեանի, Շաւիլ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տողաչար մեքենայի խանգարման հետեւանքով, քանի մը օրէ ի վեր անակնկալ յապաղումներու կ'ենթարկուի ծանուցումներու հրատարակութիւնը։

Անշուշտ մեր բարեկամները ներողամիտ պիտի ըլլան այս ակամայ յապաղման համար։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՄՕՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ իրիկուն ծրագալոյց, կիրակի առտու Ծնունդ։ Ս. պատարագ ժամը 10ին։

(Շար.)

ՏՕՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

5 յունուար, շաբաթ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին. երեկոյ, ծրագալոյց սկիզբ ժամերգ. ժամը 3,30ին, Ս. Պատարագ ժամը 4,30ին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Այս շաբաթ, 5 Յուն., երեկոյեան Խթման արարողութիւնը եւ հետեւեալ առտու 6 Յունուարին ալ Ս. Ծննդեան արարողութիւնները պիտի կատարուին Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, ղեկավարութեամբ դպրապետ Պ. Գէորգ Հուպոյեանի։ Յաւարտ պատարագի հոգեհանգստի պաշտօն ընդհ. ննջեցելոց եւ ազգ. բարերար Պ. Արմենակ Համբարձումեանի տիկնոջ՝ Էլմոնի եւ նոյն գերդաստանի ընդհանուր ննջեցելոց համար։

⁂ Այս առթիւ շնորհակալութեամբ կը յայտնենք թէ Պ. Ա. Համբարձումեան եկեղեցիին նուիրած է խաչանիշ ընտիր կերպասէ պատարագի նոր զգեստ մը։

⁂ Հանգուցեալ Գալուստ Կիւլպէնկեանի պարագաները ըստ հանգուցեալի կտակին այս տարի ալ տրամադրած են 50,000 ֆր. Թաղին աղքատներուն բաժնուելու համար։

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սպասուհի մը ամբողջ օրուան համար, երկու պզտիկով տան մը մէջ։

ԴԻՄԵԼ երեկոները ժամը 7·30էն վերջ Տիկին Տէր Մինասեան, 14 ռիւ տը վիէն, (Կառ Սէն Լազար)։

ՕՐ. ԺԱԳԼԻՆ ՔԷՕԼԷԵԱՆ
Պ. ՕՆՆԻԿ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ
Նշանուած

Փարիզ 1-1-957 Պոլիս

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեօ-Բաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի 7 Յուն. ժամը 6էն 8ը, ընկերուհի Հաչիմեանի բնակարանը։ Օրակարգ՝ Պարահանդէս։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան-Աղբիւր Սերոբ խումբի ընկերներէն մէկը 5000 Ֆր. կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսիլ Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի ժամը 4ին, Խրիմեան սրահին մէջ։

Արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, տրամախօսութիւն մը՝ «Երեք որբերը», Կաղանդ Պապայի ժամանում եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավարութեամբ դըպրոցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանին։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողները անխտիր։

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e).

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTID''' ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
4
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
VENDREDI
4 JANVIER
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7773 33 ANNEE Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3584

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶԳՈՅՇ ԵՒ ԱՐԹՈՒՆ

Ճիշդ ժամանակն է որ անգամ մը եւս գործածենք այս ազդարարութիւնը, նկատի առնելով Միջին Արեւելքի դէպքերը:

Վերջնապէս հաստատուեցաւ թէ նախագահ Այզընհաուըր լիազօրութիւն պիտի պահանջէ Խորհրդարանէն, Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան համար:

Իր ծրագիրը, որուն մանրամասնութիւնները պիտի ճշդուին քանի մը օրէն, կը նախատեսէ քաղաքական եւ տնտեսական աջակցութիւն, եւ, ի հարկին, զինուորական միջամտութիւն:

Այզընհաուըր եւ իր արտաքին գործերու նախարարը առաջին օրէն իսկ յայտնեցին թէ այս նոր ձեռնարկը ուղղուած է Խ. Միութեան թափանցումին դէմ:

Նախարարը մասնաւոր տեսակցութիւն մըն ալ ունեցաւ Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին հետ, պարզելով ամերիկեան տեսակէտը:

Կը նշանակէ թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն ապահովել, նաեւ, ՄԱԿին բարոյական աջակցութիւնը:

Խնդիրը աւելի կը լուսաբանուի, երբ հրատարակուի ծրագրուած յայտարարութիւնը:

Ուշագրաւ է որ առաջին օրէն վերապահ դիրք մը բռնեցին Անգլիա եւ Ֆրանսա, իսկ Խ. Միութիւնը արդէն իսկ պայքար մը բացած է իր մամուլով եւ անթելով:

Դեռ երէկ էր որ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, Փրաւտա, խստօրէն կը քննադատէր ամերիկեան ծրագիրը, զայն համարելով նոր փորձ մը «աւելի սրկացնելու Միջին Արեւելքի ժողովուրդները, զօրացնելու Մ. Նահանգներուն գաղթային տիրապետութիւնը»:

Միւս կողմէ, Ուաշինկթընի սուրիական դեսպանը արտաքին գործերու պաշտօնատունը գնաց, յայտնելու համար իր կառավարութեան բողոքը ամերիկեան ծրագրին դէմ:

Ուրիշ պարագաներ ալ կը հաստատեն թէ Սուրիան դարձած է ծանրութեան կեդրոն՝ միջազգային դիւանագիտութեան համար:

Եթէ յիշենք, նաեւ, 47 բարձրաստիճան սպաներու, նախկին նախարարներու եւ ուրիշ պաշտօնատարներու դէմ դատավարութիւնը Սուրիոյ մէջ, դժուար չէ որոշ եզրակացութեան մը յանգիլ կացութեան մասին:

Մեր մասնաւոր տեղեկութեանց համաձայն, ամբողջ անցուդարձը շատ աւելի լուրջ է քան կ'ենթադրուի:

Սուրիան մասնաւորապէս լարուած է Իրաքի եւ Թուրքիոյ դէմ, Պաղտատի դաշինքին առթիւ: Եւ ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղէ թէ հրապարակաւ եւ թէ գոնփակ դատավարութեան առթիւ:

Վրդովումը ուղղուած է նաեւ Անգլիոյ դէմ, որ անդամ է Պաղտատի զինակցութեան:

Ֆրանսան անդամ չէ, եւ ժխտական դիրք բռնած է սկիզբէն ի վեր: Եւ սակայն, անոր հանդէպ ալ դժգոհութիւն կը տիրէ Դամասկոսի մէջ:

Այս բարդ կացութեան առջեւ, բոլոր կողմերն ալ խորապէս կը հետաքրքրուին Սուրիոյ բաղկացուցիչ տարրերու կեանքով:

Ընդհանրապէս աւելին. — Նորէն բացառիկ ուշադրութեան առարկայ դարձած են Թուրքիոյ եւ Իրաքի սահմաններուն վրայ տեղաւորուած ժողովուրդները, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ Հայեր եւ Քիւրտեր:

Մասնաւոր գործակալներ կը փորձեն պղտորել միտքերը, կասկածելի ներկայացնելով այդ բազմութիւնները, ի հարկին միջամտութեան պատրուակներ ստեղծելու համար, Պաղտատի դաշինքով:

«Որ ունի ականջս լսելոյ, լուիցէ», պիտի ըսէին իմաստուն մարդիկ: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԱՍԻՆ

Մ. Նահանգներու նախագահը այսօր (ուրբաթ) Խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ իր պատգամագիրը Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան մասին: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ նախագահը պիտի պահանջէ.— 1. Տնտեսական յաւելեալ օգնութեան ծրագիր մը այդ շրջանի ազգերուն համար. — 2. Բանաձեւ մը՝ «խափանելու համար համայնավարական զինեալ յարձակում մը Միջին Արեւելքի մէջ»:

Նախագահին որոշումը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ մասնաւոր ժողովէ մը ետք որ գումարուած էր մասնակցութեամբ նախագահին եւ երկու կուսակցութեանց վարիչներուն: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ նախագահը մասնաւորապէս բացատրեց ժողովականներուն թէ «Միջին Արեւելքը կենսական կարեւորութիւն ունի բովանդակ աշխարհի համար» եւ թէ «որպէսզի օգնենք որ այդ շրջանը ազատ մնայ», կը յանձնարարէ որ «Խորհրդարանը միանայ իրեն, ծանուցանելու ի լուր աշխարհի թէ Մ. Նահանգները պիտի դիմադրեն որեւէ համայնավարական նախայարձակման այդ շրջանին մէջ»: Զեկոյցը կ'ըսէ նաեւ թէ որոշուած է արագօրէն քննել այս հարցը, համաձայն նախագահին պատգամագրին, մօտաւոր թուականի մը մէջ»:

× Ամերիկեան Խորհրդարանին 85րդ նստաշրջանը բացուեցաւ երէկ, հինգշաբթի: Թէ երեսփ. ժողովին եւ թէ ծերակոյտին կազմը վերանորոգուած է նոյ. 6ի ընտրութիւններով: Երկու ժողովներուն մէջ ալ թէեւ մեծամասնութիւն մը շահած են ռամկավարները (դեմոկրատ): Իրագէտներու կարծիքով, այս մեծամասնութիւնը մեծ կարեւորութիւն չունի: Հաւանական է որ քուէներ տրուին համաձայն իւրաքանչիւր կուսակցութեան դիրքին: Կարգ մը կուսակցապետներ համաձայն չեն լիազօրութիւն տալու նախագահին՝ Միջին Արեւելքի հարցին առթիւ: Եւ սակայն, ընդհանուր կարծիքն այն է թէ ի վերջոյ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ, նկատի առնելով Խ. Միութեան յարաճուն թափանցումը այդ շրջանին մէջ:

Նախագահական պալատին մամուլի վերատեսուչն ալ շեշտեց թէ Այզընհաուըր անհրաժեշտ կը գտնէ արագօրէն գործել: Նախագահը ինք պիտի ներկայանայ Խորհրդարանին, անձամբ ուժ տալու համար իր տեսակէտներուն: Արտաքին նախարարը մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ կուսակցապետներուն եւ յանձնաժողովներու նախագահներուն հետ, որպէսզի դժուարութիւններ չյարուցուին: Երեսփ. ժողովին զինեալ ուժերու յանձնախումբին նախագահը յայտարարեց թէ պիտի պաշտպանեն նախագահին առաջարկած միջոցները, ինչպէս եւ լիազօրութեան պահանջը:

× ՄԱԿի ընդհ. ժողովն ալ վերսկսաւ աշխատանքը, տօնական օրերու արձակուրդէն վերջ: Ինչպէս բացատրած ենք, Այզընհաուըրի ծրագիրը կապ ունի նաեւ Ազգաժողովին հետ:

× Այզընհաուըր նամակ մը ուղղելով մառեշալ Բուլկանինի, կը յիշեցնէ թէ ընդհ. զինաթափութեան խնդիրը կարելի է քննել Ազգաժողովին մէջ, եւ ոչ թէ հինգ մեծ պետութեանց խորհրդակցութեամբ, ինչպէս կ'առաջարկէ Խ. Միութեան վարչապետը: Անգլիա եւ Ֆրանսա եւս նոյնիմաստ պատասխաններ տուին:

▪ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ▪

Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. Տ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Միշտ աչքիս առջեւ է իր դիմագիծը:
Յուշիկ յուշիկ ներս կը մտնէր խմբագրատունէն, շինական տէրտէրի մը պարզութեամբ:

Երբ ձեռագիր մը չյանձնէր, «Հրատարակութեան խնդրանօք», միշտ ըսելիք մը կ'ունենար, հանրային հարցերու մասին:

Մոլեռանդ Հայ էր, իբրեւ հարազատ մէկ զաւակը Տարօնի:

Եւ շեշտակի կը յայտնէր իր համոզումները, մասնաւորապէս ծաղկելով անոնք որ կը վախնային թէ շնորհ մը կը կորսնցնեն, եթէ խոստովանին իրենց հայութիւնը:

Թուլամորթը կամ դասալիքը սաստած ատեն այն տպաւորութիւնը կը կրէիր թէ հիմա գլխուն պիտի իջեցնէ իր «Հայոց Պատմութիւն»ը — աւելի ծանր քան կոփի հարուած մը:

Նոյնքան ամուր կառչած էր իր դաւանանքին, եւ կը սիրէր ժամերով «գրոյց անել» վիճելի խնդիրներու մասին:

Բազմավաստակ ուսուցիչ եւ հեղինակ, միշտ աշխատած է վառ պահել ազգային գիտակցութիւնը:

Եթէ այսօր աւելի հաղորդական մթնոլորտ մը կը տիրէ Ս. Ղազարի վանքին մէջ, ապահովաբար գործօն դեր մըն ալ իրեն կ'իյնայ:

Որքան գիտեմ, դարձեալ ինքն էր որ գլուխն անցաւ խումբ մը միաբաններու, վերաքանալու համար Փարիզի Մուրատեան վարժարանը:

Կարելի՞ էր գլուխ հանել այդ ձեռնարկը, առանց հաւատքի եւ կամքի, հիմնուելով երբեմն դրամագլուխի մը վրայ:

Վերաբացումէն ետք ալ, հաստատութիւնը մատնուեցաւ պարբերական տագնապներու:

Յաճախ յուսահատական զրոյցներ կը շրջէին:

Եւ սակայն Հ. Սահակ միշտ կը մնար լաւատես:

Տարիներու ընթացքին դիմումներ կատարեց, նոր աղբիւրներ ճարելու համար: Տեսչական պաշտօնին հետ ստանձնեց հայերէնի եւ պատմութեան դասեր եւ ուրիշ հոգեր:

Իր ձայնը յաճախ կը լսուէր Փարիզի եւ գաւառի բեմերուն վրայ: Մինչեւ որ վաստակեալ եւ բեռնաւոր, վերադարձաւ իր սիրական վանքը, ուր կը շարունակէր ոգեւորել ուխտաւորները:

Եւ այժմ խաղաղութեամբ կը ննջէ պատմական մենաստանին մէջ, կատարած ըլլալով իր պարտքը, համաձայն իր հայեցողութեան: Վ.Ա.Հ.

ԱՆԳԼԻԱ ՁԸՆԴՈՒՆԻՐ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ԽԶՈՒՄԸ

Մեծն Բրիտանիոյ արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը իրաւունք չի տար որ Եգիպտոս 1954ի դաշնագիրը դրժէ միակողմանի յայտարարութեամբ:

Դաշնագրին տրամադրութեամբ, Անգլիա Սուէզի շրջանը պարպելով հանդերձ, իրաւունք ունի վերադառնալու, եթէ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի, Թուրքիոյ կամ արաբական երկրի մը վրայ: Դաշնագրին պայմանաժամն է եօթը տարի եւ եթէ չնորոգուի 1961էն անդին, Անգլիա կրնայ ետ ստանալ իր ձգած զինամթերքը եւ կամ ուրիշ կերպով օգտագործել: Այդ զինամթերքը միլիոնաւոր սթերլինի արժէք ունի եւ անգլիական սեփականութիւն կը համարուի, թէեւ անգլիացի պաշտօնեաները արտաքսուած են:

Ֆրանսական շրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ 1954ի դաշնագրին դրժումը «անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ կարելի չէ վստահիլ գնդ. Նասրի»:

× Եգիպտական կառավարութիւնը հրամայեց Աժանս-Ֆրանսի փակել իր գրասենեակը, այն ամբաստանութեամբ թէ «այդ գործակալութեան գործունէութիւնը բոլորովին կը հակասէ Եգիպտոսի ազգային տենչերուն»: Գործակալութեան Գահիրէի վերատեսուչը վտարուած էր մօտ մէկ ամիս առաջ: Յետոյ արգելքի տակ առին հաստատութեան ստացուածքը, բայց գործակալութիւնը շարունակեց լուրեր հաղորդել:

× Արաբական լրատու գործակալութիւնն ալ, որ բրիտանական սեփականութիւն է, լուր առած է թէ եգիպտական կառավարութիւնը փակած է Գահիրէի գրասենեակը: Այս գործակալութիւնը լուրեր կը հաղորդէր Միջին Արեւելքի մայրաքաղաքներուն, Լոնտոն-Պէյրութ ճամբով:

× Հոլանտական հսկայ լծակ մը որ կրնայ 200 թոն ծանրութիւն վերցնել առջի օր Փորթ Սայիտի նաւահանգստին առջեւ ջուրէն երես հանեց 160 թոն ծանրութեամբ նաւաձիգ մը: Այս նաւը բոլորովին ընկղմած էին, անցքը խափանելու համար, սակայն ծանր վնասներ կրած չէ:

Անգլօ-ֆրանսական նաւեր կը շարունակեն մաքրել դաղդան խոչընդոտներ,

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓԵՇԹԱՅԻ ՄԷՋ

Յունուար 2ին ծանր խռովութիւններ ծագեցան Փեշթայի մէջ, մեծ մթերանոցի մը վերաբացման առթիւ: Երկու հազար հոգինոց բազմութիւն մը խռնուած էր վաճառատան առջեւ եւ ջղագրգռուելով սկսաւ ծաղրանքներ ուղղել ոստիկաններուն եւ քաղաքապահ զօրքին: Յետոյ յարձակում գործեց: Ամէնէն աւելի զայրացած էին կիները: Սպայի մը հրամանին վրայ, քաղաքապահ զօրքը զէնքերը ուղղեց բազմութեան դէմ, կրակ բանալու սպառնալիքով: Ոստիկանները ցուցարարներուն վրայ քալեցին բիրերով: Անմիջապէս օգնական ուժեր կանչուեցան: Վերջապէս զօրքը գրաւեց վաճառատան դուռները, երբ 150 ցուցարարներ մնացած էին: Կիները կառչած էին եւ կը մերժէին հեռանալ: Բեռնակառք մը իրենց վրայ խոյացաւ եւ ցիրուցան եղան:

Վիէննա հասած մասնագէտ մը կը յայտարարէ թէ Հունգարիան սովի պիտի մատնուի յառաջիկայ գարնան: Հողագործները այժմ իրենց վերջին պահեստը կը փոխանակեն ածուխի եւ ուրիշ արտադրութեանց հետ:

Ազգաժողովի դրօշը պարզելով: Գերման սուզակներ ալ խուզարկութիւններ կը կատարեն Ջրանցքին կէս ճամբուն վրայ: Ջանադան աշխատանքներ կը կատարեն իտալական եւ ուրիշ նաւեր: Ջրանցքին եգիպտական ընկերութիւնը կը հաստատէ թէ երկիրը ամէն օր 100.000 սթերլինի վնաս մը կը կրէ Ջրանցքին փակման հետեւանքով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ մերժեց Կիպրոսի համար մշակուած նոր Սահմանադրութիւնը, զայն համարելով «գործիք մը օտար տիրապետութեան համար»:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը, Փրաւտա խմբագրականով մը կը դանդատի թէ «լուրջ թերացումներ տեղի ունեցած են հնգամեայ ծրագրին գործադրութեան մէջ, որ չի գոհացներ ժողովուրդին նիւթական եւ մշակութային պահանջները»:

ՔԱՄԵՐՈՒՆԻ մէջ (Ափրիկէ) ընդհա –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԳԻՐՔԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Գրասիրութիւնը հիմա՞ աւելի շատ տարածուած է, թէ մեզմէ 100-150 տարի առաջ, «Քիթապճի Մարդար»ի օրերուն, — կը հարցնէինք մեր վերջին խմբագրականով:

Երեւոյթները ցոյց կու տան, թէ հիմա՛ աւելի շատ տարածուած է. բայց իրականութիւնը կրնայ հակառակ եզրակացութեան հասցնել մեզ: Այսպէս, օրինակ, «Քիթապճի»ն քանի դեղին ոսկի կը շահէր ամիսը (մեր օրերու դրամով շուրջ 150 եգ. ոսկի), միայն քերական, հեգարան եւ «Ադջիկ-մանուկ» ծախելով: Ասիկա «երեւոյթ» չէ, «իրականութիւն» է:

Կրնայ առարկուիլ թէ թէ «Քիթապճի»ն միակ, գրեթէ միակ հայ գրավաճառն էր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ. հետեւաբար, զարմանալի չէ, որ ամիսը 150 եգ. ոսկիի զուտ շահ մը կ'ապահովէր: Ճիշդ է այս առարկութիւնը. բայց ճիշդ է նաեւ այն իրողութիւնը, որ մեզմէ 100-150 տարի առաջ դրաճանաչ, ուստի նաեւ գիրք կարդալ ուզող կամ կարդալ կրցող Հայերու համեմատութիւնը հազիւ միայն 8-10 առ հարիւրի կը հասնէր: Հիմա՞... բայց հիմա մեր մէջ անգրաճանաչ մարդ գրեթէ չկայ: Գրեթէ չկայ նաեւ Հայ մը, որ չուզէ կամ չկարենայ գիրք գնել ու կարդալ:

Ամբողջ Եգիպտոսի մէջ մէկ կամ երկու գրավաճառներ միայն կան. ոչ թէ ամիսը, այլ տարին 150 ոսկի ԿԸ ՇԱՀԻ՞Ն: Ո՛չ թէ ամիսը, այլ տարին 150 ոսկիի գիրք ԿԸ ԾԱԽԵ՞Ն: Չենք գիտեր: Չենք կարծեր:

Բայց մեզ անմիջօրէն չահագրգռող հարցը գիրքերու առուծախը չէ, շահուած կամ չշահուած գումարները չեն. ո՛չ: Մեզ կը հետաքրքրէ առաւելապէս այն իրողութիւնը, թէ մեր գիրքերը կը կարդացուի՞ն, կարդալու սէր ունի՞նք, «սխտե-մատիկ» ընթերցումի պահանջ կը զգա՞նք:

Գրեցինք արդէն, թէ «Քիթապճի» Մարդարի յաճախորդները մասնաւորաբար ամիրաներն էին, այն ատենուան մեր մեծատունները: Ի՞նչ կ'ընեն հիմակուան «Ամիրա»ները. կը նմանի՞ն, կը հետեւի՞ն իրենց հայրերուն եւ նախահայրերուն: Ո՛չ, մեր օրերու մեծատունները գիրք չեն կարդար, մանաւանդ հայերէն գիրք չեն կարդար:

Սակայն այս ցաւը միայն մեզի յատուկ չէ:

Ֆրանսայի մեծանուն բանաստեղծ մը՝ Փօլ Քլոտէլ, որ յետագային նաեւ դեսպանի պաշտօն վարեց, իր քերթուածներու առաջին հատորէն չկրցաւ ծախել — կամ ծախել տալ — նոյնիսկ ՄԷԿ ՕՐԻՆԱԿ: Դառնացած ու հիասթափ՝ Քլոտէլ յայտարարեց հրապարակով, թերթերու միջոցաւ, թէ պատրաստ է իր գիրքէն ՋՐԻ ղրկել փափաքողներուն (առաքման ծախքը իր՝ հեղինակին վրայ..):

Քառասուներեք միլիոն Ֆրանսացինեrուն մէջ միայն քանիհինգ հոգի փափաք յայտնեցին Քլոտէլի գիրքը ստանալ... ՋՐԻ:

Մենք 43 միլիոն չենք, եւ մեր բանաստեղծները — առանց նաեւ... դեսպան կամ պետական դէմք ըլլալու — 25էն աւելի, շա՛տ աւելի ընթերցող ունին, բոլորն ալ վճարովի:

Ասիկա անշուշտ մխիթարութիւն մըն է մեզի համար, բայց փրկութիւն մը չէ:

Ֆրանսերէն «Առ» հանդէսը վերջերս հարցարան մը ուղղեց տպագրիչ-հրատարակիչներուն, մօտաւորապէս ստուգելու համար, թէ ի՛նչ վիճակի մէջ կը գտնուի ֆրանսերէն գիրքը Ֆրանսայի եւ աշխարհի մէջ:

Ռընէ Ժիւլիառ տպագրիչ-հրատարակիչ, պատասխանելով այս հարցումին, յայտարարեց, թէ ամէն օր մօտ տասը գիրք կը հրատարակէ, ուրեմն միջին հաշուով տարին 3500 գիրք, քիչ մը աւելի կամ պակաս:

Դարձեալ համաձայն Ռընէ Ժիւլիառի վկայութեան, 43 միլիոն Ֆրանսացիներէն միայն մէկ միլիոնը որեւէ գրատուն կը հանդիպի եւ գիրք կը գնէ (չենք ըսեր՝ կը կարդայ, այլ՝ կը գնէ): Այս կը նշանակէ, որ 43 Ֆրանսացիի վրայ միայն մէկ Ֆրանսացի գիրք կը գնէ, անշուշտ համաձայն իր նախասիրութեան:

Ռընէ Ժիւլիառ կը հաստատէ, թէ տպագրած եւ հրատարակած գիրքերէն 20 առ հարիւրը կը շահի, իսկ 70 առ հարիւրը կը վնասէ: Այս հաշիւէն կարելի է հետեւցնել, որ ֆրանսերէն գիրքը անկումի մէջ է, իբրեւ առեւտրական ձեռնարկ. աւելի շատ կը կորսնցնէ, քան կը շահի:

Եթէ իբրեւ հիմ առնենք Ժիւլիառի ներկայացուցած թիւերը, կրնանք եզրակացնել, թէ Հայկական Արտասահմանի մէկ միլիոն Հայերէն միայն 23.250 հոգի գիրք կը գնեն կամ պէտք է գնեն: Եթէ ասիկա իրականութիւն է եւ ոչ թէ երեւոյթ, ապա ուրեմն վստահօրէն կրնանք ըսել, թէ հայ գիրքը... փրկուած է:

Մենք այս թիւին կէսը ջուրին կու տանք, միւս կէսն ալ... հովին. մեզի կը մնայ դեռ 5810 հոգի, որ գիրք կը գնէ: Դարձեալ կ'ըսենք. — Եթէ ճիշդ է այս հաշիւը, կարելի է փրկուա՛ծ համարել հայ գիրքը՝ դերութեան իր ճակատագրէն:

Բայց ճի՞շդ է հաշիւը. մեր մէջ գիրք գնողներուն թիւը կը հասնի՞ 5810ի: Կը խոստովանինք, որ չենք գիտեր, որովհետեւ բաւական զօրաւոր չենք... մաթեմաթիկի մէջ: Սակայն ամէն պատասխանատուութիւն մեր վրայ առնելով, պիտի յայտարարենք — կը յայտարարենք աներեւակ — թէ կը գոհանանք այս թիւին (5810)... կէսովն ալ, նոյնիսկ կէսին կէսովը:

Սակայն, գիրք գնել չի նշանակեր միայն հայերէն գիրք գնել, թերեւս 5810 Հայեր գիրք կը գնեն, բայց ոչ անպատճառ հայերէն գիրք, այլ միայն գիրք՝ աշխարհի բոլոր լեզուներով, քանի որ հայութիւնը իրապէս «աշխարհացրիւ» է հիմա, եթէ «հողմացրիւ» չէ...

Ասկէ զատ՝ իրողութիւնն այն է, որ հիմա միայն գիրք չեն կարդար մարդիկ, այլ կը կարդան մանաւանդ թերթ, շաբաթաթերթ, հանդէս, գոյնզգոյն մակագիններ՝ ամէն լեզուով: Կը յաճախեն շարժանկարի սրահներ, կամ կը լսեն ձայնասփիւռի «ատխօսաղորդումներ»ը: Մնացածը... մեզ չի հետաքրքրեր:

Ըսենք նաեւ. — Հաստափոր գիրքերը, խրթին եւ «ծաղկանկար» լեզուով գրուած գիրքերը հիմա գրեթէ չեն կարդացուիր: Գիրք ըսածդ « բարի լոյս »ի պէս կարճ պէտք է ըլլայ: Ա՛յս է, գրեթէ այս է նոր օրերու պահանջը: Կա՛մ կ'ենթարկուինք այս պահանջին, եւ կամ կը դադրինք գիրք հրատարակելէ: Տխուր եզրակացութիւն մըն է ի վերջոյ:

Մենք այն կարծիքը ունինք, որ գիրք ծախելը կազմակերպութեան գործ է, բուն մշակոյթը գիրք տպելն է: Գիրք տպել՝ այս կը նշանակէ գիրք գրել, ստեղծագործե՛լ: Գիրք գրել՝ այս կը նշանակէ մշակոյթ ստեղծել: Մեր ուշադրը այս վերջինն է անկասկած, — մշակոյթ ստեղծելը:

Բայց այսքանը բաւակա՞ն է, այսինքն պէ՞տք է գոհանանք միայն մշակոյթ ըստեղծելով: Ո՛չ, — պիտի ըսենք մենք. «Ստեղծել»է ետք պէտք է նաեւ «տարածել»: Եթէ չտարածենք, միեւնոյնն է թէ սերմը ցանենք, բայց ցորենը չհնձենք. հացը պատրաստենք, բայց... չկարենանք ուտել: Հին Յոյները, ինչպէս Հռոմայեցիներն ալ, մշակոյթ կը ստեղծէին, այո՛, բայց նաեւ զայն կը տարածէին խաղաղ թափանցումով կամ սուրի ծայրով: Մեծն Աղեքսանդրի բանակները, օրինակի համար, մինչեւ Հնդկաստան տարին հելլենական մշակոյթը:

Այս խորհրդածութիւնները կրնան շատ հեռուները տանիլ մեզ:

(Խմբագրական «Յուսաբեր»ի)

ՔՐԻՍՏՈՍ ՔԱՆԻ՞ ԱՆԳԱՄ ԾՆԱՒ

Տարիներ առաջ, արհեստ սորվելու համար, Հայու մը քով կ'աշխատէի, ինչպէս ուրիշ քանի մը հոգիներ:

Դեկտ. 25ի նախօրեակին կ'ըսէինք.

— Վարպետ, վաղը Ծնունդ է, խանութը պիտի գոցե՞նք:

— Չէ ճանըմ, մեր Ծնունդը Յունուար 6ին է. նստեցէք, աշխատեցէք. բայց որպէսզի մեզի հրեայ չնկատեն, խանութը կը գոցենք եւ ներսը կ'աշխատինք:

Յունուար 6ի նախօրեակին.

— Վարպետ, վաղը Ծնունդ է, խանութը պիտի գոցե՞նք:

— Պէ ախպար, Քրիստոս քանի՞ անգամ ծնաւ. նստեցէք, աշխատեցէք:

Այս մարդը միւսներէն ոչ նուազ ազգասէր էր եւ ոչ ալ նուազ եկեղեցասէր (տուեն մը բանկալը պաշտօն վարեց): Բայց աւելի առեւտրական քան թէ գաղափարական ըլլալով, այս հակասական վիճակը կը շահագործէր յօգուտ իրեն:

Երբ մենք կ'ապրէինք իսլամական ովկէանոսին մէջ, քրիստոնէութիւնը զուտ հայկական կրօնք մը կը նկատէինք: Մենք մեր Ծնունդը եւ Զատիկը ունէինք, ի՛նչ փոյթ մեզի համար թէ՝ միւսները ե՛րբ կը կատարէին այդ տօները:

Անցան տարիներ, հայութեան ճակատագիրը վերիվայր շրջուեցաւ. բնակավայր փոխեցինք եւ այսօր հայութեան կարեւոր մէկ մասը կը բնակի Եւրոպա եւ Ամերիկա, իսկ մնացեալ մասը խառնուած է ուրիշ քրիստոնեայ ազգերու հետ: Տրամաբանակա՞ն էր, գոնէ այս տեսակէտով, անջատ հաւաքականութիւն մը կազմել միւսներէն:

Անշուշտ, այս պարագան նկատի առնելով է որ ըսուեցաւ թէ խնդիրը պիտի լուծուէր եպիսկոպոսական ժողովի մը մէջ, նախագահութեամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Ժողովը գումարուեցաւ Գահիրէի մէջ, բայց խնդիրը մնաց առկախ:

Ռուսական յեղափոխութենէն ետքը, Էջմիածին ընդունեց Գրիգորեան տոմարը, որով միւս գլխաւոր տօները կը տօնենք բոլորին հետ: Ամէն Հայ գոհ է այս վիճակէն: Կը մնայ Ծնունդի տօնը:

Բայց ինչո՛ւ այս անջատումը: Այս մասին շատ բան չեմ գիտեր, բայց լաւ կը յիշեմ որ օր մը, դասի ատեն, ուսուցիչ Դաւիթ Խաչկոնց, որ մասնագէտ մըն էր եկեղեցական պատմութեան եւ հեղինակ, սապէս մեկնեց այս պարագան.

— Ընդհանուր քրիստոնէութեան, ինչպէս նաեւ Հայ. Եկեղեցիին համար Ծննդեան տօնը դեկտ. 25ին է: Եւ որովհետեւ Աստուածայայտնութեան տօնը որ կու գայ Յունուար 6ին մեր եկեղեցիին համար նոյնքան կարեւոր տօն մըն է ինչպէս Ծնունդը, եւ երկու մեծ տօներու այսքան կարճ ժամանակամիջոցին մէջ կատարումը իր անպատեհութիւնները ունի (մեծածախս արարողութիւններ, հաւատացեալներուն համար գործի դադար, խնջոյք եւայլն), այս անպատեհութեան առաջքը առնելու համար, Ծնունդի տօնը տարուած է Յունուար 6ին եւ Աստուածայայտնութեան տօնին հետ միասին կը տօնենք:

Ուրեմն հարցը խնայողութեան խնդիր մըն է եւ վարդապետական արգելք չկայ այս երկու տօները իրարմէ բաժնելու եւ յարմարելու ներկայ պահանջներուն:

Կաթողիկէ դաւանանքը յամառօրէն կառչած է հին աւանդութիւններուն, յաճախ ճկուն կ'երեւայ, օրինակի համար ծննդաբերութեան խնդրին մէջ: Աստուած Ադամը եւ Եւան դրախտէն վռնտած ա–

ԱՆՆԱՌԻ ՄԵՌԱԾ ՔԱՂԱՔ

(ԿԱՆԱՆՑ ՔԱՂԱՔԸ)

*

Կամաւորները կ'ընտրեն նրան իրենց առաջնորդը, կոչելով «Սարդար»: Այդ մի չտեսնուած դէպք էր, երբ 25 տարեկան երիտասարդը ընտրւում էր որպէս առաջնորդ, հրամանատար: Ճէլալ-էմինը երեք անգամ հրաժարուեց այդ պատուից, բայց հնար չեղաւ, նա ստիպուած գլխեց եւ յանձն առաւ: «Ես ձեզ չեմ առաջնորդի «Ղըզըլ-Բաշի» մօտ (այդ հեղնական կոչումն էր Պասիկներին - կարմիր գլուխ) նման վախկոտներին՝ երախաներն անգամ կրնան ծեծել: Մենք, այժմ կ'երթանք դէպի Խիվա: Մեր բոլոր դրացիներից նրանք ամենաուժեղն են եւ յաղթել այդպիսիներին, փառք եւ պատիւ կը լինի... Բացի դրանից, նրանց հետ մենք ունենք հին հաշիւներ... Իմ հայրս, էմին Մամէդը, թող Աստուած նրա հոգուն ողորմի, իր գլուխը տուեց Խիվայում: Եւ ես կ'ուզեմ հետեւիլ հօրս. կամ զոհուիլ, կամ վրէժխնդիր լինել նրա համար: Մինչեւ որ խուրջինս լեցնեմ Խիվացիների գլուխներով: Ո՛վ քաջ սիրտ ունի եւ վախկոտ չէ, թող հետեւի ինձ...»:

Այդ միեւնոյն ժամանակ, Պարսկաստանում կար քաջ Միրզա-Խօսրովը: Նա հռչակուել էր շատ մարդկանց մէջ, իսկ այժմ կը ձգտէր աւելի մեծ փառքի. ուստի որոշեց մարտնչել անյաղթ Թէքինցիների հետ: Զօրահաւաք կազմեց, հաւաքելով 80,000 զինուորներ եւ գնաց դէպի Ախալ-Թէքէ, սփռելով ճանապարհին աւեր ու կոտորած...:

Մէկ շաբաթ էր անցել Թէքինցիների արշաւանքի մեկնելու օրից, երբ Միրզա-Խօսրովը հասաւ Կըզըլ-Թաշին եւ փորձեց մէկ յարձակումով վերցնել քաղաքը: Բայց Կըզըլ-Թաշի բնակիչները, գլխաւորապէս կանայք, զինուեցին ինչով կարող էին, անգամ կացիններով, մանգաղով եւ բրիչներով, ելան քաղաքի կաւէ պատերի վրայ եւ յարձակումը կանգնեցրին:

Այդ առաջին անհաւասար կռուի մէջ շռնուեցին աւելի կանայք քան թէ տղամարդիկ: Այն ժամանակ, Միրզա-Խօսրովը պաշարեց քաղաքը եւ պատգամաւորներ ուղարկեց քաղաքի խանին՝ ասելու.

— Յանձնուիր...: Ես կը թողնեմ ամէն մէկից մէկ կին, մէկ զաւակ, մէկական կով, ձի եւ ուղտ եւ ազատ կը թողնեմ անպատում, իսկ քաղաքը կ'ոչնչացնեմ: Բայց եթէ կը շարունակէք դիմադրել, կ'ոչնչանաք բոլորդ էլ...: Ես գիտեմ որ ձեր տղամարդիկը գնացին ասպատակութեան Խիվա.. նրանք երեք շաբաթից շուտ չեն դառնար...: Տալիս եմ երկու օր ժամանակ, յետոյ կը ռմբակոծեմ քաղաքը: Մենք թուով աւելի շատ ենք եւ այստեղից չեմ հեռանայ, մինչեւ որ վերցնեմ քաղաքը: Այն ատեն փրկութիւն մի յուսաք...»:

Ստանալով Խանը նման պատգամ, հաւաքեց խորհրդի բոլոր ծերուններին, մօլլաներին, դատիներին: Ամէնքն էլ գտան որ դրութիւնը չափազանց լուրջ է եւ վըտանգաւոր, եւ յուսոյ ոչ մի երաշխիք չկայ: Նրանց փրկել կարող էին ասպատակութեան գնացող տղամարդիկ, բայց ո՞վ կարող էր նրանց տեղեկացնել այդ մասին, քանի որ քաղաքը պաշարուած էր չորս կողմից: Այդ զինուորական խորհրդաժողովում ոչ ոք կարողացաւ Խանին ասել մխիթարական որեւէ խօսք:

Վերջապէս բարձրացաւ տեղից մի ծերունի, որ այժմ կաչուէ ոտնամաններ կարող էր, իր ժամանակին քաջ իգիթ Բուղրօ-Ճանար անունով: Նա գլուխ տուեց Խանին եւ խորհրդի անդամներին եւ ասաց.

— Հնումը, մենք գուշակում էինք ասպատակութիւնից առաջ եւ Ալլահը սիրելով իր ժողովրդին, բաց կ'անէր գաղտնիքը ապագայի, ընտրեալին առջեւ: Այժմ, մենք ոչ մի կերպ չենք կարող ազատուել, բացի Տիրոջ կամքի միջոցով: Ջանանք իմանալ նրա կամքը:

«Մենք ունենք շատ լաւ գուշակող մէկ դերվիշ, ռուս Իվանը: Նա գուշակում է ջրի վրայ եւ երբեք չի սխալւում: Դիմենք նրան, քանի որ մենք ոչ մի բան չենք կարողանում մտածել»:

Ասելով այդ, նա նորից խոնարհեց գըլուխը եւ նստեց: Թէպէտ տրեխագործը անգրագէտ էր եւ ոչ հեռատես, բայց այս անգամ ամէնը գտան որ նա խելօք բան առաջարկեց: Վճռեցին նրան ուղարկել Խանի որդու հետ, որ քաղաքի պաշտպանութեան հրամանատարն էր, նոյն գուշակողի մօտ, իմանալու գալիք ապագան:

(2 – Շար.)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Կաթողիկոս Զարեհ Ա. Հովուական առաջին այցելութիւնը տուաւ Լիբանանի Թեմին՝ հանդիսաւորապէս պատարագելով Ս. Նշան Մայր եկեղեցիին մէջ: Ներկայ էր խուռներամ բազմութիւն մը: Այս այցելութեան առթիւ, Լիբանանի Թեմը սեղան մը սարքած էր ի պատիւ Կաթողիկոսին: Պաշտօնական մարմիններու կողմէ կարդացուեցան ջերմ ուղերձներ:

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԷՆ Արտաշէս Սէֆէրեան, իր եւ իր երկու եղբայրներուն՝ Կոպեռնիկ եւ Յակոբ Սէֆէրեաններու անունով, պատրաստակամութիւն յայտնած է մասուռ մը չինելու գերեզմանատան մը մէջ երբ վերջնապէս որոշուի սեփական գերեզմանատուն մը ունենալ: Այս առթիւ հաստատած է թէ՝ Պ. Սարգիս Տիարպէքիրեան խոստացած է այդ նպատակով հող մը նուիրել ազգին:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Պէյրութի մէջ մեռած է Պ. Սիմոն Ջթիկեան, յայտնի ազգային բեղուն գործունէութեամբ: Առաւելաբար իր ջանքերուն շնորհիւ կառուցուեցան Ռըմէյլ Թաղի Ս. Յարութիւն եկեղեցին եւ վարժարանը: Հանգուցեալը արթուն պահապանը եղաւ այդ զոյգ հաստատութեանց եւ իր ժամանակն ու նիւթականը չխնայեց անոնց լուսաւորման համար: Ս. Ջթիկեան Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդի ատենապետ էր: Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է արժանավայել շուքով: Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ ղրկուած էին ազգային մարմիններու, միութիւններու եւ մասնաւորներու կողմէ: Արարողութենէն վերջ յուզիչ դամբանական մը խօսած է ա[...]նորդը, Խորէն արք., թուելով հանգուցեալին արժանիքները: Այս առթիւ յիշած է հանգուցեալին խօսքը.— «Այն օրը որ բարիք մը չգործեմ, անհանգիստ կ'ըլլամ»: Ռըմէյլ Թաղին մէջ իւրաքանչիւր անկիւն յիշատակ մը ունի իրմէ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հայոց Կրօն. Ժողովը կարգալոյծ հռչակած է Ռուբէն քհնյ. Սահակեանը, որ կը մերժէր զրաղիլ իրեն յատկացուած թաղամասով: Քահանան չէ անսացած իրեն տրուած բազմաթիւ ազդարարութեանց: Կրօն. Ժողովը, սպառելէ ետք համոզիչ բոլոր միջոցները, կարգալոյծ հռչակած է անհնազանդ քահանան:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ տօնած են Մայր Եկեղեցւոյ Դպրաց Դասին հաստատութեան 237րդ եւ Գողթան երգչախումբին հիմնադրութեան 32րդ տարեդարձները: Գարեգին Պատր. անձամբ նախագահած է արարողութեանց, Մայր Եկեղեցիին մէջ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «ՃԱԶ»ի վարպետներէն Ալ Վեկա, (Արամ Վակրամեան), որ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ, Պոսթընի մէջ նուագած է Պոլսոյ Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցին ի նպաստ կազմակերպուած երեկոյթի մը ընթացքին: «Ճազ»ի սիրահարները զինքը կը կոչեն «Պարոն Դաշնակ»:

ՊՈԼՍՈՅ «Վաթան» թերթին թղթակիցը, որ վերջերս այցելած էր Միջին Արեւելքի երկիրները, իր տպաւորութիւններուն մէջ ամբողջ գլուխ մը կը նուիրէ այդ շրջանի հայ բնակչութեան, կը գրէ թէ Հայերը կարեւոր դիրքեր ունին Միջին Արեւելքի մէջ, թէ Թուրքերը կրնան օգտուիլ Հայերէն՝ քաղաքական, մշակութային եւ տնտեսական տեսակէտներով: Մանրամասնօրէն կը նկարագրէ իր տեսակցութիւնը Լիբանանի պետական երեսփոխան Պ. Տիգրան Թոսպաթի հետ, եւ կ'եզրակացնէ.— «Այլեւս ատենը եկած է նոր էջ մը բանալու Թուրքեւհայ յարաբերութեանց մէջ»:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ երիտասարդ արուեստագէտ մը, Վալ-Ավերի-Աբրահամեան, սկսած է համբաւի տիրանալ Հեռատեսիլի ասպարէզին մէջ: Աբրահամեան կարեւոր դերեր կը խաղայ հեռատեսիլով ցուցադրուած թատերախաղերու մէջ:

ԱՃԷՄԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐԸ Մարօ (դաշնակ), Անահիտ (ջութակ) մնայուն համբաւի տիրացած են այլեւս Մ. Նահանգներու մէջ եւ համարձակօրէն կը նուագեն նոր հեղինակներու գործերը: Երգահանակներու յայտնի ընկերութիւն մը վերջերս հրապարակ հանեց երգապնակ մը, ուր տաղանդաւոր քոյրերը կը նուագեն Սուրխի, Շավեղի եւ Ռուվելթասի հեղինակութիւնները:

ՀԱՅԱԶԳԻ դերասան Աքիմ Թամիրովի վստահուած է կարեւոր դեր մը՝ «Անասթասիա» շարժանկարին մէջ: Հերոսուհին, Ինկրիտ Պերկման, կ'անձնաւորէ Նիկոլա Բ. Ցարին աղջիկներէն մին:

ՌՈՒԲԷՆ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ ձեռնարկած է «Մետաքսեայ գուլպաներ» երկին բեմադրութեան:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ֆրէնքլինի մէջ (Մ. Նահանգներ) մահկանացուն կնքած է ընկեր Հմայեակ Գասապեան, բնիկ Տրապիզոնցի, ծնած 1893ին: Մեռած է նաեւ ընկեր Մկրտիչ Գչիկեան, Փրովիտէնսի մէջ:

ռեն ըսեր է Եսային.— Յաւով զաւակ պիտի ծնիս: Այդ օրէն ի վեր կինեըու տղաբերքը տառապանք է: Բայց այս վերջին տարին գիւտութիւնը միջոցը գտաւ առանց ցաւի ծննդաբերութեան: Պապն ալ այս նոր երեւոյթը նկատի առնելով, աստուածաբանական նրբութիւններ պարզեց եւ հաստատեց թէ առանց ցաւի ծննդաբերութիւնը չի հակասեր քրիստոնէական կրօնքին: Մեր եկեղեցական հայրերը ո՞ր օրուան կը սպասեն յարմարելու համար դարուս պահանջներուն:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՕՖԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ ՅԱՌԱՋԸ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ամէն տարուան պէս, այս տարի ալ Դպրոցասէրի աշակերտուհիները ունեցան իրենց Տօնածառի հանդէսը, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 23 դեկտ., վարժարանի հանդիսասրահին մէջ:

Վարժարանին երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Ա. Պատմագրեանի, հանդէսին բացումը կատարեց ֆրանսական քայլերգով: Ֆրանսերէն եւ հայերէն արտասանութիւնները կ'ընդմիջուէին զանազան երգերով, որոնց մէջ Դպրոցասէրի քայլերգը: Ինչպէս նաեւ դաշնակի կտորներով:

Հանդէսի ընթացքին խօսք առին օրուան նախագահը, պատուելի Սիսլեան, ինչպէս նաեւ խնամատար Մարմնի անդամ Պ. Յ. Պօղոսեան: Երկուքն ալ օրուան պատշաճ արտայայտութիւններ ըրին, գնահատեցին աշակերտուհիներուն յաջող արտասանութիւնները, եւ մասնաւորաբար անոնց ունեցած յստակ եւ հարազատ առոգանութիւնը հայերէնի մէջ:

Հինգերորդ եւ վեցերորդ դասարաններուն աշակերտուհիները ներկայացուցին Բեթլեհեմի պանդոկապետը, երեք արար, գոյնզգոյն տարազներով: Հակառակ բեմական անյարմարութեան, ներկայացումը շա՛տ բնական ու յաջող անցաւ: Բազմաթիւ դերակատարներ նիւթը ապրեցուցին, խանդավառութիւն ստեղծելով ներկաներուն մէջ: Այս ներկայացման յաջողութեան համար մասնաւոր եւ խղճամիտ աշխատանք տարած է ուսուցչուհի Օր. Լուիզ Փափազեան:

Աւանդական կաղանդ Պապան եւս երեւցաւ բեմին վրայ, ամենուն նուէրներ բաժնելով, մինչ խումբ մը աղջիկներ պարով ու երգերով կը շրջապատէին զինքը: Հայկական տարազով խմբապարերն ալ մեծ յաջողութեամբ ներկայացուեցան:

Ամէնէն վերջը խօսք առաւ Օր. Հ. Գարագաշեան, Դպրոցասէրի տեսչուհին: Շնորհակալութիւն յայտնեց այն մարմիններուն, Բարեգործական եւ Որբերու Օգնութեան մարմնին, որոնց նիւթական օժանդակութեան շնորհիւ, տասնեակ մը աշակերտներ հայեցի դաստիարակութիւն կը ստանան Դպրոցասէրի մէջ: «Այն ինչ որ դուք տեսաք եւ ծափահարեցիք, յաւելեալ ժամերու աշխատանքով տեղի ունեցած է եւ մեր աշակերտները որեւէ ձեւով կորսնցուցած չեն իրենց դասաժամերը: Ծնողներէն շատ բան կը սպասենք: Մեր և անոնց ներդաշնակ ջանքերուն շնորհիւ, հետզհետէ աւելի յաջողութիւններ պիտի արձանագրենք դպրոցական մեր տարեգրութիւններուն մէջ:

Հանդէսին վերջաւորութեան բոլոր աշակերտները ստացան իրենց նուէրները:

Ներկաները բաժնուեցան մեծ գոհունակութեամբ:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ այս տարի լոյս ընծայած է հետեւեալ գիտական հրատարակութիւնները.— «Մատենադարանի պարսկերէն վաւերագրեր»ու առաջին պրակը (ԺԵ.-ԺԶ. դարերու անտիպ հրովարտակներ), «Բանբեր մատենադարանի» գիտական աշխատութիւններու ժողովածուի 3րդ գիրքը: Շուտով լոյս պիտի տեսնէ Եղիշէի «Վասն Վարդանայ եւ Հայոց պատերազմին» աշխատութեան համահաւաք հրատարակութիւնը, պատրաստուած փրոֆէսոր Ե. Տէր Մինասեանի կողմէ: Մամուլի տակ է նաեւ Ա. Մնացականեանի «Հայկական ժողովրդական երգեր»ու ժողովածուն, ինչպէս նաեւ Շ. Նազարեանի կազմած «Ֆարմանի Ասման» միջնադարեան հայկական քերթուածներու համահաւաք գրութիւնը:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ Ինստիտուտի տասնօրեակին մասնակցող ուսանողները հանդիպում մը ունեցած են անուանի գրողներու հետ: Յովհ. Շիրազ, Հ. Սահեան, Վ. Կարենց խորհուրդներ տուած են ուսանողներուն եւ անոնց կարդացած՝ իրենց նոր ստեղծագործութիւններէն կտորներ:

«ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ» օփերան, որուն բեմէն ներկայացուած են մեր լաւագոյն օփերաները, Հայաստանի նախարարներու ժողովին որոշումով ստացած է «ակադեմական» տիտղոսը: Այս առթիւ կազմակերպուած է հանդէս մը, որուն ներկայ եղած են հարիւրաւոր դերասան-դերասանուհիներ, երգիչներ եւ երգչուհիներ, պաշտօնական անձնաւորութիւններ եւ արուեստասէր հասարակութիւն մը:

ԵՐԵՒԱՆ այցելած է Ուքրայնական «Դումկա» երգչախումբը, որ մեծ համբաւ կը վայելէ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ: Երգչախումբը մասնակցած է Հայ Ֆիլհարմոնիայի սէմֆոնիկ նուագախումբի ներկայացման: Յայտագրին մաս կը կազմէին Պեթհովէնի «Իններորդ սէմֆոնի»ն եւ Մոցարտի «Հոգեհանգիստ»ը:

ԵՐԵՔ ԶԱՐԱԳՈՐԾՆԵՐ յարձակած էին Սեւքար գիւղի սղոցարանի գանձապահին վրայ եւ կողոպտած՝ բանուորներուն վճարուելիք գումարը, 68.000 ռուբլի: Զարագործներէն մէկը երկու գնդակով բաղաննած էր դժբախտ մարդը եւ դիակը նետած էր գետին մէջ: Քրէական յանցանքներու Գերագոյն Ատեանը մարդասպանը դատապարտեց գնդակահարման, իսկ իր երկու մեղսակիցները՝ 25ական տարի բանտարկութեան: Վճիռը գործադրուեցաւ անմիջապէս:

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

3.— ԶՈՒԻԹԱՅ

Չէ՞ որ մենք այստեղ եւս պէտք է առաջարկենք՝ թողնել քրիստոնէութիւնը եւ ընդունել Մազդեզանց սուրբ կրօնը: Այս էր պատճառը, որ ես աշխատեցի, որքան կարելի էր, ձեռք բերել Հայոց հոգեւորականներին եւ մեր հսկողութեան ներքոյ պահել:

Մերուժանի կարծիքին հաւանութիւն տուին թէ՛ Հայր Մարդպետը եւ թէ Վահան Մամիկոնեանը՝ Սամուէլի հայրը: Դրանք եւս պնդում էին, թէ եկեղեցին գրաւելու համար՝ նախ պէտք է եկեղեցականներին գրաւել, ինչպէս հօտը գրաւելու համար՝ նախ պէտք է հովուին ձեռբակալել:

— Ուրեմն ինչո՞ւ դու կամեցար ազատութիւն շնորհել այն ծերունի երէցին, հարցրեց Սամուէլը, դառնալով դէպի իւր քեռին:

— Նա վերին աստիճանի ազդեցութիւն ունեցող մարդ է, պատասխանեց Մերուժանը: Նա պաշտւում է իւր ժողովրդից, որպէս մի սրբութիւն: Նրա ներկայութիւնը իւր ժողովրդի մէջ կարող էր մշտական զգաստութեան մէջ պահել իւր ժողովրդին: Իսկ նրա մահը (եթէ հանգամանքները ստիպէին մեզ ոչնչացնել նրան) աւելի եւս պիտի բորբոքէր իւր ժողովրդի հաւատը: Նա կը դառնար մի քաջ նահատակ, որի անունը երբեք չէր մոռացուի, եւ նրա յիշատակը միշտ կը ոգեւորէր իւր ժողովրդին: Կան մարդիկ, որոնց մահը աւելի վտանգաւոր է լինում, քան թէ նրանց կեանքը: Նա այն տեսակ մարդիկներից է:

Սամուէլը ոչինչ չպատասխանեց, իսկ Մերուժանը նրա լռութիւնը համաձայնութեան տեղ ընդունեց: Բայց վշտալի երիտասարդը իւր մտքում այս էր խորհում. «Ո՛րքան ուսումնասիրել են այդ մարդիկը չարութեան գործը... ո՛րքան խորն են թափանցել իրանց անիրաւութիւնների մէջ...»:

Խօսակցութիւնը այլ կերպարանք ստացաւ, եւ Հայր Մարդպետը, դառնալով դէպի Մերուժանը, հարցրեց.

— Ցանկալի էր գիտենալ՝ այժմ ո՞րտեղ հասցրած կը լինեն Հայոց թագուհուն: Դու այդ մասին որեւէ լուր ունե՞ս:

— Ունեմ, պատասխանեց Մերուժանը փոքր ինչ այլայլուած ձայնով եւ, միեւնոյն րոպէում, նրա գոհունակ դէմքի վրայ անցաւ մի տեսակ տխուր մթութիւն: Նրանք այժմ պէտք է անցած լինեն Եկբատանը. գնում են աւելի կարճ ճանապարհով:

Հայր Մարդպետը նկատեց Մերուժանի շփոթութիւնը եւ խկոյն սորջացաւ: Յիշեցնելով նրան Հայոց թագուհուն, յիշեցրեց եւ միեւնոյն ժամանակ, եւ նրա սիրելի Որմիզդուխտին: Երկուսն էլ միասին էին գնում Պարսկաստան: Նրանց հետ տանում էին եւ Մերուժանի խորտակուած սրտի բեկորները... Նրա վիրաւորուած զգացմունքները...:

Մերուժանի թախծութիւնը նկատեց եւ Սամուէլը, մտածեց փոքր ինչ զուարճացնել նրան: Նա գիտէր իւր քեռու բնաւորութիւնը, գիտէր, որ նա այն ժամանակ միայն ուրախ էր լինում, երբ նրա հետ խօսում էին իւր զինուորական գործողութիւնների մասին, մանաւանդ երբ գործողութիւնները բաւական յաջող վախճան էին ստացել:

— Զարմանում եմ, սիրելի քեռի, հարցրեց նա: Ես ձեր գերիների թիւը համեմատաբար աւելի փոքր եմ գտնում, քան թէ այն բազմաթիւ աւանների եւ քաղաքների թիւը, որ ես բոլորովին աւերակ եւ ամայի տեսայ իմ գալու ժամանակ՝ ճանապարհորդութեանս ամբողջ տարածութեան վրայ:

— Բոլորովին ուղիղ է քո նկատողութիւնը, սիրելի Սամուէլ, ասաց նա դըժգոհ մարդու եղանակով: Մեր զինուորները սաստիկ դանդաղկոտ շարժուեցան, իսկ մեր զօրապետները բաւական անվարժ էին Հայոց երկրի պայմաններին: Մինչեւ մեր հասնելը, շատ աւաններ եւ շատ քաղաքներ միանգամայն դատարկ էինք գտնում մեր առջեւ: Այրում էինք եւ անցնում: Բնակիչները, լսելով մեր արշաւանքի ձայնը, կանխապէս թողած էին լինում իրանց բնակութիւնները եւ ամրանում էին անմատչելի լեռների բարձունքների վրայ: Դաշտային տեղերում, տափարակների վրայ, մենք, իրաւ է, մեծ յաջողութիւն գտանք: Բայց լեռներում մեր զինուորները բոլորովին անընդունակ յայտնուեցան:

ՐԱՖՖԻ

բումներու հետեւանքով սպաննուեցան քսան հոգի։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ընդհարումները կը շարունակուին։ Առջի օր սպաննուեցան 19 հոգի։ Ալժէի արքեպիսկոպոսը եղբայրական կոչ մը ուղղեց։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ. Փինօ, որ Հռոմ կը գտնուի, ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Պապին կողմէ։ Յետոյ տեսակցութիւններ ունեցաւ ընկերվարական առաջնորդներուն հետ։

ՍՈՒՄԱԹՐԱՅԻ մեծագոյն մասը ապստամբներուն ձեռքը անցած է։

ՀՐԱՆԻՒԹԻ ԳԻՆԸ 1,10 ֆրանք բարձրացաւ։

ԱԼՊԵԱՆ լեռներու մէջ մնացած տասը լեռնագնացները ազատելու բոլոր փորձերը ձախողեցան։ Ազատարար օդանաւը վերադարձաւ։ Նիւէն 20 դահուկաւորներ ձիւնամրրիկի բռնուեցան։ Երեք հոգի մեռան ձիւնակոյտի մը տակ մնալով։ Ուրիշներ ծանրապէս վիրաւորուեցան։

ԻՍՐԱՅԷԼ Սպիտակ գիրք մը հրատարակեց որ ծանր մեղադրանքներ կը պարունակէ Եգիպտոսի դէմ։

ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆԸ Գերմանիոյ կցուեցաւ Յունուար 1ի գիշերը, իբրեւ տասներորդ նահանգ, համաձայն Ֆրանսայի հետ կնքուած պայմանագրին։ Շրջանը ունի 900.000 բնակիչ։ Վերջին 21 տարիներու ընթացքին երկրորդ անգամն է որ Գերմանիոյ կը վերադարձնեն այս շրջանը։ Առաջինը 1935ին էր, երբ հանրաքուէ կատարուելով 90 % մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ միանալ Գերմանիոյ։ Երկրորդ հանրաքուէն տեղի ունեցաւ 14 ամիս առաջ։ Վարչապետը Սարպրուկէն այցելելով ճառ մը խօսեցաւ։ Ֆրանսա կը պահէ իր տնտեսական, մաքսային եւ դրամական առանձնաշնորհները մինչեւ 1960 Յունուար 1։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ պիտի դատուին 18 քաղաքացիներ, այն ամբաստանութեամբ թէ քանդած են քաղաքի մը անթելի կայանը։ Այս դատավարութեան առթիւ «ազգային համայնավարութեան» կուսակիցը, վարչապետ Կոմուլքա կ'ուզէ հաստատել թէ չի կրնար թոյլ տալ որ չափը անցնեն։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ զինուորական իշխանութիւնը լրջօրէն կը մտածէ հիւլէական զէնքերով սպառազինել արտասահմանի ամերիկեան ուժերը։ Պիտի կազմուին հիւլէական զօրամասեր, կեդրոնական վայրերու մէջ։ Նոր ծրագրին համաձայն, ամերիկեան 19 զօրաբաժիններէ բնտրուած 60.000 զինուորներ պիտի սպառազինուին հիւլէական զէնքերով եւ պիտի դառնան աւելի շարժուն։ Զէնքերու տեսակներն ալ պիտի ճշդուին, 5000ական հոգինոց զօրամասերու բաժնելով 60 հազար զինուորները։

ՎԱԼԱՆՍԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Եկեղեցւոյ մկրտութեան աւազանին տաք ջուրի մեքենային եւ ջեռուցիչին զետեղման եւ կահաւորման աշխատանքները աւարտած ըլլալով, բացման արարողութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, Ս. Ծնունդի օրը։

Նոյն առիթով Ս. պատարագ պիտի մատուցուի բարերարին՝ Պ. Ռուբէն Տալքիփէեանի հանգուցեալ հօր Յարութիւն եւ մօր ողբացեալ Նուրիկ Տալքիփէեաններու համար։

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ Հ. Յ. Դ. Թաթուլ խումբին։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ-Անի Քեռի խումբին եւ մասնակցութեամբ Սէն Լուի Սիամանթօ խումբի նուագախումբին։

Այս չարաթ, 5 Յունուար, երեկոյեան ժամը 10էն մինչեւ լոյս, Պառ ակ կրանբէնի սրահին մէջ, Սէնթ Ան։

Այս առթիւ խաղալիկներ պիտի բաժնուին մանուկներուն։

Սիրով կը հրաւիրուին հայ հասարակութիւնը, ինչպէս նաեւ բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Վիէնի մէջ Ֆր. Կ. Խաչի մանուկներու տօնածառի հանդէսը կիրակի 6 Յունվ. ժամը 15ին, Սերքըլ Կաթոլիկի սրահը։

Երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակընկալներ մանուկներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը։

ԾՆՈՒՆԴԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօներուն առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Մայր եկեղեցիին մէջ, այս շաբաթ, կիրակի եւ բշ. օրերը տեղի պիտի ունենան հանդիսաւոր արարողութիւններ, նախագահութեամբ Հայրապետական պատուիրակ Տ. Սերովբէ եպսկ. Մանուկեանի։

5 Յունուար ճրագալոյց Ծննդեան, սկիզբ. ժամերգ. 3,30ին, պատարագ՝ ժամը 5ին։

6 Յունուար, կիրակի, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան, սկիզբ. ժամերգ. 7,30ին, քառաձայն պատարագ ժամը 9ին։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան։

Ջրօրհնէք Ս. Պատարագի ժամը 12ին ջրօրհնէք։

Ս. պատարագի արարողութիւնները պիտի հաղորդուին ձայնասփիւռով ժամը 8,45էն մինչեւ 10, Ռատիօ Թէլէվիզիոն Ֆրանսէզի միջոցով։

Երգեցողութիւնները կը վարէ Պ. Արա Պարթեւեան։

Արեւելեան եկեղեցական ծէսերու բաժնի տնօրէն պարոն Ժերար Սթէֆանէսքօ պիտի կատարէ խօսնակի դերը, համառօտ տեղեկութիւններ հաղորդելով արարողութիւններու մասին։

Արարողութիւնները կը ձայնասփռուին «փարի-էնթէր»էն։

Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ
(Սէնթ Ան, Մարսէյլ)

Շաբաթ, ճրագալոյց, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 5ին, Ս. պատարագ 7ին։ Կիրակի, Յունուար 6, Ս. Ծնունդ, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7ին, Ս. Պատարագ 10ին, Ջրօրհնէք ժամը 11ին։ Մասնակցութեամբ դպրաց դասու բոլոր անդամներուն։

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Յունուար 5, շաբաթ, ճրագալոյց, սկզ. ժամերգութեանց ժամը 4,30ին, գիրքերու ընթերցում ժամը 5ին, Լոյս Զուարթ, պատարագ ժամը 5,30ին։

Յունուար 6, կիրակի, Ս. Ծնունդ, սկզ. ժամերգութեանց առաւօտուն ժամը 7ին։ Պատարագ ժամը 10,30ին, ջրօրհնէքի արարողութիւն ժամը 11,30ին։

Կը խնդրուի բարեպաշտ ժողովուրդէն իրենց խաղողին բաժինը բերել արձանագրուելով եկեղեցւոյ խորհրդարանը։

ՊՈՄՕՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ իրիկուն ճրագալոյց, կիրակի առտու Ծնունդ։ Ս. պատարագ ժամը 10ին։ (Շար.)

ՏՕՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

5 յունուար, շաբաթ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին. երեկոյ, ճրագալոյց սկիզբ ժամերգ. ժամը 3,30ին, Ս. Պատարագ ժամը 4,30ին։

Կիարկի Ս. Ծնունդ, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան 8, Ս. պատարագ 10,30։ Բշ., Մեռելոց, սկիզբ ժամերգութեան 9, պատարագ եւ հոգեհանգիստ 10,30։

Ծան. — Հոգեւոր հովիւ Աստմ քհյ., Մեռելոցի երկուշաբթի, ժամը 14ին պիտի գտնուի Քոգատի գերեզմանատունը, գերեզմանօրհնէքի համար։

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նոր տարուան առթիւ շնորհակալութեամբ ստացանք Միլանահայ բարեկամէ մը 8000 Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, երկու հազար ֆրանք ալ «Հայ-Բոյժ»ին համար։

Նոյն առթիւ Տիկին Խոսրովուհի Գուլումճեանէ 1000 ֆրանք։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՇԱՒԻԼ. — Տիկին Մայրինէ Տէմիրճեանի մահուան առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են, փոխան ծաղկեպսակի. —

Շաւիլի եկեղեցւոյ շինութեան

Այրի Տիկին Սէփէթճեան 5000, Օննիկ Թորանեան 5000, Այրի Տիկին Էմիրճանեան 3000, Նուպար Կիւրճեան 2000, Տիկին Լիւսի Տողրամաճեան եւ Գնէլ Կէօշկարեան 1000ական ֆրանք։

Փարիզի Մշակոյթի Տան

Կղեմէս Օհանեան, Արմենակ Պետեան եւ Հայկազ Շմաւոնեան 1000ական ֆրանք։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Այս շաբաթ, 5 Յուն., երեկոյեան Խթման արարողութիւնը եւ հետեւեալ առտու 6 Յունուարին ալ Ս. Ծննդեան արարողութիւնները պիտի կատարուին Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, ղեկավարութեամբ դպրապետ Պ. Գէորգ Հուպոյեանի։ Յաւարտ պատարգի հոգեհանգստի պաշտօն ընդհ. ննջեցելոց եւ ազգ. բարերար Պ. Արմենակ Համբարձումեանի տիկնոջ՝ Էլմոնի եւ նոյն գերդաստանի ընդհանուր ննջեցելոց համար։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը կազմակերպէ ընկերական խնջոյք-թէյասեղան մը, հայկական Ծնունդի օրը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Գոնվալէսան։

Սիրով կը հրաւիրուին մասնաճիւղերու անդամուհիները իրենց ընտանիքներով։

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԻՍ ԵՒ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Լիլայի դպրոցի կրթական մարմնին կողմէ, նախագահութեամբ Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի, կիրակի, 6 Յունուար ժամը 16ին, Քէս տ'Էբարնյի սրահը, 32–34 Ավընիւ տը լա Փորթ տէ Լիլա, մէթրօ Փորթ տէ Լիլա։ Գեղարուեստական բաժին աշակերտներու կողմէ։ Ճաշը կը սկսի ժամը ճիշդ 19ին։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ցերեկոյթ-պարահանդէսը
կիրակի, 3 Փետրուար, ժամը 16-24
LES AMBASSADEURS
Champs-Elysées, 3, Avenue Gabriel
Սեղանները կանխաւ ապահովել
ELYSEE 67-03

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեօ-Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի 7 Յուն. ժամը 6էն8ը, ընկերուհի Հագիմեանի բնակարանը։ Օրակարգ՝ Պարահանդէս։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսի Մոլինօ Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի ժամը 4ին, Խրիմեան սրահին մէջ։

Արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, տրամախօսութիւն մը՝ «Երեք որբերը», Կաղանդ Պապայի ժամանում եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավարութեամբ դըպըցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանին։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողները անխտիր։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957Ի ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու շահեկան բովանդակութեամբ։

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ։

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպազեանին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ։

Գին՝ 1200 ֆրանք։

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

Ոմն 500 Ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի կայանի շէնքին, ի յիշատակ Տիգրանուհի Տէր Սիմոնեանի։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ

Սանասարեանի երբեմնի վաստակաւոր ուսուցիչ Սիմոն Աղապալեանի մահուան առթիւ. Դպրոցասէրին եղած են հետեւեալ նուէրները. —

Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան 10,000, Տէր եւ Տիկին Փէփրէմէզեան 5000, Տէր եւ Տիկին Արսլանկիւլեան 5000, Տիկին Եղիսաբեթ Տէր Ղուկասեան 3000, Տիկին Գոհար Վարդանդի 3000 ֆրանք։ Ընդհ. գումար 26,000 ֆրանք։

ԽՆՋՈՅՔ ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ընտանեկան ուրախ երեկոյթ նոր տարուան առթիւ, ի նպաստ Փարիզի Մշակոյթի Տան։

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վարուժան կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Վարդապետին սրահին մէջ։

Մասնաւոր պիւֆէ եւ տօնածառ։

Մուտքը ազատ է։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Պանեէօ-Քաշանի Ֆր. Կ. Խաչի պարահանդէսը փետրուար 10ին։

#

Ս. Խաչ ընկերակցութեան տարեկան պարահանդէսը կիրակի 10 փետրուարին։

THEATRE MUNICIPAL de MAISON-ALFORT

ՄԷԶՕՆ ԱԼՖՕՐԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԵՒ ՅՕԳՈՒՏ ԿԱՐՕՏ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ

ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1957, ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 8.45ԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ կը ներկայացնէ

ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆԻ **ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ**

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՉՈՐՍ ԱՐԱՐ ԵՒ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐ

Առաջին անգամ ըլլալով զուտ փարիզահայ ընտիր դերասաններէ կազմուած ամբողջական խումբով՝

Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ, Օր. Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Օր. Շ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՄԻՀՐԱՆ Մ. ԵՓՐԵՄԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաք : Հատը 12 փր.

ՇԱԲԱԹ 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • SAMEDI 5 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7774 33 ANNEE Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3585

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ԽԺԱԼՈՒՐ ԺԽՈՐ

•

Օտարական մը եթէ մօտէն հետեւէր մեր հանրային կեանքին, ափ ի բերան պիտի մնար, դիտելով կարգ մը երեւոյթներ։

Եւ պիտի բացագանչէր.

— Ահաւասիկ ժողովուրդ մը որ իր վիճակին գիտակցութիւնը չունի եւ մարզանքներ կը կատարէ ասեղին վրայ։

Կրնար ըսել նաեւ.

— Ժողովուրդ մը որ ջուր կը ծեծէ տարին տասներկու ամիս, աչքերը գոց եւ խելքը վարձու տուած։

Արդարեւ, կանգնած ենք գահավէժի մը վրայ եւ չափուելու փորձեր կը կատարենք անընդհատ։

Ամէնքս ալ գիտենք որ գլխիվայր պիտի թաւալինք։

Եւ սակայն,— «Թող էլ նը էծ է, է՛ծ . . .»

Ինչո՞ւ տեղի տալ, երբ կարելի է քարեր արձակել աջ ու ձախ, ջուր եւ արիւն պղտորել։ Նաեւ դուռ-դրացի զբաղեցնել։ Նոյն իսկ պետական միջամտութիւն հրաւիրել . . .

Դեռ չեն մոռցուած 1956ի պատկերազարդ խայտառակութիւնները եւ ահաւասիկ վարագոյր մը եւս կը բացուի, այս անգամ Երուսաղէմէն։

Արդէն իսկ թնճուկի վերածուած է պարզ խնդիր մը, եւ տուր թէ կուտաս . . Առաւել կանուխ արթնցողը քար մը կը գլորէ։ Ոչ թէ տաղնապին լուծումը դիւրացնելու, այլ խօսքի տակ չմնալու համար։

Ապերասան տեղապահ մը յանցանքի վրայ բռնուելով պատժուեր է վանքին միաբանութեան կողմէ։

Իրեն կը մնար դատ պահանջել եւ արդարանալ։

Ոչ։ Եւ կը փորձէ վանք վերադառնալ, պետական միջամտութեամբ։

Այս անգամ ժողովուրդն է որ ամէն դուռ կը փակէ, հրապարակաւ յայտնելով իր մեղադրանքն ու անարգանքը։

Կացութիւնը կը պահանջէր որ մամուլը կամ ո եւ է հոսանք լուրջ դիրք մը բռնէր, փոխանակ ջուր ծեծելու։

Ո՛չ։ Նորէն շերտաւորում կամ «դիր–քաւորում»։ Ուրիշ խօսքով՝ ճեղք ու ճեղք։ Եւ դարշելի վերագրումներ։

Նորէն խուժանավարութիւն։

Ցեղին տղէկը պիտի ըմբռնէր թէ խնդիրը կապ ունի վանքին փրկութեան հետ։

Առաջին անգամ չէ որ ծանր տաղնապի մը կը մատնուի այս դարաւոր հաստատութիւնը։

Այսօր շատ աւելի մութ է հեռանկարը, իբրեւ հետեւանք Միջին Արեւելքի յարաճուն ալեկոծութեան։

Ուրեմն, չընել որեւէ բան որ կրնայ քաջալերել դաւադիրներն ու բախտախնդիրները, վեղարաւոր ըլլան թէ գլխարկաւոր։

Բարոյական վարկաբեկումէն զատ, վանքը սնանկութեան դուռը հասած է նորէն, համաձայն պատր. տեղապահին յայտարարութեան. — 300.000 տոլար մուտք, 700.000 տ. ելք . . .

Այժմ ոեւէ «Գրիգոր Շղթայակիր» չի կրնար փակել այս բացը, առանց շղթան զարնելու անոնց որ այս նոր փանաման սարքած են։

Այս ամբողջ ողբերգութեան մէջ, ամէնէն ընդվզեցուցիչն այն է որ, ահա նորէն մեր ներքին տաղտուկներով կը զբաղեցնենք արաբական պետութիւնները։ Երէկ՝ Լիբանան եւ Սուրիա։ Այսօր՝ Յորդանան։ Թերեւս վաղն ալ՝ Իսրայէլ։

Ի վերջոյ պիտի ըմբռնե՞նք թէ ամէնէն համբերատար տանտէրն ալ կրնայ աքսորել սատու մը, — Ա՛լ կը բաւէ . . .

Մանաւանդ որ, ինքն ալ ծանրակշիռ հոգեր ունի, ճիշդ այս պահուն։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՊԻՏԻ ՔՆՆՈՒԻ ԱՅՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ

•

ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԱԾ

Մ. Նահանգներու Խորհրդարանը Այզընհաուըրի ծրագիրը պիտի քննէ այսօր, շաբաթ։ Վերջին պահուն դարձեալ յետաձգուած էր յայտարարութեան ընթերցումը։

Կառավարութիւնը սովորական խորհրդակցութիւն մը կատարելով ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին հետ, համաձայնութիւն գոյացաւ.— գումար չնշանակել Միջին Արեւելքի սահմանուած դրամական օգնութեան համար։

Նախագահը այսօր պիտի բացատրէ թէ ինչու անհրաժեշտ կը գտնէ լիազօրութիւն պահանջել, իր քաղաքական ծրագիրը գործադրելու համար։ Այս առթիւ ջնջեց իր բոլոր ժամադրութիւնները, որպէսզի կարենայ անձամբ ներկայանալ Խորհրդարանին եւ լրացուցիչ բացատրութիւններ տալ։ Մէկ օրուան յետաձգման գլխաւոր պատճառն էր նախատեսուած օգնութեան գումարը, 400 միլիոն տոլար, որ պիտի տրամադրուի երկու տարուան համար, սկսելով յառաջիկայ յուլիս 1էն։ Աւելի գործնական համարուեցաւ գումար չնշանակել, քուէ չկորսնցնելու համար։

Վերջին օրը լրագրողները կարգ մը հարցումներ ուղղեցին արտաքին գործերու նախարարին։ Օրինակ, հարցուցին թէ ի՞նչ ապահովութիւն ունին որ Մ. Նահանգները պատերազմի պիտի չքշուին, այս քաղաքականութեան հետեւանքով։ Պ. Տըլըս պատասխանեց թէ բոլոր ձեռնարկները պիտի կատարուին Ազգաժողովին միջոցաւ։ Սուրիոյ մասին եղած հարցումի մըն ալ պատասխանելով, ըսաւ թէ կացութիւնը այնքան ալ ծանր չէ եւ թէ տոլարը զօրաւոր զէնք մըն է (կ՚ակնարկէ ամերիկեան օգնութեան)։

Նախագահին յայտարարութիւնը անթելով պիտի հաղորդուի աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ։

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Խորհրդարանը Այզընհաուըրի պահանջած իրաւունքները պիտի քուէարկէ ստուար մեծամասնութեամբ։ Նախագահը եւ արտաքին նախարարը հարթած են ճամբան, որպէսզի աւելորդ վիճաբանութիւններ տեղի չունենան։ Նախագահը անձամբ ներկայ ըլլալով, կ՚ուզէ ապացուցանել թէ որքան սովորական կը գտնէ խնդիրը։ Այզընհաուըր եւ Տըլըս մասնաւորապէս քննած են սա հարցը թէ երբ հարկ ըլլայ զինեալ միջամտութիւն կատարել, նախագահը իր նախաձեռնութեա՞մբ հրաման պիտի արձակէ, թէ պիտի սպասէ որ վտանգուած երկիրը օգնութիւն խնդրէ կամ Ազգաժողովը հրաման տայ։ Քննուած է նաեւ ուղղակի եւ անուղղակի յարձակման խնդիրը։

Մնաց որ, տակաւին վերջնապէս խմբագրուած չէ կառավարութեան ծրագիրը եւ ամէն բան պիտի պարզուի լիազօրութեան քուէարկութենէն ետք։ Իրազեկները գիտել կուտան թէ յայտարարութիւնը մեծ նորութիւններ պիտի չպարունակէ։ Քանի մը շաբաթ առաջ Պ. Տըլըս յայտնած էր թէ պիտի աջակցին Պաղտատի դաշինքին անդամներուն։ Յետոյ նախագահական պալատէն ազդարարուեցաւ Խ. Միութեան թէ Մ. Նահանգները թոյլ պիտի չտան որ խորհրդային կամաւորներ զրկուին Միջին Արեւելք։ Միակ նորութիւնը այն է որ յայտարարութեան մէջ պիտի ամփոփուին զանազան առիթներով պարզուած տեսակէտներ։

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ԿԱՐԵԼԻՆ ՓՐԿԵԼ

Հայաշատ քաղաքի մը ուսուցիչներէն մին կը գանգատի թէ հոգաբարձութիւնները երբեմն կը դժկամակին հայերէնի դասընթացքը շարունակել, որոշ թիւ մը սահմանելով աշակերտներու համար։

Ուրիշ խօսքով, կը պահանջեն առնուազն 25-30 աշակերտ, որպէսզի դասարան բանան եւ ուսուցիչ վարձեն։

Անշուշտ տնտեսական հաշիւ է։

«Ի սկզբանէ անտի» մեր բոլոր հոգաբարձութիւնները եւ թաղ. խորհուրդները համբաւ կը վայելեն իբրեւ քաջ ելմտագէտներ։

Ամէնէն հարուստ քաղաքին կամ թաղին մէջ ալ, ոչ միայն փայտին ու ածուխին, գրասեղանին եւ նստարանին, այլեւ դասատուին աժանը կը փնտռեն։

— Եղբա՛յր, բաց ունինք, ի՞նչպէս պիտի գոցենք . . .

Եւ այս խօսքերը կ՚արտասանեն ողորմուկ շեշտով մը, տպաւորութիւն գործելու համար։

Շատերը ի վերջոյ ելք մը կը գտնեն, ինչպէս խանութին բացը գոցած ատեն։

Պոլսոյ ներկայ վիճակին մէջ, թաղեր կան ուր 150-300 չքաւոր աշակերտներու ցերեկուան ճաշ եւ հագուստ-կապուստ կը ճարեն տարիներէ ի վեր։

Կը կարծեմ թէ վերոյիշեալ հայաշատ քաղաքի հոգաբարձութիւնը նիւթականէն աւելի, բարոյական տագնապէ մը կը տառապի։

Թերեւս հաւատք չունի գործին վրայ եւ չուզեր «աւելորդ» ծախքեր կատարել։

Ինչ որ ալ ըլլայ բուն պատճառը, ներելի չէ անճրկիլ կամ ընկրկիլ։

Նոր սերունդի փրկութեան պայքարին մէջ պիտի ունենանք մէկ հիմնական սկզբունք. — *փրկել ինչ որ կարելի է։*

Եթէ ձեռքի տակ ունինք 15-20 աշակերտ, ինչո՞ւ կը սպասէք որ թիւը բարձրանայ 25-30ի։

Ուրեմն եթէ պահանջուած թիւը չլրանայ, պատրաստ 15-20 աշակերտներն ալ պիտի դատապարտուին փողոցները թափառելու, բոլորովին օտարանալով։

Մինչդեռ, երբ դասընթացքը բացուի 15-20ով եւ արդիւնաւոր հանդիսանայ, ուրիշներ ալ կուգան, հետզհետէ։

Հոգաբարձութիւնները եւ թաղ. խորհուրդները կը բաղկանան ծնողներէ։

Եթէ միայն իրենք իրենց մէջ յորդոր մը կարդան, դասարանը ինքնին կը լեցուի։

Երէկ մէկ ոսկի կը վճարէին Քիւրտերուն, *մէկ* Հայ փրկելու համար։

ՎԱՀԷ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

•

Սուրիոյ վարչապետը, Սապրի Ասալի, յայտարարութիւն մը ուղղեց մամուլին, պարզելով, իր նոր դահլիճին քաղաքականութիւնը։ Ահաւասիկ հիմնական կէտերը.—

Կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը պիտի ներշնչուի «ազգային դաշինք»էն որ կը տրամադրէ.— 1. Պայքարիլ աշխարհակալութեան, սիոնականութեան եւ Իսրայէլի դէմ, մերժելով ճանչնալ Պաղեստինի բռնագրաւումը Իսրայէլի կողմէ եւ որեւէ հաշտութիւն անոր հետ. — 2. Ընդդիմանալ օտար դաշնակցութեանց եւ որեւէ քաղաքականութեան որ կը ձգտի այդ նպատակին, այս առաջադրութեամբ պահելով դրական չէզոքութիւն մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ.— 3. Ուժ տալ Պանտունկի որոշումներուն (Ասիա-Ափրիկէ քաղաքականութիւն). — 4. Օգնել արաբական երկիրներու ազատագրութեան, զանոնք միացնելու համար եւ լրացնել նախորդ կառավարութեան կողմէ Եգիպտոսի հետ կատարուած բանակցութիւնները, ընդլայնելու համար Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ միջեւ կնքուած համաձայնութիւնը եւ զայն դարձնել կորիզը արաբական միութեան։ — 5. Զօրացնել Արաբական Դաշնակցութեան ուխտը. — 6. Ուժ տալ Հիւս. Ափրիկէի ազատագրական պայքարին եւ օգնել բոլոր այն երկիրներուն որ կը կռուին իրենց անկախութեան համար։ — 7. Ամրապնդել յարաբերութիւնները արաբ ազգերուն և աշխարհի բոլոր ազգերուն հետ, ցորչափ այդ քաղաքականութիւնը չի վնասեր Սուրիոյ ազգային շահերուն։

× Դամասկոսէն կը հաղորդեն թէ Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի նախագահները եւ Արաբիոյ ու Յորդանանի թագաւորները մասնաւոր ժողով մը պիտի գումարեն այս ամսու Րիատի մէջ (Արաբիա), քննելու համար արաբական երկիրներու վերաբերեալ խնդիրներ, համաձայն նոր կացութեան։ Արաբական երրորդ մեծ ժողովն է այս, վերջին ամիսներու ընթացքին։

× Սուրիոյ նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի, երէկ Փաքիստան պիտի մեկնէր, տասնօրեայ այցելութեան մը համար։ Պիտի հանդիպի նաեւ Հնդկաստան, նոյնպէս մնալով տասը օր։

× Սուրիոյ վարչապետը երեսփ. ժողովին առջեւ կարդալով իր ծրագիրը, մասնաւորապէս շեշտեց թէ դահլիճը պիտի ջանայ զարկ տալ ճարտարարուեստին, արտաքին աշխարհի զինուորական, արհեստագիտական, ելմտական եւ տնտեսական օգնութեամբ, առանց յանձնառութեանց տակ մտնելու եւ ամրապնդել առեւտրական կապերը այն երկիրներուն հետ որոնք կ՚օգնեն Սուրիոյ տնտեսական եւ ելմտական անկախութեան։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏ

Եգիպտական կառավարութիւնը Անգլիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը խզելէ վերջ, գրաւեց Սուէզի շրջանին բրիտանական խարիսխները։ Այս առթիւ կ՚ըսէ թէ այդ ռազմական խարիսխները գոյութիւն չունին այլեւս եւ թէ անոնց զինամթերքը բաժնուած է եգիպտական զօրամասերուն, «իբրեւ հատուցում»։

Այս բռնագրաւումն ալ մեծ վրդովում պատճառեց Անգլիոյ մէջ որ կը մերժէ ճանչնալ 1954ի դաշնագրին խզումը եւ իրեն կը վերապահէ Ջրանցքին ռազմական խարիսխը վերագրաւելու իրաւունքը, համաձայն դաշինքին տրամադրութեանց։

Նոյն օրը Յորդանանի կառավարութիւնն ալ գրաւեց Զարքայի բրիտանական խարիսխին զինամթերքը, մասնաւորապէս բազմաթիւ հրասայլեր, մեծ ու փոքր զէնքեր եւայլն։

Միայն Սուէզի շրջանին զինամթերքը 40-50 միլիոն սթերլին կ՚արժէ, առանց հաշուելու ուրիշ հարստութիւններ։

× Սուէզի եգիպտական վարչութեան նախագահը կը ծանուցանէ թէ չորս օրէն 13 քարիւղատար նաւեր եւ բեռնանաւեր, որոնք փակուած են Իսմայիլիայի մէջ, պիտի կրնան Փորթ Սայիտ երթալ։ Մաքրագործումները կը շարունակուին։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները գիծէն դուրս հանեցին կառախումբ մը Օրանի ճամբուն վրայ, առեւանգելով 12 ճամբորդներ։ Միեւնոյն ատեն ընդհ. գործադուլ մը սարքուեցաւ։

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԴԱՍ ԿՈՒՏԱՐ ՍՐԲԱԶԱՆԸ

●

ԽՄԲ.— Սուրէն քահանայ Բաբախեան, որ Դուրեան պատրիարքի աշակերտն եղած է, հետեւեալ ձեւով կը նկարագրէ անոր հայերէնի դասը.—

... «Հայ գիրերու մասին պիտի խօսիմ ձեզի, կ'ըսէ, եւ քովի գրատախտակին վրայ «Ա. Բ. Գ.» գրերու փոխարէն «Բ. Գ. Դ.» գրերը կը գրէ, ու կը շարունակէ.— ասոնք են, որ կը կազմեն մեր լեզուի բանալին, ուղիղ կարդալ եւ ուղիղ գրելու համար: Մի՛ մոռնաք, միտքերնիդ պահեցէք այս երեք գիրերը: Ասոնք մեր լեզուին միջակ հնչիւններն են. ունինք դեռ անոնց նուրբ ու թաւ ձայները՝ «պ. բ. փ.), (կ. գ. ք.), (տ. դ. թ.)...

Յետոյ, ասորերէն, արաբերէն եւ մանաւանդ յունարէն այբուբեն գրերուն հետ մէկիկ մէկիկ բաղդատելով՝ աննման սիրով մը կը բացատրէ եւ կ'ամբողջացնէ մեր բոլոր գիրերուն մեկնութիւնը...

Իր առաջին դասին «Բ. Գ. Դ.» սպիտակ տառերը սեւ գրատախտակին վրայ միշտ անաղարտ կը մնան մտքիս մէջ...:

Երկրորդ դասը Հայոց մատենագրութիւնն է:

Ոսկեդարուն ներածութիւն մը կ'ընէ: Նայուածքը միշտ իր տեսիլքին՝ կը սաւառնի տիրաբար: Ոսկեդարուն երկնքին տակն ու մթնոլորտին մէջ ոչ մէկ մթութիւն, ոչ մէկ արգելք արծուերիր իր մտքին առջեւ: Ինք անոր տէրն է եւ անոր դերին: Կը սաւառնի հոգեզմա՛յլ...:

Ի՛նչ հոգ թէ մենք թեւեր չունինք իրեն հետեւելու, եւ ափ ի բերան կը մնանք իրմէ շատ հեռու. ան ամբողջովին յափշտակուած Ոսկեդարու տեսիլքէն, կը սաւառնի՛...: Իր վերասլաց նայուածքով՝ կը թուի թէ Սրբազանը կը խօսի Սուրբ Մեսրոպին հետ եւ Աստծուն...:

Եւ սակայն Հայոց մատենագրութեան անզուգական մօդ մ'իբրեւ՝ ան գիտէր միշտ կարեւոր եւ յիշատակելի բան մը յանձնել մեզի:

Ու կը հնչէ տակաւին մեր սրտերուն մէջ՝ հնամենի մեր վանքերու խորախորհուրդ զօղանջներուն պէս իր իմաստուն վճիռը՝ որ ահա՛.

— Ագաթանգեղոսէն մինչեւ Եզնիկն ու Եղիշէն եւ մինչեւ Նարեկացին ու Շնորհալին մեր բոլոր մագաղաթներն ու մատեանները ոսկի կը հնչեն...

— Օծնեցիին ոճը վսեմ է ու ծաղկեալ. Նարեկացին անհասանելի թռիչքով մը ու բարձրութեամբ մը մարդկութեան խիղճը կ'երգէ, եւ Շնորհալիին ոսկեհունչ քնարը երկնքին դռները կը բանայ...: Բայց, մեզի նոր մագիստրոսներ անհրաժեշտ են:

— Մեր սրտերը, որ այժմ արիւն կը հոսին, պէտք չունին ոսկի լարերու, մեր արիւնն ու վիշտը եւ մեր յոյսը երգելու համար մենք նոր լարերու պէտք ունինք մեր սրտէն ու աղիքներէն քաշուած լարերու պէտք ունինք...:

Այս բացատրութեամբ, Սրբազանը կը շեշտէր աշխարհաբար լեզուին կարեւորութիւնը:

Երրորդ դասը զուգընթացաբար Հայոց պատմութեան եւ Հայաստանի աշխարհագրութեան դասն էր:

Միշտ միեւնոյն վեհութեամբ ու պաշտամունքով կը սկսի Սրբազան ուսուցիչը...

— Քիչ մը տեղեկութիւններ տուի ձեզի հայ գրերուն եւ մեր Ոսկեդարու մատենագրութեան մասին, այժմ կ'ուզեմ քիչ մը ծանօթութիւն ալ տալ ձեզի մեր հայրենիքի մասին:

Հայրենիքին դասը աւանդելուն համար Սրբազանը կը թողու իր աթոռը, որուն վրայ նստած կը մնար միշտ, կը վերցնէ իր սքեմին ու տարիքին բոլոր ծանրութիւնը եւ իր պարթեւ հասակով կը կանգնի պատէն կախուած Հայաստանի քարտէսին առջեւը:

Նուիրական հուր մը կը վառի իր աչքերուն մէջ եւ ճերմակ շուշանի մը նման իր Ս. Աջը կրկին ու կրկին կը գծէ հայրենիքին սահմանները քարտէսին վրայ, վարակիչ ներշնչումով մը կը բացատրէ, կը շտկէ ոմանց կարծիքները եւ հետզհետէ շատցող եւ խորունկ յուզումով մը, որով իր անբիծ դէմքը կ'ըլլայ վարդավառ, իր աջ բազուկով կը գրկէ Եփրատի, Արածանիի եւ Երասխի հովիտները ու մեզի ցոյց տալով կ'ըսէ.— Ահա՛, մեր նախահայրերուն հայրենիքը, որ կը փռուի, Վասպուրականէն մինչեւ Կարին ու Տարօն: Այս վերջինն է մանաւանդ մեր գրերուն բնագաւառը եւ հոն պէտք է փնտռել հայ տառերուն հարազատ հնչիւնները:

Աշակերտական գրասեղանիս առջեւէն հիացումով եւ երկիւղածութեամբ մը կը դիտէի «Հայրենիքը» Սրբազանին գրկին մէջ, եւ ինձ կը թուէր թէ՝ Իրաւունքն ու Արդարութիւնը բոցեղէն Զայրոյթի մը նման բողոք կը բարձրացնէին անոր շըրթունքներուն մէջէն, երբ ան հաւատքի մը պէս կանգուն կը հաստատէր «Ահա՛ մեր հայրենիքը»...

Հետզհետէ աւելի կը խռովէր, յուզումէն շառագոյն կը մօտենար սեղանին եւ անոր առջեւ չեղակի կանգնած՝ եւ միշտ երկինքով տարուած առաքեալի մը նման՝ եւ նայուածքը Հայաստանի քարտէսին վրայ բեւեռած եւ ցուցամատովը զայն մատնանշելով՝ ուժգին կերպով կը կրկնէր հեղ մըն ալ «Ա՛յս է մեր հայրենիքը»...

Ու կ'աւելցնէր.— Եթէ չմոռնաք, այս առթիւ կ'ուզեմ ձեր ուշադրութեանը յանձնել Հոմերոսին մէկ պատգամը, որ դարեր հագած անհերքելի ճշմարտութիւն մըն է. եւ իր հզօր հաւատքովը բառ առ բառ կ'արտասանէր.

— Մի եւեթ հմայք են քաջ
— Մարտիւ պաշտպան կալ հայրենեաց...

Կռիւով հայրենիքը պաշտպանելու հոմերական այս պատգամովը — զոր կը ջանար քանդակել մեր սրտերուն մէջ — վերջացուց ան իր դասը...

Դասարանին մէջ Սրբազանը պարզապէս կը պատարագէր, եւ իբրեւ հաղորդութիւն ան մեզի կը բաշխէր Լոյսը Հայոց Մշակոյթին...

Ս. Մեսրոպի գրերն ու Հայոց Մատենագրութիւնը եւ Հայոց պատմութիւնն ու Հայրենիքը անդիմադրելի սրբութիւններ էին Սրբազանին համար, եւ դիւթական տեսիլք...

Քառասուն տարի վերջ, այսօր, աւելի քան երբեք զմայլագին կը դիտեմ Սրբազանը, որ թողուց Պոլսոյ Պատրիարքական փառաւոր գահը ի խնդիր Ս. Մեսրոպի գրերուն խորհուրդն ու լոյսը տարածելու հայ սրտերուն մէջ...

Պատրիարքական գահէն աւելի ան նախընտրեց ուսուցչական աթոռը. իր մեծագոյն փառքն էր ուսուցչական պայուսակը, զոր թեւին տակ առած կ'այցելէր թաղէ թաղ եւ դպրոցէ դպրոց...

Այսօր, աւելի քան երբեք կը լեցնէ ան մեր սրտերը ու կը բարձրացնէ մեր հոգիները՝ իբրեւ անզուգական Պատրիարք մը Գիրի ու Գիրքի եւ Կրօնքի ու Եկեղեցիի...

Երուսաղէմի Ս. Աթոռին Պատրիարք եղած ատեն, «Սրբազանը ի՞նչ կ'ընէ» մեր հարցումին, այցելուները կը պատասխանէին. «Սրբազա՛նը դաս կուտայ, եւ մանաւանդ կը կարդայ»...:

Այսօր, եւ մանաւանդ այս օրերուն, երբ արտաքին ու ներքին նենգ ու դաժան հարուածներ կ'իջնեն մեր մշակոյթին ու եկեղեցիին վրայ, այսօր, Սրբազանը, աւելի քան երբեք լուսաշող կը կանգնի մեր եկեղեցիին ու մշակոյթի տաճարներուն մէջ, լուսաւորելու համար խաւարամիտներն ու նենգամիտները...:

Եւ վերջապէս, այսօր, Սրբազանը, մեր մեծ Սուրբերուն՝ Ս. Սահակ Պարթեւ Հայրապետին եւ Ս. Մեսրոպին հետ միասին իբրեւ ներշնչումի անսպառ աղբիւր եւ իբրեւ լուսատու անշէջ փարոսներ կը հրաւիրեն զմեզ խոնարհելու իրենց վեհափառ ու ստեղծագործ Տեսիլքին առջեւ...

Խոնարհինք նաեւ անոնց նուիրական աճիւնին առջեւ...:

ՍՈՒՐԷՆ ՔԱՀԱՆԱՅ ԲԱԲԱԽԵԱՆ

ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ՁԱԻԱԿԸ

●

Երկու խեղճ ծերունիներ էին, թէեւ շատ հարուստ:

Միասին կ'ապրէին իրենց տանը ընդարձակ սրահին մէջ: Չունէին վառարան կամ կրակարան, տեսնելու համար ճարճատող բոցերը, բայց միայն անկիւն մը զետեղուած կը մնար կեդրոնական ջեռուցման մետաղեայ ջերմաբաշխը:

Բոլորովին միայնակ, տխուր ու մելամաղձոտ կ'ապրէին այդ ընդարձակ սրահին մէջ, հեռու փողոցի ժխորէն, կակուղ բազկաթոռներու մէջ ընկողմանած, մէկը՝ միւսին ետեւ, ամուսինը յոգնած այլեւս թերթ կարդալէն, իսկ կինը բոլորովին ձանձրացած իր ձեռագործէն:

Սրահին առարկաներն ալ համատարած տխրութեամբ կը շրջապատէին զիրենք:

Երկու ամիսէ ի վեր իրենց զաւակը մեռած էր պատերազմի դաշտին վրայ: Քսանեւինը տարու բարձրահասակ եւ գեղեցիկ երիտասարդ մը, իրենց հոգեհատորը զոր ամէն բոպէ աչքի առջեւ ունէին:

Ատեն մը այդ երիտասարդը կ'իշխէր տան ամբողջ տարածութեան վրայ, թէեւ տխուր եւ անմխիթար, որովհետեւ չունէր ո՛չ եղբայր մը եւ ոչ ալ խարտիշահեր եւ ծաւի աչքերով փոքրիկ քոյր մը:

Երկու ծերերը անողորմաբար չուզեցին ունենալ ուրիշ զաւակ, որպէսզի ա՛լ աւելի սիրէին զայն...: Համոզուած էին որ ան շա՛տ հարուստ պիտի ըլլար, եւ պիտի փնտռուէր լրջմիտ բարձր դասակարգին կողմէ եւ այս կերպով գերերջանիկ պիտի ըլլային մեծաշուք ամուսնութիւն մը կնքելով...:

Սակայն երբեք չխորհեցան պատերազմի մասին: Ո՛չ, անկարելի էր որ այդ անիծեալ եւ անաքանդ պատերազմը պայթէր քսաներորդ դարու փայլուն եւ իմաստուն քաղաքակրթութեան մէջ...:

Ո՞ր հրէշը պիտի յանդգնէր պատերազմ յայտարարել Եւրոպայի սրտին վրայ, զարհուրելի եւ ահաւոր սպանդով:

Պարթեւահասակ այդ զաւակը, թէ՛ իր եւ թէ բարեկամներու ամբողջ տունը կը թնդացնէր իր աննկարագրելի խանդավառութեամբ: Իրեն կը պատկանէր սա շքեղ սենեակը, ուր կարծես բոլոր առարկաները զայն կը կանչէին...: Սա կառքն ալ անորն էր, որ այժմ կը քնանայ կառատան մէջ...:

Անորն էր նաեւ հին զէն ու զարդերու հաւաքածոն, ինչպէս նաեւ սա շունը, որ կարծէք ամէն բոպէ տիրոջը ոտնաձայնը կը լսէր...:

Քաջառողջ ու հուժկու այս երիտասարդը՝ իր ծնողքին քաղցրիկ ծերութեան մը յոյսը եւ ապաւէնն էր, որուն համար հանդարտօրէն կ'երազէին եւ կը հպարտանային անոր շուքին տակ: Անոնք պիտի մեկնէին այս աշխարհէն դէպի յաւիտենականութիւն եւ իրենց սիրական զաւկին բարեպաշտիկ մատները պիտի գոցէին իրենց աչքերը...:

Այդ երէկ էր: Իսկ այսօ՞ր...

Խեղճ կինը կը տեսնէր եւ մտիկ կ'ընէր սրտին այն յանդիմանութիւնը՝ որ կը կարծէր թէ երկար ատենէ ի վեր խեղդուած է...: Սակայն անողոք է խղճի ձայնը, ան կը յայտնէ ամէնէն սոսկալի ճշմարտութիւնները, եւ իր առջեւ կարծես ուրուականի մը նման կ'երեւայ իր մեղքը: Այո՛, իր առջեւն է կանգնած այս մեղքը, ի՛ր մեղքը, ու հիմա է որ կը զգայ անոր ծանրութիւնը: Ծերունի մարդն ալ կը տեսնէ եւ սեղմուած կը զգայ իր սիր-

ԱՆՆԱՌԻ ՄԵՌԱԾ ՔԱՂԱՔ

(ԿԱՆԱՆՑ ՔԱՂԱՔԸ)

★

Նրանք գնացին դէրի ռուս Իվանի մօտ եւ սարդարը յայտնեց Խանի խորհրդի խնդիրը եւ ասաց.

— Եթէ դու մեզ ասես թէ ինչպէս փրկենք մեր քաղաքը, այն ժամանակ քո հայրենիքը Օրէնբուրգ կ'ուղարկենք եւ քեզ ազատելուց բացի, քեզ կը վարձատրենք տասը կօկան (մի չափ) ոսկիով եւ ընտիր նժոյգով:

Ռուս Իվանը վերցրեց մի դոյլ ջուր եւ գցեց մէջը մէկ բուռ աղ, մէկ բուռ մոխիր եւ մէկ բուռ աւազ...: Քիչ յետոյ ջուրը դոյլի մէջ եռաց, փրփրեց եւ յետոյ հանդարտուեց:

«Քաղաքը փրկել կարող են միայն երկու հարազատ քոյրեր, կոյս աղջիկներ: Անոնք գիշերով կը ճեղքեն քաղաքից դուրս նժոյգներով կը շտապեն տեղեկութիւն հասցնել մեր իգիթներին, որոնք գնացել են արշաւանքի: Միայն նրանցով դուք կրնաք ազատուիլ: Բայց չասէք ոչ ոքի, քանի որ այդ քոյրերից մէկը պիտի զոհուի, այսպէս է ճակատագիրը»:

Սարդարը եւ տրեխագործը վերադարձան եւ պատմեցին խորհրդին ռուս Իվանի գուշակութիւնը, միայն գաղտնիք պահեցին մէկ քրոջ զոհուիլը:

Հետեւեալ օրը, թմբկահարը յայտարարեց քաղաքում, թէ ով որ ունի երկու դեռահաս, երկու կամ երեք աղջիկ, 14 տարեկան եւ աւելի, պէտք է որ ներկայանայ խանի պալատը:

Այդպէսով հաւաքուեցին մի քանի հարիւր աղջիկներ:

Խանը յայտարարեց ռուսի գուշակութիւնը եւ ասաց.

— Կուտամ շատ լաւ վարձատրութիւն, ով փորձի փրկել քաղաքը:

Բոլորը մնացին շուարած, լուռ կանգնած: Միայն երկու քոյրեր, Իբրահիմ-Մամէդի աղջիկները, միմեանց նայեցին, ելան եւ գլուխ խոնարհեցրին Խանին:

— Մենք կը փորձենք փրկել քաղաքը, ասաց նրան Զարան, իսկ փոքր քոյրը, Գէօզալ Գիւլը, գլուխը խոնարհեցրեց Խանի առաջ եւ քրոջը գրկեց: Մնացած բոլոր աղջիկներին արձակեցին տները, իսկ Իբրահիմ Մամէդի երկու աղջկանց պահեցին պալատում եւ մարդ ուղարկեցին ծնողներին կանչելու:

Երբ նրանք եկան եւ իմացան գործին էութիւնը, մայրը լաց եղաւ, իսկ հայրն ասաց.

— Ես բախտաւոր եմ, որ ունիմ այդպիսի աղջիկներ: Թող Աստուծոյ օրհնութիւնը լինի ձեզ վրայ: Գնացէք, հէնց այս գիշեր...: Ժամանակ կորցնել չի կարելի...:

Հրաժեշտ տուեց, գրկելով աղջիկներին եւ յետ տարաւ տուն՝ սրտաճմլիկ լացող մօրը:

Երեկոյեան, քոյրերը հագան տղամարդկանց զգեստներ եւ դրին գլխարկ: Զէնքից հրաժարուեցին, վերցրին իրենց հետ միայն դանակ-դաշոյն, եփած գառան միս եւ խմորեղէն, դդումի ամաններով ջուր եւ գրաստների համար մի չարաթուան դարի: Այդ բոլորը բարձեցին ձիերին: Երբ մութն ընկաւ, նրանց ցոյց տուին փայլուն աստղը, որ պիտի լինէր նրանց ուղեցոյցը: Ծերունիները գնացին հակառակ կողմից, պարիսպներից անցք բանալու եւ մեծ աղմուկ առաջացրին, Պարսիկների ուշադրութիւնը գրաւելու համար: Ցառաջացաւ մեծ շփոթութիւն: Օգտուելով այդ շփոթութիւնից, երկու քոյրերը Խանի ունեցած լաւագոյն նժոյգներով սլացան մթութեան միջից դուրս, եւ անյայտացան խաւարի եւ անհուն դաշտավայրի մէջ: Նրանք սլացան յաջող եւ անվտանգ: Երբ լուսացաւ, նրանք դանդաղեցրին ձիերի վազքը եւ հանգիստ առին:

Վերջապէս կրտսեր քոյրը դառնալով մեծ քրոջն ասաց.

— Քոյր իմ, մեր հետեւից անպատճառ պիտի կատարեն փնտռուքներ...: Այստեղ գետինը չոր է եւ պինդ: Մեր հետքերը համարեայ թէ անյայտ են: Մեր ձիերի ոտքերը փաթաթենք թաղիքով, ինչպէս մեզ սովորեցրին, եւ բաժանուենք միմեանցից: Եթէ հասնեն մեզնից մէկին, միւսը կ'ազատուի: Ահա քեզ իմ մատանին, թանկագին քարով, նուէր հայրիկին որ բերել է Ալլամանից (ասպատակութիւնից): Եթէ դու շուտ կը հասնես Ջէլալ Իմինին, տուր նրան իմ մատանին եւ ասա. «Գէօզալ Գիւլը քեզ այնքան սիրեց, որ քեզ տեսնելու համար յանձն առաւ այս դժուարին ճամբորդութիւնը:

(3 Շար.)

տը խղճի խայթին առջեւ: Ի՛ր եւ իր նախահայրերուն հանրածանօթ անունն է որ կը մթագնի... իր ընտանեկան հզօր չառուիղն է որ կ'ոչնչանայ:

Այժմ ի՞նչ բանի կը ծառայէ լաւ կահաւորուած իր յարկաբաժինը՝ որ այնքա՜ն սիրուած էր: Երկու ծերունիներուն պիտի բաւէին միայն քանի մը փոքրիկ առարկաներ մինչեւ իրենց մահը...: Ո՞ւր պիտի մնան այս իւղաներկ պատկերները, մանրակրկիտ կերպով կազմուած հաւաքածոները, եւ սա հինաւուրց բնակավայրը:

Է՛հ, միթէ ամէն բան վերջացա՞ւ: Այդ ծերունիներուն մահանալէն առաջ, սրտին մէջ պահուած տխրութիւնը ու խղճի խայթը՝ պէ՞տք է որ ամէն ինչ մեռցնէ: Այս մեծ ցաւը՝ որ ապրեցաւ երջանիկ կեանքով մը, մտնելով մարտիրոսութեան դըռնէն ներս, իսկապէս իրենց սրտին բան մը չի՞ խօսիր...:

Օրինակի համար, այս պառաւներու սրտին մէջ պիտի չարթնցնէ՞ սա իրողութիւնը թէ, այժմ պէտք է հոգալ ուրիշներու հոգեհատորները, քանի որ իրենց հարազատը անհետացած է:

Արդիւնաբերութենէ դադրած դրամը հետեւանքն է գարշելի եսասիրութեան: Պէտք է նկատի առնել թէ որքան մարդիկ անսուա՜ղ, ցրտահա՜ր, անգո՜րծ եւ անձկութեամբ կը տառապին: Միթէ չկա՞ն դառն վիշտերով եւ ցաւերով չարչրկուողներ, որոնց սիրտերը կը դաշունահարուին:

Երկու ծերունիները շատ լաւ կ'ըմբռնեն ու կը հասկնան այս բոլորը:

Մինչդեռ անդին հսկայ ճօճանակաւոր ժամացոյցը կը հնչէ տրտմագին սահող ժամերը: Մռայլ ու վշտալից կեանքը լռեցուցած է զանոնք, ինչպէս նաեւ բոլոր չուրջինները: Լռած է նաեւ մարդկային հազարաւոր ունայնութեանց յիմարացուցիչ ժխորը:

Ո՛չ: պէտք չէ որ խորասուզուինք մեր անձնական վիշտերուն եւ ցաւերուն մէջ: Այժմ մենք պէտք է նորութիւններ մտածենք: Տակաւին կրնանք վերանորոգել մեր կեանքը...:

Սակայն այս երկու պառաւներուն համար նորութիւն մըն է այս դէպքը, անսպասելի իրենց այս տարիքին մէջ: Անոնք զգուշութեամբ կը դիտեն իրար եւ չեն համարձակիր իրարու վստահիլ, ապագայի խորհրդաւոր գաղտնիքները, որ կարծես կը սարսափեցնէ իրենց սառուցեալ սիրտը:

Անոնք երկու ծերեր են, երկու խեղճ ծերեր, հակառակ անոր որ շատ հարուստ են:

Թարգմ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՔԱՐԻՒՂԻ արուեստական կղզի մը բռնկեցաւ Պարսից Ծոցին մէջ: Քսան բանուորներ մեռան: Նիւթական վնասը կը հաշուուի 1,500,000 տոլար: Հաստատութիւնը կը պատկանէր Շէլ ընկերութեան եւ կը ծառայէր քարիւղի զտման:

ՏՈՄՍԵՐ

ՈՐԲԵՒԱՅՐԻ ԱԶԳԸ

★

Օտար հայրենիքներու մէջ, երբ կին մը իր ամուսինը կորսնցնէ, կ'ըլլայ այրի:

Մեր արտին մէջ, սակայն, երբ Հայուհի մը իր ամուսինէն զրկուի, դուռ, դրացի զինքը կը կոչեն որբեւայրի:

Կարծեմ, մեր բացատրութիւնը աւելի պերճախօս է եւ աւելի հարազատօրէն կը ներկայացնէ սգաւոր կնոջ վիճակը:

Արդարեւ, հայ կին մը, առանց իր ամուսնոյն, ե՛ւ որբ է, ե՛ւ այրի, որովհետեւ հայ ամուսինը ո՛չ միայն կեանքի ընկերն է իր սիրած կէսին, այլեւ անոր պահապան հրեշտակը: Ի հարկէ, խօսքը շնորհքովներուն մասին է, ոչ թէ անոնց մասին, որոնք միայն հացն ու պանիրը տուն կը տանին ու մնացեալներով չեն զբաղիր:

Քաղաքական կեանքի մէջ ալ կան այրի ազգեր եւ որբեւայրի ազգեր:

Փա՛ռք Տիրոջը մեր ազգը որբեւայրի է: Այսինքն երկու անգամ դժբախտ, երկու անգամ սգաւոր:

Մազերուն վրայ իջեր է երեք հազար տարուան ձիւնը: Հալեր, մաշեր է ու երեսը նայող չկայ: Իրա՛ւ է, երբեմն, իրեն պատառ մը հաց տուողներ գտնուեր են, բայց ոչ մէկուն մտքէն անցեր է որ այս որբեւայրիին վերադարձնեն անոր տունն ու տեղը... Հանդուցեալին յուղարկաւորութենէն ետք:

Հանդուցեալը, այս պարագային, հայ ժողովուրդին Իրաւունքն է: Իրաւունք մը, որուն թաղման արարողութիւնը կատարուեցաւ ասկէ երեսունըվեց տարի առաջ:

Կը յիշէ՞ք, 1922ին, երբ Մուսթաֆա Քեմալ անունով մարդ մը Վոսփորի ափերէն դուրս քշեց մեր Մնացորդացը՝ յաղթակա՛ն բանակներուն ետեւէն, միայն մէկ, երկու ազգեր իրենց դուռները բացին եւ վեհանձնաբա՛ր ըսին մեր տարագիր բազմութեանց.

— Եկէ՛ք, մենք ձեզի տուն-տեղ կուտանք, պայմանաւ որ մեզի համար աշխատիք...

Բարեգործութի՞ւն:

Ո՛չ: Տնտեսական հաշիւ: Պատերազմը նոր վերջացած էր: Աշխատող ձեռքերու պէտք ունէին: Հայուն ձեռքէն աւելի աշխատասէր ձե՞ռք կայ:

Գտնուեցան երկիրներ ալ, որոնք պնդփակեցին իրենց դուռները ու տասը Հայ ալ ներս չառին: Իրենց համար արիւն թափած էինք: Մոռցան: Ո՛ղջ ըլլան:

Քանի մը օրէ ի վեր Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ կը փոխադրուին Հունգար տարագիրները: Շատ մը ազգեր գրկաբաց կ'ընդունին զանոնք: Սրտանց կը շնորհաւորենք զիրենք՝ իրենց այս եղբայրասիրական ու մարդասիրական զգացումներուն համար: Հրէշ մը, հիւսիսէն, մտեր է Հունգարիա, բազմութիւնները բնաջինջ ընելու համար: Ազատ երկիրները ինչպէ՛ս կրնային անոր ճանկէն չազատել գոնէ քանի մը հազար հոգի:

Մեր պարագային, սակայն, մարդասիրութիւնը այսքան սրտաբուխ ու «արագաշարժ» չեղաւ:

Որովհետեւ, մենք աղքատիկ որբեւայրի մըն ենք՝ ճմռթկուած միսերով, կորաքամակ ու հիւանդ: Ո՛չ քարիւղ ունինք, ոչ ալ հանքածուխ: Ո՛չ ոսկի, ոչ ալ զէնք: Ո՛չ թիւ, ոչ իսկ ցորենի արտ մը:

Ո՛վ խելքը թռցուցեր էր որ մեր երեսը նայէր: Որբեւայրի ազգ ըսածդ ալ, սանկ, քիչ մը երեսը նայուելիք բան մը ըլլալու է եւ քիչ մըն ալ կորկոտ ունենալու է՝ այս նիւթապաշտ աշխարհին մէջ, որպէսզի դուռին ետեւը չմնայ:

Մենք մնացինք:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ...

●

Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ Արեւմտեան պետութեանց «տնձգութիւնները», Եգիպտոսի թէ Հունգարիոյ մէջ, բոլորովին վիժեցան. բայց պահ մը համաշխարհային պատերազմի մը վտանգ ըստեղծեցին:

Յետոյ շարունակեց.— «Ինչո՞ւ ձախողեցան աշխարհակալներու դաւերը, — նախ՝ որովհետեւ խաղաղութեան կողմնակից ուժերը բաւականաչափ զօրաւոր են այժմ՝ անոնց մեքենայութիւնները չէզոքացնելու համար: Անոնք որ մեր սահմաններէն ներս հակահամայնավարական շարժումներ կ'ուզեն ստեղծել՝ պիտի ըստանան իրենց արժանի դասը»: Յայտնեց նաեւ թէ այս պարագան կրնայ համաշխարհային պատերազմի մը պատճառ դառնալ:

Խրուշչեւ «Իւմանիթէ»ի թղթակցին հետ ալ խօսեցաւ Գերմանիոյ վերազինման մասին: «Մեր երկու երկիրներու ժողովուրդները բարեկամական սերտ կապերով միացած են իրարու: Անոնք վերջին երկու աշխարհամարտերուն ընթացքին պայքարեցան միեւնոյն թշնամիին դէմ: Այսօր, երբ գերման ռազմապաշտները կը սկսին դարձեալ բարձրացնել իրենց գըլուխները, բանակ կազմել եւ աշխարհը դէպի նոր արկածախնդրութիւններու առաջնորդել, Ռուսաստանն ու Ֆրանսան ձեռք ձեռքի տուած պէտք է պաշտպանեն աշխարհի խաղաղութիւնն ու Եւրոպայի ապահովութիւնը:

ԱՆԳԼԻՈՅ թղթատարական վարչութեան պաշտօնեաներէն 16 տարեկան աղջիկ մը գնելով հաւաքիչի մը կը ծախէր չծակուած նամականիշներ, որոնք այժմ կարժեն 2,000 սթերլին: Գնողը խոստովանեցաւ թէ միայն 40 սթերլին վճարած էր աղջկան:

ՆՈՐԷՆ ԱՆԿՈՒՄԷ ԱՆԿՈՒՄ

*

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ 28 Դեկտ. (Յառաջ).— Զորեքշաբթի, 26 դեկտ. երեկոյեան, Երուսաղէմի կառավարիչը վանք գալով միաբանութեան կը յայտնէ թէ Եղիշէ արք. Տէրտէրեան կ'ուզէ վանք վերադառնալ եւ իր յարկաբաժինը բնակիլ: Տիրան արք. յանուն միաբանութեան կը պատասխանէ թէ իրենք առարկութիւն չունին, պայմանաւ որ բնակի իրեն համար նշանակուած սենեակը եւ ոչ թէ իր նախկին յարկաբաժինը: Միեւնոյն ատեն կը բացատրէ թէ ժողովուրդը գրգռուած է, կըրնան ծայրայեղութիւններ պատահիլ: Մինչ այդ՝ բազմութիւն մը կը հաւաքուի պատրիարքարանին առջեւ: Կառավարիչը վանքէն մեկնած պահուն ականատես կ'ըլլայ ժողովրդային ցասումին Եղիշէի դէմ:

Յաջորդ օրը իր քով կը հրաւիրէ ազգային երեւելիներ եւ անոնց կ'ազդարարէ՝ քիչ մը սպառնալից.— Վանքը Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի տունն է եւ ոեւէ մէկը իրաւունք չունի արգիլելու որ հոն բնակի: Երուսաղէմի հայութեան կողմէ Պ. Յովհաննէս Նազարէթեան՝ Հայոց մուխթարը կը բացատրէ.— Ժողովուրդը այլեւս չի կրնար հանդուրժել Եղիշէի ներկայութեան: Նախ՝ ան երբեք եկեղեցականի կոչում չունի, վկայ՝ իր կենցաղը որ սկսած էր Ռասփութինը գերազանցել. գիշերներ կը լուսցնէ բախտախաղի եւ խմիչքի սեղանին չուրջ: Իր բարեկամները բարոյականով կասկածելի անձեր են: Յետոյ կը յիշէ կարգ մը օրինազանցութիւններ որոնց տեղեակ է իշխանութիւնը: Կը խօսին նաեւ Պ.Պ. Մելքոն Պալիկեան, Յովհաննէս Թապուրեան, Նուպար Արսէնեան եւ Բիւզանդ Քէշիշեան՝ հաղորդելով ուրիշ անպատշաճ իրողութիւններ:

Մէկ շաբթուան մէջ երկրորդ անգամն է որ Եղիշէ արք. կը փորձէ վանք մտնել եւ կը ձախողի: Ժողովուրդը նոյն դիրքը բռնած է Հայրիկ եպիսկ.ի հանդէպ:

Ինչպէս գրած էի, Շահէ վրդ. Աժման բերած էր ութ կասկածելի Հայեր, որոնց վեցը աքսորուեցան: Զորեքշաբթի իրիկուն վարդապետը Աժմանի ոստիկանատունը կանչուելով կը հարցաքննուի: Ի միջի այլոց կը յայտարարէ թէ ինք Կիլիկիոյ միաբանութեան անդամ է եւ Եղիշէ արք.ի անձնական քարտուղարը:

Վերջին պահուն կ'իմանամ թէ կրցած է երեք օր յետաձգել արտաքսման որոշումը:

Եղիշէ արք.ի վարկը հետզհետէ կը տըկարանայ յաչս կառավարութեան եւ ժողովուրդին: Շահէի եւ վեց կասկածելիներու արտաքսման պարագան ծանր հարուած մը եղաւ իրեն համար: Իրենց բնակած պանդոկին մէջ ապրող ականատեսներ այլապէս տխուր բաներ կը պատմեն իրենց կենցաղի մասին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (232)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

3.— ԶՈՒԻԹԱՑ

●

Վերջին խօսքերի միջոցին նա նայեց Պարսից Կարէն զօրապետի երեսին, որ տհաճութեամբ լսում էր:

— Ուրեմն դուք շատ խոր չթափանցեցի՞ք լեռնային կողմերում, հարցրեց Սամուէլը:

— Եւ դժուար էր թափանցել: Ես չկամեցայ Արքայից Արքայի զօրքերը ի զուր կոտորել տալ: Ինձ համար թանգ է իւրաքանչիւր պարսիկ զինուորի մի կաթիլ արիւնը: Հայերը լեռներից կռւում էին մեզ հետ ոչ միայն զէնքերով, այլ եւ քարերով ու փայտերով: Այս վերջինների կատաղութիւնը աւելի չփոթեցնում էր մեզ: Այդ պատճառաւ ես բաւականացայ աւելի դաշտային երկիրներով, եւ աշխատում էի միշտ խոյս տալ լեռներից:

— Այժմ գլխաւորապէս ո՞ր լեռներում ամրացած են փախստական բնակիչները:

Մերուժանին խիստ հաճելի էր իւր քրոջ որդու հետաքրքրութիւնը, որի մէջ նկատում էր նրա առանձին համակրութիւնը եւ ուրախանում էր: Նա սկսեց մի առ մի տեղեկութիւն տալ երկրի դրութեան մասին, թէ որտեղ ինչ էր կատարուել, կամ ո՛ր կողմերում գլխաւորապէս կեդրոնացած էին Հայոց ուժերը: Նրա խօսքերից երեւաց, որ Պարսիկները մի քանի տեղերում սաստիկ պարտութիւն էին կրել, եւ շատ տեղերում եւս մուտք անգամ չէին կարողացել գործել:

— Մենք մեծ յաջողութիւն գտանք Արարատեան գաւառում, եւ առհասարակ այն կողմերում, որ արքունական կալուածքներ էին, ասաց նա:

«Որովհետեւ մնացել էին անտէր... որովհետեւ ոչ թագաւորը կար եւ ոչ թագուհին», իւր մտքում ասաց Սամուէլը, եւ ապա ծիծաղելով նկատեց.

— Եւ այրեցի՛ք անպաշտպան քաղաքները...:

— Պէտք էր այրել, սիրելի Սամուէլ, մի ուրիշ անգամ ես կը բացատրեմ քեզ թէ ինչո՛ւ համար պէտք էր այրել...:

— Հասկանում եմ... ասաց Սամուէլը եւ նրա ձայնը զգալի կերպով դողաց: Այո՛, մենք յետոյ կը խօսենք այդ մասին...:

Վահան Մամիկոնեանին շատ հաճելի չէր թւում Մերուժանի այս աստիճան մտերմական խօսակցութիւնը իւր որդու հետ, եւ եթէ հնար լինէր, մի կերպով կը զգուշացնէր նրան: Բայց ի՛նչպէս կասկածաւոր ցոյց տալ իւր որդուն, որի մասին ինքն եւս հաստատ ոչինչ չգիտէր, եւ տակաւին խարխափում էր մթին անստուգութիւնների մէջ միայն:

Խօսակցութիւնը ինքնըստինքեան ընդհատուեցաւ, երբ սպասաւորները ներս մտան, սկսեցին ճաշի սեղանը պատրաստել:

Պարսիկ զօրապետը չէր զրկում իրան իւր սովորական բաւականութիւններից եւ ոչ մէկից՝ մինչեւ անգամ իւր զինուորական կեանքում: Նա իւր բացօթեայ բանակում գիտէ շրջապատել իրան այն բոլոր վայելչութիւններով, որպէս սովոր է ապրել իւր տան մէջ: Ժուժկալութիւնը եւ ռազմական խստակեցութիւնը անծանօթ են նրան: Մերուժանը իւր կրթութեամբ թէեւ ճշմարիտ զինուոր եւ սակաւապէտ զօրավար էր, բայց հետեւելով Պարսից սովորութիւններին, նրանց կեցութեան միեւնոյն ձեւերը, միեւնոյն եղանակն էր ընդունել: Եւ այլ կերպ վարուել կարող չէր, որովհետեւ նրանց հետ յարաբերութիւններ ունէր:

Մանկահասակ սպասաւորների մի ստուար խումբ շքեղ կերպով հագնուած, ոտքի վրայ ծառայում էին: Սեղանի բոլոր անօթները ոսկուց էին եւ արծաթից: Որքան հիւրերի ախորժակին բաւականութիւն էին տալիս անուշահամ կերակուրները, այնքան աւելի նրանց գեղասէր ճաշակին բաւականութիւն էին տալիս սեղանի փայլը, նրա փառաւոր հանդերձանքը: Բոլոր պարագաների մէջ նշմարւում էր նրբութիւն եւ չափազանցութեան հասցրած շռայլութիւն:

Հիւրերի իւրաքանչիւրի մօտ կանգնած էր մի-մի ծաղկափթիթ պատանի եւ, մի ձեռքով բռնած գինու արծաթեայ խառնարանը, իսկ միւս ձեռքով՝ արծաթեայ թասը, մատուցանում էին անուշահոտ ըմպելին: Մի խումբ երաժիշտներ, վրանի առջեւում կանգնած, ածում էին զանազան նուագարանների վրայ եւ ալնոելի ձայնով երգում էին:

ՐԱՖՖԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ եւ արտաքին նախարարը երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեցին Ալժերիոյ հարցին առթիւ, որ պիտի քննուի Ազգաժողովին մէջ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի կատարուին մինչեւ յունուար 15։ Դահլիճին կազմը պիտի ընդարձակուի, Ազգ. Ժողովը արտակարգ նիստի պիտի հրաւիրուի եւայլն։ Փեչթայի ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ ռուս զինուորները հետզհետէ կը քաշուին։ — Ապստամբութիւնը 22 միլիառ Ֆրանք արժած է պետութեան, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ որոշեցին արգելքի տակ պահել եգիպտական ստացուածքները մինչեւ Սուէզի տագնապին լուծումը։

ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԸ մատնուած է Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը։ Գործօն անդամներէն մին մերկացումներ կատարելով, կ'ըսէ թէ ընդհ. քարտուղարը՝ Թոլիաթթի համոզուած ստալինական մըն է, թէ կուսակցութիւնը Մոսկուայի ազդեցութեան տակ ինկած է, կորսնցնելով իր ինքնավարութիւնը եւն.։

180.000 ԹՈՆ ՔԱՐԻՒՂ վար դրուեցաւ Սուրիոյ մէջ, հակառակ Իրաքի Քարիւղի Ընկերութեան բողոքներուն։

ԹՈՒՐՔԻԱ երկրէն արտաքսեց պուլկար առեւտրական խորհրդականը, Մէնով, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէր։

ՄՈՍԿՈՒԱ հասաւ արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը բազմանդամ պատուիրակութեան մը հետ, քաղաքական եւ տնտեսական աջակցութիւն խնդրելու համար։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ Հ. Յ. Դ. Թաթուլ խումբին։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ-Անի Քեռի խումբին եւ մասնակցութեամբ Սէն Լուի Սիամանթօ խումբի նուագախումբին։

Այս շաբաթ, 5 Յունուար, երեկոյեան ժամը 10էն մինչեւ լոյս, Պառ սէ Կրան Բէնի սրահին մէջ, Սէնթ Ան։

Այս առթիւ խաղալիկներ պիտի բաժնուին մանուկներուն։

Սիրով կը հրաւիրուին հայ հասարակութիւնը, ինչպէս նաեւ բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Երեւանեան ընտանիքը, ինչպէս եւ Քիւրքճեան, Կիրակոսեան, Տէր Մեսրոպեան եւ Սարաֆեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց մօր եւ մեծ մօր, ողբացեալ

ԵՐԻՑՈՒՀԻ ԵՂԻՍԱԲԵԹ ԵՐԵՒԱՆԵԱՆԻ
(Ծնեալ Այվազեան)

մահուան առթիւ ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով կամ բարենպատակ հաստատութեանց նուիրատուութիւններով։

***

ՊՈՄՈՆ (Մարսէյլ). — Արամ Գաբրիէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մարապանեան եւ զաւակները (Շիքակօ) եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր ազգականներուն եւ բարեկամներուն, մասնաւորապէս Պոմոնի Տէր Հմայեակ քահանային եւ Կ. Կիւլասարեանի որոնք ծաղկեպսակով, գրաւոր կամ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց քրոջ, մօր, հօրաքրոջ Այրի Տիկ. Զուարթ Մարապանեանի (ծնեալ Գաբրիէլեան, Խարբերդ Եղեգի գիւղէն) դառնակսկիծ մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պէյրութէն Տիկին Էլիզա Թէլֆէեան կը փնտռէ Փարիզ բնակող իր զաւակը՝ Ժաւեր Թէլֆէեանը, որմէ հինգ տարիէ ի վեր լուր չկայ։ Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել «Յառաջ»ի։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Վիէնի մէջ Ֆր. Կ. Խաչի մանուկներու տօնածառի հանդէսը կիրակի 6 Յունվ. ժամը 15ին, Սերքըլ Կաթոլիկի սրահը։

Երգ, պար, արտասանութիւն եւ անակընկալներ մանուկներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ ժողովները այսուհետեւ տեղի կ'ունենան իր նոր մատուռին մէջ՝

8 պիս ռիւ տէ Թեռն, Մեթրօ Թեռն, փորթ Շամփեռէ եւ Մայօ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նեկտար Գասպարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, այս երկուշաբթի առաւօտ (Մեռելոց) իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԵԴՐԱԿ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

×

Այս առթիւ Տիկին Գասպարեան 1000ական Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի, Որբերու Օգնութեան մարմնին, Կապոյտ Խաչի կայանին, Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին եւ Լիլայի դպրոցին։

Ստանալ Յառաջէն։

ՎԱԼԱՆՍԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Եկեղեցւոյ մկրտութեան աւազանին տաք ջուրի մեքենային եւ ջեռուցիչին զետեղման եւ կահաւորման աշխատանքները աւարտած ըլլալով, բացման արարողութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, Ս. Ծնունդի օրը։

Նոյն առիթով Ս. պատարագ պիտի մատուցուի բարերարին՝ Պ. Ռուբէն Տալքիւփէեանի հանգուցեալ հօր Յարութիւն եւ մօր ողբացեալ Նուրիկ Տալքիւփէեաններու համար։

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

ԽՆՋՈՅՔ ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Ընտանեկան ուրախ երեկոյթ նոր տարուան առթիւ, ի նպաստ Փարիզի Մշակոյթի Տան։

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վարուժան կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Վարդապետին սրահին մէջ։

Մասնաւոր պիւֆէ եւ տօնածառ։

Մուտքը ազատ է։

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Յունուար 5, շաբաթ, Ճրագալոյց, սկզ. ժամերգութեանց ժամը 4,30ին, գիրքերու ընթերցում ժամը 5ին, Լոյս Զուարթ, պատարագ ժամը 5,30ին։

Յունուար 6, կիրակի, Ս. Ծնունդ, սկզ. ժամերգութեանց առաւօտուն ժամը 7ին։ Պատարագ ժամը 10,30ին, Ջրօրհնէքի արարողութիւն ժամը 11,30ին։

Կը խնդրուի բարեպաշտ ժողովուրդէն իրենց խուզարկնի բաժինը բերել արձանագրուելով եկեղեցւոյ խորհրդարանը։

ԾՆՈՒՆԴԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս տարի բացառաբար Ս. Ծննդեան պատարագը Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ կը սկսի ժամը

8,45ԻՆ

որպէսզի կարելի ըլլայ նոյն ժամուն ապահովել ձայնասփիւռի հաղորդումը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօնական Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէնի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը, որ ուսուցիչին մահուան հետեւանքով ընդհատուած էր, պիտի վերսկսի Բարեգործական սրահին մէջ, 19 ռիւ Վանթիւր, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 19-21։ Արձանագրուելու համար դիմել նոյն օրերը, ժամը 18-19։ Կը հրաւիրուին ծնողները օգտուիլ այս առիթէն, իրենց զաւակները ղրկելով դասընթացքին։

Ժամանակացոյց. — 5 Յունուար, Շբ. Ճրագալոյց Ս. Ծնունդի։ Առտ. ժամերգթ. 9. Ս. պատարագ 5,30։ 6 Յուն., Կիր. Ս. Ծնունդ. առտ. ժամերգ. 8, բացման Ս. պատարագ 10, Ջրօրհնէք 11,30, Բշ. Յիշատակ Մեռելոց 9-11,45։

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեօ-Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի 7 Յուն. ժամը 6էն8ը, ընկերուհի Հագիմեանի բնակարանը։ Օրակարգ՝ Պարահանդէս։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի ժամը 4ին, Խրիմեան սրահին մէջ։

Արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, տրամախօսութիւն մը՝ «Երեք որբերը», Կաղանդ Պապայի ժամանում եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավարութեամբ դըպրոցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանին։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողները անխտիր։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը կազմակերպէ ընկերական խնջոյք-թէյասեղան մը, Հայկական Ծնունդի օրը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Գոնվալէսան։

Սիրով կը հրաւիրուին մասնաճիւղերու անդամուհիները իրենց ընտանիքներով։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTID[illegible] ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
6
ՅՈՒՆՈՒԱՐ

DIMANCHE
6 JANVIER
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7775 33 ANNEE խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3586

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծանօթ լեզուաբէտ Ս. Ղազարեան չահեկան յօդուած մը ունի «Սովետական Հայաստան» օրաթերթին մէջ. — «Հայոց ազգային լեզուի զարգացման հարցի շուրջը» (16 դեկտ. 1956):

Յօդուածագիրը դասախօս է եւ հեղինակը ստուար հատորի մը, որուն մասին քանիցս խօսելու առիթ ունեցանք անցեալ տարի. — «Ժամանակակից Հայոց լեզուն եւ ռուսերէնի դերը նրա հարստացման ու զարգացման մէջ»:

Տքնաջան ուսումնասիրութիւն, բայց նաեւ շահեկան դէզ մը վիճելի տեսութեանց: Մանաւանդ ամուլ ճիգ՝ արդարացնելու Երեւանի մէջ պարտադրուած լեզուական եւ ուղղագրական խառնիճաղանճը, թխածոյ օտարաբանութիւններով եւ «լեզուաշինարարական» աղճատումներով:

Այս վերջին գրութիւնը պարզ յօդուած մըն է, օրաթերթի յատուկ: Ակադեմական հանդամանք չունենալով հանդերձ, կը յայտնէ կարգ մը տեսակէտներ որոնք չեն համապատասխաներ իրականութեան:

Պ. Ղազարեան նախ կը զարմանայ որ Անթիլիասի պաշտօնաթերթին՝ «Հասկ»ի մէջ յօդուածագիր մը փորձեր է «արեւելահայերէնը եւ արեւմտահայերէնը ներկայացնել իբրեւ առանձին լեզուներ եւ հակադրել դրանք միմեանց»:

Յետոյ կը հերքէ այն մեղադրանքը թէ «Սովետական Հայաստանում ոտնահարուած է արեւմտահայերէնը»:

Այս առթիւ կը յիշէ արեւմտահայ դասական հեղինակներու ստեղծագործութեանց հրատարակութիւնը Երեւանի մէջ: Ու նաեւ հայրենադարձ նոր բանաստեղծի մը գործին տպագրութիւնը՝ արեւմտահայերէնով:

Իբրեւ եզրակացութիւն՝ գիտել կուտայ. —«Բոլոր այն մարդիկ որոնք փորձում են հայերէնի զարգացման հեռանկարները տեսնել գրական երկու տարբերակների քերականութիւնների արհեստական համադրման մէջ, ոչնչով չեն կարող օժանդակել Հայոց լեզուի ու մշակոյթի զարգացմանը. աւելին, նրանք կամայ թէ ակամայ սեպ են խրում հայ ժողովրդի տարբեր հատուածների մէջ»:

Միջանկեալ, Պ. Ս. Ղազարեան նորութիւն մը եւս կը յայտնէ.

— «Սովետական Հայաստանի պետական ու պաշտօնական լեզուն Սփիւռքի հայութեանը օտար չէ եւ չի կարող զարգանալ ու կատարելագործուել առանց արեւմտահայերէնի»:

Արձանագրուած բոլոր տեսակէտներու մասին պիտի խօսինք առանձին:

Այսօր կ՚ուզենք ճշդել սա վերջին յայտարարութիւնը, որ կատարեալ թիւրիմացութիւն է, եթէ ոչ անգիտութիւն:

Պ. ակադեմականը եթէ յանկարծ արտասահման իյնար, քանիեւչորս ժամէն պիտի համոզուէր թէ ինչ որ «Սովետական Հայաստանի պետական ու պաշտօնական լեզու» կը կոչէ, թարգմանութեան կը կարօտի, մատչելի դառնալու համար տարագիր հայութեան:

Միեւնոյն առեն պիտի համոզուէր թէ այդ նոյն «պաշտօնական եւ պետական» խառնակոյտն է որ դամեր (սեպեր) կը մխէ երկու աշխարհաբարներու եւ մշակոյթի բնական զարգացման ճամբուն վրայ: Ինչպէս եւ երկու հատուածներուն միջեւ:

Բոլշեւիկեան այդ «կոմպոզիցիա»ն չատոնց փնտռել կուտայ երբեմնի արեւելահայերէնը, եթէ չհաշուենք բանաստեղծութիւնները:

Մեր ուզածն այն է որ Երեւանի բանասէրներն ու «լեզուաշինարարները» քիչ մը աւելի ուշադրութեամբ սերտէին երկու աշխարհաբարներու զարգացման ընթացքը, փոխանակ անխնայ տրորելու զայն հարթիչ գլանին տակ: '' ''''Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

*

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԿՐԱԿԸ ԴԱԴՐԵՑՆԵԼ ԱՌԱՆՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԴՆԵԼՈՒ

Քանի մը օրէ ի վեր հրատապ հանգամանք ստացած է Ալժերիոյ խնդիրը: Արաբական երկիրներու դիմումին վրայ, Ազգաժողովը որոշած է օրակարգ անցնել այս հարցը: Վարչապետը, Ալժերիոյ նախարարը եւ արտաքին գործերու նախարարը մէկ շաբաթէ ի վեր ժողովներ կը գումարեն, պատրաստելու համար կառավարութեան յայտարարութիւնը եւ համապատասխան թղթածրարը, յունուար 15էն առաջ: Ազգաժողովին առջեւ Ֆրանսայի դատը պիտի պաշտպանէ Պ. Փինօ:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութեան յայտարարութիւնը պիտի հրատարակուի մինչեւ տասը օր: Դաշնիճը հաստատ կը մնայ իր տեսակէտին վրայ, — կրակը դադրեցնել առանց քաղաքական պայմաններ դնելու եւ ազատ ընտրութիւններ կատարել, թշնամութեանց դադարումէն երեք ամիս ետք: Այս գործողութեան կրնան ներկայ ըլլալ «Հրաւիրեալներ» ժողովրդավար երկիրներէ, բացի համայնավար կամ ափրիկեասիական պետութիւններէն: Ուրիշ խօսքով, օտար ներկայացուցիչները կրնան հետեւիլ քուէարկութեան գործողութեանց, համաձայն իրենց տրուած իրաւունքներուն: Ամէն պարագայի մէջ, բացարձակ պայման է որ զէնքերը վար դրուին եւ Ալժերիոյ ժողովուրդը կարենայ իր կամքը յայտնել ազատ քուէարկութեամբ:

Արտաքին գործերու նախարարին համար պատրաստուած թղթածրարը կը պարունակէ հետեւեալ երեք հիմնական կէտերը. — 1. Ֆրանսա դատախազ է այս հարցին մէջ եւ կը բողոքէ արտաքին միջամտութեանց դէմ. — 2. Ֆրանսական տեսակէտը հիմնուած է պատմական եւ իրաւագիտական փաստերու վրայ. — 3. Այս հարցը կապ չունի Ազգաժողովին հետ:

Վերջին պահուն նոր բարդութիւն մը ծագեցաւ: Ալժերիոյ Ազատագրական ճակատը յուշագիր մը ուղղած է Ազգաժողովին, որով կը պնդէ իր քաղաքական պայմաններուն վրայ, կրակը դադրեցնելու համար: Յետոյ, պաշտօնական բանակցութիւններ կը նկատէ կառավարութեան գործակալներուն հետ կատարուած շփումները եւ կը մերժէ Ալժերիան նկատի առնել իբրեւ երկու ժողովուրդներէ բաղկացած երկիր մը:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ամիսներէ ի վեր Ազատագրական ճակատին պատուիրակները տենդագին գործունէութիւն մը ցոյց կուտան Ազգաժողովի շրջանակներուն մէջ: Անցեալ շաբթու նոր յուշագիր մը յանձնեցին Քաղաքական յանձնաժողովին, օրինակ մըն ալ բուն Ազգաժողովին: Միեւնոյն առեն, հետզհետէ կը սաստկանան ահաբեկչական արարքները Ալժերիոյ մէջ: Անցի օր 63 ըմբոստներ սպաննուեցան Կոստանդինի շրջանին մէջ: Ֆրանսական բանակին ձեռքն անցաւ մեծ քանակութեամբ զինամթերք: Ընդհարումներու ընթացքին երեւան հանուեցան յօշոտուած դիակներ:

Ազատագրական ճակատը իր յուշագրին մէջ կը պահանջէ որ Ազգաժողովը երաշխաւորէ Ֆրանսայի հետ կատարուած բանակցութիւնները՝ հիմնուելով Ալժերիոյ անկախութեան իրաւունքին վրայ: Իր կարծիքով, այժմ անհրաժեշտ է Ազգա-

ժողովին միջամտութիւնը: Շատ ֆրանսական եւ ալժերիական արիւն հոսեցաւ. պատերազմ մը կը մղուի Ալժերիոյ մէջ որուն առջեւ պարզ հանդիսատեսներ չեն կրնար ըլլալ Ազգաժողովին անդամները»:

ՀՈՂ

(Հայաստանի նոր բանաստեղծներէն)

Դու ափիս մէջ ես, քեզ նայում եմ, հող,
Եւ ինչքան բան կայ քեզանից յառնող...
Հո՜ղ, դու դարաւոր բարիք ես եղել,
Հո՜ղ, դու դարաւոր կարիք ես եղել,
Հո՜ղ, դու եղեր ես արցունքը մարդու,
Հո՜ղ, դու եղել ես բարձունքը մարդու,
Հո՜ղ, քեզ համար են ճօճել սուր ու տէգ,
Հո՜ղ, քեզ համար են թշնամիք այն ենեգ
Խուժել սրբազան հայրենիքը մեր
Եւ գիւղ ու քաղաք դարձրել աւեր:

Հո՜ղ, բայց չես եղել օտարի համար,
Քաջեր ես ծնել, քաջեր անհամար,
Որոնց մէջ ուժն ես դրել քո սրտի,
Սէրդ սուր արած հանել ես մարտի,
Եւ արեւային արիւնից նրանց
Քո գարուններն են ծնուել մշտաբաց...
Դու ափիս մէջ ես, քեզ նայում եմ, հող,
Եւ ․ինչքա՜ն բան կայ քեզանից յառնող:

ԼՈՒԴՎԻԿ ԴՈՒՐԵԱՆ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Երէկ, շաբաթ, Մ. Նահանգներու Ծերակոյտը լսեց նախագահ Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը Միջին Արեւելքի կացութեան մասին: Ինչպէս գիտէք, նախագահը լիազօրութիւն կը պահանջէ, կարգ մը ձեռնարկներ կատարելու, ի հարկին ամերիկեան ուժերը օգտագործելու համար այդ շրջանին մէջ, ուր հետզհետէ կը ծաւալի Խ. Միութեան թափանցումը:

Մինչեւ վերջին օրը հարցումներ եւ հարցաքննումներ ուղղուեցան Այզընհաուըրի, մանաւանդ ժողովրդավար ծերակուտականներու կողմէ: Մէկը չէզոքի հարցուց նախագահին թէ հաշուա՞ծ է իր ծրագրած քաղաքականութեան «ծախքերը եւ վտանգները»: Ուրիշ մը յայտարարեց թէ Ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը ուշադրութեամբ պիտի քննէ նախագահին առաջարկները: Կը կարծուի թէ Ծերակոյտը հազիւ քանի մը շաբաթէն պիտի կրնայ որոշում տալ: Ամէնէն աւելի Ծերակոյտն է որ ժուարութիւններ կը յարուցանէ, մինչդեռ Նախագահը հաւանութիւն կը պահանջէ անյապաղ:

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, Ծերակոյտը պահանջուած լիազօրութիւնը տալու տրամադիր ըլլալով հանդերձ, չատ խանդավառ չերեւար, մանաւանդ զինեալ միջամտութեան համար: Նախագահին կուսակիցները գիտել կուտան թէ Այզընհաուըր Թրումըն չէ եւ կ՚ուզէ խիստ պզտիկ քաղաքականութիւն մը վարել: Գալով միջազգային տեսակէտին, մինչ Թրումըն 1947ի յայտարարութեամբ նկատի ունէր գլխաւորաբար Յունաստանը եւ Թուրքիան, Այզընհաուըրի ծրագիրը երաշխաւորութիւն կ՚ընծայէ բազմաթիւ հակամարտ պետութեանց: Յետոյ, այդ ծրագիրը կ՚ապացուցանէ թէ Մ. Նահանգները միտք չունին անշարժ կենալու խորհրդային խլրտումներուն հանդէպ:

× Մոսկուայի թերթերը կը շարունակեն գրգռել հանրային կարծիքը, Այզընհաուըրի ծրագրին առթիւ: Կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա» կը գրէ թէ Այզընհաուըրի նոր քաղաքակա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԱՄԱՆՈՐԸ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հետեւեալ ողջոյնը ուղղած է արտասահմանի հայութեան, Ամանորի եւ Ծնունդի տօներուն առթիւ. —

«Նախամեծար Աթոռ եւ Ամենայն Հայոց հոգեւոր կեդրոն Սուրբ Էջմիածնէն մեր հայրական ողջոյնները կ՚ուղարկենք եւ կ՚օրհնենք մեր հաւատացեալ ժողովուրդը, Ս. Ծնունդի եւ Նոր Տարուան առթիւ:

Ի սփիւռս աշխարհի ցրուած մեր ուստրերուն եւ դուստրերուն կը մաղթենք երջանիկ, խնդուն ու բարի գործերով հարուստ Նոր Տարի:

Ի սրտէ կ՚աղօթենք Աստուծոյ, որպէսզի սկսող տարին բոլորին համար դառնայ նոր ժամանակներու, խաղաղ ու բարի օրերու արշալոյս:

Թող արդարութեան եւ խաղաղութեան արեգակին շողերը ողողեն ժողովուրդներու հոգիները, որպէսզի անոնք լեցուին առաքինութիւններով եւ որպէսզի ժողովուրդները կարենան աւելի լաւապէս հասկնալ, յարգել ու գնահատել զիրար:

Պատերազմներն ու ատելութեան ոգին իրենց հետ կը բերեն ամէն տեսակի աւեր ու չարիք, մինչ սիրոյ եւ իրարհասկացողութեան ոգին կարող է չինարար ըլլալ եւ բոլոր մարդերուն ու ժողովուրդներուն երջանկութիւն պարգեւել: Երջանիկ են անոնք, որոնք 1957ին պիտի աղօթեն եւ գործեն ի խնդիր խաղաղութեան եւ ժողովուրդներու եղբայրութեան»:

ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆԻ ԱՃԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶ ՓՈԽԱԴՐՈՒԵՑԱՒ

Բարեգործականի զրասենեակէն մեզի կը հաղորդեն թէ յունուար 3ին Վիշիէն Փանթէնի Հայ Մատուռականներու Դամբարանը փոխադրուած է գրագէտ Լեւոն Բաշալեանի աճիւնը: Բաշալեան մեռած էր 1943ին Վիշիի մէջ:

Նոր գերեզմանատան մէջ Թովմաս քահանայ կատարեց կրօնական արարողութիւնը: Ներկայ էին, բացի հանգուցեալին պարագաներէն, Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. Յանձնաժողովին անդամները: Աճիւնի փոխադրութեան եւ թաղման բոլոր կարգադրութիւնները կատարած է Բարեգործականը: Դագաղին վրայ ծաղկեպսակներ դրուած էին Բարեգործականի, Պ. Վ. Ֆրէնկեանի եւ հանգուցեալին ընտանիքին կողմէ:

ՎԱԼԱՆՍԻ գաղութին ներկայացուցիչները, առաջնորդութեամբ Պապիկեան քահանայի, Պ. Ճերմնեանի եւ Տիկին Միքայէլեանի, Տրոմի նահանգապետին ներկայանալով բարեմաղթութիւններ ըրին Նոր Տարուան առթիւ: Տիկին Միքայէլեան մանաւանդ շնորհակալութիւն յայտնեց հայ գաղութին հանդէպ ցոյց տրուած բարեացակամութեան համար: Նահանգապետն ալ փոխադարձաբար բարօրութիւն մաղթեց հայ համայնքին:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է այս ամսու վերջ կամ փետրուարի սկիզբը, քննելու համար 1957ի նիւթացոյցը եւ հնգամեայ ծրագիրը:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահը, Քէօրնէր, մեռաւ յունուար 4ին: Ընկերվարական էր, 83 տարեկան եւ վարած է բազմաթիւ պատասխանատու պաշտօններ: Ծառայած է աւստրօ-հունգարական բանակին մէջ, առաջին մեծ պատերազմին: Մեծ համբաւ կը վայելէր միջազգային շրջանակներու մէջ:

ԾՆՈՒՆԴԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Գերմանիոյ համար աւանդական նշանակութիւն ունի խթումին իրիկունը: Դեկտեմբեր 24ը ընտանեկան հաւաքումի, մշտադալար ծառին շուրջ բոլորուելու եւ նուէրներով ուրախացնելու իրիկունն է:

Ամբողջ տարին կը խօսուի Ծնունդին ստացուելիք նուէրին մասին: Շատերուն համար նոյնիսկ իրենց «մուրազ»ին հասնելու օրը կրնայ ըլլալ — «Այս Ծնունդին պիտի ամուսնանանք»...:

Ս. Նիկողայոսը որ դեկտեմբեր 6ին արդէն կուգայ գիշերանց, կը լեցնէ սենեակին դրան դուրսը դրուած մոյկերը միրգերով եւ շաքարեղէններով, կը դնէ ակիզբը խորհրդաւոր չորս կիրակիներուն, որոնց ամէն յետմիջօրէին եւ մթնշաղին սեղանին վրայ դրուած կանաչ պսակին չորս մոմերուն առաջինը եւ հետզհետէ մինչեւ չորրորդը, կը վառեն եւ կ'երգեն հոգեւոր երգեր կամ Քրիստոսի ծննդեան աւետման եղանակներ: Այլեւս ամէն մարդ կը պատրաստէ իր «փափաքի թղթիկ»ը, որուն վրայ դրուած կ'ըլլան համեստ եւ ոչ-համեստ իղձեր, ուղղուած՝ Վայնախտսմանին, որ մեր Կաղանդ Պապան է եւ կը կոչուի այսպէս, 17րդ դարէն ի վեր՝ «Խթման գիշերուան մարդ» կամ երբեմն Քնեխտ Ռուբրեխտ (հին գերման ժողովրդական սովորութեանց մէջ Սուրբ Նիկողայոսի ընկերակցողը, թերեւս հեթանոսական շրջանի Վոթան կամ Օտին չաստուածի վայրագ բանակին զօրագլուխը, որ քրիստոնէական ըմբռնումով կը չարունակէ իր գոյութիւնը):

Ուրեմն դեկտեմբեր 24ի իրիկունը կուգայ Կաղանդ Պապան Գերմանիոյ մէջ լեռներ ու ձորեր կտրելով ձիւներու մէջէն, իր սահնակը քշելով, չնկչնկացնելով եւ զարնելով ամէն դուռ, ուր բոլի տղաք կան: Ճերմակ մօրուքը, ծիրանի վերարկուն, լեցուն տոպրակը այլ եւ... գախաւելը իր յատկանիշներն են. վերջինը՝ չար տղաքը պատժելու համար...

Քաղաքներուն մէջ մեծ տօնածառեր զետեղուած են հրապարակներուն վրայ, որոնք զարդարուած են ելեկտրական մոմերով եւ կը ստեղծեն խորհրդաւորութիւն մը: Իսկ ամէն տուն եւ բնակարան կը զարդարէ իր Ս. Ծննդեան տօնի ծառը եւ անոր քով կանաչ ճիւղերով ընդելուզուած եւ միրգերով, կարկանդակով եւ շաքարեղէններով սարքուած սեղան մը որ Դեկտ. 24ի իրիկունը կը ծանրաբեռնուի... Կաղանդ Պապային բերած նուէրներով, ասիկա համապատասխան է «փափաքի թղթիկ»ին՝ խաղալիկներով, հագնելիքներով, ժամացոյցով, զարդեղէնով եւ գիրքով...: (Ականջը խօսի մեր «ընթերցասէր» հասարակութեան, եթէ ոչ հայ գրատուները մէկ հատիկ գիրք չեն ունենար եկող տարի, եւ երբ մենք երթանք գնելու, սպառած կ'ըլլան). Գիրք նուիրելը ամէնէն գործնական եւ օգտակար նուէրներէն եւ բարեկամներու: Միակ դժուարութիւնը որ կը կայանայ գրքի ընտրութեան մէջ, վերջերս դիւրացուցած են այն ձեւով, որ եթէ չէք գիտեր ձեր նուէրը ստացողին նախասիրութիւնը կը ներկայանաք գրատուն եւ հոն կը գնէք «անծանօթ» գիրքը ձեր քաղկին համաձայն եւ ստացողը իրաւունք կ'ունենայ լիքը ընտրելու թէ ո՛ր գիրքը կ'ուզէ առնել այդ գիներուն համապատասխան: Այս ձեւը կարելի է գործադրել մանաւանդ հեռու քաղաքներու մէջ, մէկ քաղաքէն միւսը, ուր կան գործակից գրատուններ եւ նշանակուած են ցանկին վրայ:

Իրարու նուէր տալու սովորութիւնը այնքան զարգացած է որ, դեկտեմբեր ամիսը, թերեւս նոյեմբերն ալ, շուկային մէջ կը ստեղծէ բացառիկ աշխուժութիւն եւ ոգեւորութիւն: Այսպէս զարդարուած կ'ըլլան ամէն խանութի պատուհան եւ ներսը «նպատակայարմար նուէր»ի ցուցադրութիւններով եւ անխուսափելի Կաղանդ Պապայով, կանաչներով եւ արծաթեայ թելերով, գոյնզգոյն գնդիկներով եւ լուսաճաճանչ մոմերով...

Բայց այսքանով չի վերջանար: Գերմանացիները չա՛տ կը տխրին եթէ ձիւն չգայ Ծնունդին: Այս տարի մինչեւ 20 դեկտեմբեր ջերմաչափը զերոյէն վեր կը ցուցնէր եւ ձիւնը կը յամենար գալու: Ա՜խ, Ծնո՛ւնդը առանց ձիւնի՞...: Վերջապէս 22ին ձիւնը սկսաւ նստիլ եւ կ'ապրինք վերջին ծայր յուսալիր Ծնունդի օրեր...: Մեծ ու պզտիկ կը դիմեն լայն հրապարակներու եւ արուեստականբլրակներու վրայ, կը սահին, կը խաղան ձիւնին մէջ, վերջը մտնելու համար տաքուկ սենեակը եւ ճաշակելու սագին միսը եւ զարմանազան կարկանդակներ...:

Գերման քաղաքական եւ հոգեւոր կեանքի վարիչները ներկայիս սերտ գործակցութիւն մը ունին եւ այս իրողութիւնը Ծնունդի առթիւ աւելի կը տեսնուի. Հոգեւոր երգեր եւ օրուան պատշաճ հանդէսներ դպրոցէն մինչեւ թատրոնները եւ տունը: Եկեղեցիները, Աւետարանական թէ կաթոլիկ լեցուն են եւ քանի մը անգամ լսեցինք ձայնարձակին մէջէն ալ Ղուկասի Աւետարանին այն մասը, որ կը պատմէ Յիսուսի ծնունդը... Մե՜ր Հայաստանեայց Եկեղեցիի «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի»ն եւ վերջապէս՝ «Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ եւ յերկիր խաղաղութիւն ի մարդիկ հաճութիւն»ը:

Նուէր տալու փոխադարձութիւնը կը ներշնչուի երեք մոգերու բերած նուէրներուն օրինակէն՝ Յիսուս մանուկին, եւ ներքին գոհացում մը զգալով կը նուիրեն... Կը նուիրեն ո՛չ միայն մօտին եւ հեռուին, այլ եւ անծանօթին, մանաւանդ անկարներուն, աղքատներուն եւ արեւելեան Գերմանիայի դժբախտ հայրենակիցներուն: Արեւելեան Գերմանիայէն արեւմտեան Գերմանիա այցելողներ առաջին սահմանային կայարանը հասած ատեն կը ստանան ձրի ծրարներ եւ վերադարձի դրամը: Շատեր իրենց «շնորհաւորական տոմս»ի փոխարժէքը նուէր ըրին Հունգարներու օգնութեան հիմնադրամին եւ որոշ գումարներ յատկացուցին բարեսիրական հաստատութեանց: (Անկէ դուրս կը մնայ, կառավարութեան տրամադրած 25 միլիոն մարքը հունգարական օգնութեան եւ Պերլինի հաւաքած մէկ միլիոն 100 հազարի գումարը): Իսկ քաղաքային վարչութիւնները յաւելումներ ըրին կենսաթոշակաւորներու եւ ուրիշ նպաստընկալներու բացի ծրարներէ եւ հաւաքական հանդէսներէ:

Ընկերային հաւասարակշռութեան ճամբուն վրայ թափուած ջանքերը անհաշիւ են, Ծնունդի առթիւ, աշխատաւորներու եւ դրասենեակային պաշտօնեաներուն զոհացում եւ ուրախութիւն պատճառելու համար: Մէկ չաբաթավարձ նուէր, մէկ ամսաթոշակ նուէր, ճաշ, խմիչք, եւն. կ'ուրախացնեն ժողովուրդին մեծամասնութիւնը: (Մինչեւ 100 մարք Ծնունդի նուէր տուրքէ զերծ է, որ ըսել է մօտ 10 հազար ֆրանսական ֆրանք):

Ուրեմն Ծնունդի տօնը Գերմանիոյ մէջ իր սովորական խորհրդապաշտ տրամադրութիւններէն աւելի նշանակալից եղաւ այս տարի շնորհիւ «Գերմանական հրաշք»ին, անշուշտ, դէպի գործնական քրիստոնէութիւն եւ ընկերվարութիւն, պատճառելով նաեւ նիւթապէս... «ի մարդիկ հաճութիւն»:

ԱՅՍՊԷՍ ՏՕՆԵՑԻ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

Հին տարին, հաւատարիմ իր կոչումին, մինչեւ վերջը մնաց պատնէշին վրայ:

Լա՞ւ թէ գէշ կատարեց իր պարտականութիւնը: Չեմ կրնար ըսել: Բայց բան մը որ պիտի ըսեմ, այն է թէ վերջին ժամերը իրեն համար եղան ճակատագրական: Ուժերը դաւեցին: Յոյսերը սպառեցան: Ու մարդիկ դարձան ոխակալ: Նոյնիսկ, հրապարակաւ, մահապատիժ պահանջեցին: Այն ատեն, դառնացած մարդոց ապերախտութենէն, իր անսպառ համբերութեանը փոխարէն միայն շալկեց մախաղը եւ, առանց ետին նայելու, գնաց:

×

— Տա՛նկ, տա՛նկ, տա՛նկ:

Կէս գիշեր: Մեր թաղին Սէնթ Ան եկեղեցւոյ զանգակն է, որ կ'աւետէ Նոր տարուան գալուստը: Հակառակ ձիւնածածկ ներու պարին, փողոցները լեցուեր էին այլմուկով: Նոյն մարդիկը, որ մինչեւ այդ անհասկնալի զայրոյթով մը գիրք բռներ էին մեռնող տարուան դէմ, հիմա, ուրախութեամբ կը դիմաւորեն նորը, որ կուգար արքայի մը պէս՝ ոսկեթոյր թագը գլխուն ու կը սկսին աւանդութիւն դարձած մաղթանքները:

— Շնորհաւոր Նոր Տարի...

Այս յանկերգը, որ դարերու մէկ զաղտնիքը կը պարունակէր, մէկէն կ'ըլլայ յոյս, կ'ըլլայ սէր: Ցետոյ կամք եւ հաւատք: Աւելի վերջը, եղբայրացած՝ կը մտնեն կուրծքիս տակ ու, կը փոթորկեն սիրտս անանուն կրակով մը: Որպէսզի յարգած ըլլամ օրէնքը, կը հագնիմ վերարկուս, կ'իջնեմ փողոց եւ, անհուն հրճուանքով մը կը խառնուիմ մարդկային հոսանքին, որ կ'երթար տօնելու Նոր Տարին:

Հիմա, մարդոց հետ՝ մարդոց պէս կը քալեմ: Քովս ի վեր, շատեր, արտակարգօրէն հագուած կը ժպտին, կ'երգեն, կ'ուրախանան: Իրենցմէ զատ ոչ ոք չեն տեսներ: Չեն տեսներ նոյն իսկ այն անտուն խեղճերը, որոնք տաք շունչի մը կարօտով երկնցած են գետնին վրայ, ձիւնը իրենց վերարկու:

Դեռ կը քալենք: Ոմանք աջ, ոմանք ձախ: Հետզհետէ զոյներ կը բացուին եւ մարդիկ, կ'երթան տուներուն փորին մէջ ու կը կորսուին:

Այսպէս, քիչ մըն ալ, եւ փողոցները ամայացան: Լոյսերը կամաց կամաց կը մարէին: Զգացի որ մնացեր եմ մինակ, գրատան մը առջեւ՝ աչքերս ցուցադրուած գրքերուն: Ո՞ւր երթալ տօնելու համար Նոր Տարին, որ արդէն մէկ ժամէ ի վեր կը տիրապետէր աշխարհին:

Քիչ մը ունէի բարեկամներ: Խորհեցայ, որ եթէ երթամ, սիրով պիտի ընդունին զիս: Բայց չուզելով խանգարել անոնց հանգիստը, դարձեալ կը վերադառնամ սենեակս: Խուրձ մը փայտ եւ լուցկի մը: Ու վառարանս կը սկսի խօսիլ իրեն յատուկ լեզուով:

Երջանիկ եմ:

×

Արմուկս սեղանիս յենած՝ պատուհանիս լուսանցքէն կը դիտեմ դուրսը: Ձիւնը դեռ կ'իջնէ փաթիլ փաթիլ, ճերմակ ծաղիկներու պէս: Տեսարանը կը համակէ զիս: Ու սիրտս, անցնող տարիներուն մշուշին մէջէն հին, բայց երջանիկ կաղանդները կ'երազէ:

Մէկէն արտակարգ սէր մը կ'արթննայ մէջս: Կը փափաքիմ Կաղանդը տօնել սենեակիս մէջ: Բայց ի՞նչպէս: Ճիշդ այնպէս ինչպէս կը տօնէին մեր բնաշխարհին մէ՞ջ, թէ այնպէս ինչպէս կը տօնուի այսօր, Փարիզի երկինքին տակ:

Վայրկեան մը, եթէ կը հաճիք:

Մէկ կանդունի վրայ կէս կանգուն լայնքով սեղան մը ունիմ, որ անտրտունջ կը ծառայէ ինծի: Որպէսզի քիչ մը տեղ բացուի, կը վերցնեմ քանի մը հատոր գիրք ու կը դիզեմ իրարու վրայ, աղիւսներու պէս: Ցետոյ, իբրեւ սաւան կը փռեմ ճեր մակ թուղթ, պնակները քովէ քով:

Այս պահուն, ինծի այնպէս թուեցաւ, թէ ձայն մը կ'ըսէր.

— Որո՞ւ համար են այն միւս պնակները խաչ (?)

Գ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԱՆՆԱՌԻ ՄԵՌԱԾ ՔԱՂԱՔ

(ԿԱՆԱՆՑ ՔԱՂԱՔԸ)

★

— Ոչ ոք չիմանար Աստուծոյ կամքը, բացի Նրա մարգարէից: Եթէ քեզ յաջողուի հասնել Ջէլալ Էմինին, նրան կ'ասես նոյն հրաշալի խօսքերը, ինչ որ դու ինձ ասացիր: Եւ յանձնիր նրան իմ մատանին: Ես նրան սիրում եմ արդէն երեք տարի է: Այս գաղտնիքս առաջին անգամ քեզ եմ ասում, որովհետեւ քեզ եւս սիրում եմ, ինչպէս նրան:

Ու նա գրկեց Գէօզալ Գիւլին ու բաժանուեցին միմիանցից, ալանալով տարբեր ուղղութեամբ:

Մի ժամ ճանապարհ գնալուց յետոյ, Զարան կանգ առաւ, քիչ մտածեց, յետոյ իր ձիու ոտքերի թաղիքը քակեց եւ շեղեց խսկական ուղիից՝ բռնելով արեւելեան ուղղութիւնը:

Մէկ օր յետոյ, Պարսիկները գտան նրա հետքը եւ սկսեցին հետապնդել նրան: Անփոխարինելի արաբուհի նժոյգը, նրան տարաւ շատ հեռու նրանց տեսողութիւնից, բայց երկու ժամ յետոյ, նրանք տեսան երկու կանգնած ձի...: Նրանցից մէկի ոտքը կոտրուած էր, որովհետեւ ընկել էր խլուրդի փորած խոր փոսը...: Քիչ հեռու ընկած էր Զարան, գաշոյնը կուրծքը խրուած...:

Չկամենալով ողջ գերի բռնուել, ինքն իրան դաշունահար էր արել...:

Պարսիկները թալանեցին ու մերկացրած դիակը ձգեցին դաշտի միջին:

Աղջիկների Կըզըլ-Թաշից դուրս գալուց ուղիղ մի շաբաթ յետոյ, հրդեհի ու ճարակի մատնուած Խիվայի Սոյուղ Սուգիւղում իշխում էին յաղթական Թեքինցիները:

Ցողնած, տանջուած արագավազ նժոյգի վրայ նստած մէկ ջահել աղջիկ հասաւ, որ հազիւ էր կարողանում մնալ թամբի վրայ:

— Ո՞ւր է Ջէլալ Էմինը, հարցրեց նա իրեն հանդիպող Թէքինցուն:

— Նա այս դղյայումն է, յաղթողի դերում եւ վրէժ կ'առնէ իր հօր համար, որին սպանել են մի ժամանակ այստեղ, պատասխանեց զինուորը:

— Անմիջապէս տար նրան եւ բեր այստեղ... ասաց աղջիկը եւ աւելացրեց.

— Պարսիկները պաշարել են մեր քաղաքը եւ եթէ չշտապէք վերադառնալ, բոլոր ձեր հարազատները սրի կը քաշուեն...: Ինքը, Միրզա Խոսրովն է նրանց ղեկավարը...: Շուտ, գտէք նրան:

Ջէլալ Էմինը լսելով Գէօզալ Գիւլին, հրամայեց հաւաքել եղած բոլոր ուժերը: Երբ նա տուեց այդ հրամանը ու վերադարձաւ աղջկայ մօտ... նրան... Գէօզալ Գիւլին, երբ իջեցրին ձիուց, նա արդէն քնած էր որպէս մեռեալ:

Քնած գեղեցկուհին դրին մեծ «Նառ» ուղտի բեռան մէջ, կապեցին ու ճանապարհ ընկան:

Միայն մէկ օրից յետոյ աղջիկը խոր քնից արթնացաւ, կրկնեց իր պատմութիւնը, յանձնելով քրոջ տուած մատանին, եւ նրան պատգամները հաղորդեց ու խնդրեց որ նրան փնտռեն: Ջէլալ Էմինը երկու հարիւր իգիթներ ցրեց անապատում, Զարային փնտռելու, բայց ի զուր:

Այդ միեւնոյն ժամանակ, Պարսիկները անընդհատ ռմբակոծում էին քաղաքը, իսկ կանայք պաշտպանում էին ուժեղ կերպով, ինչպէս մայրը կը պաշտպանէ իր հարազատ զաւակին:

Նրանցից կէսը համարեայ զոհուեցին: Պաշտպանողների ուժերը թուլացել էին, երբ յանկարծ Պարսիկների թիկունքից լսուեց աղմուկ՝ «Ալլահ-էքպէր», եւ Ջէլալ Էմինի իգիթները սկսեցին կոտորել Պարսիկներին, ինչպէս սոխի գլուխների: Մինչեւ մի ժամ անցաւ, Պարսիկների զօրքի մնացորդները փախուստի դիմեցին դէպի իրենց սահմանները, թողնելով որպէս աւար, իրենց ամբողջ ունեցածքը, ուղտերը, պահեստը:

Թէքինցիները երկու օր շարունակ թաղեցին նրանց դիակները: Նրանց զինուորների մէկի մատին Ջէլալ Էմինը գտաւ մի մատանի, զմրուխտ քարով, նա հանեց եւ դրաւ իր մատին: Հետեւեալ օրը, Ախալ Թէքէի Խանը, սարքեց ժողովրդական մեծ հանդէս, որ քաղաքը ազատուեց խոշոր վտանգից: Կատարեցին հանդիսաւոր հոգեհանգիստ: Հանդէսին՝ նա յայտարարեց որ այնուհետեւ Ջէլալ Էմինին նշանակում է ամբողջ խանութեան «սարդար», իսկ քաջ ու ճարպիկ աղջկան տալիս է մեծ պարգեւ — հարըստութիւն:

Զարային փնտռելու համար կ'ուղարկի 500 զինուորներ, ամէն մէկին վճարելով օրական կէս թուման, իսկ նրանց հրամանատարին՝ օրական հինգ թուման:

— Ես, որպէս «սարդար», կ'երթամ փնտռելու Զարային իմ անձնական հաշուով, ասաց Ջէլալ Էմինը:

— Ես արդէն բերել եմ 32 Խիվացիների գլուխներ, իմ հօրս վրէժը լուծուած է արդէն: Այժմ ես ազատ եմ իմ այդ պարտականութիւնից, կը տրամադրեմ ինքս ինձ, ինչպէս կամենամ...:

Գէօզալ Գիւլը ստացաւ պարգեւ 200 ուղտ, 100 նժոյգ, 4 արտատեղի եւ 24 դեսխատին վարելահող: Նրա ձեռքը խնդրողների թիւը անպակաս էր: Հայրը առաջուան ձեւով, բոլորին մերժում էր, ասելով. «Քանի որ չէ գտնուած Զարան, իմ տանս ուրախութիւն չի կարող լինել»:

(4 – Շար.)

մը, քանի որ դուն մինակդ ես:

Ձեմ պատասխաներ: Կը սոթտեմ թեւերս ու կը լծուիմ աշխատանքի:

Երդ մը չրթներուս, կը մօտենամ պահարանին, ու դուրս կը բերեմ քանի մը թղթէ տոպրակներ: Պնակները թխուած չորս, կը լեցնեմ ընկոյզ, չամիչ, թուզ, արմաւ, տանձ եւ խնձոր: Յետոյ, մէջտեղը կը տեղաւորեմ փարչ մը գինի, քովն ալ գաւաթները:

Հրամեցէ՛ք, կ՚ըսեմ խեղդուած ձայնով մը, Հրամեցէ՛ք, ո՛վ իմ ցեղիս անմահ զաւակները: Դո՛ւք, որ այս ժողովուրդին համար աչքի լոյս սպառեցիք: Դո՛ւք որ անոր ազատութեանը համար զարնել եւ զարնուիլ գիտցաք: Դո՛ւք վերջապէս, որ հպարտ ու բաց ճակատով՝ բռնութեան սուրը հեգնեցիք:

— Բայց չէ՛ք տղայ, պատասխանեց աներեւոյթ ձայն մը, այդ ունեցածդ ո՞ր մէկիս պիտի բաւէ:

— Թէեւ քիչ, սակայն օրհնուած է: Հրամեցէ՛ք:

Այն ատեն տեսայ, որ աղաւնակերպ սաւառնումով մը, հայ մտքի եւ գրչի ընտրանիէն քանի մը նահատակ ներկայացուցիչներ եկան ու նստան Կաղանդի սեղանիս շուրջը:

Նախ մէկ մէկ անուշեղէն: Յետոյ շնորհաւորելով Նոր Տարին, լեցուցի բաժակները:

Ամէնէն առաջ, Թլկատինցին խօսք առնելով՝ ներկայացուց խաւար մտքերը լուսաւորելու ծրագիր մը: Մելքոն Կիւրճեան պարզեց պանդուխտներուն կեանքը: Ռուբէն Զարդարեան ըրաւ Զաքարիայի պղպջացող արեան պատմութիւնը: Ա. Յարութիւնեան խօսեցաւ արուեստի զարգացման մասին: Գր. Զօհրապ հայկ. դատին պաշտպանողականը կատարեց: Դ. Վարուժան կարդաց հատուածներ իր Ցեղին Սիրտէն: Ու շատեր ալ, մեր մայրենի լեզուին եւ Հայաստանը դասեցին ամէն բանէ վեր:

Առաւօտը կը մօտենար: Դիմացի պատուհաններուն լոյսերը արդէն մարեր էին: Եւ ահա, անդրշիրիմեան հրաւիրեալներս ելան ոտքի ու անհետացան: Այդ պահուն, անոնց աչքերուն մէջ տեսայ անօրինակ բոց մը: Այդ բոցը, քառասուն տարիներու այն արդար ցասումն էր ժողովուած բոլոր անոնց, որոնք մոռնալով Երէկը, զբաղեր են միայն առեւտուրով:

Ցոլնած՝ բայց գոհ տպաւորութեամբ կը մտնեմ անկողին միշտ այն յոյսով, թէ Նոր Տարին, գէթ այս անգամ մեզի պիտի բերէ սպասուած սէրը, հաւաքական աշխատանքը եւ համերաշխութիւնը, որուն այնքան պէտք ունինք ազգովին:

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Մէկը կը հարցնէ իր բարեկամին.

— Ինչո՞ւ տխուր ես: Գործ չգտար տակաւին:

— Ո՛չ: Տխուր եմ, որովհետեւ կինս գործ մը գտած է ինծի համար:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

Հ. Սահակ Վ. Տէր Մովսէսեանի անակնկալ մահուան գոյժը խոր տխրութեամբ համակած է բոլոր զինքը ճանչցողներուն հոգին, զի ան պարտաճանաչ քահանայ մը ըլլալէ զատ էր նաեւ բոլորէն սիրուած եւ յարգուած ժողովրդական դէմք մը:

Տակաւին թարմ է փարիզահայ ամէն խաւերու մէջ ողբացեալին յիշատակը:

1953 Մարտ 22ին էր որ Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտներու Միութեան նախաձեռնութեամբ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ, ի ներկայութեան պատկառելի բազմութեան մը տօնուեցաւ բազմավաստակ վարդապետին դաստիարակչական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը, որ կը զուգադիպէր, նոյն վարժարանին մէջ անոր տեսչութեան քսանեւհինգամեայ տարեդարձին:

Ահա քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ իր մասին, իբրեւ ուսուցիչ, դաստիարակ եւ պատմագիր:

Իր քահանայութեան սկիզբէն իսկ ան նուիրուեցաւ կրթական ասպարէզին: Նախ 1902 օգոստոսէն մինչեւ յունիս 1903, Վենետիկի վանքին մէջ զբաղեցաւ նորընծաներու դաստիարակութեամբ: Ապա կը փոխադրուի Կ. Պոլիս, ուր կը նշանակուի ուսումնապետ Գատըգիւղի Մխիթարեան վարժարանին, մինչեւ 1911 նոյեմբերի վերջը, աւանդելով գլխաւորաբար Հայոց պատմութիւն, աշխարհագրութիւն եւ մատենագրութիւն:

Համիտեան բռնակալութեան օրերուն էր, երբ Հայոց պատմութիւն ուսուցանել, Հայաստան բառը արտասանել կամ գրել, կը նկատուէր դաւաճանութիւն, քրէական յանցանք:

Հ. Սահակ Վ. խոհեմութեամբ կուտար իր դասերը, զորս իր աշակերտները մեծ եռանդով եւ հետաքրքրութեամբ կը սորվէին: Այսպէս, վարդապետը անոնց մանկական սրտերուն մէջ կը վառէր հայրենասիրութեան կայծը:

1908 Յուլիսին, երբ Օսմանեան Սահմանադրութիւնը հռչակուեցաւ եւ Հայերը կարծեցին յարաբերական ազատութիւն մը գտած ըլլալ, Հ. Սահակ եղաւ յայտնութիւն մը Պոլսոյ հայութեան մէջ, իր առաջին հայրենաշունչ կուռ ճառախօսութեամբ, Շիշլիի ազգ. գերեզմանատան մէջ, հանգուցեալ բանաստեղծներու՝ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի եւ Սրապիոն Հէքիմեանի յարակից դամբաններուն վրայ:

Այս յիշատակելի օրէն ետք, տակաւին շատ երիտասարդ, իր վայելած ժողովրդականութեան շնորհիւ, Պոլսոյ Հայ-կաթողիկէ համայնքի Երեսփ. Ժողովի անդամ կ՚ընտրուի միաձայնութեամբ:

1912ի ընթացքին, Հ. Սահակ կ՚անցնի Պելճիքա, հետեւելու Լուվէնի համալսարանին մէջ ընկերաբանական եւ պատմական գիտութեանց ու մանկավարժութեան: Երկու տարի մնալէ ետք, 1914ի համաշխարհային պատերազմին կ՚երթայ Զուիցերիա, միեւնոյն ուսումները շարունակելու: Հոն եւս տարի մը մնալէ վերջ կը վերադառնայ Վենետիկ եւ 1916էն մինչեւ 1918 անընդհատ կը վարէ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանին մէջ ուսումնապետի եւ մատակարարի պաշտօնները, ուսուցանելով միաժամանակ Հայոց պատմութիւն, աշխարհագրութիւն եւ այլ հայկական ուսումներ:

1928-29 դպրոցական տարեշրջանին, Սեւրի վերաբացուած Մուրատեան վարժարանին տեսուչ կը նշանակուի ու քսանըհինգ տարի կը մնայ նոյն պաշտօնով, ապա կը քաշուի Վենետիկ ուր, հակառակ իր յառաջացած տարիքին, առանց ընկրկելու, կը շարունակէ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանին մէջ իր մանկավարժական դաստիարակչական գործունէութիւնը, մինչեւ իր կեանքի վախճանը:

Ուսուցչական այս բեղնաւոր գործունէութենէն զատ, Հ. Սահակ կը ներկայանայ նաեւ իբրեւ պատմագիր եւ հեղինակ զանազան գրական երկերու:

1914ին հրատարակած է դպրոցական աշակերտներու համար համառօտ Հայոց պատմութիւն, որ մեծ ժողովրդականութիւն գտնելով անմիջապէս կը սպառի:

1922ին՝ աւելի ընդարձակ, երկհատոր Հայոց պատմութիւն մը եւս լոյս ընծայած է լիկէոններու համար, որ նմանապէս ջերմ ընդունելութիւն գտած է ազգային վարժարաններու մէջ եւ շուտով արժանացած Բ. տպագրութեան:

Հ. Սահակ եղած է նաեւ թատերագիր. իր «Աւարայրի Դիւցազունք» ողբերգութիւնը հրատարակուեցաւ հինգ տարի առաջ եւ Սեւրի Մուրատեան վարժարանի աշակերտներուն կողմէ մեծ յաջողութեամբ ներկայացուեցաւ վարժարանին թատերասրահին մէջ:

Հ. Սահակ ծանօթ է նաեւ իբրեւ ճարտասան հրապարակախօս եւ հրապարակագիր:

Ողբացեալը ունէր կարեկից հոգի. իր աշակերտները զինքը կը կոչէին պարզապէս «Հայր Սահակ». այս «հայր» անուանումը կրօնականի հանգամանքէն զատ՝ ունէր նաեւ «հայր» բառին տառական իմաստը, անոր համար որ միշտ հայրական գուրգուրանքով կը վարուէր իր աշակերտներուն հետ:

Իր դաստիարակչական գործունէութեան ընթացքին հաւատարմօրէն հետեւած է, հայացի ուսուցման համար, այն ուղղութեան, զոր Սեբաստացի Մեծն Մխիթար աբբայի ազգանուէր յաջորդները ընդգրկած են իրենց վարած բոլոր վարժարաններուն մէջ:

ՕԹՈՆ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ ՅԱՌԱՋԸ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

«Սովետական Հայաստան» օրաթերթի 21 դեկտեմբերի թիւին մէջ Վ. Մնացականեան կը քննադատէ Հայաստանի Գրողներու Միութեան ենթաբաժանումներուն (մասնախումբ կամ յանձնախումբ) աշխատանքը: Եւ այս՝ հակառակ խորհրդային գրողներու համամիութենական երկրորդ համագումարի թելադրութեանց:

Մնացականեանի կարծիքով, այս թերացումին պատճառն այն է, որ տեղական մասնախումբերու մէջ գրողները տակաւին հասած չեն այն համոզման, թէ իրենց կարծիքները յայտնելը կամ ուրիշին կարծիքը լսելը կենսական անհրաժեշտութիւն է: Գրողներու Միութեան լաւ կամ դէշ աշխատիլը կախում ունի անդամներու պարտաճանաչութենէն: Կանոնագրին մէջ նշուած է, որ իւրաքանչիւր անդամ իր գործօն մասնակցութիւնը պէտք է բերէ միութեան աշխատանքներուն: Այս պահանջը չիրագործուիր ընդհանրապէս: Գրողներու մէկ ստուար մասը տակաւին չէ ըմբռնած թէ Գրողներու Միութեան անդամ ըլլալ կը նշանակէ ստանձնել եւ բարեխղճօրէն կատարել շարք մը պարտականութիւններ, եթէ ոչ՝ ընդհանուր գործն է որ կը տուժէ:

Միշտ ըստ Վ. Մնացականեանի, հարցը միայն գիրք գրելուն մէջ չի կայանար: Շատ սխալ է այն կարծիքը, թէ գիրքը լոյս ընծայուելէն ետքը այլեւս ընելիք գործ չկայ: Ընդհակառակն, այդ պահուն է որ կը սկսի գրքին իսկական կեանքը, անոր գաղափարական եւ գեղարուեստական ուժին ստեղծումը: Այստեղ է որ կը սկսի գրողներու եւ գրական քննադատներու գործը:

Քննադատներու յանձնախումբը, օրինակ, երկու տարիէ ի վեր գրեթէ գործ չէ կատարած: Կացութիւնը աւելի՛ տխուր է՝ արձակագիրներու յանձնախումբին մէջ, ուր տարեսկիզբին երկու վէպեր քննարկելէ ետքը այլեւս ուրիշ գործ չտեսան: Իսկ մանկական գրողներու եւ բանաստեղծներու յանձնախումբերը միայն թուղթի վրայ գոյութիւն ունին:

Այս յանձնախումբերու աշխատանքին մասին ստեղծուած է ընդհանուր անտարբերութեան մթնոլորտ մը, ուր ազատ ասպարէզ գտած են անհանդուրժողութիւնը, մեծամտութիւնը, ինքնահաւանութիւնը: Կան գրողներ, որոնք հաճոյքով կը քննադատեն ուրիշները, իսկ իրենք զիրենք կը նկատեն ամէն քննադատութենէ վեր: Այս կարգի գրողները, որո՛նք իրենց գործերուն մէջ կը խօսին կեանքի ճշմարտութեան անունէն, տհաճութեամբ կ՚ընդունին իրենց մասին ըսուած ճշմարտացի խօսքերը: Իրենք իրաւունք ունին ցոյց տալու իրականութեան ստուերոտ կողմերը, իսկ քննադատութիւնը պէտք է իրենց գործերուն միայն դրական, վարդագոյն կողմերը տեսնէ:

Նոյնքան թերի են երիտասարդ գրողներու խմբակցութեան աշխատանքները: Ճիշտ է, ունեցած են հաւաքոյթներ, կազմակերպած են բանաստեղծութեան երեկոյ մը, քննած են գրքեր, եւ այլն, բայց այդ բոլորը յաճախ ձեւական հանգամանք ունէր:

Օրէ օր կ՚աճի երիտասարդ գրողներու նոր սերունդ մը, որ գրական ուսուցման, գեղագիտական լուրջ դաստիարակութեան պէտք ունի: Բաւական է կարդալ այս երիտասարդներուն գործերը, համոզուելու համար թէ որքան ցած է անոնցմէ շատերուն ո՛չ միայն բանաստեղծական, այլ եւ ընդհանուր զարգացման մակարդակը: Անհրաժեշտ է ուղղութիւն տալ, դաստիարակել այս նորահաս գրողները. բայց Երիտասարդ գրողներու խմբակցութեան առաջին գրքոյկներուն հանդէպ ցոյց տրուած ընդհանուր անտարբերութիւնը, ուղղակի յուսահատական կը դարձնէ պատկերը:

Թարգմանիչներու մասնախումբն է միայն, որ հակառակ համեմատաբար նորաստեղծ ըլլալուն, կատարած է շօշափելի աշխատանք:

Ստեղծագործական մասնախումբերու անբաւարար աշխատանքը հետեւանք է Գրողներու Միութեան վարչութեան՝ անտարբերութեան: Ժամանակն է որ լրջօրէն զբաղին յանձնախումբերու վիճակով, զանոնք գործի կոչեն, եւ անոնց գործունէութիւնը լուրջ հիմերու վրայ դնեն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (233)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

3.— ԶՈՒԻԹԱՑ

Ճաշը տեւեց բաւական երկար: Պատանի Արտաւազդը, կարծես թէ, սեղանների վրայ նստած լինէր, անհամբերութիւնից սկսեց ձանձրանալ: Նրան չէին գրաւում ո՛չ գուսանների անընդհատ երգերը եւ ոչ նուագարանների քաղցր հնչիւնները, — նա բոլորովին ուրիշ ցանկութիւններ ունէր: Որսորդութեան գնալու մասին առաջին անգամ նա խօսք նետեց, որովհետեւ նրան ամէն համարձակութիւն ներւում էր:

— Քեռի, դարձաւ նա դէպի Մերուժանը ժպտալով, բանակը դեռ եւս քանի՞ օր պէտք է այստեղ մնայ:

— Երեք օր:

— Օ՜հ, դա շատ է, Աստուած վկայ, շատ երկար է... պատասխանեց նա գեղեցիկ երեսը անբաւականութեամբ խոժոռելով: Ի՞նչպէս պէտք է անցկացնենք այդ երեք անտանելի օրերը:

— Ինչպէս որ քո սիրտը կը կամենայ, ասաց Մերուժանը, փայփայելով նրա սիրուն գիսակները:

Պատանին շրթունքները մօտեցրեց Մերուժանի ականջին եւ փսփսաց.

— Եթէ գիտենաս, թէ որքա՜ն ժամանակ է որ ես որսի չեմ գնացել, բոլորովին կը զարմանաս:

— Ո՞րքան ժամանակ է, սիրելիս:

— Այն օրից, որ մեր տանից դուրս եմ եկել:

— Դա փոքր ժամանակ չէ, մանաւանդ քեզ համար: Դու կարծեմ որսորդութիւնը սիրում ես, Արտաւազդ:

— Սաստիկ: Երբ մեր տանն էի, եթէ շաբաթը մի քանի անգամ որսի չգնայի, ինձ այնպէս կը թուէր թէ մի լաւ բան, շա՛տ լաւ բան կորցրել եմ:

Մերուժանը սկսեց բարեսրտութեամբ խնդալ:

— Երեւի, Սամուէլն եւս սիրում է, դարձաւ նա դէպի քրոջ որդին:

Որդու փոխարէն պատասխանեց հայրը.

— Սամուէլը ամենափոքր հասակից սիրում էր որսորդութիւնը: Մեր ամրոցի թռչունները հանգստութիւն չունէին նրա ձեռքից, երբ դեռ տասն տարեկան տղայ էր: Իսկ այժմ չգիտեմ հետեւո՞ւմ է իր հին սովորութիւններին թէ ոչ:

— Ես իմ սովորութիւնները հեշտութեամբ չեմ փոխում, պատասխանեց Սամուէլը, ժպտալով: Որսորդութիւնը իմ ամենասրտագին զուարճութիւններից մէկն է: Եւ դառնալով դէպի Մերուժանը, հարցրեց, — այդ կողմերում, Արաքսի ափերը, ասում են, խիստ հարուստ են վայրենի երէներով:

— Այո՛, հարուստ են, ասաց Մերուժանը մի առանձին հեղնութեամբ: Արշակունի թագաւորները Արարատում բազմացրին վայրենի երէներ միայն: Ճահիճները չէին ցամաքցնում, գետեզերքի ինքնօրէն բուսած ծառաստանները չէին կտրում, որպէսզի թռչունների եւ երէների աճելութեան համար պատսպարաններ լինէին:

Սամուէլի հայրը մեծ ցանկութիւն ունէր որ որդուն մի որ եւէ առիթով ներկայացնէր պարսիկ զօրապետներին, եւ նրա կատարելութիւնների մասին փոքր ինչ գաղափար տար նրանց: Իսկ առայժմ, քանի դեռ կռիւների հանդէսներ չկային, որսորդութիւնը ամենայարմար միջոցներից մէկն էր, որի մէջ Սամուէլը կարող էր ցոյց տալ իւր քաջութիւնը:

Սամուէլը հասկանալով հօր փափաքները, մտածեց օգուտ քաղել նրա տրամադրութիւնից: Նա դարձաւ դէպի Մերուժանը, հարցնելով.

— Դուք վճռել էք անպատճա՞ռ երեք օր բանակը պահել այստեղ:

ՐԱՖՖԻ

նութիւնը «վերստին կ'արծարծէ պատերազմի բոցերը»։ Յետոյ կը բացատրէ թէ Մ. Նահանգները բացէ ի բաց կը ձգտին խախտել Ազգաժողովին ճիգերը՝ խաղաղութեան վերահաստատման համար, հետեւաբար ծանրացնել միջազգային կացութիւնը։ «Այժմ ո՞վ չմրոներ թէ Խ. Միութիւնը չէ, այլ Մ. Նահանգներն են որ կ'ուզեն նորանոր մենաշնորհներ, ռազմական խարիսխներ եւ ամէն տեսակ տնտեսական, քաղաքական եւ զինուորական առանձնաշնորհներ ձեռք բերել Միջին Արեւելքի մէջ։ Եգիպտոսի, Սուրիոյ, Հնդկաստանի, Յորդանանի եւ արաբական ու ասիական ուրիշ երկիրներու ներկայացուցիչները կոպիտ ոտնձգութիւն մը կը նկատեն Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը։ Ազգաժողովին պարտականութիւնն է մերկացնել Մ. Նահանգներուն դաւերը»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ թերթերը կը հաստատեն թէ «ստահակներ եւ ուրիշ թշնամի տարրեր անկարգութիւններ յարուցած են վերջերս այն շրջաններուն մէջ ուր խորհրդային զինուորներ կը գտնուին։ Այս առթիւ անարգուած են ռուս քաղաքացիները եւ զինուորները։

ԹԷՀՐԱՆԻ զինուորական ատեանը մահուան դատապարտեց Շախուր Վաթանփուր անուն ամբաստանեալ մը որ ձերբակալուած էր անցեալ 1956ին, իբրեւ լրտես։ Ամբաստանեալը կ'ըսէ թէ բանակէն դասալիք եղած էր 1945ին եւ յետոյ Ռուսիա փախած, մարզուելով իբրեւ լրտես։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ տնտեսական կացութեան մասին քննութիւն կատարելու համար Ազգաժողովը մասնաւոր մարմին մը ղրկած է Փեշթա, բոլորովին գաղտնի։ Արդիւնքն ալ գաղտնի կը պահուի։

ԲՈՒՌՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ պարզուեցան առջի գիշեր Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ, ընտրական պայքարի մը առթիւ։ Ընդդիմադիրները «ծախուածներ, դաւաճաններ» կը պոռային Մենտէս Ֆրանսի կուսակիցներուն երեսին եւ կը պահանջէին կառավինատ առաջնորդել նախկին վարչապետը։ Ուրիշներ Փեշթայի դէպքերը կը յիշեցնէին։ Ընդհարումներ ալ պատահեցան, քարեր եւ ամէն տեսակ առարկաներ կը փոխանակուէին։ Շատեր վիրաւորուեցան։

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԻՆ մաքրագործումը կը շարունակուի։ Առջի օր շատ մը ծանր խոչընդոտներ դուրս հանուեցան, մեծ դժուարութեամբ։ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը կ'ուզէ որ Անգլիա եւ Ֆրանսա ուղղակի բանակցին Եգիպտոսի հետ, ապագայ վարչութեան մասին։

ԽՍՏՕՐԷՆ ԳԱՂՏՆԻ կը պահուին արեւելեան Գերմանիոյ եւ Խ. Միութեան միջեւ կատարուած բանակցութիւնները։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԷՆ հասած լուրերու համաձայն, ուսանողական շարժումները կը ծաւալին։ Բազմաթիւ ուսանողներ վտարուած են Համալսարանէն եւ Երիտասարդական կազմակերպութենէն։

Տէր եւ Տիկ. Գ. Քէպէլեան եւ զաւակները, այրի Տիկ. ումրուեան եւ զաւակը՝ Օր. Արաքսի Գումրուեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Ա. Կազարեան եւ իրենց զաւակը (Պրիւքսէլ), Տէր եւ Տիկ. Օ. Խաչէնճեանները զաւակը (Պրիւքսէլ) եւ բոլոր ազգականները դառն ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, զոքանչին, կեսրոջ եւ մեծ մայրիկին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԲԵՐՈՒԶ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆԻ
(Ծնեալ Տըլեան, Չէնկիլէրցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 3ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, 78 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երկուշաբթի, 7 Յունուար, ժամը 13,30ին, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Թայիի գերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Պանեօ-Քաշանի Ֆր. Կ. Խաչի պարահանդէսը փետրուար 10ին։

#

Ս. Խաչ ընկերակցութեան տարեկան պարահանդէսը կիրակի 10 փետրուարին։

Այրի Տիկ. Տիգրանուհի Կիւլեան, Պ. Միհրան Կիւլեան (Ամերիկա), Այրի Տիկ. Ծպրաքսէ Կիւլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Զաւէն Կիւլեան, Տէր եւ Տիկ. Ստեփան Կիւլեան, Պ. Վահրամ Կիւլեան, Տէր եւ Տիկ. Բարկէն Զաքրեան եւ զաւակները, Այրի Տիկ. Մարիամ Թարաքճեան եւ զաւակները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, հօրեղբօր եւ քեռայրին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 3 Յունուարին, Վիլնէօվ Սէն Ժորժի հիւանդանոցը, 78 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս երեքշաբթի ժամը 3ին։ Հաւաքատեղի Վիլնէօվի հիւանդանոցը (կայարանին մօտ)։

Մարմինը պիտի ամփոփուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ ժողովները այսուհետեւ տեղի կ'ունենան իր նոր մատուռին մէջ՝

8 պիս ռիւ տէ Թեռն, Մեթրօ Թեռն, Փորթ Շամփեռէ եւ Մայօ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՇԱԽԻԼ.— Պ. Օննիկ Տէմիրճեան, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ բարենպատակ նուիրատուութիւններով մասնակից եղան իրենց սուգին Տիկին Մայրինէ Տէմիրճեանի մահուան առթիւ։

«ԳՈՅԱՄԱՐՏ»
ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Մաքուր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ։ Աւելի քան 60 էջ, հայկ. եռագոյնով եւ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. կաթողիկոսի նկարով։

Ազգ. քաղաքական, պատմական, վիճակագրական ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ։ Նոր տարուան լաւագոյն նուէրը։

Գին 200 ֆրանք։

Դիմել «Յառաջ»ին եւ Նոր Սերունդի անդամներուն։

ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Դաշնակի դասեր Մարսիլիոյ մէջ

Իբրեւ փորձառու մանկավարժ ուսուցիչ, Մատլէն Եավէր վերսկսած է իր դաշնակի դասաւանդութիւնները։

Ժամանակի խնայողութիւն, հոկայական յառաջդիմութիւն, արդիական արագաշարժ դիւրուսոյց մեթոտներով, անոնք որ կարճ ժամանակի մէջ կ'ուզեն տիրանալ երաժշտական արուեստին եւ դաշնակ նուագել Քոնսերվաթուարի ծրագիր կանոնագրով, դիմեն, ամէն օր ժամը 2-7,

MADELEINE YAVER
17, Rue Flegier, MARSEILLE (1°)

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

Երկու կարի մեքենաներ՝
31 K

Երկու հատ ալ՝
16 K

Մէկ Սիւժըրթէօզ խնճոյն սփեսիալ։

***

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կին կամ այր սափրիչ մը որ կարենայ սալոն մը կառավարել։ Դիմել՝

HENRI
1, Passage du Poteau
PARIS - 18e
Métro : Pte de Clignancourt

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօնական Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած Հայերէնի եւ Հայրենագիտութեան դասընթացքը, որ ուսուցիչին մահուան հետեւանքով ընդհատուած էր, պիտի վերսկսի Բարեգործականի սրահին մէջ, 19 ռիւ Վանթիւր, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 19-21։ Արձանագրուելու համար դիմել նոյն օրերը, ժամը 18-19։ Կը հրաւիրուին ծնողները օգտուիլ այս առիթէն, իրենց զաւակները ղրկելով դասընթացքին։

Ժամանակացոյց.— 6 Յուն., կիր. Ս. Ծնունդ. առտ. ժամերգ. 8, բաշխաձայն Ս. պատարագ 10, ջրօրհնէք 11,30, Բշ. Յիշատակ Մեռելոց 9-11,45։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին տօնական օրերու դադարը վերջացած ըլլալով, վերարացումը կը կատարուի Յունուար 16ի չորեքշաբթի գիշերը, նուիրուած՝ Դ. Դեմիրճեանի յիշատակին։ Խօսք պիտի առնեն քանի մը մտաւորականներ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէն ցաւակցութիւնթիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Արամ Գաբրիէլեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մարապանեանի եւ զաւակներուն եւ բոլոր պարագաներուն։

Այրի Տիկին Զուարթ Մարապանեանի ղառնակսկիծ մահուան առթիւ։

ՃՇՏՈՒՄ.— Դպրոցասէրի նուէրներու ցանկին մէջ (ուրբաթ օրուան թիւ) Փէփըրէմէջեանը պէտք է ըլլայ Փէնիրճէմէջեան։

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

Օ. ԱՐՄԻՆԷ ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ
եւ
Պ. ԺԻՐԱՅՐ ՊԱՐՈՆԵԱՆ
Նշանուած

Փարիզ 30 Դեկտ. 1956 Լիոն

***

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Եագուպեան 2000 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, 1000 ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, 1000 ֆր. Լիոնի եկեղեցիին, 500 ֆր. «Հայ-Բոյժ»ին, 500 ֆր. Շաւիլի եկեղեցիին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեօ-Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի 7 Յուն. ժամը 6էն8ը, ընկերուհի Հագիմեանի բնակարանը։ Օրակարգ՝ Պարահանդէս։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ իրիկուն, 11 Յունուար, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը։

Դասախօս՝ Պ. Վ. ՉԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ։

Նիւթը՝ Մատթէոս Մամուրեան եւ նախայեղափոխական շրջանը։

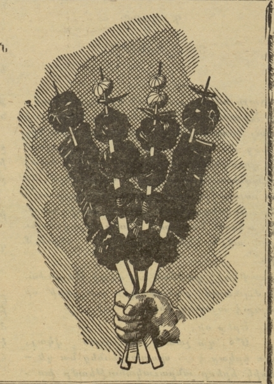
Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։։ Մուտքը ազատ է։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԴՐԱԽՏԱԳԻՐՔ, Առաքել Սիւնեցիի։ Թանգարան հայկական հին եւ նոր դպրութեանց։ Հրատ. Հ. Ներսէս Տէր Ներսէսեան։ Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1956։

ՆՈՐԶԿԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Պէյրութէն հասած են Նորզկատի եւ չըրջանի 1957ի օրացոյցերը։ Ստանալու համար դիմել Պ. Երուանդ Աստանալեանի (Իսի լէ Մուլինօ)։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTID[illegible] ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
•
MARDI
8 JANVIER
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7776 33ème ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3587

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԷՐ ԵՂԷՔ ՁԵՐ ԿՈՉՈՒՄԻՆ

*

Չկայ հայերէն թերթ մը որ չփառաբանէ երիտասարդութիւնը, իբրեւ վաղուան յոյսը, լոյսը եւ ուրիշ ամէն բան:

Երիտասարդութիւնը ինքն ալ խրախուսուած է կարգ մը բառեր ու նշանախօսքեր, եւ կ'արտասանէ, հանդիսաւոր առիթներու մէջ:

Եւ ամէնքն ալ կը մխիթարուին, փայլուն հեռանկարներ նախատեսելով: Մանաւանդ եթէ նորահասներէն մէկն ու մէկը բացման ճառ մըն ալ խօսի, հայերէն:

Շատ քիչեր կ'անդրադառնան թէ այս շարժումն ալ թուլցման, լճացման ախտաշանններ ցոյց կուտայ գաղութին մէջ:

Ձեռք բերուած արդիւնքը չի համապատասխաներ կատարուած աշխատանքին:

Ամէն տեղ ալ կը պարզուի հետեւեալ պատկերը. — քիչ-շատ հասունցած երիտասարդութիւնը տակաւին ի վիճակի չէ փարելու նորեկները, գարկ տալու շարժումին:

Անշուշտ մէկ պատճառն ալ այն է որ շատերը կը հարկադրուին ընդհատել աշխատանքը, իրենց զինուորական պարտականութիւնը կատարելու համար:

Խնդիրը այն է որ, այդ ծառայութենէն առաջ ալ, երբ երիտասարդը տակաւին պատանի էր, անհրաժեշտ պաշարը ստացած չէ:

Ինչպէս ամէն հանրօգուտ շարժում, այս ճակատն ալ զանազան թեւերու բաժնուած է:

Մեր Նոր Սերունդը, որ հիմնուեցաւ 1945ին, լայնամիտ ծրագրով մը, կորիզներ ունի ամէն հայաշատ քաղաքի ու թաղի մէջ:

Երիտասարդութիւնը շարժում է: Եւ տխուր բան պիտի ըլլար, եթէ եղածով գոհանային, առանց քայլ մը յառաջ նետուելու, մէկ տարիէն միւսը:

Նոր Սերունդին ծրագիր-կանոնագիրը յամարցուած է միջավայրին պահանջներուն, եւ ամէն դիւրութիւն կ'ընծայէ թէ՛ պատանիներուն եւ թէ մանաւանդ երիտասարդներուն:

Միութիւնը կը վայելէ լայն ինքնավարութիւն, օգտուելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան բարոյական աջակցութենէն:

Անդամները կրնան զարգանալ, գործել եւ բազմանալ ազատօրէն, իրենց իսկ ինքնապաշտպանութեան համար:

Զբօսանքի համար ալ նախատեսուած են նպատակայարմար միջոցներ:

Բացարձակ պայման է հայերէն սորվիլ, ժողովները եւ թղթակցութիւնները վարել մայրենի լեզուով: Ապա ուրեմն ուշադրութեամբ հետեւիլ պատմութեան, աշխարհագրութեան եւ գրականութեան դասերուն, ինչպէս եւ զանազան դասախօսութեանց:

Ի՞նչ կ'արժէ երիտասարդութիւն մը կամ ո եւ է Միութիւն, որ կը խուսափի այս տարրական պարտականութենէն:

Նոր երիտասարդութիւնը ոչ թէ վաղուան յոյս կամ լոյս, այլ դաշտի բոյս անգամ չի կրնար դառնալ, առանց սերտօրէն կապուելու իր ժողովուրդի մշակոյթին հետ:

Տարազիր բազմութիւնները պէտք չունին ոչ սալոնական, ոչ ալ աշխարհաքաղաքցի երիտասարդութեան մը:

Օրուան պահանջն է սերունդ մը որ միջավայրէն ստացած ուսման վրայ բարդէ, անոր հետ ներդաշնակէ իր հայրենի պատմութիւնն ու մշակոյթը, որպէս զի կարենայ պահել եւ զարգացնել ժառանգութիւնը:

Առանց այս հիմնական պայմանին, երիտասարդութիւնը կը դառնայ անգոյն բազմութիւն մը, իսկ հայրենի մշակոյթն ալ՝ անշարժ կալուած կամ հին ազգաց պատմութիւն:

Երիտասարդութեան կոչումն է ջահեր վառել, եւ ոչ թէ կերոն բռնել: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

•

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՍԿՍԱՒ ՔՆՆԵԼ ԻՐ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

Նախագահ Այզընհաուըր շաբաթ օր կարդաց իր ծրագիրը Միջին Արեւելքի մասին, Երեսփ. ժողովի եւ Ծերակոյտի խառն նիստին մէջ: Սրահը լեցուած էր մեծ բազմութեամբ: Ներկայ էին նաեւ օտար դեսպանները:

Պատգամագիրը կը բաղկանայ 3200 բառերէ: Ահաւասիկ հիմնական մասերը. —

Այզընհաուըր նախ կ'առաջարկէ որ Մ. Նահանգները գործակցին Միջին Արեւելքի երկիրներուն եւ օգնեն անոնց տնտեսական բարգաւաճման, որպէսզի կարենան պահել իրենց ազգային անկախութիւնը: Երկրորդ, կ'առաջարկէ արտօնութիւն տալ գործադիր իշխանութեան՝ զինուորական օգնութեան եւ գործակցութեան ձեռնարկներ կատարելու Միջին Արեւելքի ամէն երկրի կամ երկիրներու խմբակցութեան հետ որ կ'ուզէ ստանալ այդ օգնութիւնը:

Երրորդ, կ'առաջարկէ զինուորական օգնութեան ծրագիրներուն մէջ նախատեսել ի հարկին օգտագործումը ամերիկեան զինեալ ուժերուն, պաշտպանելու համար հողային ամբողջութիւնը եւ քաղաքական անկախութիւնը այն երկիրներուն որոնք այդ օգնութիւնը կը խնդրեն դիմագրաւելու համար զինեալ նախայարձակում մը խորհրդային տիրապետութեան ենթակայ ո եւէ ազգի կողմէ:

Եւ վերջապէս, նախագահը կ'առաջարկէ գործադիր իշխանութեան իրաւունք տալ Միջին Արեւելքի մէջ օգտագործելու 200 միլիոն տոլարի տնտեսական եւ զինուորական օգնութեան գումար մը, 1958 եւ 1959 տարիներուն համար, համաձայն 1954ի փոխադարձ ապահովութեան օրէնքին տրամադրութեանց:

Նախագահը մասնաւորապէս կը յայտարարէ թէ Խ. Միութիւնը որեւէ պատճառ չունի վախնալու Մ. Նահանգներէն Միջին Արեւելքի մէջ կամ այլուր, «ցորչափ իր վարիչները իրենք նախայարձակման չեն դիմեր»: Եւ կ'աւելցնէ թէ Խ. Միութեան շահագրգռութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ «միայն եւ միայն կը բխի քաղաքական տենչերէ»:

Նախագահը կը բացատրէ թէ իր ծրագրին էական նպատակն է կանխել համայնավարական հսկայական նախայարձակում մը Միջին Արեւելքի մէջ, ուղղակի ըլլայ թէ անուղղակի, եւ ոչ թէ կարգադրել Պաղեստինի խնդիրը կամ ճշդել Սուէզի Ջրանցքին ապագայ կարգուսարքը: Նախագահը կը յիշեցնէ թէ Միացեալ Ազգերը արդէն կը զբաղին այդ երկու հարցերով եւ թէ Մ. Նահանգները ուժ կուտան միջազգային կազմակերպութեան:

Նախագահը միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ թէ մօտերս Միջին Արեւելք պիտի ղրկէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը, որպէս զի այդ շրջանի երկիրներուն բացատրէ Մ. Նահանգներուն տրամադրելիք օգնութեան գործածման եղանակները: Ապա շեշտելով «Միջին Արեւելքի առաջին կարեւորութիւնը», դիտել կուտայ թէ այդ շրջանին տիրապետումը ազատութեան թշնամի ուժերու կողմէ ոչ միայն պիտի վտանգէ արեւմտեան Եւրոպան եւ լրջօրէն պիտի խախտէ Ասիոյ եւ Ափրիկէի ազատ ազգերուն ապագան, այլ եւ ամէնէն չարաշուք, եթէ ոչ աղետալի հետեւանքները պիտի ունենայ Մ. Նահանգներու տնտեսական կեանքին եւ քաղաքական ճակատագրին համար:

Նախագահը իր պատգամագրին մէջ

մասնաւորապէս կը շեշտէ ձեռնարկին առեղծուածականութիւնը, պնդելով թէ միայն իր առաջարկած գործակցութեամբ Մ. Նահանգները կրնան «խափանել շարք մը դէպքեր որոնք ծանրապէս պիտի վտանգէին ամբողջ ազատ աշխարհը»: Ինք չի հաւատար որ Խ. Միութիւնը պատերազմի դիմէ, ընդլայնելու համար իր քաղաքականութեան Միջին Արեւելքի մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

« ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ »

Քանի մը շաբաթ ուշացաւ այս տարուան հատորը, բայց ի վերջոյ հասաւ ճիշդ հոգեբանական պահուն, — տօնական օրերուն:

Ցանկալի՝ տարուէ տարի: Ե՛ւ բովանդակութեամբ ե՛ւ ծաւալով:

Անցեալ տարուան հետ բաղդատելով, 48 էջ աւելի է այս հատորը (Դ. Տարի), իսկ 160 էջ աւելի՝ առաջին տարիէն (1954):

Խմբագրութիւնը հաւատարմութեամբ կը հետեւի սկզբնական ծրագրին, հետզհետէ ճոխացնելով իւրաքանչիւր բաժինը:

Այս տարի աւելի լայն տեղ տրուած է Հայաստանի գրականութեան, արժակ թէ ոտանաւոր:

Արտասահմանի գրողներուն էջը կը բանայ Շ. Նարդունի, սիրուն հէքեաթով մը (*Սրտաճմլին կամուրջը*): Խմբագիրը յաջողած է չորս անտիպ ոտանաւորներ կորզել անճառելին Ահարոնէն, որ թէեւ մեկուսացած, կը շարունակէ երգել ու կրկնել աւանդի տակ պահել...

Այս բաժինը կը պարունակէ նաեւ շարք մը արձակ եւ տաղաչափեալ կտորներ՝ երիտասարդ կամ հին գրողներէ:

Ճոխ է, նաեւ, Արաբական Գրականութեան բաժինը, այլազան թարգմանութիւններով:

Տարեգրքին երրորդ հիմնական բաժինը, «Երէկ եւ Այսօր», կը պարունակէ անտիպ յուշեր, ինչպէս եւ ծաղկաքաղ մը Եղիա Գասպարեանէ — «Ոգիներ եւ նախապաշարումներ», 15 էջ:

Ինչպէս կ'երեւայ, ողբացեալ նկարիչը ժամանակ չէ ունեցած ուսումնասիրելու այս հում նիւթերը որոնք բազմաթիւ նորութիւններ կը պարունակեն:

Այս բաժնին մաս կը կազմէ ընդարձակ տեսութիւն մը, «Տասնըհօթը տարի յունահայ գաղութին հետ» (1922-1939):

Ձեր առջեւ կը պարզուի երիտասարդ գաղութի մը պատմութիւնը, 77 լայն էջերու վրայ, յուզումնալից դէպքերով, ինչպէս եւ խանդավառութեան ալիքներով որոնք դժբախտաբար կարճ տեւեցին:

Գրախօսական մը գրելու միտք չունիմ: Ուստի արագօրէն կ'արձանագրեմ յաջորդ բաժինները. — *Արեւելքի աշխարհ, Հայաստան* (բնական տեսարաններով եւ վիճակագրական տեղեկութիւններով):

«Արաբական Աշխարհը» — նոյնպէս Տարեգրքին հիմնական բաժիններէն մին — այս անգամ նուիրուած է Իրաքի (40 էջ): Հայկական գաղութն ալ առանձին կը գրաւէ 60 էջ:

Եւ վերջապէս կրօնագիտական, բժշկական, մարզական, երգիծական բաժիններ, Սարէն-Զորէն, անցեալ տարեշրջանի անցքերը, մահագրութիւն, Օրացոյց-տօնացոյց եւն., ինչպէս եւ բազմաթիւ պատկերներ:

Լեցուն կեանք հատոր մը (664 մեծադիր էջ) որ տարի մը կը բաւէ իբրեւ հոսուն շտեմարան զարգացման, իր ազգային եւ միջազգային պաշարով: Գրական, գեղարուեստական եւ գիտական ճոխութեամբ:

Խմբագիրը, Կ. Գէորգեան, կարելին փորձած է, «առք ցորեն» ցանելու համար ամէն էջի վրայ, տքնաջան պրպտումներով:

Բովանդակութիւնը կուռ եւ թարմ: Խմբագրութիւնը՝ սահուն եւ ներդաշնակ:

Ձեր բարձի գիրքը, տարեց ըլլաք թէ երիտասարդ: ՎԱՀԷ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՄՈՍԿՈՒԱՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇՆԵՐ

•

Այզընհաուըրի պատգամագիրը որոշ լաւատեսութեամբ ընդունուեցաւ Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ: Բայց եւ այնպէս դիտել կուտան թէ նախագահին առաջարկած քաղաքականութիւնը չի կրնար լուծել Միջին Արեւելքի տագնապը:

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը նախագահին ծրագիրը կ'որակէ «նուաճողական ոտնձգութեան վարդապետութիւն Միջին Արեւելքի գործերուն մէջ»: Ծրագիրը մեծ յուսախաբութիւն պատճառեց Իսրայէլի մէջ, վասն զի չի շօշափեր իսրայէլեան հարցը: Գահիրէի մէջ դիտել կուտան թէ Եգիպտոս «տնտեսական օգնութիւն խնդրած չէ Մ. Նահանգներէն եւ երբեք պիտի չխնդրէ»: Լիբանանի արտաքին գործերու նախարարը յայտարարեց թէ պիտի ջանան գործակցիլ ամերիկեան ծրագրին, իրենց դիրքը ներդաշնակելով հանդերձ արաբական միւս պետութեանց հետ: Իրաքի մէջ շատ գոհ են եւ միշտ կը մաղթեն որ Մ. Նահանգներն ալ անդամակցին Պաղտատի դաշինքին:

Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու անմիջապէս յայտարարեց, բանախօսութեան մը ընթացքին. — Որ եւէ փորձ օ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

•

Կիրակի օր Հայկական Ծնունդը տօնուեցաւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ աւանդական հանդիսաւորութեամբ:

Ինչպէս ծանուցած էինք արդէն, պատարագը հաղորդուեցաւ ֆրանսական ձայնասփիւռէն «Փարի-Էնթէր»ի միջոցաւ որ ամէն ամսու առաջին կիրակին յատկացուցած է արեւելեան ծէսով արարողութեանց: Պատարագէն առաջ «Էքլեզիա»ի քարոզիչը՝ Պ. Ժեռառ Սթեֆանեսքօ ներկայացուց արարողութիւնը, հարցումներ ուղղելով նախ Գերապայծառ Ժան Ռուփի, ապա Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ եպիսկոպոսի: Կաթող. պատուիրակը իր պատասխանին մէջ յիշեց Հայերու թիւը աշխարհի մէջ, անոնց հին կապը քրիստոնէութեան հետ եւ բացատրեց նաեւ մեր եկեղեցւոյ բաժանումը Հռոմէն: Այս առթիւ մասնաւորապէս շնորհակալութիւն յայտնեց Ֆրանսայի եւ անոր մեծ ժողովուրդին որ վեհանձնօրէն ապաստան ընծայեց հայատարագիրներուն: Առաջնորդը բացատրեց նաեւ թէ ինչու Հայաստանեայց Եկեղեցին միասին կը տօնէ Ծնունդը եւ Աստուածայայտնութիւնը, յետոյ իր օրհնութիւնը տուաւ հայերէն:

Պատարագը, որ կանուխ սկսած էր անթերլով հաղորդուելու համար, տեւեց մինչեւ ժամը 10: Երգեցողութիւնը կը վարէր Պ. Արա Պարթեւեան, սօլօները երգեցին Օր. Իրիս Պիլպիլեան եւ Պ. Նշանեան: Պ. Ստեֆանեսքօ պատարագի ընթացքին կը բացատրէր արարողութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ Նիւ Եորք մեկնեցաւ, Ազգաժողովին մասնակցելու համար: Պիտի պաշտպանէ թէ ՄԱԿը իրաւունք չունի խառնուելու Ալժերիոյ հարցին:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՎ

●

ԵԳԻՊՏՈՍ

Այս միջոցիս, Եգիպտոս, իր նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասրով, Արեւմտեան աշխարհին մեծագոյն մտահոգութիւններէն մէկը կը հանդիսանայ։ Եգիպտոս ագրայնական է թէեւ, բայց սիրով ընդունեց Խ. Միութեան ծախած զէնքերը, փակեց Սուէզի Ջրանցքը եւ քաղաքական-դիւանագիտական ցանացան ճնշումներով յաջողեցաւ Եգիպտոսէն հեռացնել Դաշնակից եւ Իսրայէլեան բանակները։

Բնակչութեան ընդհ. թիւն է՝ 23 միլիոն 240·000։

Երկրին տարածութիւնը՝ 386·100 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 80·000 հոգի։

ԻՐԱՔ

Արաբական երկիրներուն մէջ ամէնէն հարուստը Իրաքն է՝ շնորհիւ քարիւղի հանքերուն։ Երկար ատեն կը համարուէր Անգլիոյ ամէնէն հաւատարիմ արաբական պետութիւնը։ Վերջին դէպքերը, սակայն, որոշ դժգոհութիւն մը պատճառեցին Իրաքի մէջ ալ, այն ատեն, որ հակառակ Պաղտատի Ուխտին գլխաւոր անդամներէն մէկը ըլլալուն, Իրաք յայտարարեց թէ չուզեր ժողովի նստիլ Անգլիոյ հետ։ Խորապէս հակահամայնավար է. վարչապետը, Նուրի Սայիտ՝ չափաւոր եւ արեւմտասէր անձ մըն է։ Միակ երկիրն է, որ անդամ է թէ՛ Արաբական Դաշնակցութեան եւ թէ Պաղտատի Ուխտին։

Բնակչութեան թիւը՝ 5 միլիոն երկու հարիւր հազար։

Տարածութիւնը՝ 171·599 քառ. մղոն։

Բանակը 75·000 հոգի։

ՍՈՒՐԻԱ

Այժմ անցած է հակա-արեւմտեան շարժման գլուխը։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, մեծաքանակ զէնք կը ստանայ Խ. Միութենէն։ Ազդեցիկ դէմք մը դարձած է գնդ. Սարաճ, ապահովութեան վերատեսուչը, համակիր գնդ. Նասրի եւ ջատագով համարաբական շարժման։ Մինչեւ 1941 ֆրանսական հոգատարութեան տակ էր։ Բնակչութեան մեծամասնութիւնը մահմետական է։

Բնակչութեան թիւը՝ 3 միլիոն 906 հազար։

Տարածութիւնը՝ 72·234 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 60·000 հոգի։

ԱՐԱԲԻԱ

Բացարձակ միապետութիւն մըն է։ Թագաւորը՝ Իպն Սէուտ։ Երկրին տնտեսութիւնը ամբողջութեամբ կախում ունի Մ. Նահանգներէն. այդ պատճառով ալ աւելի ամերիկասէր է քան արեւմտասէր։ Թագաւորը համակրանք ունի գնդ. Նասրի հանդէպ, բայց հաշտ աչքով չի դիտեր անոր սովետասէր դիրքը։ Երկիրը գրեթէ բացառաբար մահմետական բնակչութիւն ունի։

Բնակչութեան թիւը՝ 7 միլիոն։

Տարածութիւնը՝ 617·760 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 15·000 հոգի։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ

Մինչեւ վերջերս կը համարուէր Անգլիոյ ռազմական խարիսխներէն մին։ Բայց այն օրէն ի վեր որ Հիւսէյն Թագաւորը արձակեց Արաբական Լեգէոնի անգլիացի հրամանատարը՝ Կլըպ Փաշան, եւ մերժեց Անգլիոյ նիւթական օժանդակութիւնը, (տարին 35 միլիոն տոլար), իր ճակատագիրը կապեց Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Սէուտական Արաբիոյ, որոնք խոստացան վճարել այդ գումարը։

Յորդանանի բնակչութեան մէկ երրորդը կը բաղկանայ Պաղեստինի արաբ գաղթականներէն։

Բնակչութեան ընդհ. թիւը՝ 1·5 միլիոն։

Տարածութիւնը՝ 37·264 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 30-35·000 հոգի (Նախկին Արաբական Լեգէոնը)։

ԼԻԲԱՆԱՆ

Հակառակ ներքին վէճերու, Լիբանանի կառավարութիւնը մերժեց իր յարաբերութիւնները խզել Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ։ Լիբանան կը նկատուի Արաբական Աշխարհին ամէնէն արեւմտասէր երկիրը։

Բնակչութեան թիւը՝ 1·450·000։

Տարածութիւնը՝ 4·015 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 10·000։

ԵԷՄԷՆ

Վերջերս զինուորական դաշինք կնքեց Եգիպտոսի եւ Սէուտական Արաբիոյ հետ։ Շատ մը արաբական երկիրներէ աւելի սովետասէր կը նկատուի։ Երկրին վեհապետը անցեալ ամառ պտոյտ մը կատարեց Խ. Միութեան եւ արբանեակերկիրներու մէջ։ Այս այցելութենէն ութ ամիս առաջ բարեկամական դաշինք կնքած էր Խ. Միութեան հետ։ Ընդհանրապէս կը հետեւի Եգիպտոսի քաղաքական ուղղութեան։

Բնակչութեան թիւը՝ 4·5 միլիոն։

Տարածութիւնը՝ 75·290 քառ. մղոն։

Բանակը՝ անկազմակերպ անապատային ուժեր։

ԻՍՐԱՅԷԼ

Իսրայէլի պետութիւնը կազմուեցաւ 1948ին ՄԱԿի որոշումով։ Այնտեղ կ՚ապրին 180·000 Արաբներ, որոնք կը վայելեն քաղաքացիական բոլոր իրաւունքները։ Իսրայէլի բանակը լաւ կազմակերպութիւն ունի։ Թէեւ դաշնակիցներ չունի, բայց Ֆրանսա խոստացած է օգնել իրեն։ Մեծ գումարներ կը ստանայ աշխարհի բոլոր Հրեաներէն, մանաւանդ՝ Մ. Նահանգներէն։ Ամբողջովին կապուած է արեւմտեան ճակատին։

Բնակչութեան թիւը՝ 1·800·000։

Տարածութիւնը՝ 7·984 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 50·000 հոգի, առաւել 200 հազարնոց պահեստի ուժ մը։

ԹՈՒՐՔԻԱ

Անգլիայէն վերջ, Թուրքիան Պաղտատի Ուխտին, ինչպէս նաեւ ամբողջ Միջին Արեւելքի ամէնէն կարեւոր զինուորական ուժը կը ներկայացնէ։ Միեւնոյն ատեն Ատլանտեան Դաշինքին կարեւոր օղակներէն մին է։ Խ. Միութիւնը փորձեր կը կատարէ Թուրքիոյ հետ սերտ յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար, բայց Թուրքերը վերապահ դիրք մը բռնած են։

Բնակչութիւնը՝ 24 միլիոն 112 հազար։

Տարածութիւնը՝ 296·185 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 300·000 հոգի, առաւել 200 հազարնոց պահեստի ուժ մը։

ՓԱՔԻՍՏԱՆ

Իբրեւ անջատ պետութիւն գոյութիւն ունի 1947 օգոստոս 15էն ի վեր։ Մահմետական երկիր է։ Մաս կը կազմէ Պաղտատի Դաշինքին եւ Հարաւ-արեւելեան Ասիոյ դաշինքին (Պանտունկի ուխտ)։ Վարչապետը՝ Սուհրավարտի անձնապէս արեւմտասէր է, բայց իր կուսակցութիւնը (Ժողովրդական) ունի ձախակողմեան տարրեր։ Հակառակ Խ. Միութեան եւ Եգիպտոսի ճնշումներուն, հաւատարիմ կը մնայ Պաղտատի Ուխտին։

Բնակչութեան թիւը՝ 75 միլիոն 842 հազար։

Տարածութիւնը՝ 364·737 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 150·000 հոգի։

ԻՐԱՆ

Փոխն ի փոխ կ՚արժանանայ Խ. Միութեան համակրանքին եւ սպառնալիքներուն։ Երկրին դիրքը կարեւոր է ռազմական տեսակէտէն. իսկ հողը հարուստ՝ քարիւղի հանքերով։ Շահը եւ իր խորհրդականները ամերիկասէր են եւ շատ խրախուսեցին Մ. Նահանգներէն՝ Պաղտատի Դաշինքին միանալ, ապահովելու համար Միջին Արեւելքի խաղաղութիւնը։ Շահը վերջերս Մոսկուա այցելեց, բայց Ռուսերը չյաջողեցան համոզել զինքը։

Բնակչութեան թիւը՝ 21 միլիոն 146 հազար։

Տարածութիւնը՝ 636·293 քառ. մղոն։

Բանակը՝ 100·000, առաւել 20·000նոց ոստիկանական ուժ մը որ մարզուած է Ամերիկացիներու կողմէ։

Ի՞ՆՉ ԲԱՆԻ ԿԸ ԿԱՐՕՏԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

●

Այս հիմնական հարցի մասին շահեկան դասախօսութիւն մը կատարեց Պ. Յով-հան Կարապետեան, Ռոնիի մէջ։

Ահաւասիկ ամփոփումը.—

Խրամատ մը բացուած է հին եւ նոր սերունդներուն միջեւ։ Հին սերունդը միշտ կը քննադատէ նոր սերունդը, յաճախ անարդարօրէն։ Առանց հասկնալու անոր հոգեբանութիւնը, յարձակում մը կը գործէ նորին վրայ։ Պէտք է ընդունիլ թէ՝ կեանքի փոփոխութիւնը սրընթաց կ՚երթայ։ Հին սերունդը կը մնայ անհաղորդ նոր սերունդին, չգդար շրջաններու, միջավայրերու ազդեցութիւնը, չի տեսներ իր եւ նոր սերունդին միջեւ բացուած անջրպետը եւ կը դատէ ամէն ինչ այնպէս ինչպէս ցոյց կուտան այն պարագաները որոնց մէջ ինք ապրած է։ Նոր սերունդը աւելի առոյգ, ձեռներէց, խիզախ, բոլորովին այլափոխուած պայմաններու մէջ, բնական է որ ընդվզում մը ունենայ հինին դէմ։

Ահա այս հակոտնեայ ուղղութիւնն է որ շատ լուրջ հանգամանք կը ստանայ ազգապահպանման տեսակէտով։ Նորը մեղադրանք մը կ՚ունենայ հին սերունդին հանդէպ որ չի կրնար հակազդել եւ չի կրնար համաձայնութեան եւ համագործակցութեան գետին մը պատրաստել իր եւ նոր սերունդի մէջ։

Ի՞նչ կարելի է ընել այդ ողբերգութեան դէմ։

Ա. Անհրաժեշտ է սերտ մտերմութիւն մը ծնողքին եւ զաւկին միջեւ։ Այս մտերմութիւնը նախնական պայման է ընտանիքի բոլոր անդամներու միջեւ, մանաւանդ մեծէն պզտիկին, որքան սերտ ըլլայ այդ մտերմութիւնը, այնքան դրական եւ անկեղծ կ՚ըլլայ անոնց յարաբերութիւնը։ Այսպիսի յարաբերութիւն մը կը դարձնէ զօրաւոր մեծին ազդեցութիւնը փոքրերուն վրայ։ Որքան իրական է համարձակութիւնը, յարմարումը, այնքան տեւական է յարգանքը փոքրէն դէպի մեծը։ Պէտք է կառավարել գիտնալ սիրով, համբերութեամբ, հասկացողութեամբ։ Հայրն ու մայրը պէտք է գիտնան մտերմութիւն հաստատել։ Ընտանիքին մէջ ալ պէտք է տիրէ մանկավարժական դրութիւնը, ամէն տեսակէտով։ Եթէ այդ խստութեան փոխարէն սէր եւ համակրանք մտցնենք մեր մտերմութեան մէջ, եւ այդ սիրով ու համակրանքով տուն բարեկամը դառնանք, իրեն համարձակութիւն տանք ամէն բանի մէջ, տղան աւելի կը կապուի եւ աւելի կապուած կը մնայ մեզ՝ տարեցներուս։

Բ. Ազգային ներշնչում.— Այս մտերմութիւնը ստեղծելէ վերջ պէտք է տալ տղուն ամէն գնով ազգային ներշնչում։ Նոր սերունդը նախ իր ծնողքին միջոցով պիտի թափանցէ ազգային կեանքին մէջ. պիտի ճանչնայ իր ազգին արժէքները, պիտի լսէ որոշ պատմական դրուագներ որոնց միջոցով առաջին գիտակցութիւնը պիտի ունենայ իր ազգին մասին, եւ քանի ճանչնայ այնքան աւելի հպարտ պիտի զգայ ինքզինք ազգային կեանքի որոշ ճանաչողութեամբ, այնքան աւելի պիտի կրնայ ազդել անոր վրայ։ Հազիւ տղան առաջին պատանեկութեան հասած, հայրը եւ մայրը պիտի ըսեն. — Մենք ալ սա Եւրոպացիներուն պէս միեւնոյն մարդկային մեծ ընտանիքին կը պատկանինք։

ԱՆՆԱՄՈՒ ՄԵՌԱԾ ՔԱՂԱՔ

(ԿԱՆԱՆՑ ՔԱՂԱՔԸ)

*

Ջարայի փնտռողների գնալուց հինգ օր յետոյ, նրանցից մէկը պատահաբար մի կողմ թեքուելով, նկատեց որ մէկ գայլ բերանն առած մի ձիու ոսկոր, կը տանէր։ Նրա սուր աչքերը տեսան նաեւ որ ոսկորի վրայ կար միս։ Նա հետեւեց գայլին եւ տասը վայրկեան յետոյ, նա կանգ առաւ սարսափելի զարհուրելի տեսարանի առաջ։ Մօտակայ թփերի եւ բաց բլրակների վրայ, նստած էին բազմաթիւ գիշատիչ թռչուններ եւ մօտաւորապէս երեսունի չափ հսկայ արծիւներ։ Այնտեղ, ոչ հեռու, ընկած էր Ջարայի մարմինը, անվնաս, ձեռք չզարնուած ոչ ոքից։ Երբ իգիթը կամեցաւ մօտենալ նրա մարմնին, այն ժամանակ արծիւները թափուեցին նրա վրայ եւ նա հազիւ կարողացաւ ազատուել նրանցից։ Փախաւ մի կերպ, գտաւ իր գունդը, բոլոր տեսածը պատմեց իրենց առաջնորդ սարդարին։ Շուտով ամբողջ գունդը շտապեց դէպի Ջարայի դիակը։

Արծիւները թռան, իսկ սարդարը մի քանի ձիաւորներով իջաւ, հանեցին իրենց վերնազգեստները եւ յետ դարձ քայլերով, առանց նայելու մերկ մարմնին, մօտեցան եւ ծածկեցին վերնազգեստներով։ Դիակը զարշահոտութիւն անգամ չունէր։ Նա միայն չորացել էր սաստիկ չոգից։ Այդպիսով ամենակարող Աստուածը, յայտնաբերեց հրաշք, նկատելով որ այդ քաջ աղջիկը զոհեց իր կեանքը ժողովրդի համար։ Ջարայի մարմինը բերեցին եւ յանձնեցին մօրը։ Ամբողջ քաղաքը սուգի մէջ էր եւ պատրաստւում էին յուղարկաւորութեան։

Խանը հրամայեց բոլոր ստրուկներին, բացի Իվանից, որ կարճ ժամանակամիջոցում պատրաստեն նրա ապագայ գերեզմանի վրայ մզկիթ մը (մատուռ) արժան։ Եկաւ նաեւ ռուս Իվանը, կամաւոր, եւ կառուցուածքի ղեկավարութիւնը ստանձնեց, կառուցեց գեղեցիկ դամբարան, միայն երկու գմբէթով։ Երբ որ հարցրին նրան երկու գմբէթի նշանակութեան մասին, այն ժամանակ նա բացատրեց ասելով.

— Մարդիկ յաւիտենական չեն։ Մի ժամանակ, կը մեռնի նաեւ միւս քոյրը։ Նա եւս արժանի է այդ պատուին։ ’ ’

Ռուս Իվանի իմաստուն խօսքերը դուր եկան Խանին եւ նա հրամայեց անմիջապէս նրան տրամադրել քառասունհինգ հոգուց բաղկացած վաշտ, երկու նժոյգ, տասը կօկան ոսկի, որպէս պարգեւ հագցնել նրան մետաքսեայ վերնազգեստ, չափիկ, գլխարկ եւ տանել Օրէնբուրգ քաղաքի փոխադրական գուռը, յանձնել ռուսական տեղական իշխանութեան, ըստանալով համապատասխան վաւերագիր։

Ջարայի մարմինը մեծ շուքով ամփոփեցին դամբարանում։ Այնտեղ գլխաւոր իմամը, Նազար-Բալթա քաղաքից, այդ նոյն անձն էր, որ քաղաքի քեահրիզ-«իշան» ջրհորը կառուցեր էր։ Նա իր յուղիչ դամբանականի մէջ յիշեցրեց բազմութեան որ քաղաքը փրկուած էր երկու քոյրերի եւ սարդարի շնորհիւ։ Վերջացնելով խօսքը, ասաց.

«Կը տեսնեմ որ ճակատագիրը, այդ երեք անձանց կապել է միմեանց հետ, որպէս մէկ ամբողջութիւն եւ մեր ժողովրդի յիշողութեան մէջ նրանք կը մնան յաւիտեան։ Եւ ի յիշատակ այդ երկու քոյրերին, որ փրկեցին մեր քաղաքը, ու մեր քաջարի կանանց հետ միասին, որ դուրս եկան թշնամու դէմ, զոհեցին իրենց կեանքը, ահա այդ պատճառով մեր Կըզըլ-Թաշ քաղաքի անունը կը փոխենք եւ կը դնենք Կանանց Քաղաք – Աննաու»։

Բոլորն էլ միաբերան ասացին.

’— Շատ շիտակ է ասուած, թող այդպէս լինի։

Նոր նշանակուած խանութեան սարդարը, գնաց յայտնելու իր ցաւակցութիւնը Ջարայի ծնողներին։ Այնտեղ, Գէօզալ-Գիւլը, զարմանքով տեսաւ իր մատանին, թանկագին քարով, սարդարի մատին, բռնեց նրա ձեռքը եւ հարցրեց.

— Ուսկի՞ց է այդ մատանին քեզ մօտ։

— Ես գտայ այդ, իմ սպաննած պարսիկի մատի վրայ, ասաց Ջէլալ-Էմինը։

— Բայց ասա, այդ ի՞նչպէս ընկաւ նրա ձեռքը։

Գէօզալ Գիւլը ոչինչ չպատասխանեց, ամաչելուց կարմրեց, երեսը ծածկեց վերնազգեստի քղանցքով ու փախաւ...։

Սարդարը հասկացաւ որ այստեղ ինչ որ գաղտնիք կայ թաղնուած։ Նա ընկաւ երկար մտածմունքի եւ մտատանջութեան մէջ։ Վերջապէս զգաց, որ իր սիրտը սիրում է այդ աղջկան, որ այդչափ հետաքրքրւում է նրանով։

Երեք ամսից յետոյ, նորէն այցելեց Իբրահիմ-Մամեդի տունը։ Եւ առանձնութեան մէջ նա տուեց Գէօզալ-Գիւլին վառուող ադամանդէ մատանին եւ ասաց, «որ իր կրծքի հուրը աւելի ուժեղ է վառւում, քան մատանու վրայ գտնուող թանկագին քարը»։

Գէօզալ-Գիւլը գլուխը խոնարհեց կարմրելով։

Ապա սարդարը վերցրեց նրա ձեռքը եւ ասաց.

— Եթէ իմանամ որ հայրդ չի մերժի ինձ, ես կը տամ նրան այնպիսի «կլամ» (վճար) ինչպիսին որ ինքը ցանկանայ։ Գէօզալ-Գիւլ, ասա՛ ինձ քո սրտի գաղտնիքը որ իմ սիրտը զովանայ։ Հանգըստացրու իմ հոգին։

(5 – Շար.)

Եթէ ունին որոշ զարգացում, պիտի ըսեն տղուն առանց վարանելու՝ – Եթէ քաղաքակրթուած ժողովուրդներու մեծ մասը Հնդեւրոպական ընտանիքին կը պատկանի, Հայն ալ նոյն ընտանիքէն է, եւ եւրոպական մեծ ազգեր դեռ չկազմուած, դեռ գոյութիւն չունեցած, Հայերը ունեցած են բարձր քաղաքակրթական արժէք, ստեղծած են լեզու մը որ համարժէք եւ երբեմն նոյնիսկ աւելի բարձր է քան յունարէնն ու լատիներէնը: Հայերէնով թարգմանուած են շատ մը նախնական աշխատանքներ որոնք այսօր իսկ աղբիւր կը ծառայեն օտարներու համար իբր աւելի վաւերական մեկնակէտ: Պիտի ըսէ թէ երբ կարգ մը օտար լեզուներ ստորաբաժանումներն են Հնդեւրոպական մայր լեզուներու, հայերէնը ինքնին մաս կը կազմէ այդ լեզուախումբին իբրեւ անջատ մայր լեզու զոր Հայը հպարտութեամբ դարձուցած է միայն իրեն սեփականութիւն: Ծնողքը պիտի յիշէ իր զաւակին կամ զաւակներուն հին եւ նոր հայ ստեղծագործութիւններէն կարեւորները, պիտի խօսի անոնց հայկական գիւտերու եւ նրբութիւններու մասին ճարտարապետութեան եւ արուեստի մէջ, պիտի պատմէ անոնց հին եւ նոր հերոսամարտերը, պիտի շեշտէ Վարդանանցի արժէքը, մասնանշելով մասնաւորապէս այն պարագան որ ցոյց կուտայ Հայուն քաջութիւնը, անվախ նկարագիրը, անկախ մտածողութիւնը որով մղած է Վարդանանց պատերազմը եւ որ՝ առաջին թումբը եղած է որ ասիական վայրենի հորդաներ չկարենան յառաջանալ մինչեւ Եւրոպայի կեդրոնը եւ եւրոպական ազգերուն առիթ եւ ժամանակ տուած է որ անոնք պատրաստուին եւ կարենան կազմակերպուիլ ինքնապաշտպանութեան համար: Այստեղ ցոյց պէտք է տրուի Հայուն մեծութիւնը եւ իր ըրած զոհողութիւնը ուրիշ ազգերու փրկութեան գործին մէջ:

Անկարելի է որ այսպիսի մեծ դրուագներու ծանօթութիւնը չստեղծէ տղուն մէջ ազգային գիտակցութիւն եւ ազգային հպարտութիւն, որով աւելի պիտի սիրէ իր ազգը եւ անոր սիրով աւելի պիտի կապուի իր ծնողքին, պիտի չուզէ հեռանալ անկէ, ծնողքն ալ փոխադարձաբար աւելի բարոյական հեղինակութիւն պիտի ունենայ զաւակին վրայ: Այսպիսի մթնոլորտի մը մէջ ինչ ալ կը տրուի, անջնջելի կը մնայ եւ տղան պէտք մը չզգար նոյն իսկ իր շրջանակէն հեռանալու:

Գ. Գաղափարապաշտութիւն.— Ծնողքներու եւ զաւակներու մէջ սերտ յարաբերութիւն պահելու երրորդ գործօնն է գաղափարապաշտութիւնը: Մարդիկ կ'այլասերին գաղափարապաշտութեան պակասով. բայց ծնողքները չեն կրնար դադրիլ մտածելէ թէ՝ կրնայ ջնջուիլ գաղափարապաշտութիւնը. ներկայիս ամէնէն աւելի մտահոգութիւն յառաջ բերող հարցը նիւթապաշտութիւնն է. եթէ նախնական շրջանէն պայքար մը չըլլայ տղուն մէջ՝ դէպի նիւթականացում գլտորման, տղան աւելի շուտ կը սայթաքի եւ աւելի շուտ կը կլանուի նիւթապաշտութեամբ, քանի տապլտկի անոր մէջ, պահավիժի այնտեղ, այնքան աւելի կը հեռանայ իր ընտանիքէն:

Ծնողքին հանդէպ ազնիւ զգացումը իր մէջ զօրեղանալով, աւելի պիտի նուիրուի իր ազգին եւ պիտի ուզէ հոն ալ ըլլալ օգտակար էակ մը, եւ այսպէս ծնողքէն, ազգէն վերջ, իր ակնարկը պիտի երթայ մարդկութեան եւ պիտի ուզէ անոր ալ օգտակար ըլլալ, պիտի գործէ իբրեւ ՄԱՐԴ, իբրեւ նկարագրի տէր մէկը: Դժուար է մէկը պատրաստել այս ուղղութեամբ, բարեբախտաբար Հայերուս մէջ կան բազմաթիւ երեւոյթներ որոնք մեր գործը աւելի կը դիւրացնեն:

Այս երեք ազդակները առաւելապէս պէտք է գործեն միաժամանակ եւ ամբողջ հայութեան մէջ որպէսզի մէկ մտածողութեամբ միատեսակ հայութիւն ունենանք, եւ Հայեր ըլլան կապուած իրարու գոնէ ընդհանուր գիծերու մէջ: Բայց այդ աշխատանքը կրնայ կատարուիլ միայն ազգային կեդրոնական կազմակերպութեամբ, որուն մէջ երիտասարդներուն լայն ասպարէզ տրուի, որպէսզի աւելի կապուին իրենց ազգին եւ սերունդէ սերունդ աւելի բանիրուն, նուիրուած եւ գիտակից դիրքեր ունենանք: Այն ատեն, գալիք նոր սերունդները պիտի չուզեն այլեւս փնտռել առաւելութիւններ ուրիշ ազգերու մէջ եւ ստորակայութիւն իրենց ազգային գոյութեան մէջ: Մենք կը նմանինք հարուստի մը որ իր հարստութեան մասին գաղափար իսկ չունի եւ իր անգիտակցութեամբ կը թողու որ իր հարստութիւնը չքանայ:

Դասախօսութենէն ետք տեղի ունեցան կարծիքի փոխանակութիւններ:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՏՈՄՍԵՐ

ՀԱՐՈՒՍՏ ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐԸ

●

— Պատմեցէք նայինք, Տիկիններ, ի՞նչ կայ, ի՞նչ չկայ... Ձեր աղանե՞րը ինչ ջուրի վրայ են... Օրիորդ Աղաւնիս, դո՞ւն ինչպէս ես, նայիմ...

— Փա՜ռք Աստուծոյ, ամէնքս ալ լաւ ենք, ազգին գործերով ժամանակ կ'անցընենք...

— Աղէկ կ'ընէք... Մեզի պէս փաճառականները այնչափ զբաղած են որ ազգը ձեզի պէսներուն մնացած է...

— Իրաւունք ունիք, Պ. Թադէոս, մեզմէ աշխատանք, ձեզմէ ալ դրամ...

— Անանկ է, ունեցողը տալու է:

— Տարի մը, տարի ու կէսէն մեր մատուռը կը շինուի... Հիմակուհիմա շատ բան մը ժողված չենք, բայց յոյս ունինք որ...

— Է՜, կ'ունենաք, մի՛ յուսահատիք... Եկեղեցին կարեւոր բան է...

— Այո՛, շատ կարեւոր...

— Սա մեր եկեղեցական աղօթքները չկա՞ն, սքանչելի բաներ են... «Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար, առ իս լոյս ծագեա՛... Հաստեա՛ հաւատոյ, հաստատեա՛ յոյսով, հիմնեցո՛ սիրով...»

— Հրաշալի՜ են... Մեր նպատակն է որ այդ հրաշալիքները չմեռնին՝ այս օտար հայրենիքներուն մէջ... Բայց...

— Կեցցե՛ս, օրիորդ Աղաւնիս... Աղբար տա մեր Շնորհալի ըսուած մարդը ի՞նչ աղուոր բաներ գրեր է... «Այսօր անճառ, լուսոյն ծագումն ի փրկութեան մեր կատարումն...»

— Խնդիրը այն է որ առանց եկեղեցիի, Շնորհալիները կը մոռցուին... Եւ առանց դրամի...

— Ժամանակին ես ալ տիրացու եղած եմ... Կիրակի առտու կանուխ, եկեղեցի կ'երթայինք եւ աղուոր աղուոր կ'երգէինք... «Նորաստեղծեալ Բանն յանէից գիս կը սպաննէ...»

— Ներողութի՛ւն, ի սկզբանէ... Ինչպէս ըսինք, դրամը անհրաժեշտ է գործի սկսելու հա...

— Հապա՞ սա «Հաւատով Խոստովանիմ»ը... «Բննող զաղտնեաց, մեղայ քեզ կամաւ եւ ակամայ, գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ, թողութիւն շնորհեա՛...

— Մեր ցանկին վրայ ձեր պատուական անունն ալ...

— Ուրիշ հրաշալիք մըն ալ սա «Հրաժարիմք»ը... «Մեղայ զօրութեամբ հոգւոյս, խորամանկութեամբ, անզգամութեամբ, յանդգնութեամբ եւ երկչոտութեամբ, չուայլութեամբ եւ ժլատութեամբ...:

— Այնպէս՝ որ եկած ենք խնդրելու որ դուք ալ...:

— Տալու են, տալու են, ունեցողը տալու է որ այս գիւղն ալ իր մատուռը ունենայ...: Առանց մեր Առաքելական Եկեղեցիին, լմնցած ենք, պիտի կորսուինք:

— Ճի՛շդ ատոր համար ալ, մեր Յանձնախումբը չորս կողմը ինկած է որ քանի մը հազար թով քովի բերէ...:

— Քանի մը հազարով ըլլալիք գործ չէ ատիկա... Են քիչը հարիւր հազար հանելու էք...

— Դժուար է, պարոն Թադէոս:

— Դժուա՞րս ինչ է... Մէյ մը սա աղքատներէն սկսէք... Անոնք մինչ կանխիկ դրամ կ'ունենան... Մեզի պէս չեն... Մենք մեր գործէն դրամ չենք կրնար քաշել...

— Դուք ալ գումար մը խոստա...

— Ե՞ս... Կը ցաւիմ... Ես, քանի մը ամիսէն Ֆրանսա պիտի հաստատուիմ...

— Հոգ չէ, տուէք, յետոյ գացէք:

— Է՜, ատ ըսածնիդ եղա՞ւ հիմա... Ամօթ չէ՞... Մէյ մը դուք հիմերը դրէք, ես Ֆրանսայէն բան մը կը ղրկեմ... Նորէն կ'ըսեմ, սա աղքատներուն օձիքը մի՛ ձգէք:

— Ուրիշ բան մըն ալ կայ... Եկող կիրակի եկեղեցիին համար հանդէս մը...

— Դուք գիտէք որ իմ Տիկինս ատանկ հանդէսներու չերթար... Ատանկ հինդ, տասը տոլարով տեղ չէք հաներ...

— Շնորհակալ ենք, պարոն Թադէոս, ցտեսութիւն...

— Ըսածս չմոռնաք, աղքատներուն օձիքը չձգէք...

— Այո՛, այո՛, Աստուած մէկ օրը հազար ընէ՝ հոգիով, սրտով այդ հարուստներուն...:

ԵՐՈՊԱՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԷՋՄԻԱԾՆԻ կաթողիկոսին Անգլիա այցելութեան առթիւ (19 Ապրիլ 1956), Լոնտոնի Համայնական Խորհուրդին նախագահը, Պ. Ս. Քիւրքճեան, զաղութին անունով խոստացած էր 1500 անգլ. ոսկիի գումար մը հաւաքել Բջնիի վանքին վերանորոգման համար: Լոնտոնի անգլերէն տեղեկատուէն կ'իմանանք թէ այդ գումարը հաւաքուած է արդէն, շնորհիւ մասնաւոր յանձնախումբի մը ջանքերուն եւ Պ. Նուպար Կիւլպէնկեանի առատաձեռնութեան: Տիկիններ Փ. Իզմիտլեան եւ Ս. Քիւրքճեան հաւաքած են 382 ոսկի. Տիկիններ Է. Պէնլեան, Ա. Մութաֆեան, Ռ. Զէյթըր եւ Ս. Մատաթ՝ 324 ոսկի. Տիկիններ Լ. Ապաճեան եւ Է. Ամասեան՝ 386 ոսկի: Գումարը ամբողջացուցած է Պ. Ն. Կիւլպէնկեան՝ 413 ոսկիի նուէրով մը:

ԹԵՀՐԱՆԻ «Արարատ» Միութեան եւ Թեմական Խորհրդի նախաձեռնութեամբ Իրանի հայաշատ քաղաքներուն մէջ պիտի տօնուի դրագէտ Մալխասի Յոբելեանը: Մասնաւոր յանձնախումբեր կազմուած են Թեհրանի, Արաքանի, Իսֆահանի եւ Թավրիզի մէջ:

ՏԽՐՈՒՆԻ— Գահիրէի մէջ մեռած է Պ. Պետրոս Տեփոյեան: Հանգուցեալը 1915ին Ամերիկայէն Կովկաս գացող կամաւորներու խումբին մաս կը կազմէր: Ապա հաստատուած էր Եգիպտոս, ուր կը զբաղէր առեւտրական գործով: Ատենօք մըն ալ վարած է Ռամկավար «Արեւ»ի խմբագրութիւնը:

ԾԱՆՕԹ երգահան Ալան Յովհաննէսի մէկ գործը՝ «Թրիփթիք», նուագուած է Նիւ Եորքի հեռատեսիլէն եւ ձայնասփիւռէն: Գործը կը բաղկանայ երեք մասերէ եւ ունի խմբերգի, նուագախումբի եւ մեներգի բաժիններ:

ՊԱՔՈՒԻ պատանեկան թատրոնին մէջ բեմադրուած է Յովհ. Թումանեանի «Գիքորը»: Վիպակին թատերական վերծանումը կատարած է Գ. Գաբրիէլեան: Ներկայացումը ջերմ ընդունելութեան արժանացած է պատանի հանդիսատեսներու կողմէ:

»ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (234)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

3.— ԶՈՒԻԹԱՑ

●

— Անպատճառ: Բացի այն, որ աստղերը բարի ճանապարհ չեն դուշակում, մենք դեռ սպասում ենք մի քանի զունդերի, որ յետ են մնացել, եւ նրանց գոյութեան մասին ամենեւին տեղեկութիւն չունենք:

— Ուրեմն, այդ երեք օրում, ինչպէս լաւ նկատեց Արտաւազդը, անգործութեան մէջ կարելի է բոլորովին ձանձրանալ:

— Քեռիդ թոյլ չի տայ որ ձանձրանաս, սիրելիս, մէջ մտաւ Հայրը: Նա քեզ համար որսորդութեան ամենափառաւոր հանդէսներ կը պատրաստէ Արաքսի ափերի մօտ:

— Եւ ինձ համար, ընդմիջեց պատանի Արտաւազդը:

— Ի հարկէ, եւ քեզ համար, ասաց Մերուժանը ժպտալով: Առանց քեզ ի՞նչ ուրախութիւն կ'ունենայ մեր որսորդութիւնը:

— Հանաքը մի կողմ, ասաց նա ինքնավստահ պարծենկոտութեամբ: Ես ուզում եմ այդ Պարսիկներին ցոյց տալ Հայ տղայի քաջութիւնը: — Վերջին խօսքերը արտասանեց նա հայերէն, իւր վառվռուն աչքերը խորամանկ կերպով դարձնելով դէպի ներկայ պարսիկ աւագները:

Բայց Մերուժանը ծիծաղելով թարգմանեց նրա ասածը:

— Գիտէ՞ք ինչ է ասում իմ փոքրիկ ազգականը. նա պարծենում է զարմացնել ձեզ իւր քաջագործութիւններով: Եւ ես խոստանում եմ էգուց պատրաստել նրա համար որսորդութեան հանդէս:

— Տեսնենք, էգուց կը տեսնենք, ձայն տուին պարսիկ աւագները լուրջ կերպով.

— Բայց իմ դէմ դուրս բերեցէք իմ հասակակիցներին:

— Ի հարկէ, այնպէս կը լինի: Մենք այժմեանից հրաժարւում ենք քեզ հետ մրցելուց: Մեր բանակում քո հասակակից տղաներ շատ կան:

Սամուէլը ոչինչ չէր խօսում: Նա արդէն իւր ցանկութեանը հասած էր համարում: Մերուժանը հրամայեց, որ միւս օրուայ համար որսորդութեան պատրաստութիւններ լինէին Արաքսի ափերի մօտ:

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Հին Արաքսը զարմանալի որոգայթներ ունէր: Նա ե՛ւ զարմանալի քմահաճութիւններ ունէր: Անյիշելի ժամանակներից յամառութեամբ կռւում էր իւր անհաւասար եղերքի հետ եւ, կարծես, դըժգոհ էր այն նեղ շաւղից որ գծել էր նրա ընթացքի համար նոյնքան քմահաճ բնութիւնը: Նա սիրում էր ընդարձակութիւն, սիրում էր ազատութիւն: Նեղ շաւիղը վրդովեցնում էր նրան:

Երբեմն լեռնային երկու զուգահեռական զօտիներ միաբանւում էին, եւ սեղմում էին նրան իրանց անձուկ եւ խորին ձորակի մէջ: Այդ միջոցին նրա կատաղութիւնը չափ չունէր: Ահռելի յորձանքներով զարկւում էր իւր ապառաժոտ ափերին, գոռում էր, գոչում էր, փրփրում էր, եւ մարդ կարծես լսում էր նրա սոսկալի որոտմունքի մէջ այս ճակատագրական խօսքերը. «Նե՜ղ է... նե՜ղ է... խեղդւո՜ւմ եմ...»:

Երբեմն լեռնային զօտիների միաբանութիւնը խախտւում էր, բաժանւում էին միմեանցից, հեռանում էին միմեանցից, եւ բաց էին անում նրա առջեւ լայն, ընդարձակ տարածութիւն: Այդ միջոցին նրա կամայականութիւնը չափ չունէր: Ազատուելով իւր նեղ կիրճից, մի չար վիշապի նման, անխնայ կերպով ողողում էր, հեղեղում էր իւր հարթ, կանաչազարդ ափերը, եւ կամ, մի արբեցած հսկայի նման, երբեմն դէպի աջ էր թեքւում, երբեմն դէպի ահեակ էր խոտորւում, եւ երբեմն ուղիղ ճանապարհով էր գնում:

Նա իւր ազատութիւնը խելացի կերպով վայելել չգիտէր: Յանկարծ վիթխարի թեւքերը բաց էր անում, խլում էր ցամաքից մի կտոր հող եւ, ճնշելով իւր զով գրկի մէջ, կղզիացնում էր նրան: Առ ժամանակ երեխայական սիրելութեամբ՝ սկսում էր փայփայել եւ խ՚ամել իւր խաղալիկը: Կղզին աճում էր, կանաչազարդւում էր, աճում էին թուփերը եւ վառվռում էին ծաղիկները: Երկնքի թռչունը հիւսում էր այնտեղ իւր բոյնը, վայրի անասունը սնուցանում էր այնտեղ իւր ձագուկներին: Կղզին ներկայացնում էր մի գեղեցիկ փունջ, որով զուարճանում էր նա եւ, պճնասէր երիտասարդի նման, զարդարում էր իւր հպարտ կուրծքը: Բայց յանկարծ, կարծես, ձանձրանում էր նա, ալիքները փրփրալով բարձրանում էին, կոհակները կատաղաբար մռնչում էին, եւ մի քանի րոպէի մէջ կըլանում էին գեղեցիկ զարդը, եւ նրա հետքն անգամ չէր երեւում:

Հայոց գետերի թագաւորը վարւում էր իւր յօրինած կղզիների հետ նոյն կերպով, որպէս Հայոց երկրի թագաւորը վարւում էր իւր մէջ կղզիացած նախարարութիւններին հետ:

ՐԱՖՖԻ

տար պետութեան մը կողմէ լեցնելու համար Միջին Արեւելքի կարծեցեալ պարապը պիտի ստեղծէ վտանգաւոր կացութիւն մը եւ պիտի խանգարէ խաղաղութիւնը այդ շրջանին մէջ։ Եթէ ուժի պարապ մը կայ Միջին Արեւելքի մէջ, պէտք է լեցուի նոյն շրջանին երկիրներուն կողմէ, անոնց զօրութեամբ եւ միութեամբ։ Եթէ ընդունինք որ օտար պետութիւն մը փորձէ լեցնել այդ պարապը, այդպէս ճամբայ բացած կ'ըլլանք բոլոր օտար պետութեանց համար որ կ'ուզեն դէպի այդ շրջանը խուժել»։

Հնդկաստանի այս դիրքը մեծ զարմանք պատճառեց Ուաշինկթընի մէջ, մանաւանդ որ Պ. Նեհրու դեռ վերջերս հոն էր եւ ծանօթ՝ ամբողջ անցուդարձին։

× Թասիօ — Մոսկուա երկար զեկուցումով մը կը բացատրէ թէ Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ որ Մ. Նահանգները «նուաճողական եւ գաղթատիրական քաղաքականութիւն մը կը հետապնդեն Միջին Արեւելքի մէջ։ Մ. Նահանգները արաբական երկիրները կը նկատեն ոչ թէ դերիշխան պետութիւններ, այլ նպատակակէտներ՝ աշխարհակալութեան համար, զըրկուած՝ ամէն իրաւունքէ»։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Լաքոստ, արգիլեց Փառի-Փրէս, Ֆրանս-Սուառ եւ Լը Մոնտ լրագիրներու վերջին թիւերուն մուտքը Ալժէի մէջ։ Այս առթիւ կը բացատրէ թէ վերոյիշեալ թերթերէն երկուքը «անկատար տեղեկութիւններ» հրատարակած էին։

Թունուզի վարչապետը, Հապիպ Պուրկիպա, բուռն ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանսայի դէմ, Լիբիոյ վարչապետին առջեւ.— «Թունուզի ժողովուրդին համակրանքը Ալժերիոյ հետ է եւ ոչ թէ Ֆրանսայի։ Մեր Լիբիացի բարեկամներուն հետ արդէն իսկ մշակած են ծրագիր մը, ալժերիացի ժողովուրդին օգնելու համար։ Միւս կողմէ, պիտի ջանանք համոզել Ֆրանսան, թէ մինչեւ որ Ալժերիոյ հարցը չկարգադրուի տեւական եւ անկեղծ բարեկամութիւն մը չի կրնար գոյութիւն ունենալ Ֆրանսայի եւ Հիւս. Ափրիկէի ժողովուրդներուն միջեւ։ Երկու լուծում կ'առաջարկենք Ֆրանսայի. մէկ կողմէ՝ անվերջանալի պատերազմ մը, որ պիտի չկրնայ խորտակել ալժերիացի ժողովուրդին հերոսական դիմադրութիւնը. իսկ միւս կողմէ՝ արինահեղութեանց դադարումն ու առելի անցեալի մը մոռացումը»...։

Պուրկիպայի այս յայտարարութիւնը մեծ տհաճութիւն պատճառեց Ֆրանսայի մէջ։ Մորիս Ֆոր, որ Թունուզ պիտի մեկնէր բանակցութեանց համար, յետաձգեց իր ճամբորդութիւնը, խորհրդակցելով վարչապետին հետ։

× Կառավարութիւնը իր մշակած յայտարարութիւնը նախարարական խորհուրդին պիտի յանձնէ ուրբաթ օր։

Ահաբեկումները կը շարունակուին Ալժերիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ։ Մարոքի հետ յարաբերութիւնները մեղմացած են եւ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին մօտերս։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՋՈՋԵՐԸ ՓԵՇԹԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի մէջ հրատարակուած զեկոյցի մը համաձայն, յունուար 1էն 4 կարեւոր ժողով մը գումարուած է Փեշթայի մէջ, մասնակցութեամբ Խրուշչեւի, փոխ-վարչապետ Մալենկովի եւ Պուլկարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ ներկայացուցիչներուն։ Չէին հրաւիրուած Լեհաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչները, նկատելով որ երկու երկիրներն ալ քննադատած էին խորհրդային զօրքին միջամտութիւնը Հունգարիոյ մէջ։ Այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ «ձախողած են հակայեղափոխութեան փորձերը» եւ թէ թոյլ պիտի չտան որ Հունգարիան անջատուի համայնավար ճակատէն։ Հինգ երկիրներուն ներկայացուցիչները խոստացած են ամէն աջակցութիւն ընծայել Հունգարիոյ։ Ժողովը կը ներբողէ խորհրդային բանակին «աջակցութիւնը» վերջին դէպքերու ընթացքին։

———

967 ՀՐԵԱՆԵՐ Նափոլի հասան Եգիպտոսէն, «Մըսր» նաւով։ Իրագեկներ կը հաստատեն թէ առաջին կարաւանն է այս եւ ուրիշներ ալ պիտի հասնին հետզհետէ։ Եգիպտոսի Հրեաներուն թիւը կը հաշուեն 45.000։ Հանգանակութիւն մը բացուած է Մ. Նահանգներու Հրեաներուն մէջ, հարիւր միլիոն տոլար հաւաքելու համար։

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ վեցամսեայ յաւելման օրէնքը պիտի շարունակուի մինչեւ 1961, համաձայն նոր հրամանագրի մը, որ հրատարակուած է պաշտօնաթերթին մէջ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Կ. Փափազեանէ (Լիոն) 1000 ֆրանք։

ՊԵԼՃԻՔԱՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Գեղարուեստական ցերեկոյթ նուիրուած ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆի Պելճիքա ուսանողութեան յիսնամեակին։

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Պրիւսէլի Համալսարանի Ուսանողական Տան մէջ, 22 Ավընիւ Փօլ Հէկէր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ եկեղեցւոյ շինութեան.— Պ. Յակոբ Վարժապետեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ 1000 ֆրանք։ Պ. Յակոբ Պէրպէրեան 500 ֆր. նոյն առթիւ։ Տիկին Զուարթ Թորիկեան 1000 ֆր.։ Տիկին Հաճի Մարիցա Պօյաճեան իր զաւկին՝ Արամ Պօյաճեանի ամուսնութեան առթիւ ընդ Օր. Սիլվա Աբրահամեանի 40,000 (քառասուն հազար) ֆրանք։

ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՏՈՒՌԻՆ ՀԱՄԱՐ

Յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է.— Տարօնեան, Մինասեան Հրանդ, Թորանեան Օննիկ, Տիկին Վերսթրաթ, Սարեան Գրիգոր, Ինճեան Եղսաբեթ, Ոմն 5000ական ֆրանք։

Պետիկեան հայր եւ որդի, Պետեան Արմենակ, Ֆիչիճեան Համբարձում, Մինասեան Գալուստ 10,000ական ֆրանք։

Կիւրճեան Ժիրայր 1000, Նուրիճանեան Կարօ 12,000, Առաքելեան Մերկեր 2000 եւ Տողրամաճեան Վազգէն 100,000 ֆր.։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՏՈՒՆ ՓԵՍԱՑ, կատակախաղ երեք արարա։ Գրեց Ռոժէ Ֆերտինան, թարգմանեց Ժորժ Սարգիսեան։ Հրատ. Համազգային ընկերութեան Թատերասէրներու Միութեան։ Տպ. Պէյրութ։

ԵՌԶԿԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Պէյրութէն հասած են Եոզկատի եւ շրջանի 1957ի օրացոյցները։ Ստանալու համար դիմել Պ. Երուանդ Աստանալեանի (Իսի լէ Մուլինօ)։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօնական Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէնի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը, որ ուսուցիչին մահուան հետեւանքով ընդհատուած էր, պիտի վերսկսի Բարեգործականի սրահին մէջ, 19 ռիւ Վանթիւր, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 19-21։ Արձանագրուելու համար դիմել նոյն օրերը, ժամը 18-19։ Կը հրաւիրուին ծնողները օգտուիլ այս առիթէն, իրենց զաւակները ղրկելով դասընթացքին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Պանեէօ-Քաշանի Ֆր. Կ. Խաչի պարահանդէսը փետրուար 10ին։

\#

Ս. Խաչ ընկերակցութեան տարեկան պարահանդէսը կիրակի 10 փետրուարին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ իրիկուն, 11 Յունուար, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը։

Դասախօս՝ Պ. Վ. ՉԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ։

Նիւթը՝ Մատթէոս Մամուրեան եւ նախայեղափոխական շրջանը։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։։ Մուտքը ազատ է։

ՋՈՒԱՐԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

12 Յունուար, Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 8,45ին

THEATRE PAUL FARALICQ, 21, RUE YVES-TOUDIC - PARIS - 10e

(Métro : République).

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի

ՎԱՐՁՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆ

Մասնակցութեամբ

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ՆՇԱՆԵԱՆԻ, ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆԻ եւ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ կը մասնակցի Հայաստանեան երգերով ընկերակցութեամբ շնորհալի դաշնակահարուհի Օ. ՍՕՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ։

❖ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ❖

Տիկին Ֆէսլեանի, Օր. Դարոնի եւ ուրիշներու կողմէ, ընկերակցութեամբ ԹԱՌԻՍ ԳԱՐԵԳԻՆԻ։

Իրենց երգերով, պարերով եւ արտասանութիւններով կը մասնակցին նաեւ Օր. Կիլիկիա Գնդունի, Օր. Շաքէ Ստեփան, Օր. Դարոն, Արտաշէս Գմբէթեան, Պ. Դարոն։ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

Խօսք կ'առնեն ՍՏԵՓԱՆ ՏԻՐԱՆ եւ ՅԱԿՈԲ Ժ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՄՈՒՏՔ 300 եւ 500 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կը ծախուին սրահին մուտքը ժամը 8էն սկսեալ եւ Միութեան անդամներուն մօտ

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTID[illegible] ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • MERCREDI 9 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7777 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3588

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՅՆ ԿԵՂԾԻՔԸ

*

Պատմական պիտի մնայ այն պաշտօնական զեկոյցը որ հրատարակուեցաւ Յունուար 6ին, Մոսկուայի մէջ, գաղանի խորհրդակցութեան մը առթիւ:

Այդ զեկոյցին համաձայն, Յունուար 1էն 4 խորհրդաժողով մը գումարուած է Փեշթայի մէջ, մասնակցութեամբ Խ. Միութեան (Խրուշչեւ եւ Մալենկով), Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ ներկայացուցիչներուն:

Անշուշտ օրակարգին գլխաւոր նիւթն էր Հունգարիոյ կացութիւնը:

Բանաձեւն ալ պատրաստ է.

— «Փարատեցաւ փաշական դիկտատուրա մը հաստատելու սպառնալիքը: Ի դերեւ ելան ներքին հակայեղափոխութեան եւ աշխարհակալութեան յարձակողական շրջանակներու այն ծրագիրները որ կը ձգտէին եւրոպական նոր պատերազմի մը վտանգաւոր վառարանի մը վերածել Հունգարիան: Վճռական պատասխան մը տրըուեցաւ աշխարհակալ շրջանակներու այն փորձերուն որոնց նպատակն էր խախտել ընկերվարական ճակատին միութիւնը»:

Ուրեմն, ուրախութեամբ կը հաստատեն թէ արեան մէջ խեղդուեցաւ ապստամբութիւն մը որ կատարեալ մղձաւանջ մը դարձած էր կարմիր աշխարհակալներուն համար, շաբաթներէ ի վեր:

Ամբողջ երկիր մը «օգնութի՜ւն» կ'աղաղակէր Եւրոպայի սրտին վրայ, կուրծք տալով սուր թնդանօթներու, հրասայլերու եւ գնդացիրներու կրակին:

Բանուորն ու գիւղացին մահը աչք առած էին, վերագտնելու համար իրենց ազատութիւնը և ինքնորոշման իրաւունքը:

Մօտաւորապէս երկու հարիւր հազար հոգի հեռացած են իրենց հայրենիքէն եւ փախուստը չէ դադրած տակաւին:

Եւ դեռ կարելի չէ եղած ճշդել աքսորականներուն, սպանեալներուն եւ վիրաւորներուն թիւը:

Յեղափոխութեան ալիքները սարսեցին ծերացած Եւրոպան ալ, եւ գիտակից մտաւորականութիւնը գլուխ բարձրացուց, առաջնորդութեամբ ազատ Ֆրանսայի:

Մինչեւ անգամ ճեղքեր բացուեցան համայնավարական ճակատին վրայ, բոլոր երկիրներուն մէջ: Հրապարակային մեղադրանքներ, խմբական հրաժարումներ, դղրդալից ցոյցեր:

Ցարդանքի արտայայտութիւն մըն ալ տեղի ունեցաւ այս երկրի Ազգ. Ժողովին մէջ, կրակոտ ճառերով եւ պաշտօնական բերաններով:

Յետոյ, զանազան բանաձեւեր քուէարկուեցան Ազգաժողովին մէջ, դէտեր ղրկելու համար, գլխաւորութեամբ ընդհ. քարտուղարին:

Մոսկուայի պաշտօնական զեկոյցը կ'անտեսէ՛ այս բոլորը, եւ կը ծանրանայ «Փաշական» վտանգին վրայ, — բառ մը որ յաճախ կը յիշեցնէ երբեմնի ծամոյը՝ «կեավուր»:

Զեկոյցը կը փորձէ ուրիշ կեղծիք մը, — իբրեւ թէ ապստամբութիւնը ուղղուած էր ընկերվարական ճակատին միութեան դէմ:

Բոլշեւիկները վերջերս շատ կը գործածեն ընկերվարական *բառը, փոխան* համայնավարի, *շփոթութիւն ստեղծելու համար:*

Անոնք շատ լաւ գիտեն որ բուն ընկերվարութիւնը սկիզբէն ի վեր ճակատ յարդարած է իրենց դէմ:

Գիտեն նաեւ, որ Հունգարիոյ ազատագրական շարժումը կը վայելէր միջազգային ընկերվարութեան կատարեալ համակրանքը:

Բուն փաշականութիւնը այն է որ արեան բաղնիքի մը վերածեց Փեշթան, կարմիր բանակին միջոցաւ, եւ որ նոյն ճակատագիրը կը սպառնայ բոլոր գերի եւ ստրկական երկիրներուն: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

•

ՈՉ ԱՐՇԱՒԱՆՔ, ՈՉ ԱԼ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ

Կ'ՈՒԶԵՆ ԿԱՆԽԵԼ ԵՐՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԸ. — Ի ՀԱՐԿԻՆ ԶԷՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԴԻՄԱԴՐԵՆ ԶԻՆԵԱԼ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ. — ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԷՄ

Այզընհաուըրի յայտարարութեան ընթերցումէն ետք, Մ. Նահանգներու Երեսփ. Ժողովը եւ Ծերակոյտը սկսան քննել եղած առաջարկները: Առաջին առթիւ Երեսփ. Ժողովին արտաքին գործերու յանձնաժողովին ներկայացաւ արտաքին նախարարը, Պ. Տըլլըս, ծրագիրը բացատրելու եւ ուրիշ լուսաբանութիւններ հաղորդելու համար: Եւ անմիջապէս յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները արշաւանք պիտի չկատարեն Միջին Արեւելքի այս կամ այն երկրին վրայ, անոր կառավարութիւնը տապալելու համար, ինչպէս ալ հաստատուած ըլլայ: Մ. Նահանգները կ'ուզեն ապահովութեան միջոցներ ձեռք առնել համայնավարական բաց յարձակման մը դէմ եւ տնտեսական օգնութիւն ընծայել: Որպէսզի խաղաղութիւնը պահպանուի Միջին Արեւելքի մէջ, Մ. Նահանգները պէտք է բացորոշապէս եւ արագօրէն յայտնեն որ ի հարկին իրենց զինեալ ուժերով պիտի դիմադրեն համայնավարական զինեալ յարձակման: Ճիշդ է որ այս յայտարարութեան առթիւ յարաբերութիւնները պիտի լարուին Խ. Միութեան հետ. բայց այդ ազդարարութիւնը «պիտի կեցնէ երրորդ աշխարհամարտը, սկսելէ առաջ»:

Նախարարը խնդրեց որ յանձնաժողովը հաւանութիւն յայտնէ արագօրէն թէ զինեալ միջամտութեան բանաձեւին եւ թէ առաջարկուած տնտեսական օգնութեան (400 միլիոն տոլար երկու տարուան համար):

Յանձնաժողովին անդամները շարք մը նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին Պ. Տըլըսի որ պատասխանած առեն մասնաւորապէս շեշտեց.

— *Ըսուեցաւ թէ Մ. Նահանգները այժմ կ'ուզեն ձեռնարկ մը կատարել, նման անոր զոր կարգ մը ուրիշ երկիրներ կատարեցին վերջերս: Մեր ընելիքը ճիշդ հակառակն է: Մենք կ'ուզենք բացորոշապէս յայտարարել թէ երբեք զինեալ ուժ պիտի չգործածուի որ եւ է երկրի հողային ամբողջութեան դէմ: Վերջերս կարգ մը ձեռնարկներ կատարուեցան որոնք մեր կարծիքով կը հակասեն դաշնագիրներով եղած յանձնառութեանց: Տարբեր բաներ են երկիր մը ռմբակոծել եւ անոր օգնութեան հասնիլ, իր իսկ խնդրանքով, երբ վտանգուած է: Կը վստահեցնեմ ձեզ թէ այն օդանաւերը որոնք վերջերս ռումբեր արձակեցին Գահիրէի վրայ եգիպտական կառավարութեան խնդրանքով չէր որ կատարեցին այդ գործը»:*

Աւելորդ է ըսել թէ ակնարկը ուղղուած է Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ: Պ. Տըլըս շարունակեց.

— *«Մ. Նահանգները պիտի չարշաւեն միջին արեւելեան որ եւ է երկրի վրայ, նոյն իսկ եթէ ազգային համայնավարութիւն հաստատէ: Մ. Նահանգները այդ խրողութիւնը պիտի ընդունին այնպէսինչպէս ըրին Թիթոյական Եուկոսլաւիոյ հանդէպ: Անշուշտ սակայն մեր քաղաքականութեան մէկ տկար կողմն է, բայց մեր ապրած աշխարհը այդպէս կը պարտադրէ մեզի: Ուրիշ կառավարութիւններ տարբեր գաղափարներ ունեցան այս մասին: Իրենց նպատակն էր վերջ տալ խռովայոյզ գործունէութեան տապալելով ե-*

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ՓԱՌԱՒՈՐՈՒԵՑԷ՛Ք...

Թուրքերէն *Վաթան* թերթին յեղյեղուկ խմբագրապետը, Ահմէտ Էմին Եալման, վերջերս փաղաքշական գրութիւն մը նուիրած էր իր հայ «վաթանտաշ»ներուն:

Ինչպէս բոլոր թուրք խմբագիրներն ու յօդուածագիրները, Ահմէտ Էմին Եալման եւս ջրհեղեղէն կը սկսի, ըսելու համար թէ երկու ժողովուրդները բարեկամաբար կ'ապրէին, սակայն ցարական Ռուսիա թունաւորեց միտքերը, «իրարու դէմ լարելով երկու կողմերը»:

Ոչ հակահայ հալածանք եւ հարստահարութիւն, ոչ բանտ ու աքսոր, ոչ պարբերական ջարդեր եւ ի վերջոյ բնաջնջում, այլ միայն արտաքին միջամտութիւն...

Կարելի է առանձին քննել յօդուածին այս մասը. մանաւանդ որ թուրք խմբագիրը կը յայտարարէ թէ «ժամանակը հասած է նոր էջ մը բանալու համար թուրքհայ յարաբերութեանց մէջ:» (24 Դեկտ. 1956):

Ահմէտ Էմին Եալման մասնաւոր գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ.

— *«Այսօր, Հալէպի մէջ ընդհանուր առումով Թուրքերէն կը խօսուի: Աստ աղբիւրը Հալէպի Թուրքերը չեն: Թուրքերը չեն կրնար իրենց լեզուական հմտութիւնը նոր սերունդներուն փոխանցել, լեզուի տեսակէտով կ'արաբանան: Բայց Հայերը միջոց դարձած են որպէս զի Հալէպը Թրքախօս քաղաքի մը վերածուի:*

Այս անգամ Պէյրութ այցելած ատեն ալ մեծ գոհունակութեամբ տեսայ որ Թուրքերէնը տիրապետող դարձած է նոյնպէս Հայերու միջոցաւ: Ուր որ երթաք ամէն քայլափոխի Թուրքերէն կը լսէք: Խանութներու մեծ մասին մէջ Թուրքերէն կը խօսուի»:

Անշուշտ երախտապարտ են բոլոր թրքախօս Հայերը, թուրք խմբագրին այս հրապարակային գնահատութեան համար:

Ուրիշ թուրք խմբագիրներ ու թղթակիցներ ալ, ուր որ երթան, միշտ մասնաւոր գոհունակութեամբ կը յիշեն այս պարագան:

Եւ այս՝ տարիներէ ի վեր: Ոչ միայն Սուրիոյ կամ Լիբանանի, այլեւ Փարիզի եւ Ամերիկայի Հայերու մասին խօսած ատեն:

Թուրք խմբագիրը պերճախօս պարագայ մը եւս կը յիշէ.—

Ոչ թէ Թուրքերը, այլ Հայերն են որ կը տարածեն թուրքերէնը Հալէպի եւ Պէյրութի մէջ:

Փառաւորուեցէ՛ք...

ՎԱՀԷ

ՍՈՒԷԶԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

•

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը որոշած է տեղի չտալ Եգիպտոսի նոր սպառնալիքներուն, որոնց համաձայն Սուէզը պիտի փակէ անգլիական եւ ֆրանսական նաւերուն առջեւ, եթէ Իսրայէլ չպարպէ Կազայի շրջանը: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական յայտարարութիւն մը կ'ըսէ թէ այդպիսի խտրութիւն մը հակառակ է 1888ի պայմանագրին եւ կը խախտէ Ազգաժողովին տրուած հաւաստիքը: Անգլիոյ արտաքին նախարարը յանձնարարեց իրաւասու իշխանութեան անմիջապէս պատասխանել Եգիպտոսի առարկութեանց:

× *Ջրանցքին մաքրագործման աշխատանքները կը շարունակուին: Տասներեք արգելափակուած նաւեր ճամբայ ելան դէպի Միջերկրական:*

× *Իսրայէլ կը ծանուցանէ թէ վերջացած է Սինայի անապատին պարպումին առաջին մասը: Գաղտնի կը պահուի պարպուած տարածութիւնը: Երկրորդ շրջանը պիտի սկսի մօտերս:*

× *Քրուփի հաստատութիւնը պատրաստակամութիւն յայտնած է մասնակցելու Ասուանի ամբարտակին շինութեան:*

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

•

«ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ ԴԱՒԵՐԸ ՊԻՏԻ ՁԱԽՈՂԻՆ ՄԵՐ ՄԻՈՒԹԵԱՄԲ»

Կարմիր Չինաստանի վարչապետը, Չու Ան Լէ, Մոսկուա հասաւ Յունուար 7ին: Դիմաւորելու համար օդակայան գացած էին հազարեակ մը նախարարներ, պետական եւ կուսակցական վարիչներ, զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները եւ օտար դեսպանները: Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին ապահովութեան համար: Ազգային քայլերգներու նուագումէն ետք Չու Ան Լէ աչքէ անցուց Մոսկուայի պահակախումբը: Խ. Միութեան վարչապետը, Բուլկանին չինական պատուիրակութիւնը ողջունեց յանուն կառավարութեան: Չինաստանի վարչապետը շնորհակալութիւն յայտնեց իր մայրենի լեզուով եւ ողջունեց Խ. Միութիւնը իբրեւ այն երկիրը ուր տեղի ունեցաւ բանուորական առաջին յեղափոխութիւնը: Շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Չինաստանի տրամադրուած տնտեսական եւ արհեստագիտական օգնութեան համար: Յետոյ յարձակեցաւ Այզընհաուըրի վարդապետութեան վրայ, ըսելով թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի տեղն անցնիլ Միջին Արեւելքի մէջ:

Չու Ան Լէ յայտարարեց թէ «յաւիտենական է եւ անխորտակելի» խորհրդային եւ չինացի ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը եւ թէ իրենց «միջազգային ամենաբարձր պարտականութիւնն է զօրացնել զայն: Ընկերվարական երկիրներու հզօր միութիւնը՝ առաջնորդութեամբ Խ. Միութեան, երաշխիք մըն է խաղաղութեան եւ յառաջդիմութեան: Ձախողման դատապարտուած են աշխարհակալներու դաւերը՝ շնորհիւ Խ. Միութեան եւ Չինաստանի միութեան: Պարտուեցաւ աշխարհակալութեան մոլեգին արշաւը ընկերվարական երկիրներու դէմ»: Յետոյ թելադրեց արթուն կենալ, խափանելու համար յարձակողական եւ խռովայոյզ ձեռնարկները:

Բանակցութիւններն սկսած են երկու երկիրներուն միջեւ, հաւասարէ հաւասար: Չինաստանի վարչապետը Յունուար 15ին պիտի այցելէ Հունգարիա, որուն դէմ խորհրդային զօրքին կատարած գործողութիւնները ջերմապէս գնահատած էր: Յունուար 16ին պիտի վերադառնայ Մոսկուա, իր եզրակացութիւնները հաղորդելու համար: Պիտի այցելէ նաեւ Աֆղանիստան եւ Հնդկաստան: Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեանց:

Զինական պատուիրակութիւն մը Լեհաստան պիտի երթայ, բանակցելու համար տնտեսական օգնութեան մը մասին: Վարչապետն ալ Վարշաւա պիտի հանդիպի ուրբաթ օր: Լեհաստան Փեքինի օգնութեան դիմած է, նկատելով որ Մ. Նահանգները տրամադիր չեն երկարատեւ վարկ մը բանալու:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ *վարչապետին այցելութեան առթիւ, Մոսկուայի թերթերը կը ծանուցանեն թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է, ինչ որ կը նշանակէ թէ աւելի պիտի դժուարանայ Գերմանիոյ երկու մասերուն միացումը: Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը կը մտածէ ուղղակի բանակցիլ Խ. Միութեան հետ:*

ՇԱՀԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Իր յանկարծական մեկնումը կը ցնցէ մեզ, ոչ թէ որովհետեւ կեանքի մը արեւը կը հիջի Սփիւռքի մառախլապատ երկինքին վրայ, այլ մանաւանդ, որովհետեւ անոր նմաններուն թիւը վերջանալու մօտ է արդէն։

Սերունդի մը՝ որուն ճակատագիրը այնքա՜ն ողբերգական եղաւ. սխներէն մէկն էր ան՝ որ ահա կը խորտակուի օտար երկրի մը մէջ։ Եթէ գոնէ անոր վերջին շունչը, այս դառնակսկիծ վերջալոյսէն առաջ, ինկած ըլլար մեղմօրէն, թախծոտ քաղցրութեամբ մը, հայրենի հողին վրայ... Եթէ գոնէ անոր շուրջը գտնուէին հողեվարքի եւ անձկալից վայրկեաննե - րուն, ալօթամրմունջ շրթներով քանի մը տղաք, անոնցմէ՝ որոնք երախտագիտութեան սրբանուէր պարտքը ունին, իրենց ուսուցչին հոգիէն ստացած ըլլալով լոյսը եւ գեղեցկութիւնը պաշտելու վեհադոյն դասը։

Թերեւս ալ առանձնութեան մէջ մեռաւ ան. գրեթէ խաւարած աչքերը սեւե - ռուն տեսիլքի մը՝ որուն խորհուրդը ուրիշ բան չէր, եթէ ոչ՝ կեանքի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին՝ իրեն հետեւող, սիրտը եւ միտքը խանդավառող աչքը մեր աշխարհի բոլոր ներդաշնակ բաներուն հանդէպ։

Եւ ահա, երբ աչքերն ալ գոցուեցան, եւ շրթներուն վրայ մաայլին կնիքը թանձրացաւ, մենք ուրիշ ոչինչ գտանք նշելու, այլ միշտ, իր անայլայլ դիծերուն մէջ կիսաւարտ մնացած, բազմաշնորհ գոյութեան մը պատկերը։

Իմ բոլոր հանդիպումներէս ետքը անոր հետ՝ զգացած եմ միշտ նորաստեղծ հրապոյրի մը ճաճանչը մտքին մէջ։ Անոր անձէն կը ճառագայթէր հաղորդական հմայք մը՝ որ իմացութեան խորունկ եւ անդորր ներկայութենէն կը բխէր։ Կարծես մրրկայոյզ ոչինչ կար անոր հոգիին մէջ՝ որ կը նմանէր հանդարտ մակերեսով ծովի մը՝ որուն խորութեան մէջ վայրագ փոթորիկին խռովքը կը պատրաստուի։

Վիշտը, անձկութիւնը, սուգը գաղտնօրէն կրծած ու մաշած էին անոր սիրտը որ ճաթած աղամանդի մը պէս կը շարունակէր շողալ տակաւին, բայց այդ շողիւնին մէջ այլեւս անտեսանելի չէր արցունքը։

Անթիլիասի մէջ իմ անցուցած անմոռանալի օրերուս ընթացքին, յաճախ կը տեսնէի զինքը։ Միշտ ներահայեաց, կարծես քէն բրած աշխարհի դէմ. բայց ինքնամփոփ, որպէսզի ուրիշներուն չզգացնէր իր հոգեմաշ տառապանքը։

Երեկոները, ընթրիքէն ետք, պտոյտի կ'երթայինք միասին։

Ծովափ կ'իջնէինք, եւ հոն քարերու վրայ նստած, կ'ունկնդրէինք, երկուքս ալ ունայն համարելով ամէն խօսք, ալիքներուն յաւերժաձայն ներդաշնակութիւնը։

Նուագին մասին անոր յայտնած գաղափարները կը հրապուրէին զիս։ Անոնց մէջ կը գտնէի կշռոյթի լուսեղէն հոսանք մը որ զիս կը միացնէր տիեզերքի խորհուրդներուն։

Զափի գիտակցութիւնը իր ծայրագոյն աստիճանին կը հասցնէր ան։ Ո՛չ մէկ աւելորդ կաթիլ անոր մեղի ընծայած գինովութեան բիւրեղ բաժակներուն մէջ։ Ոչ մէկ ջնջելի բառ այն խօսքերուն մէջ՝ որոնցմով պանծացուցած է Կոմիտասը։

Թերեւս արդար պիտի ըլլայինք յայտնելով մեր ցաւը որ ան կը մեկնի մեզմէ՝ առանց թողելու այն ժառանգութիւնը՝ զոր իրմէ սպասելու իրաւունքը տուած էր մեզի։

Իր իմացական շնորհներուն հետ խոտոր կը համեմատի ինչ որ ունինք այսօր իրմէ։

Հոգեմայլանքը զոր ան կը զգար գեղեցիկին հանդէպ, պաշտումը անոր խորա - նին առջեւ, լռութեան պարտադրանք մը եղած էր կարծես։ Մենակեացի մը խառնուածքը ունէր ան։ Գոհութիւնը իր հոգիին համար՝ պատճառ եղաւ որ իր լսած անհուն ներդաշնակութիւնները լսելի չըլլային ուրիշներէն, եւ մենք զրկուած մնացինք այսպէս։

Ահա՛ ես զինքը կը տեսնեմ առանձնա - ցած անսահման անտառի մը մէջ՝ ուր ան իր գաղտնի մեհեանը ունէր։ Խնկարոյր ամպի մը մէջ պարուրուած, ան կը ծնրադրէր երկար ժամերով իր պաշտած աստուածներուն առջեւ։

Անոր շրթներուն մեղմաձայն աղօթքը նման էր տերեւներու սօսափին եւ կարկաչին մարգարտահոս աղբիւրներու։

Երբ ան դուրս կուգար խորհուրդներու ստախիտ անտառէն, կը սպասէինք անհամբեր որ բան մը բերէր իր հետ. գոնէ բեկորը մամռապատ քարի մը՝ որուն կըպած ըլլար խեցի մը ոսկեզոյն։

Բայց ան միշտ ձեռնունայն կուգար, անտառին ու մեհեանին, աստուածներուն եւ դիցուհիներուն ամբողջ կախարդանքը միայն իրե՛ն վերապահելով։

Թերեւս, օր մը, մենք ալ մեր բաժինը ունենայինք, եթէ շարունակէր լոյսին նաւարկութիւնը օրերու ծովին վրայ...

Բայց կանանչ դրան առջեւ այս անգամ անո՛ր կը սպասէր դարանակալ մահը՝ որ միշտ հետեւած էր մենակեացին քայլե - րուն դէպի մեհեանը գեղեցկութեան...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՋԵՐՄԱՉԱՓ...
ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի 21 դեկտ. թիւին մէջ Վահէն կը յիշէր կարգ մը մանկական եւ պատանեկան պարբերականներ «Լուսաբեր», «Պարտէզ», «Ընտանիք», «Արմենուհի» եւ Փարիզի վաղամեռ «Արաքս»ը։

Վերոյիշեալ պարբերականները կը հրատարակուին մանուկներու եւ պատանիներու դաստիարակութեան եւ զբօսանքին համար։ Ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի եւս կ'օգտուին։

Երբ «Յառաջ»էն կ'իմանանք թէ Թեհրանը ունի իր «Լուսաբեր»ը եւ «Արմենուհի»ն, Պոլիսը իր «Պարտէզ»ը, Վենետիկի Մխիթարեանները իրենց «Ընտանիք»ը, կը նշանակէ թէ պատանեկութիւնը արդէն իսկ ի վիճակի է մարսելու այդ հրատարակութիւնները եւ փոխադարձաբար կ'ապրի ու կ'ապրեցնէ։ Եւ կը մղուինք բաղդատել մեր երջանիկ գաղութին հետ։

Ինչո՞ւ համար «Արաքս»ը չկրցաւ տեւել։ Անոր համար որ երբ ծնողքները բաժանորդագրուեցան ի հաշիւ իրենց զաւակներուն, այս վերջինները պատրաստուած չէին ճանչնալու գիրերը, կամ գիտցողներն ալ կարդալով մարսելու իրենց կարդացածը, հակառակ թերթին պատկերազարդ եւ հրապուրիչ հանդամանքին։

Հազար բաժանորդի վրայ երբ 300ը կը վճարէին, կրնանք ենթադրել թէ միայն 300 մարսողներ կային Ֆրանսայի պէս կարեւոր այս գաղութին մէջ։ Թերեւս աւելի քիչ, երբ նկատենք որ պարտաճանաչ ծընողքներ միշտ ալ վճարած են իրենց բաժնեգինը, հոգ չէ թէ իրենց զաւակները բնաւ չեն օգտուած։ Իսկ մնացեալ 700ը ոչ իսկ արժան դատած են վճարել առ ի քաղաքավարութիւն։ Այս ալ շառաչուն ապտակ մըն է այս գաղութի երեսին։

Եկրակացութիւնը մեզ կը տանի դարձեալ շաբաթը մէկ օր հայերէնի ուսուցման ցանցերուն։

Կը թուի թէ շատ մը ծնողներ իրենց զաւակներէն առաջ պէտք ունին եթէ ոչ ա. բ. գ. հեգելու, գոնէ տեսնելու վտանգը։ Որպէսզի անկեղծօրէն կարենան աղաղակել «Կեցցէ՛ Հայաստանը», ծնած մանրուք քշելու տպաւորութիւն մը չձգելու համար։ Եւ տանին իրենց զաւակները դէպի դպրոց, փոխանակ սինեմայի։

Երբ պատանեկան ընթերցանութեան ջերմաչափը Ֆրանսայի մէջ կ'իջնէ 3-3,5ի հազարի վրայ, ոչ թէ «Արաքս»ը, այլ Մայր Արաքսն ալ կը ցամքի։ Մօտաւոր թիւի վերածելով կ'ունենանք 80.000:1000 ×300 (ութսուն հազար հաշուելով մեր գաղութը)։

Հին տարին ահա թաղեցինք. անոր հետ մէկտեղ մեր կորսուած ժամանակը։ Բայց այս ընթացքով վստահաբար պիտի տեսնենք՝ տարուէ տարի մեր չեղումը, դարձեալ՝ ծնողքներէն սկսելով։ Երբ զաւակները «հայերէն խօսէ եւ հայերէն կարդա» յանկերգէն անգամ մը որ ազատին, պիտի մնայ միայն իրենց մականունին մասնիկը, եթէ ան ալ, հետեւելով նորաձեւութեան, չկտրեն չնետեն։

Այն խումբ մը գիտակից Նոր Սերնդականներուն կ'իյնայ մեր վերջին պայքարի դրօշը «Հայաստան»ի հայերէն թէ ֆրանսերէն բաժիններով պատուար մը քաշելու համար օր ցերեկով տեսնուած այս վտանգին առջեւ։

«Արաքս»ը եթէ մանկական էր, եւ մանուկները չկրցան օգտուիլ, հիմա այդ մանուկները պատանի են եւ կրնան լայնօրէն օգտուիլ «Հայաստան»ի ֆրանսերէնի բաժինէն Ահա կառչելիք ապաստարար գօտի մը, հոսանքէն չքշուելու համար։

Ծնողքնե՛ր, Նոր Տարուան առթիւ ձեր զաւակներուն չնչին գումարով (450 Ֆր.) նուիրեցէք «Հայաստան»ը եւ այն ատեն աւելի անկեղծօրէն կրնաք գոչել «Կեցցէ՛ Հայաստան»։

Ունիմ ֆրանսերէն գրքոյկ մը ձեռագիր 1000 տողնոց եւ հարիւրեակ մը պատկերներ եւ գծագրութիւն, մանուկներու եւ պատանիներու բացօթեայ զբօսանքին նուիրուած։ Կարելի էր մաս առ մաս հրատարակել հայ պարբերականներու մէջ (նախընտրելի պիտի ըլլար գիրքի ձեւին տակ անշուշտ)։ Հետաքրքիրները կրնան դիմել «Յառաջ»ի։ Ինչո՞ւ օտարները օգտուին հայկական այգիէն։

Անկասկած անմիջապէս պիտի հար - ցնէք.— Ինչո՞ւ ֆրանսերէն եւ ոչ հայերէն։ Իսկ ասոր ալ իբրեւ պատասխան՝ մեր «Արաքս»ը ձեզի օրինակ։ Աւելի ամփոփ խօսելով, որովհետեւ մանկական ընթերցանութեան հայկական շուկան ճանճ կ'որսայ, չունենալով մարսող զանգուած։

Եթէ փորձուիք հարցնել հայ հրատա - րակիչի մը, մեքենաբար ափ պիտի առնէ իր կարճ կամ երկար մօրուքը — եթէ ունի, աւելի գէշ եթէ ճերմկած է, յոռետես է — կամ իր կզակը, ոչ թէ պատասխան մը տալու համար ձեր հարցումին, այլ մտածելով, տունը կամ գրատունը մնա - ցած իր «աղջիկներուն» մասին... ըսէ՛ — չծախած գրքի դէզերուն վրայ, չծախուած...

Երբ կարդալ գիտնալով հանդերձ այս է մեր դիրքը հայերէն գրքին հանդէպ, երբ նորէն «Երազահան» կը փնտռեն, երբ իր «օթօ»ն եւ «վիլլա»ն ունեցողը չունի նաեւ իր գրատունը, այլեւս ո՞վ կը մտածէ սերունդի փրկութեան մասին։

Անշուշտ հիմնական գարմանը հայրենիքն է։ Մամուլը եւ գիրքը ժողովուրդի մը մտածող ու գործող ուղեղն է։ Ճիշդ ատոր համար ալ առաջին ուժգին հարուածը իջեցուց Իթթիհատը հայութեան գլխուն։

Կ'ուզէի երկու խօսք ալ ըսել մեր օրաթերթերու ընթերցանութեան մասին։ Ամէն անգամ որ հայրենակիցի մը ծանօթանամ, անվրէպ կը հարցնեմ թէ հայերէն թերթ կը կարդա՞յ։ Դժբախտաբար շատ յաճախ պատասխանը կ'ըլլայ կոշտ ու կոպիտ «ո՛չ» մը։ Գոնէ սուտ խօսէր եւ «այո՛» ըսէր...

Փա՜ռք տանք սակայն որ մեր թերթերը կ'ապրին առանց ատոնց ալ։

Այս դասակարգէն վերջ կուգան պատահաբար կարդացողները, իրենց դրացիէն ձրիաբար օգտուողները։ Ատոնց ալ ներում բաշխենք, բայց ոչ առաջիններուն։

Կանոնաւոր ընթերցողներուն ամէնօրեայ հացն ու ջուրը կը կազմէ հայ օրաթերթը, մանաւանդ եթէ Դաշնակցական է, այսինքն աւելի կենսունակ։ Այս թերթը թէ իր օրուան լրագիրն է եւ թէ բարձի գիրքը։ Ընթերցողը կ'օգտուի օրուան քաղաքական լուրերէն, նորութիւններէն, առիթը կ'ունենայ կարդալու Րաֆֆիին «Սամուէլ»ը կամ իր հայրենակից Սարոյեանի գրութեանց հայերէնը։ Մէկ քարով կը զարնէ քանի մը թռչուններ։

Փախստականներուն եւ թերացողներուն կ'իյնայ ընել պզտիկ ճիգ մը, օգտուելով բոլոր պատեհութիւններէն։

Պէտք ունինք մեր կօշիկին կապերը ամրապնդելու, քանի հայկական Սուէզը փակ է։

ԳԷՈՐԳ ՃՄԻՒՌՆԱՑԻ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Այս տարի եւս Ֆր. Կ. Խաչը Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով տօնեց Մանուկներու Օրը, յունուար 3ին Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ։

Ժամը 2էն սկսեալ կը հասնէին փոք - րիկ հանդիսականները, Փարիզէն թէ արուարձաններէն՝ Շաւիլէն, Ալֆորվիլէն, Առնուվիլէն եւ Իսիէն։ Ժամը 3ին սրահը կը յորդէր փոքրերով եւ մեծերով։ Մուտքին առջեւ ժրաջան անդամուհիներ թուագրուած տոմսեր կը բաժնէին իւրաքան - չիւր պզտիկի, պատուիրելով պահել զանոնք որպէսզի Կաղանդ Պապային բերած նախընթրիքէն բաժին ունենային։ Երեք տարեկան եւ աւելի փոքրեր իրենց մայրիկին կամ մեծ մայրիկին ընկերակցութեամբ կը զուարթացնէին մթնոլորտը, անհամբեր սպասելով Կաղանդ Պապային։

Սեւաչեայ մանչուկ մը հարցուց.

— Կաղանդ Պապան դեռ եկած չէ՞...

— Ճամբայ ելած է, ուր որ է կը հասնի։

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Նոր Տարուան ծանօթ եղանակով դաշնակի վրայ, պզտիկի մը կողմէ։ Յետոյ Ֆր. Կ. Խաչի Իսի-լէ-Մուլինոյի դպրոցի աշա - կերտներու խումբը իրենց ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի ղեկավարութեամբ եւ ընկերակցութեամբ դաշնակի, երգեցին Նոր Տարուան պատշաճ երգեր շատ ներդաշնակ եւ նուրբ երգեցողութեամբ։ Եղան արտասանութիւններ Անկէնի եւ Շաւիլի դպրոցի աշակերտներու կողմէ։

Պատանիի մը ջութակէն վերջ, Տիկին Էլէն Բիւզանդի յատկապէս պատրաստած յաջող զաւեշտը շատ եռանդով կատարեցին Ալֆորվիլի պզտիկները։ Խաղը վերջացաւ «Ծաղկիր ազատ իմ հայրենիք»ով։

Եւ ահա այնքան սպասուած Կաղանդ Պապան որ հանդիսաւոր մուտք գործեց սրահի դուռնէն։ Պզտիկներուն հետաքրքրութիւնը չափ ու սահման չունէր։ Կաղանդ Պապան կողովը ուսին բեմ բարձրանալով, իր պատրաստած գեղեցիկ մենախօսութիւնը արտասանելէ ետք, կանչեց մէկ քանի տղաք եւ սկսաւ բաշխել կողովին մէջ գտնուած պտուղները եւ շաքարեղէնները, մինչ վարէն փոքրիկ ման -

ԱՆՆԱՒՈՒ ՄԵՌԱԾ ՔԱՂԱՔ
(ԿԱՆԱՆՑ ՔԱՂԱՔԸ)

Գէօզալ-Գիւլը թեքեց գլուխը դէպի նըրան եւ հանդարտ պատմեց քրոջ հետ ունեցած խօսակցութիւնը, անապատում, նախ քան միմեանցից անջատուելը։

Ջէլալ-Էմինը՝ սեղմեց նրան իր կրծքին եւ դրոշմեց համբոյր ու գնաց նրա ծնողների մօտ...։

Այդ նոյն երեկոյեան, Իբրահիմ-Մամեդի սովորական հարցումին, Գէօզալ-Գիւլը գլուխը խոնարհեց եւ համբուրեց հօ - րը ձեռքը, ասելով.

— Հայր, քո կամքը ինձ համար օրէնք է։ Կ'ըսեն որ Ջէլալ-Էմինի պէս լաւ մարդ եւ իգիթ ամբողջ քաղաքում չի կարելի գտնել։ Եւ ինձ պէս յիմար աղջկան չէ պատկանում դատել այդ։ Եթէ նա քեզ դուր է գալիս եւ կը հաւանես, հրամայիր եւ ես կը գնամ նրան կնութեան։

Հետեւեալ օրը Իբրահիմ-Մամեդը ուղարկեց Ջէլալ-Էմինին Գէօզալ-Գիւլի ունեցած ամբողջ օժիտը։

Ջէլալ-Էմինը, քանի որ ամբողջովին որբ էր մեծացել ու ոչ ոք ունէր, ուստի միացրեց երկու ընտանիքին էլ մէկ յար - կի տակ եւ ընդունեց Իբրահիմ-Մամեդին որպէս երկրորդ հայր։ Ամբողջ մի շաբաթ հարսանիք կատարեցին։ Երիտասարդնե - րը ապրեցին շատ երջանիկ կեանք։ Գէօզալ-Գիւլը ընծայեց Ջէլալ-Էմինին սե - րունդ եւ ամէն մէկ անդրանիկ զաւակի անունը կը դնեն Ջէլալ-Էմին, իսկ անդրանիկ աղջկան անունը Գէօզալ-Գիւլ։ Նրանք ապրեցին երկար տարիներ, եր - ջանիկ եւ բախտաւոր։

Մահացան խորին ծերութեան մէջ, ամէնքից սիրուած ու յարգուած։ Նրանց թաղեցին ռուս Իվանի շինած դամբարանում, այնպէս որ Ջէլալ-Էմինը դրուած մէջտեղը, իսկ նրա աջ եւ ձախ կողմե - րին երկու քոյրերը, որպէս թէ երկուսն էլ նրա կիները լինէին։ Բայց չէ՞ որ մեծը եւս նրան սիրում էր եւ այդ սէրը նըրան ուժ տուեց իրեն զոհելու, փրկելով քրոջը եւ քաղաքը, որին ընդունակ չեն լինի շատ շատերը։

Երկու քոյրերի դամբարանը յարգուեց եւ կը յարգուի, դասուելով սուրբերի շարքը՝ ու մինչեւ այժմս էլ, մեր աղջիկները կը գնան այդ ուխտատեղին աղօ - թելու, որ Ալլահը իրենց պարգեւէ Ջէլալի պէս քաջ եւ գեղեցիկ իգիթ ամուսին։

Աստուած մեծ է եւ բոլորին էլ կը բաւէ անոր ողորմութիւնը։ Թող փառաւորուի նրա անունը յաւիտեան։

Ռուսերենէ թարգմ. ՍՏԵՄԵԼ

(6 ե ւ վերջ)

չուկ մը վարանոտ քայլերով բեմ բարձրանալով կ'ուզէր մօտենալ ինքն ալ իր բաժին նուէրը ստանալու համար։

Միւս կողմէ Կապոյտ Խաչի տիկինները կողմերով սրահին աջէն, ձախէն եւ մէջտեղէն շատ կանոնաւոր կերպով բոլոր պզտիկներուն ծրարները բաժնեցին գոհացնելով ամէնքը։ Ապա սկսաւ հանդէսին Բ. մասը։ Դարձեալ բեմին վրայ էին Իսիի դպրոցի աշակերտները եւ իրենց յաջող երգեցողութեամբ կրկին հաճոյք պատճառեցին ներկաներուն։ Օր. Թերեզ Քէօշկէրեանի հայկական պարէն ետք բեմ ելաւ Պեռնար Տէտէճեան իր աքօրտէոնով եւ հանդիսականներուն խանդավառ ծափերուն վրայ նուագեց երրորդ կտոր մը եւս։

Օր. Քէօշկէրեան երկրորդ անգամ գեղեցիկ կերպով պարեց Ա. Խաչատուրեանի «Սուրերու Պար»ը արժանանալով հանդիսականներու գնահատանքին։

Ծանօթ ղերասան Պ. Գրիգոր Վշհան այդ օրուան յատուկ պզտիկ զաւեշտ մը ընտրած էր, «Թոթով Աբիսողոմ»ը։ Կը մասնակցէին ինքը, Պշտիկեան եւ Գըղիրեան, որոնք կուշտ ու կուռ խնդացուցին փոքրիկները։

Սիրուն անակնկալ մը եղաւ պաստառի վրայ ցուցադրութիւնը Կապոյտ Խաչի Պէլֆոնթէնի այս տարուան կայանի գունաւոր պատկերներուն, ուր կը տեսնուէր Միութեան սեփական շէնքին դուրսի մասը յարակից դաշտով, ինչպէս նաեւ զբօսապտոյտներու ընթացքին նկարուած գիւղերկրական տեսարանները։

Վիճակահանութեան դրուեցան քանի մը խաղալիկներ, հիւսուածեղէն եւայլն։

Կապոյտ Խաչի Ժրաջան անդամուհիները այս տարի եւս ջանք չէին խնայած գոհացում տալու հասարակութեան, թէ ճոխ սպասարկութեամբ եւ թէ հանդէսի գեղարուեստական բաժինով։

Աւելցնենք նաեւ որ Պ. Թաթուլ Ինճէեան այս տարի եւս ստանձնած էր մանյեթոֆօնով եւ պաստառի ցուցադրութեամբ իր թանկագին օժանդակութիւնը բերել միութեան այս խիստ կարեւոր ձեռնարկին։

Թէեւ դպրոցները եւ հայերէնի դասընթացքները առանձին կը տօնեն այդ օրը, բայց Կապոյտ Խաչի «Մանուկներու Օր»ը պահելով ընդհանուրին, ամէն տարի կը համախմբէ մօտ 450 մանուկներ ամէն տարիքէ։

Կապոյտ Խաչուհինե՛ր, դալար մնան ձեր ձեռքերը։

ՀԱՆԴԻՍԱՏԵՍ

Ա.— Սնանկանալէդ ասդին ո՛րքան բարեկամ կորսնցուցիր։

ՍՆԱՆԿԸ.— Բոլորն ալ։ Ոմանք իբրեւ Թովմաս՝ ինծի հաւատք չընծայեցին. ոմանք՝ իբրեւ Պետրոս զիս ուրացան, ոմանք ալ՝ իբրեւ Յուդա զիս մատնեցին...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԱՐԶՆԻԻ Ջրաելեկտրակայանին առաջին կայանին փորձը կատարուեցաւ դեկտ. 22ին։ Շինութեան մէջ թերութիւն չկար։ Արագօրէն յառաջ կը տարուի երկրորդ եւ երրորդ կայաններուն կառուցումը։ Այսպէսով վերջացած կ'ըլլայ Սեւան-Հրազդան ջրվէժին շահագործման չորրորդ աստիճանը՝ Արզնիի ջրաելեկտրակայանը։

ՈՐՍԸ ՇԱՏ ԱՌԱՏ է Հայաստանի դաշտերուն եւ անտառներուն մէջ։ Մանաւանդ որսառատ են Կիրովականի, Մարտունիի եւ Նոր Բայազէտի շրջանները։ Միւս կողմէ, որսորդական ընկերութիւնը, որ բաղկացած է կամաւորներէ, ստեղծած է գիշատիչ կենդանիներու ոչնչացման համար վաթսուն խումբեր։ Անցեալ որսորդական եղանակին միայն՝ 470 գայլեր բնաջնջուեցան։

ԷՋՄԻԱԾՆԻ շրջանին մէջ ինքնագործ թատերական խումբ մը յաճախ ներկայացումներ կուտայ այդ շրջանի գիւղացիներուն համար։ Այս տարի, խումբը բեմադրեց Յ. Պարոնեանի «Շողոքորթը», Գ. Սունդուկեանի «Պէպօ»ն, Ն. Զարեանի «Վրէժը» եւ այլն։ Միայն այս տարի խումբը տուաւ աւելի քան 60 ներկայացումներ։

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ մահուան 20ամեակին եւ ծննդեան 60ամեակին առթիւ, Հայաստանի պետական հրատարակչականը որոշած է լոյս ընծայել «Ժամանակակիցները՝ Չարենցի մասին» գիրքը, որ պիտի պարունակէ ժամանակակիցներու յուշերը՝ բանաստեղծին կեանքին եւ գործունէութեան մասին։ Պիտի հրատարակուին նաեւ Չարենցի անտիպ բանաստեղծութիւնները։

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿՈՅՐԵՐՈՒ խնամակալութիւնը այժմ ունի իր սեփական տպարանը։ 1957ի ընթացքին պիտի տպեն դասագրքեր, ինչպէս նաեւ հայ եւ օտար դասական հեղինակներու գործերը։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ ռուսերէն լեզուով պիտի հրատարակուի «Հայկական ազգային խոհարարագիտութիւնը» խորագրով պատկերազարդ ժողովածու մը։

ՆՈՐ ՔԱՅԼԵՐԳ.— Ինչպէս գրած էինք, կառավարութիւնը որոշած է փոխել պետական մաղթերգը (հիմն), որուն բառերը գրած էր Սարմէն, իսկ երաժշտութիւնը՝ Արամ Խաչատուրեան։ Արդէն իսկ բացուած է մրցումը՝ նոր քայլերգի մը յօրինման համար։ Յատկացուած են մրցանակներ, մին լաւագոյն խօսքին համար (1000 րուբլի), իսկ միւսը լաւագոյն երաժշտութեան համար (10,000 րուբլի)։ Ծանօթ գրագէտներէ եւ երաժիշտներէ կազմուած յանձնախումբ մը պիտի կատարէ ընտրութիւնը։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԹԷՀՐԱՆԻ մէջ դպրոցական վարչութեան հրաւէրով, ազգային բոլոր մարմինները խառն ժողով մը գումարեցին՝ քննելու համար Թէհրանի Ազգ. Միջնակարգ դպրոցին շէնքին խնդիրը, որ կիսկատար մնացած էր։ Մինչեւ հիմա 105 անձերու նուէրներէն հաւաքուած էր 5 միլիոն 700 հազար րիալ եւ ծախսուած՝ շուրջ 5 միլիոն 750 հազար րիալ։ Շէնքը լրացնելու եւ 1957-58 ուսումնական տարուան մէջ օգտագործելու համար անհրաժեշտ է 4 միլիոն րիալ եւս, ինչպէս նաեւ դանազաններու պարտք մնացած 50 հազար րիալի գումարը։

ՊՈԼՍԷՆ հասած ճամբորդի մը տեղեկութեանց համաձայն, քաղաքին մէջ կան մօտ 70,000 Հայեր, իսկ ներքին գաւառներու մէջ՝ մօտ 30 հազար։ Եկեղեցիներու թիւն է 36։ Սկիւտարի մէջ է Ս. Խաչ դպրեվանքը, որ լիսէի աստիճանին պիտի բարձրանայ. ունի 85 աշակերտներ, մեծ մասով Անատոլուէն եկած։ Այս թիւը պիտի բարձրանայ 120ի։ Ներկայ շէնքը նեղ կուգայ եւ կը նախատեսուի նորի մը շինութիւնը։ Դպրեվանքին վերատեսուչը, Գարեգին Ծ. Վ. Գազանճեան, սպայից վարժարան պիտի մտնէ, իր զինուորական ծառայութիւնը կատարելու համար։ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցը այժմ կը պատսպարէ 600 հիւանդներ եւ անկարներ։

ԱԹԷՆՔԻ մէջ հոծ բազմութեան մը եւ բազմաթիւ միութեանց ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ տօնուած է Հ. Յ. Դ. Երիտ. Միութեան «Օր»ը։ Հանդէսը ունէր նաեւ գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը (երգչախումբ, մեներգ, պար, եւ այլն)։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ կաթողիկոսը Պէյրութի ռատիօկայանէն ձայնասփիւռ պատգամ մը տուաւ Յունուար 6ին՝ Նոր Տարուան եւ Ծնունդի տօնին առթիւ։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ Օգնութեան Խաչի Հատէթի մասնաճիւղը մանկապարտէզ մը բացած է այդ հեռաւոր թաղին մէջ։ Մօտակայ հայ դպրոցի մը չգոյութեան պատճառով, այս թաղին մանուկները ստիպուած էին յաճախել օտար դպրոցներ։ Օգնութեան Խաչի Հատէթի մասնաճիւղը կրկնապէս օգտակար գործ մը կատարած կ'ըլլայ այս ձեւով։

Դպրոցին բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ 23 դեկտ.ին՝ Պէյրութի մեծ պանդոկներէն մէկուն սրահին մէջ։ Հանդէսին կը նախագահէր Առաջնորդը՝ Խորէն արք.։ Բանախօսեց Եղուարդ Տարօնեան։ Հանդէսին վերջաւորութեան տեղի ունեցաւ հանգանակութիւն մը, որուն ժողովուրդը մասնակցեցաւ իր սրտաբուխ նուէրներով։ Գոյացաւ 775 ոսկի։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ազգ. Արամեան վարժարանին աշակերտները կոկիկ յայտագրով մը տօնած են Նոր Տարին դպրոցին մանկապարտէզի ընդարձակ սրահին մէջ։ Տեղի ունեցած են յաւուր պատշաճի արտասանութիւններ, մեներգներ, խմբերգներ եւ պարեր, ինչպէս նաեւ Կաղանդ Պապայի աւանդական արարողութիւնը։ Այս առթիւ յարմար է յիշեցնել թէ Ազգ. Արամեան վարժարանը վերջին երկու երեք տարիներուն ընթացքին, շնորհիւ տքնաջան աշխատանքներու եւ համեստ զոհողութիւններու, հասած է լաւագոյն նախակրթարաններու աստիճանին։ Այս տարի աւարտած է նաեւ վարժարանին երեք նորակառոյց դասարաններուն շինութիւնը։ Կը նախատեսուին ուրիշ նոր յաւելումներ եւ շինութիւններ։

ԳԱՀԻՐԷԻ ֆրանսերէն օրաթերթը՝ «Ժուռնալ տ'Էժիփթ» ջերմապէս կը գնահատէ Պ. Արտաշէս Օրաղեանի «Զուարթնոց»ը, որ վերջերս հրատարակուեցաւ «Յուսաբեր»ի տպարանէն «Հայ Մշակոյթի Բարեկամներ»ու նախաձեռնութեամբ։ Յօղուածագիրը այս առթիւ կը խօսի հայկական ճարտարապետութեան եւ մշակոյթին, ինչպէս նաեւ Արտաշէս Օրաղեանի ուսումնասիրութեան մասին։ Կուտայ նաեւ Զուարթնոց տաճարին պատմականը, ներկայացնելով զայն իբրեւ հայկական ճարտարապետութեան ամէնէն մեծ հրաշակերտներէն մէկը։ Եւ վերջապէս կը յիշէ հայ ժողովուրդի դարաւոր պայքարը՝ իր գոյութիւնը վտանգող բոլոր սպառնալիքներուն դէմ։

ՆԿԱՐԻՉ Յ. Մինասեան ցուցահանդէս մը տուած է Արաղանի մէջ։ Տեղական թերթերը դրուատալից տողեր կը նուիրեն իրանահայ երիտասարդ նկարիչին։

ԹԵՀՐԱՆԻ Հայ Եկեղեցասէր Կանանց Միութեան յարատեւ աշխատանքներուն շնորհիւ կառուցուած է նոր դպրոց մը, Շահապիզ։ Բացումը կատարուած է Դեկտեմբերի սկիզբը։ Բազմաթիւ անձեր խոստացած են իրենց նիւթական օժանդակութիւններով ապահովել այս դպրոցին ապագան։

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Թուրքիոյ մէջ մահկանացուն կնքած է Տիկին Շուշանիկ Խանդամ։ Հանգուցեալը տարիներ շարունակ վարած է ազգային-հանրային գործեր։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Պեթհովէն Ընկերակցութեան հրաւէրով, Սարգիս Քաջեան ջութակի Ռեսիթալ մը պիտի տայ Սալ Կավոյի մէջ՝ Փետրուար 16ին։ Ս. Քաջեան հալէպահայ մեր ուսանողներէն է, որ քանի մը տարիէ ի վեր իր արուեստը կը կատարելագործէ Էքօլ Նորմալի մէջ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (235)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Եւ, իրաւ, Արաքսը ներկայացնում էր իւր աշխարհի քաղաքական դրութիւնը։ Երբ խորամանկ Պարսիկը եւ Նենգաւոր Հռովմայեցին, երկու լեռնային գօտիների նման միաբանուելով ճնշում էին նըրան, այդ միջոցին նրա ճիչն ու բողոքը սահման չունէր։ Իւր բոլոր կատաղութիւնը գործ էր դնում՝ ազատուելու նըրանց ճնշումից։ Իսկ երբ երկու դաշնակիցները քանդում էին իրանց միաբանութիւնը, բաժանւում էին, եւ նա ազատութիւն էր գտնում, այդ միջոցին սկսում էր զբաղուիլ ներքին երկպառակութիւններով։ Ամենայն անդթութեամբ ոչնչացընում էր իւր մէջ ամփոփուած նախարարութիւնները, որպէս հրէշաւոր Արաքսը լափում, կլանում էր իւր մէջ սեղմուած կղզիները։

Այդ կղզիներից մէկի վրայ պէտք էր լինէր այն օր որսորդութիւնը, որ կոչւում էր «Իշխանաց կղզի», եւ որի մէջ Սիւնեաց իշխաններից մէկը բաց էր թողել վայրենի անասուններ, եւ այնտեղ ազատ կերպով աճել, բազմացել էին։

Արեգակը դեռ նոր էր ծագել, երբ ուղեւորուեց որսորդների ասպախումբը։ Զով ու խաղաղ էր առաւօտը։ Մինչեւ անգամ կարմրագոյն քամին, որ երբեմն սովորութիւն ունէր փչել Արաքսի այդ կողմի ափերից, եւ բերելով իւր հետ նրա եզերքի վրայ սփռուած կարմրագոյն աւազները, գիտէր յաճախ լցնել օդը մի ահռելի բոսորային մառախուղով, այդ բօզաբեր քամին անգամ այն առաւօտ դադարել էր։ Օդը պարզ էր եւ գեղեցիկ։

Ճանապարհը, մինչեւ Արաքսի եզրը հասնելը, պատած էր ճոխ, սիգաւէտ բուսականութեամբ։ Կուռներից առաջ արածում էին այնտեղ Նախջուանի տիրոջ իշխանական նժոյգները։ Իսկ այժմ արածում էին Պարսից բանակի գրաստները։ Տեղ-տեղ բարձրանում էին մերկ, սրածայր բլրակներ, որոնք իրանց հրէշաւոր գոյութիւնը պահպանել էին, կարծես, միմիայն նրա համար, որ ցոյց տան անցորդներին, թէ ի՛նչ անողորմ խաղեր էին խաղացել նրանց հետ վաղեմի ժամանակները։ Դարերի անձրեւները ողողել էին այդ բլրակների հողային փափուկ մասը, եւ թողել էին նրանց կազմութեան կարծր, քարացած կմախքը միայն, որ ներկայացնում էր այլանդակ պատկերներ։ Ահա՛ այնտեղ երեւում է ուղտերի մի ամբողջ կարաւան։ Կորաքամակ, ծռավիզ անասունները շարուած են միմեանց ետեւից, եւ գրեթէ կախուած են օդի մէջ։ Ահա՛ միւս կողմում՝ մի քանի աշտարակներ կարգով դրուած են միմեանց վրայ, բարձրանում են դէպի երկինքը։ Աշտարակների ամբողջ շարքը կանգնած է բարակ, մաշուած պատուանդանի վրայ, եւ մարդ կարծում էր, եթէ փչելու լինի, բոլորը ցած կը թափուի։ Ահա՛ մի փոքր հեռաւորութեան վրայ՝ նկարուած են օդի մէջ մարդկային սոսկալի ուրուագծեր, կարծես, քարացած հսկաների արձաններ լինեն։ Ահա՛ մի գալարուած վիշապ, հրէշաւոր գլուխը վեր է բարձրացրել, եւ ահարկու բերանը բաց արած, սպառնում է կլանել անցորդին։ Մի ժամանակ այդ կողմերում բնակեցրած էին Հայաստան գերի բերուած վիշապազուները։ Այժմ մնացել էին նրանց վիմային կմախքները միայն։

Մի կախարդուած, քարացած աշխարհ էր այդ, որով ծանր ու հանդարտ կերպով ընթանում էր որսորդների ասպախումբը։

Նրանք հասան Նախջուանի ազմկալի գետակին, որ աղաղակելով եւ իւր խճաւէտ յատակին զարկուելով, շտապով վազում էր եւ խառնւում Արաքսին։ Այդ կողմում բնութիւնը այլ տեսարան էր ներկայացնում։ Գետակի ամբողջ երկարութեամբ աճել էին վարսաւոր ուռենիներ, կարճահասակ թթենիներ եւ զանազան վայրենի թուփեր, որոնք միախառնուելով, յօրինել էին մի կենդանի ցանկապատ, որ համարեա անանցանելի էր դարձնում ճանապարհը։

Այդ կողմումն էին քաղաքացիների բեղնաւոր այգիները։ Կուռներից առաջ այդ հրաշալի այգիները իրանց գեղեցիկ մշակութեամբ բոլորովին արդարացնում էին ամենահին աւանդութիւնը, թէ հայ մարդը ծանօթ էր այգեգործութեան հետ, սկսեալ այն օրից, երբ Նոյը Արարատ լերան ստորոտում տնկեց աշխարհի առաջին այգին։ Գողթնեաց երկրի ընտիր խաղողը ծանր, հիւթալի ողկոյզներով, վառում էր Հայոց արեգակի կեանք եւ քաղցրութիւն ներշնչող ճառագայթների ներքոյ։ Այդ խաղողն էր պարգեւում այն ազնիւ նեկտարը, որ ոգեւորում էր Գողթնեաց երգիչներին։ Իսկ այժմ տերեւաթափ, որթակոտոր եղած խաղողը, կարծես թէ ճմլուած եւ ջարդուած լինէր մի սարսափելի կարկուտից։ Պարսից զինուորի ոտքն էր կատարել այդ սրտատոչոր ապականութիւնը։ Կուռներից առաջ կարմիր խնձորը, դեռահաս աղջկայ կարմիր թշերի նման, ժպտում էր, ծիծաղում էր, իսկ ծանրաբարոյ տանձը՝ իւր ծանրութեամբ դէպի ցած էր խոնարհեցրել ծառերի սաղարթախիտ ոստերը, որոնք մի այնպիսի հաճոյական տպաւորութիւն էին գործում, կարծես թէ, գլուխները ծռելով՝ ողջունում էին անցորդներին։

ՐԱՖՖԻ

դիւանական կառավարութիւնը։ Մեր կարծիքով այդպիսի մեթոտները կրնան տեղի տալ շարք մը դէպքերու որոնք մեզ պիտի առաջնորդեն երրորդ աշխարհամարտին։

Նախարարը միջանկեալ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պիտի չյարեն Պաղտատի դաշինքին, վասն զի արդէն տեղի տուած է շատ մը վէճերու։

Տնտեսական օգնութեան մասին եղած հարցումներուն առթիւ, Պ. Տըլըս բացատրեց թէ տրամադրուած գումարը կըրնայ օգնել վերակազմելու ապահովութեան ուժերը եւ բարձրացնել անոնց բարոյական կորովը։ Իսկ աւելի մեծ օգնութիւն մը պիտի նպաստէ երկրին բարօրութեան, որով ժողովուրդը պիտի չաւերուի աչքերը ուղղել դէպի համայնավարութիւն, լաւագոյն պայմաններ ստանալու համար։

Նախարարը յայտնեց նաեւ թէ կառավարութիւնը տրամադիր չէ օգնելու Ասուանի (Եգիպտոս) ամբարտակին շինութեան։

× Այզընհաուըր Միջին Արեւելքի գործերուն համար խորհրդական ընտրեց Պ. Րիչըրտը, որ մօտերս նոյն շրջանը պիտի երթայ մասնաւոր առաքելութեամբ։ Իր տարեթոշակն է 20.000 տոլար։

× Անգլիական թերթերը զանազան հարցումներ կ'ուղղեն Այզընհաուըրի յայտարարութեան առթիւ։ Շատերը տարտամ կը գտնեն զայն, դիտել տալով թէ չի նախատեսեր որ եւ է վճռական ձեռնարկ։ Թերթ մը կ'ըսէ թէ ամերիկեան ծրագրին տկարութիւնը եւ վտանգը այն է որ աւելի շատ մեղմացուցիչ ազդակ մըն է քան մղիչ ուժ մը։ Ուրիշ թերթ մը կ'ըսէ թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն անգլիական շահերը վանել Միջին Արեւելքէն։

Ֆրանսական եւ գերմանական թերթերն ալ շատ հաւատք չունին ծրագրին յաջողութեան վրայ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ֆրանսական սպայակոյտին անդամներէն զօր. Ժաք Ֆոր, որ միեւնոյն ատեն ընդհ. հրամանատարին օգնականն է, արգելափակուած է 30 օր, այն ամբաստանութեամբ թէ կասկածելի յարաբերութիւններ ունեցած է կոմիտէի մը հետ որ ապստամբութիւն կը պատրաստէր Ալժերիոյ կառավարութեան դէմ։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, դաւադիրները պիտի առեւանգէին Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ։ Զօր. Ֆոր Փարիզ կանչուած եւ արգելափակուած է 13 օր առաջ։ Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը հաստատէ թէ զօրավարը կարգապահական պատիժի ենթարկուած է, իբրեւ հետեւանք «ծանր անզգուշապահութեանց»։ — Քսան ըմբոստներ սպաննուեցան վերջին կռիւներու ընթացքին։

ԱՐԱԲԻՈՅ Թագաւորը նախագահ Այզընհաուըրի պիտի այցելէ այս ամսու վերջ, խորհրդակցելու համար Միջին Արեւելքի մասին։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ. Ռամատիէ, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ «չափաւոր յոռետեսութիւն» յայտնեց 1957ի տնտեսական կացութեան մասին։ Մասնաւորապէս կը վախցուի գիներու բարձրացումէն։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ սկսան դատել 47 ամբաստանեալներ, իբրեւ դաւադիր։ Զինուորական ատեանը մահապատիժ կը նախատեսէ առ նուազն տասը ամբաստանեալներու համար։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ալժերիոյ նախարարը լայն իրաւասութիւններ տուաւ զօր. Մասիւի, որպէս զի ընդհանուր խուզարկութիւններ եւ զինուորական գործողութիւններ կատարէ Ալժէ քաղաքին մէջ, ահաբեկումները դադրեցնելու համար։ Բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնուին, ցամաքային զօրքով եւ օդանաւերով։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

«ԳՈՅԱՄԱՐՏ»
ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Մաքուր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ։ Աւելի քան 60 էջ, հայկ. եռագոյնով եւ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. կաթողիկոսի նկարով։

Ազգ. քաղաքական, պատմական, վիճակագրական ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ։ Նոր տարուան լաւագոյն նուէրը։

Գին 200 ֆրանք։

Դիմել «Յառաջ»ին եւ Նոր Սերունդի ...

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 177-178 (Սեպտ.-Հոկտեմբեր), ճոխ բովանդակութեամբ.—

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկլախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բաբախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Ցօղացաւի զոհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Աղատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքքթրէ)։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք։ Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով։

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ։ Լոյս կը տեսնէ գալ շաբթու։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին հայերէնի դասերը կ'անդունին ամէն չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8էն 9,30, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ։

Արձանագրուելու համար դիմել Պ. Աֆրիկեանին կամ խումբին վարչութեան, ամէն չորեքշաբթի։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957Ի ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու շահեկան բովանդակութեամբ։

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ։

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպազեանին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ։

Գին՝ 1200 ֆրանք։

ASSOCIATION DES CONCERTS

CHOUTEAU

(*Orchestre Symphonique de Paris*)

Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17.45

SALLE GAVEAU

45 Rue La Boëtie

Ցայտագիր՝ Զայքովսքի քոնչերթօ

Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻԽՍԹԱՏ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել։

Գին 200 եւ 400 ֆրանք։

Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ գրատունը, 43 շիւ Ռիշէ։

ՊԵԼՃԻՔԱՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Գեղարուեստական ցերեկոյթ նուիրուած ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆի Պելճիքա ուսանողութեան յիսնամեակին։

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Պրիւքսէլի Համալսարանի Ուսանողական Տան մէջ, 22 Ավընիւ Փոլ Հէկէր։

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի, Ուեթօրէք Ծննդեան։ Սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 8, Հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10ին։

20 Յունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին։ Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպագճեանի կտակին ժամը 11.30ին։

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԷՆ

Շաւիլէն Պ. Վարդան Փեքմեզեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր ազգականուհիներէն Տիկին Փեքմեզեանի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօնական Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէնի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը, որ ուսուցիչին մահուան հետեւանքով ընդհատուած էր, պիտի վերսկսի Բարեգործականի սրահին մէջ, 19 ռիւ Վանթիւր, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 19-21։ Արձանագրուելու համար դիմել նոյն օրերը, ժամը 18-19։ Կը հրաւիրուին ծնողները օգտուիլ այս առիթէն, իրենց զաւակները ղրկելով դասընթացքին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ Պանեէօ-Քաշանի Ֆր. Կ. Խաչի պարահանդէսը փետրուար 10ին։

#

Ս. Խաչ ընկերակցութեան տարեկան պարահանդէսը կիրակի 10 փետրուարին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արտեմիս Ոսկանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ

յիշատակին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

★

Տէր եւ Տիկին Լեւոն եւ Արմինէ Ղուկասեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց զաւկին՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները։

ԵՌԱԶԿԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Պէյրութէն հասած են Եռակատի եւ Հայրենիքի 1957ի օրացոյցները։ Ստանալու համար դիմել Պ. Երուանդ Ատանալեանի (Իսի լէ Մուլինօ)։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Երեմեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տեսինի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչը։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ իրիկուն, 11 Յունուար, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը։

Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ։ Նիւթը՝ Մաթէոս Մամուրեան եւ նախայեղափոխական շրջանը։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Մուտքը ազատ է։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆ.— Ոսկիան Լուսարեւեան, Տէր եւ Տիկին Աւագ Լուսարեւեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այրի Տիկին Մ. Զօրեանի եւ զաւակներուն, եղբօր՝ Սիմոն Զօրեանի եւ բոլոր ազգականներուն, իրենց սիրեցեալ Գրիգոր Զօրեանի ղառնակսկիծ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 4ին։

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Լ. Իյնէճեան 5000 ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի կայանին, իր եղբօր՝ Պ. Յարութիւն Քէչէճեանի մահուան առթիւ։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԾԱԽՈՒ Է

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, արհեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով։ Կը յարմարի նաեւ ուրիշ արհեստի կամ առեւտուրի։ Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է։ Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Setrak Kanayan
11, Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux
(Seine)

ՋՈՒԱՐԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

12 Յունուար, Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 8,45ին

THEATRE PAUL FARALICQ, 21, RUE YVES-TOUDIC - PARIS - 10e

(Métro : République).

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի

ՎԱՐՁՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆ

Մասնակցութեամբ

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ՆՇԱՆԵԱՆԻ, ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆԻ եւ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ կը մասնակցի Հայաստանեան երգերով ընկերակցութեամբ շնորհալի դաշնակահարուհի Օ. ՍՕՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ։

❖ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ❖

Տիկին Ֆէսլեանի, Օր. Դարոնի եւ ուրիշներու կողմէ, ընկերակցութեամբ ԹԱՌԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆԻ։

Իրենց երգերով, պարերով եւ արտասանութիւններով կը մասնակցին նաեւ Օր. Կիլիկիա Գնդունի, Օր. Շաքէ Ստեփան, Օր. Դարոն, Արտաշէս Գմբէթեան, Պ. Դարոն։ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

Խօսք կ'առնեն ՍՏԵՓԱՆ ՏԻՐԱՆ եւ ՅԱԿՈԲ Ժ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՄՈՒՏՔ 300 եւ 500 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կը ծախուին սրահին մուտքը ժամը 8էն սկսեալ եւ Միութեան անդամներուն մօտ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
10
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
JEUDI
10 JANVIER
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7778 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3589

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՍԿԱՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Քաղաքական շրջանակներու մէջ անձկութեամբ կը հետեւին Այզընհաուըրի ծրագրին քննութեան, որ պիտի տեւէ քանի մը շաբաթ:

Երեսփ. ժողովին եւ Ծերակոյտին արտաքին յանձնաժողովները յաջորդաբար պիտի լսեն զանազան վկայութիւններ, վերջական եզրակացութեան մը յանգելու համար:

Առաջին առթիւ լսուեցաւ արտաքին գործերու նախարարը, Ֆ. Տըլըս, որ արդէն տեղեակ է նախագահին «վարդապետութեան» բոլոր ծալքերուն:

Շատեր զարմացան որ նախարարը նորէն սլաքներ արձակեց Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ, վերջին արշաւանքին առթիւ:

Պ. Տըլըս աւելի յառաջ գնաց, երբ հանրապետական երեսփոխան մը կը հարցնէր թէ ի՞նչ տարբերութիւն կայ անգլօ-ֆրանսական ձեռնարկին եւ ամերիկեան ծրագրին միջեւ.

— Այնքան տարբերութիւն կայ որքան ցերեկուան եւ գիշերուան միջեւ: Ուրիշներ զինեալ ուժ գործածեցին երկրի մը դէմ եւ ռմբակոծեցին զայն, մեր նպատակն է զինեալ ուժը օգտագործել երկրի մը խնդրանքին վրայ, թոյլ չտալու համար որ ռմբակոծուի...

Անշուշտ առաջին ակնարկութիւնը եւ այս բացատրութիւնը սրտնեղութիւն պատճառեցին Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ:

Մնաց որ, երկու երկիրներն ալ շատ հաւատք չունին ամերիկեան ծրագրին բարիքներուն վրայ:

Մ. Նահանգներու նախագահը եւ իր արտաքին նախարարը միշտ այն համոզումն ունին թէ պիտի կրնան կասեցնել որ եւ է խորհրդային արշաւանք, ազդարարութիւն ուղղելով հրապարակաւ: Այսինքն սպառնալով զինեալ միջամտութեամբ:

Պ. Տըլըս մասնաւորապէս կանգ առաւ այս տեսակէտին վրայ, յիշելով Չեխոսլովաքիոյ պարագան.

— Եթէ այդ երկիրը կանխաւ ստացած ըլլար այն հաւաստիքները զոր «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը» կը պատրաստուի տալ Միջին Արեւելքի ազգերուն, երբեք պիտի չիյնար համայնավար տիրապետութեան տակ:

Ամերիկացի նախարարը այնքան վստահ է այս ուղեգծին վրայ, որ հարկ դատեց ազդարարել, իր վկայութեան ընթացքին.

— Եթէ խորհրդարանը մերժէ հաւանութիւն յայտնել այս ծրագրին, որ «խաղաղութեան վարդապետութիւն» մըն է, հետեւանքը աղէտալի պիտի ըլլայ եւ պիտի նշանակէ իրենց բախտին ձգել Միջին Արեւելքի ազգերը:

Խնդիրը այն է որ, այս վերջինները երբեք տրամադիր չեն որ եւ է պայման ընդունելու՝ օգնութիւն խնդրած ատեն:

Եգիպտոսի օրինակը վարակիչ դարձաւ Սուրիոյ եւ Յորդանանի համար: Ուրիշներ ալ երկդիմի դիրք մը բռնած են:

Միւս կողմէ, ամերիկեան ծրագիրը կը ձգտի Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի տեղը բռնել Միջին Արեւելքի մէջ, — «լեցնել անոնց թողած պարապը», ինչպէս կ'ըսեն:

Այս պարագան ալ կրնայ քաջալերել ազգայնական հոսանքները, աւելի ժխտական դիրք մը բռնելու կամ սակարկելու համար, միեւնոյն ատեն սաստկացնելով պայքարը Պաղտատի դաշինքին դէմ:

Եւ վերջապէս, իրողութիւն է որ կարգ մը արաբական երկիրներ իրենց աչքերը դէպի Խ. Միութիւն դարձուցին, տեսնելով որ ան պատրաստ է զինամթերք եւ ուրիշ պիտոյքներ ճարելու անմիջապէս:

Հսկաներու պայքարին ուրիշ մէկ երեսը կը ներկայացնէ Կարմիր Չինաստանի նոր եւ գաղտնի խորհրդակցութիւնը Խ. Միութեան հետ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻՆ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Չինաստանի վարչապետը՝ Չու Ըն Լէ կը շարունակէ իր բանակցութիւնները Խ. Միութեան վարիչներուն հետ: Խիստ գաղտնապահութիւն կը տիրէ. այնպէս որ թերթերը չեն կրնար վաւերական տեղեկութիւններ հաղորդել: Կ'ըսուի թէ Չու Ըն Լէ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է արեւելեան Գերմանիոյ պատուիրակութեան հետ ալ, որուն գլուխը կը գտնուին վարչապետ Կրոթվոլ եւ կուսակցապետը: Խ. Միութեան հետ կատարուած բանակցութեանց կը մասնակցին վարչապետ Բուլկանին, Կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղարը՝ Խրուշչեւ, փոխ-վարչապետ Ա. Միկոյեան, որ վերջերս Չինաստան այցելեց, արտաքին գործերու նախարար Շեփիլով եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր:

Օրակարգին վրայ կը գտնուին համաշխարհային խնդիրներ: Բանակցութեանց նպատակն է աւելի ամրապնդել բարեկամական կապերը եւ միասնաբար գործել՝ համայնավարութեան սպառնացող վտանգներուն դէմ: Պաշտօնական զեկոյցը կը գոհանայ ընդհանուր խօսքերով: Ինչպէս գրած էինք, Չու Ըն Լէ պիտի այցելէ նաեւ Լեհաստան եւ Հունգարիա եւ յետոյ պիտի վերադառնայ Մոսկուա, իր եզրակացութիւնները հաղորդելու համար:

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ բանակցութեանց նպատակներէն մէկն է միջոցներ գտնել, որպէս զի համայնավար կուսակցութիւնները կարենան միացեալ ճակատ կազմել միջազգային հարցերու մասին, փարատելով վերջերս ծագած տագնապները: Չինաստանի վարչապետը Մոսկուա հասած ատեն յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը պէտք է մնայ առաջնորդը համայնավարական շարժումին: Այս տեսակէտը պիտի պարզէ նաեւ Լեհաստանի մէջ որ Թիթոյական ուղեգծին կը հետեւի:

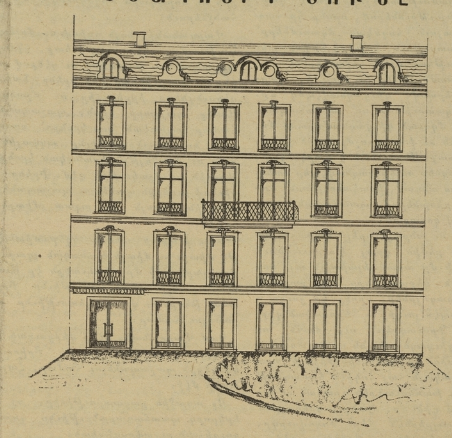
Չու Ըն Լէ պաշտօնական տեսակցութիւններէն զատ, այցելեց Մանուկներու տօնին, որ սարքուած էր Նոր Տարուան առթիւ, փոխան Ծնունդի տօնածառին: Մանուկները շրջապատեցին հիւրը եւ խնձոր հրամցուցին: Կաղանդ Պապան կը կոչուէր «Սառ Պապա»:

Գերմանական պատուիրակութեան մեկնումէն ետք զեկոյց մը հրատարակուեցաւ կատարուած բանակցութեանց մասին: Զեկոյցը այս առթիւ ալ կոչ մը կ'ուղղէ աշխարհի համայնավարներուն, որպէս զի միացեալ միջոցներ ձեռք առնեն «միջազգային յետադիմութեան յարձակումներուն դէմ»: Յետոյ կը թելադրէ խտացնել շարքերը եւ վճռապէս մերժել Մարքս-լենինեան տեսութիւնը վերաքննելու որ եւ է փորձ: Պարզ խօսքով, կ'ուզեն որ բոլորն ալ հետեւին Մոսկուայի հրահանգներուն: Զեկոյցը կը դատապարտէ ռազմապաշտութեան վերածնումը արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, իբրեւ սպառնալիք մը արեւելեան Գերմանիոյ, Խ. Միութեան, Ֆրանսայի, Լեհաստանի եւ ամբողջ աշխարհի համար: Այս հարցին հետ կապ ունի այն որոշումը որուն համաձայն խորհրդային բանակը երկար ատեն պիտի մնայ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ:

Գերման պատուիրակները մեկնեցան առջի օր: Ուղեւորի համար կայարան գացած էին մարեշալ Բուլկանին, Խրուշչեւ եւ Չինաստանի վարչապետը:

× Վերջին տեղեկութեան մը համաձայն, Խ. Միութիւնը եւ Չինաստան ծրագիր մը պիտի մշակեն, Արեւմուտքի դէմ գործելու համար:

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍՊԷՍ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՄԵՐ ՏՈՒՆԸ

Ձեր աչքերն ու սիրտը չե՞ն պայծառանար, դիտելով այս պատկերը:

Ու երբ վաղը իրականութիւն դառնայ...

Անշուշտ պիտի դառնայ, քանի որ անհրաժեշտ գործողութիւնները կատարուած են եւ յատակագիծն ալ պատրաստ է:

Ինչպէս կը տեսնէք, շէնքը պիտի բաղկանայ չորս յարկերէ, պարտէզի մը մէջ, հեռու՝ քաղաքի ժխորէն:

Շինութիւնը պիտի կատարուի աստիճանաբար, համաձայն տրամադրելի միջոցներուն:

Ամէն պարագայի մէջ, առաջին երկու յարկերը կրնան պատրաստ ըլլալ առանց մեծ դժուարութեան:

Գետինը կը գտնուի բանուկ թաղամասի մը կեդրոնին մէջ, Մեթրօ Քատէի եւ շարք մը հանրակառքերու ճամբուն վրայ:

Ծրագիրը կը նախատեսէ ամէն ինչ որ անհրաժեշտ է, հաստատութիւնը դարձնելու համար իսկապէս Մշակոյթի կամ Ժողովուրդի Տուն:

Պիտի ունենայ ժողովասրահներ, միջակ եւ աւելի փոքր: Ընթերցարան, գրադարան, լսարան եւ ուրիշ յարմարութիւններ:

Մէկ խօսքով, պիտի դառնայ բանուկ ժամադրավայր մը, համաձայն օրուան պահանջներուն:

Որքան բազմապատկուին տրամադրելի գումարները, այնքան շուտ կ'իրականանայ տուքիներու երազը, վերի պատկերը վերածելով պատկառելի շէնքի մը:

Փարիզի մէջ բազմաթիւ ընկերներ եւ բարեկամներ շատոնց տրամադրած են իրենց բաժինը:

Այժմ գաւառի մէջ ալ ձեռնարկներ կը կատարուին, սկսելով Միջին Ֆրանսայէն:

Ամէն մէկը պիտի օգնէ համաձայն իր գիտակցութեան եւ կարողութեան:

Յաճախ համեստ բանուորներ առաջին քայլը կ'առնեն, օրինակ հանդիսանալով ունեւորներու:

Կեդր. Յանձնաժողովը սիրով կ'ընդունի որ եւ է գումար, ըլլայ իսկ հինգ-տասը աղիւսի գինը:

Ուրիշ վայրերու մէջ, մարդիկ իբրեւ բանուոր կ'աշխատին այս կարգի հանրօգուտ շինութեանց մէջ, հող փորելով կամ պատ հիւսելով:

Քանի որ դժուար է նոյն բանը կատարել այստեղ, կը մնայ նուիրել հիմնադրամը:

Որքան շատ, այնքան շուտ:

Վ.Ա.Հ.

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԵԾ ԴԱՏԸ

Դամասկոսի զինուորական ատեանը կը շարունակէ 47 ամբաստանեալներու դատավարութիւնը: Ինչպէս գրած ենք արդէն, բոլորն ալ ամբաստանուած են թէ դաւ մը սարքեր էին, տապալելու համար ներկայ իշխանութիւնը: Քառասունեւեօթը ամբաստանեալներէն միայն 29ը ներկայ են, մնացեալ 18ը արտասահման կը գտնուին, մէջն ըլլալով նախկին դիկտատորը, Շիշաքլի:

Վաղը պիտի կարդաք դատավարութեան մանրամասնութիւնները: Փախստականներուն մեծ մասը կը գտնուի Լիբանան: Կառավարութիւնը պահանջած էր որ իրեն յանձնուին, բայց մերժուեցաւ:

Դատավարութեան առաջին օրը, Ապահովութեան վերատեսուչը, գնդ. Սարաճ ամբաստանեց Իրաքի կառավարութիւնը թէ կը հովանաւորէ դաւադրութիւնը եւ թէ Իրաքի արտաքին նախարարը, Պաշեան համոզած է գնդ. Շիշաքլին իրենց միանալ: Իր յայտարարութեան համաձայն, նախարարը Զուիցերիա գացած էր Իրաքի սպարապետին հետ՝ ապստամբութեան վերջնական մանրամասնութիւնները ճշդելու համար: Սարաճ ամբաստանեց նաեւ Ուաշինկթընի սուրիական զինուորական կցորդը, գնդ. Սաֆան:

Ինչպէս կը յիշուի, Շիշաքլի Սուրիոյ դիկտատորն էր երեք տարի, երբ իշխանութիւնը գրաւեց 1951 դեկտեմբերին: Հայրենասէրները տապալեցին զինքը 1954 փետր. 26ին եւ Շիշաքլի արտասահման փախաւ: Նոյն տարուան մարտին ձերբակալման հրաման մը հրատարակուեցաւ, բայց միշտ երկրէ երկիր կ'ապաստանէր:

«ԻՆՁՈ՞Ւ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀԷՔ»

Մ. Նահանգներու Երեսփ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբը կը շարունակէ քննել Այզընհաուըրի ծրագիրը: Առջի օր միջադէպ մը ծագեցաւ: Դեմոկրատ երեսփոխան մը բարկացաւ պարտադրուած գաղտնապահութեան դէմ եւ առաւ քալեց, ուժգնօրէն բողոքելով: «Ես

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ ժողովուրդը, տարակոյս չկայ, որ ազատութեան հետ եղած է միշտ, իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ: Իր պատմութիւնը, Հայոց պատմութիւնը, հետեւաբար, եղած է իր պատկերով. ազատութեան ու ազատագրութեան պատմութիւն մը, յաղթանակներով ու պարտութիւններով. բայց միշտ «վերածնունդ»ով,, դէպի ազատութիւն թռիչքներով:

Ազատատենչ բացատրութիւնը՝ որեւէ ժողովուրդէ աւելի հայ ժողովուրդին կը պատշաճի, արդարօրէն:

Մեր պատմութեան էջերը, դարէ դար, լի են վկայութիւններով, որոնք կը հաստատեն Հայուն հոգեկան ձգտումները՝ դէպի ազատութիւն, նոյնիսկ երկարատեւ հպատակութեան մթին շրջաններուն:

Մեր պատմութիւնը կը բացուի, պարմանալի կերպով, դիւցազնավէպով մը. յանուն ազատութեան ու արժանապատուութեան մղուած դիւցազնամարտով մը, որ առաջին ու խոր դրոշմը դրած է հայ հողին վրայ: Սաւառնած է դարէ դար, նոր դիւցազներ ու դիւցազնավէպեր ստեղծելով, այս անգամ, իրականութեան երկաթէ խարիսխներով, պատմական դրուագներով զօրացած:

Առաջին ու անրացատրելի վարագոյրէն ետք, երբ բեմին վրայ կ՚ուրուագծուի նահապետի մը առասպելախառն այլ կախարդական կերպարանքը, կը բացուին ուրիշ վարագոյրներ, որոնք կը ցուցադրեն այլապէս յուզիչ ու հերոսական դրուագներ: Դրուագներ՝ ուր մահն ու կեանքը, դիւցազնութիւնն ու նուաստութիւնը իրարու կը խառնուին, միշտ ի յայտ բերելով սակայն հայ հոգիէն ճառագայթ մը, Հայու խառնուածքէն դրական ու ազատաբաղձ գիծ մը, որոնք ապրեցուցած են ու կ՚ապրեցնեն մեր ժողովուրդը, նոյնիսկ դժոխային պայմաններու մէջ:

Ամէնէն առաջ, հինգերորդ դարու սկիզբը, տեղի կ՚ունենայ հոգեկան ու իմացական յեղաշրջում մը, հայկական մշակոյթ մը ստեղծելու հզօր ճիգով մը: Ճշմարիտ յեղափոխութիւն մը ծայր կուտայ, որ հայ միտքը կը խզէ արեւելեան հին ու քարացած քաղաքակրթութենէն, իր ճակատագրին տէր դարձնելու համար զայն: Շարժումը իր լրումին կը հասնի հայ գրերու գիւտով (405–6), Սահակի ու Մեսրոպի առաջնորդութեամբ եւ օրուան քաղաքական իշխանութեան աջակցութեամբ: Պատահականութիւն չէր անշուշտ պատմական այս դրուագը, ուր կարելի է հաստատել անկախութեան, մասնաւորապէս ինքնուրոյն մտածումի, լեզուի ու մշակոյթի ձգտում մը, որ կուգար ըսելու թէ հայ ժողովուրդը, առնուազն յանձին իր ղեկավար ու մշակուած դասերուն, կ՚աշխատէր ազատագրուիլ օտար ու անհարազատ ազդեցութիւններէ, ասորական ըլլար ան թէ պարսկական, կամ նոյնիսկ հելլենական:

Ե. դարու մեր գրականութիւնը կ՚արտայայտուի առաւելապէս Աստուածաշունչի թարգմանութեամբ, դարուն ոգին՝ կրօնական ըլլալով, առհասարակ: Այնքան հզօր կը թուի ըլլալ ազգային ու ինքնուրոյն մնալու ձգտումը, որ ժամանակին հայ մտաւորականութիւնը, որուն մէջ չէին պակսեր հելլենապէտներ, չէ իսկ հետաքրքրուած, կամ եթէ հետաքրքրուած է, չէ թարգմանած հելլէն գրականութեան դասական գէմքերուն, մեծ գրագէտներուն կամ փիլիսոփաներուն գործերը, գոհանալով միայն Աստուածաշունչով: Աստուածաշունչը միայն ընդհանրական էր, ոչ մէկուն պատկանող գիրք մը, որ կենսական էր հոգեւոր կեանքին եւ նորադարձ ժողովուրդի մը պահանջներուն:

Վարդանանք, նոյն ոգիով ու մոլեռանդութեամբ, կէս դար ետք, կուգան պաշտպանելու բազուկով ու զէնքով այն, ինչ որ ձեռք բերած էին իրենց նախորդները, իբրեւ գիր ու մշակոյթ: Անոնք պայքարի ելան, պաշտպանելու համար հայկական նոր կրօնքը՝ օտարին դէմ, նոր մտածողութիւնը, ազգային լեզուն ու մշակոյթը՝ իրանական կրօնքին, լեզուին ու մշակոյթին դէմ: Իրենց արիւնով ուզեցին պահել ու պաշտպանել իրենց ինքնուրոյն եւ ազատ միտքն ու հոգին:

Ի զուր պիտի պնդեն կղերամիտները՝ թէ միայն ու միայն կրօնական զգացումի մը, շարժումի մը հետեւանքն էր Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը Քրիստոսի խօսքն ու վարդապետութիւնը տարածելու համար:

Կամ Վարդանանք զէնք վերցուցած էին ու դրօշակ պարզած, միայն Քրիստոսի եկեղեցին պաշտպանելու համար, Հայաստանի մէջ:

Ոչ առաջին բացատրութիւնը, ոչ ալ երկրորդ պատճառաբանութիւնը գոհացուցիչ են ու ամբողջական:

Աստուածաշունչի լեզուն իսկ կը վկայէ՝ թէ թարգմանիչները միայն հոգեւորականներ չէին, այլ մտքի ու մշակոյթի տէր մարդիկ. ճաշակ ունեցող գրագէտներ, իրենց ժամանակէն վեր ու շրջապատէն բարձր: Չենք հաւատար, որ հասարակ ժողովուրդը ըմբռնած, հասկցած ըլլայ այդ լեզուն, ոճն ու արուեստը. բայց կ՚ենթադրենք որ եղած է դասակարգ մը, այսպէս կոչուած բարձր ու մշակուած դաս մը, որ նուիրուած էր հայ լեզուին ու հայ մշակոյթին, ինքնուրոյն գրականութիւն ու մշակոյթ ստեղծելու համար, հաւատքով ու վճռականութեամբ:

Հետեւաբար, կը սխալին նաեւ բոլոր անոնք, որ Վարդանանց հերոսամարտը կը դնեն միայն կրօնական գետնի վրայ. կը բացատրեն միայն կրօնական զգացումի բոցավառումով: Առանց ժխտելու կրօնական զգացումին կարեւոր դերը, կրնանք հաստատել թէ Վարդանանց շարժումը հայ ժողովուրդի ազատութիւնն ու ինքնուրոյնութիւնը, հայկականութի՛ւնը պաշտպանելու համաժողովրդական ճիգ մըն էր, կրօնքին անունին տակ գրուած, որ այդ օրերուն հոգեկան եւ իմացական բոլոր տարրերուն համադրութիւնը կը ներկայացնէր:

Մեր պատմութիւնը ուրիշ ոչ նուազ ուշագրաւ փաստեր կուտայ, շեշտելու համար թէ հայ ժողովուրդը եղած է միշտ ազատութեան գաղափարին հետ եւ արիւն թափած՝ ազատութեան համար:

Ազատագրութեան համար, իր ճակատագրին տէր ըլլալու հզօր ձգտումով:

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի)

1956Ի ԳԼԽԱՒՈՐ ԴԷՊՔԵՐԸ

Յունուար

1. Սուտան անկախ հանրապետութիւն հռչակեց:

2. Ֆրանսական Ազգ. Ժողովի ընտրութեան. միջին կուսակցութիւններ կորուստներ ունեցան:

7. Զօրքն արեւմտեան Գերմանիա հասաւ՝ իբրեւ առաջին խորհրդային դեսպան:

25. Բուլկանին առաջարկեց Ազգ Միացեալ բարեկամական դաշինք մը կնքել:

26. Խ. Միութիւնը Փորկկալայի թերակղզին վերադարձուց Ֆինլանտայի:

28. Արեւելեան Գերմանիա միացաւ Վարշաւայի զինուորական դաշինքին:

31. Կի Մոլէ Ֆրանսայի վարչապետ ընտրուեցաւ:

Փետրուար

1. Իտըն եւ Այզընհաուըր տեսակցեցան Ուաշինկթընի մէջ, բայց չհամաձայնեցան Միջին Արեւելքի մասին:

6. Կի Մոլէ Ալժերիոյ մէջ ադմկալի ընդունելութիւն գտաւ տեղացի Ֆրանսացիներու կողմէ:

14. Համայնավարական 20րդ համագումարը բացուեցաւ Մոսկուայի մէջ: Խրուշչեւ քննադատեց Սթալինը, պարսաւեց անհատի պաշտամունքը եւ յայտարարեց գործօն համակեցութեան քաղաքականութիւն:

Մարտ

9. Տըլըս եւ Նեհրու տեսակցեցան Նոր-Տելհիի մէջ:

29. Հունգար համայնավար կուսակցութիւնը վերահաստատեց կախաղան հանուած Ռայքի անմեղութիւնը:

30. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Փարիզ եկաւ:

Ապրիլ

7. Լեհ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Գոմուլկա, որ ձերբակալուած էր, ազատ ձգուեցաւ եւ անպարտ հռչակուեցաւ:

14. Պուլկար համայնավար կուսակցութիւնը անպարտ հռչակեց փոխ-վարչապետ Քոսթովը, որ 1949ին կախուած էր:

17. Կոմինֆորմը լուծուեցաւ:

22. Բուլկանին եւ Խրուշչեւ ունկնդրութեան ընդունուեցան Անգլիոյ թագուհիին կողմէ:

Մայիս

7. Թիթօ Փարիզ այցելեց:

11. Գերմանիոյ նախագահ Հոյս Յունաստան այցելեց:

14. Խ. Միութիւնը յայտարարեց 63 զօրաբաժիններու ցրումը, հետեւաբար արձակումը 1.200.000 զինուորներու:

15. Ֆրանսայի ներկայացուցիչները, Փինօ եւ Մոլէ Մոսկուա գացին: Յետոյ Փինօ այցելեց Երեւան:

Յունիս

1. Մոլոթովի յաջորդեց Շեպիլով, իբրեւ արտաքին գործերու նախարար Խ. Միութեան:

2. Թիթօ Մոսկուա գնաց:

5. Ատընաուէր եւ Մոլէ համաձայնեցան Մոզելի ջրուղիին մասին եւ որոշուեցաւ Գերմանիոյ վերադարձնել Սարի շրջանը:

16. Շեպիլով Գահիրէ գնաց:

18. Անգլիացիները պարպեցին Սուէզը եւ Եգիպտոս տօնեց պարպումը:

20. Թիթօ եւ խորհրդային կառավարութիւնը յայտարարեցին իրենց համաձայնութիւնը եւ հաստատեցին համայնավար կուսակցութիւններու հաւասարազօր ըլլալը:

28. Բանուորական ապստամբութիւն ծագեցաւ Փոզնանի մէջ (Լեհաստան): Բազմաթիւ սպաննուածներ եւ կալանաւորներ: Զինուորական իշխանութիւնը զսպեց ապստամբութիւնը:

Յուլիս

14. Դեսպան Զօրին ետ կանչուեցաւ Պոննէն:

15. Նեհրու տեսնուեցաւ Ատընաուէրի հետ եւ այցելեց արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքները:

18. Նեհրու–Թիթօ-Նասր խորհրդաժողով՝ Եուկոսլաւիոյ մէջ: Հունգար համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղար Ռակոզիի յաջորդեց Կերօէ:

19. Մ. Նահանգները եւ Բրիտանիա մերժեցին օգնել Ասուանի (Եգիպտոս) ամբարտակի շինութեան:

26. Եգիպտոս ազգայնացուց Սուէզի Ջրանցքի Ընկերութիւնը:

«Անտրէա Դորիա» եւ «Սթոքհոլմ» նաւերը իրարու բախեցան եւ առաջինը ընկղմեցաւ:

27. Ֆրանսա եւ Անգլիա բողոքեցին Ջրանցքի Ընկերութեան ազգայնացման դէմ:

Օգոստոս

2. Արեւմտեան պետութիւնները խորհրդաժողով հրաւիրեցին Լոնտոնի մէջ, Սուէզի խնդիրը քննելու համար:

16. Լոնտոնի խորհրդաժողովին ներկայ եղան 22 երկիրներու ներկայացուցիչները:

17. Արեւմտեան Գերմանիոյ սահմանադրական ատեանը վճռեց լուծել համայնավար կուսակցութիւնը:

23. Լոնտոնի խորհրդաժողովին 18 ներկայացուցիչները որոշեցին հինգ հոգինոց յանձնախումբ մը ղրկել Գահիրէ:

29. Ֆրանսական զօրամասեր Կիպրոս

ՉԸԼԼԱՅ ՈՐ ՄԵՐ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐՈՒՆ ԱԿԱՆՋԸ ՀԱՍՆԻ

Մ. Նահանգներու նախագահին, Սպիտակ տուն

Սիրելի Պ. Նախագահ,

Հին Արեւելքի վեհապետները խելացի ու գործնական սովորութիւն մը ունէին: Երբեմն կը ծպտուէին ու կը խառնուէին իրենց հպատակներուն՝ մօտէն ուսումնասիրելու համար անոնց բաղձերակը, հոգիները, վիշտերը, բողոքներն ու տրամադրութիւնները:

Հիմա նման բան մը կարելի չէ: Մեծ մասով վեհապետները աքսորուած են կամ փոխարինուած ժողովուրդին քուէով ընտրուած նախագահներով, իսկ նախկին հպատակները հպարտ քաղաքացիներն են այսօրուան:

Այդ քաղաքացիներէն մէկն ալ ես եմ: Ու քանի որ դուք չէք կրնար մեր մէջ խառնուելով ուսումնասիրել մեր բաղձերակն ու տրամադրութիւնները, ահա ես կուգամ ձեր ուշադրութեան յանձնելու քանի մը խնդիրներ, որոնց լուծումը կամ պատասխանը, Ձեզմէ կախուած է:

Այդ խնդիրներէն առաջինը հետեւեալն է.

Անցեալները Նիւ Եորքի մաքսատունէն բացիկ մը ստացայ: Այդ բացիկով ինծի լուր կը տրուէր թէ Յունաստանէն ծրար մը հասած է անունիս, ու քննութեան համար զայն պէտք է բանալ. ուստի կ՚ուզեն որ ես ներկայ ըլլամ բացման գործողութեան:

Զարմացայ, պատերազմի տեւողութեան, ու վերջն ալ, ես էի որ հոն բնակող բարեկամներուս թշուառութիւնը քիչ մը ամոքելու համար, ծրար կ՚ուղարկէի Յունաստան: Հիմա, ըստ այդ բացիկին, ծրար մը կուգար Յունաստանէն:

Կացութեան մէջ, անկասկած բան մը փոխուած էր. կամ Յունաստան ոտքի ելած էր իր միջոցներով եւ կամ խեղճ Թուրքիոյ իբրեւ օգնութիւն ղրկած մեր պարարտ փոխդրիներէն մէկը ձեւով մը ձեռք անցուցած, ղանձած էին աւագակ Յոյները... Գիտես, Պ. Նախագահ որ անոնց շատ չի վստահուիր, ոչ միայն հասարակ Յոյնին, այլ՝ նուէր բերողին իսկ չի վստահուիր: Տրովադայի փայտէ ձիուն պատմութիւնը գիտէք չէ՞...

Այս բոլոր բաներուն մասին մտածելով մէկտեղ, չէի գիտեր թէ ի՞նչ կը բովանդակէր, ինչէ՞նի էր հասցէիս ու անունիս եկած ծրարը: Բարեբախտաբար յաջորդ օրն իսկ Սոկրատի հայրենիքը կոչկակարութիւն ընող մէկ բարեկամէս նամակ առի: Կը գրէր թէ, տարիներով իրեն ըրած բարիքներուս առ ի երախտագիտութիւն, ինծի ուղարկած է կալոճ մը ձէթ, զուտ ընտիր ձէթ, շիշ մը Մեթաքսա գոնեաք եւ քիչ մը չամիչ:

Ծրարին գաղտնիքը պարզուեցաւ: Գոնեակին ձայնը լսելուս պէս՝ ուրախացայ: Ձեռքերս իրար շփեցի, օդով զանոնք լուալու շարժումներ ըրի: Կինս խնդաց վրաս ու ըսաւ որ դպրոցական տղու պէս, պզտիկ բաներով կ՚ուրախանամ. ան չէր գիտեր թէ, օր մը առաջ, բժիշկս զիս քննելով ըսած էր որ երբեմն երբեմն հատ մը երկուք ճրնկեմ: «Քառասունէն առաջ խըմողն ու քառասունէն վերջ չխմողը յիմարներ են» ըսած էր ան իր խաղաղ կապոյտ աչքերով ինծի նայելով՝ ու անոնցմով խնդալով... դուք ըսէք Պ. Նախագահ, Աստուծմէ չէ՞ր որ գոնեակը կը հասնէր ճիշդ ժամանակին...

Յաջորդ օրը, ուրբաթ, առտու կանուխ հասայ մաքսատուն՝ ու ձեւով մը յաջողեցայ գտնել իբրեւ պատանդ վար դըրուած ծրարս պարունակող գրասենեակը:

Հարկ եղաւ մէկ ու կէս ժամ սպասել մինչեւ որ գրասենեակի աւագ պաշտօնեան, մեծղի, գիրուկ, ինքնագոհ մարդ մը, եկաւ ու գործիս տեղեկանալէ վերջ, հրաման տուաւ սպորդասի մը որ ծրարս բանայ: Ձէթն ու չամիչը (Գալիֆորնիոյ արեւահամ անկուտ չամիչ) տուին ինծի, բայց գոնեակի շիշը դրին վար:

— Ներածող – արտածողի արտօնագիր պէտք է ունենաս, ըսին, ու շիշին վիզէն թիւ մը կախելով դրին մէկ կողմ:

— Բայց ես բան մը չեմ ներածեր, բողոքեցի ես. բարեկամս, որուն ժամանակին օգնած եմ, մօտեցող Ծննդեան տօներուն առթիւ նուէր ղրկած է ինծի:

— Իմ խելքս Ծնունդի-մնունդի չի հասնիր, ըսաւ սեղանին ետեւ նստող մարդը, օրէնքը ես չեմ գրած. ալքոլ պարունակող այս շիշը մաքսատունէն հանելու համար ներածող–արտածողի արտօնագիր պէտք է ունենաս:

— Ուրկէ՞ կրնամ ձեռք ձգել այդ արտօնագիրը եւ որքա՞ն կ՚արժէ, հարցուցի ես:

— Պրօտուէյ եւ 55րդ փողոց գրասենեակ մը կայ — ու գրեց թիւ մը — կարծեմ երկու տոլարով կրնաս առնել արտօնագիրը, ըսաւ ան ձեռքի թուղթը ինծի երկարելով, կուտ լըf:

Ճարահատ գացի տրուած հասցէին եւ ներածող-արտածողի արտօնագիր ուզեցի:

— Ինչ պիտի արտածէք ու ներածէք, հարցուց սեղանին ետեւ նստող ծեր չոր օրիորդը:

— Բան մըն ալ ներածելու կամ արտածելու միտք չունիմ, եղածը շիշ մը գոնեակի շուրջ կը դառնայ, ինծի նուէր եկած է Յունաստանէն, մաքսատան մէջ վար դրին ու արտօնագիր կ՚ուզեն:

— Այդ պարագային կը ցաւիմ որ չեմ կրնար ձեզի օգտակար ըլլալ. ամսուս սկիզբէն ի վեր օրէնքը փոխուած է:

(Մնացեալը յաջորդով) ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

ՏԱՐԻՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

*

«Յառաջ»ի աշխատակիցներէն Պ. Վահրամ Մոսկոֆեան 29 Դեկտ. թուականով կը հարցնէր.— «Ո՞վ գիտէ իր ծննդեան թուականը»: Եւ անհողութեան պատճառը կը վերագրէր ծնողներու անգիտութեան, եթէ ոչ տգիտութեան:

Բուն ողբերգութիւնը ուրիշ է: Հայ ժողովուրդին գլխուն դամոկլեան սուրին պէս կախուած կը մնար «խարաճ»ը, գլխահարկը զոր ամէն հայ ծնած օրէն մինչեւ մահ պէտք է վճարէր: Արդ, հողագործ ընտանիք մը որ կը բաղկանար 20էն մինչեւ երեսուն անձերէ, ի՛նչ փորձանքներու պիտի մատնուէր: Ուստի բազմանդամ ընտանիքի մը 4-5 անդամները միայն արձանագրուած կ'ըլլային: Մնացեալներ կը ծնէին եւ կը մեռնէին առանց արձանագրութեան: Չունենալով ծննդեան թուական, չկար նաեւ մահուան թուական: Եղած են պարագաներ երբ ժառանգական եւ այլ հարցերու առթիւ հայրը տղուն ղուակ արձանագրուած է: Այսպիսի դէպքեր ես լաւ կը յիշեմ մեր գիւղին մէջ:

Յետոյ, հայ ժողովուրդը կը գործածէ փրկչական թուականը, իսկ կառավարութեան համար օրինական էր Հիճրէթի թուականը: Երբ այսօր 40-50 տարիներ անցած են, արտասահմանի մէջ հայ ժողովուրդը ինչ գիտէ թէ Հիճրէթի ո՛ր թուականն է: Բանիմաց հայրենակից մը որ իր ծննդեան թուականը լաւ կը յիշէ Հիճրէթի տոմարով (1278), կը հարցնէր թէ փրկչական ո՞ր թուականին կը համապատասխանէր, որպէսզի կարենայ իր տարիքը ճշդել: Ես պատմական հաշիւով կրցայ ճշդել իր տարիքը: Հիճրէթի առաջին տարին կը սկսի Քրիստոսի 622 թուականին: Ուրեմն Հիճրէթի 1278 թըւականը կը համապատասխանէ 1900ին եւ մեր հայրենակիցը 56 տարեկան է:

Մեղադրելի չեն Անատոլուի մեր հայրենակիցները նաեւ այն պատճառով որ եթէ ունեցած են արձանագրութիւն մը պետական տոմարին մէջ, արաբական տառերով եւ արաբական թուանշաններով, ծնունդէն մինչեւ մահ պէտք չեն ունեցած: Եթէ հարկադրուէր ծննդեան թուղթ մը ճարել, խեղճ գիւղացին 3-4 ժամ ճանապարհ պիտի կտրէր ոտքով, մինչեւ կուսակալանիստ քաղաքը «նուֆուս թէզքէրէսի» մը բերելու եւ պիտի տանէր արաբերէն տառեր եւ թուանշաններ գիտցող մէկու մը որպէսզի կարդայ... Այն ատեն շատ քիչ հայեր թուրքերէն գրել կարդալ գիտէին: Առաւ մըն ալ, ոչ թէ ծննդեան թուղթէն, այլ եւ կոնակի չապիկէն ալ զրկեցին, քշելով դէպի սպանդանոց...:

Կարելի՞ է Թուրքիան բաղդատել Ֆրանսայի հետ, ուր քաղաքապետարանները ժամը ժամին կ'արձանագրեն ամէն գործողութիւն, — ծնունդ, մահ եւ այլն, համապատասխան վկայագիրը տալով:

Ես տասնեակ մը տարիներ առաջ «Բալահովիտ» երկիս մէջ յիշած եմ հայ ժողովուրդին կրած նեղութիւնները, «խարաճ»ի եւ ուրիշ տուրքերու հետեւանքով:

ՄԻՍԱՔ ԽՐԱԼԵԱՆ

պացին:

Սեպտեմբեր

2. Զարեհ Ա. որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուած էր Փետր. 20ին, օծուեցաւ Անթիլիասի մէջ:

7. Գերմանիա յուշագիր մը յանձնեց Մոսկուայի վերամիացման համար:

12. Իտըն և Մոլէ յայտարարեցին Սուէզը գործածող պետութեանց միութեան մը ստեղծումը: Գահիրէ պատասխանեց թէ այդ պիտի նշանակէր պատերազմ:

19. Խրուշչեւ Պելկրատ այցելեց:

23. Ֆրանսա եւ Անգլիա ՄԱԿին յանձնեցին Սուէզի հարցը:

27. Գերման դահլիճը որոշեց զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւն 12 ամսուան տեւողութեամբ:

29. Մոլէ եւ Ատընաուէր որոշեցին Սարի շրջանը վերադարձնել Գերմանիոյ՝ Յունուար 1էն սկսեալ:

(Մնացեալը յաջորդով)

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՒՐԸ»

★

Ինչպէս գրած էինք ժամանակին, Ֆրանսական բանակի նախկին Հայ Ռազմիկներու Ընկերութիւնը ֆրանսերէն հատոր մը հրատարակած է հայ զինուորներու քաջագործութեանց մասին, միեւնոյն ատեն շքանշան մը պատրաստելով:

Թէ՛ գիրքը եւ թէ շքանշանը մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ մատուցուեցան Հանրապետութեան նախագահին եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու:

Միութիւնը հետեւեալ նամակները ստացած է այս մեծարանքին առթիւ.—

Զօր. Կանըվալ ինծի յանձնեց «Հայ Նախկին Կամաւոր Ռազմիկներու Պատմութիւնը» յուշիչ հատորը, որուն առաջին օրինակը, ինչպէս նաեւ ձեր Միութեան շքանշանը ինծի զրկելու ազնիւ մտածումն ունեցած էիք:

Կը փութամ իմ երախտագիտութեանս հետ ձեզի յայտնել շնորհաւորութիւններս՝ ազատութեան պայքարներուն մէջ ինկած հերոսներուն հանդէպ ձեր ցոյց տուած հաւատարմութեան համար: — Ռընէ Քոթի:

Նախկին Ռազմիկներու նախարարէն.—

Ձեր Միութեան կազմութեան 40ամեակի տարեդարձին հանդէսէն վերջ ինծի յանձնած էիք «Ֆրանսական Բանակի Նախկին Հայ Ռազմիկներու Պատմութիւն»ը եւ Հայաստանի Սուրին Խաչը: Ինծի համար պատիւ է ստանալ այս երկու վկայութիւնները եւ ուրախութեամբ կը յայտնեմ թէ գրքին ընթերցումը մեծապէս հետաքրքրեց զիս:

Որքա՛ն ցանկալի է որ աւելի յաճախ ոգեկոչուի յիշատակը անոնց որ զոհուեցան հայրենիքին եւ ազատութեան համար:

Պատերազմական նախարարէն.—

... Ֆրանսան քաջ գիտէ թէ Հայաստանի ժողովուրդը որքան սիրով փարած է իրեն. գիտէ նաեւ այդ ազգին հերոսական մարտիրոսութիւնը իր պատմութեան եղական պահերուն՝ մօտաւոր անցեալի մը մէջ եւ միշտ ջանացած է ապաստան եւ պաշտպանութիւն ընծայել ձեր ազգակիցներուն մեր երկրին մէջ:

Վստահ եղէք թէ իմ հայրենիքս երախտապարտ է ձեր ազգակիցներու կամաւոր զոհողութեան համար, որուն յիշատակը միշտ թարմ պիտի մնայ մեր սիրտերուն մէջ: — Մաքս Լըժէօն

Պատուոյ Լեգէոնի վարչութեան նախագահէն.—

... Ո՛ւ եւ է մէկէն աւելի մօտէն տեղեակ եմ այն լայն գործակցութեան, զոր Հայ Նախկին Ռազմիկները ընծայեցին Ֆրանսայի՝ պատմութեան երկու մեծագոյն ճակատամարտներու ընթացքին: Անոնց օգնութիւնը արիւնագանդ տառերով արձանագրուած է այդ պատմութեան մէջ: Անգամ մը եւս կը յայտնեմ երախտագիտութիւնս ձեր նուիրած պատմագրքին եւ շքանշանին համար:

ԾՆՈՒՆԴԻ ՏՕՆԱԾԱՌ

ԻՍԻ.— Ամանորի ու Ծնունդի տօներուն առթիւ, Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնն ալ տօնածառ մը սարքած էր աշակերտներուն համար:

Դպրոցը չարաճճի թռչնիկներու բոյն մը դարձած էր ժամանակէն առաջ: Հետզհետէ սրահը լեցուեցաւ գիտակից մայրիկներով: Եթէ չհաշուենք քանի մը բացառութիւնները, հայրերը կը փայլէին իրենց բացակայութեամբ:

Բացումը կատարեց Պ. Նշան Դարբինեան, յանուն Ֆր. Կապոյտ Խաչի եւ հոգաբարձութեան: Շնորհաւորելէ ետք ներկաները, Ամանորի եւ Ծննդեան առթիւ, շնորհակալութիւն յայտնեց ծնողներուն, որոնք միշտ կ'աջակցին իրենց տքնաջան աշխատանքին:

Յետոյ դպրոցի երկսեռ աշակերտները, ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչին, երգեցին «Ա մ ա ն ո ր , տարին նոր», «Թիթեռ», «Ծիւ, ծիւ» եւ «Հաւիկ, հաւիկ» մանկական խմբերգները, իրարմէ սիրունիկ: Առաջին երգը եղանակած էր Պ. Ս. Քաջեան, իսկ վերջին երեքը հայաստանեան երգեր էին, որոնք ջերմապէս ծափահարուեցան:

Կարգը եկած էր մեներգներու, արտասանութեանց ու խմբական տրամախօսութեան: Ո՞ր մէկը թուեմ, ո՞ր մէկուն անունը արձանագրեմ...: Այնքան ճոխ եւ սահուն ու սիրուն: Կարծէք ամէնքն ալ եկած էին, նոր թռչող թռչնիկներու նըման, իրենց հարազատներուն բսելու.

— Տե՛ս մայրիկ, տե՛ս հայրիկ, տեսէ՛ք ի՛նչպէս կը թռչկոտիմ իմ հարազատ թեւիկներով... Իմ մայրենի լեզուիս թեւերով...:

Բայց ի՛նչպէս չյիշել սա ազնիւ Պոլսեցիներուն, որ ոչ միայն իր հայ ամուսնին մայրենի լեզուն սորված էր, այլ եւ փութացած էր սորվեցնել իր մանչուկին...:

Արդարեւ, եթէ մայրերը ուզեն, իրենց զաւակներուն չինարէն անգամ կրնան սորվեցնել:

Կ'արժէ յիշել յաջողակ աշակերտներէն, փոքրիկներ՝ Սարխոշեան Անտոնի, Պէնլեան Յովհաննէսի եւ Համբարեան Վարդգէսի «Երեք Որբեր»ու տրամախօսութիւնը, սահուն առողանութեամբ:

Վերջապէս եկաւ ամէնուն սպասած Կաղանդ - Հայրիկը եւ փոխան 40 աշակերտի, մօտ 80 հայկակներու բաժնեց հացով միս ու մրգեղէն:

Ամանորի այս հաճելի հանդէսը վերջացաւ Անուշի «Ամպի տակից ջուր է գալիս» պարերգով զոր տոհմային տարազներով պարեցին խումբ մը աղջնակներ, դաշնակի ընկերակցութեամբ իրենց ուսուցչին:

Այս առթիւ եւս եղան սրտաբուխ նուէրներ, ի նպաստ դպրոցի յարատեւման:

Կապ. Խաչն ու հոգաբարձութիւնը իրենց շնորհակալութիւնները կը յայտնեն հրապարակաւ, ներկաներուն, նուիրատուներուն, ինչպէս նաեւ Դպրոցի անխոնջ գործակատար Պ. Դաւոյին, որ մանուկներու օրուան հացաբաժինն ալ ի՛նքն էր նուիրած:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Յ. Գ.— Ահաւասիկ նուիրատուներուն ցանկը.— Յ. Ազատեան (սրճարանատէր), Տէր եւ Տիկին Վասիլ Խոսյեան երեք հազարական, Ա. Սերոբեան, Տէր եւ Տիկին Սարխոշեան, փոքրիկն Գոգօ Գալիկեան երկու հազարական, Տէր եւ Տիկին Օ. Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Թոփալեան, Տէր եւ Տիկին Ժ. Պապիկեան, Տիկին Պ. Շիրինեան, մեծ մայրիկ Պալեան, Պ. Օ. Վարդանեան, Պ. Ս. Պապիկեան, Տիկին Պէնկեան, Տիկին Եափուճեան, Տիկին Ս. Ասլանեան, Ամուճա, Տէր եւ Տիկին Իշխանեան հազարական ֆրանք: Տիկին Մ. Բալոեան, Տիկին Եաղճեան, փոքրիկն Գարաեան, Օր. Ա. Դարբինեան, Պ. Եղօ Խաչատուրեան, փոքրիկն Շէրպէթճեան եւ փոքրիկն Վահէ Պէրպէրեան հինգ հարիւրական ֆր.:

Վիճակախաղէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 364, 909, 612, 275, 262, 302, 362:

Առարկաները ստանալու համար դիմել դպրոցի հոգաբարձութեան:

ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԸ մատնուած է Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը: Կը հաստատուի թէ 800.000 անդամներ պակսած են վերջին չորս տարիներու ընթացքին, Գործօն անգամ մը հեռացած է, մերկացումներ կատարելով ներքին կարգուսարքի մասին: Շատ մը մտաւորականներ բաժնուած են Խրուշչեւի յայտնութիւններէն եւ Հունգարիոյ դէպքերէն ի վեր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (236)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

Այժմ նոյնպէս կորացած էին ոստերը, այժմ նոյնպէս դէպի ցած էին կախուած թառամած ճիւղերը: Բայց դա Պարսից անյագ զինուորների անողորմ ձեռքի գործն էր: Կոխներից առաջ դեղնագոյն դեղձը համեստութեամբ թաղնուել էր ծիրանի հսկայ ծառերի ետեւում, որոնք իրանց լայն, ստուերախիտ հովանաւորութեան ներքոյ էին առել նրանց: Իսկ այժմ ծարաւութիւնից թօշնած ծիրաններն մերկացել էին իրանց հարուստ կանաչազարդութիւնից, եւ մի այնպիսի նիհար տեսք էին ստացել, կարծես թէ, աշնան վերջը լինէր: Չկար հոգատար այգեպանը, որ զովացնէր նրանց ծարաւը, որ ազատէր նրանց վաղահաս վախճանից:

Այգիների միջից բարձրանում էին հընձանների կրկնայարկ շէնքերը: Շատ անգամ Հայոց այգիների հնձանները ապաստան են եղել անմեղ հալածեալների: Հըռիփսիմեան կոյսերի խումբը երկար պատըսպարուած էին Վաղարշապատի այգիների հնձաններում: Խաղաղութեան ժամանակներում այդ հնձանների վերի յարկում, սկսեալ գարնան սկզբից՝ մինչեւ ձմեռնամուտը, բնակւում էին այգետէր ընտանիքները: Նրանք խնամք էին տանում այգիներին, հաւաքում էին պտուղները եւ միեւնոյն ժամանակ, վայելում էին զուարճալի ծառաստանի մաքուր եւ հովասուն օդը: Այգիները մի տեսակ ամարանոցներ էին նրանց համար: Իսկ այժմ ոչ ոք չէր երեւում: Հնձանները մնացել էին դատարկ եւ այգիները անխընամ: Պատերազմների աղմուկը ցրուեց բոլորին: Ոմանք փախան, ապաստանեցին Վայոց-Ձորի մերձակայ լեռներում, ոմանք գերի ընկան թշնամու ձեռքը:

Թշնամին այժմ անցնում էր նոյն այգիների միջով, որ աւերակ եւ ամայի էր դարձրել ինքը: Այգիները բռնել էին բաւական մեծ տարածութիւն: Նրանք բաժանուած էին միմեանցից կաւեղէն ցած պատերով, որոնց ոլոր մոլոր, ցանցատեսակ փողոցները յօրինել էին մի մթին լաբիւրինթոս, ծածկուած ծառերի ստուախիտ ստուերի ներքոյ: Երկար որսորդների ասպախումբը գնում էր նոյն փողոցներով, բայց տակաւին բաւական ժամանակ էր հարկաւոր, մինչեւ դուրս գային: Շատ անգամ Հայոց այգիների այդ ահարկու լաբիւրինթոսը կլանել էր թշնամիների ահագին գունդեր: Բայց Գողթնեաց այգիների ամայի փողոցներից այժմ համարձակ անցնում էր թշնամին:

Սամուէլը նայում էր շրջակայքի տխուր տեսարանների վրայ, եւ նրա զգայուն սիրտը խոցւում էր անբուժելի վէրքերով: Բայց նրա հայրը ուրախ էր, ոչինչ չէր զգում, եւ միայն ոգեւորուած էր այն խորին բաւականութեամբ, որ մի քանի ծանր տարիների անջատումից յետոյ, առաջին անգամ բախտ ունէր սիրելի որդու հետ մասնակից լինել մի հանդիսաւոր որսորդութեան:

Նրանք դուրս եկան այգիների մթին, ոլորապտոյտ նրբանցքներից, եւ նրանց առջեւ բացուեցաւ մշակուած անդաստանների ընդարձակ տարածութիւն: Մի քանի շաբաթ առաջ այդ անդաստանները ներկայացնում էին մի սքանչելի ոսկեղէն ծով, ուր ցորենի հասունացած արտերը՝ իրանց լիառատ բեղնաւորութեամբ ցնցում էին երկրագործութեան սիրտը անսահման օրհնութեամբ: Իսկ այժմ անքաղ եւ անխնամ մնալով, արեւի կիզող ճառագայթներից չորացել, այրուել էին, եւ ցամաքած հասկերը ցած էին թափուել անպտուղ քամուց, որպէս մի մեծ կոտորածից: Կորեակի, կտաւահատի դեռ կ'անաչ, չհասունացած արտերը, անջուր մնալով, ծարաւութիւնից թառամել, թարշամել էին եւ կպել գետնին: Չկար արթուն մշակը, չկար հոգատար խնամողը: Երեւում էր միայն արտորայքի սիրահարը՝ ոլորաձայն արտոյտը, որ օդի մէջ անդադար ճախրում էր միեւնոյն կէտի վրայ եւ, փոքրիկ թեւիկները թափահարելով, սարսափած կերպով նայում էր դէպի ոչնչացրած հունձը, եւ որպէս մի սգաւոր ոգի, երբեմն դէպի վեր էր սլանում, եւ դարձեալ օդի մէջ միեւնոյն կէտի վրայ ճախրելով, շարունակում էր իւր տխուր, ողբալի երգը: Երեւում էին եւ թշնամու ջորիների խումբերը, որոնք անպատիժ կերպով ցըրիւ էին տալիս հնձած դարիի խուրձերը, եւ աւելի ոտնակոխ էին անում, քան թէ ուտում էին:

ՐԱՖՖԻ

չեմ կարծեր թէ Պ. Տըլըս կրնայ դռնփակ ժողով պահանջել, պատասխանելու համար նեղացուցիչ հարցումներու: Այդ կը նշանակէ կապել յանձնախումբին ձեռքերը: Եթէ նոյն իսկ պատասխաններն ստանանք, իրաւունք չունինք օգտագործելու, քանի որ տրուած են գործադիր իշխանութեան նիստին մէջ...»:

Նախարարը պատասխանեց թէ կարգ մը տեղեկութիւններ կապ ունին երկրին ապահովութեան հետ եւ թէ պիտի չկրնար տալ, եթէ նիստը հրապարակային ըլլար: Բողոքող երեսփոխանը գոհ չմնաց այս բացատրութենէն, դիտել տալով թէ երկիրը իրաւունք ունի գիտնալու թէ ինչմիջոցներ ծրագրուած են համայնավարութեան դէմ պայքարելու եւ Միջին Արեւելքի խնդիրները կարգադրելու համար:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, առաջարկուեցաւ պայմանաժամ սահմանել Այզընհաուըրի պահանջած լիազօրութեան համար, թէ զինեալ միջամտութեան եւ թէ դրամական օգնութեան պարագային:

Անգլիոյ նախորդ վարչապետը, Լորտ Էթլի, ողջունելով Այզընհաուըրի ձեռնարկը դիտել տուաւ թէ լաւ կ'ըլլար որ անցեալ տարի կատարուէր: «Բայց եւ այնպէս կը յուսամ թէ օգտակար պիտի ըլլայ: Մ. Նահանգները պատասխանատուութիւն մը ունին աշխարհի հանդէպ, ճիշդ ինչպէս Բրիտանիան ժթ. դարուն»:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, յանձնարարեց զօրավարի մը լայն հետապնդումներ եւ խուզարկութիւններ կատարել, մաքրագործելու համար Ալժէի շրջանը: Զինուորները անմիջապէս գործի ձեռնարկելով ձերբակալեցին հարիւրաւոր կասկածելիներ: Ամենամեծ գործողութիւնն է այս, ահաբեկիչները սանձելու համար: Զինուորները նշանակուած վայրերը հասան առտուն արշալոյսին եւ հետապնդումներն ու խուզարկութիւնները շարունակեցին ամբողջ օրը: Կալանաւորներէն շատերը կը փնտռուէին երկար ատենէ ի վեր, իբրեւ ահաբեկիչ եւ մարդասպան: Արաբական հին քաղաքին նեղ փողոցները պաշարուած էին փշաթելերով եւ պատուարներով եւ բազմաթիւ ոստիկաններ ու զինուորներ դիրք բռնած էին:

Նոյն օրը ահաբեկումներ տեղի ունեցան քաղաքէն դուրս: Ըմբոստները սպաննեցին վեց քաղաքացիներ եւ հրկիզումներ կատարեցին:

× Վարչապետը երէկ պարզեց իր ծրագիրը նախարարական խորհուրդին առջեւ: Անփոփոխ կը մնայ հիմնական սկզբունքը: — կրակը դադրեցնել եւ ազատ ընտրութիւններ կատարել: Այս յայտարարութիւնը պատրաստուած է նկատի առնելով որ Ալժերիոյ խնդիրը պիտի քննուի Ազգաժողովին կողմէ: Արտաքին նախարարը, Փինօ, Նիւ Եորք կը գտնուի արդէն, պաշտպանելու համար Ֆրանսայի տեսակէտը: Այս առթիւ պիտի յիշէ ՄԱԿի դաշինքին մէկ յօդուածը որ կ'արգիլէ միջամտել անդամ ազգի մը ներքին գործերուն: Եթէ ՄԱԿի ընդհ. ժողովը որոշէ միջամտել Ալժերիոյ հարցը, Ֆրանսական պատուիրակութիւնը պիտի հեռանայ, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Իսրայէլի զինուորները պարպած են Սինայի շրջանին կէսէն աւելին, Ազգաժողովի ոստիկանութեան յանձնելով տարածութեան 60 առ հարիւրը:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ տեղեկատու դիւանին ընդհ. տնօրէնը, Հաթեմ յայտարարեց թէ կը մերժեն ուղղակի կամ անուղղակի բանակցիլ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, Սուէզի վէճին կարգադրութեան համար: «Եգիպտոս խնդիրը պիտի քննէ միայն Ազգաժողովի շրջանակին մէջ»:—Երկու ամիսէ ի վեր արգելափակուած նաւեր մեկնեցան Սուէզի ջրանցքէն: Մաքրագործումը կը շարունակուի: — Անգլիա եւ Ֆրանսա միջոցներ կը փնտռեն, բանակցութիւնները վերսկսելու համար Եգիպտոսի հետ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ պարենաւորման տագնապը հետզհետէ կը սաստկանայ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն ժողովուրդը կը տառապի սերմնցուի, ածուխի, արջառի և բնակարանի պակասէն: Առաջին առթիւ պէտք է ճարել 15,000 թոն սերմնցու ցորենի, գարիի, հաճարի եւ եգիպտացորենի: Մեծ գործարանները կը նեղուին ածուխի պակասէն: — ՄԱԿի ընդհ. ժողովը վերսկսաւ հունգարական [illegible]թիւնը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տիկին Տ. Գնաճեանէ (Մարսէյլ) 1000 փրանք:

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ: Լոյս կը տեսնէ դալ շաբթու:

Թիւ 177-178 (Սեպտ.-Հոկտեմբեր), ճոխ բովանդակութեամբ.—

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակադդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բաբախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Յօդացաւի գոհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Ջաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատունի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 փրանք, արտասահման 1200 փրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ց. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.—

165 151 200 326 125 257 238 299 309 169 110 297 239 179 255 209 236 414 386 227 139 422 168 196 216 315 416 229 306 399 384 135 198 260 390 18 83 67 57 96 31 47 24 54 37:

Դիմել Տիկին Եօթնեղբայրեանին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ իրիկուն, 11 Յունուար, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը:

Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ:

Նիւթը՝ Մատթէոս Մամուրեան եւ նախայեղափոխական շրջանը:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Երեմեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Երեւանեան, Կիրակոսեան, Սարաֆեան եւ Թորոսեան ընտանիքներուն, իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ մօր Երիցուհի Եղիսաբեթ Երեւանեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար փրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի Տան ֆոնտին եւ 500 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ժիրայր Թիւյսիւզեան (Պոլիս) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Վահրամ, հօրը անունը՝ Համբարձում, մօրը անունը՝ Բրաբիոն: Ծնած է 1920-21ին Հալէպ: 1927-28ին Կարմիր Խաչի միջոցով ղրկուած է Ֆրանսա Յունաստանէն անցնելով, ընկերակցութեամբ քոյր Քրիստինի:

Տեղեկացնել «Յառաջ»ին: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի, Ութօրէք Ծննդեան: Սկիզբ առտուան ժամերգութեանց ժամը 8, հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10ին:

20 Յունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ,ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպազճեանի կտակին ժամը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Մայր Եկեղեցիի մէջ կը պատարագէ ու կը քարոզէ Կաթող. պատուիրակ Գեր. Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան: Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

⁂ Մարսէյլէն Հայաստան ներգաղթած Կարնեցի Արեւ Թաշճեան կը փնտռէ իր երեք եղբայրները Խորէն, Գրիգոր, Աբութ. մօր անուն Բաժբուր: Դիմել եկեղեցի: Նամակ ունի Հայաստանէն՝ Բաբերդցի Վարդուհի Ղարիպեան, իր Պաղտոյեան Սաթենիկ քրոջմէն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն եւ Արմինէ Ղուկասեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց զաւկին՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Երուանդ Գաբրիէլեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ, իրենց զաւկին եւ քրոջ Անայիս Գաբրիէլեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ԾՆՈՒՆԴ

ԼԻՈՆ.— Փոքրիկն Ռաֆֆի ձնկլարեան ուրախութեամբ կը յայտնէ իր եղբօր՝ Վիգէնի ծնունդը, 2 Յունուար 1957ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Եղիազարեան՝ Եղիազարեան Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՇԱԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Մովսէսի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ, պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Ց. Կ. ԽԱՉԻ Տեսինի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ նախկին սաները որոշած են վերակազմել «Պէրպէրեանի Սանուց Միութիւն»ը: Բոլոր նախկին սաները ժողովի կը հրաւիրուին երկուշաբթի երեկոյ, 14 Յունուար ժամը 9ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը (Մէթրօ Քադէ) ուր պիտի կազմուի վարչութիւնը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Փըթիթ Առպուաբուժարանի հայ հիւանդները կը փութան իրենց շնորհակալութիւնը յայտնել Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի վարչութեան, որ իր անդամուհիները այցելութեան ղրկած էր, առողջութեան մաղթանքներով եւ կաղանդի նուէրներով:

ՁՈՒԱՐԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

12 Յունուար, Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 8,45ին
THEATRE PAUL FARALICQ, 21, RUE YVES-TOUDIC - PARIS - 10e
(Métro : République).

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի

ՎԱՐՁՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆ

Մասնակցութեամբ

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ՆՇԱՆԵԱՆԻ, ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆԻ եւ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ կը մասնակցի Հայաստանեան երգերով ընկերակցութեամբ շնորհալի դաշնակահարուհի Օ. ՍՕՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ:

❖ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ❖

Տիկին Ֆէսլեանի, Օր. Դարոնի եւ ուրիշներու կողմէ, ընկերակցութեամբ ԹԱՌԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆԻ:

Իրենց երգերով, պարերով եւ արտասանութիւններով կը մասնակցին նաեւ Օր. Կիլիկիա Գնդունի, Օր. Շաքէ Ստեփան, Օր. Դարոն, Արտաշէս Գմբէթեան, Պ. Դարոն: ՀԱՃԵԼԻ ԱՆՆԱԽՆԱԼՆԵՐ

Խօսք կ'առնեն ՍՏԵՓԱՆ ՏԻՐԱՆ եւ ՅԱԿՈԲ Ժ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՄՈՒՏՔ 300 եւ 500 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կը ծախուին սրահին մուտքը ժամը 8էն սկսեալ եւ Միութեան անդամներուն մօտ

LE PREMIER QUOTID... ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք։ Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
VENDREDI 11 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7779 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3590

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԷԾՔ ԵՒ ԱՄՕԹ

Այս երկու բառերը հրաշէկ երկաթով պիտի արձանագրուին մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ, ամէն անգամ որ յիշենք Լիբանանի ափերուն վրայ հաստատուած խրճիթները, — բոյներ ապականութեան եւ թշուառութեան։

Ահաւասիկ վերջին լուրը, — Ծաղկախտի մանրէներ երեւան հանուած ըլլալով Քարանթինայի գաղթակայանին ամէնէն գարշահոտ մասին մէջ, առողջապահական վարչութիւնը պարպել եւ հրկիզել տուեր է քանի հարիւր հիւղակներ…

Տարիներէ ի վեր կը գրուի այս հիւղակներուն մաքրագործման եւ վերաշինութեան մասին։

Տարիներէ ի վեր ծրագիրներ կը մշակուին, կոչեր կ'ուղղուին, ժողովներ կը գումարուին։

Տակաւին երկու տարի առաջ էր որ, Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահը խորհրդակցական ժողով մը սարքեց, իր մօտ հրաւիրելով հայ հասարակութեան վարիչները եւ ջոջերը։

Այդ առթիւ սրտագրաւ կոչ մըն ալ ուղղեց, խոստանալով պետութեան բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը։

Նոյն իսկ յատակագիծ մը պատրաստուած էր, խրճիթները քանդելու եւ նոր թաղամաս մը կառուցանելու համար, համաձայն առողջապահութեան եւ բարեզարդութեան պահանջներուն։

Այն ատեն բազմանդամ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, նախագահութեամբ հոգեւոր պետերուն։

Ու մինչ կը սպասուէր որ խօսքէն գործի անցնէին, հանգիստաւոր հաւատարիմներուն յաջորդեց քար լռութիւն մը, որ կը շարունակուի մինչեւ այսօր։

Ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին անցուդարձի մասին։ Բայց իրողութիւն է որ այս անգամ եւս լռիկ-մնջիկ թաղուած է ձեռնարկը։

Վերջերս իմացանք թէ Պուրճ Համուտի քաղաքապետը, Հ. Պօղոս Արիս, յաջողեր է բանուորական թաղ մը հաստատել, գաղթակայանի խրճիթներէն փրկելով 77 ընտանիքներ։

Քաղաքապետը կը հառաչէր, այս առթիւ.

— Սրտիս համար մեծ ցաւ է որ չկըրցանք երկու միլիոն ոսկի ստանալ։ Եթէ ստանայինք, մեր ծրագիրն էր հայկական աւան մը կառուցանել։ Ինչ որ այն ատեն կարելի էր երկու միլիոն ոսկիով, այսօր …ն նուազն տասը միլիոն կը պահանջէ։

…իւղաւանները ազգային ամօթ մըն են։ Անոնց սահմաններէն ներս հայութիւն, սրբութիւն եւ մարդկութի՞ւն կը մնան։ Մեր ջոջերը միլիոններ կը մսխեն, իրարու հետ կռուելու համար։ Առ նուազն յիսնեակ մը միլիոնատէրներ ունինք. ի՞նչ է քանի մը միլիոնը իրենց համար…

Այն ատեն (1952) քաղաքապետը եւ իր գործակիցները ծրագիր մը կազմեր էն, 1800 ընտանիքներ փրկելու համար։

Ամէն դուռ զարնելէ ետք, յաջողեր են գետին մը գնել, յարկաբաժիններ շինել եւ փրկել միայն 77 ընտանիքներ։

Ուրեմն, մնացեալ հազարաւորները դատապարտուած են ծիւրելու գարշահոտութեան եւ թշուառութեան մէջ, թուղթի, քուրջի, թիթեղի, փայտի կտորներէ շինուած խշտեակներու մէջ։

Ողբերգութիւն մը որ կը տեւէ աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր։

Եւ այս աննկարագրելի ապականութեան, այս ամօթին ու անէծքին առջեւ տակաւին ազգային ջոջեր կան, որոնք ծրագիրներ կ'որոճան, անջատ հասարակութիւն կազմելու, հարիւր միլիոն ոսկի հաւաքելու, նոր տաճար կառուցանելու համար, ի հեճուկս Անթիլիասի…

Նոր եկեղեցի՝ հազարաւոր մանուկներու եւ երիտասարդներու ծիւրման գնով։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ

ՄԵԾ ՅՈՒԶՈՒՄ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը, Սըր Էնթընի Իտըն, յանկարծ հրաժարեցաւ չորեքշաբթի օր։ Թագուհին ընդունեցաւ հրաժարականը, հիմնուելով չորս բժիշկներու տեղեկագրին վրայ որ կ'ըսէ թէ «վերսկսած են որովայնի ախտանշանները որոնք մտահոգութիւն կը պատճառեն»։

Իտըն ինքն ալ հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց. — Երբ վերադարձայ մէկ ամիս առաջ, կը յուսայի թէ առողջութիւնս բաւական վերահաստատուած է եւ պիտի կրնամ տակաւին երկար ատեն արդիւնաւորապէս կատարել իմ պարտականութիւններս։ Այդ յոյսը չիրականացաւ։ Կը կարծեմ թէ պատշաճ չէ որ շարունակեմ պաշտօնս իբրեւ առաջին նախարար, քանի որ պիտի չկրնամ կատարել պարտականութիւնս վեհապետիս եւ երկրիս հանդէպ։ Հետեւաբար ցաւ ի սիրտ որոշեցի հրաժարականս յանձնել Ն. Վեհափառութեան որ բարեհաճեցաւ ընդունիլ»։

Չորս բժիշկներու տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ վարչապետին առողջական վիճակը մտահոգութիւն կը պատճառէ, իբրեւ հետեւանք 1953ի ծանր գործողութեանց եւ յետագայ տենդերու։ «Մեր կարծիքով, իր առողջութիւնը այլեւս թոյլ չի տար տոկալ վարչապետի պաշտօնին ծանր բեռներուն»։

Թագուհին Պըքինկէմի պալատը վերադարձած էր հարիւր մղոն հեռուէն, ողղմաթաթախ ինքնաշարժով մը, հրաժարականը ընդունելու եւ յաջորդին ընտրութիւնը դիւրացնելու համար։ Երկու թեկնածուներ կան, — Լորտ կնքապահը՝ Պըթլըր եւ ելմտական նախարարը՝ Մըքմիլըն, երկուքն ալ պահպանողական կուսակցութեան գործօն անդամներէն։

Հրաժարականը մեծ յուզում պատճառեց Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ։ Իտըն անխնայ կը քննադատուէր եգիպտական արշաւանքէն ի վեր, բայց միշտ կը վայելէր Խորհրդարանին մեծամասնութեան վստահութիւնը։ Առջի օր նախարարական նիստէն ետք, յանկարծ Պըքինկէմի պալատը գնաց։ Տժգոյն էր եւ մտահոգ երեւոյթ մը ունէր։ Հաւանական չէ որ Երեսփ. ժողովը լուծուի, նոր ընտրութիւններ կատարելու համար։

Լոնտոնի թերթերը դիտել կուտան թէ Իտըն խորապէս ազդուած էր Մ. Նահանգներու բռնած դիրքէն՝ Սուէզի հարցին մէջ, թէեւ ինք միշտ եղած է ջերմ կուսակից երկու երկիրներու սերտ գործակցութեան։ Փարիզի պաշտօնական շըրջանակներուն մէջ կը հաստատեն թէ Իտընի օրով Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի յարաբերութիւնները երբեք այնքան սիրալիր չէին եղած, մասնաւորապէս Սուէզի տագնապին ատեն։ Իր հրաժարումը ցաւ կը պատճառէ, նկատի առնելով բազմաթիւ խնդիրներու հրատապ հանգամանքը։

Իտըն ամէնէն անրախտ վարչապետը կը համարուի, նկատի առնելով իր պաշտօնավարութեան օրով ծագած ազգային եւ միջազգային տագնապները։ Երեսփոխան ընտրուեցաւ 1923ին։ Արտաքին գործերու նախարար էր 1935-36ին, բայց հրաժարեցաւ, համաձայն չըլլալով Չէմպըրլէյնի ողոքիչ քաղաքականութեան Հիթլէրի եւ Մուսոլինիի հանդէպ։ Գաղթային գործերը կը վարէր 1939-40ին։ Պատերազմական նախարար նշանակուեցաւ 1940ին, արտաքին գործերու նախարար՝ 1940-1945ին։ Վարչապետութիւնը կը վարէր 1955 Ապրիլ 6էն ի վեր։ Իր քաղաքական հորիզոնը ամպոտեցաւ Եգիպտոսի դէմ կատարուած անգլեւֆրանսական արշաւանքէն ետք (1956 Նոյ. 5)։

Առաջին անգամ էր որ ամուսնալուծուած քաղաքացի մը Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետ կը նշանակուէր։ Ազնուականութեան տիտղոս ստացաւ 1954ին, Ծնրակապի շքանշանով որ ասպետական անմենահին պատուանշաններէն մէկն է։

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

«– ՆԸ ՀԻՄԻ ՀԻՆԸ ՉԻ…»

Երեւանի բանաստեղծներէն Ազատ Վըշտունի նշանաւոր *տեսթան* մը ունի, ուր կ'երգէ (շատ մը բառեր մէկ տող)·

Չինը չնչին չի հիմի. փշրուող ու նուրբ չինի չի.
Չինը հինը չի հիմի. քնարեր ու մեղկ գինի չի։

Անշուշտ Ն. Խրուշչեւ եւ Ա. Միկոյեան աւելին գիտեն այս մասին, քանի որ այժմ շնորհալից պտոյտ մը կատարել կուտան կարմիր Չինաստանի վարչապետին։

Բաւական չհամարելով Մոսկուայի մէջ սարքուած փառաւոր ընդունելութիւնը, անոնք հրահանգներ ղրկած են Հունգարիա եւ Լեհաստան, որպէս զի արտակարգ պատիւներով ընդունին Չու Ան Լէն։

Չինացի հիւրը քննական պտոյտ մը կատարելով երկու վիրաւոր երկիրներուն մէջ, պիտի վերադառնայ Մոսկուա, իր կարծիքը յայտնելու համար։

Արդէն գիտենք թէ ինչ կը մտածէ Հունգարիոյ մէջ կատարուած «քաջագործութեանց» մասին։

Չու Ան Լէ ջերմապէս գնահատեց Խ. Միութեան զինեալ ուժերուն ազդո՛ւ միջամտութիւնը։

Չեմ գիտեր թէ ի՛նչ եզրակացութեան պիտի յանգի Լեհաստանի մէջ, որ ուղիղ գիծէն շեղելով, կը հետեւի համայնավարութեան ազգային գծին — թիթոյականութեան։

Չինաստանի վարչապետը պատգամ մը եւս արձակեց. — Խ. Միութիւնն է գերագոյն առաջնորդը համայնավարական գործունէութեան։

Կը թուի թէ Մոսկուա պէտք ունէր այս վկայութեան, ճիշդ այն պահուն երբ խլրտումները իրարու կը յաջորդեն արբանեակ երկիրներու, ինչպէս եւ ազատ աշխարհին համայնավար կուսակցութեանց մէջ։

«Չինը չինի չի հիմի»։

Ուրեմն, իր մոյկերուն ձայնն ալ պիտի յսուի ռուսական «ճիզմէ»ներուն հետ, Եւրոպայի պողոտաներուն վրայ, վառ պահելու համար «ռեւոլուցիոն տենդենց»ը։

Երբ «ճիզմէ»ն եւ խարազանը չբաւեն, Չինը ուրիշ միջոցներ ալ կը սորվեցնէ, ըմբոստները կամ հերետիկոսները կարգի հրաւիրելու համար։

Զգո՛յշ։ «Չինը հինը չի հիմի», ոչ ալ «քնարեր գինի»։

Քնացնելու տարբեր միջոցներ ալ գիտէ։

ՎԱՀԷ

ՖՐԱՆՍԱ ՊԻՏԻ ՉԼՔԷ ԱԼԺԵՐԻԱՆ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՎՃՌԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. Կի Մոլէ առջի օր կարդաց իր յայտարարութիւնը Ալժերիոյ մասին, լրագրողներու եւ հեռատեսիլին առջեւ, անգամ մը եւս պարզելով կառավարութեան տեսակէտները Ալժերիոյ մասին։ Այս յայտարարութիւնը անհրաժեշտ համարուած էր, նկատելով որ Ազգ. ժողովը մօտերս պիտի քննէ Ալժերիոյ խնդիրը, ափրիկեասիական երկիրներու առաջարկութեամբ։

Յայտարարութիւնը նորութիւններ չէր պարունակեր, բայց աւելի վճռական շեշտով մը կը բացատրէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը։ Ահաւասիկ հիմնական մասերը. —

Կառավարութիւնը թոյլ պիտի չտայ որ Ալժերիոյ եւրոպական հասարակութիւնը տնտեսական անիրաւ պայմաններ պարտադրէ Իսլամներուն, բայց միեւնոյն ատեն չի կրնար հանդուրժել որ Իսլամները իրենց թուական գերակշռութեամբ ճնշեն եւրոպական հասարակութեան վրայ։ «Ֆրանսա երբեք պիտի չլքէ Ալժերիան։ Այն ողբերգութիւնը որ կը բղխէ Ալժերիան Ֆրանսական ողբերգութիւն մըն է եւ Ֆրանսան է որ պիտի լուծէ տագնապը։ Մէկ դարէ ի վեր Ալժերիան Ֆրանսական նահանգներու խումբ մը կը կազմէ եւ 1946էն ի վեր բոլոր բնակիչները անխտիր Ֆրանսական քաղաքացի դարձած են։ Խօսիլ գաղթատիրութեան մասին՝ կը նշանակէ խորապէս անգիտանալ Ալժերիոյ այսօրուան իրականութիւնը։ Այդ իրականութիւնը կը ներկայացնէ ազգագրական բարդութիւն մը։ Երկու անջատ հաւաքականութիւններ կը գտնուին երկրին մէջ, երկուքն ալ կարեւոր, եր-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ. ՄԻՋՆՈ՞ՐԴ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԵՒ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԻՋԵՒ

«Ազգ»ի մէջ կը կարդանք (5 Յունուար. —

Ամմանէն եկած իրազեկ աղբիւրներէ կ'իմանանք թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. երկրորդ նամակ մը ղրկած է Երուսաղէմի Պատրիարքական տեղապահ Տ. Տիրան արք. Ներսոյեանի, անգամ մը եւս Անթիլիասի կաթողիկոսական ընտրութեամբ ստեղծուած տագնապին պատասխանատուութիւնը վերագրելով Տ. Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի ընթացքին եւ թելադրելով որ Տիրան արք. Երուսաղէմի հարցին վերջնական կարգադրութենէն ետք, աշխատի բնականոն դարձնել Մայր Աթոռի եւ Անթիլիասի Աթոռին յարաբերութիւնները, պահելով միշտ Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովի ոգին։

Բաց աստի, կ'իմանանք թէ, Յորդանանի Գերագոյն Ատեանը Եղիշէ արք.ի կողմէ Տիրան արք.ի տեղապահութեան ապօրինութեան մասին բացուած դատը պիտի տեսնէ Յունուար 10ին, քննած ըլլալով կողմերու տեսակէտները։

Նոյն աղբիւրները կը հաւաստեն թէ, Յորդանանի Ընդհ. Ապահովութիւնը Շաւարշ վրդ. Աճէմեանին թելադրած է հեռանալ յորդանանեան հողէն։

ԾԱՂԿԱԽՏ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Լիբանանի վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ ծաղկախտի մանրէներու բոյն մը երեւան հանուած ըլլալով Քարանթինայի գաղթակայանին ամէնէն գարշահոտ մէկ մասին մէջ, առողջապահական վարչութիւնը անմիջապէս պարպել եւ հրկիզել տուած է քանի մը հարիւր հիւղակներ։ Հրշէջները ամէն միջոց ձեռք առած էին, որպէս զի բոցերը չտարածուին միւս հիւղակներուն վրայ։

ԵՐԵՔ ՎԱԿՈՆ ՌԱԶՄԱՆԻՒԹ պայթեցաւ Սգանի մէջ (Մառն)։ Երեք մեռեալ, 50 վիրաւոր։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յուն. 9) — Զոյգ ոսկի 467,000, նափոլէոն 3480, զուիցերիական 3350, անգլիական 4330, քսան տոլարնոց 16,680,, Թղթադրամ (անպաշտօն) անգլիական 1045, տոլար 403, զուիցերիական 96,25, պելժիական 8,05, լիր 0,63։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՎԱՃԵԱՆ ԵՒ Մ. ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

ԽՄԲ.— «Սովետական Գրականութիւն» 1956 դեկտեմբերի թիւէն կ'ամփոփենք հետեւեալ գրութիւնը՝ Յ. Սվաճեանի ծննդեան 125ամեակին եւ անոր խմբագրած «Մեղու»ի հրատարակութեան 100ամեակին առթիւ.—

Յայտնի է, որ կարճ ժամանակ մը իր հրատարակած «Մեղու»ի մէջ Հնդկաստան կատարած ճամբորդութեան թէ՛ երթի եւ թէ՛ վերադարձի ճամբուն, Մ. Նալբանդեան մէկ-մէկ ամիս Պոլիս մնաց, ուր բարեկամական սերտ կապեր հաստատեց «Մեղու»ի խմբագիր Յարութիւն Սվաճեանի հետ:

Իրենց առաջին իսկ տեսակցութեան առթիւ, Սվաճեան հետեւեալ բառերով կ'ողջունէր Մ. Նալբանդեանի Պոլիս գալուստը.

— «Շատոնց ի վեր կը ճանաչէինք Պ. Նալբանդեանը «Հիւսիսափայլ» օրագրին մէջ իր հրատարակութիւններով եւ իր ոգւոյն ու սկզբանցը լաւ ծանօթ ըլլալով, հեռուէն հեռու կ'օրհնէինք նաեւ իր եւ իր արժանապատիւ աշխատակիցներուն ջանքերը ի լուսաւորութիւն ազգին եւ մանաւորապէս ռուսիաբնակ ազգայնոց: Ուստի յիրաւի բախտ մը կը համարինք մեզի համար Պ. Նալբանդեանի ի Պոլիս գալուստն ու մեր ճանչուորութիւնը իրեն հետ:» (Մեղու, 1860 նոյ. 30)

Նալբանդեանի հետ անձամբ ծանօթանալու այդ «յիրաւի բախտ»ը ոչ միայն արդիւնք էր այն գիտակցութեան թէ իրենց «սկզբունքներուն» եւ «ազատութեան» մէջ փոխադարձ նմանութիւններ կային, այլ եւ այն յոյսին ու հեռանկարներուն, որ Սվաճեան կը կապէր Նալբանդեանի անձին հետ՝ հայ ժողովուրդի ազգային – ազատագրական շարժման մակընթացութեան այդ օրերուն: Այս մասին է, որ նոյն յօդուածին վերջաւորութեան Սվաճեան կ'աւելցնէր.

— «Պ. Նալբանդեան մեր մէջը Ռուսիոյ լուսաւորեալ ազգայնոց ներկայացուցիչն է եւ անշուշտ իր դարձին պիտի պատմէ իր հայրենակցացը, թէ ինչպէս Հայերը հոս անփոյթ կը մնան. մեր իղձերն ու ջանքերը անոնց հասկցնելով զանոնք ալ մեզի գործակից ընելու պիտի աշխատի, որպէս զի միեւնոյն հողի վրայ եթէ չկարենանք միանալ, գոնէ միանանք սրտով ու տենչանօք...»:

Այս գրութենէն կարելի է հետեւցնել, թէ տակաւին Նալբանդեանի Պոլիս կատարած ճամբորդութենէն առաջ իսկ արեւմտահայ իրականութեան մէջ գոյութիւն ունէր ազգային շարժում մը. այսպիսով, Նալբանդեանի դերը կայացաւ ոչ թէ այդ շարժումը ստեղծելուն, այլ՝ իր վարած արեւելահայ շարժման գործակից ընելուն մէջ:

Արեւմտահայ շարժումը ներքնապէս հասունցած էր. Սվաճեանն ու Նալբանդեանը հանդէս եկան իբրեւ մարտական ընկերներ եւ գաղափարակիցներ:

Բայց շատ անգամներ, յետադիմական տարրն ու մամուլը սխալ արտայայտութիւններ ունեցան Նալբանդեանի ու Սվաճեանի գործակցութեան մասին, այն տպաւորութիւնը ստեղծելով թէ Նալբանդեանի բոլոր գրութիւններուն եւ ելոյթներուն Սվաճեանն ալ բերած է իր մասնակցութիւնը: Օրինակի համար, Նալբանդեանի «Երկու Տող»ի հրատարակութեան առիթով, «Արեւելեան Դար» թերթի խմբագիր Տէյիրմէնճեան կը գրէր.

... «Նկատողութիւն ընելու մէկ ուրիշ հարկաւոր կէտ մը եւս կը նշմարուի. այսինքն, այս ԵՐԿՈՒ ՏՈՂ բայց իրօք հազար հինգ հարիւրէն աւելի տողէ բաղկացեալ նզովից գրութեան ճակատը որքան որ միայնակ Նալբանդեանց հեղինակութիւնը դրոշմուած է, եւ սակայն եթէ անոր խօսքերուն հետազօտաբար ուշադրութիւն ըլլուի, անշուշտ ուրիշ այլ եւ այլ ծածկեալ՝ բայց ծանօթ անուններ ալ իր հետը պիտի տեսնուին...»:

Ճիշդ է թէ «Երկու Տող»ի բովանդակութիւնը յաճախ կը յիշեցնէր Սվաճեանի կողմէ 3-4 ամիս առաջ գրուած յօդուածները, բայց այս պարագան անգամ մը եւս կը հաստատէ Սվաճեանի եւ Նալբանդեանի գաղափարական հայեցողութեանց նմանութիւնը: Միեւնոյնը կարելի է ըսել նաեւ երկրագործութիւնը իբրեւ հայ ժողովուրդի ընկերային-տնտեսական բարեկարգութեան համար միակ յարմար ու անհրաժեշտ արհեստ նկատելու հարցին շուրջ: Նալբանդեանի «Երկրագործութիւն...» գրքէն շատ առաջ, «Մեղու»ի հրատարակութենէն միայն ամիս մը ետքը (1856 հոկտ. 15) Սվաճեան յօդուած մը գրած էր, «Լեհ գնդապետի մը մեր ազգին համար յարմար դատած արհեստը» խորագրով, որուն մէջ կ'եզրակացնէր.— «Երկրագործութիւնն է միայն առ հասարակ Հայերուն առ այժմ ունենալու Է'ն շահաւոր եւ Է'ն յարմար արհեստը»:

Վեց տարի ետքը, Նալբանդեան կը հրատարակէր իր «Երկրագործութիւն»ը եւ կ'եզրակացնէր.— «Հայոց ազգը քանի որ չունի իւր սեփական երկրագործութիւնը, բոլոր նորա ճիւղերով, նորա վաճառականութիւնը է' եւ կը լինի՝ Եւրոպացոց համար ծառայութիւն»:

Սվաճեանի եւ Նալբանդեանի գաղափարներուն նմանութիւնը միայն այստեղ չի վերջանար: Ուշադրութեան արժանի է նաեւ այն հանգամանքը, որ Սվաճեանը ոգեւորուած էր նաեւ ազգային – քաղաքական պայքարով եւ նոյնիսկ զէնքի միջոցով ազգային քաղաքական ազատագրութեան հասնելու գաղափարով.— «Իրաւ մեր հայրենեաց մեծ մասին տէրը Օսմանեան կայսրութիւնն է եղած, բայց ան չէ բուն տէրը, ուստի ան չէ որ պիտի հոգայ անոր համար... մենք է, որ մեր խելքովը, մեր քրտինքովը պիտի խլենք անոր փուշերը... »:

Ուշագրաւ են նաեւ Սվաճեանի կարծիքները՝ ազգութեան մասին: Իրեն համար, հայրենիքի գաղափարը նուիրական է, իսկ հայրենիքին համար զոհուիլը՝ մեծագոյն առաքինութիւն.— «Այն մարդը, որ կ'ուզէ ապրիլ և կ'ուզէ ապրեցնել իր որդիքը՝ պէտք է սիրէ իր հայրենիքը, անխնամ չթողու զանի, մշակէ, պտղաբեր ընէ, ինքը տէր ըլլայ այն հողին, որ իր նախնիքը ստացեր են իրեն համար:

«Մեր ազգն ալ, ա՛լ համոզուած ըլլալու է թէ օտար երկրի մէջ իրեն հող տուող չկայ, ինչպէս նաեւ իր հողը մշակող ու բարեբեր ընող օտար չկայ... Հայե՛ր... ապահով ապագան աշխարհ մ'ունենալով եւ այս աշխարհը իր անձին պէս սիրելով եւ անոր չափ խնամելով միայն կարելի է ձեռք բերել... Հայրենասիրութի՛ւն, Հայե՛ր, հայրենասիրութի՛ւն. հո՛դ տանինք մեր հայրենեաց, եթէ կ'ուզենք ապրիլ եւ մա՛րդ ապրիլ...»:

Սվաճեանի այս թափանցիկ յօդուածը անկասկած կապ ունէր «Լոնտոնի պրոպագանդիստներ»ու (Հերցենի խմբակը, որոնց հետ կը գործակցէր նաեւ Մ. Նալբանդեան) այդ օրերու քաղաքականութեան հետ: Սուլթանական բռնատիրութեան մահաբոյր պայմաններուն տակ Սվաճեանի կողմէ պարզապէս հերոսութիւն էր այդ շունչով գրութիւններ հրատարակելը:

Կասկածէ դուրս է, որ գաղափարական տեսակէտէն բացարձակ նմանութիւն կայ Սվաճեանի եւ Նալբանդեանի տեսակէտներուն միջեւ: Բայց Սվաճեանը, իրեն յատուկ համեստութեամբ, Նալբանդեանը կը համարէ իրմէ աւելի «ճարտար», աւելի մեծ. միշտ պատկառանքով եւ երախտագիտութեամբ կը յիշէ Նալբանդեանի անունը. աչքին լոյսին պէս կը գուրգուրայ անոր վրայ, որովհետեւ անոր մէջ կը տեսնէ ամբողջ հայ ժողովուրդին լաւագոյն ձգտումներուն մարմնացումը:

Գ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԱՏ ՄԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

(47 ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ)

Սուրիոյ անկախութեան հռչակումէն ի վեր մեծագոյն քաղաքական դատավարութիւնը սկսաւ երեքշաբթի օր՝ Դամասկոսի մեծ ամփիթատրոնին մէջ: Զինուորական Ատեանը կը դատէ 47 անձեր, որոնք ամբաստանուած են իբրեւ դաւադիր: Ամբաստանեալներէն 19 հոգին կը դատուին ի ներկայութեան, իսկ մնացեալ 18ը, որոնք ապաստան գտած են զանազան երկիրներու մէջ, կը դատուին ի բացակայութեան:

Դատախազը մահուան պատիժ պիտի պահանջէ առ նուազն տասը ամբաստանեալներու համար:

Դատավարութիւնը բացառիկ կարեւորութիւն ունի, քանի որ ամբաստանեալները ականաւոր անձեր են, անդամ՝ տարբեր հոսանքներու: Կը դատուին եօթը երեսփոխաններ, բոլորն ալ՝ նախկին նախարարներ — Ֆայզի Աթասի, նախկին արտաքին նախարար, Ատնան Աթասի, նախկին դեսպան՝ Փարիզի, Սամի Քըպպարա, նախկին ներքին նախարար, Միխայիլ Էլեան, նախկին արտաքին նախարար, Հասան էլ Աթրաշ՝ Տիւրզի իշխանը, Մունիր, Ապտէլ Աժլանի:

Ամբաստանեալներու ցանկին գլուխը կը գտնուին Սուրիոյ նախկին դիկտատորը՝ Ատիպ Շիշաքլի, իր եղբայրը՝ Սալաք Շիշաքլի եւ հինգ-վեց բարձրաստիճան սպաներ:

Ամբաստանեալներուն մէջ կան մարդիկ, որոնք դեմոկրատ են (վերջերս կառավարութենէն դուրս քշուեցան այս կուսակցութեան պատկանող նախարարները), ուրիշներ՝ ազգայնական են. (այս կուսակցութեան անդամ են Հանրապետութեան նախագահն ու վարչապետ Սապրի Ասալին). ոմանք անդամ են Ժողովրդակ. Շարժման կամ Ազատագրական Շարժման (այս վերջին կուսակցութիւնը կազմուած էր զօր. Շիշաքլիի կողմէ): Կան նաեւ Անկախներ:

Ամէնքն ալ կը մեղադրուին իբրեւ բարեկամ Իրաքի եւ Արեւմուտքի: Այնպէս որ, իրականին մէջ, դատավարութիւնը ուղղուած է ներկայ կառավարութեան հակառակորդներուն դէմ:

Ամբաստանագիրը որ կը բաղկանայ 60 էջերէ, կ'ըսէ թէ վերոյիշեալ 47 անձերը լրտեսութիւն կատարած են ի նպաստ ֆրանսական, անգլիական, թրքական, իրաքեան եւ իսրայէլեան գաղտնի սպասարկութեանց: Ըստ ամբաստանագրին, դաւադրութիւնը սարքուած է 1956 Յունիսէն առաջ անորոշ թուականի մը, երբ զօր. Շիշաքլի Ժընեւի մէջ տեսակցութիւն մը կ'ունենար Իրաքի արտաքին նախարար Պաչաճիի եւ սպայակոյտի պետ Նախագահ զօր. Տաղըստանիի հետ: Այնտեղ, զօր. Շիշաքլի ընդուներ է պետա-

ՉԸԼԼԱՅ ՈՐ ՄԵՐ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐՈՒՆ ԱԿԱՆՋԸ ՀԱՍՆԻ

Մ. Նահանգներու նախագահին, Սպիտակ տուն

(Բ. եւ վերջին մաս)

— Որեւէ ուրիշ միջոց չկա՞յ չիչ մը խմիչք մաքսատունէն հանելու համար:

— Կրնաս Ուաշինկթըն գրել:

— Շիշ մը գոնեակի՞ համար:

— Զայն խմել կ'ուզես, չէ՞:

Ու գլխ դրին ճամբու:

Վերադարձայ մաքսատուն ու համբերութեամբ եւ պաղարիւնութեամբ բացատրեցի մեծաւորին թէ օրէնքը փոխուած է:

— Ուէ՛լ, կը ցաւիմ ըսաւ մարդը:

— Եթէ ես հրաժարիմ այդ շիշէն, զայն ի՞նչ պիտի ընէք. ե՞տ պիտի ղրկէք:

— Օ՛, ոչ, կուտանք որեւէ գթութեան յարկի, որբանոց, հիւանդանոց, եւայլն:

— Որբանո՞ց ըսիք:

— Այո՛, որբանոց ըսի, որբերը փորի ցաւ չե՞ն ունենար...:

Հասկցայ: Կը ստէր: Անգամ մը որ համոզում գոյացնէր թէ ես հրաժարած եմ Մեթաքսասէս, պէտք է տանէր տուն ու խմէր ինք:

Մեր քաղաքի մեծ օրաթերթերէն մէկուն խմբագրին հետ բարեկամական կապեր ունէի. նեղութեանս մէջ յիշեցի զինքը ու քովն երթալով դառնութիւնս թափեցի անոր գլխուն:

— Ի՞նչ կրնամ ընել, ըսաւ փիլիսոփայելով, աշխարհն այսպէս է:

— Ու քեզի պէս խմբագիրները բան մը չեն ըներ ծուռը շտկելու համար:

— Ի՞նչ կ'ուզես ընեմ:

— Խմբագրական մը գրէ. խայտառակէ սա աւազակները...: Շիշ մը նուէր գոնեակը մաքսատունէն հանելու համար, Ուաշինկթընէն արտօնագիր ունենալու եմ եղեր... ո՞ւր տեսնուած բան է...: Բոլորն ալ գողեր ու աւազակներ են...: Հինգ տոլար արժող շիշ մը գոնեակը մաքսէն հանելու համար արդէն օրական մը կորսնցուցի: Բայց սկզբունքի հարց է, դեռ պարտուած չեմ...: Եթէ ես չխմեմ զայն, իրենց ալ պիտի չթողում...:

Յետոյ քիչ մը աւելի փրփրած, շարունակեցի.

— Պիտի երթամ շիշը առնեմ ու զարնեմ գետինը, ես չխմելէս վերջ, իրենք ալ թող չխմեն. արդէն բոլոր այս դժուարութիւնները կը հանեն որ Մեթաքսասը իրենց մնայ...:

— Հանդարտէ, ըսաւ խմբագիր բարեկամս, հանդարտէ, ծանր ու անտեղի ամբաստանութիւններ ըրիր...: Կը կարծեմ թէ եթէ քեզի երկտող մը տամ, թերեւս իր օգտակարութիւնը ունենայ:

Այդպէս ալ ըրինք: Նամակը առած՝ վերադարձայ մաքսատուն՝ եւ տարի ինծի ծանօթ գրասենեակը: Պաշտօնեան հոն չկար. իր օգնականը զիս ուրիշ տեղ մը ղրկեց, ան ուրիշի մը, ուրիշը՝ աւելի ուրիշի մը...: Ժամը եղաւ չորս: Կէսօրէն վերջ չորս: Վեց ժամ է կ'աշխատէի շիշ մը գոնեակ մաքսատունէն հանելու համար ու դեռ յաջողած չէի: Մաքսատունը փակելու ժամանակ էր: Ըսին որ «վաղը եկուր, բան մը կ'ընենք»:

Յաջորդ օրը, չորս ու կէս տոլար մաքս առնելէ վերջ, շիշը տուին ինծի: Յաղթանակած էի: Վազեցի տուն, ու դրօշակի մը պէս շիշը գլխէս վեր ճօճելով մտայ խոհանոց: Դարակէն խցահանը առի՝ որ բանամ շիշը:

— Որքա՞ն մաքս առին, ուզեց գիտնալ կինս:

— Չորս ու կէս տոլար:

— Ի՞նչ, քանի՞ տոլար:

— Չորս ու կէս:

— Բայց անկիւնի նպարավաճառ Եանին զայն հինգ տոլարի կը ծախէ...:

— Իրա՞ւ, նոյն մառքա՞ն է, վստա՞հ ես:

— Աչքովս տեսայ: Միեւնոյն բանն է, գինն ալ՝ վրան...:

Բարկութենէս աշխարհը կարմիր կը տեսնէի, բռունցքով զարկի սեղանին, շրջուեցաւ. պնակ, շիշ, բաժակներ թափեցան վար ու կոտրեցան...:

. . . .

Հիմա Պ. Նախագահ, օրաթերթի մը մէջ կարդացի որ դուք ու Ձեր Տիկինը Ֆրանսական դեսպանատան մէջ, Հունգարիոյ աղէտեալներուն ի նպաստ կազմակերպուած վիճակահանութենէ մը շահեր էք մէկ շիշ Արմանեաք, շատ ընտիր տեսակի Ֆրանսական գոնեակ:

Ինչպէս գիտէք, Ֆրանսական դեսպանատունը, Ֆրանսական դրօշի տակ, Ֆրանսական հող է, ըստ օրէնի: Այդ Ֆրանսական հողէն, Ձեր շահած շիշերը ամերիկեան հող, Սպիտակ Տուն ներածելու համար, ներածման-արտածման արտօնագիր առի՞ք, քանի՞ օր կորսնցուցիք զայն ստանալու համար, քանի՞ տոլար տուիք...: Ահա հարցումներ, որոնց պատասխանը գիտնալով շատ երջանիկ պիտի ըլլամ ես:

Տիկին Ռիչըրտ Նիքսընն ալ շահած է սնտուկ մը շամբայն, շիշ մը անուշահոտութիւն եւ անորոշ քանակութեամբ ուիսքի:

Տիկին Ճան Ֆոսթըր, պետական Քարտուղարին կինը շահած է սնտուկ մը շամբայն եւ երեք շիշ Արմանեաք:

Անոնք ալ առի՞ն արտօնագրեր թէ ոչ... Բերանս վրայ չերթար որ ըսեմ...:

Չըլլա՛յ որ մեր թշնամիներուն ականջը հասնի:

Չըլլա՛յ:

Խորին յարգանքներով եւ անկեղծօրէն՝

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

Յ. Գ.— Սիրելի Պ. Նախագահ, կը ներէք որ ըսելիքներուս տարուած մոռցայ Ծննդեան եւ Նոր Տարուան առթիւ բարեմաղթութիւններս ներփակել...: Մաղթանքներէս խոշոր չերտ մըն ալ տուէք Տիկին Այզընհաուըրին:

կան հարուած մը կազմակերպել՝ 35,000 տինարի (35 միլիոն ֆրանք) փոխարէն, որուն 15,000ը վճարուած են իրեն Պէյրութի մէջ՝ 1956 Յունիսին:

Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացումը, կը շարունակէ ամբաստանագիրը, յարմար առիթ համարուեցաւ դաւադիրներուն կողմէ, որոնք, արեւմտեան գաղտնի սպասարկութեանց օժանդակութեամբ ծրագիր մը մշակեցին, նախատեսելով յետին մանրամասնութիւնները: Ծրագիրը հետեւեալն էր.— Անգլեւֆրանսական ուժերը Եգիպտոսի վրայ յարձակած միջոցին, Իսրայէլ պիտի արշաւէր Սուրիոյ վրայ. միեւնոյն ատեն, Իրաքեան բանակներն ալ, Յորդանանի մէջ եղած Իրաքեան զօրաժիններով, երկու կողմէն պիտի մտնէին Սուրիա՝ իբրեւ թէ երկիրը Իսրայէլեան յարձակումին դէմ պաշտպանելու համար. բայց իրականին մէջ՝ կառավարութիւնը տապալելու նպատակով: Միւս կողմէ, Տիւրզիները, իրենց իշխանին, էմիր Հասան էլ Աթրաշի առաջնորդութեամբ, պիտի ապստամբէին օրինական կառավարութեան դէմ. Սուրիական բանակը, որուն ամբողջ ուժը կեդրոնացած պիտի ըլլար Իսրայէլեան ճակատին վրայ, պիտի չկրնար զսպել Տիւրզիներու ապստամբութիւնը: Յառաջ եկած անիշխանութեան շնորհիւ, Դամասկոսի մէջ եղած հակակառավարական սպաները պիտի տապալէին իշխանութիւնը եւ նոր վարչաձեւ մը պիտի հաստատէին Միւնիր Աժլանիի նախագահութեամբ: Միւս կողմէ, զօր. Շիշաքլիի կողմէ կազմակերպուած զինուորական խմբակը ներքին անապահովութիւն մը պիտի կազմակերպէր, որուն ընթացքին իբրեւ թէ պատահար պիտի սպաննուէին՝ Հանրապետութեան Նախագահ Շիւքրի Քուաթլին, ընկերվարական կուսակցութեան պարագլուխ Աքրամ Հաւրանին, համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Խալէտ Պեկթաշը եւ Ապահովութեան Գրասենեակի պետ գնդապետ Ապտէլ Համիտ Սարրաժը:

Այս վերջինը, որ ներկայ վարչաձեւին «զօրաւոր ձեռքն» է, կացութեան տէրն է այժմ: Մինչեւ այսօր ոչ ոք համարձակեցաւ բողոքել ընդդիմադիր տարրերու այս դատավարութեան դէմ: Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, որ այս քաղաքական գործողութեան մէջ ամէնէն աւելի կը տուժէ, չհամարձակեցաւ կառավարութեան դէմ բուէարկել: Սուրիոյ մեծագոյն փաստաբանները մերժեցին ստանձնել ամբաստանեալներուն պաշտպանութիւնը:

Շատ հաւանական է ուրեմն, որ դատավարութիւնը ընթանայ կազմակերպողներուն ուզած եղանակով: (Լը Մոնտ)

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

★

«Թրիփթիք»ը, որուն հիմնադիր նախագահն է Փիէռ տ'Արքէն, իր 641րդ նուագահանդէսը տուաւ Յունուար 4ին, Էքօլ Նորմալի սրահին մէջ: Յայտագիրը ունէր նաեւ հայկական բաժին մը, երկու հայ արուեստագիտուհիներով՝ Գոհարիկ Ղազարոսեան եւ Լիտիա Կարին:

«Թրիփթիք»ի նուագահանդէսներու անդամ-բաժանորդներուն, երաժշտասէրներու, քննադատներու բազմութեան մէջ կը նշմարուէին նաեւ փոքրաթիւ հայրենակիցներ:

«Թրիփթիք»ի նպատակն է ճանչցնել անխտիր, օտար կամ տեղացի ժամանակակից երգահաններն ու իրենց գործերը երաժշտասէր հասարակութեան, նուագել տալով զանոնք արժէքաւոր եւ ասպարէզին կապուած արուեստագէտներու, որոնք իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն: Միութիւնը իր գոյութիւնն ու գործունէութիւնը կ'ապահովէ միմիայն իրեն համակիր անդամներու անդամավճարներով կամ նուէրներով: Անշուշտ յայտագրերը իրենց ոճին, դաշնաւորումին ու մանաւանդ նորութեան պատճառաւ կը հետաքրքրեն մասնաւորաբար երաժշտական քննադատները կամ մերօրեայ նուագէ ախորժողները. վերջապէս թունդ երաժշտագէտ հասարակութիւն մը. այնպէս որ գնահատելի էր անգամ մըն ալ տեսնել Օր. Գ. Ղազարոսեանի անունը այսպիսի յայտագրի մը վրայ, երբ դեռ վերջերս միայն իր գործերը նուագուած էին «Թրիփթիք»ի նուագահանդէսներէն մէկուն մէջ:

Յայտագրին երկրորդ մասը սկսաւ ուրեմն Օր. Ղազարոսեանի յօրինած երեք մեղեդիներով՝ Եթէ վերադառնայի, Այսպէս խօսեցաւ Ֆառէլ Նիսա, ներշնչուած բանաստեղծուհի-նկարչուհի Ֆառ-էլ-Նիսա Զայտի բանաստեղծութիւններէն, դաշնաւորուած արեւելեան ոճով, «Գեղօն 1746ի», Քոլինսի բանաստեղծութեան վրայ, ողեկոչում մը հերոսներու:

Մեղեդիներուն յաջորդեցին երկու հայերէն երգեր՝ «Աշուղի երգ» եւ Մշեցիի երգիծական երգ մը՝ «Վա՛յ աման տէր-տէր», նոյնպէս դաշնաւորուած Օր. Ղազարոսեանի կողմէ:

Այս բոլորը երգուեցան Օր. Լիտիա Կարինի կողմէ: Համակրելի արուեստագիտուհին, որ ծանօթ է նաեւ ֆրանսական շրջանակներու մէջ, վերջերս մասնակցած էր Էքս-ան-Փրովանսի երաժշտահանդէսին, ստանձնելով կարեւոր դեր մը «Որփէոս»ի մէջ:

Օր. Կարին ունի գեղեցիկ ու ինքնայատուկ ձայն մը, օժտուած բացառիկ տարողութեամբ, քոնթրալթոյի եւ մեծծօ-սօփրանոյի միջեւ, եւ հնչականութիւն մը (թեմպր) որ կը նպաստէ արեւելեան երաժշտութեան:

Վերջացնելէ առաջ պիտի ուզէի յիշել Մարի-Թերեզ Շայէի տպաւորիչ մեկնաբանութիւնը իրեն նուիրուած շատ գեղեցիկ սոնատի մը, ջութի (ալթօ) համար, Պեյի Ժօլասի կողմէ: Նոյնպէս խիստ հետաքրքրական եռանուագ մը՝ Դիւթանք-ներ, Պ. Պեքլար տ'Արքուրի կողմէ, որուն մէջ կը նշմարուէր Խաչատուրեանի ոճին ու բիթմերուն ազդեցութիւնը: Կ'ուզեմ նաեւ յիշել Օր. Իվան Տեվրիսի անունը, որ ի յայտ եկաւ իբրեւ արժէքաւոր ջութակահար մը:

Ն. Ա.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ ծննդավայրը՝ Քանաքեռ աւանը օրէ օր կը բարեզարդուի: Վերջին տարիներուն բացուած են հինգ նոր փողոցներ, ստեղծուած են բարեկարգ նոր թաղամասեր: Լայն ծաւալ ստացած է նաեւ անհատական բնակարաններու շինութիւնը: Աւանին զբաղարանը կը բաղկանայ 20.000 հատորներէ: Ամէն օր մեծ թիւով այցելուներ կ'ընդունի Խ. Աբովեանի տուն-թանգարանը:

ՃԱՏՐԱԿԻ (շախմատ) համամիութենական ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան Երեւան եկած է եւ միաժամանակ 34 խաղ խաղացած՝ Երեւանի լաւագոյն ճատրակ խաղցող աշակերտներուն հետ, որոնց 22ը շահած, երկուքը կորսնցուցած, իսկ 10 խաղն ալ վերջացուցած է՝ հաւասար արդիւնքով:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ.— Վերջերս հրատարակուած են հետեւեալ գիրքերը.— Յ. Բրուտեանի եւ Ա. Անասեանի «Շարա Տալեան»ը, Պրոֆ. Առաքելեանի «Հոմէական դրականութեան պատմութիւն»ը, Մ. Ջանանի «Շահնամէ» թատերգութիւնը, Ե. Օտեանի «Համբարձում աղան» (պատկերազարդ) 35.000 օրինակ, Տիրան Թորգոմեանի «Հերոսի մահը» (պատմուածքներ), «Բանբեր Գրադարանի» Գ. գիրք, Պուշկինի երկերու Բ. հատորը (10.000 օրինակ), Սմբատ Շահազիզի բանաստեղծութիւնները (10.000 օրինակ), եւայլն:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՐՄԱՆ ԿՈԹԻԿԵԱՆԻ ծննդեան 60ամեակին եւ բեմական գործունէութեան 35ամեակին առթիւ երեկոյթ մը կազմակերպուած է Գ. Սունդուկեան թատրոնին մէջ: Ա. Կոթիկեան 20 տարի առաջ Հայաստան գացած էր Փարիզէն:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ ԱՅԾԵՄՆԻԿ ՈՒՐԱՐՏՈՒԻ ստեղծագործութեանց ի պատիւ գեղարուեստական երեկոյ մը կազմակերպուած է: Ա. Ուրարտուի ստեղծագործական կեանքը աւելի քան 30 տարուան պատմութիւն ունի. անոր արժէքաւոր գործերէն են Յովհ. Թումանեանի, Աւ. Իսահակեանի, Ստ. Զորեանի կիսանդրիները, եւայլն: Նորակառոյց Մատենադարանի շէնքին առջեւ շուտով պիտի կանգնեցուի Ա. Ուրարտուի «Մովսէս Խորենացի» մեծղի արձանը:

«ԱՆՈՒՇ» օփերան ներկայացուած է Բագուի մէջ, նոր բեմադրութեամբ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱԹԷՆՔԻ «Համազգային» ընկերութեան 85 հոգինոց երգչախումբը վերջերս պտոյտ-այցելութիւն մը կատարած է դէպի հիւսիսային Յունաստան: Այդ շրջանի հայութիւնը երկու օր ապրած է ոգեւորութեան եւ խանդավառութեան անմոռանալի պահեր: Երգչախումբը ջերմ ընդունելութեան արժանացած է Թեսաղոնիկէի (Սելանիկ) Կ. Խաչի, Բարեգործականի, ազգային վարչութեան, միւս բոլոր կազմակերպութեանց եւ ընդհանրապէս ամբողջ գաղութին կողմէ: Թեսաղոնիկէի հայութիւնը, որ 1000 հոգի կը հաշուէ, 800 հոգիով ներկայ էր հանդիսութեան, որուն առանցքը կը կազմէր երգչախումբը: Ձեռնարկը մեծ յաջողութիւն գտած է, շնորհիւ գաղութին մէջ տիրող համերաշխութեան:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Դեկտ. 30ին, Հայ Մարզականը ախոյեանութեան ութերորդ մրցումը կատարեց Քուրպըվուայի դէմ, այս վերջինին դաշտին վրայ: Երկու խումբերը լաւ դասաւորուած չըլլալով, բախումը ուժգին եղաւ:

Երկուստեք վտանգաւոր յարձակումներ գործուեցան եւ մինչեւ դադար արդիւնքը մնաց անորոշ: Երկրորդ մասին մէջ էր որ մեր խումբը, շնորհիւ Թոթոյեանին, կրցաւ յաղթել 1-0ով: Հակառակորդ խումբին մէջ էր նշանաւոր Լամին:

Յաջորդ կիրակին Յունուար 6ին, այցելեցինք Փուասի, ախոյեանութեան իններորդ մրցումին առիթով:

Շատ առիթներ փախցուցին մեր տղաքը թէեւ իրենց դէմ կար մեր դասակարգին լաւագոյն խումբերէն մին: Առաջին կիսախաղին արդիւնքը միշտ 0-0 էր:

Երկրորդ մասին, հակառակորդը դարձաւ վտանգաւոր մօտ քառորդ ժամ, երբ դարձեալ Թոթոյեան նշանակեց առաջին եւ վերջին կէտը ի նպաստ մեզի: Վերջանալու մօտ էր երբ դատաւորը երեւակայական փենալթի մը տեսաւ մեր դէմ: Հակառակ բողոքներուն, անդրդուելի մնաց: Հակառակորդը քաշեց հարուած մը որ վրիպեցաւ:

Այս յաղթանակով մեր դիրքը զօրացուցած եղանք: Այժմ ունինք 17 կէտ, 9 մրցումներով: Առաջինը 20 կէտ 10 մրցումներով: Այս կիրակի բարեկամական մրցում մը՝ ընդդէմ Սէն Մորի, մեր դաշտին վրայ:

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (237)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

Նրանք անցան անդաստանները, անցան մի քանի աւերակ արուարձանների եւ գիւղերի մօտից: Այժմ սկսուեցան Արաքսի մերձակայքի կանաչազարդ տափարակները, որ վերջանում էին խիտ մացառներով ու վայրենի ծառաստանով, երբ աւելի մօտենում էին գետի ափերին: Տեղտեղ ջուրը լճացել էր, տեղտեղ գոյացել էին ճահիճներ: Ձիանների սմբակներից մի այնպիսի խուլ տրոփիւն էր լսւում, կարծես թէ, գետնի տակը դատարկ լինէր: Երբեմն այնպէս էր թւում, որ առաձգական գետինը կա՛մ բարձրանում եւ կա՛մ ցած էր իջնում ձիանների ծանրութեան ներքոյ: Այդ տեղերում թաղնուած էին Արաքսի մթին որոգայթները եւ նրա ստորերկրեայ սոսկալի անդունդները, որ լցուած էին բոլորովին թանձր եւ սեւ հեղուկով, որի երեսը, սերի նման պնդանալով, կազմել էր այն խաբուսիկ, վտանգաւոր ծածկոցը, որի վրայով գնում էին նրանք: Այդ անյատակ անդունդները սովորութիւն ունէին երբեմն բաց անել իրանց ահարկու բերանը, եւ տարտարոսի նման, կլանել անցորդներին: Այս տեսակ անդունդներից մէկի մէջ, իւր ձիու հետ կորաւ Հայոց Արտաւազդ թագաւորը, երբ նա որսորդութիւն էր անում Արաքսի ափերի մօտ:

Արեւը բաւական բարձրացել էր եւ առաւօտեան զով օդը հետզհետէ լցւում էր խիստ ախորժելի ջերմութեամբ: Որսորդների ասպախումբը դեռ շարունակում էր հանդարտ եւ ուրախ ընթացքով առաջ գնալ:

Սամուէլը նստած էր մի գեղեցիկ, ոսկեգոյն նժոյգի վրայ, որ այն առաւօտ ընծայ էր ստացել իւր հօրից: Նրա ետեւից գնում էր պատանի Յուսիկը, որ զինակրի պաշտօն էր կատարում: Նա կրում էր իւր իշխանի երկար նիզակը, լայնալիճ աղեղը, նետերով լի կապարճը եւ մի երկար, կաշեայ բարակ ճոպան, որ փաթաթած կախ էր տուել իւր ձիու թամբից: Իսկ ինքը Սամուէլը կրում էր մի սուր միայն եւ մի արծաթեայ փոքրիկ փող որ քարշ էր ընկած նրա ոսկեայ քամարից:

Ծերունի Արբակը, կարծես, բոլորովին մանկացել էր: Նա գտնւում էր կատարեալ զինավառութեան մէջ: Նա առաջ էր ընկած եւ նրա ետեւից գալիս էին Սամուէլի քառասուն զինուած ծառաները: Նրանցից ոմանք ձեռքերի վրայ կրում էին որսորդական բազէներ, ոմանք բռնած ունէին անհանգիստ բարակների փոկերի ծայրից, որ կապած էին նրանց երկար պարանոցներին: Ազատ էին թողած միայն փոքրիկ, սորամուտ սկունդներին եւ ահագին թաւամազ դամբոններին, որոնց որսորդների լեզուով կոչում էին «գայլ խեղդողներ»: Այս բոլոր պատրաստութիւնը Սամուէլին ընծայել էր իւր հայրը:

Որսորդական յուշարարները, դեռ արեւը չծագած, վաղ առաւօտեան գնացել էին դիտելու, հետազօտելու բոլոր վայրերը, որ տեսնեն, թէ ո՛րտեղ ինչ երէներ կան:

Սամուէլին ուղեկցում էր հայրը, չըրջապատուած իւր թիկնապահներով: Իսկ փոքր ինչ հեռու, իւր յայտնի սպիտակ նժոյգի վրայ նստած՝ գնում էր Մեռուժանը, իւր առանձին խմբով: Նրանց հետ էր եւ Պարսից Կարէն զօրապետը՝ իւր մի քանի սպաներով: Որսորդութեանը չմասնակցեց Հայր-Մարդպետը:

Առջեւից գնում էին մի խումբ պարսիկ տղաներ, որոնց թւում էր եւ պատանի Արտաւազդը: Այդ մանկահասակ որսորդները՝ իրանց շքեղ զինավառութեամբ՝ գրաւել էին ամէնքի հիացքը: Բայց բոլորի մէջ աւելի փայլում էր, աւելի աչքի էր ընկնում պատանի Արտաւազդը: Ոգեւորից մանուկի ուրախութիւնը չափ չունէր: Իսկ աշխոյժ նժոյգի հետ ներկայացնում էր նա մի մարմնացած զուարճութիւն: Ձախ կողմից կապած ունէր ուսին՝ նետերով լի արծաթեայ կապարճը, իսկ աջ կողմից՝ ձգած ունէր լայնալիճ աղեղը, որ նրա համար բաւական մեծ էր: Ձեռքում կրում էր մի թեթեւ նիզակ, իսկ գօտիից քարշ էր ընկած երկսայրի սուրը՝ արծաթապատ պատեանով:

Սամուէլը ընկղմած էր լուռ մտախոհութիւնների մէջ: Երբեմն միայն հարեւանցի կերպով նայում էր իւր շուրջը, նայում էր դէպի հեռուն, շատ հեռուն եւ, կարծես, աշխատում էր միանգամից ծանօթանալ բոլոր տեղօրայքի հետ: Նրա վրդովահար դէմքը, որպէս միշտ, չէր ցոյց տալիս ոչ մի բաւականութիւն, թէեւ կը ցանկանար գոնէ փոքր ինչ ուրախ ձեւանալ: Իսկ իւր տխրութեան մէջ անգամ սքանչելի էր նա: Ուրախ էր միայն նրա ամեհի նժոյգը, որ անդադար ոստոստում էր եւ ահագին թռիչքներ էր գործում:

ՐԱՖՖԻ

կուքն ալ իրենց հայրենիքը կը համարին Ալժերիան.— 1.200.000 եւրոպածին բնակիչներ, ութ միլիոն 300.000 Իսլամներ: Եւրոպածին բնակիչները կուգան Ֆրանսայէն եւ միջերկրականեան ուրիշ երկիրներէ: Եթէ կան քանի մը անձեր որոնց կարճատես եսասիրութիւնը մեծ չափով պատասխանատու է ներկայ կացութեան, ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ համեստ անձերէ, — բանուորներ, պաշտօնեաներ, գիւղացիներ, առեւտրականներ, պաշտօնատարներ, ճարտարագէտներ որոնք Ալժերիա հաստատուած են քանի մը սերունդներէ ի վեր: Իսլամները կը բաղկանան Պերպերներէ եւ Արաբներէ, որոնք յետոյ գրաւեցին երկիրը: Կայ նաեւ Հրէական կարեւոր հասարակութիւն մը: Կը մնայ ապահովել այս երկու հաւաքականութեանց համակեցութիւնը, առանց տեղի տալու որ մէկը հարստահարէ միւսը»:

Վարչապետը յետոյ բողոքեց օտար ազդերու միջամտութեան դէմ, շեշտելով.

— Այո, Ֆրանսան դատախազ է, նոյն իսկ ամբաստանող է Ազգաժողովին առջեւ: Անցեալ Հոկտեմբերին, Աթոս զրոսանաւին գրաւման շնորհիւ Ֆրանսան կրցաւ Ապահովութեան Խորհուրդին ուշադրութիւնը հրաւիրել եւ պատրաստ է բանալու թղթածրարը: «Աթոս»ի գրաւումը անժխտելի կերպով հաստատեց նոյն ինքն եգիպտական պետութեան օգնութիւնը Ալժերիոյ զինեալ խումբերուն: Եգիպտական կառավարութիւնն է որ զէնքեր կը ճամբէ իր զինարաններէն եւ կը կազմակերպէ փոխադրութիւնը: Եգիպտական կառավարութիւնն է որ կը մարզէ, կը կազմակերպէ Ալժերիոյ զինեալ խումբերը, վարչական եւ դրամական դիւրութիւններ կ'ընծայէ ապստամբ կազմակերպութեանց»:

Պ. Կի Մոլէ յիշեց նաեւ Դամասկոսի, Արաբական Ձայնի եւ ուրիշ ռատիօ-կայաններու «ատելութեան եւ բռնութեան կոչերը որոնք կը շարունակուին տարիներէ ի վեր»: Ցետոյ յիշեց ուրիշ օտար միջամտութիւններ: Եւ եզրակացնելով, յայտարարեց թէ Ֆրանսայի առաջին նպատակն է վերահաստատել խաղաղութիւնը: Երբ ըմբոստները դադրեցնեն կրակը, կառավարութիւնը պատրաստ է պաշտօնական եւ ուղղակի յարաբերութիւններ հաստատելու: Անդորրութեան վերահաստատումէն երեք ամիս ետք պիտի կազմակերպուին ազատ ընտրութիւններ: Ֆրանսա պիտի չվարանի ներկայացուցիչներ հրաւիրելու ազատ ազգերէ»:

Վարչապետին յայտարարութենէն կը հետեւի թէ՝ Ֆրանսական պատուիրակութիւնը պիտի քաշուի Ազգաժողովէն, եթէ քննեն Ալժերիոյ խնդիրը: «Ֆրանսա չի կրնար ճանչնալ այդ իրաւասութիւնը»:

× Արտաքին նախարարը, Փինօ, կը սպասէ Նիւ Եորքի մէջ, զանազան տեսակցութիւններ ունենալով: Առջի օր տեսնուեցաւ Պ. Տըլըսի հետ:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Սուրիա նոր օդանաւեր ստացած է վերջին օրերս, համաձայն ամերիկեան աղբիւրներու: Այս հայթայթումն ալ մաս կը կազմէ 28 միլիոն տոլարի ապսպրանքի մը: Նոյն աղբիւրին համաձայն Եգիպտոսի ստացած 250 միլիոն տոլարի զինամթերքին մէկ մասը փճացած է եւ նոր ապրանք ստացած չեն: Ամերիկացիները անմիջական փաստ մը չեն տեսներ Սուրիոյ վերազինման մէջ:

× Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ 47 գլխաւոր ամբաստանեալներէն մէկը, Ատնան Ալտի, վեց ժամ խոստովանութիւններ կատարեց զինուորական ատեանին առջեւ, հաստատելով թէ դաւ մը սարքուած էր ներկայ իշխանութիւնը տապալելու համար: Այս ամբաստանեալը տնօրէնն էր Դամասկոսի ազգային քոլէճին եւ ըսաւ թէ ձեռնարկը պիտի կատարուէր անգլեւֆրանսական արշաւանքին ատեն:

× Եգիպտոսէն հասած լուրերու համաձայն, նախագահ Նասր ջղային տագնապէ, չափազանց յոգնութենէ եւ ստամոքսի հիւանդութենէ կը տառապի եւ դարմանատուն մը փոխադրուած է:

× Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի, համոզելու համար Եգիպտոսի ներկայացուցիչները որ վերսկսին բանակցութիւնները Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, Սուէզի ջրանցքին ապագայ վարչութեան մասին: Այս առթիւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի արտաքին նախարարներուն հետ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկեր Եղիա Ցակոբեանէ 1000 ֆրանք:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Ս. Ճէլալեան կը նուիրեն 3000 ֆր. Ֆ. Կ. Խաչի Պանեօ-Բաշանի մասնաճիւղին, իրենց մօր մահուան քառասունքին առթիւ:

Տէր եւ Տիկ. Ս. Քէչեան կը նուիրեն 2000 ֆր. նոյն մասնաճիւղին, իրենց մեծ մօր մահուան քառասունքին առթիւ:

***

ՎԻԷՆ.— Փոն-Թ'էվէքէն Այրի Տիկին Հերգայ Կարապետոֆ Նոր Տարուան եւ Ծնունդի առթիւ 5000 ֆր. կը նուիրէ Անտիյի եւ Մոնմորանսիի ծերանոցներուն:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

●

ՍԵՆԹ-ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Ե. Համալեան Երիցուհի Եղիսաբեթ Երեւանեանի կսկծալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի տան: Ընկեր Վարդան Խրիմեան 1000 ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, Տիկին Քղըլեանի մահուան առթիւ: Պ. Երեմեան, նոյնպէս փոխան ծաղկեպսակի Երիցուհի Երեւանեանի մահուան առթիւ 1500 ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ: Լոյս կը տեսնէ զալ շաբթու: ճոխ բովանդակութեամբ.—

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարթխանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Ցօղացաւի զոհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատեան).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքէթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.—

165 151 200 326 125 257 238 299 309 169 110 297 239 179 255 209 236 414 386 227 139 422 168 196 216 315 416 229 306 399 384 135 198 260 390 18 83 67 57 96 31 47 24 54 37:

Դիմել Տիկին Եօթնեղբայրեանին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ իրիկուն, 11 Ցունուար ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը:

Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ: Նիւթը՝ Մատթէոս Մամուրեան եւ նախայեղափոխական շրջանը:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

ԵՌԶԿԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Պէյրութէն հասած են Եռզկատի եւ շրջանի 1957ի օրացոյցները: Ստանալու համար դիմել Պ. Երուանդ Ատանալեանի (Իսի լէ Մուլինօ):

ՎԻԷՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս շաբաթ իրիկուն, Քաղաքապետական ընդարձակ սրահին մէջ: Հաճելի անակնկալներ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Մայր Եկեղեցիի մէջ կը պատարագէ ու կը քարոզէ Կաթող. պատուիրակ Գեր. Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան: Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն եւ Արմինէ Ղուկասեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց զաւկին՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Երուանդ Գաբրիէլեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ, իրենց զաւկին եւ քրոջ Անայիս Գաբրիէլեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

●

Այրի Տիկին Արտեմիս Ոսկանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ

յիշատակին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անկենի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՕՓԵՐԵԹ

Հովանաւորութեամբ Սէնթ Անթուանի Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան, ի նպաստ իր դպրոցին:, մասնակցութեամբ դպրաց դասու երգչախումբին եւ 30 աշակերտաշակերտուհիներու:

Այս կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Մարտիկեան սրահին մէջ (Պառ Վիտուէք): Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Թրափօշի: Կը ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի ԱՆՈՒՇը, երաժշտութիւն Ա. Տիգրանեան: Անուշի դերը կը կատարէ Օր. Քէչէճեան: Կը մասնակցին Փափազեան քոյրեր: Կը նուագէ ծանօթ ջութակահար Ս. Չէօրէքճեան:

Տախսերու մասնակցութիւն 100 ֆր.:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

●

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Մովսէսի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ, պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տեսինի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 2ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ:

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ նախկին սաները որոշած են վերակազմել «Պէրպէրեանի Սանուց Միութիւն»ը: Բոլոր նախկին սաները ժողովի կը հրաւիրուին երկուշաբթի երեկոյ, 14 Ցունուար ժամը 9ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը (Մէթրօ Քատէ) ուր պիտի կազմուի վարչութիւնը:

ՌՈՆԻ-ՍՈՒ-ՊՈՒԱՅԻ եւ շրջանի Մշակութային եւ Իրերօգնութեան Միութեան ժողովը այս շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, եկեղեցիին դիմացի անկիւնը: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները, կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ Ցունուար 13ին, կիրակի, Քաֆէ Նօայի սրահին մէջ, կէսօրէ ետքը: Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ մանուկներու կողմէ: Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը: Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ծնունդի առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի այս կիրակի առտու «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Սիրով կը հրաւիրուին հաւատացեալները:

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի, Ութօրէք Ծննդեան: Սկիզբ առտուան ժամերգութեանց ժամը 8, հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10ին:

20 Ցունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպագճեանի կտակին ժամը

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • SAMEDI 12 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7780 33ème ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3591

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԱՀԵԾԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Զանազան երեւոյթներ եւ խրողութիւններ անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ Խ. Միութիւնը երբեք տրամադիր չէ հրաժարելու իր անդրանկութեան իրաւունքէն:

Կ'ուզէ մնալ միահեծան առաջնորդ ընկերվարական, բուն բառով՝ համայնավարական շարժման:

Ինչպէս կրօնական տեսակէտով ամէն ճամբայ Հռոմ կը տանի, համաձայն կաթողիկէ վարդապետութեան, ռուսական համայնավարութեան համար ալ ամէն ճամբայ Մոսկուա կը տանի:

Այդ էր պատճառը որ կատաղի պայքար մը բացին Թիթոյի դէմ, երբ կ'ըմբոստանար եւ կը մերժէր ենթարկուիլ:

Պայքարը չսահմանափակուեցաւ միայն կուսակցական բանադրանքով (1948):

Խ. Միութիւնը շարժման մէջ դրաւ բոլոր արբանեակները, իր անմիջական դրացիներն ու հեռաւոր մանաճիւղերը, Եուկոսլաւիան ճզմելու համար:

Քաղաքական և տնտեսական պատուարներ ստեղծուեցան: Քարոզչական մեքենան լարուեցաւ ամէն ուղղութեամբ եւ մթնոլորտը այնքան թանձրացաւ որ անխուսափելի կը համարուէր զինեալ ընդհարում մը:

Եուկոսլաւիոյ համայնավարները դիմացան այս ահաւոր ճնշումին, եւ ի վերջոյ յաղթեցին, մնալով հաստատ՝ իրենց տեսակէտին վրայ:

Նոյն ուղղութեամբ ճեղքեր բացուած էին ուրիշ երկիրներու մէջ ալ:

Ականաւոր դէմքեր եւ զօրաւոր ցանցեր անհանդուրժելի կը գտնէին լուծը:

Այն ատեն որ, ի վերջոյ Մոսկուան ստիպուեցաւ Պելկրատ ղրկել պատկառելի պատգամաւորութիւն մը՝ գլխաւորութեամբ Բուլկանինի եւ Խրուշչեւի:

Պատգամաւորութիւնը պարզապէս մեղայական մը կարդաց, ամէն մեղք ձգելով Բերիայի վրայ:

Եւ յարաբերութիւնները վերահաստատուեցան: «Լրտես, դաւաճան, լպրծուն օձ» Թիթօն սրբանալով, հռչակուեցաւ ուղղափառ համայնավար եւ հաւատարիմ գործակից (1955): Նոյն իսկ Մոսկուա հրաւիրուեցաւ:

Անցեալ տարի, Խրուշչեւ երկրորդ անգամ Պելկրատ այցելեց, ապա Սեւ ծովու ափերը հրաւիրեց Թիթօն, մտերմական ասուլիսներ կատարելու համար Խ. Միութեան վարիչներուն հետ:

Շատ չանցած, մթնոլորտը նորէն պղտորեցաւ, Հունգարիոյ ապստամբութեան հետեւանքով:

Մոսկուան տհաճութեամբ կը դիտէր Եուկոսլաւիոյ ինքնուրոյն դիրքը եւ ուրիշ երկիրներու մէջ բացուած ճեղքերը:

Քանիցս հրապարակային մեղադրանքներ ալ փոխանակուեցան: Այն ատեն որ, Խ. Միութիւնը հարկ դատեց նոր միջոցներ ձեռք առնել, անսասան պահելու համար իր տիրապետութիւնը՝ իբրեւ համաշխարհային եւ միահեծան առաջնորդ:

Այս մտահոգութեամբ էր որ յաջորդաբար Մոսկուա կը հրաւիրուէին զանազան երկիրներու բոլշեւիկ վարիչները:

Ամէնէն ուշագրաւ ցոյցերը կատարուեցան Արեւելեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն եւ կարմիր Չինաստանի վարչապետին այցելութեան առթիւ:

Այս վերջինը միակ առաջնորդ հռչակեց Խ. Միութիւնը: Իսկ արեւելեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն այցելութեան առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ.

— Ընկերվարութեան եւ անոր հիմնական սկզբունքներուն տանող ճամբան հասարակաց է բոլորին համար, նոյնիսկ երբ ազգային մասնայատկութիւններ եւ տարբեր ձեւեր ու մեթոտներ կան անոր կառուցման մէջ:

Բացորոշ է միտքը, որքան ալ դիւանագիտօրէն խմբագրուած ըլլայ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ՓՈԽՈՒԻ

Իտընի հրաժարումէն անմիջապէս ետք, Թագուհին խորհրդակցելով նախկին վարչապետ Չըրչիլի եւ Լորտերու ժողովի նախագահին հետ, պալատ հրաւիրեց Պ. Հերոլտ Մըքմիլէնը եւ անոր առաջարկեց վարչապետութիւնը: Կ'ըսուի թէ Իտըն ալ այդպէս թելադրած էր: Ելմտական նախարարը հաւանութիւն յայտնեց: Երկար ատենէ ի վեր թեկնածու կը համարուէր Պ. Պըթլըր, բայց Սուէզի տագնապէն ի վեր պահպանողականները այն եզրակացութեան յանգած էին թէ միայն Մըքմիլէն կրնայ մեծամասնութիւն շահիլ Խորհրդարանին մէջ: Պըթլըր շատ ալ համաձայն չէր Իտընի վճռական քաղաքականութեան:

Նոր վարչապետը իր առաջին յայտարարութեամբ ըսաւ թէ Երեսփ. ժողովը լուծելու եւ նոր ընտրութիւններ կատարելու խնդիր չկայ: Ցետոյ աւելցուց.— Դժուարին պարտականութիւն մը կը սպասէ մեզի: Այդ պարտականութիւնը մեզմէ կը պահանջէ մեր ամբողջ քաջութիւնը եւ ուժը: Կը պահանջէ նաեւ մեր հայրենակիցներուն համակրանքը եւ հասկացողութիւնը, ինչ կուսակցութեան ալ պատկանին: Կը հաւատամ թէ մեր կառավարութիւնը պիտի վայելէ այդ համակրանքը եւ վստահ եմ թէ պիտի յաջողինք, շնորհիւ բոլորի ճիգերուն»:

Վարչապետը արդէն իսկ ձեռնարկած է նոր դահլիճին կազմութեան: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ լայն փոփոխութիւններ պիտի կատարուին: Հաւանաբար պիտի փոխուի նաեւ արտաքին գործերու նախարարը, Ս. Լոյտ:

Նոր վարչապետը պահպանողական կուսակցութեան աջ թեւին կը պատկանի: Ծնած է 1894 փետրուարին: Մայրը ամերիկացի է եւ շատ կը սիրէր Ֆրանսան: Առաջին մեծ պատերազմին Մըքմիլէն երեք անգամ վիրաւորուեցաւ: 1920ին ամուսնացաւ դուքսի մը աղջկան հետ, ծանօթանալով ազնուական ընտանիքներու հետ. բայց եւ այնպէս երեսփոխան ընտրուած ատեն յաճախ աշխատաւորականներուն հետ կը քուէարկէր: Տնօրէնն է համանուն հրատարակչական Տան, որ ունի քանի մը միլիոն ոսկի դրամագլուխ: Առաջին անգամ երեսփոխան ընտրուեցաւ 1924ին: Ձախողեցաւ 1929ին, բայց 1931ին վերընտրուելով, երեսփոխան մնաց մինչեւ 1945:

Իր մտքի անկախութիւնը տհաճութիւն կը պատճառէր կարգ մը պահպանողականներու (Պոլտուին, Չէմպըրլէյն), բայց Չըրչիլ մեծ վստահութիւն ունէր իր վրայ եւ երբ 1940ին վարչապետ էր, չվարանեցաւ նախարարական պաշտօն մը տալ:

Մըքմիլէն արագօրէն յառաջացաւ քաղաքական ասպարէզին մէջ: Կը մասնակցէր բոլոր միջազգային խորհրդաժողովներուն եւ կարեւոր բանակցութեանց: Օդանաւային նախարար էր 1945ին, բնակարաններու եւ քաղաքապետութեանց նախարար 1951ին, եւ յաջողեցաւ իրականացնել պահպանողական կուսակցութեան յանձնառութիւնը.— Ամէն տարի 300.000 բնակարան շինել: Ազգ. պաշտպանութեան նախարար եղաւ 1954ին, արտաքին գործերու նախարար՝ 1955 ապրիլին, յաջորդելով Իտընի: Առաջնակարգ վարիչի համբաւ կը վայելէ: 1955 դեկտեմբերին նշանակուեցաւ ելմտական նախարար, իբրեւ գործնական մարդ եւ տնտեսագէտ: Ունի կարգ մը հրատարակութիւններ տնտեսական հարցերու մասին:

Փարիզի թերթերը մասնաւոր գոհունակութեամբ կը շեշտեն թէ նոր վարչապետը մեծ բարեկամ մըն է Ֆրանսայի:

«Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԹՇՆԱՄԻ ԱԶԱՏ ԱՇԽԱՐՀԻՆ»

«Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ԱՌԱՆՁԻՆ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ԻՐԵՆՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ»

*

Նախագահ Այզընհաուըր յունուար 10ին ճառ մը խօսեցաւ Խորհրդարանին առջեւ, պարզելով երկրին ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը: Ահաւասիկ ամփոփումը.

— Զօրեղապէս զինուած աշխարհակալ դիկտատորութեան մը գոյութիւնը տեւական վտանգ մը կը կազմէ մեր իսկ երկրին ապահովութեան եւ խաղաղութեան համար: Ներկայ աշխարհին մէջ կանգուն մնալու համար Մ. Նահանգները պէտք ունին ռազմական ուժի մը, արդիական, համապատասխան եւ վստահելի: Բայց ազգային ապահովութիւնը աւելին կը պահանջէ քան ռազմական ուժը: Մեր շըրջանային դաշինքներու դրութիւնը, որ հաստատուած է Ազգաժողովի դաշինքին համաձայն, կը ծառայէ աւելցնելու թէ մեր սեփական եւ թէ ուրիշ ազգերու ապահովութիւնը: Փոխադարձ պաշտպանութեան ուժերու կազմութիւնը ուրիշ ազատ ազգերու հետ կ'ենթադրէ Մ. Նահանգներուն օգնութիւնը մեր բարեկամներուն, որպէս զի կարենան խնայողութիւններ կատարել: Մենք պատրաստ ենք որ եւ է համաձայնութեան որ կրնայ վստահութիւն ներշնչել, համաձայնութիւն մը որ խափանէ հետզհետէ աւելի քանդիչ հիւլէական զէնքերու արտադրութիւնը եւ փոխադարձ երաշխիքներ ընծայէ անակնկալ յարձակումի մը դէմ, որ միջոցներ տրամադրէ ստուգումներ կատարելու փոխադարձաբար, եւ կրճատելու սպառազինութիւնները եւ զինեալ ուժերը, թեթեւցնելով զինուորական ծախսերու բեռը»:

Նախագահը յետոյ բացատրեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են նոր առաջարկներ ներկայացնելու Ազգաժողովին, այս ուղղութեամբ: Ապա կըկին անդրադառնալով աշխարհակալութեան սպառնալիքներուն, նախագահը յիշեցուց թէ Ամերիկան առանձին եւ կղզիացած, չի կրնար իր իսկ ապահովութիւնը երաշխաւորել: «Պէտք է մեզի միանան կարող եւ վճռական ազգեր որոնք ապացուցած են թէ կարելի է վստահիլ իրենց, ազատութիւնը պաշտպանելու համար: Անհրաժեշտ է որ աշխարհի բոլոր ազատ ազգերը շինարար դիրք մը բռնեն առեւտրական ծաւալման համար, յօգուտ ընդհանուր բարօրութեան»:

Նախագահը այս առթիւ ջերմապէս ողջունեց միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը: Հունգարիոյ դէպքերն ալ յիշելով, ըսաւ թէ պիտի առաջարկէ Խորհրդարանին բարեփոխել ներգաղթի օրէնքը: Իսկ Միջին Արեւելքի մասին յայտարարեց.

— «Տակաւին հինգ օր առաջ ձեզի յայտնեցի կառավարութեան ծանր մտահոգութիւնը խորհրդային յարձակման մը մասին՝ Միջին Արեւելքի մէջ: Դարձեալ կ'ըսեմ թէ խնդիրը կենսական եւ անմիջական կարեւորութիւն ունի երկրին եւ ազատ աշխարհի ապահովութեան եւ խաղաղութեան համար: Մեր ծրագրով կը յուսանք ստեղծել կլիմայ մը որուն մէջ կարելի ըլլայ շինարար եւ երկարատեւ լուծումներ գտնել այդ շրջանի հիմնական խնդիրներուն համար»:

Ծայր. Արեւելքի կացութեան առթիւ, նախագահը յայտնեց թէ կատարուած փոփոխութիւնները նպաստաւոր երաշխիքներ կը ներկայացնեն խաղաղութեան համար: Գալով Մ. Նահանգներու ներքին կացութեան, «տնտեսութիւնը զօրաւոր է եւ հիմնովին առողջ»: Կառավարութիւնը պիտի պաշտպանէ տոլարը եւ պիտի հսկէ առեւտրական գիներուն վրայ:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Յորդանանի կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Ազգաժողովին, գանգատելով թէ Իսրայէլ ստուարաթիւ զինուորներ համախմբած է իր սահմանագլուխին վրայ: Յորդանանի դեսպանը նախ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարին հետ, ապա ներկայացաւ ժողովին, անձամբ իր գանգատները յայտնելու համար: Ընդհ. քարտուղարը խոստացած է անմիջապէս բացատրութիւններ պահանջել զինադադարի յանձնախումբէն:

× Մոսկուայի թերթերը դիտել կուտան թէ Անգլիա Իտընը զոհեց Սուէզի տագնապին պատճառով: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ Մեծն Բրիտանիա կորսնցուց իր 70 տարուան ազդեցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ, «դուրս քշուելով Մ. Նահանգներուն միջոցաւ»:

× Մ. Նահանգներու նախկին արտաքին նախարարը, Էչիսըն, խստօրէն կը քննադատէ Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը Միջին Արեւելքի մասին, «չափազանց արկածալի» գտնելով զայն: Այս յայտարարութիւնն ըրաւ Երեսփ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին առջեւ: Իր կարծիքով, եթէ լիազօրութիւն տրուի, նախագահը պիտի կրնայ նաեւ հիւլէական զէնքեր գործածել:

× Մէկ շաբաթէ ի վեր ծանրակշիռ լուրեր կը հասնին Եմէնէն: Արաբները կը գանգատին թէ անգլիական օդանաւերը կրակ տեղացած են Ատէնի գիւղերուն վըրայ: Անգլիացիները կը հերքեն: Միւս կողմէ կը հաստատուի թէ ընդհ. զօրաշարժ յայտարարուած է Եմէնի մէջ:

Արեւմտեան Գերմանիոյ եմէնեան գործակատարը կոչ մը ուղղեց, որպէս զի Խ. Միութիւնը կամաւորներ ղրկէ, օգնելու համար Եմէնի ազատագրական պայքարին ընդդէմ Անգլիոյ: Գործակատարը բացատրեց թէ սիրով պիտի ընդունին ամէն ազգէ կամաւորներ: Երբ հարցուցին թէ ռուս կամաւորներ արձանագրուա՞ծ են, գործակատարը չկրցաւ որոշ պատասխան տալ:

Եգիպտական թերթերը կը գրեն թէ Ջեխոսլովաքիա հաւանած է զէնք ճարել Եմէնի եւ թէ երեք միլիոն սթերլին արժողութեամբ զինամթերք հասած է արդէն: Եմէն արաբական երրորդ երկիրն է որ զէնքեր կը գնէ համայնավար ճակատէն: Առաջինը Եգիպտոսն էր, որ պայմանագիր մը կնքեց Ջեխոսլովաքիոյ հետ, երկրորդը՝ Սուրիա:

× Լիբանանի արտաքին նախարարը, Շարլ Մալիք Փարիզ եկաւ, կարգ մը բանակցութիւններ կատարելու համար: Սուէզի տագնապէն ի վեր առաջին անգամ է որ պաշտօնական բանակցութիւններ կը կատարուին երկու պետութեանց միջեւ:

× Սուէզի ջրանցքին մաքրագործման Վերատեսուչը, ամերիկացի զօր. Հուիլըր որոշած է չօգտագործել անգլիական եւ ֆրանսական նաւերը, ինչպէս կը հաղորդեն եգիպտական թերթերը:

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Կարգադիր յանձնախումբէն եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութենէն ստացանք հետեւեալ զեկոյցը.—

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը ընդառաջ երթալով Մարսիլիոյ հայ գաղութին եւ մանաւանդ նախկին աշակերտներու եւ վանքը այցելող ուխտաւորներու բուռն փափաքին, ամիսներէ ի վեր ձեռնարկած է Մարսիլիոյ մէջ բանալու «ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՈՒՆ» մը եւ յետադային դպրոց մը:

ՇԻՆԱՐԱՐ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ

*

Ֆրեզնոյի հայ գաղութը իր գոյութեան 55-60 տարիներու ընթացքին յայտնի դարձած է իր աշխոյժ եւ շինարար ոգիովը։ Անոր կառուցած Ս․ Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցին ամէնէն հոյակապ եւ մեծ եկեղեցին է Միացեալ Նահանգներու հայ գաղութին մէջ։ Եկեղեցիի դէմուդէմ կանգնած է Ասպարէզի շէնքը իր տպարանով, խմբագրատունով եւ անոր քովը խանութով մը։ Տպարանի շէնքին ետեւը կը գտնուի Ասպարէզի Ակումբը․ այս վերջինները գործն են Հ․ Յ․ Դաշնակցութեան, որ Ֆրեզնոյի մէջ հաստատուած է համարեա գաղութին սկզբնաւորութեան օրերուն եւ անոր շինարարութեան մէջ բերած է ամէնէն գործօն մասնակցութիւնը թէ՛ ուղղակի եւ թէ անուղղակի՝ իր ընկերներու միջոցաւ։

Վերջերս, ընդամէնը երկու, երկու ու կէս ամիս առաջ արկածով մը այրեցաւ Ֆրեզնոյի Ս․ Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցին, ներքին ծանր վնասներ կրելով։ Բարեբախտաբար, հոգաբարձութիւնը ժամանակին հեռատես գտնուած եւ եկեղեցին ապահովագրած էր մեծ գումարով մը, ուստի եւ հրդեհին պատճառած նիւթական վնասները չծանրացան հայ համայնքին վրայ ամբողջապէս, այլ մեծ մասով հոգաց ապահովագրական ընկերութիւնը, վերանորոգելով այրած եկեղեցին։

Այսօր ուրախ ենք արձանագրելու, որ եկեղեցին հիմնական նորոգութեան ենթարկուած է եւ աւելի հրապուրիչ ու գեղեցիկ դարձած, քան էր երբեւէ։ Հիմնովին վերանորոգուած են՝ յատակը, ներկերն ու նկարները, նստարանները, ելեկտրական թելերն ու ջահերը, ապակիները եւ առ հասարակ այն բոլոր մասերը որ կրակէն ազդուած էին․ սքանչելի եւ գրաւիչ տեսք ստացած է մեր եկեղեցին, եւ, վստահ ենք, որ մեր հաւատացեալ հայ համայնքը այսուհետեւ աւելի մեծ սիրով ու հաւատքով պիտի կապուի մեր սրբազան տաճարին։ Այդ ապացոյցը մենք տեսանք այս ամառ, երբ եկեղեցւոյ կազմակերպած դաշտահանդէսին 3–4000 բազմութիւն ներկայ եղաւ, մեծ մուտք ապահովելով։

Գովելի են, ինչպէս համայնքի, նոյնպէս եւ հոգաբարձական կազմին եռանդն ու նուիրումը։

Նոյեմբեր 18ին վերաբացումն էր հրկիզուած Ս․ Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցւոյ։ Հանրութիւնն անհամբեր կը սպասէր այդ օրուան։ Ֆրեզնոյի եւ շրջակայքի հայութիւնը հոծ բազմութեամբ մը եկաւ շնորհաւորելու իր տաճարին վերաբացումը եւ ղոհարերելու։

Սակայն ասոնցմով չեն վերջանար Ֆրեզնոյի Ս․ Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցւոյ համայնքին գործերը։ Ան մեծ ծրագիր մը եւս ունի իրագործելու, եկեղեցւոյ կից պիտի կառուցուի մեծ շէնք մը՝ ընդարձակ սրահով եւ դպրոցական դասարաններով․ այդ շէնքին մէջ պիտի ամփոփուին Ֆրեզնոյի ազատատենչ հայութեան ե՛ւ դպրոցը ե՛ւ թատրոնը։ Սրահը պիտի ծառայէ մեր բոլոր ներկայացումներուն, հանդէսներուն եւ առ հասարակ ձեռնարկներուն։

Այս փառահեղ շէնքին հիմքերու օծումը կատարուեցաւ դեկտեմբեր 9ին, մեծ հանդիսաւորութեամբ։

Ասոնցմով չի սահմանափակուիր, սակայն, Ֆրեզնոյի եւ իր անմիջական շրջակայքի զոհաբերութեան եւ շինարարական ոգին։ Շուտով, մօտ ապագային, Ֆրեզնոյի Ս․ Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցւոյ հանդիպակաց հողին վրայ, ուր հաստատուած է Ասպարէզի խմբագրատուն-տպարանը, անոր կից պարապ հողին վրայ պիտի կառուցուին երեք մեծ խանութներ՝ հանրածանօթ բարերարուհի եւ Հայ Օգնութեան Միութեան երկարամեայ ատենապետուհի Տիկին Սոֆիա Լ․ Յակոբեանի նուիրաբերութեամբ։ Նպատակն է՝ Ասպարէզ թերթին ապահովել նիւթական մշտական եկամուտ մը, որպէսզի անարգել հրատարակուի։

Ուրախալի եւ ողջունելի է նաեւ այս շինարարութիւնը, որ հայ մշակոյթի անարգել պահպանման գովելի նպատակը կը հետապնդէ։

Երրորդ կառուցում մը եւս կայ․ այդ ալ երկար տարիներ երազուած եւ փայփայուած Ասպարէզի շէնքն է, նորաձեւ ակումբ մը, որ պիտի ունենայ մօտ 300 հոգիի տարողութեամբ սրահ մը, ապա սենեակներ Հայ Օգնութեան Միութեան, Հայ Երիտ․ Դաշնակցութեան եւ կուսակցական մարմիններու ժողովներու եւ հաւաքոյթներու համար։ Գլխաւոր նպատակը՝ ամէն յարմարութիւններով օժտուած գրաւիչ շէնքի մը կառուցումն է, ուր առիթ ունենան հաւաքուելու մեր նոր սերունդի ներկայացուցիչներն ու անդամները․ մէկ խօսքով Ասպարէզի նոր շէնքը պիտի ծառայէ ազգապահպանման։

Այս շէնքին համար անցեալները գումար մը հանգանակուած է, մօտաւորապէս 25-30․000 տոլար, որ անձեռնմխելի կը պահուի դրամատան մէջ։ Շէնքի նոր յանձնախումբ մը ընտրուած է Սան Վոգին Հոլիտի բոլոր կոմիտէներէն, որ անցած է եռանդուն աշխատանքի եւ կարճ միջոցէ մը պիտի ձեռնարկէ շէնքին շինութեան, որ Ասպարէզի ներկայ ակումբի տեղը պիտի բարձրանայ։

Այսպիսով, Ֆրեզնոյի մեր ազատատենչ հայ համայնքը մօտ ապագային պիտի ունենայ երեք կառուցումներ՝ Ս․ Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցւոյ շէնքը, Ասպարէզի Ակումբը եւ երեք խանութները։ Այս երեք շէնքերն ալ անմիջապէս իրարու մօտ են, Ասպարէզի շէնքերը՝ քով քովի, իսկ եկեղեցւոյ շէնքը՝ դիմացը։ Ուրեմն, մեր գաղութը կարճ միջոցի մը մէջ պիտի ունենայ երեք շէնքեր, որոնց նիւթական ծախսը մօտաւոր հաշուով 150․000 տոլարի պիտի հասնի։

Արձանագրենք նաև, որ Ֆրեզնօն այժմ, իր շրջակայքով, կը հաշուէ մօտ 45․000 հայութիւն․ մինչեւ այժմ կը կարծուէր թէ հայութեան թիւը այս շրջանին մէջ 25․000 է, սակայն ամերիկեան պետական հաստատութիւնները 45․000 թիւը կու տան։

Կը շնորհաւորենք Ֆրեզնոյի եւ շրջակայքի ազատատենչ հայութեան շինարար ոգին եւ ջերմօրէն կը շնորհաւորենք անոր ազգապահպանման ճիգերը։

ԱՍՊԱՐԷԶ

1956Ի ԳԼԽԱՒՈՐ ԴԷՊՔԵՐԸ

●

(Բ․ եւ վերջին մաս)

Հոկտեմբեր

1․ Սուէզի ջրանցքը գործածողներու Ընկերութեան իրենց անդամակցութիւնը յայտնեցին 18 պետութիւններ։

6․ Անիրաւաբար կախուած Ռայքի համար նոր յուղարկաւորութիւն մը կատարուեցաւ իբրեւ յարգանքի ցոյց։

10․ Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութիւնը, ինչպէս անցեալ տարի, հոկտ․ 12ին, այս տարի ալ իր երեսփ․ ժողովի մէկ նիստը Պերլինի մէջ գումարեց, ցոյց տալու համար թէ կը գուրգուրայ նախկին մայրաքաղաքին վրայ։

15․ Հունգարիոյ համայնավար կուսակցութեան պատուիրակութիւն մը Թիթոյի ներկայացաւ։

16․ Իտըն եւ արտաքին նախարարը Փարիզ եկան, Սուէզի տագնապին առթիւ։

19․ Կոմուլքա դարձեալ ընդունուեցաւ Լեհաստանի կեդր․ Կոմիտէին մէջ։ Խ․ Միութեան վարիչները յանկարծ Վարշաւա այցելեցին, Խրուշչեւի գլխաւորութեամբ։

20․ Կոմուլքա յայտարարեց իր ծրագիրը՝ անկախութիւն եւ ժողովրդապետութիւն։

23․ Ժողովրդապետական պոռթկում՝ Հունգարիոյ մէջ։

24․ Նակի վարչապետ Հունգարիոյ։

25․ Քատար կուսակցութեան առաջնորդ՝ Հունգարիոյ մէջ։ Ժողովրդական ընդվզումութիւնը կը շարունակուի։ Արեւմտեան Հունգարիոյ մէջ կը տիրապետեն յեղափոխականները։

29․ Իսրայէլի զօրքը յանկարծ քալեց Եգիպտոսի վրայ, Սինայի թերակղզին գրաւելու համար։

30․ Հունգարիա արտօնեց 1945ին թոյլատրուած կուսակցութիւններուն ազատ գործունէութիւնը։ Կարտինալ Մինծենթի ազատ արձակուեցաւ։

Ֆրանսա եւ Անգլիա վերջնագիր տուին Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի։ Գահիրէ մերժեց եւ ընդհ․ զօրաշարժ հռչակուեցաւ Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ մէջ։ Մոլէ Լոնտոն գնաց։

31․ Ռմբակոծում եգիպտական օդակայաններու։ Իտըն խստօրէն քննադատուեցաւ Աշխատաւորական կուսակցութեան կողմէ։

Նոյեմբեր

1․ Բացառիկ նիստ ՄԱԿի ընդհ․ ժողովին, Միջին Արեւելքի տագնապին առթիւ։ Հունգարիա չէզոքութիւն յայտարարեց եւ հրաժարեցաւ Վարշաւայի գինակցութենէն։ Խորհրդային զրահապատ զօրաբաժիններ մտան Հունգարիա։

2․ Նակի բողոքեց սովետական արշաւին դէմ։ ՄԱԿի մէջ պահանջուեցաւ դադրեցնել Եգիպտոսի վրայ յարձակումը։ Իսրայէլ գրաւեց Կազան։

4․ Խորհրդային զրահապատներ՝ Հունգարիոյ մէջ։ Կազմուեցաւ Նակիի հակառակորդ կառավարութիւն մը Քատարի գլխաւորութեամբ։ Նակի ապաստանեցաւ եուկոսլաւ դեսպանատան մէջ։ ՄԱԿը բացառիկ նիստ գումարեց Հունգարիոյ խնդրին համար։

5․ Անգլեւֆրանսական զօրահանում Փորթ Սայիտ։ Խ․ Միութիւնը կը սպառնայ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի։ Սուրիոյ մէջ քարիւղի խողովակները պայթեցուցին։

Ժողովրդական յուսահատ դիմադրութիւն Հունգարիոյ մէջ։

ՄԱԿը պահանջեց ետ քաշել խորհրդային զօրքը Հունգարիայէն։ Հազարաւոր փախստականներ դէպի արեւմուտք։

6․ Այզընհաուըր վերընտրուեցաւ նախագահ Մ․ Նահանգներուն։

Ֆրանսա եւ Անգլիա համակերպեցան ՄԱԿի պահանջքին եւ դադրեցուցին կրակը։

8․ Իսրայէլ հաւանեցաւ քաշուիլ Սինայի թերակղզիէն։

9․ ՄԱԿը երկրորդ անգամ պահանջեց Խ․ Միութենէն իր զօրքը ետ քաշել Հունգարիայէն։

10․ Մոսկուա սպառնաց կամաւորներ ղրկել Եգիպտոս։

12․ Քատար ընդունեց արեւմտեան բարեսիրական օգնութիւնները, բայց մերժեց ներս առնել ՄԱԿի ներկայացուցիչները։

13․ Լեհաստանի պատերազմական նախարարը մառեշալ Ռոկոսովսկի քաշուեցաւ իր պաշտօնէն։

17․ Մոսկուա առաջարկեց հինգերու ժողով մը զինընկեցութեան համար։

18․ Քոմուլկա Մոսկուա այցելեց։

20․ Ատլանտեան ճակատին սպարապետ նշանակուեցաւ զօր․ Նորսթէտ։

21․ Ընդհ․ գործադուլ եւ աքսոր՝ Հունգարիոյ մէջ։

22․ Նակի առեւանգուեցաւ երբ եուկոսլաւ դեսպանատունէն դուրս կ'ելլէր, երաշխաւորութեամբ։

24․ ՄԱԿի պահանջը Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իսրայէլի՝ հեռանալ Եգիպտոսէն, երկրորդուեցաւ նաեւ Ամերիկայի կողմէ եւ յարաբերութիւնները լարուեցան արեւմտեան պետութեանց միջեւ։

Դեկտեմբեր

1․ Պաշարման վիճակ Իրաքի մէջ։

3․ ՄԱԿի զօրամասերը Փորթ Սայիտի մէջ։

4․ Հունգար կիները նոր ցոյց մը կա –

ՄՐՏԱԶՕՐԻՆ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

(ՀԷՔԵԱԹ)

●

Երբ դեռ երիտասարդ էր Աստուած, կը նստուէր հրեղէն ձիուն վրայ եւ, սաստիկ դոփիւն մը տալով ամպերուն մետաղին, կուգար կը հանգստանար Տաճկի Ակռային վրայ, մօտէն հետեւելու համար իր արարածներուն աշխատանքին։

Տաճկի Ակռայ որ կ'ըսենք՝ լերան անունն է, աշխարհիս մեծագոյն լեռը։ Գագաթը բարձրացողը կը հասնի երկնքին դուռները, — սարէն աջ նայիս՝ կը տեսնես Հինդուստան, աղէն նայիս՝ Երուսաղէմը, վար նայիս՝ Օմարի մզկիթին փորը, ձախ նայիս՝ Պալին ուլխա-խուլխա տաճարը։

Աշխարհահանդէս լեռ մըն է Տաճկի Ակռան։ Երբեք եւ երբեք չի նմանիր ակռայի, բայց գիւղացիները այդ անունը տուած են դղեակին համար միայն, որ կառուցուած է լերան գագաթը ու դղեակին տէրը անսիրտ մարդ, կը կեղեքէր, կը չարչրկէր, գիշատիչ թռչունի նման գիւղացիներուն գլխուն վերեւ թառած՝ կը կոցահարէր, կը յօշէր կը յօշոտէր ով որ կ'ապրէր իր լերան շուքին տակ, եւ դեռ, գիւղ-գիւղացի կը վկայէին թէ, շուներն իսկ կ'աշխատցնէր։ Մի՛ զարմանաք, հողն անգամ կը սոսկար ու կը վախնար այս մարդէն։

Լեռը ջուր մը ունէր, առատ եւ յորդահոս։ Արգանդը դղեակին կոնակը, ապառաժներով պաշարուած, այս ջուրը մեծաշառաչ կը նետուէր հեղեղատին մէջ, զոր կարծես բնութիւնն էր փորած, պաշտպանելու համար դղեակը՝ որու չուրջ կը դառնար պահ մը, յետոյ կը սողար կը հասնէր լերան արտեւանունքին եւ յանկարծ վար կը նետուէր աղանիներու երամի մը նման, դաշտերուն վրայ, գիւղին ստորոտը։ Այս ջուրն էր որ կ'ապրեցնէր գիւղացիները, անասունները եւ հողը։

Ցաճախ դղեակին տէրը կը սպառնար թէ պիտի շեղէ ջուրին ընթացքը, թէ փոխանակ վար թափելու լերան արեւմտեան արտեւանունքէն, որու դէմ կը փռուէին գիւղացիներուն արտերը՝ մեղմ զառիվարի մը վրայ, վտակին ջուրը օգտագործելու նպաստաւոր ձեւով մը, պիտի թափէր արեւելեան արտեւանունքէն, որու տակ քարաշէն զարհուրելի դահավէժ մը կը շինէր երկիրը, ուր մողէզն անգամ դժուար կանգ կ'առնէր։ Եթէ գործադրուէր այս սպառնալիքը, փոան մը պատերուն պէս պիտի չորնար գիւղացիներուն հողը, պիտի ցամքէր, գօսանար, իրիթանար կենդանութեան ամէն նշան՝ լերան արեւմտեան հովանիին տակ, գոմէշի կաշւով մէկ օրուան ճամբայ տարածութիւն։

Ու գիւղացին, որ ջուր փնտռեր էր ու չէր գտեր այդքան տարածութեան վրայ՝ ոչ հիւսիս, ոչ ալ հարաւ, համակերպեր էր դղեակին տիրոջ քմահաճոյքին, դրեթէ ճորտ դառնալով ու տուրք վճարելով իր արտերուն հունձքէն եւ այգիներուն բերքէն, ծառաներու յատուկ կատարեալ հնազանդութեամբ։ Վա՜յ թէ չվճարեց տուրքը գիւղին ամէնէն աղքատը, Տաճկի Ակռային դղեակին տէրը կը յայտարարէր թէ պարտախոյսը պիտի նետէր վտակին մէջ՝ հոն ուր ջուրը կը վազէ կատաղօրէն ու կը ցատկէ երկնքին մէջ, նախ կամար մը կը շինէ, յետոյ կը ճղճղկի, ողկոյզի պէս կը կախուի, տեղատարափ կը թափի, աւազան կը դառնայ փրփուրով լեցուն, ի վերջոյ կը մտնէ առուին մէջ եւ խաղաղօրէն, հարսի՛ պէս, կը յառաջանայ գիւղացիներուն արտերուն եւ այգիներուն մէջէն։

Շնորհիւ ջուրին՝ հացի պէս կ'արժեւորէր հողը, ծծուոր հարս կը դառնային որթատունկերը, հալած ոսկիի սաւանի կը նմանէին ցորենի արտերը, իսկ գիւղին աղջիկնե՜րը, — տեսնէիր՝ երգելով կուգար․

Հո՜յ Նազան իմ, Նազան իմ,
Ջան Նազան իմ, Նազան իմ,
Գարնան սիրուն ծաղիկ ես,
Ինձ համար աղաւնիկ ես,
Գլխիս վրով պտոյտ տուր,
Նախշուն թեւ թիթեռնիկ ես։

Հարս որ պիտի առնես, ասանկ գիւղէ պիտի առնես։ Սատանաներն անգամ խենթ կ'ըլլային, գիւղին շուրջը կը թափառէին, կուզային աղջիկ կ'ուզէին, սակի կը խօստանային եւ հրաշալիքներ, բայց գիւղացիները կը հասկնային ու կը մերժէին, — աղքատ էին, այլ խելացի։ Եւ աղջիկի պէս կը հաղուեցնէին շուները, կը ներկայացնէին սատանաներուն։

Աստուած կը խնդար վերէն։

Գիւղին աղջիկներուն մէջ գեղեցիկներուն գեղեցիկն էր Ուլիկը, բուն անունով՝ Յուլիանէ, որ ուլ կ'արածէր լերան շուքին տակ։ Երբեմն ուլերը կը բարձրանային սարն ի վեր, կանանչին հետ ու կանանչին մէջ, մինչեւ դղեակին ահարկու պարիսպները։ Նման թափառումի մը ժամանակ, դղեակին երիտասարդ տղան, իշխան Ասպուղան, տեսաւ Ուլիկը եւ սիրահարեցաւ։

Շ․ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(«Ամենուն Տարեգիրքը»)

(Մնացեալը յաջորդով)

ՅԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ 7 Յունուար.— Երէկ, կէսօրէն վերջ ժամը 4ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ Կ. Խաչի նորընտիր Շրջ. վարչութեան թէյասեղանը: Մէկ ամիսէ ի վեր, մասնաճիւղերուն այցելէ եւ ճշգրիտ տեղեկութիւններ քաղելէ ետք, Շրջ. վարչութիւնը որոշած էր հաւաքոյթ մը սարքել եւ նոր եռանդով գործի մղել զանոնք:

Շրջ. վարչութեան անդամուհիները իրենց պատրաստած առատ խմորեղէններով եւ քաղցրեղէններով լեցուցեր էին ծաղկազարդ սեղանները: Տիկին Հազարեանի բացման խօսքէն ետք, ներկաները միաձայնութեամբ սեղանապետ ընտրեցին Կ. Խաչի Մարսէյլի հիմնադիրներէն Պ. Շ. Թաշճեան (անդամ Շրջ. վարչութեան), որ բացատրեց.

— 1922ին, երբ գաղթականներ կը հասնէին Իզմիրէն, Պոլսէն եւ ուրիշ վայրերէ, հանգուցեալ Արմենակ Բարսեղեանի նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի մէջ կազմուեցաւ Կարմիր Խաչը: Շատ չանցած Խ. Հայաստանի ներկայացուցիչն ալ եկաւ կազմեց «Հայ Պետական Կարմիր Խաչ»ը եւ լուծուած յայտարարեց մեզ, սակայն չյաջողեցաւ մեր կազմը լուծել եւ մենք ե ռ ա ն դ ո վ շարունակեցինք գործը: Բոլորիդ ծանօթ անգործութեան շրջանին, մեր միութիւնը հարիւրաւոր գաղթականներու համար կազմակերպեց սննդատու մարմին մը, որ օրական երեք անգամ ճաշ տուաւ գաղթականներուն: Այդ նպաստընկալներէն մեծ մասը ինքնապահ դարձած են այսօր եւ դիրքի տիրացած: Քանի մը օր առաջ հանդիպեցայ մէկուն, որ ագարակ մը ունի, զաւակներ մեծցուցած է եւ լաւ վիճակի հասցուցած զանոնք: Ան իր երախտագիտութիւնը յայտնեց մեր միութեան եւ խոստացաւ օգտակար հանդիսանալ: Կ. Խաչը իր սկզբնական շրջանին՝ ունեցաւ նաեւ իր բժշկական խումբը, որ օգնութեան կը հասնէր հիւանդներու ձրի դեղ ճաելով: Մեր Կ. Խաչն ալ չօչափելի քանակութեամբ դեղեր ղրկեց Հայաստան: Շատ չանցած ողբացեալ ընկ. Ջամալեանը եկաւ եւ որոշեցինք փոխել Միութեան անունը, Կարմիր Խաչը Կապոյտի վերածելով: Այնուհետեւ ալ Կապոյտ Խաչը օգնեց հիւանդներուն, չքաւորներուն, հայ զինուորներուն եւ գերիներուն: Ու մինչեւ այսօր կը շարունակէ գործել: Մասնակցեցաւ մեր գաղութի հանրօգուտ ձեռնարկներուն: Վստահ եմ, որ ասկէ վերջ ալ մեր Խաչուհիները հըպարտութեամբ պիտի կրեն իրենց զարդանիշերը եւ աւելի մեծ եռանդով պիտի շարունակեն այս գործը, աջակցութեամբ Շրջ. վարչութեան»:

Գեղարուեստական մասը թէ՛ ճոխ էր եւ թէ պէսպիսուն ու հաճելի: «Ձեմ ունում» ընողներ չկային եւ ամէն մէկը ի յայտ բերաւ իր ձիրքը: Իսկապէս հայկական ջերմ մթնոլորտ մը, հարազատ վերաբերմունքով: Երգեցին, արտասանեցին, պարեցին աղջիկներ, պատանիներ, երիտասարդներ եւ տարէցներ: Ներկայ էին նաեւ խումբ մը Արիներ եւ Արենոյշներ:

Մենընդեցին Տիկիններ՝ Քն. Արզումանեան, Մարւինէ Խանճեան, Մանուշ Շամիրեան, Ագատուհի Տէր Վարդանեան եւ օրիորդներ՝ Շ. Սէրէնկիւլեան, Ալիս Շամիրեան: Շրջ. վարչութեան ատենապետուհին Տիկին Հայկուհի Շալճեան յաւուր պատշաճի խօսքերով խանդավառեց ներկաները: Խօսք առին նաեւ Տիկին Նաղաշեան եւ ուրիշներ: Օր. Շաքէ Սէրէնկիւլեան արտասանեց Յ. Թումանեանի գեղեցիկ մէկ բանաստեղծութիւնը, իսկ Օր. Արփինէ Լալայեան արտասանեց Ֆրանսերէն: Արի-Արենոյշներու խումբը մասնակցութեամբ տարէց տիկիններու պարեց «Քոչարի»ն:

Խնջոյքը վերջացաւ ուշ ատեն եւ բոլորն ալ մեկնեցան մեծ գոհունակութեամբ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

տարեցին իրենց մեռելներուն վրայ ծաղիկ դնելով:

5. Արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ժողովը օրէնքի կարգ անցուց 12 ամսուան զինուորական ծառայութիւնը:

11. Ատլանտեան դաշինքի խորհուրդը ժողով գումարեց Փարիզի մէջ:

ՄԱԿի հունգարական ներկայացուցչութիւնը հեռացաւ ժողովէն:

18. Այզընհաուըր եւ Նեհրու տեսակցեցան Ամերիկայի մէջ: — Խ. Միութեան եւ Լեհաստանի միջեւ համաձայնութիւն կնքուեցաւ ռուսական զօրագունդերու Լեհաստանի մէջ մնալու պայմաններու մասին:

23. Ապստամբութիւն Սումաթրայի մէջ: — Անգլիացիները եւ Ֆրանսացիները ամբողջովին քաշուեցան Եգիպտոսէն:

27. Նեհրու Ամերիկայէն վերադարձին տեսակցեցաւ Իտընի ու Ատընաուէրի հետ: — Եգիպտացիները քանդեցին Լեսեփսի արձանը Փորթ Սայիտի մէջ:

ՖՐԵԶՆՈՅԻ (Քալիֆորնիա) Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին կից հողին վրայ տեղի ունեցած է նոր շէնքի մը (սրահ եւ դասարաններ) հիմնարկէք-օծումը՝ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան: Այս առթիւ Պ. Փօլ Փափազեան նուիրած է 1000 տոլար, Տիկին Վ. Նալպանտեան՝ 500 տոլար, Պ. Կ. Շամչյեան, Յ. Զրբաշեան, Համավասպուրականի Հայրենակցական Միութիւն՝ 250ական տոլար, եւն.: Պ. Սուրէն Սարոյեանի կոչին վրայ 10.000 տոլարէ աւելի նուէրներ արձանագրուած են:

ԻՏԱԼԻՈՅ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը, որ Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու սահմաններէն դուրս ամէնէն ստուարաթիւ անդամներն ունի, վերջին չորս տարիներու ընթացքին կորսնցուցած է 800,000 անդամներ: Այս տեղեկութիւնները կուտայ նախկին ծերակուտական Իւճինիօ Ռէալէ, որ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան հիմնադիրն էր փաշականութեան անկումէն ի վեր: Մինչեւ 1948 մաս կը կազմէր Իտալիոյ Համայնավար Կ. Կոմիտէին, բայց այն օրէն ասդին, երբ չուզեց ենթարկուիլ Մոսկուայի հրահանգներուն, վտարուեցաւ: Այդ օրերուն Իտալիոյ համայնավարներուն թիւը կը հասնէր երկու միլիոն 300 հազարի. մինչդեռ այսօր այդ թիւը իջած է մէկ ու կէս միլիոնի եւ օրէ օր կը նըւազի:

Ռէալէ եւ իր կուսակիցները կը մերժեն կախում ունենալ Մոսկուայէն եւ կը ձգտին զուտ իտալական շահեր հետապնդող ժողովրդավար ընկերվարութեան մը:

Ռէալէ կարգ մը ամբաստանութիւններ ալ ըրաւ Իտալիոյ համայնավար ղեկավարներուն դէմ: «Այդ մարդիկը կը վըճարուին եւ այդ վճարման փոխարէն կը կատարեն իրենցմէ ակնկալուած աշխատանքը»: Սակայն բանուորներն ու գիւղացիները դժգոհ են ներկայ կացութենէն. այլեւս վստահութիւն չունին ղեկավարներուն վրայ: Թոլյիաթթին, որ այսօր իբրեւ տէր տիրական կ'իշխէ Իտալիոյ համայնավարներուն վրայ, Մուսոլինիի անկման յաջորդող դժուար օրերուն Մոսկուա կը գտնուէր. սպասեց, մինչեւ որ Ռէալէ եւ իր քանի մը գործակիցները վերջացնեն սեւ աշխատանքները, կուսակցութիւնը հիմնեն, յետոյ միայն առօք — փառօք հասաւ եւ գործին տիրացաւ:

✕ Յունուար 8ին, Թոլյիաթթի եւ իր ղեկավար խմբակը գոնփակ նիստ մը գումարեցին՝ յարաճուն դժգոհութիւններուն եւ հրաժարումներուն դարման մը գտնելու համար:

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ՈՒԿՐԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

●

Նոր Տարուան տօնը Ուկրանիոյ ժողովրդական տօներէն ամէնէն հինն է: ԺԷ. դարէն առաջ Նոր Տարին կը տօնուէր Մարտ մէկին, յետագային փոխուեցաւ՝ Սեպտեմբեր մէկի: Իսկ այժմ, բոլորին նման, կը տօնեն Յունուար մէկին:

Անցեալին մէջ, Ամանորի տօնակատարութեանց ընթացքին, կախարդական արարողութիւններ ալ տեղի կ'ունենային, ամբողջ տարուան համար գիւղացիներուն ապագան բարեփոխելու նպատակով:

Մարդիկ ամիսներ առաջուընէ կը պատրաստուէին այս տօնին համար: Տուները վերէն վար կը մաքրուէին ու կը զարդարուէին. մասնաւոր գզեստներ կը կարուէին. առատ պաշար կը պատրաստէին:

Նոր Տարուան սեղանը կ'ըլլար ճոխ ու առատ. սենեակին մէկ անկիւնը ցորենի հասկերու խուրձ մը կը զետեղուէր:

Կաղանդի գիշերը դռնէ դուռ կը պըտտէին, տանտիրոջ գովքը կը հիւսէին, եւ ասոր փոխարէն կը ստանային նուէրներ — դրամ կամ չոր մրգեղէններ: Իսկ բուն Նոր Տարուան օրը, տղաքը դարձեալ դռնէ դուռ կը պտտէին, բայց այս անգամ ցորենի պզտիկ պարկով մը, իւրաքան-

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԽՄԲ.— Նամակագիրը որդին է ծանօթ-հայրենասէր Մկրտիչ Փորթուգալեանի եւ ընդհ. դատախազ Վերաժնենիչ Ատեա-նին.—

ՏՈՒԷ, 7 Յունուար.— Զարմանքով կարդացի «Յառաջ»ի Յունուար 4ի թիւին մէջ «Քրիստոս քանի՞ անգամ ծնաւ» Վահրամ Մոսկոֆեանստորագրութեամբ յօդուածին մէջ դրուած բացատրութիւնը հայկական Ծնունդի թուականի մասին:

Յօդուածագիրն ալ կը խոստովանի թէ ինքը այդ մասին շատ բան չի գիտեր եւ կ'ապաւինի ուսուցիչ Դաւիթ Խաչկոնցի իրր թէ տուած բացատրութեան, որուն համաձայն Հայկական Եկեղեցին միացուցած է Ծնունդը եւ Աստուածայայտնութիւնը պարզապէս տօնական ծախքերը խնայելու համար....:

Եթէ յօդուածը երգիծական հանգամանք ունենար, կարելի էր այդ կարդալ իբրեւ հայկական զուարճալիք, ինչպէս կան մարսէյլեան եւ հրէական պատմութիւններ: Բայց յօդուածագիրը լուրջ հանգամանք տուած է իր գրածին:

Շատ դիւրին էր Պ. Մոսկոֆեանի համար կրօնագիտական գրքի մը մէջ կամ իրազեկ անձնաւորութենէ մը ստուգել իրականութիւնը, ձեռագիրը մամուլին յանձնելէ առաջ:

Բուն իրականութիւնը բոլորս ալ գիտենք, մեր պատանեկութեան տարիքէն իսկ:

Բայց լաւագոյն է մէջ բերել Օրմանեան պատրիարքի տողերը: Ձեռքի տակ ունիմ միայն Ֆրանսերէնը եւ ահա կ'օրինակեմ.

On réunit ainsi en une seule solennité l'Annonciation, la Noël, l'adoration des mages, le baptême et les révélations du Jourdain. C'est dans cet esprit que la Théophanie était jadis célébrée par les églises primitives ; *et ce ne fut que plus tard que les églises Syrienne, Latine et Grecque firent de la Théophanie deux fêtes distinctes, la Noël et l'Epiphanie. Mais l'Eglise Arménienne a gardé intacte la tradition. La* Théophanie y est célébrée le 6 Janvier, en y comprenant la veille, le 5, et l'octave jusqu'au 13».

(*L'Eglise Arménienne, page* 140).

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (238)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

Բայց նա վարժ ձեռքով այնպէս հեշտութեամբ դարձնում էր խստերախ երիվարի սանձը, կարծես, մի հեզ գառնուկ լինէր: Հայրը նայում էր նրա վրայ եւ հիանում էր: Նա սաստիկ փափաքում էր, որ որդին բաժանուէր խմբից եւ մի թեթեւ ձիախաղ կատարէր այն հարթ տափարակի վրայ, որ կանաչ թաւիշի նման տարածուած էր նրանց առջեւ: Նա մինչեւ անգամ ակնարկեց որդուն, բայց Սամուէլը հրաժարուեցաւ, ասելով.

— Անյարմար է, հայր, որովհետեւ այդ գեղեցիկ նժոյգը, որ այսօր ընծայեցիր ինձ, տակաւին վարժուած չէ իմ ձեռներին, եւ ոչ ես ծանօթ եմ նրա բնաւորութեան հետ: Կարող ենք չհասկանալ միմեանց:

— Ոչ, ընդհակառակն, պատասխանեց հայրը ժպտալով, նա որքան դիւրադրդիռ է, որքան յամառ է, այնքան եւ խելացի է: Նրան կարելի է մոմի նման դէպի ամէն կողմ շուռ տալ: Դա Շապուհ Արքայից Արքայի ախոռատան ամենաընտիր նժոյգներից է, որ ընծայ էր ստացել Համաւերանի իշխանից: Երբ վերջին անգամ ներկայացայ Արքայից արքային իմ խոնարհ հրաժեշտը տալու, նա պարգեւեց ինձ այդ նժոյգը, ասելով. «Գնա՛, Մամիկոնեան տէր, պայծառ Արամազդի օգնութեանն եմ յանձնում քեզ, գնա՛ եւ այդ նժոյգով կատարիր քո արշաւանքը Հայաստանում, նա անպատճառ բարեբեր ու բարեյաջող ազդեցութիւն կ'ունենայ քո ձեռնարկութիւնների վրայ»:

Վերջին խօսքերի միջոցին՝ հայրը ձեռքը մեկնեց դէպի Սամուէլի նժոյգի ճակատը, հարցնելով.

— Դու դեռ չե՞ս նկատել այդ սպիտակ աստղը նրա ճակատին: — Նա ցոյց տուեց բոլորակ խալը, որ, ճերմակ աստղի նման բնութիւնը նկարել էր նժոյգի ճակատի մէջտեղում:

— Առաջին անգամն եմ տեսնում, ասաց Սամուէլը:

— Դա յաջողութեան նշան է, կրկնեց հայրը:

— Զգդխեմ՝ որքան այդ աստղը կ'առաջնորդէ ինձ դէպի յաջողութիւն... ասաց Սամուէլը երկդիմի ժպիտով: Բայց կարծեմ, մենք ճահիճների մօտով ենք դըոնում: Այդ կողմերում թաղթաղուկ տեղեր շատ կան: Կարող է պատահել, որ Շապուհ արքայի ընծայած նժոյգի աստղը իւր նշանակութիւնը կորցնէ Արաքսի թաղթաղուկների մէջ...:

— Կարող է պատահել, ասաց հայրը, թաքցնելով իւր տհաճութիւնը, որ պատճառեց նրան որդու կծու եւ հեգնական ակնարկութիւնը: Բայց մենք թաղթաղուկներից անցանք արդէն:

Հօր եւ որդու խօսակցութեան միջոցին մօտեցաւ պատանի Արտաւազդը:

— Ես թաղթաղուկներից չեմ վախենում, ասաց նա ուրախ դէմքով: Իմ ձին թէեւ յաջողութեան աստղ չունի, բայց անդունդների վրայից անգամ կարող է թռչել: Սամուէլը ի զուր նաղ է անում: Նա գիտէ միշտ այսպէս թանդ ծախել իւր շնորհքը: Տեսէ՛ք ես ի՛նչպէս եմ խաղացնում իմ ձիուն:

— Առանց սպասելու որ խնդրեն նրան, պատանին իւր ձիու սանձը սաստիկ քաշելով, սկսեց մտրակել եւ զայրացնել նրան, որ աւելի գրգռէ: Ձին տաքացաւ, բորբոքուեցաւ, սկսեց սաստիկ ոստիւններ գործել: Նրա աճադին թռիչքները նայողի վրայ սարսափ էր ազդում: Ամէն վայրկեան կարելի էր սպասել, որ զայրացած նժոյգը իւր յանդուգն հեծեալին դէպի ... ցած կը նետէ: Բայց պատանին նրա հետ ամուր կերպով ձուլուած էր կարծես, նրա անդամներից մէկը լինէր: Նա այնքան ազատ եւ համարձակ էր պահում իրան, որ անկարելի էր երեւակայել այն աստիճան ինքնավստահութիւն:

Երբ ձին բոլորովին բորբոքուեցաւ, պատանին սկսեց զանազան ճարպիկ շըրջաններ գծել տափարակի վրայ: Ձին իւր բոլոր թափով պտոյտում էր, իսկ ինքը, միեւնոյն ժամանակ, զարմանալի արագութեամբ անցնում էր նրա պարանոցով եւ կրկին նստում թամբի վրայ: Այդ միջոցին նա մի արագաշարժ ճախարակ էր, որ հոլովւում էր իւր առանցքի շուրջը: Նրան հետեւեցին մի քանի պարսիկ պատանիներ, որոնց ճարպիկութիւններն եւս ոչ սակաւ հետաքրքիր էին: Բայց ամէնքը նսեմացան պատանի Արտաւազդի գործողութիւնների առջեւ, մանաւանդ երբ սկսեց իւր անհնարին նիզակախաղը կատարել: Ձիու սրարշաւ փախուստի միջոցին՝ նետում էր նիզակը, եւ ամէն անգամ նիզակը ճշտակի կերպով ցցուած էր մնում նշանակած կէտի վրայ, առանց իւր նպատակից վրիպելու:

ՐԱՖՖԻ

չէր բնակարանի մէջ բուռ մը ցորեն կը ցանէին եւ կ'ըսէին. «Երջանկութեան, առողջութեան, բարօրութեան համար: Աստուած առատ հունձք տայ»: Տանտէրը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէր նուէրներ բաշխելով և անուշեղէններ հրամցնելով տղոց: Այդ օրը ամէն մարդ կը ծպտուէր. դիմակներ կը դնէին, իշխանի, իշխանուհիի, բոշայի, ոստիկանի, պապիկի, մամիկի կամ ուրիշ հագուստներ կը հագնէին, կեղծ պեխ-մօրուք կը շինէին, դէմքերը կը ներկէին:

Հիմա ալ, Ուկրանիոյ մէջ, Նոր Տարուան առթիւ ժողովուրդը հանդէսներ եւ խրախճանքներ կը կազմակերպէ: Ծպտուելու հին սովորութիւնը պահած են. պահած են նաեւ իրենց բոլոր միւս սովորութիւնները: Վերջերս ընդունեցան նաև Կաղանդի ծառ չտկելու սովորութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ կառավարութիւնը մերժեց ընդունիլ Ազգաժողովին կողմէ նշանակուած քննիչ յանձնախումբը, ձեռնարկը համարելով աննախընթաց ոտնձգութիւն իր ներքին գործերուն մէջ»:

ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ պայթեցաւ Փարիզի մարզական պալատին մէջ, ընտրական պայքարի մը առթիւ: Նախորդ վարչապետ Մենտէս Ֆրանս յուզումէն կը դողար: Հակառակորդները արտասուաբեր ռումբեր նետեցին բեմին վրայ: Անհելի մխոր մը ծաւալեցաւ: Խուճապահար ունկնդիրները իրար կը հրմշտկէին դուրս ելլելու համար: Շատեր վիրաւորուեցան: Նիւթական վնասը քանի մը միլիոն ֆրանքի կը հասնի: Կռիւներ ալ փոխանակուեցան: Հրշէջներ օգնութեան հասան, բոցերը մարելու համար: Ճառախօսներուն մէջ կը գտնուէր հայազգի երեսփոխանը, բժ. Լ. Յովնանեան, որ քննադատեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը Ալժերիոյ մէջ: Ի վերջոյ Պ. Մենտէս Ֆրանս կրցաւ քանի մը խօսք արտասանել, երբ ոստիկանութիւնը եկած էր սրահը պարպելու: Մենտէս Ֆրանս յուզումէն կը դողար:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց կարեւոր զիջումներ կատարել ի նպաստ հողագործներուն, արտօնելով անհատական ձեռնարկները, հողերու գնումն ու վաճառումը եւն.:

ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ պատուիրակութիւն մը պիտի այցելէ Մ. Նահանգները: Այս առթիւ ունկնդրութիւն պիտի խնդրէ Այզընհաուըրէն, բացատրելու համար Ֆրանսայի դիրքը Ալժերիոյ մասին:

ԼՈՆՏՈՆԻ համայնավար օրաթերթը, «Տէյլի Ուորքըր», կը ծանուցանէ թէ պիտի հարկադրուի դադրեցնել հրատարակութիւնը, «վասնզի կարգ մը ընթերցողներ համաձայն չեն մեր քաղաքականութեան Հունգարիոյ մասին: Մեր թերթը այսօր կը գտնուի ամենածանր կացութեան մը մէջ՝ 1924էն ի վեր: Այս է կոպիտ իրականութիւնը»: Հ

ՄԱՐՈՔԻ կառավարութիւնը կը պահանջէ ազատ արձակել Ալժերիոյ այն հինգ վարիչները որոնք ձերբակալուեցան օդանաւի մը մէջ:

ՀԱՄԱՅՆ ՌՈՒՍԻՈՅ պատրիարքը խնդրեց յետաձգել եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդին գումարումը, որ տեղի պիտի ունենար Ֆրանսայի մէջ, այս ամսու:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յուն. 10).— Զոյլ ոսկի 467,000, Նափոլէոն 3500, անգլիական 4350, քսան տոլարնոց 16,760, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1055, տոլար 404, զուիցերիական 96,50, պելժիական 8,05, լիր 0,63:

ՕՓԵՐԵԹ

Հովանաւորութեամբ Սէնթ Անթուանի Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ իր դպրոցին:, մասնակցութեամբ դպրաց դասու երգչախումբին եւ 30 աշակերտաշակերտուհիներու:

Այս կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Մարտիկեան սրահին մէջ (Պառ Վիատիւք): Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Թրազօշի: Կը ներկայացուի Յովհ. Թումանեանի ԱՆՈՒՇը, երաժշտութիւն Ա. Տիգրանեան: Անուշի դերը կը կատարէ Օր. Քէչէճեան: Կը մասնակցին Փափազեան քոյրեր: Կը նուագէ ծանօթ ջութակահար Ս. Չէօրէքճեան:

Ծախսերու մասնակցութիւն 100 Փր.:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Խաչատուրեանէ (Սուք-Ահրաս) 1000 Փր.:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Կրընոպլէն Պ. Բիւրքճեան այս տարի եւս տարեկան մը «Յառաջ» կը նուիրէ իր աներհօր Պ. Տ. Ալիքեանի, Նոր Տարուան առթիւ:

*** Լիոնէն Օր. Վարդուհի Նորոյեան կը նորոգէ իր նուէրը՝ մէկ տարեկան «Յառաջ» իր հօրը՝ Պ. Տիգրան Նորոյեանի:

*** Տիկին Սաթըքեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր ամուսնոյն (Նուազի լը Սէք):

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վալպարել Լափոմ եւ Սէն Մարսէլի դպրոցական հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 15ին, Պառ Վէնսանի սրահին մէջ:

Արտասանութիւն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ: Պար եւ զանազան անակընկալներ: Մուտքը ազատ է:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Հայ սպասուհին այս անգամ ալ հետեւեալ նուէրները տրամադրած է.—500ական ֆրանք «Յառաջ»ի դրաշարներուն, Նոր Սերունդին, Կապոյտ Խաչին եւ Ազգաստախնամին:

Ստացանք «Յառաջ»էն:

*** ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Սեպուհ Միլտոնեանէ 1000 Փր. իր հօր ողբացեալ Բ. Միլտոնեանի հոգեհանգստեան առթիւ:

Այրի Տիկ. Արաքսի Սարգիսեանէ 500 Փր., իր ամուսնոյն Գալուստ Սարգիսեանի հոգեհանգստեան առթիւ:

Պ. Մեսրոպ Քասքասեանէ 500 Փր., իր եղբօր ողբացեալ Խորէն Քասքասեանի հոգեհանգստեան առթիւ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Խօքսիւզեանէ 2000 Փր. եւ Տէր եւ Տիկին Յ. Կօշկարեանէ Ս. Յակոբի տօնին առթիւ 2000 Ֆրանք:

*** Վիէննէն Տէր եւ Տիկին Սողոմոնեան իրենց սիրելի բարեկամուհիին՝ Տիկ. Հերմինէ Հատըրմեանի մահուան քառասունքին առիթով 1000 Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան, 1000 Ֆրանք ալ Հանգստեան տան:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ASSOCIATION DES CONCERTS CHOUTEAU
(*Orchestre Symphonique de Paris*)
Շաբաթ, Փետրուար 2, ժամը 17·45
SALLE GAVEAU
45 Rue La Boëtie
Ցայտագիր՝ Չայքովսքի Կոնչերտօ
Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻՒՍԹԱՏ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել:
Գին 200 եւ 400 Ֆրանք:
Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 րիւ Ռիշէ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անիէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ՎԻԷՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս շաբաթ իրիկուն, Քաղաքապետական ընդարձակ սրահին մէջ: Հաճելի անակնկալներ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Մայր Եկեղեցիի մէջ կը պատարագէ ու կը քարոզէ Կաթող. պատուիրակ Գեր. Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան: Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն եւ Արմինէ Ղուկասեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց զաւկին՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

●

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի, Ութօրէք Ծննդեան: Սկիզբ առտուան ժամերգութեանց ժամը 8, հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10ին:

20 Յունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպագճեանի կտակին ժամը 11 30ին.

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ծնունդի առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի այս կիրակի առտու «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Սիրով կը հրաւիրուին հաւատացեալները:

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Մովսէսի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ, պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տեսինի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 2ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ:

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ նախկին սաները որոշած են վերակազմել «Պէրպէրեանի Սանուց Միութիւն»ը: Բոլոր նախկին սաները ժողովի կը հրաւիրուին երկուշաբթի երեկոյ, 14 Յունուար ժամը 9ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը (Մէթրօ Քատէ) ուր պիտի կազմուի վարչութիւնը:

ՌՈՆԻ-ՍՈՒ-ՊՈՒԱՅԻ եւ շրջանի Մշակութային եւ Իրերօգնութեան Միութեան ժողովը այս շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, եկեղեցիին դիմացի անկիւնը: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները, կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ Յունուար 13ին, կիրակի, Քաֆէ Նօայի սրահին մէջ, կէսօրէ ետք: Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ մանուկներու կողմէ: Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը: Մուտքը ազատ է:

ԵՈԶԿԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Պէյրութէն հասած են Եոզկատի եւ շրջանի 1957ի օրացոյցերը: Ստանալու համար դիմել Պ. Երուանդ Ատանալեանի (Իսի լէ Մուլինօ):

ՋՈՒԱՐԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
12 Յունուար, Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 8,45ին
THEATRE PAUL FARALICQ, 21, RUE YVES-TOUDIC - PARIS - 10e
(Métro : République).
Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի

ՎԱՐՁՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆ

Մասնակցութեամբ
Տիկին ՍԻՐՈՒՀԻ ՆՇԱՆԵԱՆԻ, ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆԻ
եւ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ
Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ կը մասնակցի Հայաստանեան երգերով
ընկերակցութեամբ շնորհալի դաշնակահարուհի
Օ. ՍՕՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ:

✤ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ✤

Տիկին Ֆէսլեանի, Օր. Դարոնի եւ ուրիշներու
կողմէ, ընկերակցութեամբ ԹԱՌԻՍ ԳԱՐԵԳԻՆԻ:
ՄՈՒՏՔ 300 եւ 500 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կը ծախուին սրահին մուտքը ժամը 8էն սկսեալ
եւ Միութեան անդամներուն մօտ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր· վեցամսեայ· 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք : Հատը 12 փր·

ԿԻՐԱԿԻ 13 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

DIMANCHE 13 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7781 33ème ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3592

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒՆՔ ԵՒ ՎԱՍՏԱԿ

Բաւզատաբար բեղուն տարի մը եղաւ 1956ը, գրական հրատարակութեանց տեսակէտով: Մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ, ուր երբեմնի Պոլսոյ տեղը կը բռնէ:

Մեր ամենօրեայ թէ պարբերական մամուլը չունի ասպարէզին նուիրուած գրագատներ կամ քննադատներ, որպէս զի կանոնաւորապէս հետեւին շարժումին:

Ամէն ինչ պատահական է:

Երբեմն կ'երեւան գրախօսականներ այս կամ այն թերթին մէջ, ծանօթացնելով նոր գիրք մը: Իսկ իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, այս ճակատն ալ անտիրութեան մատնուած է:

Խմբագիրները հազիւ կրնան հասնիլ ամենօրեայ տքնութեան, որ քանի մը ձեռքի կը կարօտի:

Աշխատակիցները իրենց առանձին գործերն ու հոգերն ունին, եւ շատ քիչ ժամանակ՝ որ եւ է գիրք ուսումնասիրելու եւ ծանօթացնելու համար:

Մնաց որ գրագատութիւնը, նոյն իսկ պարզ գրախօսութիւնը ամէն բանէ առաջ մասնագիտութիւն եւ հմտութիւն կը պահանջէ:

Հայերէն ո՞ր թերթը պիտի կրնար գրական քննադատ մը պահել տեւականօրէն, ինչպէս կ'ընեն օտար թերթերը, եթէ նոյն իսկ ասպարէզին համար պատրաստուած ուժ մը գտնուէր, կազմ եւ պատրաստ...

Այս տեսակէտէն բախտաւոր են Երեւանի թերթերը:

Ինչպէս հեղինակը, գրական, գիտական կամ գեղարուեստական քննադատն ալ վճարովի պաշտօնեայ է այնտեղ եւ կանոնաւորապէս կը հետեւի իր նախընտրած ճիւղին:

Ուրեմն, գրագատութիւնն ալ պարտականութիւն մըն է եւ մասնագիտութիւն, եւ ոչ թէ «պարապ վախտի խաղալիկ»:

Կը նշանակէ թէ արտասահմանի թերթերը կրնան միայն կարելին կատարել, եւ ոչ թէ ցանկալին ու անհրաժեշտը:

Հասարակութիւնը այս կամ այն նոր հրատարակութեան անունը կը լսէ երբ ազդ մը երեւայ թերթին մէջ:

Իրականին մէջ, ազդը կը կարդայ եւ կը մոռնայ: Անունն անգամ չի յիշեր, եթէ բարեհաճի գրատուն մը հանդիպիլ...

Այսպէս բազմաթիւ հրատարակութիւններ կը մնան գոց գիրք նոյն իսկ ուսումնականներու համար, որոնք բազմութիւն մը կը կազմեն:

Հայաստանի «հասարակայնութիւնն» ալ շատ բան չի գիտնար արտասահմանի մէջ կատարուած երկունքի եւ վաստակի մասին, քանի որ գրագատները ամէն բանէ առաջ կը փնտռեն «յառաջդիմական»ը, հոգ չէ թէ ըլլայ խալտուրա կամ թութակաբանութիւն:

Այս բոլոր պարագաները արձանագրելով հանդերձ, պարտականութիւն կը սեպենք փորձել կարելին, կապ մը հաստատելու համար նոր հրատարակութեանց եւ ընթերցող հասարակութեան միջեւ:

Թող իմանան բոլորն ալ, կարմիր գիծէն աստին եւ անդին, թէ Հայկական Մշակոյթին կամաւորներ հրաշքներ կը գործեն օտարութեան մէջ ալ, հակառակ յուսահատական դժուարութեանց:

Թող իրարու պատմեն թէ անոնք իրենց երակները կը քամեն, իրենց ճամբուն վրայ ձգելով երկունք մը ու վաստակ մը արժանի արդար հպարտութեան:

Այդ տեղծագործ աշխատանքը տարիներէ ի վեր կը շարունակուի աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ, արեւելքէն արեւմուտք:

Եւ ունինք հրատարակութիւններ, այլազան ու բովանդակալից հատորներ, որոնք հաստատուն վկայութիւններ կը կազմեն վաղուան համար:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

Կը հաստատուի թէ Լիբանանի արտաքին նախարարը, որ Փարիզ եկած է, ֆրանսական կառավարութեան պիտի ներկայացնէ Նախագահ Նասրի առաջարկները Սուէզի վէճին կարգադրութեան համար: Պ. Մալիք յայտարարեց, օդանաւէն իջած ատեն.

— Երկար խօսակցութիւններ ունեցայ Նախագահ Նասրի հետ: Այժմ գիտեմ թէ ինչ բան կարելի է եւ ինչը անկարելի: Կրնանք արդիւնաւոր գործ կատարել այդ սահմաններուն մէջ:

Նախարարը մերժեց յայտնել թէ որոնք են այդ սահմանները եւ կամ նախագահ Նասր ինչ կը մտածէ Սուէզի հարցին կարգադրութեան համար: Բայց ըսաւ թէ լայնօրէն պիտի պարզէ զանոնք ֆրանսական կառավարութեան: Պ. Մալիք արաբական երկրի մը առաջին բարձր պաշտօնատարն է որ Փարիզ կ'այցելէ պաշտօնապէս, անգլօ-ֆրանսական արշաւանքէն ի վեր: Նախարարը հերքեց այն ենթադրութիւնը թէ իբրեւ միջնորդ պիտի ծառայէ Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի միջեւ, բայց ըսաւ թէ իր երկիրը կ'ուզէ բարեկամաբար ծառայել երկու երկիրներուն: Յետոյ աւելցուց, ակնարկելով գնդ. Նասրի հետ ունեցած խօսակցութեանց.— «Պատճառներ ունինք յուսալու: Պէտք է առաւելագոյն չափով օգտագործել այս պատեհութիւնը»:

Պ. Մալիք տեսակցութիւններ ունեցաւ Հանրապետութեան նախագահին եւ վարչապետին հետ: Ապա Նիւ Եորք պիտի երթայ, մասնակցելու համար ՄԱԿի ընդհ. ժողովին: Կը կարծուի թէ պիտի տեսակցի նաեւ Նախագահ Այզընհաուըրի հետ:

Ի պատասխան հարցումի մը, Պ. Մալիք յայտարարեց.— Առաջարկներ չեմ բերած: Եկած եմ պարզապէս խօսակցելու Փարիզի եւ Լոնտոնի մեր բարեկամներուն հետ ընդհանուր կացութեան մասին եւ համաձայնութեան հիմք մը գտնելու, եթէ կարելի է: Պարզապէս նախնական խօսակցութիւններ պիտի կատարենք, վերջնականը երկար կ'առնէ: Պէտք է համբերել խաղաղասիրական ոգիով մը: Մեր ֆրանսացի եւ յետոյ անգլիացի բարեկամներուն հետ պիտի քննենք այն բոլոր խնդիրները որ չահագրգռեն մեզ»:

× Սուրիոյ կառավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց Այզընհաուըրի վարդապետութեան մասին: Զեկոյցը կը մերժէ օտար պետութեան մը կամ խումբ մը պետութեանց միջամտութիւնը եւ կ'ըսէ թէ արհեստական պատրուակ մըն է Միջին Արեւելքի մէջ գոյացած «պարապը» լեցնելու տեսակէտը, «արդարացնելու համար իրենց միջամտութիւնը եւ տիրապետութիւնը»:

× Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն արտաքին նախարարները երկար տեսակցութիւն մը ունեցան Ուաշինկթընի մէջ, Ալժերիոյ, Սուէզի եւ Միջին Արեւելքի հարցերու մասին: Պ. Փինօ կ'աշխատի համոզել իր պաշտօնակիցը թէ Ազգաժողովը իրաւունք չունի որոշումներ տալու Ալժերիոյ մասին: Կը կարծուի թէ վարչապետն ալ Ուաշինկթըն պիտի երթայ մօտերս: Նախարարական խորհուրդը արտօնեց որ վարչապետը ի հարկին վստահութեան քուէ պահանջէ Ազգ. Ժողովէն, Ալժերիոյ հարցին առթիւ:

ԿՌԻՒՆԵՐ ԵՄԷՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կռիւները կը շարունակուին Ադէնի շրջանին մէջ, տագնապալի կացութիւն մը ստեղծելով: Արաբական ստուարաթիւ ուժեր կը համախմբուին սահմանագլուխին վրայ: Անգլիոյ մէջ այն համոզումն ունին թէ Եգիպտոս եւ Խ. Միութիւնը կ'արծարծեն հականգլիական շարժումը: Ադէնի բրիտանական պաշտօնեաները կը կարծեն թէ իրենց զօրքը եւ օդատորմիղը կրնան սանձել Եմէնի բանակը որուն զինուորներէն 12.000ը զէնքի տակ առնուեցան վերջերս:

Գահիրէի թերթերը կը գրեն թէ կամաւորներ կ'արձանագրուին Եգիպտոսի մէջ, կռուելու համար Եմէնի անգլիական ուժերուն դէմ:

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

*

«ԲԱՐՁՐԱՊԱՏԻ» ՓՈՔՐԱՒՈՐԸ

Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը, «*Էջմիածին*», 1956 հոկտեմբերի համարին կէսը նուիրած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին օծման առաջին տարեդարձին:

Խմբագրական, շնորհաւորական հեռագիրներ եւ նամակներ, հանդիսաւոր պատարագ, միաբանական եւ աշակերտական ընդունելութիւններ եւայլն:

Բոլոր արարողութեանց մէջ մասնաւոր ուշադրութեամբ կը յիշուի Երուսաղէմի պաշտօնանկ տեղապահին՝ Եղիշէ արք·ի եւ իր փոքրաւորին՝ Շահէ վարդապետի ներկայութիւնը:

Ճեմարանին մէջ կատարուած հանդէսին նկարագրութեան մէջ, ուշադրութիւնս գրաւեց հետեւեալ նախադասութիւնը·

— «*Ն. Ս. Օծութիւն Վեհափառ Հայրապետի փափաքով խօսք առաւ նաեւ Անթիլիասի միաբան բարձրապատիւ Տ. Շահէ վարդապետ Աճէմեանը* (էջ 40):

Յաջորդ էջերն ալ թղթատեցի եւ տեսայ որ ամէն տեղ սա մեր աշխարհաշրջիկ եւ թեթեւսոլիկ Շահէն դարձեր է *բարձրապատիւ*: *Գերաշնորհ* Տ. Եղիշէ արք. Տէրտէրեան, *գերաշնորհ* Տ. Սահակ եպիսկ. եւ... *բարձրապատիւ* Տ. Շահէ վարդապետ (էջ 47):

Մեր գիտցած հայերէնով «բարձրապատիւ»ը վերապահուած է պատրիարքներու եւ ուրիշ բարձր աստիճանաւորներու, որոնք կը կոչուին նաեւ «ամենապատիւ»: Վարդապետներուն համար կ'ըսեն գերապատիւ կամ հոգեշնորհ:

Արդեօք ուղղագրութեան հետ բառերուն իմա՞ստն ալ փոխած են:

Եւ կամ Էջմիածնի մէջ նոր տիտղո՞ս մը շնորհած են Շահէ վարդապետին, ի վարձ իր «դիվերսիոնիստ» ծառայութեանց, որ կը շարունակուին Լիբանան-Ամման ճամբուն վրայ:

Անշուշտ Էջմիածնի մէջ ալ իմացան որ այս «բարձրապատիւ» փոքրաւորը *չէթա* մը փոխադրած էր Պէյրութէն Ամման ի հաշիւ Եղիշէ արք·ի, սակայն ծուղակը ինկաւ, եւ ինքն ալ արտաքսման հրաման ստացաւ Յորդանանի կառավարութենէն:

«Բարձրապատիւ»ը իր շնորհաւորական ճառին մէջ Անթիլիասի մասին ալ խօսելով ըսեր է, — «Դրութիւնը ողբերգական է»: Եւ թելադրեր է «ազատուիլ մարմնի հիւանդոտ մասէն, միւս անդամները առողջ պահելու համար»:

Ես կ'առաջարկեմ մարմնի «առողջ» մասերէն «գերաշնորհ» Եղիշէ արք·ը կաթողիկոս հռչակել, իսկ «բարձրապատիւ» Շահէն ալ՝ արարողապետ:

ՎԱՀԷ

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ ԵՒ ԽՐԱՏՆԵՐ

Կարմիր Չինաստանի վարչապետը՝ Չու Ան Լէ Վարշաւա հասաւ Յունուար 11ին: Օդանաւէն վար իջած ատեն ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է միացեալ ճակատ կազմել համախմբուելով Խ. Միութեան շուրջը: Յետոյ շարունակեց.

— Մեր երկիրները իրարմէ հեռու են աշխարհագրութեամբ, բայց իրենց սիրտերը միացած են: Վերջին այցելութենէս ի վեր — երկուքուկէս տարի առաջ — ձեր երկիրը մեծ յաջողութիւններ տեսաւ, բայց նաեւ շատ մը դժուարութիւններ: Անհրաժեշտ է որ բոլոր ուժերը միանան ընկերվարութեան թշնամիներուն դէմ, յաղթելու համար այդ դժուարութեանց:

Չին վարչապետը յետոյ դատապարտեց անգլօ-ֆրանսական արշաւանքը Եգիպտոսի դէմ, Հունգարիոյ մէջ կատարուած շեղումները, ամերիկեան աշխարհակալութիւնը Միջին Արեւելքի միջեւ եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը:

Լեհաստանի վարչապետը պատասխանելով, գնահատեց Չինաստանի կատարած աշխատանքը խաղաղութեան համար: Չինական պատուիրակութիւնը Լեհաստան պիտի մնայ հինգ օր, ի հարկին քանի մը օր աւելի: Այս առթիւ կոչ մը ուղղեց Լեհաստանի ժողովուրդին, շեշտելով Մոսկուայի ղեկավարութեան կարեւորութիւնը:

× Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հունգարիոյ վարչապետը՝ Քատար եւ ուրիշ նախա-

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՊԱՏԺԵԼ

Յորդանանի գաղութը հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, Նազարէթեան (Թաղապետ), Արսէնեան եւ Երկաթեան ստորագրութեամբ.—

Հակառակ պատրիարքական հարցերուն միջամտելէ չըլլալու եւ քաշուելու իր խոստումին, զոր տուած էր Ձեր Սրբութեան, Տէրտէրեան արք. կը շարունակէ խռովել համայնքին կեանքը: Յորդանանի հայութիւնը ստիպողաբար կը խնդրէ որ Եղիշէ արք. պատժուի, իր գայթակղալի ընթացքին համար:

Նոյնիմաստ հեռագիր մըն ալ ուղղուած է Պոլսոյ Գարեգին պատրիարքին, խնդրելով որ միջամտէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մօտ, որպէսզի պատիժ մը տնօրինուի Եղիշէ արք·ի:

Ինչպէս կ'երեւայ, գաղութին համբերութիւնը սպառած է, նախկին տեղապահին եւ իր արբանեակներուն մեքենայութեանց հետեւանքով:

ԴԵՐԵՆԻԿ ԵՊԻՍԿ· ԷՋՄԻԱԾԻՆ Կ'ԵՐԹԱՅ

Սոֆիայի Երեւան *թերթը կը գրէ (4 Յունուար).— Դերենիկ եպիսկոպոս Սոֆիա հասաւ Դեկտ. 30ին իր քրոջը հետ, պատարագեց եւ սարկաւագի աստիճան տուաւ քանի մը տիրացուներու: Յունուար 2ին մեկնեցաւ Էջմիածին, Մոսկուայի ճամբով:*

550.000 *ԸՆՏՐՈՂՆԵՐ այսօր, կիրակի, պիտի ընտրեն հանգուցեալ իրաւագէտ Մորօ Ճիաֆերիի յաջորդը, Փարիզի Ա. շրջանին համար: Այս ընտրական պայքարին առթիւ էր որ բուռն ցոյցեր կատարուեցան առջի օր, Ձմեռնային մարզարանին եւ Սոսիէթէ Սավանթի մէջ: Կը վախցուի որ նորէն անկարգութիւններ պատահին: Քսանհինգ թեկնածուներ կան, ինը՝ ականաւոր դէմքեր, բոլոր հոսանքներէն:*

ԳԱՌՆԻԿԸ

●

Երանուհի մօրաքրոջս տղան էր ան. պարզամիտ, աշխատասէր, ընկերական, բարեսիրտ: Արհեստով՝ կառապան: Իր ունեցած ձիերը ամէնքն ալ «Ըլտըրըմ» կ'ըլլային: Փոթորկավազ: Բայց միշտ մէկ ձի կ'ունենար: Մէկը կը ծախէր, ուրիշ մը գնելու համար: Բայց իր մտքին մէջ գնած եւ ծախած բոլոր ձիերն ալ իրենց մասնաւոր տեղը ունէին:

— Եթէ ձիերս ծախած չըլլայի, այսօր եօթը հատ կ'ունենայի, ըսաւ ինծի օր մը, երբ գլխ իր քովը նստեցուցած՝ ջաղացք կ'երթայինք, ցորեն տանելու եւ փոխարէնը ալիւր փոխադրելու համար չուկայ:

Ջիարէթի այգիներուն եզերքէն երբ որ կ'ընթանար կառքը, ձիուն սանձը քաշեց: Խնձորենիէ մը, որուն ոստերը մինչեւ ճամբուն կէսը կը հասնէին մրգազարդ կամար մը կազմելով, Գառնիկը քանի մը խնձոր քաղեց, Ամասիոյ այն մշկահոտ, կոյսերու այտերուն պէս կարմիր խնձորները, որոնց մէկ հատն իսկ բաւական էր ամբողջ սենեակ մը բուրումնաւէտելու:

— Գիտե՞ս, ըսաւ ինծի, աս էգիին մէջն է սիրած աղջիկս:

— Ո՞ր աղջիկը, հարցուցի:

— Եղիսաբէթը: Ժամուն ճամբան հանդիպեցայ կիրակի առտու մը: Կրակի կըտոր է. սիրտս կ'էրի այն օրէն ասդին. ինչ ընեմ՝ չեմ կրնար մոռնալ: Ա՛խ, Եղիսաբէթ: Աս քանի՛ օր է երեսը չեմ տեսեր...

Եւ բարձրաձայն, սրտին ամբողջ հեւքը, ամբողջ կարօտը դնելով ձայնին մէջ՝ սկսաւ երգել.

— « Տեսնողին աչքին մեռնիմ »:

Սանձը թողուց, թեթեւ մը մտրակելով ձին, որուն քրտնաթոր մարմինը արեւին տակ կը պսպղար կախարդաչող:

Ա՛խ, ճէյրանս...

Յառաջեց Գառնիկ, հեշտանքով խածնելով մշկահոտ խնձորը:

Ես արդէն կերած էի իմ բաժինս:

— Ա՛ս ալ դուն կեր, ըսաւ ինծի, ծոցէն հանելով ուրիշ մը: Սիրտս առաւ.չաքարի պէս անուշ էր:

Ա՛լ միայն ձիուն ոտնաձայնը կը լսուէր ծառախիտ այգիներով եզերուած արեւոտ ուղիին վրայ: Երբեմն ջուրի խոխոջ մը կուգար մեր ականջները հմայել արծաթահունչ մեղեդիով մը, եւ կամ թռչուն մը հնչեղ կանչը կը բարձրանար ծառի մը կատարէն:

— Հէ՛յ, հէ՛յ, Գառնիկ աղբար:

Եւ խնձորներու տարափ մը կ'իյնար մեր վրայ:

— Ժողվէ՛, կե՛ր, կ'ըսէր Գառնիկ, միսքէք են:

— Ձին չո՞ւտեր, հարցուցի:

— Իրաւունք ունիս, թող ան ալ ուտէ:

Կառքը կեցնելով՝ կ'իջնէր եւ ձիուն կը կերցնէր, մէկը միւսին ետեւէն, գղուն նետած պտուղները:

Հետզհետէ կը մօտենար ջաղացքին մեքենաներուն միօրինակ ժխորը: Ջրվէժը, հեռուէն, լերան կողին վրայ, արծաթազօծ լայն գօտիի մը կը նմանէր:

Ի՛նչ անմոռանալի ժամեր անցուցած եմ հոն, Ջիարէթի ջաղացքը: Կեռասի եղանակին մանաւանդ, ծառերէն վար չէի իջներ: Երկնքին եւ երկրին միջեւ բնակող ճակի մը կը նմանէի, հէքեաթային արարածի մը, որուն հոգին կարծես ստեղծուած էր բարձունքներու խորհուրդով: Ծառէ ծառ կը նետուէի, ուժգնօրէն պըրկուած նետի մը պէս, յաճախ փրկուելով մահաբեր վտանգներէ:

Արձակուրդի ամիսներուն՝ չէի բաժնուեր Գառնիկէն: Առաւօտ կանուխ կ'երթայի Երան մօրքուրիս տունը: Կարապետ մեծ աղային բացակայութիւնը մանաւանդ կը քաջալերէր զիս, որ մութն ու լուսուն դուռը զարնէի: Գառնիկը ինքը կ'ըլլար միշտ բացողը: Ձին արդէն բակը կը սպասէր, վայրի արմաւենիին տակ: Կ'օգնէի Գառնիկին. դոյլով ջուր կը բերէի աղբիւրէն:

— Ձիուն ետեւը մի՛ կենար, կը պատուիրէր ինծի. խենթ է:

Ու կ'աւելցնէր.

— Իմ բոլոր ձիերս ալ խենթ եղած են, Ըլտըրըմ:

Ինծի համար անըմբռնելի հաճոյք մըն էր ձիուն չուքին մէջ կեցած դիտել թէ ինչպէս Գառնիկ կենդանիին դաւակը կը խոզանակէր, պարանոցը, ամբողջ մարմինը՝ որ ջուրին տակ երբեք չմարող, կարծես աւելի սաստկօրէն արծարծուող կրակի պէս կը փայլատակէր:

Գառնիկը եւ ձին մէկ հոգի էին: Կարելի չէր անջատել մէկը միւսէն: Մարդը կը շնչէր կենդանիին ամբողջ խորհուրդովը: Կենդանին մարդուն սիրտովը կը բաբախէր: Եթէ պատահէր, որ ձին հիւանդանար, Գառնիկ կը ձգէր իր բուրդէ փափուկ անկողինը եւ ախոռը, յարդերուն մէջ կը պառկէր: Ձիուն բնաւորութիւնը կը տիրապետէր երբեմն իր տիրոջը հոգիին, այնպէս որ չատ անգամ Գառնիկը միայն ձիուն հետ կը խօսէր, նկատի չառնելով իմ ներկայութիւնս կառքին վրայ, իր քովը: Կը հասկնայի գինքը եւ սակայն զիս բնաւ չէր վշտացներ:

— Ի՞նչ ես եղեր այսօր, քի՞չ խոտ կերար: Ծարա՞ւ ես. դեռ քայլ մը անդին խմեցիր կուշտ ու կուռ առուին ջուրը: Ձեռ ուղեր ծեծել քեզ, ձեռքս առաջ չերթար:

Սանձը կը ցնցէր ուժով մը եւ ձին աւելի արագ կը վազէր:

Ջաղացքէն քաղաք, չուկայէն Ջիարէթ, լուսածիծաղ այգիներու եզերքէն: Այսպէս կը սահէին մեծ արձակուրդի օրերս, երբ ամառը Սուրբ Նշան վանքը չէինք երթար:

1907ին մեկնեցանք Ամասիայէն դէպի կեանքի նոր հորիզոն մը: Նոյեմբերին վաղահասօրէն ձիւնած էր գիշերը: Ճամբաները եւ տանիքները ճերմակ էին: Գառնիկ ծախած էր իր ձին, այնպէս որ ոտքով հետեւեցաւ մեզ փոխադրող կառքին մինչեւ քաղաքին դուռը, ուրկէ անդին կը սկսէին խնձորի այգեստանները:

Ինքը չէր կարծես: Ձիուն չուքին մէջ միայն կը լուսաւորուէր անոր էութիւնը: Պղտիկցած էր մարմինը լայն վերարկուին մէջ եւ դէմքին վրայ ծանր թախիծ մը կար:

— Եթէ Ըլտըրըմը ծախած չըլլայի, մինչեւ Սամսոն կուգայի հետերնիդ, ըսաւ մօրս:

Եւ յետոյ ինծի դառնալով.

— Ամէն անգամ ջաղացք երթալուս՝ պիտի կարծեմ, թէ քովիկս նստած ես:

Գրկեց եւ համբուրեց զիս:

Աչքերը լեցուն էին արցունքով:

Ան ալ անհետացաւ արիւնոտ փոթորիկին մէջ, հազարաւորներու հետ: Ինչպէ՛ս բաժնուեցաւ իր ձիէն, երբ դէպի մահ կը տարուէր: Կեանքէն, աշխարհէն բաժնուիլն անոր համար նուազ չարչարալից էր անշուշտ, երբոր ձին կը յափշտակէին եւ զինքը անողորմաբար կ'առաջնորդէին դէպի Ջամլըճայի կիրճը:

Անոր յետին մտածումը աշխէտին տեսիլքն էր լուսահեղ պայծառութիւնով՝ իր մռայլ աչքերուն դիմաց: Ցետին ձայնը աշխարհէն բարձրացող, սրտակեղէք կանչը մահացող կարօտին, երիվարին վըրնջիւնն էր, որ մարդոց չարիքին եւ Աստուծոյ ընծայած խաղաղութեան մէջէն իրեն կը հասնէր:

Ինչպէս ինծի, անցեալին հետզհետէ թանձրացող մշուշներէն:

Հէքեաթային ոգի մը դարձած է ան հիմա: Երբեմն կուգայ ձիուն վրայ հեծած եւ կը կանգնի աս լուսաւոր անապատին եզերքը: Կը տեսնեմ որոշապէս ամբողջ, հէք, միամիտ եւ բարի Գառնիկը, որուն համար Աստուծոյ ստեղծած աշխարհը իմաստ կը ստանար միայն ձիուն կերպարանքին շնորհիւ: Անոր չունչովը կը զգար ան՝ զինքը շրջապատող խոնարհ եւ պարզունակ իրականութիւնը:

Ես ալ չեմ կրնար այլեւս բաժնել զինքը աշխէտէն: Երկո՛ւքն ալ, մարդը եւ ձին, կը յօրինեն ինծի համար մանկական տարիներուս անկորնչելի հմայքը:

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԵՐԳԻԾԱՆՔ

ԻՆՉԻ՞ ՎՐԱՅ ԵՆ ԱՇԽԱՏԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

●

ԽՄԲ. — Քանի մը ամիս առաջ Երեւանի «Գրական Թերթ»էն արտատպած էինք Հայաստանի գրողներու առաջադրութեանց մասին: Ինչպէս կ'երեւայ, հեղինակները չեն կրցած կատարել իրենց խոստումները: Այդ առթիւ հետեւեալ երգիծանքը՝ նոյն թերթէն.—

ՀՄԱՅԵԱԿ ՍԻՐԱՍ

1956 թուին մտադիր էի աւարտել «Սասնայ Տուն» դիւցազնավէպը, որը լինելու էր մեր անմահ էպոսի արձակ շարադրութիւնը... Մտադիր էի, բայց հօ արձակը չափածոյ շարադրելու աշխատանք չէր, որ այսքան շուտ աւարտուէր: Չափածոն արձակ, մանաւանդ ընդարձակ, շարադրելն առաւել դժուար էր: Թող ընթերցողը ների:

ՍՈՒՐԷՆ ՎԱՀՈՒՆԻ

Իմ վիպանման թերթօնների ընդհատուած շարքի մշտական հերոսը՝ Բարեղամ Իգնատիչը ողջ եւ առողջ է: 1956ին նա մի քանի անգամ այցելեց ինձ եւ խնդրեց, որ իրեն գործուղեմ «Ոգնու» էջերը: Խիստ զբաղուած էի նախորդ տարիներից մնացած ստեղծագործական պարտքերս մարելու, լիրիկական եւ երգիծական բանաստեղծութիւններս դարակներից հանելու եւ աւարտելու անյետաձգելի աշխատանքներով: Բարեղամ Իգնատիչն ինձանից երես թեքեց եւ հեռացաւ: Յոյս ունեմ, որ 1957ը իմ եւ նրա կեանքում կը լինի մըտերմութեան եւ համերաշխութեան տարի:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

Թուր-Կայծակի ուժն իմ գրչում,
Խոստումներ եմ ես մոնչում,
Թէ բաց կ'անեմ սրտիս դուռը,
Միջից հանեմ « Սասնայ Ծուռը »:
Բայց, իմացէք, քանի դեռ չեն
Կինօ դարձրել Խջեզարէն,
Քանի դեռ չեն տպել « Անին »,
Հիւր չեմ երթայ մեր վաթանին,
Դեռ չեմ մտնի իմ դիւցազուն
Ծուռ Դաւթի հետ Սիմ ու Սասուն:

ԳԱՐԵԳԻՆ ՍԵՒՈՒՆՑ

Ամբողջ 1955 թուի ընթացքում գրաղուել եմ «Կեանքը թեւերի վրայ» վէպով, չհաշուած նախապատերազմեան տարիները: 1956 թուի մի քանի ամիսը եւս տրամադրեցի այդ գործին: «Սովետական Գրականութիւն» ամսագրում տպագրուած գլուխները ցոյց տուեցին, որ իմ նկարագրած կեանքը մնացել է թեւերի տակ: 1957 տարին ինձ համար կը լինի ստեղծագործական խիզախումների տարի, որովհետեւ լիովին պէտք է նուիրուեմ «Կեանքը թեւերի վրայ» վէպից հրաժարուելու եւ «Թեհրանի փառքը» վերահրատարակելու գործին, եթէ չխանգարեն արտասահմանեան ուղեւորութիւնները:

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

Ամբողջ 1956 թուականին կանգնած էի «Սահմանի վրայ» պոէմն սկսելու եւ չսկըսելու սահմանի վրայ: Այդ պոէմն սկսելու միտքն աւարտեցի չսկսելու վճռականութեամբ: Ստեղծագործական անակընկալներ չեղան. միակ անակնկալը նոր տարուան ժամանումն էր: Երեւի ճիշդ է ասուած, որ լիրիկ (քնարական) բանաստեղծը էպիկական (դիւցազնական) խոստումներ չպէտք է տայ:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

Խոստացել էի 1956 թուին վերջացնել «Կախարդական հովտի բնակիչները» չափածոյ հէքեաթ-պիէսը: Կախարդական խոստում էր, որ դարձաւ հէքեաթ: Խոստումի ժանրը խորթ է ինձ համար, բայց կախարդեց:

ԳԷՈՐԳ ԷՄԻՆ

Նոր տարի, նոր բնակարան եւ հին բանաստեղծութիւնների մի նոր ժողովածու... Բայց այդ բոլորը քիչ են: «Կորաւ վաղուան քաղցր փառքս»:

ՄԿՐՏԻՉ ԿՈՐԻՒՆ

Գրիչս չեղաւ կամքիս հակառակ,
Գիտէ՞ք հին տարում ինչեր արի ես,
Գրեցի պոէմ, գրեցի առակ,
Գրեցի ակնարկ, ե՛ւ վէպ, ե՛ւ պիէս:
Բոլոր ժանրերում եղայ նորարար
Եւ վաստակեցի...փա՛ռք քեզ հոնորար:

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՆՈՐԵՆՑ

Վերջին երկու տարում երկու անգամ եղայ Զանգեզուրում, գրեցի «Սասուն-Սիւնիք» յայտնի բանաստեղծութիւնը: Գրեցի նաեւ այլ բանաստեղծութիւններ, որոնք արտացոլում են Սասունի եւ Սիւնիքի զարմանալի նմանութիւնը: Հէնց Սիւնիքի ճանապարհին էլ որոշեցի գրել «Սասնայ տան վերջին օրերը» վէպը: Եթէ Գրողների Միութեան նախագահութիւնն ինձ այս տարի վեց ամսով գործուղի Զանգեզուր, քանի որ Սասուն գնալու հնարաւորութիւն չկայ, ես կը նստեմ Որոտնայ բերդում եւ կը գրեմ յիշեալ վէպը: Որոտ-

---

ՍՐՏԱՁՈՐԻՆ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

(ՀԷՔԵԱԹ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Այնուհետեւ, սարին ճամբուն վրայ՝ երբ Ուլիկը գիւլիկ դարձաւ, եւ խիճ ու քար՝ ոսկի յիշատակ, լորիկը բարձրացաւ երկինք եւ Աստուծոյ պատմեց թէ երիտասարդ իշխանը, առաջին անգամ երբ համբոյր քաղեց գիւլիկէն, երդում ըրաւ թէ կուտայ հօրը դղեակը, կուտայ հօրենական լեռը, ի հարկին՝ ամբողջ աշխարհը, բայց ոչ ոքի կուտայ իր Ուլիկը, իր ջան գիւլումը:

Կատղեցա՛ւ սակայն դղեակին տէրը, իր անսիրտ հայրը: Գիւղացի քածը յանդգնի՛ բարձրանալ մինչեւ սար, մինչեւ դղեակ եւ գրաւէ՛ իր տղուն սիրտը: Պէտք է բաժնե՛լ երկու սիրահարները, պատգամեց, պէտք է պատժել բոլոր գիւղացիները:

Եւ չեղեց ջուրին ընթացքը:

Ջուրը, այնուհետեւ, հոսեցաւ արեւելք: Գիւղացին զրկուեցաւ ջուրէ:

Ցետոյ քանդեց կամուրջը, որ նետուած էր հեղեղատին վրայ, եւ դղեակը եւս անջատեց աշխարհէն:

Այն ատեն էր, որ լսուեցաւ երգ մը, ըմբոստ, սպառնացայտ եւ ռազմունակ

Օ՜ն, արիք ի վեր անդր,
Երթիցուք սրտեռանդ
Ի հիմանց աւերել
Զմորիս բորենույն...

Գիւղացիները, զինուած իրենց բահերով, խոփերով ու կացիններով, երգը շրթներուն, առաւօտ մը բարձրացան սարն ի վեր, ուր դղեակին տէրը ինքզինք ապահով կը զգար՝ խորհելով թէ քանդած է կամուրջը եւ ոչ ոք կրնայ ցատկել հեղեղատին վրայէն, որ կը բաժնէ դղեակին հողամասը արտաքին աշխարհէն:

Մութնուլուսուն՝ Ուլիկը, մինակ, բարձրացեր էր սարն ի վեր, «ոսկի ճամբայէն», սիրականին սպառնացող վտանգին սարսափը սրտին մէջ: Դղեակէն հեռու, հեղեղատին միւս եզերքը՝ կը սպասէր իշխան Ասպուղան, չփոթած, չուարած:

Երկու սիրահարները զիրար կանչեցին: Բայց կարելի՞ էր միթէ մօտենալ իրարու, փաթթուիլ իրարու կուրծքի, գրկել զիրար. պաշտպանուելու համար վտանգին դէմ, որ պիտի չուշանար: Անոնք ուխտած էին մեռնիլ միասին: Սէրը կամուրջ ձգած էր երկու սիրտերուն միջեւ, — ոչ ոք կրնար բաժնել մէկը միւսէն:

Կանչեցին իրարու, դարձեալ կանչեցին: Ձորը կը բաժնէր զիրենք, խոր հեղեղատը շրթները բացած՝ կը սպառնար: Ո՞վ է այն որ կը յանդգնի քանդել կամուրջը, որ ձգուած է երկու սիրտերու միջեւ:

Եւ պատահեցաւ... հրա՛շքը:

Ուլիկը խոնարհեցաւ հեղեղատն ի վար, Ասպուղան խոնարհեցաւ հեղեղատն ի վար միաժամանակ, անդունդ նետուելու ձեւով, բայց, կ'ըսեն, հրամանաւ Աստուծոյ՝ որ կը հսկէր լերան վրայ, հրեշտակները եկան բռնեցին երկու սիրահարներուն մէջքերէն եւ երբ իրարու դպան անոնց շրթները, կամուրջ մը կազմուեցաւ հեղեղատին վերեւ:

Կամուրջ մը, որ աւելի ամուր է քան որեւէ ուրիշ կամուրջ, որովհետեւ սիրող սրտերով կազմուած էր:

Քիչ ետք, երբ հասան գիւղացիները՝ զինուած իրենց բահերով, խոփերով ու կացիններով, տեսան կամուրջ մը նորակերտ:

Անցան Սրտաձորին կամուրջէն երգելով ու գացին պատժել մարդը, որ սիրտ չունէր՝ որպէսզի կամուրջ չինէր սիրող սիրտերու եւ աշխատող մարդոց միջեւ:

Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(«Ամենուն Տարեգիրքը»)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ

ԹՌՉՈՒՆՆ ՈՒ ՕՁԸ

Սողում էր օձը գալա՛ր-գալա՛ր, պորտը քսելով ժայռին ու հողին, ծառին ու ծաղկին, ուտում էր ծաղիկներ եւ թոյն պատրաստում:

Անցնում էր մեղուն ծառ ու ծաղկի միջով, ուրախ բզզինով լցնում չուրջը, ծաղկից նեկտար էր քաղում, մեղր պատրաստում:

Անցնում էր այգեպանի երեխան ծաղիկների միջով, թիթեռին էր հետապնդում, ծաղիկ հաւաքում, փունջ կապում: Յանկարծ նա կոխեց օձի պոչը: Օձը խայթեց նրան:

Թփի վրայից թռչունը տեսաւ խայթուած մանուկին, որը միշտ հատիկ էր տալիս իրեն, սուր ճիչ արձակեց, սլացաւ այգեպանի մօտ ու նրա գլխավերեւում ծեծւալով, երեք անգամ պտոյտ կատարեց ու նորից սուրաց մանուկի մօտ:

Այգեպանը տեսաւ թռչունի տագնապը, նրա ետեւից վազեց իր երեխայի մօտ, կապեց Մոսոյի խայթուած ոտքը եւ ջախջախեց փախչող սողունի գլուխը:

Բայց ահա առաւօտեան տարօրինակ բան տեսաւ. օձ չկար: Ո՞րտեղ կարող էր չքանալ: Ո՞ւմ էր պէտք թունաւոր սողունը: Ո՛չ շուն, ո՛չ կատու չէին ուտի նրա դին: Մի՞թէ կենդանացել էր սատկած սողունն ու անհետացել: Բայց չէ՞ որ ինքը ջախջախել էր սողունի հէնց գլուխը...

Միտք էր անում այգեպանը, երբ հարեւանն իր այգուց դուրս գալով՝ պատմեց զարմանալի մի բան, որ ինքը սեփական աչքով էր տեսել. օձի երկու ձագ եկել էին սատկած օձի մօտ, հողի նման փռւացել չուրջը, ապա քաշել-տարել մօտակայ ժայռի մէջ...

Այդ լսելով՝ Մոսոյի հայրը գլխի ընկաւ. իրենց մօրը երկար սպասելուց յետոյ՝ օձի ձագերը յուսահատ թափառել էին մարգագետնում, մինչեւ գտել էին իրենց սպանուած մօրը ու տարել հետները:

«Դէ՛հ, աշխարհում ամենաթանկ բանը մայրն է. օձի ձագն էլ մօրն է փնտռում» — խորհեց ծերունի այգեպանը եւ մտամոլոր տուն վերադարձաւ:

×

Անցան տարիներ: Ծերացաւ այգեպանը, մեծացաւ տղան, որի ոտին դեռ մնում էր օձի խայթոցի սպին:

Մի օր ալեհեր այգեպանը ասաց որդուն.

— Մոսօ՛ ջան, ժամանակն է, որ կարգուես. դէ՛հ, ծերութիւն է, օր աւուր կոներս թուլանում են, համա որ թոռներ ունենամ էլի կը ջահելանամ... Երեխէքը ահելին ջահելացնում են...

Մայրը, որ նոյնպէս թոռներ էր ուզում, կրկնեց ծերունի այգեպանի ցանկութիւնը:

Տղան համաձայնեց, եւ գիւղի ջաղացպան «սպիտակ» Սարգսի աղջկան՝ Նունուֆարին ուզեցին Մոսոյին:

Վրայ հասաւ աշունը: Բերքահաւաքից յետոյ բացուեցին հարսանեկան սեղանները:

Տիկերի մէջ եռում էր Արարատեան դաշտի անմահական գինին, իսկ վիթխարի կաթսայի մէջ եփւում մի ամբողջ ոչխար:

Երբ առաջին բաժակները լցրել էին, ծառերի միջից յանկարծ դուրս թռաւ մի փոքրիկ, գորշաւուն թռչուն եւ ականջ ճիչեր արձակելով՝ սկսեց պտոյտ գործել հարսանքաւորների գլխավերեւում:

— Աստուած բարին անի, եարաբ ի՞նչ է ուզում այս անմեղ թեւաւորը...: Վա՛յ թէ մօրն է կորցրել, — խօսեց ծառի տակ ծալապատիկ նստած մի ծերունի, որ իր չիբուխն էր ծխում:

Ուշադրութիւն չդարձնելով թռչունին՝ մատուցողները ոչխարը հանում էին կաթսայից եւ բաժին-բաժին անում:

Թռչունը շարունակում էր ողբաձայն ճչալ եւ պտոյտ գալ կաթսայի վերեւում:

Երբ միսը մատուցւում էր, փոքրիկ թռչունը ճչալով թռաւ Մոսոյի հօր մօտ, ապա ուղիղ սուրաց եւ նետուեց եռացող կաթսայի մէջ:

Հարսանքաւորները բաժակները ձեռներին անշարժացան...: Մոսոյի հայրը վեր կացաւ, տագնապահար մօտեցաւ կաթսային: Երբ չերեփը տարաւ կաթսայի մէջ, ո՛վ սարսափ, դուրս եկաւ մի խաշուած օձ, երկրորդ անգամ չերեփը տարաւ, դուրս եկաւ նորից մի օձ, երրորդ անգամ չերեփը տարաւ եւ հանեց թռչունին...:

Ափի մէջ դրեց այդ փոքրիկ, շա՛տ փոքրիկ թռչունին եւ մի պահ ոչինչ չկարողացաւ խօսել:

Հարսանքաւորների հայեացքները սեւեռուած էին ծերունուն, որի կոշտացած ձեռքը դողում էր: Դողում էր սեւս ափի մէջ անշունչ ընկած ընկոյզի չափ թռչունի ծանրութիւնից...:

Ու բոլորը նայում էին այդ փոքրիկ արարածին, որ իր կեանքը զոհելով՝ օձի թոյնից փրկում էր շինական մարդկանց կեանքը...:

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ,

(Սով. Գրակ.)

նայ բերդը զարմանալի նման է Սասնայ տանը:

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ

Գարեգինն ու Մանուշը ամուսնացան: Մեզ հետ մեկնեցին Մոսկուա հայ գրականութեան տասնօրեակ: Նրանք Մոսկուայից վերադարձել եւ շարունակում են մշակել հարազատ հողը: Վերջերս Մոսկուայից վերադարձան նաեւ մեր գնդի մարդիկ: Այդ բոլորը նիւթական եւ բարոյական մեծ օժանդակութիւն ցոյց տուեցին «Մխիթար Սպարապետին»: Այժմ Մխիթար Սպարապետը Շաքարաձորի անդունդներում գլխովին ջախջախել է թուրքական հրոսակախմբերին եւ յաղթական երթով առաջ է շարժւում:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԲԵՍ

Հայ արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակ, հանդիպումներ, պարգեւատրութիւն, հազար ու մի մանր ու մեծ հոգսեր, այս բոլորը թողեցի՞ն, որ մարդ «Շուշին» աւարտի, «Լեռնաւանն» էլ սկսի: Լաւ է, որ այս տարի տասնօրեակ չկայ, անցեալ տարուան խոստումներս փոխանցում եմ այս տարուան՝ առանց մնացորդի... Մոռացայ ասել, որ ինչպէս գիտէք, անցած տարին ինձ նուիրեց մի «Հաւ»: Յոյս ունեմ, որ այդ հաւն այս նոր տարում ձու կ'ածի և թուխս կը նստի:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1940–1950)

ԽՄԲ.— «Քոմպա» օրաթերթին աշխատակիցներէն փիէռ տը Պուատէֆը շահեկան ուսումնասիրութեամբ մը կը վերլուծէ ֆրանսական ժամանակակից գրականութիւնը (1940-50): Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը:

Ֆրանսական ժամանակակից գրականութիւնը կարենալ ըմբռնելու համար անհրաժեշտ է հասկնալ եւ վերլուծել այն հիմնական փոփոխութիւնը, որ 20րդ դարու առաջին տարիներուն յառաջ եկաւ խորհրդապաշտ գրողներու աւագ սերունդին մէջ, այսինքն՝ Փրուստի, Քլոտէլի, Վալէրիի, Ժիտի, Սուարէզի, Փեկիի, Ռոմէն Ռոլանի հոգեբանութեան եւ ստեղծագործութեանց մէջ: Այս վերլուծումն է միայն, որ կրնայ բացատրել գերիրապաշտ արկածախնդրութիւնն ու գոյապաշտներու ըմբոստութիւնը:

Այս հիմնական փոփոխութեան մեծագոյն յատկանիշը այն էր, որ գրականութիւնը դադրեցաւ զուտ գեղարուեստական արտայայտութիւն մը ըլլալէ, եւ սկսաւ հետապնդել գաղափարական կամ բարոյական նպատակներ: Մինչեւ 20րդ դարու սկիզբը, գրականութիւնը կը ներկայացնէր գեղարուեստական ժամանց մը, որ փիլիսոփայական կամ գաղափարական յաւակնութիւններ չունէր: Այն օրէն ի վեր որ գրականութիւնը սկսաւ արտայայտիչը դառնալ մեր օրերու քաղաքական ու փիլիսոփայական տագնապին, հետզհետէ մեծցաւ իր կարեւորութիւնը եւ դարձաւ արդի կեանքին անհրաժեշտութիւններէն մէկը: Ֆրանսայի մէջ Սարթրի, Մալրոյի, Մորիաքի նման գրագէտները հանրային դէմքեր են եւ յաճախ անոնց խօսքը աւելի մեծ կշիռ ունի ժողովուրդին աչքին քան պետական անձերունը:

Առաջին աշխարհամարտէն անմիջապէս ետք, ամէն մարդու համար յստակ դարձաւ որ եւրոպական քաղաքակրթութիւնը անդունդի մը առջեւ կը գտնուի: Մալրօ իր աչքերը դարձուց դէպի Ծայր. Արեւելեան քաղաքակրթութիւնը. գերիրապաշտները կ'առաջարկէին հիմնովին քանդել տիրող կարգուսարքը. բայց 30ական թուականներէն սկսեալ յառաջ եկաւ գրողներու նոր սերունդ մը, որ ցցուեցաւ «անշահախնդիր» գրականութեան դէմ. քարոզեց որոշ նպատակի մը ձգտող, պայքարի գրականութեան անհրաժեշտութիւնը: Սպանիոյ պատերազմը եւ երկրորդ աշխարհամարտը աւելի եւս ամրապնդեցին այս սերունդին դիրքը: 1950էն ի վեր ուրիշ նիւթ մը, քաղաքականութիւնը, միշտ ներկայ է գրականութեան մէջ. գրական հանդէսներն իսկ ընդարձակ սիւնակներ կը յատկացնեն քաղաքական հարցերու:

Քաղաքա-փիլիսոփայական գաղափարները, որոնք գրեթէ բացառաբար կը տիրեն ժամանակակից գրականութեան վրայ, թիւով երեք են.— մարքսականութիւն, գոյապաշտութիւն, անհատապաշտութիւն:

Մարքսի փարդապետութիւնն էր, որ երկրորդ աշխարհամարտէն անմիջապէս ետք սկսաւ յարձակողականի՝ գրական ասպարէզին մէջ: Մասնաւորապէս 1944էն մինչեւ 1947 կարելի չէր թերթ մը կամ հանդէս մը բանալ, որուն մէջ չգտնուէին ժողովուրդին մատչելի լեզուով ու ոճով գրուած յօդուածներ՝ մարքսականութեան մասին: Յառաջդիմական — ձախակողմեան մտաւորականութիւնը, մեծապէս ուժանելով Դիմադրական շարժումին վայելած ժողովրդականութենէն, իւրացուց այդ շարժումէն յառաջ եկած բոլոր գրական եւ ուրիշ կազմակերպութիւնները: Իրենց թեւ կուտար ձախակողմեան զօրաւոր մամուլն ալ (Լէ Լէթր Ֆրանսէզ, Լա Փանսէ, Էօրոփ, Լա Նուվէլ Քրիթիք, Լէ Քայիէ տիւ Քոմիւնիզմ, եւն.), առաջնորդութեամբ Էլիւարի եւ Արակոնի նման համբաւի տիրացած բանաստեղծներու:

Ձախակողմեաններու այս տիրակալութեան դէմ առաջին անգամ գոյապաշտներն էին որ ըմբոստացան: Ժան Փոլ Սարթր, Սէն Ժերմէն տէ Փրէի նորելուկ մտաւորականութեան վրայ հիմնուելով, հրապարակ նետեց մեր օրերու խառնակ եւ անորոշ կացութեան յարմարող յոռետես փիլիսոփայութիւն մը, որ զերծ չէր որոշ պայծառատեսութենէ. մարդ Էակը դատապարտուած է ազատ ապրելու. իւրաքանչիւր անհատի դժոխքը՝ միւս անհատներն են: Ահա գոյապաշտութեան նշանախօսքերէն նմոյշներ, որոնք քանի մը տարուան ընթացքին Սարթրը վերածեցին գրական եւ փիլիսոփայական շարժման առաջնորդի մը:

Սարթրի ստեղծած «Թագաւորութիւնը» անշուշտ ունեցաւ իր ընդդիմադիրները, որոնք յաճախ իր նախկին աշխատակիցներն ու հետեւորդներն էին: Ամէնէն աւելի աղմուկ հանեց Սիմոն տը Պովուարի «Լէ Մանտարէն»ը, որուն մէջ հեղինակը կը մատնանշէր ձախակողմեան եւ գոյապաշտ մտաւորականութեան բոլոր թերութիւնները:

1940-50 թուականներու գրականութիւնը տագնապի գրականութիւն մը եղաւ ընդհանրապէս, որովհետեւ ներշնչուեցաւ աշխարհը ցնցող դէպքերով — երկրորդ աշխարհամարտ, Քորէայի պատերազմ, պաղ պատերազմ...: Տագնապը տակաւին կը շարունակուի. բայց մտաւորականութեան մէջ այժմ սկսած է որոշ շարժում մը որ բաւական յոյս կը ներշնչէ ապագային մասին: Մարդիկ յոգնած են յոռետես գիրքերէն. կ'ուզեն լաւատեսութեան նշոյլ մը գտնել գոնէ գրականութեան մէջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (239)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՍՈՐԴԱՑԹՆԵՐԸ

Նա խոկոյն կայծակի նման հասնում էր, խլում էր նիզակը եւ կրկին նետում էր: Իսկ երբ պատահում էր, որ նիզակը իր ծայրի վրայ ցցուած չէր մնում, այլ վայր էր ընկնում, այդ դէպքում, նա առանց մի րոպէ կորցնելու, չուտով վրայ էր հասնում եւ, առանց ոտները ասպանդակներից հանելու, թամբի միջից թեքւում էր, եւ բարձրացնում էր ընկած նիզակը:

Երբեմն հետամուտ էր լինում իւր հետ մրցող պարսիկ պատանիներին, որոնք այնպէս էին ձեւացնում, իբր թէ խուսափում են նրանից: Այդ միջոցին մանկահասակ հերոսը, կարծես թէ, աճում էր, մեծանում էր նայողի աչքում, եւ ահարկու կերպարանք էր ստանում: Արծուի արագութեամբ վրայ էր հասնում, եւ նրա ախոյեաններին խիստ սակաւ անգամ էր յաջողւում իրանց վահաններով յետ նահանջել նրա նիզակի զարկը, թէեւ վնասելու նպատակով չէր հարուածում: Իսկ երբ ինքն էր փախուստ տալիս, ախոյեանները նրա ձիու բարձրացրած փոշուն անգամ չէին հասնում:

Մի քանի այլ զինամարտութիւններ եւս կատարուեցան, մինչեւ ամէն կողմից լսուեցան հաւանութեան բազմաձայն աղաղակներ. «Շա՛տ ապրի Արտաւազդը, շա՛տ ապրի Արտաւազդը...»: Պատանին քրտնած, կարմրած, մօտեցաւ խմբին: Նրա վառվռուն աչքերը՝ ուժերի սաստիկ լարուելուց՝ փայլում էին մանկական ոգեւորութեան բոլոր կեանքով:

— Դու զարմանալի ճարպիկութիւններով նսեմացրիր մեր պատանիներին, Արտաւազդ, նկատեց Պարսից Կարէն զօրապետը: Ասպարէզի փառքը քեզ է պատկանում:

Արտաւազդը, որ երբեմն ցուցամոլի անմեղ պարծենկոտութիւնը ունէր, այս անգամ ինքն եւս հասկանալով իւր գերազանցութիւնը, համեստութեամբ պատասխանեց.

— Ո՛չ, տէր զօրապետ, ձեր պատանիները, երեւի, խնայեցին ինձ, որովհետեւ ես մի նոր հիւր էի նրանց խմբի մէջ:

— Ընդհակառակն, նրանք խիստ անխընայ կերպով էին մաքառում քեզ հետ, բայց դու հրաշալի քաջութեամբ պաշտպանւում էիր: Այժմեանից քո ճակատի վրայ փայլում է ապագայ հերոսի աստղը:

— Ինչպէս Սամուէլի նժոյգի ճակատի վրայ, ծիծաղելով աւելացրեց զուարճախօս պատանին:

— Կատակը մի կողմ, նկատեց Մերուժանը մի առանձին նախապուշակութեամբ: Դու մի բան կը դառնաս, եւ անպատճառ՝ լաւ բան:

Բաւական ժամանակ պատանին խօսակցութեան առարկայ էր դարձել, մինչեւ հասան Արաքսի ափերին: Այդ կողմերում Արաքսի ափերը ծածկուած էին փափուկ, կարմրագոյն աւազով: Նոյն պարզ փափկութեան վրայ աճել էին գանազան թուփեր եւ թաւախիտ մացառներ, որ կանաչ ժապաւէնի նման զարդարում էին նրա գեղեցիկ եզերքը: Ջուրը նոյնպէս կարմիր գոյն էր ստացել: Գետը, անցնելով կարմրագոյն լեռների միջով, եւ իւր ընթացքում քերելով նրանց կուրծքը, ստացել էր եւ նրանց գոյնը:

Այդ կողմերում Արաքսի խաղաղ եւ լուռ ընթացքը այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես թէ ջուրը կանգնած լինէր: Գետի մէջտեղում, գեղեցիկ ովասիսի նման, երեւում էր «Իշխանաց Կղզին», որի վրայ պէտք է կատարուէր այնօրուայ որսորդութիւնը:

Կղզին գետի ձախ կողմից աւելի մօտ էր ցամաքին, որից բաժանուած էր բաւական անձուկ նեղուցով: Որսորդութեան ժամանակ գնում էին նեղուցի վրայ տախտակեայ շարժական կամուրջ եւ անցնում էին, իսկ միւս ժամանակներում վեր էին առնում կամուրջը: Այն օր դրած էր: Նրա մի ծայրը՝ ցամաքի կողմից՝ յենուած էր ամուր ապառաժի վրայ, իսկ միւս ծայրը՝ կղզու կողմից՝ դրած էր արհեստական թումբի վրայ: Կամուրջի տակից սրընթաց կերպով վազում էր ջուրը, որ բաւական խորութիւն ունէր: Կամուրջը այնքան նեղ էր եւ երկար, որ ամէն անգամ մի ձիաւոր միայն կարող էր անցնել: Այդ էր պատճառը, որ բաւական ժամանակ տեւեց, մինչեւ ամէնքը անցան:

Դեռ վաղ-առաւօտեան, կղզու մէջ, գեղեցիկ կանաչ տափարակի վրայ, կազմել էին մի քանի վրաններ՝ որսորդների հանգստանալու համար: Այնտեղ Մերուժանի խոհարարները կրակ էին վառել, եւ նախաճաշիկի պատրաստութիւն էին տեսնում: Ճաշը պէտք է պատրաստուէր յետոյ, որսի միսից:

ՐԱՖՖԻ

բար մը Յունուար 10ին տեսակցութիւն–ներ ունեցան Խ. Միութեան եւ Չինաստանի վարիչներուն հետ։ Ներկայ էին Խրուշչեւ, Բուլկանին, Շեփիլով եւ փոխ-վարչապետ Միկոյեան, Չինաստանի վար-չապետը եւն.։ Զեկոյցը կ'ըսէ թէ որոշ-ուեցաւ ամրապնդել բոլոր համայնավար երկիրներու յարաբերութիւնները։

× Փեշթայէն կը հեռագրեն թէ սուր-կանութիւնը եւ քաղաքապահ զօրքը կրակ բացին հազարաւոր բանուորներու վրայ, որոնք հակաբոլշեւիկ ցոյցեր կը կատա-րէին։ Առ նուազն երկու հոգի սպաննուե-ցան եւ շատեր վիրաւորուեցան։ Ցուցա-րարները նշանաբանական ունէին եւ անբաւական կը գտնէին կառավարութեան կատարած զիջումները։ Թերթերը կը գը-րեն թէ մահուան դատապարտուած են երիտասարդ մը եւ աղջիկ մը, այն ամ-բաստանութեամբ թէ մասնակցած են ա-պստամբութեան։ Ուրիշ 15 երիտասարդ-ներ ալ դատապարտուեցան 5էն 15 տարի տաժանակիր աշխատանքի։

× Եուկոսլաւիա հաւանեցաւ երկու մի-լիոն տոլարի վարկ մը բանալ Հունգա-րիոյ։

× Պուլկարական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սոֆիայի մէջ խորհրդակ-ցութիւններ կատարուեցան Պուլկարիոյ եւ Չինաստանի ներկայացուցիչներուն մի-ջեւ։ Վիէննա հասած լուրերու համա–ձայն, հակաբոլշեւիկ ցոյցեր տեղի ունե-ցած են հարաւային Պուլկարիոյ մէջ։ Յունուար 3ին ոստիկանութիւնը ցուցա-րարները ցրուած է հրասայլերով եւ զրա-հապատ կառքերով Փլովտիվի (Ֆիլիպէ) զօրանոցին առջեւ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ներքին նախարարու-թիւնը կը ծանուցանէ թէ համայնավար լրտեսութեան պետերէն Սթեֆանոս Փա-փայանիս ձերբակալուելով մահուան դա-տապարտուած է զինուորական ատեանին կողմէ։

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ զինուո-րական ատեանը ցկեանս բանտարկութեան դատապարտեց Պոլսոյ պուլկարական նա-խորդ փոխ–հիւպատոսը, Զոլաքով եւ իր մեղսակիցներէն Ալի Տեմիրովը։ Բայց նը-կատելով որ երկուքն ալ կրնան օգտուիլ մեղմացուցիչ պարագաներէն, պատիժը անմիջապէս վերածուեցաւ 15 տարի բան-տարկութեան։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ արտաքսուած բոլոր ֆը-րանսացի ուսուցիչները պաշտօնի կոչուե-ցան Ֆրանսայի դպրոցներուն մէջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ նոր դահլիճին կազմը պիտի հաղորդուի այսօր, կիրակի։ — Հաւանա-կան է որ վարչապետը Ուոշինկթըն հրա-ւիրուի մօտերս։

ՌՈՒՄԲ ՄԸ նետուեցաւ փուժատեան կուսակցութեան 15րդ թաղամասի կեդ-րոնին դէմ։ Երկու աճարեկիչներ ձերբա-կալուեցան։ Փուժատ ճառ մը խօսելով ը-սաւ թէ պատրաստ է իշխանութիւնն ըս-տանձնելու։

ՀԱՅԻ ԵՒ ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊ կը տիրէ Պոլ-սոյ մէջ։ Կարգ մը թաղեր չեն կրցած հաց ճարել։ Մեծաքանակ արմտիք ապսպրը-ուած է Ամերիկա։

ՊՈԼՍՈՅ վերջին թղթաբերէն կ'իմա–նանք թէ Շէհզատէպաշըի մզկիթին բա-կին մէջ հրդեհ ծագելով 40 խանութներ մոխիր դարձած են։ Մզկիթին մարմար-ներն անգամ հալած են տաքին սաստկու-թենէն։ Վնասը՝ աւելի քան մէկուկէս միլիոն ոսկի։

ASSOCIATION DES CONCERTS
CHOUTEAU
(*Orchestre Symphonique de Paris*)
Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17·45
SALLE GAVEAU
45 Rue La Boëtie
Յայտագիր՝ Չայքովսքի քոնչերթօ
Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻՒՍԹԱՏ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել։
Գին 200 եւ 400 ֆրանք։
Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 շիւ Ռիշէ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անկենի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ։

ՄԵԿՆՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Անդրիկեան իրենց Քանատա մեկնումին առթիւ ներողութիւն կը խնդրեն բոլոր այն բարեկամներէն որոնցմէ չկրցան հրա-ժեշտ առնել։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւ-ղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Էլմայեանէ 3000 ֆր., իրենց զաւկին՝ Էլիզապէթի ծննդեան առթիւ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին հայերէնի դասերը կ'աւանդուին ամէն չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8էն 9,30, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի կող-մէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ։

Արձանագրուելու համար դիմել Պ. Աֆ-րիկեանին կամ խումբին վարչութեան, ա-մէն չորեքշաբթի։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957Ի ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու շահեկան բովանդակութեամբ։

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառնե-րուն մօտ։

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպազեա-նին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ։
Գին՝ 1200 ֆրանք։

ՊԵԼՃԻՔԱՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Գեղարուեստական յերեկոյթ նուիր-ուած ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ Պելճիքա ու-սանողութեան յիսնամեակին։

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Պրիւսէլի Համալսարանի Ուսանողական Տան մէջ, 22 Ավընիւ Փոլ Հէկէր։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Խանութի մը մէջ աշխատելու համար գործաւորուհի մը որ արդուկ ընել գիտ-նայ։ Նախընտրելի է որ կարէ ալ հասկը-նայ։ Կրնայ նաեւ միայն որոշ օրեր աշ-խատիլ։ Դիմել՝ Հ. Աքէլեան
21 ռիւ Պօռէկօ, Փարիզ (20րդ)
Հեռաձայն՝ Մէնիլ 55-85

ԾԱԽՈՒԻ Է

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, ար-հեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով։ Կը յարմարի նաեւ ուրիշ արհեստի կամ ա-ռեւտուրի։ Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է։ Մանրամասնութեան համար դի-մել՝

Setrak Kanayan
11, Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux
(Seine)

ՀԱՅ–ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր-Դեկտեմ-բեր, 48 էջ։ Լոյս կը տեսնէ գալ շաբթու։ ճոխ բովանդակութեամբ.—

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդու-նի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Մխաք-եան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիչ-եան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարա-խանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Յօդացաւի զոհե-րուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչ-ճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնա-գիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատ-մութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ)։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, ար-տասահման 1200 ֆրանք։ Դիմել Շ. Նար-դունիի, «Յառաջ»ի հասցէով։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. «ՓՈԹՈՐԻԿ» խումբի ժողո-վը տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի 17 Յուն-ուար, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 ռիւ Պլէօ։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ նախկին սա-ները որոշած են վերակազմել «Պէրպէրեա-նի Սանուց Միութիւն»ը։ Բոլոր նախկին սաները ժողովի կը հրաւիրուին երկու-շաբթի երեկոյ, 14 Յունուար ժամը 9ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը (Մէթրօ Քա-տէ) ուր պիտի կազմուի վարչութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին տօնական օրերու դադարը վերջացած ըլլալով, վերաբացումը կը կատարուի Յունուար 16ի չորեքշաբթի գիշերը, նուիրուած՝ Դ. Դեմիրճեանի յի-շատակին։ Խօսք պիտի առնեն քանի մը մտաւորականներ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ շը-միզիէի համար։ Դիմել՝
Ets. TAVITIAN
5, Bd. St. Denis — Tél. Cen.-2285

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • MARDI 15 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7782 33ème ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3593

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԿԱՒԻՆ ՉԵՆ ԶԳԱՍՏԱՑԱԾ

Նորէն խորթ ձայներ կը հասնին Լիբանանէն:

Կը թուի թէ աշխուժացեր են ծանօթ «եկեղեցասէրները» եւ նոր ձեռնարկներ կը փորձեն, «մինչեւ ծայրը» երթալով:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, կազմեր են «լուսաւորչական անկախ համայնք մը» եւ դիմումներ կը կատարեն, օրինականացնելու համար իրենց գոյութիւնը:

Իբրեւ առաջին քայլ, ընդունելութիւն մը սարքեր են ի պատիւ Լիբանանի վարչապետին, որ կը թուի թէ գոհ դացած է թիւրիմացութեան մը:

Ամէն պարագայի մէջ, իրականութիւնը կը պարզուի, երբ Պ. Սամիհ Սոլհ պատասխանէերկու հայ երեսփոխաններու հարցապնդումին, խորհրդարանին մէջ:

Լիբանանի կառավարութիւնը երբեք տրամադիր չէ քաջալերելու հայ հասարակութեան պառակտումը:

Օրէնքն ալ թոյլ չի տար միջամտել այդ հասարակութեան ներքինգործերուն, ազդ. իշխանութեան դէմ հանելով աննշան փոքրամասնութիւն մը:

Ինչպէս կ'երեւայ, անջատուած անկախ —բաէ՝ անխելք— համայնքը նոր եկեղեցի եւ առաջնորդարան պիտի բանայ, համապատասխան իշխանութիւններով: Եւ պիտի փորձէ կաթողիկոս հռչակել խելակորոյս Խադը, աթոռակից ընտրելով «Թիթենիկը», Դերենիկ եպիսկոպոս:

Ուշագրաւ է որ այս վերջինը նորէն էջմիածին չուեր է:

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գիտել կուտայ որ կարելի էր համաձայնութեան մը յանգիլ, եթէ Եղիշէ արք. Տէրտէրեան կարգ մը լիազօրութիւններ տուած ըլլար իրեն իբրեն, իբրեւ ներկայացուցիչ ձեւանալով:

Ապահովաբար Դերենիկ եպիսկ. պիտի փորձէ նորէն կախարդական մթնոլորտ մը ստեղծել էջմիածնի մէջ, զանազան յնդաբանութիւններով:

Կը կարծենք թէ ժամանակն է որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը վճռապէս կարգի հրաւիրէ այս բոլոր Եղիշէները, Դերենիկները, Խադերը, Շաւարշները, Գնէլները եւ Շահէնները, եթէ կ'ուզէ փրկել այնքան տարփողուած միասնականութիւնը եւ Եկեղեցին:

Անհրաժեշտ է ազդու դաս մը տալ նաեւ այսպէս կոչուած «Լուսաւորչական Անկախ Համայնք»ին ղեկավարներուն, ունեւոր ջոջերուն եւ փառամոլ փարիսեցիներուն, որպէս զի ծանր նստին իրենց տեղը:

Վեղարաւոր ըլլան թէ անվեղար, ֆրէնկաց յանցաւորներ են բոլոր անոնք որ դաւեր կը սարքեն, ճակատ ճեղքելու համար:

Ոչ եւէ պատրուակ չի կրնար արդարացնել այս յայտնի կամ դիմակաւոր դաւադիրները, ի՛նչ դիրք եւ տիտղոս ալ ունենան:

Ոճիր է ինչ որ կը փորձեն:

Մանաւանդ երբ նկատի առնենք Միջին Արեւելքի կացութիւնը, որ երերուն է տակաւին:

Ի՞նչ կը նշանակէ «Լուսաւորչական անկախ համայնք»:

Ո՞ր դարուն մէջ կ'ապրինք, միջի՞ն թէ քաոսներուդ:

Ո՞րն է կենսականը. — Երկու Աթոռներու յարաբերութեանց խնդի՞րը թէ տարագիր բազմութեանց ապահովութեան եւ բարօրութեան հոգը:

Աբթնցէ՛ք, մեծապատիւներ եւ գերապատիւներ:

Հազարաւոր աչքեր ձեզ կը դիտեն արդահատանքով:

Գոնէ կաթոլիկներէն, բողոքականներէն, մարոնիներէն եւ չարաթապաչներէն ամչցէք:

Եւ դարձէք «ի լոյս իմաստութեան»:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՊԻՏԻ ԿՈՐՍՈՒԻ, ԵԹԷ...

•

ԱՅՆ ԱՏԵՆ ԵՒՐՈՊԱՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ՎՏԱՆԳՈՒԻ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլլըս, անցեալ շաբթու իր տեսակէտները պարզած էր Երեսփ. Ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին առջեւ: Զեկուցման գաղտնի մասերը վերապահելով, յանձնախումբը հրատարակեց իր յայտարարութիւնը, որ շատ աւելի ծանրակշիռ կը նկատէ կացութիւնը:

Պ. Տըլլըս անհրաժեշտ կը գտնէ անյապաղ վաւերացնել Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը, լիազօրութիւն տալով տնտեսական յաւելեալ օգնութիւն տրամադրելու եւ ի հարկին զինեալ ուժերը գործածելու: Այս առթիւ ազդարարեց.—

— Եթէ Մ. Նահանգները արագ չշարժին, «մեր վերջնական համոզումն է թէ այդ շրջանը պիտի կորսուի: Եւ եթէ կորսուի, ամենամեծ յաղթանակը պիտի ըլլայ Խ. Միութեան համար, վասն զի եթէ այդ շրջանին տիրանան տիրացած պիտի ըլլան արեւմտեան Եւրոպայի, առանց պատերազմի»:

Ըսել կ'ուզէ թէ արեւմտեան Եւրոպան տագնապի պիտի մատնուի, կախում ունենալով Միջին Արեւելքի քարիւղէն եւ ուրիշ ազդակներէ: Արդէն բաժնեչափով կը գործածեն քարիւղը, իբրեւ հետեւանք Սուէզի ջրանցքին փակման:

Նախարարը բացատրեց թէ շատ մեծ վտանգ չկայ որ կարմիր Զինաստանը յարձակում կատարէ Միջին Արեւելքի վրայ, թէեւ չինացի համայնավարները կ'ազդարարեն թէ պատրաստ են կամաւորներ ղրկելու: «Եթէ համայնավար կամաւորներ ղրկուին Միջին Արեւելք, Մ. Նահանգները այդ արարքը պիտի նկատեն բաց, ակնբեւ նախայարձակում»: Պ. Տըլլըս նորէն յիշեցուց թէ Մոսկուա կը բազմապատկէ իր ճիգերը Միջին Արեւելքի մէջ: Յետոյ շեշտեց «կացութեան ստիպողական հանգամանքը, յայտարարելով թէ դէպքերը սրընթաց կ'երթան: Ժամանակը շատ կարճ է ազդու ձեռնարկ մը կատարելու համար»: Թուրքիոյ, Իրաքի, Փաքիստանի եւ Իրանի դեսպանները իրենց կառավարութեանց հրահանգին վրայ յայտնած են իրեն թէ «ամէն բան պիտի կորսնցնեն եթէ Մ. Նահանգները արագ չշարժին»: «Խիստ ցաւալի պիտի ըլլայ եթէ խորհրդարանը չվաւերացնէ Այզընհաուըրի քաղաքականութիւնը, մինչեւ այս ամսու վերջը»:

Ամերիկեան թերթերը գիտել կուտան թէ խորհրդարանը ամէնէն աւելի կ'ընդդիմանայ 400 միլիոն տոլարի օգնութեան ծրագրին:

Պ. Տըլլըս իր զեկուցման մէջ ուշադրութեան յանձնեց հետեւեալ կէտերը.—

1. Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելք ըսելով կը հասկնանք աշխարհի այն մասը որ կ'երկարի Լիբիայէն (արեւմուտք) մինչեւ Փաքիստան (արեւելք) եւ Թուրքիա (հարաւ):

2. Այդ շրջանին կացութիւնը այնքան ալեկոծ հանգամանք ստացած է որ, կրնանք ստիպուիլ տարբեր շրջաններու յատկացուած վարկերը տրամադրել Միջին Արեւելքի:

3. Այզընհաուըրի այցելութիւնը Միջին Արեւելք, ինչպէս կ'առաջարկէ երեսփոխան մը, կրնայ հանդիսական տպաւորութիւն գործել, բայց նախագահին ծանր զբաղումները թոյլ չեն տար այդպիսի ուղեւորութիւն մը նախատեսել:

4. Սկզբունքով տնտեսական օգնութիւնը պիտի տրամադրուի միայն այն երկիրներուն որոնք իրապէս կ'ուզեն պայքարիլ միջազգային համայնավարութեան

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

*

ԻՆՉԵ՞Ր ԱԼ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ...

Շարք մը գիրքեր եւ տեսութիւններ հրատարակուեցան 1955–56ին, ռուսական առաջին յեղափոխութեան յիսնամեակին առթիւ (1905):

Տարուան վերջերը հատոր մը եւս լոյս տեսաւ.— «Հայ գրականութիւնը եւ ռուսական առաջին ռեւոլուցիան»:

Ձեռքի տակ չունիմ գիրքը եւ կ'օգտուիմ «Սովետական Գրականութիւն» ամսագրին մէջ հրատարակուած գրախօսականէ մը, երեւան հանելու համար տարօրինակ դիտողութիւն մը:

Գրքին հեղինակը, Ա. Ասատրեան, լայնօրէն կը պարզէ 1905ի յեղափոխութեան ազդեցութիւնը արեւելահայ գրականութեան վրայ:

Ազդեցութեան հետքեր կը տեսնէ, նաեւ, արեւմտահայ ճակատին վրայ, եւ մասնաւորապէս կը յիշէ երգիծաբան Եր. Օտեանի կարգ մը դիտողութիւնները, բոլոր բովին պատահական:

Այս առթիւ միջանկեալ կը յիշէ Մ. Մեծարենցի «Երգ»ը, իբրեւ արտայայտութիւն «ազատատենչ տրամադրութիւնբի» եւ ազգային-ազատագրական պայքարի:

Կ'ըսէ թէ այս «Երգ»ը տպուած է միայն Պոլսոյ «Ազդակ» շաբաթաթերթին մէջ, 1909ին եւ «չի մտել հեղինակի բանաստեղծութիւնների ժողովածուների մէջ»:

Գրադատը, Վ. Պարտիզունի, դիտել կուտայ թէ այդ բանաստեղծութիւնը — «Քո՛յր, մօտեցիր կրակին»— տպուած է Մեծարենցի երկերու պոլսական հրատարակութեան մէջ (1934), ինչպէս եւ Հայպետհրատի 1931 եւ 1956 թուականի հրատարակութեանց մէջ:

Երեւանի առաջին գրքին հրատարակիչները «Մեկնութիւններ եւ ծանօթութիւններ» բաժնին մէջ տեղաւորելով «Երգ»ը, կը յայտարարեն.

— Այդ կարգի երգերը «միանգամայն խորթ են Մեծարենցի ստեղծագործութիւններին եւ մի տեսակ տուրք են հանդիսանում դաշնակցական - ազգայնական այն տրամադրութիւններին, որ տենդօրէն նրա մէջ հրահրել են նրա երիտասարդ ընկերները» (էջ 320):

Երկրորդ գրքին մէջ ալ (1956) խմբագիրները պարտք սեպեր են կրկնել թէ «Երգ»ը «ոչ մի օրգանական կապ չունի Մեծարենցի գրական ամբողջ ժառանգութեան հետ»:

Պատիւ ունիմ տեղեկացնելու Երեւանի խմբագիրներուն, հրատարակիչներուն եւ գրադատներուն, թէ լուրջ թիւրիմացութեան մը մատնուած են:

Միսաք Մեծարենց շատ կը հետաքրքրուէր ազատագրական պայքարով, եւ այդ «Երգ»ը գրած էր բոլորովին ինքնաբերաբար: Կը պատրաստուէր ուրիշներ ալ գրելու, երբ վիճակը հետզհետէ ծանրացաւ:

Այդ միջոցին յամառօրէն կը պահանջէր յեղափոխական հրատարակութիւններ, կ'ուզէր իմանալ «Գաւառ»ի դէպքերը:

Իր երկու երիտասարդ ընկերները — մէկը՝ այս տողերը գրողը — երբեմն «Դրօշակ»ներ կը ճարէին, պարզապէս գոհացում տալու համար իր խնդրանքին:

Ուրեմն, այդ կարգի երգերն ալ ոչ թէ «խորթ» են կամ «տուրք», այլ հարազատ արտայայտութիւնը այն հոգեկան խռովքին, որ «Ըլլայի՛, ըլլայի՛»ները կամ «Զրտուք»ը երգել կուտար եւ որ խեղդուեցաւ հիւանդութեան գալարումներումէջ»: (Ո՞ր ամսեղունը ջնջեց «Զրտուք»ին ձօնը):

ՎԱՀԷ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ,,,

•

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակեց Յունուար 13ին, Այզընհաուըրի վարդապետութեան մասին, ազդարարելով նախագահին թէ Միջին Արեւելքի վերաբերեալ ծրագիրը կրնայ «վըտանգաւոր հետեւանքներ ունենալ որոնց ամբողջ պատասխանատուութիւնը պիտի ծանրանայ ամերիկեան կառավարութեան վրայ»:

Յայտարարութիւնը կը մեղադրէ Մ. Նահանգները թէ մերժեցին «իրենց ջանքերը միացնել Խ. Միութեան ճիգերուն, Ազգաժողովին մէջ, վերջ տալու համար Եգիպտոսի դէմ կատարուած նախայարձակման»: Յետոյ կը շարունակէ.

— «Մ. Նահանգներուն գլխաւոր հոգն եղաւ ոչ թէ պաշտպանել արաբ ազգերուն

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

դէմ:

Նախարարը մերժեց ճշդել թէ Եգիպտոսն ալ տնտեսական օգնութիւն պիտի ստանա՞յ:

Երեսփոխան մը գիտել տուաւ թէ կացութիւնը եղերական հանգամանք պիտի ստանայ, եթէ խորհրդարանը մերժէ հաւանութիւն յայտնել, տկարացնելով նախագահին դիրքը: Ուրիշ մը յայտարարեց թէ չի կրնար համակերպիլ դաշտնապահութեան որոշումին:

× Նախկին նախագահ Թրումըն լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պատասխանատուութեան բաժին մը ունին Եգիպտոսի դէմ կատարուած արշաւանքին մէջ: «Մեր քաղաքականութեան անորոշութիւնը նըպաստեց եղերական դէպքեր յարուցանելու Միջին Արեւելքի մէջ, գրեթէ մօտեցնելով մեզ երրորդ աշխարհամարտի մը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ Եմէն պայմանագիր մը կնքած է Չեխոսլովաքիոյ հետ, մեծաքանակ զէնք ճարելու համար: Անգլիական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Եմէնի վեհապետը, որ ինքզինքը «Իսլամի սուրը» կը հռչակէ, 900 զինուոր համախմբած է Ատէնի դիմաց եւ թէ յարձակումները կը բազմապատկուին:

ԱՆԳԼԻՈՅ նոր դահլիճը կազմուեցաւ վերջնապէս: Անփոփոխ կը մնայ արտաքին նախարարը, Ս. Լոյտ: Ներքին գործերը պիտի վարէ վարչապետութեան միւս թեկնածուն, Պըթլըր:

ՓԵՇԹԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը մահապատիժ հաստատած է բոլոր անոնց համար որ գործադուլի կը մղեն բանուորները: Մասնաւոր ատեաններ կազմած են, այս կարգի յանցանքները դատելու համար: Սովետական զինեալ ուժեր փակեցին Ցեփելի մէկ գործարանը որ 38,000 հոգի կը բանեցնէր:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԷՆ Աթէնք հասած լուրերու համաձայն, զինեալ ուժեր կը կռուին համայնավար իշխանութեանց դէմ, առաջնորդութեամբ հարիւրեակ մը սպաներու, Սթարա Փանինայի մէջ (հիւս. արեւմտեան շրջան):

ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Չու Ան Լէ ճառ մը խօսելով Վարշաւայի մէջ, յորդորեց միացեալ ճակատ կազմել առաջնորդութեամբ Խ. Միութեան:

ՓԱՐԻԶԻ երեսփոխան հանգուցեալ Մոբօ Ճիափերիի յաջորդին ընտրութեան առթիւ մեծամասնութիւն չահեցաւ անկախ թեկնածու մը, Թարտիէօ (63,515 քուէ): Համայնավար թեկնածուն շահած էր 27,520 քուէ: Կը մասնակցէին 21 թեկնածուներ: Վերջնական քուէարկութիւնը պիտի կատարուի կիրակի:

ՆՈՐ ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐ ՄԸ
ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ.Ի ԴԷՄ

ԽՄԲ.— Երուսաղէմի միաբաններէն Շնորհք եպիսկ. Գալուստեան, նախկին առաջնորդ Քալիֆորնիոյ թեմին, Դեկտ. 29 թուակիր նամակ մը հրատարակած է «Այգ»ի մէջ (4 Յունուար), Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի վերջին յայտարարութեան առթիւ:

Նամակին առաջին մասով Շնորհք եպիսկ. կը բողոքէ նախկին տեղապահին հետեւեալ մեղադրանքին դէմ.— «Կը յայտարարեմ նոյնպէս թէ տասնեակ տարիներէ ի վեր վանքէն հեռացող Տիրան Սրբազանն ու Ամերիկայէն եկած իր եօթը արքանեակները որ եւէ օգնութիւն չեն ունեցած վանքին, ոչ նիւթապէս եւ ոչ ալ բարոյապէս»:

Այս առթիւ կը հրատարակէ երկու նամակներ, մէկը՝ Եղիշէ արք.ի ստորագրութեամբ: Ահա կը շարունակէ.—

Այո, եկաւ Ս. Աթոռոյ նուիրակը. մենք հովանաւորեցինք գործը, մեր թեմական կեդրոնական Վարչութիւնը ինքզինքը նշանակեց իբրեւ կեդրոնական Հանգանակիչ Յանձնախումբ: Շրջաբերականներ ղրկեցինք մեր բոլոր հովիւներուն եւ հոգաբարձութեանց որ աջակցին Երուսաղէմի նուիրակին եւ իր ջանքերը արդիւնաւոր ընծայեն: Հակառակ որ մեր թեմին մէջ ԵՐԵՔ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ կը շինուէին, դուտ ժողովրդային հանգանակութեամբ, հակառակ որ Անթիլիասի ներկայացուցիչը արդէն նման հանգանակութիւն մը ըրած էր թեմիս մէջ նոյն տարին, Երուսաղէմի նուիրակին աշխատանքները յաջողութեամբ պսակուեցան մեր փոքր թեմէն հանգանակելով 30.000 (երեսուն հազար) տոլար:

Մենք նոյն աջակցութիւնը ցոյց տուած էինք Երուսաղէմի նախկին նուիրակին, Սերովբէ Սրբազանին (այն ատեն վրդ.), 1950-1951ին, երբ Նիւ Ճըրզի նահանգի երկու համայնքներու հովիւ էինք: Սերովբէ Սրբազան կրնայ վկայել թէ, բացի հանգանակութեան համար կազմակերպուած հաւաքոյթներէ, զինքը անձամբ տարած եմ, ձգելով հովուական գործերս, իմ ծխականներուս տուները եւ գործատեղիները, եւ աւելի քան 3000 (երեք հազար) տոլար հանգանակուած է Բեթերսընի եւ Նիւարքի փոքր համայնքներէն:

Վստահ եմ որ Տիրան Սրբազան եւ «Ամերիկայէն եկած» միւս «եօթը արբանեակներն» ալ ունէին իրենց ըսելիքները, եթէ միամի դիջէին իրենց հասցէին նետուած զրպարտութիւնը հերքել: Սակայն այսչափը բաւական է, կ'ենթադրենք, հաստատելու թէ ո՞ր աստիճանի «երկաթագիր իրողութիւններ» են Եղիշէ արք.ի բոլոր հաւաստումները:

Իսկ թէ որ չափով Եղիշէ արք. եղած է «նախանձախնդիր պահակն ու պաշտպանը Երուսաղէմի Հայոց վանքին եւ իր եկեղեցական եւ ազգային իրաւունքներուն», քարերը թող հաստատեն դայդ: Այո, ՆԻՒԹԱՊԷՍ եւ տառապէս քարերը կ'աղաղակեն այսօր Երուսաղէմի մէջ: Եղիշէ արք., մնայուն պաշտօնի վերածած իր եօթը տարիներու տեղապահական շրջանին, շինել տուած է համակ ՔԱՐԱՇԷՆ տուն մը ՄԻԱՅՆ: Այս ՔԱՐԱՇԷՆ տունն է որ կ'աղաղակէ թէ ինք ինչո՞ւ եւ որո՞ւն համար շինուած է...: Քիչ անգամ քարերը, ուէ տեղ, այսքան աւելի պերճախօս եղած են...: Քիչ անգամ Սուրբ Երկրի քարերը այսքան աւելի անսուրբ նպատակներու համար գործածուած են...: Լուսարարապետարանի համր պատերը եթէ այսօր լեզու ելլէին, ինչե՛ր պիտի պատմէին Եղիշէ արք.ի մինչեւ լոյս գիշերային «նախանձախնդիր պահակութենէն...»:

Ականատեսներ թող խօսին, այլեւս, պատերազմի սարսափի օրերուն եկեղեցին մէջ իսկ գործուած անսուրբ սրբապղծութիւններէն...

Եղիշէ արք. նոյն «Յայտարարութեան» մէջ կ'ըսէ նաեւ. «Ես պատրաստ եմ օրինաւոր մարմնի մը առջեւ ինքզինքս արդարացնելու»: Ներկայ պայմաններուն միակ «Օրինաւոր մարմինը», որ կրնար իր դատը լսել, Սրբոց Յակոբեանց Ուխտի Միաբանական ընդհանուր ժողովն էր, որ տուած էր իրեն իր բարձր երկու պաշտօնները — Լուսարարապետութիւնը եւ Տեղապահութիւնը: «Մայր Աթոռ»էն վերադարձին ինչո՞ւ իր հարցը չներկայացուց այս «Օրինաւոր Մարմին»ին: Եթէ ինքզինք այնքան անմեղ կը դդար, ինչո՞ւ նախ չներկայացաւ Ս. Աթոռ, ինչո՞ւ չպահանջեց միաբանական ընդհանուր ժողով, ինչո՞ւ դէթ չղրկեց իր «պաշտպանողականը» միաբանական ընդհանուր ժողովին: Եթէ արդարեւ իր խնդրանքին ընթացք չտրուէր եւ ժողով չգումարուէր, չէ՞ որ ատով ինք մասամբ մը պիտի արդարանար կամ եթէ ժողովի որոշման մասին լաւատես չէր, չէ՞ որ ատիկա պատեհութիւն մը պիտի ըլլար իրեն դիմելու եկեղեցւոյ բարձրագոյն իշխանութեան կամ պահանջելու որ ուրիշ «Օրինաւոր մարմին» մը կազմուի իր դատը տեսնելու...: Այս քայլերէն ոչ մէկն առաւ «Սրբոց Յակոբեանց Ուխտի Միաբան» Եղիշէ արք.ը:

Մինչեւ այսօր, նա որ կը ստորագրէ տակաւին՝ «Պատրիարքական Տեղապահ Ս. Աթոռոյն Երուսաղէմի», երկտողով մը իսկ տեղեակ չէ պահած իր «Ս. Աթոռը»՝ թէ ինք վերադարձած է «Մայր Աթոռէն» ուր գացած ըլլալէն տեղեակ չէր մինչեւ իսկ իր եւրին ձգած վարչութիւնը: Չէ ըսած դէթ որ առ այժմ կը մնայ Ամման «կարեւոր գործերով...»:

Եղիշէ արք. իր «Յայտարարութիւն»ը կը վերջացնէ իր Միաբանութեան հասցէին նետուած նոր զրպարտութիւններով: Որպէս թէ միաբանական ժողովները տեղի ունեցած ըլլան «սարսափի մթնոլորտի մը մէջ. ծեծով, կաշառքով, եւ բռնութեամբ միաբաններ ժողովի տանելով...»: Եթէ ակնարկուած ժողովներու «մթնոլորտին» եւ անոնց գումարման եղանակներուն իրազեկ անձեր, ի ձեռին չունենային ոչ մէկ ուրիշ փաստ թէ Եղիշէ արք. թելադրած է, իր երէց եղբօր, Տիրան Սրբազանին դէմ հանրածանօթ եւ քամնելի զրպարտագիրը, զոր այլուր հերքել կը ճգնի անքան ծիծաղելի տղայամտութեամբ, իր միաբանական պատկառելի ժողովին հասցէին նետուած այս զրպարտութիւնը բաւական էր հաստատելու առաջինին ստուգութիւնը...:

Պիտի սիրէինք լռել, եթէ Եղիշէ արք. գիտնար լուռ կենալ: Երբեմն լռութիւնը աւելի պերճախօս պաշտպանողական է քան կարկտան խօսքերը, մանաւանդ՝ գործուած մեղք մը ծածկելու համար նոր խեղաթիւրումներ հիւսելը մտքեր չփոթեցնելու յատուկ դիտումով: Եզտիւրի մէջ ինկած մարդը որչափ չարժըտկի, անկէ դուրս գալու համար, այնքան կը խրի մէջը... Նա որ որեւէ մէկէն աւելի լաւ գիտէր ոսկիին արժէքը, գիտցած պէտք էր ըլլալ թէ ներկայ պարագաներու մէջ լռելը արդարեւ ոսկի էր:

Եղիշէ արք. Տէրտէրեան, իբրեւ բարձրաստիճան պաշտօնեայ եկեղեցւոյ, դէթ պէտք էր գիտնար թէ գործուած սխալներ եւ մեղքեր չեն դարմանուիր նոր դաւերով կամ նոր դատերով: Քրիստոնէական հասկացողութեամբ մեղքերը կը դարմանուին զղջումով եւ ապաշխարանքով. Եթէ մեղիցէ եղբայր քո, սաստեա նմա, եւ եթէ ապաշխարիցէ, թո՛ղ նմա: Եթէ եօթն անգամ մեղիցէ քեզ, եւ եօթն անգամ դարձցի ի քեզ եւ ասիցէ, ապաշխարեմ, թողցես նմա»: Վստահ եմ որ երբեմնի եղբայրութիւնը, որմէ հոգեպէս խզած է ինքզինք, եթէ տեսնէ անկեղծ ապաշխարանքի նշոյլն իսկ Եղիշէ արք.ի վրայ, պատրաստ է զինք կրկին ողջագուրելու եւ իր եղբայրական համբոյրով ջնջելու բոլոր պատահածները, եւ վերստին ընդունելու զինք իր ծոցին մէջ:

ՇՆՈՐՀՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

«ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ» 70ԱՄԵԱՅ
(1887–1957)

Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութեան ուսումնաթերթը՝ Հանդէս Ամսօրեայ կը թեւակոխէ իր եօթանասունամեայ պատկառելի տարիքին մէջ: 1887 Յունուար 1ին անոր հիմը կը դնէր Հ. Արսէն Այտընեան, այն ատենուան Միաբանութեան ընդհ. Աբբան իր շուրջն ունենալով Յովնանեան, Տէրվիշեան, Գովրիկեան հին փորձ գրիչներէն զատ նաեւ երիտասարդական թարմ ուժեր՝ Գալէմքեարեան, Մենեվիշեան, Տաղեան, եւայլն:

Թերթը լոյս կը տեսնէր իբրեւ ամսօրեայ պարբերական մը՝ բարոյական, ուսումնական եւ արուեստագիտական բովանդակութեամբ: Իսկ առիթն ու շարժառիթը կը դծէր իր անդրանիկ յայտարարութիւնը.—

«Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնս ա'լ չէր կրնար ժամանակիս պահանջմանց առջեւ անտարբեր կենալ՝ այնպիսի ատեն մ'որ առ հասարակ զար-գացման փութոյն ընդհանրանալուն հետ ընթերցանութեան ալ սէրն օրըստօրէ յաճախած՝ պէսպէս եւ նորանոր ճարակ կը փնտռէ: Ալ չէինք կրնար ընդ երկար խուլ մնալ՝ ինչպէս մեր ներքին զգացման թելադրութեանը, նոյնպէս եւ ամէն կողմէ հասած քաջալերիչ յորդորներուն: Եւ իրօք գովելի կերպով մը յուզեալ արդէ ընթերցասէր ժամանակիս իրաւացի խընդիրներէն է որ ձայն մ'ալ աւելնայ ազգային իմացական ներդաշնակութեան մէջ»: (Հանդէս Ամսօրեայ, 1887 թիւ 1):

«Հանդէս»ին առաջին թիւը լոյս տեսած ատեն կ'ողջունեն զայն «Ճէրիտէի Շարգիյէ», «Տնտես», «Արարատ», «Մասիս», «Մշակ» եւ ուրիշ հայ եւ օտար թերթեր՝ շեշտելով անոր մաքուր տպագրութիւնը, ճոխ բովանդակութիւնը, Եւրոպայի արժանի հրատարակութիւնը:

«Հանդէս Ամսօրեայ» մեծ ընդունելութիւն կը գտնէ ընթերցող հայ հասարակութենէն եւ իր բաժանորդներու թիւը կը բարձրանայ մինչեւ 500ի: Կը գնահատուի եւրոպացի գիտնականներէ: Ժամադրավայրը կը դառնայ հայ եւ օտար հայագէտներու: Հոն կ'երեւան իրենց մասնագիտական յօդուածներով՝ Աղոնց, Աճառեան, Գաբրիէլեան, Գալանճեան, Դաղբաշեան, Դաւիթ-Բէկ, Թորգոմեան, Խալաթեանց, Կիւլէսէրեան, Պալեան, Սանտալճեան, Սարուխանեան, Սրապեան, իսկ օտարներէն՝ Անդերսըն, Բելք, Բուգէ, Բրոկելման, Գէլցէր, Գիւտերբոք, Եէնսէն, Կարիէր, Կարստ, Կոնիբիր, Հիւբշման, Մառ, Մէյէ, Միլլէր, Շարէք, Պետերսըն, Վէբեր, Ֆէտտէր, եւն. եւն.:

«Հանդէս Ամսօրեայ»էն արտատպուած ուսումնասիրական գրքերը, Ազգային Մատենադարան անունով հայագիտական գրքերու շարք մը կը կազմեն, 184 հատորով:

«Հանդէս Ամսօրեայ» կտրած է երկար եւ քարքարուտ ճամբայ մը: Հայագիտութեան համար ձեռք բերած արդիւնքը՝ իր մեծագոյն փառքը եւ անգերազանցելի պատիւը պիտի մնայ:

Իր միակ փափաքն է — 70ամեակին առթիւ — շարունակել կարենալ իր հայագիտական եւ ազգասիրական գործը:

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՄԵՆԱՒՈՐ ՄԱՏՈՒՌԸ

Ա.

Հնադարեան Բջնի քաղաքի մօտ, ժայռախիտ բարձունքում կայ հազարամեայ մի մատուռ, որ շրջապատի ապառաժների միջից դէպի երկինք է պարզել իր սրածայր կնգուղը: Դարերը չեն կարողացել խարխլել նրա ամրակուռ պատերը: Երեք կողմից անմատչելի այդ մատուռի ստորոտով ոլորւում է Հրազդան գետի ժապաւէնը: Հանդիպակաց բարձունքում մինչեւ այժմ էլ մնում են Պահլաւունեաց ահեղ ամրոցները եւ այն փոքրիկ շինութիւնը, որտեղ Գրիգոր Մագիստրոսն է ապրել:

Յուզիչ է այդ մենաւոր մատուռի պատմութիւնը:

Բ.

Անսահման էր Իշխանիկի եւ Բիւրեղիկի սէրը: Ահէլ ու ջահէլ պատրաստւում էին նրանց հարսանեկան տօնախմբութեանը, երբ դաւադիր թշնամին յարձակուեց Բջնի քաղաքի վրայ:

Իշխանիկի հայրը՝ Խուլ Խաչիկը կռուի բռնուեց թշնամու հետ:

Կատաղի էր կռիւը եւ արիւնահեղ: Մոլեգնած թշնամու գրոհներն իրար էին յաջորդում: Իսկ Խուլ Խաչիկի ուժերը ջլատելու համար խորամանկ Բիւզանդացիները, իրենց հետ տարել էին նրա աւագ որդիներին՝ քաջ ռազմիկներ Հասանին ու Ճնճղուկին: Կրտսեր որդուն Իշխանիկին էլ հայրը թոյլ չէր տալիս կռուի մտնել:

— Դու դեռ մատղաշ ես. դեռ պէտք է աճես, զօրանաս եւ ուժ ստանաս, — ասում էր նրան:

Բայց երբ Բիւրեղիկը տեսաւ, որ թշնամու դէմ մինակ Խուլ Խաչիկն է կռւում, տագնապեց, վշտացաւ խորապէս եւ Իշխանիկին խիստ պարսաւեց.

— Թիկունքդ լայն է, թեւերդ ուժեղ, կողերդ ամուր երկաթ, սիրել գիտես, կռուել չգիտե՞ս... Ես ի՞նչպէս կարող եմ քեզ հետ ամուսնանալ, երբ ծանր փորձութեան ժամին չես օգնում հօրդ... Ասել է՝ ապագայում էլ դու չես կարող պաշտպանել ժողովրդիդ:

Սաստիկ վիրաւորուած Իշխանիկը ոչինչ չպատասխանեց Բիւրեղիկին, անտեսելով հօր հրամանը՝ գնաց թամբեց ձին եւ հրեղէն թուրը շողացնելով՝ գրոհեց թշնամու վրայ: Այնպիսի փոթորիկ ու որոտ բարձրացրեց, որ խուճապ առաջացաւ թշնամու բանակատեղում, եւ շատ հրոսակներ ձիու սմբակների տակ ոչնչացան, շատերն էլ սարսափահար փախուստի դիմեցին:

Թշնամուն թուաց, թէ գործ ունի ոչ թէ հողեղէն, այլ հրեղէն ձիաւորի հետ, որ կայծակի հետ ընկել է ամպերի միջից եւ ահա շողշողացնում է իր թուր-կայծակին: Իսկ Խուլ Խաչիկին էլ թուաց, որ Հասանն ու Ճնճղուկն են հասել օգնութեան: Բայց երբ հեռուից տեսաւ Իշխանիկին՝ թուրը քաշած արշաւելիս, երկիւղ ընկաւ սիրտը, եւ դեռ հեռուից գոռաց.

— Ե՛տ դարձիր, Իշխանի՛կ, մի՞թէ հայրդ մեռած է, որ դու ասպարէզ ես դուրս եկել. մի՞թէ կտրուել է հօրդ թուրը...

Խուլ Խաչիկի այս խօսքերը լսելով՝ հրոսակները հասկացան, որ Իշխանիկը ոչ թէ հրեղէն է, այլ հողեղէն, ուժ ստացան, շրջապատեցին նրան ու մեծ գոհեր տալուց յետոյ՝ սպանեցին:

Հեռուից՝ սիրած որդու զոհուիլը տեսնելով, Խուլ Խաչիկի կողերը թուլացան, թուրն ընկաւ ձեռքից: Թշնամին վրայ հասաւ, նրան էլ սպանեց:

Իշխանիկի եւ Խուլ Խաչիկի նահատակութեան լուրը լսելով՝ Բիւրեղիկը սաստիկ վշտացաւ, գնաց զէնք ու զրահ կապեց, զօտեպնդուեց, հեծաւ կապոյտ ձին եւ ասպանդակեց դէպի կռուի դաշտը:

Բոցածուփ վարսերը քամուն տուած, կայծակներ արձակելով եւ կոխկրտելով թշնամիներին՝ նա մօտեցաւ, որ թրի հարուածով սպանի հրոսակապետին: Բայց երբ գետնին տեսաւ արիւնլուայ ընկած եւ աչքերը հանուած Իշխանիկին, ձեռքերը թուլացան ծով վշտից, եւ ձիուց ընկաւ սիրածի անշնչացած մարմնի վրայ: Ճիշդ այդ միջոցին թիկունքից թրահար արեցին նրան:

Բայց պատահեց մի անակնկալ, որ ոչ ոք չէր սպասում: Խրախճանքի դեռ սկզբին մոլեգնեց փոթորիկը, շաչեցին ու շառաչեցին հողմերը, փայլատակեցին կայծակները, եւ մեծ խուճապ ընկաւ թշնամու շարքերում:

Ոչ ոք չգիտէր, թէ ինչ հրաշք էր կատարւում:

Բիւզանդիոնից օգնութեան եկած Խուլ Խաչիկի տղաները՝ Հասանն ու Ճնճղուկը մի կողմից, Գայլ Վահանը միւս կողմից՝ վրէժխնդիր էին լինում:

Թշնամու առաջնորդին Գայլ Վահանն սպանեց թրի մի հարուածով՝ սարսափի եւ խուճապի մատնելով ասպատակներին:

Կտրիճները ոչնչացրին բոլոր հրոսակներին, բացի երեք հոգուց, որոնց ճամբու դրին, պատուիրելով ամէնքին պատմել, որ թրով Հայոց աշխարհը մտնողը՝ թրից էլ կ'ընկնի եւ երբեք ետ չի դառնայ...

Գերեվարութիւնից ու կոտորածից փրկուած շինականները Իշխանիկի եւ Բիւրեղիկի անշնչացած մարմինները փոխադրեցին բարձունքի վրայ, եօթ օր, եօթ գիշեր ողբ արցունք թափեցին ու թաղեցին լերան կատարին: Յետոյ նրանց գերեզմանի վրայ ամրակուռ մատուռ կառուցեցին՝ սուգի ու վշտի նման սեւ ու սրբատաշ քարերով...

Շա՛տ-շա՛տ դարեր են անցել այդ օրից: Բայց մինչեւ հիմա էլ տարին մէկ անգամ, երբ բազմերանգ ծաղկում են վայրի ծաղիկները, շինական մարդիկ այցելում են լերան կատարին թառած այդ մենաւոր մատուռը՝ Իշխանիկին եւ Բիւրեղիկին, որոնց համար ամէն ինչից նուիրական էր հայրենիքի սէրը:

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

(Սով. Գրակ.)

ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ

*

Այս տարի ֆրանսահայ թատերական բեմը աշխուժութիւն կը ցուցնէ: Գովելի է դերասաններու եւ սիրողներու այս ջանքը: Յուսադրիչ են գաւառներէն եւ արուարձաններէն հասած թղթակցութիւնները:

Կը կարծեմ սակայն թէ կարելի էր աւելին ընել եւ պէտք էր ընել, եթէ մեր մշակութային միութիւնները հայկական թատրոնը նկատէին իբրեւ ազգապահպանման ազդակ: Մեր ներկայ վիճակին մէջ հայկական թատրոնը ոչ միայն հայկական կեանքի, վարք ու բարքի կենդանի պատկերացումի միջոց մը կրնայ ըլլալ, այլեւ կրնայ նպաստել հայերէնի տարածման:

Արդէն դպրոցին եւ լրագրութեան հետ իբրեւ արդիական մշակոյթի մէկ ճիւղը հարիւր տարուան պատմութիւն մը ունի ան Հայոց մէջ: Ստեփանոս Նազարեան կը գրէր 1895ին.

— «Մի հայկական որպէս ազգու ներգործող խրատ, որպէս պատիժ եւ քաջալերութիւն, որպէս հայելի պատկեր մեր հայկական կեանքին, որպէս մի մեծ դաստիարակիչ դպրոց մեծի եւ փոքրի, կնամարդի եւ տղամարդի համար... Թէատրոնաբեմը լինելու էր մի իմացական ու բարոյական դպրոց բոլոր ազգի համար: ... Շիլլերը եւ Գէօթէն, այո՛ եւ Շէքսփիրը կարող էին իւրեանց զանազան դրամատիկական գործերով արդիւնաբեր լինել Հայոց թատերական բանաստեղծին, միայն թէ լինէին Հայոց մէջ այն շնորհալի մարդիկը, որ կարողանային առնել այդ բանը»:

Արեւելահայ թատրոնը բախտաւորապէս զարգացաւ անցեալին, եւ հիմա ալ՝ շնորհիւ թոյլատու պայմաններու, բայց գաղութներու մէջ թատերական ներկայացում մը յաջողցնել նիւթական անձուկ պայմաններու մէջ, չափազանց դժուար է: Գաղթահայ դերասաններու կատարած ճիգը յաճախ հերոսական զոհողութեան կը հաւասարի: Հետեւաբար պէտք է գիւրացնել անոնց աշխատանքը, գոնէ կազմակերպչական մասով: Ոչ մէկ համբանք զրկուելու է հայկական թատրոնի վայելքէն: Ի հարկին մշակութային հիմնադրամով կամ նպաստ տրամադրելով կանգուն պահելու է թատրոնը գաղութներուն մէջ: Կը յուսանք թէ պիտի չուշանայ այն օրը, երբ թատերական խումբեր պիտի երթեւեկեն Մայր Հայրենիք եւ զանազան գաղութներ, ինչպէս եղած է անցեալին մէջ:

Հայկ. մամուլը միշտ պատրաստ գտնուած է ծանուցման եւ քարոզութեան միջոցով օգնական հանդիսանալու, բայց կան վարչական գործեր, սրահի, տոմսակ տեղաւորելու եւ զանազան հաշուատներու խնդիրներ, որոնք դերասաններու հոգը պէտք չէ ըլլան, այլ ազգային և մշակութային վարչութիւններուն:

Թերեւս կարելի էր թատերական դասընթացք մը եւս հաստատել ուր հայ փորձառու եւ արուեստագէտ անձնաւորութիւններ կամ դերասանապետներ դասաւանդէին, խումբեր կազմէին եւ նոր սերունդ մը հասցնէին:

Գ. ԹՐԱԿԱՑԻ

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

●

Լիբանանի երկու պետական երեսփոխանները, Պ. Պ. Տիգրան Թոսպաթ եւ Մովսէս Տէր Գալուստեան հետեւեալ գրաւոր հարցապնդումը ուղղած են վարչապետին, խորհրդարանի նախագահութեան միջոցաւ.—

1.— Լիբանանեան թերթերու, մասնաւորաբար 2 Յունուար 1957ի «Թելեկրաֆ»ի մէջ կարդացինք լուր մը, որուն համաձայն վարչապետ Պ. Սամի Սոլհ, վարչապետի, ներքին նախարարի եւ արդարութեան նախարարի իր հանգամանքով, Պէյթ Մէրիի մէջ այցելութիւն տուած է այսպէս կոչուած «Հայ Առաքելական Անկախ Համայնական Խորհուրդ»ի կարծեցեալ նախագահին անդամներուն:

2.— Ճի՞շդ է, որ գոյութիւն ունի խմբակցութիւն մը կամ համայնք մը՝ «Հայ Առաքելական Անկախ Համայնք» անունով ճանչցուած, եւ անկախ իշխանութիւններու եւ պաշտօնական սպասարկութիւններու կողմէ պաշտօնապէս ճանչցուած Հայ Առաքելական Համայնքէն:

3.— Վարչապետ, ներքին եւ արդարութեան նախարար Պ. Սամի Սոլհ ի՞նչ հանգամանքով այցելութիւն տուաւ այս անհարազատ խմբակցութեան:

Օրէնքին ու կանոններու նախատեսած պայմանաժամի ընթացքին ձեր տալիք պատասխանէն կախում պիտի ունենայ մեր դիրքը:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ

●

ՎԻԷՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը այս տարի ալ սարքած էր Մանուկներու Օրը, Յունուար 6ին, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3,30ին, Սէրքըլ Կաթոլիկի սրահին մէջ: Բեմին վրայ շարուած էին երեք դպրոցներու աշակերտները, մանչ եւ աղջիկ: Կապոյտ Խաչի պատուակալ նախագահը, Տիկին Ովսաննա Էօքսիւզեան, հանդէսին բացումը կատարեց խրախուսիչ խօսքերով: Ցետոյ սկսաւ երգերու և արտասանութիւններու շարքը, մէկը միւսէն ոգեւորիչ: Դժբախտաբար կարելի չէ մէկ-մէկ յիշել անունները: Շատ գեղեցիկ էին չորս խմբապարեր որոնք ջերմ ծափերու արժանացան: Ուսուցիչները ամէն յոգնութիւն յանձն առած էին յաջողութեան համար:

Կ. Խաչի վարչութեան կողմէ խօսեցաւ Օր. Անժել Ուզունեան: Նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Տէր եւ Տիկին Դուզունեանին, որոնք ամէն տարի է ի վեր կը տրամադրեն տոնածառը, ինչպէս եւ Պ. Հայկ Տէրտէրեանին որ հարիւր նարինջ նուիրած էր եւ Պ. Նշան Տէր Սարգիսեանին, որ բնակարանին մէկ սենեակը տրամադրած է հայերէնի դասաւանդութեան համար: Ցետոյ պարզեց թէ Վիէնի Կ. Խաչը 1925էն ի վեր կը շարունակէ պահել հայերէնի դասընթացքները: «Սիրելի ծնողներ, եթէ ես այսօր կրնամ քանի մը խօսք արտասանել, կը պարտիմ Կապոյտ Խաչի բացած դպրոցին: Շատեր կան ինծի պէս: Ուրեմն ուժ տուէք, ձեր զաւակները ուղարկեցէք դպրոց, քաջալերեցէք Կապոյտ Խաչը, որպէսզի միշտ յարատեւէ: Միութիւնը միեւնոյն ատեն կ'այցելէ եւ կ'օգնէ հայ հիւանդներուն եւ անկարներուն»:

Ընկ. Ուզունեան վարեց նուիրահաւաքումը: Կամաւորներու եւ մարտիկներու ներկայացուցիչը ստանձնեց տոնածառին կնքահայրութիւնը, վառելով մոմերը, եւ նուիրեց 3000 ֆրանք: Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը նուիրեց 1000 ֆրանք: Ընդհ. գումարը բարձրացաւ 32.000 ֆր.ի: Անմիջապէս վերջ Կաղանդ Պապան բեռնաւորուած բեմ եկաւ, մեծ ուրախութիւն պատճառելով: Այս տարի եւս պատրաստուած էր 150 կապոց որ բաժնուեցաւ: Մնացեալ 12 ծրարները տրամադրուեցան հիւանդներուն:

Շատ գեղեցիկ օր մը անցուցինք: — Ռ.

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԻՒՆԻԽ.— Անցեալ Դեկտեմբերին ցուրտ հողին յանձնեցինք ողբացեալ Արտաշէս Աբեղեանի զաւակը, Վաչէն, 44 տարեկան: Ծանր հիւանդութիւն մը կարճ ժամանակի մէջ վերցուց մեր տարաւ կենսուրախ եւ ընկերական Վաչէն, խոր վշտի մէջ ձգելով իր մայրը եւ նշանածը: Կ'աշխատէր ամերիկեան հիւպատոսարանի մամուլի տեղեկատու բաժնին մէջ, իբրեւ ընդհանուր քարտուղար եւ սիրուած էր իր բոլոր աշխատակիցներուն կողմէ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դեկտեմբեր 17ին: Ներկայ էին իր օտար բարեկամները եւ Միւնիխի սակաւաթիւ Հայերը: Դամբանականներ խօսեցան ընկ. Թորոսեան եւ վրացի Պ. Իմհայաշվիլի: Դագաղը ծածկուած էր բազմաթիւ ծաղկեպսակներով եւ ծաղկեփունջերով: Ծաղկեփունջեր ղրկած էին Շտուտգարտի Հ. Յ. Դ. կոմիտէն եւ Միւնիխի «Ազատագրութեան» ռատիօ-կայանի հայ աշխատակիցները: — ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

3000 ՏԱՐՈՒԱՆ ՔԱՂԱՔ ՄԸ

Աժանս-Ֆրանսի թղթակիցը կը հեռագրէ Մոսկուայէն (8 Դեկտ.).—

Երեք հազար տարուան հնութիւն ունեցող քաղաքի մը մնացորդները գտնուած են՝ Սեւանայ լճին խորքը:

Ինչպէս յայտնի է, Սեւանայ լճի ցամաքեցման ծրագիրը սկսած էր գործադրուիլ վերջերս: Այդ առթիւ է, որ Երեւան համալսարանի հնագէտներն քաղաքի մը մնացորդները, փողոցներ, քառակուսի բնակարաններ, գերեզմանաքարեր, եւայլն: Հնախոյզները գտած են նաեւ փայտաշէն քառանիւ կառքի մը մնացորդները, քովն ալ մարդկային կմախք մը եւ եզներու ոսկորներ: Փլատակներուն մէջէն գտնուած են թանկարժէք իրեր, հարիւրաւոր ոսկէ կոճակներ, ոսկէ գօտի մը (որ հաւանաբար պաշտամունքի առարկայ մըն էր), եռաժանի մը (իշխանութեան խորհրդանշան), կացիններ, եւայլն...

Պեղումները կը շարունակուին:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՌԱՏԻՈՅԻ ՁԱՅՆԱԴԱՐԱՆԸ (տիսէոթէք) այժմ ունի մօտաւորապէս 11.000 երաժշտական եւ թատերական երգապնակներ: Բով քովի տեղ գրաւած են կոմիտասի ժողովրդական երգերը, Ա. Սպենդիարեանի «Ալմաստ»ը, Ա. Տիգրանեանի «Անուշ»ն ու «Դաւիթ Բեկ»ը, Ա. Խաչատուրեանի ստեղծագործութիւնները, ինչպէս նաեւ միջազգային վարպետներու լաւագոյն գործերը:

Շատ հարուստ եւ բազմազան են ձայնատարածիչ բաժինները: Այնտեղ կը պահուին հռչակաւոր երաժիշտներու, դերասաններու հազուագիւտ ձայնագրութիւնները: Ձայնադարանը հետզհետէ կը հարստանայ ոչ միայն տեղական, այլեւ արտասահմանէն ստացուած ժապաւէններով: Մեծ թիւ մը կը կազմեն դրականերաժշտական ռատիօհաղորդումներու եւ համերգներու ձայնագրութիւնները:

Առանձին բաժնի մը մէջ դասաւորուած են շարժանկարներէ առնուած ձայնագրութիւնները: Մասնաւոր տեղ յատկացուած է արտասահմանեան հայ երաժիշտներու եւ երգիչներու: Վերջերս ստացուած են Շարլ եւ Այտա Ազնաւուրներու, եւ արտասահմանեան շատ մը արուեստագէտներու երգապնակները:

ՓՈՒԼԿԱՐ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ օրկան «Սեպտեմվրի» ամսագիրը իր մայիսի թիւին մէջ հրատարակած է Աւ. Իսահակեանի «Դու չես հասկանայ...», «Ազատութեան զանգ» բանաստեղծութիւնները եւ Ս. Կապուտիկեանի «Բարէ նախշ», «Մայրական խօսքերից», «Լիրիկական երգ», «Մանրանկարներ ինքնաթիռից» բանաստեղծութիւնները: Թարգմանողներն են՝ Ն. Մարանգոզով եւ Բ. Դիմիտրովա:

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

Երբ հասան վրաններին, ամէնքը ձիերից ցած իջան, որ փոքր ինչ հանգստանան, մի բան ուտեն, եւ ապա սկսեն որսորդութիւնը: Պատանի Արտաւազդը չըսպասեց մինչեւ նախաճաշիկը տային, իսկոյն առեց մի կտոր հաց ու պանիր եւ ձեռքում ունելով, վազեց կղզու մէջ պտտելու: Սամուէլը մնաց հօր մօտ: Ծերունի Արբակը՝ Սամուէլի ծառաների հետ՝ նստեցին վրանների մօտ, խոտերի վրայ: Իսկ Մերուժանը, Պարսից Կարէն զօրապետին ձեռքից բռնած, ճեմում էին վրանների առջեւում, եւ ինչ որ հարցի մասին ջերմ կերպով խօսում էին:

Կղզին բաւական ընդարձակ էր եւ ձուաձեւ: Գետի ընթացքի երկարութեամբ՝ սեղմուել էր նրա երկու բաժանուած ճիւղերի մէջ: Այնտեղ բնակութիւններ չկային: Երեւում էին մի քանի փոքրիկ տաղաւարներ միայն, որ այժմ դատարկ էին, եւ որոնց մէջ բնակւում էին առաջ կղզու պահապանները:

Գեղեցի՜կ էր կախարդական կղզին՝ իւր վայրենի չքնաղութեան մէջ: Ո՛րքան սէր, ո՛րքան արտասուք թափուել էր այնտեղ: Գալիս էր երբեմն Սիւնեաց իշխանը, իւր հետ բերելով իւր հարճերի եւ իւր նուագածուների բազմութիւնը: Նուագարաններն հնչում էին, հարճերը պարում էին, գինին զեղւում էր արծաթեայ մեծ գաւաթներով, եւ ամբողջ գիշերներ լուսանում էին ուրախ, անհոգ, աղմկալի խրախութեան մէջ: Արաքսի ամօթխած յաւերժահարսունքն անդամ նախանձւում էին, տեսնելով, թէ ո՛րպէս անսպառ կերպով վայելել գիտէ մարդը կնոջ սէրը եւ նրա գեղեցկութիւնը:

Այո՛, գեղեցիկ էր կախարդական կղզին: Բարձր ուղղաձիգ եղեւնաբոյսերը, իրանց ճերմակ, փնջաձեւ կատարներով, ծածանւում էին գեփիւռի մեղմ շունչից, արձակելով մի խորհրդաւոր սօսափիւն, որ նման էր սիրաբորբոք հեծծախառութեան: Ուշիմ եղջերուն, երկար ու ճապուկ պարանոցը մեկնած, մի առանձին ախորժակով քաղում էր եղէգների թարմ տերեւները: Նա իսկոյն անյայտացաւ, երբ լսեց կասկածաւոր այցելուների ոտնաձայնը: Իսկ այնտեղ, շամբուտների խոնաւ մթութեան մէջ, թաւալւում էր ամեհի վարազը, եւ իւր սառն, տղմային անկողնում, դոռոզաբար արհամարհում էր արեւի կիզող ճառագայթների ներգործութիւնը: Երկչոտ նապաստակը, երբեմն կանգ առնելով, երբեմն իւր շուրջը նայելով, շտապով վազվզում էր խոտերի մետաքսային փափկութեան միջով: Իսկ վրդովուած այծեամը, մամռապատ ժայռի գլխից, դեռ չփոթուած կերպով դիտում էր, սառելով, արդեօք ո՛վքեր են նորեկ հիւրերը:

Հարուստ բուսականութիւնը հիացման չափ ճոխ էր եւ շռայլ: Թարմ, հիւթալի կանաչազարդութեան միջից, իրանց փայլուն գլխիկներով, վառւում էին ջրածաղկի զանազան տեսակները, որոնք ուրիշ տեղերում միայն ճահիճների պչրանքն են ներկայացնում: Տեղ–տեղ բարակծղօտներով եւ երկար թրաձեւ տերեւներով՝ բարձրացել էր վայրենի շուշանը, որ իւր նուրբ անուշահոտութեամբ լցրել էր օդը խիստ ախորժելի բուրմունքով: Տեղ–տեղ քեաֆուր վարդը բաց էր արել իւր չքեղ ծաղիկը, որ ժպտում էր թաւիշեայ ծիրանեգոյն թերթիկներով: Զանազան կողմերում՝ թուփերը, մացառները այն աստիճան աճել էին, որ մի փոքր հեռաւորութեան վրայ՝ մարդ իւր ընկերին տեսնել չէր կարողանում: Ջիաններովանհնար էր շրջել այնտեղ, որովհետեւ ամէն քայլում մացառների խիտ հիւսուածքը ծածկում էր հազիւ նշմարուող շաւիղները: Աւելի հեշտ էր ոտով:

Երբ վերջացրին նախաճաշիկը, իւրաքանչիւրը առեց իւր զէնքերը, եւ պատրաստուեցան սկսելու որսորդութիւնը: Արթուն, յուշարարները, խուզարկու շների հետ՝ վաղուց արդէն ներս էին մտել մացառների մէջ եւ սուրալով խարխափում էին, որ դուրս վանեն անասուններին:

Երբ ճանապարհ ընկան, որսորդները բաժանուեցան մի քանի փոքրիկ խմբերի եւ տարածուեցան դէպի կղզու զանազան կողմերը: Պատանի Արտաւազդը միացաւ Մերուժանի խմբի հետ, իսկ Սամուէլը ծառաների հետ, հետեւում էր նրան: Պարսից մնացեալ սպաները առանձին խմբեր կազմեցին եւ բաժանուեցան միւսներից:

Սամուէլը երկար, հաստաբուն նիզակը ձեռին, լուռ առաջ էր գնում: Նրա մռայլ դէմքը սովորաբար պղնձի գոյն էր ստանում, երբ գտնւում էր հոգեկան սաստիկ ալեկոծութեան մէջ: Այդպէս էր այժմ նրա դէմքը: Այդպէս լինում էր նա կռուի ջերմն փոթորկի ժամանակ, այդպէս լինում էր նա եւ որսորդութեան զուարճալի հրապոյրների ժամանակ: Բայց դրանից եւ ոչ մէկը չէր, որ նոյն րոպէներում բորբոքում էր, վրդովեցնում էր երիտասարդական սիրտը: Նրան խռովութեան մէջ էին դրել բոլորովին այլ մտատանջութիւններ...

ՐԱՖՖԻ

անկախութիւնը, այլ օգտուիլ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի տկարացումէն, գրաւելու համար անոնց դիրքերը Միջին Արեւելքի մէջ: Մ. Նահանգներուն ոտնձգութիւնը արաբական երկիրներու գործերուն մէջ եւ զինեալ ուժ գործածելու բիրտ սպառնալիքը պարզապէս պիտի դիւրացնեն Իսրայէլի վարիչ շրջանակներուն յարձակողական ձգտումները արաբական երկիրներուն դէմ»: Այդընհաուըրի պատգամագիրը պատերազմի ձայնը կը հնչեցնէ եւ ոչ թէ խաղաղութեան»:

Իրազեկ շրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ այս ազդարարութիւնը քարոզչական փորձ մըն է, արաբ ազգերուն վըրայ ազդելու համար, իբրեւ անկեղծ բարեկամ ձեւանալով գաղթատիրութեան դէմ:

ՍՈՒԷԶԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ յարաբերութիւնները զգալապէս բարւոքած են Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, իբրեւ արդիւնք Պ. Պ. Փինոյի եւ Տըլըսի խօսակցութեանց: Մ. Նահանգները հաւանութիւն յայտնած են ֆրանսական պատուիրակութեան տեսակէտին, Ալժերիոյ եւ Միջին Արեւելքի հարցերու մասին, որոնք պիտի քննուին Ազգաժողովին մէջ: Կ'ըն-դունին որ Սուէզի խնդիրը կարգադրուի ջրանցքին բացումէն առաջ: Համաձայնած են նաեւ որ Պ. Կի Մոլէ Ուաշինկթըն այցելէ: Բայց եւ այնպէս, Մ. Նահանգները որոշ յանձնառութիւններ չեն ստանձնած: Պ. Փինօ ըսած է որ Անգլիա, Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսա միացեալ դիրք մը բռնեն Սուէզի հարցին մէջ:

× Լիբանանի արտաքին գործերու նախարարը, Պ. Մալիք, Լոնտոն մեկնեցաւ, եւ կար տեսակցութիւն մը ունենալէ ետք Ֆրանսայի վարչապետին հետ: Օդանաւէն իջած ատեն յայտարարեց թէ կը յուսայ որ Սուէզի վէճը պիտի կարգադրուի գոհացում տալով բոլորին: Փարիզէն մեկնած ատեն ալ ըսած էր.— Որ եւէ ծրագիր բերած չեմ վէճերը լուծելու համար, Բայց կը կարծեմ թէ յետագային կրնամ օգտակար միջնորդ մը հանդիսանալ:

× Ջրանցքին մաքրագործման վերատեսուչը, զօր. Հուիլըր կը յուսայ բացումը կատարել նախատեսուած ժամանակէն առաջ, Մարտի սկիզբը: Վերջին լուրի մը համաձայն, մաքրագործման աշխատանքները դանդաղած են, քաղաքական պատճառներով:

× Իսրայէլի նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ մը գումարեց Յունուար 13ին: Արտաքին նախարարը, Տիկին Կոլտա յայտարարեց թէ ճնշումներ կը գործադրուին Իսրայէլի վրայ, Սինայի թերակղզին եւ Կազան ամբողջովին պարպելու համար: Ներքին գործերու նախարարը յայտարարեց թէ գրաւեալ երկրամասը պարպուած է երկու երրորդով եւ թէ գործողութիւնը պէտք է ընդհատուի այժմ:

× Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը մերժած է ցորեն հայթայթել Եգիպտոսի, նկատելով որ այդ երկիրը բանուկ առեւտուր մը կը կատարէ սովետական երկիրներուն հետ: Եգիպտոս խնդրած էր նաեւ վերցնել հինգ միլիոն տոլարի եգիպտական գումարին վրայ դրուած արգելքը:

× Եմէնի կառավարութիւնը խնդրեց Մ. Նահանգներէն դադրեցնել բրիտանական յարձակումը: Կռիւները կը շարունակուին երկրին զանազան մասերուն մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին տօնական օրերու դադարը վերջացած ըլլալով, վերաբացումը կը կատարուի Յունուար 16ի չորեքշաբթի գիշերը, նուիրուած՝ Դ. Դեմիրճեանի յիշատակին: Խօսք պիտի պիտի առնեն Արշ. Խանճեանեան, Եղիշէ Այվազեան, Զ. Որբունի եւ Հր. Բալուեան:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Գոլոմպէն Պ. Մարգար Աղամեան իր հօրը՝ հանգուցեալ Պօղոս Աղամեանի տարելիցին առթիւ Ֆր. Կ. Խաչի Անիէռ-Պուա-Գոլոմպի մասնաճիւղին կը նուիրէ 3000, իսկ ծերանոցին 2000 ֆրանք:

Վերջինը ստանալ «Յառաջ»էն:

***

Պ. Ս. Գըլըճեան 600 ֆրանք կը նուիրէ կարմիր Խաչի Ձէսանվիլիէի օգախոխութեան կայանին:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Պուլ. Օտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի ժամը 15ին, Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ: Երգեր եւ արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին հայերէնի դասերը կ'աւանդուին ամէն չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8էն 9,30, Պ. Կարպիս Ափրիկեանի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, փարիզ:

Արձանագրուելու համար դիմել Պ. Աֆրիկեանին կամ խումբին վարչութեան, ամէն չորեքշաբթի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957Ի ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու շահեկան բովանդակութեամբ:

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ:

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպազեանին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ:

Գին՝ 1200 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Բէպելեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Գումրուեան եւ զաւակը՝ Արաքսի (Ամերիկա», Տէր եւ Տիկին Կազարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Իսպէնճեան եւ զաւակը շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ մօր՝
ԲԵՐՈՒԶ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:

●

Պ. Ղազարոս Արսլանեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով կամ բարեպաշտ նուիրատուութիւններով մասնակից եղան իրենց սուգին՝ Տիկին Վարդուհի Արսլանեանի մահուան առթիւ:

●

ՎԷՆՍԷՆԷՆ Գրիգոր Հատըմեան եւ զաւակը՝ Մանուշակ, Տէր եւ Տիկին Ֆրանսուա Մելլինէ եւ փոքրիկն Աննի Կոստանեան եւ համայն ընտանեկան պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր բարեկամներուն, որոնք գրաւոր, ծաղկեպսակներով կամ բարեպաշտ նուիրատուութիւններով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր եւ բարեկամուհիին, տարաբախտ Հերմինէ Հատըմեանի (ծնեալ Թագւորեան) կսկծալի մահուան առթիւ (5 Դեկտ. 1956, 57 տարեկան):

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ: Լոյս կը տեսնէ գալ շաբթու: Ճոխ բովանդակութեամբ.—

Կեցցէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բաբախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Յօդացաւի զոհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ շըմիզիէի համար: Դիմել՝ ' ' '

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. «ՓՈԹՈՐԻԿ» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի 17 Յունուար, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 ռիւ Պլէօ:

ՇԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8h30ին, Յոյներու սրահը, 65, Ռիւ Պոնփուա: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. ուսանողական Սեւակ խումբի խորհրդակցական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, քաֆէ Ռեժան:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վարչութիւնները այս շաբաթ ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր վարչութիւններուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ, բացի Ավինեոնի Մուրատ եւ Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբերէն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անիէռի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

●

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Մանուկներու զպտեալ հանդէսը կիրակի 7 Ապրիլ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ, նախաձեռնութեամբ Տիկն. Միութեա Որբ. Օգնծ Մարմնի:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ,
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք։ Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • MERCREDI 16 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7783 33ème ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3594

ԹՐՈՒՄԸՆ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԿՏՐՈՒԿ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ԱՌՆԵԼ ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԷՄ

•

«Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՍԽԱԼ ՄԸ ԳՈՐԾԵՑԻՆ»

ԽՄԲ. — Մ. Նահանգներու նախորդ նախագահը, Թրումըն, յօդուած մը հրատարակեց Միջին Արեւելքի դէպքերու մասին, մեծ աղմուկ յարուցանելով։ Ահաւասիկ ամփոփումը.—

Եթէ այսօր անգամ ըլլայի ամերիկեան ծերակոյտին, պիտի պաշտպանէի նախագահ Այզընհաուըրի ձեռնարկը — արտօնութիւն տալու Խորհրդարանէն օգտագործելու ամերիկեան զինեալ ուժերը ոեւէ համայնավար նախայարձակումի դէմ Միջին Արեւելքի մէջ։ Պիտի ընդունէի նաեւ անոր տնտեսական օգնութեան առաջարկը Միջին Արեւելքի ազգերուն, որպէսզի կարենան պահել իրենց անկախութիւնը։

Խորհրդարանը ուրիշ ելք չունի. պարտաւոր է վաւերացնել նախագահին ծրագիրը որուն նպատակն է թոյլ չտալ որ Ռուսերը գրաւեն այդ ամբողջ ռազմագիտական շրջանը, կենսական՝ աշխարհի տնտեսութեան եւ խաղաղութեան համար։

Ես միշտ այն կարծիքն ունեցած եմ թէ նախագահին կողմէ այսօր առաջարկուած միջոցները պէտք էր ձեռք առնուած ըլլային այն օրէն որ Ռուսերը սկսան միջամտել Միջին Արեւելքի մէջ, զէնքեր եւ մասնագէտներ ղրկելով Եգիպտոսի։ Սակայն կը յուսամ թէ տակաւին ժամանակ ունինք արգիլելու նոր աշխարհամարտ մը որ պիտի ըլլայ խելագարութիւն մը եւ ողբերգութիւն մը — եթէ ընդունինք արտաքին իմաստուն եւ կորովի քաղաքականութիւն մը։

Երբ նախագահին առաջարկները վաւերացուին Խորհրդարանին կողմէ, պիտի զօրացնեն ազատ աշխարհին դիրքը. բայց կը կարծեմ թէ պէտք եղածին չափ հեռուն չեն երթար։ Ես կը մտածեմ թէ կարգ մը յաւելուածական միջոցներ պէտք է ձեռք առնուին ետ մղելու համար ռուսական թափանցումը Միջին Արեւելքի մէջ եւ թոյլ չտալ որ տարածուի։

Ահաւասիկ այդ միջոցները.—

1. Պէտք է արգիլել Ռուսիոյ զէնքերուն եւ ռազմամթերքին յանձնումը Միջին Արեւելքի։ Մաս որ ցանկալի պիտի ըլլար ընդհանուր արգելք մը դնել Միջին Արեւելքի։ Մնաց որ ցանկալի պիտի ըլլար ընդհանուր արգելք մը դնել Միջին Արեւելքի սահմանուած զէնքերուն առաքումին վրայ, ցորչափ կը տիրէ յարաբերութեանց լարումը եւ մինչեւ որ կարելի ըլլայ ապահովութեան դաշինքներ եւ համաձայնութիւններ կնքել այդ շրջանին մէջ։ Ինծի կ'ըսեն թէ Ռուսերը կը շարունակեն զէնքեր ղրկել Սուրիոյ եւ կ'ենթադրեմ թէ պիտի վերսկսին ղրկել նաեւ Եգիպտոսի։

Պէտք է ազդարարել Ռուսիոյ թէ պարտաւոր է դադրեցնել այդ առաքումները։ Երբ Ռուսիա սկսաւ Միջին Արեւելք մըտնել այդ բանը, եւ պատրաստ ըլլալ ատաւոր էինք ազդարարել իրեն թէ պիտի չհանդուրժենք այս ռազմախաղերուն որոնք սահմանուած են խռովութիւն սերմանելու։

Կը բաւէր ըսել անոնց.— Չէք կրնար ընել այդ բանը, եւ պատրաստ ըլլալ ապացուցանելու։ Ատոր համար կը բաւէր քանի մը յածանաւ ղրկել Տարտանէլի նեղուցին բերանը եւ քանի մը օդանաւ՝ արեւելեան Միջերկրական։

2. Պէտք է ընդարձակել եւ զօրացնել Ազգաժողովին զինեալ ուժը, պահպանելու համար բարեկարգութիւնը, մինչեւ որ ամբողջովին կարգադրուի Սուէզի Ջրանցքին խնդիրը եւ հաշտութեան դաշնագիր մը ստորագրուի Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ։ Սուէզի Ջրանցքը կենսական երակ մըն է Եւրոպայի տնտեսութեան համար եւ աշխարհի ամենամեծ ջրուղիներէն մին։ Առաջին գործերէն մէկը պէտք է ըլլայ տեւական կարգուսարք մը հաստատել Սուէզի Ջրանցքին համար զոր չենք կրնար զինուորական դիկտատորի մը քմահաճոյքին կամ որեւէ երկրի քաղաքական տրամադրութեանց յանձնել։

3. Մեր իսկ շահուն եւ աշխարհի խաղաղութեան համար, չենք կրնար կէս մը միջազգայնական ըլլալ, կէս մըն ալ մեկուսացեալ քաղաքականութիւն վարել։ Մեր վարանումները, մեր անորոշութիւնները, մեր արտաքին քաղաքականութեան տարտամութիւնը վերջին տարիներու ընթացքին, — այս բոլորը նպաստեցին յառաջ բերելու վերջին եղերական դէպքերը Միջին Արեւելքի մէջ, մեզ մղելով երրորդ աշխարհամարտի մը ափը։ Մենք որոշ պատասխանատուութիւն ունինք այն զինուորական ձեռնարկներուն մէջ զոր խելայեղօրէն ձեռք առին Անգլիացիները, Ֆրանսացիները եւ Իսրայէլացիները, Եգիպտոսի դէմ»։

Թրումըն յետոյ կը թելադրէ դաս առնել անցուդարձէն։ Եւ եզրակացնելով, կ'ըսէ թէ «պատմական սխալ մը գործեցինք, պահուելով նոյն ճակատին վրայ համայնավար եւ ծաւալապաշտ Ռուսիոյ հետ, մեղադրելու եւ տկարացնելու համար մեր դաշնակիցները, մինչդեռ անբաժանելի է անոնց եւ մեր ապահովութիւնը»։ Յետոյ կ'առաջարկէ նախագահական պալատին դռները միշտ բաց պահել դաշնակիցներուն առջեւ, հաւասարութեան հիման վրայ, ինչպէս կ'ընէր ինք, նախագահ եղած ատեն։ «Պէտք է վերահաստատենք մեր դաշնակիցներուն ուժը, արժանապատուութիւնը եւ հեղինակութիւնը, առանց որոնց չենք կրնար ապահովել խաղաղութիւնը աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն համար»։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՓՈՐՁԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

•

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը զեկուցում տալով Ծերակոյտի արտաքին գործերու եւ զինեալ ուժերու խառն յանձնաժողովին առջեւ, բացատրեց թէ «համայնավարութեան եւ ազատութեան պայքարին վճռական փորձը պիտի կատարուի Միջին Արեւելքի մէջ։ Չեմ ըսեր թէ վերջին փորձն է այս։ Խոտելի եւ վտանգաւոր բան պիտի ըլլար եթէ այդ շրջանը իյնար միջազգային համայնավարութեան տիրապետութեան տակ։ Եւ սակայն այս է ներկայ վտանգը»։

Յետոյ բացատրեց թէ Խ. Միութեան ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերը դիրք բռնած են Միջին Արեւելքի մօտաւոր շրջաններուն մէջ, — Պուլկարիա, Սեւ Ծով, Ուկրայնա, Կովկաս եւ Կեդր. Ասիա։ Այս խորհրդային ուժերը շատ կարեւոր են եւ այնպէս մը տեղաւորուած որ, կրնան գործածուիլ որեւէ ատեն, նըւազագոյն ազդարարութեամբ։ Նորութիւն մը չէ այս իրողութիւնը. բայց այսօր նոր պարագաներ կը ներկայացնէ։ Ուրիշ նոր ազդակ մը այն է որ խորհրդային վարիչները կըմտածեն կամաւորներու գործողութիւններ կատարել Միջին Արեւելքի մէջ, ինչպէս ըրին Չինացի համայնավարները Քորէայի մէջ։ Խ. Միութիւնը միշտ աչք ունեցած է այդ շրջանին վրայ։ Այսօր խորհրդային վարիչները կը կարծեն թէ դէպքերը նպաստաւոր ընթացք մը առած են իրենց համար եւ թէ կրնան մեծ յաղթանակ մը տանիլ։ Անհիմն չէ իրենց համոզումը։ Արդ, եթէ Միջին Արեւելքը կորսնցնէ իր ազատութիւնը, վերջին տարիներու ընթացքին ազատ ժողովուրդներու կողմէ կատարուած զոհողութեանց մէկ մեծ մասը պիտի ոչնչանայ եւ միջազգային համայնավարութիւնը մեծ յաղթանակ մը տարած պիտի ըլլայ, թերեւս վճռական յաղթանակ մը. մինչդեռ եթէ Միջին Արեւելքը ազատ մընայ, կրնանք նոր շահեր յուսալ ազատութեան համար, աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ»։

Պ. Տըլըս բաւական զարմանք պատճառեց, դիտել տալով թէ Ազգաժողովը ի վիճակի չէ պէտք եղածին պէս ապահովելու ազատութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

•

Ամերիկեան կառավարութիւնը նոր ծրագիր մը յանձնեց Ազգաժողովին, զինաթափութեան համար։ Ծրագիրը կը բաղկանայ հետեւեալ հինգ հիմնական կէտերէն.—

1. Համաձայնութիւն մը կնքել որուն տրամադրութեամբ հիւլէական ամբողջ արտադրութիւնը պիտի մթերուի միայն խաղաղասիրական նպատակներու համար, միջազգային հսկողութեամբ։

2. Նախ սահմանափակել, յետոյ արգիլել հիւլէական պայթումները, եթէ համաձայնութիւն գոյանայ պատրաստ մթերքի ստուգման մասին։

3. Սահմանափակել Մ. Նահանգներուն եւ Խ. Միութեան զինեալ ուժերը, իջեցնելով 2,500,000 զինուորի, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի ուժերը՝ 750,000ի։ Օդանաւային քննութիւն հաստատել համաձայն Այզընհաուըրի ծրագրին, ցամաքային՝ համաձայն Բուլկանինի առաջարկին։

4. Միջերկրային հրթիռներու եւ արհեստական մոլորակներու փորձերը դնել միջազգային հակակշիռի տակ։

5. Հակակշռի եւ քննութեան միջազգային դրութիւն մը հաստատել աստիճանաբար, կանխելու համար ամէն անակնկալ յարձակում։

Խ. Միութեան պատուիրակը, Կուզնեցեւ, խօսք առնելով առաջարկեց հիւլէական զէնքերը արգիլել մինչեւ երկու տարի եւ ոչնչացնել պատրաստ մթերքը։ Յետոյ առաջարկեց 1957ին մէկ երրորդ համեմատութեամբ կրճատել Մ. Նահանգներուն, Խ. Միութեան, Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ զինեալ ուժերը Գերմանիոյ մէջ եւ կարեւոր չափով զեղչել ամերիկեան, անգլիական եւ ֆրանսական զինեալ ուժերը Ատլանտեան ճակատի երկիրներուն մէջ, իսկ խորհրդային ուժերը՝ Վարշաւայի դաշինքին անդամ երկիրներու մէջ (արբանեակ երկիրներ)։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ արտաքին նախարարը, Մալիք լրագրական ասուլիս մը սարքելով Լոնտոնի մէջ, բացատրեց թէ համայնավարութիւնը կը շարունակէ գետին շահիլ Միջին Արեւելքի մէջ, իբրեւ հետեւանք Իսրայէլի եւ անգլօ-ֆրանսական ուժերու կողմէ կատարուած յարձակման։ Յետոյ դիտել տուաւ թէ արաբական այն երկիրները ուր շատ զօրաւոր կը համարուի համայնավարական ազդեցութիւնը, չեն ըմբռներ վտանգը։

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԲՈՒՌՆ ՃԱՌԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԴԷՄ

•

Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Թաշքէնտի մէջ, Յունուար 14ին, քննադատելով Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը։ Ահա իր խօսքերը.

— «Այզընհաուըր կը տեսնէ որ բրիտանական առիւծը, որ երբեմն վախ կը պատճառէր Ասիոյ եւ Ափրիկէի բազմաթիւ ժողովուրդներուն, ծերացած է, տըկարացած, եւ իր ձայնէն ետք, այժմ իր պոչն ալ կորսնցուցած է Եգիպտոսի մէջ։ Ուրեմն այդ առիւծին տեղն անցնելու, անգլօ-ֆրանսական աշխարհակալութիւնը փոխարինելու համար է որ ամերիկեան աշխարհակալութիւնը դէպի Միջին Արեւելքի շրջանը կը խուժէ։ Խ. Միութիւնը երբեք միտք չունի նուաճելու մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի երկիրները. պէտք է վար երեւակայութեամբ օժտուած ըլլալ, այդպիսի գանգատներ յայտնելու համար»։

Խրուշչեւ յետոյ հերքեց այն մեղադրանքները թէ համայնավարական սպառնալիք մը կը ճնշէ Եգիպտոսի վրայ։ Ըսաւ թէ այդ երկիրը յարձակում կրած էր եւ «Խ. Միութիւնը ոչ միայն բողոքեց, այլեւ վճռական ազդարարութիւն մը ուղղեց նախայարձակներուն»։ Ապա շեշտեց թէ Խ. Միութիւնը պիտի շարունակէ անշահախնդիր օգնութիւն մը ընծայել արաբ ժողովուրդներուն ազգային ազատագրութեան պայքարին։ «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը պիտի ձախողի, ինչպէս մինչեւ հիմա ձախողեցան միւս բոլոր աշխարհակալ ծրագիրները որոնք կը ձգտին շրջել պատմութեան անիւը։ Աշխարհակալները կ'ուզեն զէնքով պայքարիլ ազգային ազատագրութեան գաղափարին դէմ. բայց չկայ զէնք մը որ կարենայ կեցնել զայն։ Այժմ ամբողջ մթնոլորտը թաթաւուած է ազատագրութեամբ եւ երբեք պիտի չկրնան սպաննել այդ գաղափարը»։

× Խ. Միութեան գերագոյն Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է փետր. 5ին։ Այս առթիւ զրոյց կը շրջի թէ Բուլկանինի տեղ վարչապետ պիտի նշանակուի Խրուշչեւ, իսկ Մալենկով՝ Ա. փոխվարչապետ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՄԷՆԻ ԿՌԻՒՆԵՐԸ դադրեցնելու համար միջոցներ կը մտածեն Անգլիոյ մէջ։ Միեւնոյն ատեն օգնական ուժեր կը ղըրկուին։ Սուրիական կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Ազգաժողովին, խնդրելով օգնել Եմէնի՝ անգլիական յարձակման դէմ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ զինուորները աւելի ետ պիտի քաշուին Սինայի անապատին մէջ, համաձայն նոր որոշումի մը։ Բայց պիտի կենան որոշ կէտի մը վրայ, սակարկութիւններ կատարելու համար։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ հռչակաւոր վարպետներէն Պոկարթ մեռաւ խլիրդի մը հետեւանքով։ 57 տարեկան էր եւ չորս անգամ ամուսնացած։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ նոր տագնապի մը մատնուեցաւ, գիւղացիական առաջնորդ Պելա Քովացի հրաժարման հետեւանքով։ Խամաճիկ վարչապետը, Քատար, ի զուր կը փորձէ իր շուրջը համախմբել ոչ-համայնավար առաջնորդներ։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ընտրական պայքարին առթիւ խլրտումներ տեղի կ'ունենան Խ. Միութեան դէմ։ Ազդեր կը պատռուին, թռուցիկներ կը բաշխուին համայնավարներուն եւ Հրեաներուն դէմ։ Վարչապետը, Կոմուլքա, ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ պիտի չփոխեն ներկայ կարգուսարքը, վասն զի հետեւանքը պիտի ըլլայ «անանուն ողբերգութիւն մը»։

ԳՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան»էն)

Հայաստանի Գրողներու Միութեան կուսակցական բաժնի հաշուետու-ընտրական ժողովը քննեց սովետահայ գրողներու վերջին մէկ տարուան ընթացքին կատարած աշխատանքները եւ նոր ծրագիր մը մշակեց, խորհրդահայ գրականութեան գաղափարական – գեղարուեստական որակին յետագայ բարձրացման համար:

Վ. Գրիգորեանը իր զեկուցման մէջ նըշեց, որ վերջին շրջանին շատ նոր գործեր գրուած են: Ճիշդ է, բոլորն ալ լիակատար գեղարուեստական ստեղծագործութիւններ չեն, բայց կարեւորն այն է, որ հեղինակները կը ձգտին աւելի խոր թափանցել կեանքի երեւոյթներուն մէջ: Մասնաւոր ուշադրութեան արժանացած են ընթերցողներու կողմէ՝ Ս. Խանզադեանի «Հողը», Բ. Թափալցեանի «Ոսկէ Հովիտը», Ալազանի «Հիւսիսային Ծխածանը», Ա. Սահինեանի «Տարաը», Ա. Շայրոնի «Տիեզերական Ովկիանոսի կապիտանները», Ս. Ալաջաջեանի «Պարտութիւնը» եւ այլ գործեր:

Այս մեծածաւալ գործերէն զատ, պարբերական մամուլի մէջ ալ տպուած են բազմաթիւ պատմուածքներ, վիպակներ, ակնարկներ:

Անցնող տարուան մէջ աշխուժութիւն կը տիրէր նաեւ բանաստեղծական ստեղծագործութեան մէջ: Շատ մը նոր բանաստեղծներ երեւան եկան:

Մոսկուայի հայ գրականութեան եւ արուեստի տասնօրեակը լուրջ քննութիւն մը հանդիսացաւ մեր ամբողջ գրականութեան համար:

Վ. Գրիգորեան, անդրադառնալով խորհրդահայ գրականութեան մէջ տակաւին գոյութիւն ունեցող թերութիւններուն, մասնաւորաբար ծանրացաւ ստերծագործութիւններուն մէջ համայնավարութիւն կառուցող մարդու «լիարիւն կերպարի» բացակայութեան վրայ: «Մասնաւորապէս անմխիթար է դրամատուրգիայի վիճակը»:

Տկար մնացած է նաեւ մանկական գրականութիւնը: Թէեւ լոյս տեսած են 35 մանկական գրքեր, բայց այնտեղ եւս կը զգացուի «կեանքի ճանաչողութեան, գեղարուեստական վարպետութեան պակաս»:

Գրական քննադատութիւնն ալ ընելիք շատ բան ունի տակաւին, որովհետեւ «վճռականօրէն չի պայքարում եղած թերութիւնները վերացնելու համար»:

Զեկուցանողը նշեց նաեւ, որ «Գրական Թերթն» ու «Սովետական Գրականութիւն» ամսագիրը, իրենց յաջողութիւններուն հետ զգալի թերութիւններ ունին տակաւին: Անհրաժեշտ է որ գրողները իրենց շուրջը հաւաքեն եւ միասին լուծեն խորհրդահայ գրականութեան առջեւ դրուած հարցերը:

Յետոյ դժգոհեցաւ որ կուսակցական կազմակերպութիւնը քիչ աշխատանք կատարած է գրողներու գաղափարական մակարդակը բարձրացնելու համար:

Այս զեկուցման շուրջ տեղի ունեցան թեր ու դէմ վիճաբանութիւններ, առաւելաբար խօսք առին կուսակցական գըրողները: Ի միջի այլոց, Վ. Նորենց ըսաւ թէ 20րդ համագումարը բեկում յառաջ բերաւ նաեւ գրականութեան եւ արուեստի ասպարէզին մէջ: Միւս կողմէ չեշտեց թէ Խ. Միութեան ժողովուրդներու գրական կապերն ու յարաբերութիւնները պէտք է ամրանան:

Վ. Անանեան քննադատեց Գրողներու Միութեան վարչութիւնը, ըսելով թէ չէ զբաղած անհատ գրողներու ստեղծագործական կեանքով եւ ծրագիրներով:

Միւս կուսակցական գրողները, բոլորն ալ չեշտեցին թէ ոչ-կուսակցական գրողները անհրաժեշտ չափով չեն հետաքրքրուիր կուսակցական հարցերով:

Գ. Էմին, խօսելով «Գրական Թերթ»ի մասին, ըսաւ ի միջի այլոց.— «Անհրաժեշտ է Սփիւռքի պրոգրեսիվ (յառաջդիմական) հայ գրողներու հետ կապերը աւելի ամրապնդել եւ հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամի Դաշնակցութեան դէմ մըղուած պայքարը սրել»...

Ժողովին վերջաւորութեան ընտրուեցաւ Գրողներու Միութեան վարչութիւնը, հետեւեալ կազմով.— Վ. Ալազան, Գ. Բորեան, Վ. Գրիգորեան, Բ. Թափալցեան, Է. Թոփչեան, Ս. Կապուտիկեան, Հ. Յովհաննիսեան, Հ. Մկրտչեան եւ Ս. Տարօնցի:

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

Երեւանի «Գրական Թերթ»ը իր Դեկտեմբեր 31ի թիւին մէջ երկար գրութիւն մը նուիրած է Մկրտիչ Արմէնի՝ հեղինակին ծննդեան յիսնամեակին առթիւ: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Արձակագրութեան մէջ քիչ կը պատահի, որ երիտասարդ գրող մը մէկ-երկու գործով ճանչցուի եւ սիրուի հասարակութենէն: Այդ քիչերէն մէկը եղաւ Մկրտիչ Արմէն, որ անակնկալ կերպով բայց ինքնավստահ, հաւատքով ու յոյզերով բեռնաւորուած, մտաւ՝ գրական ասպարէզ:

Սկիզբը, կարճ ժամանակ մը, բանաստեղծութեամբ հրապուրուեցաւ: Իր առաջին հրատարակուած գրութիւնը (1923) «Անդրկովկաս» բանաստեղծութիւնն էր, որուն հետեւեցան «Շիրկանալ» (1925) ժողովածուն եւ Էմիլ Վերհարնի ազդեցութեան տակ գրուած երգերը, որոնց մէջ Մ. Արմէն կը փորձէր պատկերացնել 20ական թուականներուն կեանքի ու կենցաղի ուրոյն գիծերը:

Սակայն շուտով մուտք գործեց արձակի ճիւղին մէջ. 1926ին «Նորք» հանդէսը կը հրատարակէր իր «Խորտակուած հոգիների փողոցում» պատմուածքը: Այդ միջոցին է, որ Մ. Արմէն մտերմացաւ Եղիշէ Չարենցի, Ակսել Բակունցի, Գուրգէն Մահարիի եւ ուրիշներու հետ, որոնք հակառակ իրենց բոլորովին հակոտնեայ անհատականութեան, համաձայն էին մէկ կէտի շուրջ — արուեստի նոր ուղիներ որոնած ժամանակ մոռացութեան պէտք չէ տրուին ազգային կեանքի առանձնայատկութիւնները, ազգային գունաւորումը, ազգային ձեւը:

Մ. Արմէն քսան տարեկանէն իսկ կը մասնակցի գրական վէճերու եւ բախումներու: Չարենցի եւ Բակունցի նման, ուժգին անհատականութեամբ արուեստագէտներու հետ ունեցած շփումը վինքը կը բերէ այն եզրակացութեան, որ եթէ գըրող մը կ'ուզէ հետք ձգել հասարակութեան գիտակցութեան մէջ, պէտք է հանդէս գայ իր հոգիին սեփական երգովը, իր անձնական ոճովը, պէտք է ունենայ իր աշխարհը եւ ժամանակէն առաջ պէտք չէ բանայ իր առագաստը՝ պատահական հովերու դիմաց: Միաժամանակ կ'ըմբռնէ նաեւ սա ճշմարտութիւնը թէ իսկական գրողը չի կրնար իր ժամանակէն դուրս ապրիլ՝ ի՛նչ նիւթի մասին ալ գրէ: Ոգեւորուիլ օրուան յոյզերով, ունկնդրել իր ժամանակի զարկերուն, ըլլալ ինքնուրոյն, հեռու մնալ փոշեպատ ու մաշած ուղիներէ ու ահա այս նշանաբանով է որ Մ. Արմէն մուտք կը գործէ արձակի ստեղծագործութեան մէջ:

Անշուշտ կ'ունենայ իր տարուբերումները, խորհրդածութեան պահերը, իր «սայթաքումները». բայց 1931ին կը գրէ իր «Երեւան» դիւցազներգութիւնը եւ մանաւանդ 1935ին՝ «Հեղնար Աղբիւրը», որ կը նկատուի խորհրդահայ գրականութեան ուժեղ փայլատակումներէն մէկը: Հին Գիւմրին, անոր բանաստեղծական ու ողբերգական մթնոլորտը, աւանդական բարքերուն պարզութիւնն ու նախապաշարումներուն ծանրութիւնը, մարդկային կրքերու բախումը, այս բոլորը փայլուն վարպետութեամբ տրուած են «Հեղնար Աղբիւր»ի մէջ:

Տեւական եւ «ակամայ» ընդմիջումէ մը ետք (ԽՄԲ.— Աքսորուած էր), Մ. Արմէն 1952ին գրական ասպարէզ վերադարձաւ «Եասվա» վիպակով, որուն մէջ կու տայ պատերազմի տարիներու նոր մարդուն վարքը:

Բացի ինքնուրոյն ստեղծագործական աշխատանքներէ, Մ. Արմէն երկար տարիներ աշխատած է նաեւ իբրեւ թարգմանիչ: Թարգմանած է Կորքիի եւ Չեխովի պատմուածքները, Շոլոխովի եւ Ֆադէեւի վէպերը:

Մկրտիչ Արմէն դեռ ըսելիքներ ունի, դեռ կտրելիք ճանապարհ ունի: Ան իր կեանքին 50ամեակը կը դիմաւորէ այն զինուորին նման, որ երկար ճամբայ կըտրելէ վերջ կը պատրաստուի ո՛չ թէ հանգիստի երթալ, այլ՝ նոր բարձունքներ նըւաճել, պահպանելով հոգեկան արիութիւնն ու երիտասարդական տարիներու ոգեւորութիւնը:

ԱՆԳԼԻՈՅ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

●

Երբ Անգլիա քաշուեցաւ Հնդկաստանէն, չէր կարծեր թէ այսքան կարճ ժամանակի մը մէջ պիտի ստիպուէր օդային նոր ուղիներ եւ խարիսխներ ստեղծել՝ Ծայր. Արեւելքի հաղորդակցութեան համար: Բայց Հնդկաստանի եւ Սեյլանի չէզոք դիրքը պատճառ դարձաւ որ անմիջական լուծում մը գտնէ:

Անգլիան Ծայր. Արեւելքի կապող օդային գիծը, այսուհետեւ պիտի անցնի Մալտիւեան կղզիներէն, որոնք կը գտնուին Հնդկաց ովկիանոսին մէջ:

Տակաւին անցեալ յուլիսին, անգլիական հասարակապետութեան համագումարին ընթացքին, Սեյլանի կառավարութիւնը յանձն առած էր դիւրութիւններ ընծայել Անգլիոյ՝ իր Ծայրագոյն Արեւելեան հաղորդակցութեանց համար: Բայց անցեալ ամիս այս համաձայնութիւնը գարձեալ սեղանի վրայ դրուեցաւ, երբ Սեյլանի վարչապետը դեկտեմբերի սկիզբը յայտարարեց թէ չուզեր վտանգել Սեյլանի ապագան, օժանդակելով Անգլիոյ ռազմական կամ այլ ծրագիրներուն, մանաւանդ երբ այդ ծրագիրներէն անմասն կը մնայ Բրիտանական հասարակապետութիւնը: Վարչապետին յայտարարութեան պատճառներէն մէկն ալ Փորթ Սայիտի գրաւումն էր: Առաջարկեց ուրեմն, որ Անգլիական Օդուժը Սեյլանի օդակայաններուն տեղ ուրիշ խարիսխներ գտնէ:

Այս դէպքը պատճառ դարձաւ որ անգլիական կառավարութիւնը օր առաջ նոր խարիսխներ ճարելու մասին մտածէ: Ճիշդ է, թէ Հնդկաստանի կառավարութիւնը տակաւին թոյլ կու տայ, որ որոշ թիւով անգլիական ուժեր երթեւեկեն Կալկաթայի մօտակայ օդակայանէ մը: Բայց այս արտօնութիւնը կրնայ դադրիլ ուշ-կանուխ: Կը մնայ Քարաչիի օդակայանը՝ Փաքիստանի մէջ: Բայց այդ գծին վրայ բանող օդանաւերը բաւական մեծ չեն՝ Քարաչիէն մինչեւ Ծայր. Արեւելք թռչելու համար առանց դադարի: Այս պատճառով ալ սկսած են մասնաւոր կայան մը շինել Մալտիւեան կղզիներէն մէկուն վրայ:

Մալտիւեան արշիպեղագոսը, որ կը գտնուի Սեյլանէն 800 քմ. հարաւ-արեւ-

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊՐԵՑԱՆՔ...

(Հատուած մը հեղինակին յուշերէն)

●

ՊԷՐԷՃԻԿԷՆ ՀԱԼԷՊ

Այսպէս ուրեմն, Պէրէճիկէն Նիզիպ եւ անկից Հալէպ անցնելու մեր ձեռնարկը ձախողած, Նիզիպէն հազիւ ժանտարմաներու ձեռքէն ազատած, դարձեալ Պէրէճիկ նետուեցանք:

Հոս գտանք աքսորականներէ մնացած խումբ մը, մօտ երկու հարիւր հոգի, այր, կին եւ աղջիկ: Որոնք Եփրատի եզերքին, արտերուն մէջ, գետին աւազուտքին հետ խառնուած խոշոր քարերը հաւաքելու աշխատանքը կը կատարէին, օրական մէկ հացի փոխարէն, ինչպէս յայտնած էր ժանտարման:

Վրաններու տակ էին բոլորն ալ: Գոյնզգոյն վրաններ, յարմարցուած՝ մէկ կողմը կապերտ, միւսը սաւան, կամ ամբողջ վերմակի սաւաններով ու բուրդէ ծածկոցներով (պլանքէթ):

Հիւանդներու համար ալ վրան մը կար, աւելի հեռուն, առանձին արտի մը մէջ:

Մենք ալ արձանագրուեցանք իբրեւ քարահաւաք՝ բանուոր:

Բայց այս վերադարձը դէպի Պէրէճիկ, ուրկէ հազիւ փախած էի, յուսահատութեան մատնեց զիս:

Իզմիրեան բանտի բոլոր տանջանքները, կախաղանի մղձաւանջը, շղթայակապ — բանտէ բանտ մինչեւ Պոզանթի աքսորը, ու անկից Իսլահիէ, Ինթիլլի ու կրկին աքսոր, հիւանդ վիճակով, չէին ազդած այնքան որքան այս վերադարձը... Ուրեմն նոյն թակարդին մէջ բռնուած էինք եւ պիտի հալէինք լուռ ու մունջ...

Եւ հոս է վերջակէտը բոլոր տառապանքներուս. այս ողջ գերեզմանատան մէջ է որ, օ՜ր աւուր պիտի ցամքիմ, պիտի հատնիմ:

Յիշեցի Ա. Ահարոնեանի «Խայը» որ հրջած էր իր ճակատագիրը:

Յուսահատ եմ...

Եթէ քովս դրամ ունենայի, ոչինչ, պիտի փորձէի, եւ դիւրին էր քաշուիլ գիւղի մը անկիւնը եւ հոն քաշ տալ ձեւով մը այս սեւ օրերուն: Բայց ոչ դրամ ունիմ, եւ ոչ ալ աշխատելու ուժ, կարողութիւն: Գիւղացին՝ կամ դրամիս համար պիտի ուզէր ընդունիլ զիս կամ աշխատանքիս: Իսկ ես ոչ մէկը ունիմ եւ ոչ միւսը:

Իմ ծանօթներէս մարդ չէր մնացած հոն:

Սարեանը մեկնած չգիտեմ ո՛ր ուղղութեամբ, Սահակը՝ Նիզիպ, կէս խելագար: Երկանեան եղբայրները թէեւ հոս՝ հոս, բայց չէի ուզեր բեռ ըլլալ անոնց այլեւս: Ու օրական այդ մէկ հացով պիտի բաւականանայի: Հաց մը՝ որ հազիւ ժամի մը կը բաւէր: Հացը իրիկուան կը բաժնէին սովորաբար: Եւ արդէն նոյն ժամուն կ'ուտէի, կը վերջացնէի... Այսպէս ուրեմն քսանըչորս ժամ ծոմ մնալ հարկադրուած էի: Առանձին վրան ալ չունէի: Ուրիշներու վրաններէն կ'օգտուէի, թէեւ օդը տաք էր, օդաստսի մէջ էինք, եւ բաց օդին ալ կը պառկէի յաճախ վերարկուիս մէջ փաթթուած:

Վրաններէն մինչեւ գործի տեղը, որ երթալով կը հեռանար, ճանապարհին թափուած գարի կամ ցորեն կը հաւաքէի ու բերանս կը նետէի:

Առաջին օրերը կը տոկայի կարծես, բայց երթալով, օր աւուր անօթութիւնը իրական տանջանք մը եղաւ: Ոչ ոքի չէի ուզեր բացուիլ: Կային ընտանիքներ որոնք լաւ կ'ուտէին, ապուր ձաւարով կլորակ (քիւֆթէ) կը շինէին ու կը լափէին: Ես կը փախչէի որ չտեսնեմ եւ ախորժակս չգրգռեմ...

Սկսայ երեւակայութեամբ սնանիլ...

Կատակ չէ, իրապէս երեւակայութեամբ կը կշտացնէի ինքզինքս: Ինչպէ՞ս. ահաւասիկ.—

— Պատերազմը վերջացած է, ու հրաման վերադարձի, ամէն դիւրութիւններով: Կ'առնեմ չոգեկառքը եւ կ'իջնեմ Իզմիր: Կայարանին դիմացը քեռայրս խանութ ունէր: Կը հանդիպիմ եւ կը պատուիրեմ որ կէս օրուան համար «կիվէճ» մը փուռը տան: Ես կառք մը կ'առնեմ եւ ուղղակի Ֆրանքաց թաղը պատրաստ հագուստի վաճառատունը: Ձեռք մը հագուստ, ճերմակեղէն, գուլպայ եւն., եւն. կապոց մը ըրած կառապանին կ'ըսեմ որ՝ ուղղակի Պէգլէսթէնին բաղնիքը տանի զիս: Բաղնիք մտնելով թէյ մը, սիմիթ մը, ու մինչ այդ սափրիչը կուգայ, մազերս կը խուզէ, կը սափրէ: Յետոյ կը հանուիմ եւ բոլոր հանած լաթերս եւ հագուստներս սպասարկողին տալով կը խընդրեմ որ տանի եւ բաղնիքին հնոցը նետէ, վառէ...: Բաղնիքէն վերջ կառապանը տուն կը հասցնէ զիս: Քոյրս եւ պզտիկները համբուրելէ վերջ սեղանին գլուխն եմ: Կիւվէճը, ճերմակ հացով փառաւորապէս եւ կուշտ ու կուռ կ'ուտեմ բաժակ մը գինիով, վրայէն փիլաւը: Յետոյ, յետոյ ի՞նչ ուտեմ, սե՞խ թէ ձմերուկ կամ խաղող: Հա՛, կ'ըսեմ, պանիրին հետ ձմերուկը լաւ կ'երթայ՝ ու կը սկսիմ սեխն ու խաղողը վերջին պահելով:

Այսպէս ամէն օր, նոր կերակուր մը կը հրամցնէի ես ինծի ու կը կշտանայի...

Ուրիշներու կերածը դիտելէն՝ լաւագոյն գտած էի այս կերպը: Նստիլ եւ ճաշել իմ սեղանէս...

Այսպէս կը սնանէի ես...

Կը խորհէի սակայն թէ անկարելի է աւելի տոկալ եւ շարունակել այս խղճալի վիճակը: Մանաւանդ որ եթէ վաղը անձրեւները սկսին, ի՛նչ պիտի ըլլայ իմ եւ այս բոլորին վիճակը:

(1) **Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ**

մուտք, կը բաղկանայ 2000 փոքրիկ կղզեակներէ եւ ունի 93,000 բնակիչ: Վարչական տեսակէտէն անկախ սուլթանութիւն մըն է, որ 1887էն ի վեր կը գտնուի անգլիական հովանաւորութեան տակ: Պատերազմին ժամանակ օդակայան մը գոյութիւն ունէր Կան կղզիին վրայ. բայց պատերազմէն ի վեր գործածութենէ դադրած ըլլալով, բաւական կարեւոր վերանորոգումներու կը կարօտի: Կան կղզին 2800 մեթր երկայնք ունի եւ 1200 մեթր լայնք:

Լոնտոնի պատասխանատու շրջանակները կը յիշեցնեն թէ Մալտիւեան արշիպեղագոսը իբրեւ ռազմական խարիսխ պիտի չգործածուի, այլ միայն՝ իբրեւ օդանաւային հանգստեան կայան: Մալտիւեաններէն մինչեւ Մալեզիա երկարող տարածութիւնը թէեւ չատ մեծ է, բայց հարդ մը օդանաւեր կրնան ուղղակի գծով կապը պահել երկու կայաններուն միջեւ:

Հարց է թէ Անգլիա բաւական երկար ատեն պիտի կարենա՞յ օգտուիլ Մալտիւեան այս կայանէն: 1953ին յեղափոխութիւն մը ծագած էր արշիպեղագոսին մէջ: Սուլթանը վտարուած եւ հանրապետութիւն հռչակուած էր: Բայց սուլթանը յաջողեցաւ ջախել յեղափոխութիւնը եւ վերահաստատել իր իշխանութիւնը: Ժողովուրդը նահապետական կեանք մը կ՚ապրի: Վարչապետը միեւնոյն ատեն այդ ամբողջ շրջանին միակ բժիշկն է:

Ամէն պարագայի մէջ, Կան կղզիին բընակչութեան ընդհանուր թիւն է՝ 500, եւ չատ քիչ հաւանականութիւն կայ, որ ապագայ յեղափոխութեան մը բոյնը դառնայ:

Այս ծրագրին հետ զուգընթաց, Աւստրալիոյ կառավարութիւնն ալ սկսած է օդային եւ նաւային խարիսխներ ստեղծել Գոգոս կղզիներուն վրայ, Ինդոնեզիայէն 1500 քլմ. դէպի հարաւ:

Այս երկու ծրագիրները երբ իրագործուին, անգլիական օդանաւերը կրնան կտրել ամբողջ Հնդկաց ովկիանոսը, առանց որեւէ երկրի օդային սահմաններէն անցնելու:

ԾԻԾԱՂ

Սկովտիացիի մը կը հարցնեն.

— Եթէ կնոջդ ու քրոջդ հետ, ծովուն վրայ նաւակով պտոյտ կատարած ատենդ ալիքը նաւակը շրջէ եւ բոլորդ ծովը իյնաք, ամէնէն առաջ ո՞վ պիտի ազատես: Քո՞յրդ թէ կինդ:

— Նաւակը, կը պատասխանէ Սկովտիացին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

●

ՎԱՆՔԻՆ ԴՐԱՄՈՎ ԿԵՐՊԱՍ ԿԸ ԳՆԵՆ

Լոնտոն, 10 Յունուար (Յառաջ).— Անցած կիրակի, 6 Յունուար, Հայկական Ծնունդը տօնեցինք պայծառ օդով մը: Եկեղեցին լեցուած էր ժամանակէն առաջ: Ուշացողները դուրսը մնացին: Ձեռ գիտեր ինչու բարձրախօս մը չէին զետեղած: Անշուշտ կը մտածեն յառաջիկային համար:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. Վարչութեան ղրկած քառասուն օրացոյցները անմիջապէս սպառեցան: Շատեր կրկնապատիկ, եռապատիկ վճարեցին: Ուսանողներուն ալ բաժնեցին, ըսելով որ գինը վճարուած է: Շնորհակալութիւն կրկնապատիկ եւ եռապատիկ գին վճարողներուն

Նոյն օրը, ժամը 3ին, Տիկնանց Միութիւնը սեղան մը սարքած էր Փարք Լէյնի փառաւոր պանդոկներէն մէկուն մէջ: Դժբախտաբար չկրցայ ներկայ ըլլալ:

Դեկտ. 25ին դարձեալ Ծնունդի առթիւ Համայնական Խորհուրդը ճաշ եւ պարահանդէս կազմակերպած էր, մէկուկէս սթէրլին գին նշանակելով:

Բջնիի (Հայաստան) վանքին նորոգութեան համար Տիկնանց Միութիւնը 1500 սթէրլին հաւաքած է, գլխաւորութեամբ Տիկին Քիւրքճեանի: Համայնական Խորհուրդը, որ ոչ մէկ աշխատանք տարած է այս գումարը հաւաքելու համար, կը պահանջէ իրենց յանձնել դրամը: Տիկին Քիւրքճեան կ՚ընդդիմանայ, ըսելով թէ «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին գրած ենք եւ ինչ որ հրամայէ պիտի կատարենք»: Համայնական Խորհուրդը կը պնդէ. եւ ի վերջոյ Տիկին Քիւրքճեան տեղի կուտայ, կարճ կապելու համար: Համայնական Խորհուրդը անմիջապէս այդ գումարով կերպասեղէն կը գնէ Էջմիածնի վանքին համար: Քանի մը օր վերջ Ամենայն Հայոց Հայրապետը կը հրահանգէ Տիկնանց Միութեան այդ գումարը ամբողջութեամբ յանձնել Արդարեան Փոնտին: Այս հնդկահայ կտակը, մօտաւորապէս 75 հազար սթերլին, հարիւր հազարը անցած է, տոկոսն ալ հաշուելով: Տիկին Քիւրքճեան իրաւամբ վշտացած է այս օրինազանցութեան համար: «Այդ գումարը մենք հաւաքեցինք: Համայնական Խորհուրդը ոչ մէկ չինարար գործ կը կատարէ գաղութին մէջ: Որպէսզի արդարացնէ իր գոյութիւնը, այդ գումարը առաւ մեր ձեռքէն եւ առանց Հայրապետին խորհուրդ հարցնելու կերպասեղէն գնեցին, փառաւորուելու համար...»:

ՅՈՎՀ. ՁԱԼԸԳԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ նահանգապետը բարի գալուստի փոխադարձ այցելութիւն մը տուած է Հալէպի առաջնորդ Ղեւոնդ արք.ի, յոյս յայտնելով որ վերջ պիտի գտնեն հայ համայնքին մէջ ծագած վէճերը: Այս առթիւ նահանգապետը գովեստով խօսած է Զարեհ կաթողիկոսի մասին:

«ՊՆԱԿ ՄԸ ԿԵՐԱԿՈՒՐ»ի հանգանակութեան համար Հիւս. Ամերիկայի մեր հայրենակիցները 50ական, 25ական տոլար նուիրած են, պատասխանելով «Եփրատ»ի կոչին, փոխան Ծնունդի շնորհաւորական քարտերու: Լաւ գաղափար մը, որ կ՚արժէ ընդհանրացնել մեր միւս գաղութներուն մէջ ալ:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ կը շարունակուին Տիթրոյիթի մէջ (Մ. Նահանգներ): Դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան « Հայ Կեդրոն »ի Աղբալեան վարժարանին մէջ՝ չաբաթը երեք անգամ: Աշակերտներու թիւն է 53: Աշխատանքներ կը տարուին այս թիւը բարձրացնելու համար:

ԾՆՈՒՆԴԻ ՏՕՆԻՆ առթիւ, օտար բարձրաստիճան հիւրեր այցելած են Անթիլիասի կաթողիկոսարանը եւ Պէյրութի առաջնորդարանը: Պաշտօնական հիւրերու չարքին կը գտնուէին Լիբանանի վարչապետը, բազմաթիւ երեսփոխաններ, բոլոր քրիստոնեայ համայնքներուն կրօնապետները կամ իրենց ներկայացուցիչները, ինչպէս եւ Լիբանանի մեծ միւֆթիին ներկայացուցիչները:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ հայաշատ արուարձաններէն Քարանթինայի գաղթակայանը, որ թիթեղաշէն եւ փայտաշէն խրճիթներէ կազմուած էր, կրակի տրուեցաւ հրշէջներու եւ առողջապահականոստիկաններու կողմէ, ինչպէս հաղորդած էինք արդէն: Պէյրութի քաղաքապետութիւնը կը մտածէ նախկին ճէմփին տեղը կառուցանել գեղատեսիլ թաղամաս մը մաքուր եւ օդասուն շէնքերով, պարտէզներով, եւն.:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ կայանէն ուղերձ մը կարդաց Արսէն Ա. քահանայ Սիմէոնեանց, Ծնունդի տօնին առթիւ, խօսքն ուղղելով Խ. Միութեան մէջ ապրող Հայերուն: Արսէն քհնյ. նախապէս Մոսկուայի Հայերուն հոգեւոր հովիւն էր: 1946ին Մ. Նահանգները մեկնեցաւ Փարիզէն. այժմ Նիւ Եորքի Սբ. Լուսաւորիչ Եկեղեցիին աւագերէցն է: Իր ուղերձին մէջ ի միջի այլոց ըսաւ.— «Իրական խաղաղութիւն չի կրնար գոյութիւն ունենալ ցորչափ անազատ ազգեր կան, ցորչափ կան ժողովուրդներ, որոնց հայրենիքը շղթայակապ է: Հայ ժողովուրդն ու մեր դժբախտ հայրենիքը ստրկութեան մէջ կ՚ապրին այժմ: Բայց պէտք չէ յուսահատիլ, ուշ-կանուխ պիտի ծագի արշալոյսը»:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պիվեռի (Կարտան) Ս. Սահակ-Մեսրոպ դպրոցի վարչութիւնը, Ամանորի եւ Մանուկներու Օրուան առթիւ, դպրոցական հանդէս մը կազմակերպած էր Յունուար 6ին,, հայկ. Ծնունդի օրը: «Գեղունի» սրահը լեցուած էր կանուխէն: Հանդէսին փայլը աւելցնելու համար, ուսուցչուհի Տիկին Սոնա Թորոսեանի փափաքով ե Ֆր. Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի, Կարտանի, Հ. Բ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու արտօնութեամբ իրենց դպրոցներու կարգ մը աշակերտներն ալ կը մասնակցէին::

Պ. Սարգիսեան հանդէսը բանալով Ամանորի առթիւ մաղթանքներ ըրաւ հանդիսականներուն: Յետոյ թելադրեց բոլորին անխտիր որ իրենց զաւակները դպրոց ղրկեն: «Եթէ քիչ մը անհոգութիւնը թօթափենք, քիչ մը ճիգ եւ զուրգուրանք ունենանք, աշակերտներուն թիւը կրնայ կրկնապատկուիլ»:

Տեղի ունեցան արտասանութիւններ, խմբերգ եւ մենախօսութիւններ: Փոքրիկն Մկրտիչ Համբարձումեան (Պիվէռէն), Օր. Անուշ Մարտիրոսեան (Պուլ. Օտտօ) սահուն կերպով արտասանեցին «Հայ դպրոցը» եւ Աւ. Իսահակեանի «Հէյ ջան Հայրենիք»ը: Փոքրիկներ Ալիս Մարտիրոսեան եւ Հրանդ Պապիկեան պարեցին հայկական պարեր: Օրիորդներ Գոհարիկ Օսիկեան եւ Լուիզ Համբարձումեան կատարեցին «Բեկզատու աղջիկ» երգախաղ պարը մասնակցութեամբ աշակերտուհիներուն: Ամէնէն վերջ ներկայացուեցաւ «Տօնածառը» տաղը, մասնակցութեամբ Կարտանի Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Պուլվար Օտտոյի դպրոցներու աշակերտներուն: Գովելի էին բոլոր դերակատարները իրենց մաքուր առոգանութեամբ: Մասնաւոր գնահատանքի արժանի է ուսուցչուհի Տիկ. Սոնա Թորոսեան, որուն խղճամիտ աշխատանքին շնորհիւ փոքրիկները սկսած են բաւականին մաքուր արտասանել մայրենի բարբառը: Շիչ մը շամփայնը եւ տուփ մը անուշեղէն աճուրդի դնելով կոկիկ գումար մը գոյացաւ դպրոցին համար: Աճուրդը շահող Պ. Աբրահամ Մարտիրոսեան զայն նուիրեց դպրոցի աշակերտներուն: Այս առթիւ շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ ամէն անգամ առատաձեռնութեամբ կը մասնակցին մեր ձեռնարկներուն, Պ. Անդրանիկ Մաթոյեանին որ նուագի մասնակցութիւնը կը բերէ մեր հանդէսներուն եւ վերջապէս Հ. Յ. Դ. Կարտանի կոմիտէին որ սիրով տրամադրած է իր ակումբը սերունդին փրկութեան համար: Կաղանդ պապան մրգեղէն եւ չաքարեղէն բաժնեց բոլոր փոքրիկներուն: Հանդէսը վերջացաւ ջերմ տպաւորութեամբ:

Ն. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

— Սամուէ՛լ, նկատեց նրան հայրը մի այնպիսի ձայնով, որի մէջ լսւում էր ծնողական սրտի բոլոր զօրովը, բոլոր ջերմութիւնը, գգուշացիր, երբ վարազներին կը հանդիպես: Այստեղի վարազները սաստիկ կատաղի են:

— Կը ցանկանայի, հայր, վագրների հանդիպել, առիւծների հանդիպել, պատասխանեց Սամուէլը թախծալի ձայնով: Բայց, ափսո՛ս, որ այստեղ ո՛չ վագրներ կը պատահեն եւ ոչ առիւծներ: Կը ցանկանայի՝ գոնէ Արաքսի սոսկալի նհանգներից մէկը՝ հրէշաւոր գլուխը ջրերից վեր բարձրացնէր եւ իւր բոլոր կատաղութեամբ յարձակուէր իմ վրայ...:

Սամուէլը պարծենկոտ չէր: Այդ գիտէր հայրը: Ուրեմն ի՞նչը առիթ տուեց նրան այդ տեսակ ցնորքների մէջ ընկնել: Նախաշխըվը ծածանւած սա չատ փոքր էր մեց: Այդ տեսաւ հայրը: Ուրեմն գինին եա չէր կարող գըրգռել նրա երեւակայութիւնը: Այսու ամենայնիւ, հայրը հարցըրեց.

— Մրեւի նրա համար են այդ գեղեցիկ ցանկութիւնները, Սամուէլ, որ ցոյց տաս քո քաջութիւնը: Բայց քո քաջութիւնը, անտարակոյս, այս տեսակ ապացոյցների կարօտ չէ:

— Ոչ, հայր, դրա համար չէ: Ես հեռու եմ ամէն փառասիրութիւնից: Միայն կը ցանկանայի կռուել... ի մա՛հ կռուել...:

Հայրը սկսեց մտածել: «Նա ցանկանում է մահուան համար կռուել»...: «Ի՞նչը ձանձրացրել էր սիրելի որդու լուսապայծառ, ծաղկափթիթ կեանքը»...: Այս մտքերը սկսեցին սարսափեցնել նրան:

Հօր եւ որդու խօսակցութիւնը ընդհատեց յուշարարներից մէկի փողի ձայնը: Սամուէլը վազեց դէպի այն կողմը, որտեղից լսուեցաւ ձայնը: Նրան հետեւեցին պատանի Յուսիկը, որ զինակրի պաշտօն էր կատարում, եւ իւր ծառաներից մի քանիսը:

Ցայտնուողը Սամուէլի փափաքած որսերից եւ ոչ մէկը չէր: Ուռենիների թաւուտներից դուրս յարձակուեցաւ մի ահագին եղջերու, ծանր, բազմաճիւղ եղջիւրներով: Անփոյթ կերպով նայեց իւր շուրջը եւ, եղջիւրները դէպի քամակը դարձնելով, փորձում էր փախչել, բայց իսկոյն շները շրջապատեցին նրան: Նրանցից ոչ մէկը չէր համարձակւում մօտենալ: Սուր եղջիւրները ոչ միայն վահանի գործ էին կատարում, այլեւ աշտէի: Դէպի որ կողմը եւ դառնում էր նա, շները խմբով փախչում էին նրա առջեւից: Սամուէլը վրայ հասաւ: Եղջերուն կատաղի կերպով յարձակւում գործեց, եւ անշուշտ սուր եղջիւրներով կը թափէր իւր համարձակ ախոյեանի փորը, եթէ երիտասարդի նիզակը շեշտակի կերպով չմխուէր նրա աջ ուսի մէջ: Նիզակը խոցեց միայն, բայց մահուան չափ ազդել չկարողացաւ: Շները դարձեալ շրջապատեցին նրան: Սամուէլը կրկնեց նիզակի զարկը: Այս անգամ դիպաւ ազդրին: Եղջերուն, ոչ թէ ստացած հարուածների երկիւղից, այլ աւելի խրտչելով անակընկալ դէպքից, պատառեց շների շղթան եւ սկսեց փախչել: Սամուէլը հետամուտ եղաւ: Զարմանալի էր սրարշաւ անասունի փախուստը: Բայց նրանից ոչ սակաւ արագավազ էր եւ Սամուէլը: Վազելու սովորած էր նա սկսեալ մանկութիւնից, որ նրա կրթութեան գլխաւոր հրահանգներից մէկն էր եղած: Հայրը, իւր ուղեկիցների հետ կանգնած, անհամբերութեամբ նայում էր, որ տեսնէ, թէ ինչպէս կը վերջացնէ որդին իւր որսի հետ: Այդ միջոցին եղջերուի երկար, ճապուկ ոտները հազիւ հազ դիպչում էին գետնին, եւ իւր վազելու սաստկութեան ժամանակ՝ ահագին թռիչքներ էր գործում: Սամուէլը ետեւից անդադար նետեր էր արձակում: Նետերը թէեւ դիպչում էին, բայց, փետուրեայ դըրիչների նման, ցցուած մնում էին նրա մարմնի վրայ: Վիրաւոր անասունը շարունակում էր փախչել, իւր չաւղի վրայ թողնելով հոսուող արեան կարմիր հետքերը: Ոչ սակաւ զայրացած էին Սամուէլի ծառաները: Նրանք շների հետ վազեցին դէպի զանազան կողմեր, եւ ամէն կողմից կտրելով յամառ անասունի ճանապարհը, աշխատում էին պահել նրա առաջը, որպէսզի, մի գուցէ հասնէր կղզու ափին, եւ նետուելով գետի մէջ, լողալով անցնէր միւս կողմը: Սամուէլի ետեւից վազում էր միայն նրա զինակիրը՝ պատանի Յուսիկը:

Կ

— Տո՛ւր ինձ արկանը, դարձաւ նա դէպի պատանին, եթէ ոչ, այդ անիրաւը բոլորովին կը յոգնեցնէ ինձ:

ՐԱՖՖԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վարչութիւնները այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր վարչութիւններուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ, բացի Ավինեոնի Մուրատ եւ Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբերէն:

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ: Լոյս կը տեսնէ դալ շաբթու: Ճոխ բովանդակութեամբ.—

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Ցօղացաւի ցուհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի ժամը 15ին, Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ: Երգեր եւ արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին հայերէնի դասերը կ'աւանդուին ամէն չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8էն 9,30, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Արձանագրուելու համար դիմել Պ. Աֆրիկեանին կամ խումբին վարչութեան, ամէն չորեքշաբթի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957Ի ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու շահեկան բովանդակութեամբ:

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ:

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպազեանին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ:

Գին՝ 1200 ֆրանք:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անկենի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

●

Մանուկներու դպրոցական հանդէսը կիրակի 7 Ապրիլ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ, նախագահութեամբ Տիկն. Միութեա Որբ. Օգնե Մարմնի:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին տօնական օրերու դադարը վերջացած ըլլալով, վերաբացումը կը կատարուի Յունուար 16ի չորեքշաբթի գիշերը, նուիրուած՝ Դ. Դեմիրճեանի յիշատակին: Խօսք պիտի պիտի առնեն Արշ. Խանճեանեան, Եղիշէ Այվազեան, Զ. Որբունի եւ Հր. Բալուեան:

ASSOCIATION DES CONCERTS CHOUTEAU

(Orchestre Symphonique de Paris)

Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17·45

SALLE GAVEAU

45 Rue La Boëtie

Ցայտագիր՝ Չայքովսքի ճոնչերթօ Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻՒՍԹԱՏ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել: Գին 200 եւ 400 ֆրանք: Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՊԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 ռիւ Ռիշէ եւ Գ. Ալամեանի:

ԾԱԽՈՒ Է

ՊԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, արհեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով: Կը յարմարի նաեւ ուրիշ արհեստի կամ առեւտուրի: Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է: Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Setrak Kanayan
11, Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux
(Seine)

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

20 Յունուար, Գ. Միրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպազճեանի կտակին ժամը 11 30ին.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ժիրայր Թիւթիւնճեան (Պոլիս) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Վահրամ, հօրը անունը՝ Համբարձում, մօրը անունը՝ Բրաբիոն: Ծնած է 1920-21ին Հալէպէն: 1927-28ին Կարմիր Խաչի միջոցով ղրկուած է Ֆրանսա Յունաստանէն անցնելով, ընկերակցութեամբ քոյր Փրիստինի:

Տեղեկացնել «Յառաջ»ին: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ շըմիզիէի համար: Դիմել՝

Ets. TAVITIAN
19, Bd. St. Denis — Tél. Cen.-2285

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ԳՈՐԾ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղքատախնամի Ընկերային Օգնութեան յանձնախումբը, որ կը հետաքրքրուի գործ փնտռողներու տեղաւորման հարցով, ներկայիս առաջարկներ ունի, Սէն Թ'Ուէնի և Ալֆորվիլի ածուխի մթերանոցներուն կողմէ շօֆէօր - լիվրէօրի եւ մանէօվրի համար: Լաւ վճարում: Փափաքողները կրնան դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Խանութի մը մէջ աշխատելու համար գործաւոր մը որ արդուկ ընել գիտնայ: Նախընտրելի է որ կարէ ալ հասկնայ: Կրնայ նաեւ միայն որոշ օրեր աշխատիլ: Դիմել՝ Հ. Աբէլեան

21 ռիւ Պօէկօ, Փարիզ (20րդ)
Հեռաձայն՝ Մէնիլ 55-85

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. «ՓՈԹՈՐԻԿ» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի 17 Յունուար, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 ռիւ Պլէօ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8h30ին, Յոյներու սրահը, 65, Ռիւ Պոնֆուա: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. ուսանողական Սեւակ խումբի խորհրդակցական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, քաֆէ Ռեժան:

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր-Սերոբ Մ. Նօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլան կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ կիրակի, 3 փետրուար, ժամը 16-24
ԼԷ Ք'ԱՄՊԱՍՍԱՏԷՕՐ, 3, Ավընիւ Կապրիէլ (Շան զ'Էլիզէ)
Հռչակաւոր նուագախումբ ՌԱՄՈՆ ՄԷՆՏԻԶԱՊԱԼ
ԼՈԼԱ ՄՈՐԷՆՕ (երգ) Ա. ԱԶՆԱՒՈՒՐ (երգ)
Իրանահայ յայտնի պարուհի Լ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ պիտի պարէ հայկական, կովկասեան եւ պարսկական պարեր
Կանխաւ ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Էլիզէ 67-03: Մուտք 500 ֆրանք

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԲԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական — հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
Téléphone BAL. 31 - 21
(Métro: F. D. Roosevelt)

Հանելի մթնոլորտ

★

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

10 RUE DU CAIRE et 210 RUE SAINT DENIS — PARIS

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԹՐԻՔՕ ՇԻՆԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ,
ԱՄԷՆ ԳՈՅՆԷ ԵՒ ՏԵՍԱԿԷ, ՊԱՏՐԱՍՏ ԹՐԻՔՕՆԵՐՈՒ, ԱՅԼԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ Ե Ի ՀԱՃԵԼԻ ԳՈՅՆԵՐՈՎ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆասօնիէներ: Ներկայանալ մոտէլներով 1957ի քօլէքսիոնին համար:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ARMENIE

Հայ ֆոլքլորիք երաժշտութեան Բ. մեծադոյն սկաւառակը 30 սանթ.

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Microsillon 33 tours No. mc 20136, durée 45 minutes

VOGUE - CONTREPOINT

Կը պարունակէ 14 հայկական կտորներ (նուագախումբ — երգչախումբ — մեն երգ)
ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՊԱՐ, ԶՈՎ ԳԻՇԵՐ, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՅՆԵԼ ԵՍ, ՄՇՈՅ ՊԱՐ, ԱՐԻ՛ ՍԷՅՐԱՆ, ԼԱԼԱ ԵԱՐՍ, ԵՏ ԱՌԱՋ - ՇՈՒՇԻԿ, ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԵՐԳ, ՇՈՇՊԻ, ՄԱՐԱԼԻ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել՝ Գին՝ 2600 ֆրանք

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ 14 Rue Petit, Paris 19, (Bot. 99-22), Record Shop 36 rue de Moscou
Եկեղեցւոյ դիւանատունը Սկաւառակի վաճառատուները

Փնտռել նաեւ.— Ա. Սկաւառակ հայկ. երաժշտութեան միքրոսիոն 20·103 (16 կտոր)
Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիբի, Ատրպէյջան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Եարօ ջան, Կաքաւիկ, Արեւելեան պար, Քեզ նման, Ղայթարմա, Լէզկինքա, Կովկ. երգ:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏ. Պատարագ եւ Տաղեր, միքրոսիոն 20·114 (20 կտոր)
Ով զարմանալի, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Հայր մեր, Եղիցի: Արծաթափրութեամբ, Ով զարմանալի, Աղին ծով, Այսօր ձայնն Հայրական:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
JEUDI 17 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7784 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3595

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

(ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂԵԳԻԾԸ՝ ՉԷԶՈՔՈՒԹԻՒՆ)

Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ամերիկեան թերթի մը.

— Սուրիոյ եւ ամբողջ արաբական աշխարհին քաղաքականութիւնն է չէզոքութիւն Արեւելքի եւ Արեւմուտքի հանդէպ։ Սուրիա որեւէ դաշինք չունի Խ. Միութեան հետ եւ երբեք չուզեր համայնավար կարգուսարք մը հաստատել։ Սուրիական չէզոքութիւնը մեկուսացում չի նշանակեր, այլ ընդհակառակն ունի դրական եւ շինարար հանգամանք։

Բովանդակ աշխարհ պատերազմի մէջ պիտի խորասուզուէր եթէ Եգիպտոս, Սուրիա եւ միւս արաբ ազգերը անդամ եղած ըլլային դաշինքի մը Սուէզի տագնապին առեն եւ եթէ ըլլային մէկուն կամ միւսին հետ, փոխանակ չէզոք մնալու»։

Նախագահը յետոյ պարզելով իրերկրին դիրքը գնդ. Նասրի վաչաձեւին հանդէպ, ըսաւ թէ Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի յարաբերութիւնները կը կազմեն արաբական միութեան կարեւոր հիմքերէն մին։ Այդ միութիւնը, այսինքն համադաշնակցութիւնը արաբ ազգերուն բացայայտ նպատակն է։

Իսրայէլի զէնք ծախելով եւ նոյն օժանդակութիւնը մերժելով մեր երկրին, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները ստիպեցին Սուրիան խորհրդային զէնքեր ընդունիլ։ Այդ առեւտուրը պաշտպանողական հանգամանք ունէր եւ ննդամիտ քարոզութիւն էր ըսել թէ Սուրիա կ'ուզէ յարձակիլ Իսրայէլի վրայ։ Եթէ Մ. Նահանգները օգնութիւն առաջարկեն մեզի պիտի ընդունինք, մեր ինքնապաշտպանութեան համար։ Եւ սակայն Ասուանի ամբարտակին օրինակը չի քաջալերեր Սուրիան ամերիկեան օգնութիւն մը խնդրելու համար։

Շիւքրի Քուաթլի միեւնոյն ատեն յայտարարեց թէ իր երկիրը ցարդ ելմտական օգնութիւն չէ ստացած Խ. Միութենէն եւ հերքեց թէ խորհրդային օդանաւեր յանձնուած են Սուրիոյ։ «Ռուս մասնագէտներ չկան Սուրիոյ մէջ։ Մեր օդաչուները իրենց մարզանքի շրջանը կը կատարեն Պելժիոյ, Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ։ Մենք գիտենք որ Ֆրանսայի եւ ուրիշ մասնագէտներ, մինչեւ անգամ կամաւորներ կը գտնուին Իսրայէլի մէջ»։

Ի վերջոյ նախագահը յայտարարեց թէ որեւէ առարկութիւն պիտի չընէ եթէ իրեն հրաւէր ուղղեն Մ. Նահանգները այցելելու։ Մինչեւ այսօր այդպիսի հրաւէր ստացած չէ։ Մոսկուա կատարած այցելութեան առթիւ, Պ. Շիւքրի Քուաթլի յայտարարեց թէ Սուրիա Դամասկոս հրաւիրած չէ Խ. Միութեան վարիչները։

× Շիւքրի Քուաթլի Փաքիստան կը գտնուէր։ Պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակուեցաւ Փաքիստանի նախագահին հետ կատարուած բանակցութեանց մասին որոնք տեղի ունեցան Յունուար 7էն 10։ Զեկոյցը կ'ըսէ թէ երկու նախագահները լայնօրէն պարզեցին իրենց տեսակէտները, սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ եւ որոշեցին վիճելի խնդիրները կարգադրել արդարութեամբ։ Իրազեկ աղբիւր կը հաստատեն թէ որեւէ համաձայնութիւն կնքուած չէ։

ԵՄԷՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն Ծրարները ցրուած են երկու քաղաքներ եւ մօտ 60 քառ. մղոն հող Աւէնի շրջանին մէջ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՊԻՏԻ ԾԱԳԻ ԵԹԷ ՄԵՐԺԷՔ»

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԱՍԻՆ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս շարունակելով իր վկայութիւնը ծերակոյտի խառն յանձնաժողովին առջեւ, ազդարարեց թէ «շատ հաւանական է որ ամերիկեան զինուորները հարկադրուին կռուիլ Միջին Արեւելքի մէջ, եթէ խորհրդարանը մերժէ նախագահին ծրագիրը։

Պատասխանելով ծերակուտականի մը հարցումին, Տըլըս աւելի բացորոշ խօսեցաւ.

— Եթէ բանաձեւը քուէարկուի, քիչ հաւանականութիւն կայ որ ամերիկեան զինուորները կռուին։ Իսկ եթէ մերժուի շատ մեծ հաւանականութիւն կայ որ կռուին»։

Երկրորդ օրն էր որ յանձնաժողովը կը քննէր Այզընհաուըրի ծրագիրը։ Նախարարը միշտ կը պահանջէր կարճ կապել հարցումները, բայց յանձնաժողովին նախագահը յայտարարեց թէ նոր լուսաբանութիւններ պիտի պահանջուին յառաջիկային։ Բողոքող երեսփոխանը, որ խռպոտ ձայնով մը կը խօսէր, անգամ մը եւս խօսք առնելով յայտարարեց.

— Այնքան անհուզողի մատնուած եմ այս հարցին առթիւ որ, լեզուս գրեթէ բռնուած է, ինչպէս կը հասկնաք ձայնէս։ Ուրիշ ծերակուտականներ պահանջեցին Տըլըսէն ապացուցանել իր առջի օրուան յայտարարութիւնը թէ «համայնավարներուն սպառնալիքը Միջին Արեւելքի մէջ ամէնէն վտանգաւոր կացութիւնն է զոր կը տեսնենք վերջին տասը տարիներէն ի վեր»։ Հարցապնդողներէն մէկը դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը որեւէ փորձ չէ կատարած Անգլիան, Ֆրանսան եւ Ատլանտեանի միւս անդամները միացնելու համար իր ձեռնարկին։ Պ. Տըլըս պատասխանեց.— Եթէ Եւրոպան մաս կազմէ մեր ծրագրին, բացարձակապէս ձախողման պիտի դատապարտուի սկիզբէն իսկ։ Պիտի չյաջողի»։ Յետոյ բացատրեց թէ միտքերը գրգռուած են այդ շրջանին մէջ, «շատ մը հոսանքներ եւ հակահոսանքներ կան։ Ծայր աստիճան բարդ կացութեան մը առջեւ կը գտնուինք»։ Հարցապնդողը դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը միակողմանի կերպով կը ձեռնարկէ գործի մը ի նպաստ արեւմտեան Եւրոպայի, առանց անոր մասնակցութեան։ Պ. Տըլըս պնդեց թէ եթէ համայնավարները տիրապետեն Միջին Արեւելքի մէջ պիտի ցամքեցնեն արեւմտեան Եւրոպայի կենսական երակը։ Հարցապնդողը ուզեց իմանալ թէ ո՛ր պետութիւնները օգնութեան պիտի կանչուին, եթէ դէպքերը հարկադրեն որ Մ. Նահանգները պատերազմի բռնուին։

Նախարարը պատասխանեց.

— Եթէ պատերազմի բռնուինք կը յուսանք թէ մեզի պիտի օգնեն 42 ազգեր որոնց հետ հաւաքական ապահովութեան համաձայնութիւններ կնքած ենք։ Մեր առաջին գործը պիտի ըլլայ պատերազմի չբռնուիլ, այլ թոյլ չտալ որ միջազգային համայնավարութիւնը տիրապետէ Միջին Արեւելքի։

— Խորհրդարանը պիտի հրաւիրուի՞ պատերազմ յայտարարելու, եթէ իրական ընդհարում տեղի ունենայ Միջին Արեւելքի մէջ։

Տըլըս.— Պատերազմ կը ծագի ուրիշներու արարքներուն հետեւանքով, եւ ոչ թէ պատերազմի յայտարարութեամբ։ Եթէ ծանր թշնամութիւններ ծագին, խորհրդարանէն պիտի խնդրուի յայտարարել թէ պատերազմական վիճակ մը գոյութիւն ունի։

ԵԳԻՊՏՈՍ Կ'ԱԶԳԱՅՆԱՑՆԷ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ

Նոր սահմանադրութեան հռչակման տարեդարձին առթիւ (16 Յունուար), Եգիպտոսի կառավարութիւնը հրամայեց գործադրել չորս նոր օրէնքներ։

Այդ օրէնքներէն մին կը վերաբերի օտար դրամատուներուն, որոնք պիտի վերածուին եգիպտական անանուն ընկերութեանց, պիտի պատկանին եգիպտացիներու եւ պիտի գործեն անոնց վարչութեան տակ։ Այս լուրը հրատարակուեցաւ յանկարծ, ինչպէս Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման որոշումը։

Ուրիշ օրէնք մը կը վերաբերի օտար ապահովագրական ընկերութեանց, որոնք նոյնպէս պիտի «եգիպտացուին» յառաջիկայ հինգ տարիներու ընթացքին, իսկ ֆրանսական եւ անգլիական ընկերութիւնները պէտք է անմիջապէս ենթարկուին նոր օրէնքին։

Երրորդ օրէնք մը նոյն կարգադրութիւնները կը նախատեսէ այն բոլոր առեւտրական տուներուն համար որոնք կը բանին իբրեւ գործակալութիւնները օտար ձեռնարկներու կամ կը զբաղին ներածումով ու արտածումով։

Վերջապէս, չորրորդ օրէնք մը կը տրամադրէ կազմել պետական հաստատութիւն մը կարեւոր դամագլուխով, մասնակցելու համար երկրին տնտեսական զարգացման եւ հանրօգուտ ձեռնարկներու յառաջացնելու համար անհատական դրամագլուխները։

Աւելորդ է ըսել թէ այս օրէնքները մասնաւորապէս ուղղուած են ֆրանսական եւ անգլիական հաստատութեանց դէմ։ Երկու երկիրներուն դրամատուները արգելքի տակ առնուած էին անցեալ նոյեմբերին, Փորթ Սայիտի դէմ կատարուած յարձակումէն ետք։ Անգլիական գլխաւոր դրամատուներն են Պարքլէյը եւ Օսմանեանը։ Ֆրանսական գլխաւոր հաստատութիւնները՝ Քրետի Լիոնէ եւ Քոնթուար Նասիոնալ տ'էսքոնթ տը Փարի։

Միջին Արեւելքի գործակալութիւնը (եգիպտական) պաշտօնական աղբիւրէ մը առնելով 168 միլիոն սթերլին կը հաշուէ Եգիպտոսի թշնամի երկիրներու ստացուածքը։

× Նախագահ Նասր հրամայեց տօնական օր հռչակել Յունուար 16ը, սահմանադրութեան տարեդարձին առթիւ։

× Յորդանանի թագաւորը Արաբիա կ'երթայ այսօր, խորհրդակցելու համար Սէուտի թագաւորին հետ։ Կ'ըսուի թէ երկու վեհապետները պիտի քննեն Այզընհաուըրի ծրագիրը, ինչպէս եւ միջոցներ՝ Յորդանանի ճարելու համար 33 միլիոն տոլարի տարեկան վարկը զոր կը ստանար Անգլիայէն։

× Ամերիկեան կառավարութիւնը բացորոշապէս յայտնած է Եգիպտոսի թէ չի կրնար տնտեսական աջակցութիւն տրամադրել, եթէ Գահիրէ գործակցութեան ոգի մը ցոյց չտայ։ Փարիզի մէջ դիտել կուտան թէ Ուաշինկթըն միշտ կը մերժէ ճնշում բանեցնել Եգիպտոսի վրայ, Սուէզի վէճին կարգադրութեան համար։

ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ ինքնաշարժներու ազատութիւնը՝ նահանգէ նահանգ երթեւեկելու համար։ Պանդոկապետները կը գանգատէին թէ պիտի սնանկանան, եթէ արգելքը երկար տեւէ։

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ յեղափոխութեան վարիչներէն հինգը ձերբակալուած են, ինչպէս կը ծանուցանէ կառավարական զեկոյց մը։

ԼԵՆԻՆ-ՍԹԱԼԻՆԻ դամբարանը, որ փակուած էր անցեալ նոյեմբերին, վերաբացուեցաւ Յունուար 15ին։ Մեծ փոփոխութիւններ կատարուած չեն։

ՅՈՎՍԷՓ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Ժընեւէն հասած նամակէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ Յունուար 14ին մեռած է ընկեր Յովսէփ Թադէոսեան, որ չորս ամիսէ ի վեր կը տառապէր ծանր հիւանդութեամբ մը։

Ողբացեալ ընկերը, 84 տարեկան, անցեալ տարի Թեհրանէն փոխադրուած էր Ժընեւ, ուր կը գտնուի իր որդին։ Քանի մը տարի առաջ տօնուեցաւ իր ծննդեան 80ամեակը։ Քրիստափորի քրոջը որդին էր եւ եղբայրը Սամսոնի եւ Բաբաշայի (Լեւոն Թադէոսեան)։ Վարած է շատ մը պատասխանատու պաշտօններ։ Երկար ատեն հրատարակեց «Արփի» ամսագիրը մանկական եւ պատանեկան բաժինով մը։ Ունի ուրիշ հրատարակութիւններ ալ, — Ֆրանսական Յեղափոխութիւնը, Ժողովրդական հատոր մը՝ Յունաստանի դիցաբանութեան մասին եւն.։ Հակառակ իր յառաջացեալ տարիքին, Ժընեւի մէջ ալ կ'աշխատէր լրացնել կարգ մը երկասիրութիւններ։

Ջերմ հայրենասէր, եռանդով կը մասնակցէր հանրային գործունէութեան, իր հասուն տարիքին մէջ։

Դեռ կը խօսինք իր մասին։ Մեր խորին ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն։

× Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, ուրբաթ, 18 Յունուար։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՈՒԿԱՅ

Ազգ. Ժողովը սկսաւ քննել Եւրոպայի միացեալ շուկայի ծրագիրը, որուն կապուած են վեց երկիրներ։ Վարչապետը իրաւունք ստացաւ վստահութեան քուէ պահանջելու այս հարցի մասին, որ դարձեալ պիտի քննուի վեց պետութեանց կողմէ, այս ամսու վերջ։ Ծրագրին մասնակիցներն են Ֆրանսա, Արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Լիւքսէմպուրկ եւ Հոլանտա։ Ծրագրին հակառակ են ծայրագոյն աջն ու ծայրագոյն ձախը, այն մտավախութեամբ թէ Ֆրանսա պիտի վնասուի տնտեսապէս, մասնաւորաբար արեւմտեան Գերմանիոյ գիներու մրցակցութեան հետեւանքով։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒՐՏԸ սաստկացած է Փարիզի մէջ, երկու օրէ ի վեր։ Կը կարծուի թէ ձիւն պիտի տեւէ։ Առատ ձիւն կը տեղայ լեռնային շրջաններուն մէջ։

ՈՒՕՇԻՆԿԹԸՆԻ խորհրդային զինուորական կցորդը, գնդ. Կրիլով, արտաքսուեցաւ ամերիկեան կառավարութեան հրամանով։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Հունգարիա գնաց Լեհաստանէն։ Տնտեսական օգնութիւն պիտի խոստանայ։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ չորս իսլամ անդամները ժողովի հրաւիրուած են Յունուար 19ին, Անգարայի մէջ։ Օրակարգը գաղտնի կը պահուի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Եգիպտոսէն արտաքսուած 5000 Հրեաներուն կէսը Իսրայէլ հասած է արդէն։ Ուրիշ տասը հազար հոգի եւս իրենց բեռները կապած են։ Եգիպտոսի Հրեաներուն թիւը կը հաշուեն 25,000։ Բոլոր հաշիւները եւ ստացուածքները արգելքի տակ առնուած են եւ դրամ կը տրուի միայն անոնց որ տոմսակ մը կը գնեն երկրէն հեռանալու համար։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ զինուորները քաշուեցան էլ Արիշէն (Սինայի շրջան), քաղաքը ձգելով Ազգաժողովի զօրքին որոնք իրենց կարգին պիտի յանձնեն եգիպտական ուժերուն։ Իսրայէլ կը մերժէ պարպել Գազայի շրջանը եւ ուրիշ հողեր, պայմաններ առաջարկելով։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՔԱՐԻՒՂԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ԵՄԷՆ

●

Քարիւղի համար մղուած պատերազմին կարեւոր շրջաններէն մէկն ալ Եմէնն է, ուր Տհալայի եւ Պէյհանի էմիրութեանց մէջ բուռն կռիւներ կը մղուին անգլիական ուժերուն դէմ: Տհալան եւ Պէյհանը կը գտնուին Ադէնի արեւմտեան սահմանագծին վրայ. իսկ Ադէնի ամբողջ հողամասը դրուած է անգլիական հովանաւորութեան տակ:

Եմէնցիներու եւ անգլիական ուժերու մէջ այս կարգի բախումները սովորական երեւոյթ դարձած էին առաջին աշխարհամարտէն ի վեր. բայց այժմ բացառիկ հանգամանք կը ստանան՝ Միջին Արեւելքի մէջ տիրող քաղաքական անորոշ կացութեան պատճառով:

Արդարեւ, Եմէնի անկախ Թագաւորութիւնը, իր աշխարհագրական դիրքով, Կարմիր Ծովուն բանալին է: Երկրին մակերեսը Ֆրանսայի տարածութեան մէկ երրորդն է. իսկ հողը կը պարունակէ քարիւղի հարուստ հանքեր, որոնք առաւելաբար կը գտնուին Ադէնի սահմանագծին երկայնքը. 1918էն ի վեր այդ հողամասը կռուախնձոր դարձած է Եմէնի եւ Անգլիացիներու միջեւ:

Եմէնի նախկին Թագաւորը, իմամ Եահեա, երկրին թէ՛ միահեծան տէրն էր, թէ՛ բարձրագոյն դատաւորը եւ թէ՛ տուրքերու հաւաքիչը. պահանջած էր իր երկրին կցել Ադէնի նաւահանգստի կրօնակի ամբողջ հողամասը: Կը մերժէր նաեւ ճշդել երկու երկիրներու սահմանագիծը: 1948ին, իմամ Եահեա, որ 84 տարեկան էր, սպաննուեցաւ: Քաղաքացիական կարճ պատերազմէ մը ետք, իմամ Եահեայի զաւակը, իմամ Ահմէտ իշխանութեան գլուխ անցաւ՝ շնորհիւ անգլիական միջամտութեան: Անգլիացիները պահ մը յուսացին թէ այլեւս կացութեան տէրն են. բայց անցեալ տարի իմամ Ահմէտ 30 տարուան պայմանագիր մը ստորագրեց ամերիկեան քարիւղի ընկերութեան մը հետ, որուն իրաւասութեան սահմանները կը տարածուին Եմէնի երկու երրորդէն աւելին գրաւող տարածութեան մը վրայ:

Այդ օրէն սադրին նոր թափ ստացան անգլեւեմէնեան սահմանային միջադէպերը:

1955ին Եմէն դարձեալ գտնուեցաւ ներքին յեղափոխութեան մը վտանգին առջեւ. բայց շարժումը ձախողեցաւ շնորհիւ իմամ Ահմէտի զաւկին՝ իշխան Մուհամմէտի: Բազմաթիւ անձեր ձերբակալուեցան, 15 մահապատիժներ գործադրուեցան. մահուան դատապարտուած անձերուն մէջ կը գտնուէին իմամ Ահմէտի երկու եղբայրները:

Երկրին վեհապետը ինքզինք կը նկատէ Մարգարէէն սերած եւ չորս միլիոն բնակչութեան բացարձակ տէրն է: Ժողովուրդին մեծամասնութիւնը կ'ապրի աւելի քան համեստ պայմաններու մէջ՝ սուրճի եւ այծի մորթի արտածութեամբ:

Երկրին պաշտօնական դրամը արծաթ թալէրն է, որուն վրայ Աւստրիոյ Մարի-Թէրէզ կայսրուհիին (մեռած՝ 1780ին) դիմանկարը կայ: Զինուորները կը մերժեն տափատ հագուիլ եւ կը պտտին էնթարիով. երկրին գեղեցկուհիները իրենց մազերը կը լուան ուղտի... մէզով: Պետական գանձին հարստութի մեծագոյն աղբիւրը... Թագաւորին ուղարկուած հեռագիրներն են. ահա թէ ինչպէս: Եթէ մէկը փափաքի վեհապետին խնդիրք մը ներկայացնել, մօտաւորապէս հետեւեալ ոճով հեռագիր մը կ'ուղղէ անոր.

— Ա՛խ, ա՛խ, ա՛խ:

Թագաւորը կը ստանայ հեռագիրը. եւ նոյնքան կարճ պատասխան մը կը ղրկէ.

— Ի՞նչ, ի՞նչ, ի՞նչ:

Խնդրարկուին պատասխանը չուշանար.

— Դո՛ւն, դո՛ւն, դո՛ւն:

Արքայական երկրորդ հեռագիր մը՝

— Երեսուն, երեսուն, երեսուն:

Այս բոլորը թարգմանի՝ «Եթէ խնդիրք մը ունիս, նախ երեսուն թալէր ղրկէ, վերջը բան մը կ'ընենք...»:

Ցամենայն դէպս, արեւմտեան քաղաքականութիւնը հետզհետէ կը թափանցէ «Երջանիկ Արաբիա»էն ներս. երկրին երկու մեծ քաղաքներուն մէջ ելեկտրականութիւն հաստատուեցաւ:

Այս բոլորը, սակայն, երկրորդական արժէք ունին բաղդատելով քաղաքական եւ դիւանագիտական բարդ կացութեան հետ: Արդարեւ, առաջին անգամ ըլլալով, բանակի կանոնաւոր ուժերն ալ սկըսած են մասնակցիլ Ադէնի հողամասին վրայ կատարուած յարձակումներուն: Միւս կողմէ, լուրեր կը շրջին թէ խորհրդային կամ չեխոսլովաքիական զէնքեր հասած են Եմէն: Ահմէտ Թագաւորին զաւակը, իշխան Էլ Պատր վերջերս Մոսկուա այցելեց եւ մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ: Եմէնը որ Արաբական Դաշնակցութեան հիմնադիր անդամներէն մէկն է, այժմ կը վայելէ Մոսկուայի դիւանագիտական օգնութիւնը: Հաւանական է որ ՄԱԿի խորհրդային պատուիրակութեան օժանդակութեան ապաւինելով, Ադէնի հարցը բերէ Խորհրդաժողովին առջեւ:

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

(Մահուան յիսնօրեակին առթիւ)

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վերջերս կորսնցուցինք դժբախտ Բենիկ Միլտոնեանը: Ծնած էր 1883 Յուլիս 19ին, Երզնկայի մէջ: Իր ծնողքը Իզմիր փոխադրուած ատեն, տասնեւհինգ տարեկան էր Բենիկ եւ ընդունուեցաւ Մեսրոպեան վարժարանի վերջին դասարանը, վարժարանի տեսչութիւնը կ'ուզէր Վենետիկ ղրկել զինքը, ուսումն աւարտելու համար:

Իր երկու եղբայրներէն Կարապետը զինուորութեան ատեն սպաննուած է, իսկ Մուշեղը իր կնոջ եւ զաւակներուն հետ ջարդուած է աքսորի շրջանին: Իր յուշերուն մէջ սրտաշարժ տողերով կը նկարագրէ եղբայրներուն կորուստը, որ շատ ծանր անդրադարձում կ'ունենայ իր վրայ:

Շատ կանուխէն մտած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը: Եղած է միշտ պայքարող եւ անիրաւութեանց չհանդուրժող:

Իզմիրի մէջ բանտարկուած եւ շատ ծանր տանջանքներու ենթարկուած է:

Թուրքերը զինք Պոլիս կը ղրկեն շղթայակապ: Հոն չհասած կը յաջողի ձեռք անցնել ամբաստանագիրը: Կրած տանջանքներէն՝ ոտքերն ու մարմինը վէրքերով կը ծածկուին: Ի վերջոյ կը հասնի Հալէպ, ուր ընկերներ կը յաջողին ազատել զինքը:

Դաւաճան Արշաւիր Եսայեանէն սպառնական նամակ մը կը ստանայ, որով 10 օսմ. ոսկի կը պահանջէր: Այդ օրերուն Մարզպետ կը թելադրէ ընկերներուն իր քով ղրկել Բենիկը. բայց շատ չանցած ինք կը մեռնի:

Հետզհետէ Հալէպ կը հաւաքուին մեր դիտակից ընկերները: Բենիամին կը մտածէ թերթ հրատարակել եւ կը տեղեկանայ թէ տեղ մը արաբերէն եւ հայերէն տառեր կը գտնուին իրար խառնուած:

Ընկերներու աջակցութեամբ ձեռք կ'անցընէ տառերը եւ քանի մը գիշերներ կը լուացնեն տառերը զատելով

Իզմիրի մէջ հրատարակած է «Գոյամարտ»ը: Եղած է Ատանայի եւ Իզմիրի առաջնորդարաններու քարտուղար. վերջը՝ Սիմրէհիսարլեան–Աղնաւուրեան վաճառատան հաշուապահ:

Իզմիրեան աղէտի օրերուն ընկերներու եւ բարեկամներու թելադրանքով կը մեկնի Պոլիս:

Իր ընտանիքը Իզմիրէն Սելանիկ եւ ապա Սոֆիա տեղափոխուած ըլլալով, Պոլսէն կը հեռանայ եւ Սոֆիայի մէջ կը հանդիպի ընտանիքին: Մ. Սարեանի թելադրանքով Փարիզ կուգայ եւ քիմիական պատրաստութեանց գործարանը կը մտնէ. կը հիւանդանայ եւ սանաթօրիոմ կը ղրկուի:

Փարիզի մէջ կը մասնակցի կուսակցական աշխատանքներու: 1926ին Մարսէյլ կուգայ եւ Պալաքեան եպիսկ.ի օրով կը դառնայ Առաջնորդարանի քարտուղար: Այստեղ ալ եռանդուն կերպով կը մասնակցի կուսակցական աշխատանքներուն: Եղած է Կ. կոմիտէի անդամ: Մարսէյլի մէջ ալ քանի մը շաբաթ հրատարակած է Գոյամարտ թերթը: Այդ անունը շատ կը սիրէր եւ Մարսէյլի պատանեկան միութեան օրացոյցին «Գոյամարտ» անունը իր թելադրանքն է:

Ես զինք ճանչցայ 1928ին: Վաղեմի ծանօթի մը, հարազատի մը պէս մօտեցաւ եւ դարձանք մտերիմներ:

Ընկերասէր էր, թէեւ դիւրագրգիռ:

Ստանձնած պարտականութիւնները կը կատարէր խղճմտօրէն եւ պահանջկոտ էր բոլորին հանդէպ:

Միւս կողմէ, հիւանդութիւնը կը սանձահարէր իր եռանդը: Անդամակցած է Մշակութային միութեան, վերջերս ալ Համազգայինին:

Ունի դէզ մը ձեռագիր: Գրած է իր յուշերը եւ խնամով պահած է իր ապրած շրջաններու մեր կուսակցական կեանքին հետ կապ ունեցող կարեւոր փաստաթուղթեր:

Վերջերս կը դասաւորէր իր յուշերն ու գրութիւնները մեկենաս մը գտնելու եւ հրատարակելու ակնկալութեամբ: Դժբախտաբար անկատար մնաց իր այդ փափաքը:

Մահէն մէկ ամիս առաջ, առանձին խօսակցութեան մը ատեն, հառաչելով ըսաւ. «Հայաստանը տեսնելու արժանի չեղայ, չգիտեմ թէ մէկը պիտի գտնուի՞ որ ափ մը հող ցանէ վրաս, հայրենի հողէն»:

Պ. Փօլատեանին հետ յաջողեցանք երկու անձերէ առնել երկու ափ հող եւ իր հարազատներուն միջոցով թափել տալ թէ՛ իր կրծքին եւ թէ՛ իր դագաղին վրայ:

Կարծէք թէ կը զգար մօտալուտ մահը եւ ամէն խօսքի մէջ կը կրկնէր՝ «Եթէ ողջ մնամ...»:

Թաղումը կատարուեցաւ հանդիսաւորապէս: Ներկայ էին իր ամէնէն մոլեռանդ հակառակորդներն ալ:

ԱԶԳԻՆ

ՆՈՐ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ.— Երեւանի հիւսիսային կողմը սկսած են կառուցանել մայրաքաղաքի հիւսիսային կայարանը: Շէնքը տակաւին աւարտած չէ, բայց երկաթուղին արդէն քանի մը տասնեակ քիլոմեթր յառաջացած է դէպի հիւսիս, դէպի Սեւան: Նոր գիծը կը կտրէ Երեւանի նորաշէն Թաղամասերէն Միկոյեանի շրջանը, ուր մեծ մասով կը բնակին հայրենադարձ Հայեր: Այդ շրջանին մէջ կը գտնուին ժամացոյցի գործարանը, կահկարասիներու գործարանը, քիչ մը աւելի հեռուն, եկաթագիծերէն մէկուն վրայ կը գտնուի Աւանի աղահանքը: Այս նոր երկաթուղին կ'անցնի Խ. Աբովեանի ծննդավայր Քանաքեռէն, ուր մէջ արդէն իսկ շինուած է գիծին առաջին կայարանը՝ «Աբովեան»: Նոր գիծը կը մօտենայ Արզնի հանգստավայրին, որ համբաւաւոր է ամբողջ Խ. Միութեան մէջ: Գծին ամբողջ երկայնքը նորանոր կայարաններ եւ աւաններ կը բարձրանան. Սեւանայ լիճին մօտերը միայն ինը նոր աւաններ սկսած են շինել:

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊՐԵՑԱՆՔ...

(Հատուած մը հեղինակին յուշերէն)

●

ՊԻՐԵՃԻԿԷՆ ՀԱԼԷՊ

Այս վերջին մտածումը սարսափի մատնեց զիս:

Իզմիթի շրջաններէն երեք երիտասարդներ կային, որոնց հետ այս ուղղութեամբ կը խօսէի: Հանդիպեցայ նաեւ Բենիամին «չավուշին» որ իր կնոջ հետ էր. զինք կը ճանչնայի Իսլահիյէէն եւ հոն իր ամուսնութեան ներկայ եղած էի: Ամօրուս եւ պարզ գործաւորի հագուստով քահանայ մը պսակեց զիրենք. ձեռքին ունեցած Մաշտոցն էր միակ փաստը իր քահանայ եղած ըլլալուն:

Բենիամին չավուշը լաւ քիւրտերէն եւ արաբերէն կը խօսէր: Ցարմարագոյն անձն էր մեր ճամբուն համար: Զեմ գիտեր ինչպէս եւ ուսկից զինուորի թիկնոց մըն ալ ձեռք ձգած եւ հագած էր: Իր այդ հագուստը կարելի էր օգտագործել: Միտքըս անոր ալ պարզեցի: Կինը արդէն հիւանդոտ, երբեք պիտի չկրնար դիմանալ օդերու մօտալուտ փոփոխման: Պարզ եւ անխուսափելի վտանգ մըն էր զոր պէտք էինք կանխել, փախչելով եւ ապահով տեղ մը ապաստանելով:

Արդէն կը խօսէին շատեր թէ Հալէպի մէջ մասնաւոր աշխատանոցներ (իմալէթխանէ) բացուած են, ուր կիներ եւ էրիկմարդիկ կ'աշխատէին: Խանդավառուեցաւ եւ յայտնեց որ ինք Հալէպ գտնուած է եւ անոր ամէն կողմերը հինգ մատներուն պէս կը ճանչնայ:

Այս ծրագրով նոյն իրիկունն իսկ հինգս համաձայնեցանք փախչիլ Հալէպ:

Բենիամին չավուշը յայտնեց թէ երեք կամ առաւելն չորս օրէն կը հասնինք Հալէպ: Ցերեկները յարմար տեղեր պիտի պառկէինք, պահուէինք, եւ գիշերները պիտի քալէինք:

Բայց դժուարը այս երեք չորս օրուան ճամբու պաշարի, ուտելիքի խնդիրն էր: Այդ եւս լուծուեցաւ հետեւեալ ձեւով:

Այդ երեք տղաքը շրջակայ այգիները (3-4 ժամ հեռաւորութեամբ) պիտի երթային գիշերանց եւ խաղող պիտի գողնային ու բերէին հոս ծախելու, եւ այդ դրամը յատկացնելու իրենց ճամբու հացին, պաշարին: Խոստացան հոգալ նաեւ Չավուշին եւ իմ ալ բաժինս: Իսկ ես իմ մասիս խորհեցայ ծախել վերարկուս, որ Իզմիրէն մինչեւ հոս, ամէն ինչ էր ինծի համար, թէ վերարկու, թէ անկողին, թէ վերմակ, այս կերպով տղաքը վճռականութեան մղելու համար: Վերարկուս լաւ, հաստկեկ ապրանքէ էր եւ մեր վերակացուն կ'ուզէր: Ցաջորդ օրն իսկ վերարկուս ծախեցի 18 ղրշ.ի, որով տղոց բեռը թեթեւցաւ: Իսկ անոնք ալ, նոյն եւ յաջորդ գիշերները, համաձայն իրենց ծրագրին, խաղող բերին ու ծախեցին:

Այսպէս երրորդ օրը պատրաստ էինք:

Իրիկուան երբ արեւը մարը մտաւ, նախ Չավուշը իր կնոջ հետ հեռացաւ, որպէսզի ուշադրութիւն չգրաւենք, յետոյ մէկ առ մէկ հետեւեցանք նոյն ուղղութեան եւ հեռուն միացանք Չավուշին: Պզտիկ մեր խումբով սկսանք քալել, երբ մութը իջած էր:

Հակառակ մեր կրած զրկանքներուն, մեր կէս հիւանդ, հետեւաբար անկարող վիճակին, մեծ եռանդով կը քալէինք: Յոգնութիւն չէինք զգար:

Ճակատագիրը չէր որ մեզ կ'առաջնորդէր կամ կը վարէր այս անգամ, այլ մեր կամքը, մեր առաջադրութիւնը: Ներքին անզուսպ մղումով լարուած էինք, ժամերը կը համրէինք: Երեք օրը ի՞նչ է որ, կ'ըսէինք ու սրտապնդուած կը քալէինք:

Երեք օրէն Հալէպ պիտի ըլլայինք, եւ հոն աշխատանոցները պիտի մտնէինք: Վերջապէս քաղաք է, եկեղեցի, առաջնորդարան կայ, կը խորհէի անձնապէս. միակ փրկարար միջոցն է, միայն թէ հասնէինք...:

Այս միտքը իբրեւ նպատակ, ուժ եւ զօրութիւն կուտար մեզի:

Մութ գիշեր էր: Աստղերով կ'առաջնորդուէինք:

Երբեմն Չավուշը յանկարծ կանգ կ'առնէր, մեզի ալ ձեռքով նոյն նշանը տալով: Հեռո՛ւն ստուեր մը նկատած է: Մարդե՞ր են, մեզի պէս փախստականնե՞ր այս ժամուն, թէ գիւղացիներ...:

Քիչ մը դանդաղելէ ետք, «ծառեր են կամ թուփեր մօտակայ գիւղի մը» կ'ըսէ, ու կը սկսինք քալել:

Չավուշը մեծ հեղինակութեամբ մը կը յայտնէ թէ այս ճամբան Այնթապ կ'երթայ, իսկ աս միւսը դէպի Պապ: Արդէն՝ երկրորդ օրը Պապ պիտի ըլլայինք...:

Մենք արդէն Պապի ուղղութեամբ պիտի երթայինք:

Երբեմն շուներու հաչոցները կը լսենք: Անմիջապէս ճամբան կը փոխենք: Պէտք չէ որ գիւղի մօտերէն անցնինք, մանաւանդ գիշեր ատեն, եւ կասկածի տեղի տանք: Այսպէս երկու կամ երեք ժամը անգամ մը ուղղութիւննիս կը փոխէինք, գիւղի կոնակէն, բոլորակի անցնելով:

Լուսաստղը բաւական բարձրացած էր եւ տակաւ արշալոյսը կը ցոլցլար:

Ճանապարհէն զատուելով մինչեւ կէս ժամ կը հեռանանք եւ բաց դաշտին վրայ թումբի մը տակ կը տեղաւորուէինք:

Լեռ կամ բլուր չկար այս անապատային տարածութեան վրայ: Հազիւ երբեմն պզտիկ հողաթումբեր: Պզտիկ նախաճաշ մը չափուած, հաշուուած: Եւ մեզմէ մէկը իբրեւ հսկիչ կամ պահակ նշանակելով, մնացածներս քնանալ փորձեցինք. կէսօրին պահակը պիտի փոխուէր:

(2 - Շար.)

Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲ․— Փարիզի եկեղեցւոյ վարչական ժողովի դիւանէն ստացանք հետեւեալ զեկոյցը, Յունուար 12 թուականով․—

Փարիզի Հայց․ Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութեան վարչութիւնը իր վերջին նիստին մէջ որոշեց կազմակերպել Փարիզի մեծ սրահներէն մէկուն մէջ «Հայկական Մշակոյթին» նուիրուած համաժողովրդական մեծ հանդէս մը որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Հոկտեմբեր 19ին, այսինքն մեր Թարգմանչաց յաջորդող տօնի կիրակիին։

× Ժողովը անդրադարձաւ Ազգ․ Տան խնդրին եւ տեղեկացաւ որ չուտով պիտի գումարուի ընդհ․ ժողով, զբաղելու համար անոր վերաբերեալ խնդիրներով։

× Վարչութեան Բ․ Ատենապետ Պ․ Յակոբ Տէր Յակոբեան ժողովին ներկայացուց հետեւեալ առաջարկը․

«Յայտնի է որ Ֆրանսայի Հայ․ եկեղեցիները ենթակայ են այս միջոցիս, իբրեւ թեմ, Կաթող․ պատուիրակութեան, մինչեւ թեմական կազմակերպութեան մը իրականացումը։ Փարիզի առաջնորդութեան կապը աւելի սերտացնելու համար փարիզեան շրջաններու հայկական բարենպատակ կազմակերպութիւններու հետ, կ՚առաջարկեմ․—

«Որպէսզի այս հայկական կեդրոնը ունենայ համախումբ պատկեր մը եւ վիճակագրութիւն մը, Փարիզի եւ շրջանին մէջ գործող հանրօգուտ ազգային հաստատութիւններն ու ձեռնարկները փափաքելի է որ բարոյապէս կապ մը պահեն կեդրոնին հետ, առանց իրենց ներքին անկախութեան վնասելու։

Բազմաթիւ կազմակերպութիւններ կ՚ապրին հանրային օժանդակութեամբ եւ ժողովուրդին կատարած նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւնները անծանօթ կամ թերի կը մնան ընդհանրապէս։

Օրինակ՝ Աղքատախնամ ընկ․ը, Տիկնանց Միութեան երկու ճիւղերը, Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչ, Ուսանողաց Օգնութեան Միութիւն եւ այլ միութիւններ որ ամէն տարի պարբերաբար հանդէսներ կը սարքեն, բայց այս բոլորին արդիւնքը անծանօթ կը մնայ լայն հասարակութեան որ աղբիւրն իսկ է գանոնք սնուցանող։

Ուստի, պիտի առաջարկէի որ վարչութիւնը մասնաւոր նամակներով հրաւիրէր այս բոլոր կազմակերպութիւնները որ իրենց տարեկան գործունէութեան տեղեկագրին եւ հաշուեկշիռին մէկ պատճէնը առ ի գիտութիւն ղրկէին մեզի, որպէսզի կազմենք մեր հանրային գործունէութեան եւ զոհաբերութեան մէկ պատկեր-վիճակագիրը, պիտանի պարագաներու օգտագործելու եւ ի հարկին հրատարակելու համար, ինչ որ թէ՛ քաջալերանք մը պիտի ըլլայ իրենց եւ թէ հասարակութիւնը տեղեակ մնալով արդիւնքին, պիտի փութայ եւս առաւել օգնել եւ օժանդակել անոնց։

Այս մեր ձեռնարկը, կը կրկնեմ, բնաւ հանգամանք չունի այդ կազմակերպութեանց գործին միջամուխ ըլլալու։ Անոնք կը պահեն իրենց կանոնագրական անկախութիւնը։ Մեր նպատակն ըլլալով զուտ վիճակագրական պատկերի մը պատրաստութիւնը, ինչ որ անհրաժեշտ եւ պիտանի կը համարեմ»։

Ժողովը սկզբունքով համաձայն գտնուեցաւ այս առաջարկին։

25.000...

ԽՄԲ․— Պէյրութի մեր չէզոք պաշտօնակիցը, «Ազգ» կը գրէ այս խորագրով (11 Յունուար)․—

Ըստ «Լուսաւորչական անկախ համայնք»ի վերջին տեղեկութեանց, այդ նոր համայնքը կը հաշուէ 25,000 հետեւորդ։ Դարձեալ, նոյն աղբիւրին համաձայն, ամբողջ լիբանահայութիւնը 45,000 քաղաքացիներէ կը բաղկանայ։ Եզրակացութիւն՝ ոչ-անկախ առաքելական համայնքը (կամ Դաշնակցութիւնը) կը բաղկանայ 20,000 լիբանահայերէ։

Ուրեմն ազգին երեւելիները (հարկ կա՞յ թուելու զանոնք․ բացէք «Զարթօնք»ի կամ «Արարատ»ի որեւէ մէկ թիւը եւ չարուած պիտի գտնէք անունները), Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը՝ իր ստորաբաժանումներով (բարեսիրական, քաղաքական, կրթական, մշակութային, ընկերական, մարմնակրթական, տիկնանց եւ օրիորդաց), Հնչակեան Մայր կուսակցութիւնը, համայնավար ճակատը եւ դեռ բոլորը միացած՝ կը կազմեն 25,000 հոգի, իսկ Դաշնակցութիւնը առանձին՝ 20,000 հոգի։

Պատի՛ւ Դաշնակցութեան․ ի՛նչ պատկառելի թիւ, ի՛նչ ուժ եւ ի՛նչ կազմակերպութիւն։

Եթէ իրականութիւն են այս թիւերը, ոեւէ անկուսակցական ազգային, պիտի ուզէր անմիջապէս դաշնակցական արձանագրուիլ։

Այս պայմաններուն մէջ, անջատումի հարցն ալ նպաստաւոր պիտի ըլլար բոլորիս համար։ Անկախները պիտի գրաւէին իրենց 25,000ով, ոչ-անկախներն ալ իրենց 20,000ով։ Կը ցաւինք որ ըստ մեզի տեղեկագրուածին, անջատումի հարցը անկարելի է եւ միայն անկախներու ակնոցով կարելի կը նկատուի։ Այլապէս, թերեւս երկու համայնքներուն միջեւ բարի նախանձ մը ծագէր, մրցակցութեան ելլէին երկուքը, աւելի լաւ ընելու իրենց ճիգերով ժողովուրդին օգտակար հանդիսանալով։

Արդարեւ, Հաճըն Թաղը, ուր մեր երեւելիները թերեւս ոտք անգամ կոխած չէին եւ որուն փողոցներէն իրենց ինքնաշարժերովն իսկ անցած չէին, վերջին դէպքերով երեւելին եւ համեստին ժամադրավայրը դարձած է։ Ի՛նչ լաւ կ՚ըլլար, որ մեր երեւելիները քիչ մըն ալ կողմնակի փողոցներէն անցնէին, օրինակ, Զար Զապուխէն, Մասլախէն ու Քարանթինայէն, չփման մէջ մտնելով խեղճուկրակ պայմաններու մէջ ապրող մեր եղբայրներուն հետ։ Թերեւս այն հսկայ գումարները, որոնք հիմա կը մսխուին պարարտացնելու համար օտար փաստաբաններու քսակները ի վնաս մեր ժողովուրդին, մասամբ ի սպաս կը դրուէին այդ ամօթապարտ թաղերու վնգառնար։

Ա․ Ա․

Կ՚իմանանք, թէ վարչապետ Սամի Սոլհ խղճուկները քանդելու եւ աժանագին ժողովրդային բնակարաններ կառուցանելու ծրագիր մը կը մշակէ եւ այդ ուղղութեամբ դիմած է նաեւ մեր երեւելիներուն։ Ինչպէս ժողովուրդը կ՚ըսէ․ «Ամէն չարիքէ բարիք կը ծնի»։

Երանի թէ այս առածը իրականութիւն դառնար։

Ա․ Ա․

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԸՆԿ․ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՎԷՃԵԱՆ, որ աւելի քան տասը տարիէ ի վեր աքսորուած կը մնար Խ․ Միութեան մէջ, վերջերս արձակուած ըլլալով փոխադրուեցաւ Պուէնոս Այրէս, ուր կը գտնուին իր կինը եւ երկու զաւակները։ Վերջերս «Արմենիա» սրահին վարչութիւնը ճաշ մը կազմակերպած է ի պատիւ մեր վաստակաւոր ընկերոջ։ Ընկեր Տէվէճեանի սրահէն ներս մուտքը ողջունուած է ներկաներու ծափերով։ Յաջորդաբար խօսք առած են Կազմակերպիչ Յանձնախումբի ներկայացուցիչը, «Արմենիա»ի խմբագիրը եւ բազմաթիւ ուրիշ ընկերներ, որոնք բոլորն ալ ծանրացած են Յ. Տէվէճեանի անբասիր անցեալին վրայ՝ իբրեւ կուսակցական գործիչ, խմբագիր, գրող եւ դաստիարակ։ Ամէնէն վերջը խօսած է Յովհ․ Տէվէճեան շնորհակալութիւն յայտնելով իր մասին կատարուած արտայայտութեանց համար, ոգեւորիչ խօսքերով պատասխանած է բարեմաղթութեանց եւ ցանկութիւններուն։ Աւելցուցած է, որ միութեամբ միայն կարելի պիտի ըլլայ անվտանգ պահել մեր տարագիր բազմութիւնները՝ ներքին թէ արտաքին ճակատներու վրայ։ Միութեան ոգին նմանցուցած է միջնաբերդի մը, որուն շնորհիւ մեր ժողովուրդը, քաղաքական ներկայ խառնաշփոթ օրերուն, ապատ պիտի մնայ նոր աղէտներէ։

ՏԽՐՈՒՆԻ․— Սան Փաուլի մէջ (Պրազիլիա) մահկանացուն կնքած է Տիգրան Էչրէֆեան, մեր հաւատաւոր ու խիզախ ընկերներէն մին։ Ծնած էր Պիթլիս։

1922ին կը հաստատուի Պրազիլիա, Սան Փաուլոյէն քիչ մը հեռու անբնակ տեղ մը։ Իր ճակտին քրտինքով տուն մը կը շինէ իրեն համար։ Ապա, քանի մը անձնուէրներու հետ կը ձեռնարկէ մասնաւոր վարժարանի մը շինութեան, որ կը տեւէ մօտ չորս տարի։ Կարգ մը մարդիկ կ՚ուզեն արդելք հանդիսանալ։ Առանց յուսահատելու գաղութը պատկտել ուզողներու ոտնձգութիւններէն, 1935ին, Տ․ Էչրէֆեանի ջանքերով կը վերաբացուի «Խրիմեան» վարժարանը, որ կը շարունակուի մինչեւ այսօր։ Այժմ, Տ․ Էչրէֆեանի բնակած ամայի վայրը հայաշատ թաղ մը դարձած է։

× Դամասկոսի մէջ մահկանացուն կնքած է կաթողիկէ հայ համայնքին անդամ եւ ծանօթ բարերար Հալէպ Գուտսի։ 1952ին միանուագ 100,000 ոսկի նուիրած էր աղջկանց վարժարանի մը շինութեան համար, որուն ղեկավարութիւնը յանձնուած էր Անարատ Յղութեան Հայ Քոյրերուն։ Իբրեւ վարձատրութիւն, Վատիկանի Ս․ Աթոռը իրեն շնորհած էր Ս․ Սեղբեստրոսի Ասպետի շքանշանը եւ քանի մը ամիս առաջ ալ՝ Մեծն Գրիգորի Արժանեաց շքանշանը։

× Նիւ-Եորքի մէջ մահկանացուն կնքած է արուեստագիտուհի Տիկին Նուարդ Քէօշկերեան։ Նկարչուհի, երգչուհի եւ արեւելեան գորգերու եւ գծագրութեան մասնագէտ էր։ Մէկէ աւելի անգամներ նկարահանդէսներ տուած էր Փարիզի եւ Նիւ-Եորքի մէջ։

ՏԻԿ․ Մ․ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ շահեցաւ Կինեբու Գեղարուեստի եւ Ճարտարարուեստի 33րդ միջազգային ցուցադրութեան (Նիւ-Եորք) առաջին մրցանակը։ Զուկի փուշերով եւ արեւադարձային տերեւներով ներկայացուցած էր ամերիկահայ հարուստ ընտանիքի մը կեանքը։

ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ (Մ․ Նահանգներ) Ս․ Գրիգոր Եկեղեցւոյ սրահին մէջ հայկական նախակրթարան մը բացուած է, մանկապարտէզի բաժինով։

ՓԵՆՍԻԼՎԱՆԻՈՅ (Մ․ Նահանգներ) պետական համալսարանին թատերական բաժնին եւ Կրին Հիլս թատրոնին տնօրէն նշանակուած է Մեսրոպ Քեսթէքեան։

ՏԽՐՈՒՆԻ

Անցեալ դեկտ․ 27ին, երկարատեւ հիւանդութենէ մը ետք մեռաւ Պ․ Յարութիւն Քէչէճեան։

Հանգուցեալը, 78 տարեկան, Պոլսոյ մէջ ծանօթ էր իբրեւ պաշտօնեայ «Իւնիոն» ապահովագրական ընկերութեան եւ կը հետաքրքրուէր հանրային կեանքով։ Փարիզի մէջ ալ կ՚աշխատէր օգտակար ըլլալ եւ «Նպատակ» անուն պարբերաթերթ մը հրատարակեց մօտ մէկուկէս տարի։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ընտանեկան շրջանակի մէջ։ Մեր ցաւակցութիւնները այրի տիկին Քէչէճեանի եւ զաւակներուն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (242)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ․ ԳԻՐՔ

4․— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Արկանը փաթաթուեցաւ բազմաճիւղ եղջիւրներին եւ անցաւ նրա պարանոցով։ Այժմ ուժ էր հարկաւոր պահելու կատաղի անասունին, եթէ ոչ, նա իւր ետեւից քարշ կը տար յանդուգն արկանարկուին։ Բայց Սամուէլի բազուկների մէջ նրան զսպելու չափ զօրութիւն կար։ Նա իւր արկանով այնպէս կաշկանդեց ուժեղ անասունին, որպէս ճանճը կաշկանդւում է սարդի ոստայնի մէջ։ Այդ միջոցին վրայ հասաւ պատանի Յուսիկը եւ, նիզակը ուղղելով կամենում էր խրել նրա կողքի մէջ։ Սամուէլը արգիլեց, ասելով․

— Թող տուր, ես դրան պէտք է կենդանի տանեմ հօրս մօտ։

Հայրը տեսաւ եւ նրա սիրտը լցուեցաւ անսպառ ուրախութեամբ։ Նրա մօտ կանգնած էր Պարսից Կարէն զօրապետը։

— Ի՞նչպէս երեւաց քեզ, դարձաւ նա դէպի զօրապետը։

— Սքանչելի՛ է, պայծառ Արամազդը վկայ, սքանչելի՛ է, բացագանչեց ապշած Պարսիկը։ Գիտե՞ս, իշխան, եղջերուի որսը աւելի դժուար է, քան առիւծի կամ վագրի որսը, որովհետեւ, եղջերուն արագավազ ոտներ ունի եւ փախչում է, բայց առիւծը կամ վագրը ամօթ են համարում փախչելը, նրանք կռւում են։ Իսկ կռուողի հետ հեշտ է կռուել, կա՛մ յաղթել, կա՛մ յաղթուել։

Սամուէլը, իւր որսը ետեւից քարշ տալով, մօտեցաւ հօրը։

— Ես իմ բաժինը վերջացրի, ասաց նա քրտինքը սրբելով։ Մեր ճաշի համար այժմ բաւական խորովածացու միս ունենք։

— Մի՞թէ չե՞ս կամենում շարունակել, հարցրեց հայրը։

— Կը ցանկանայի մի փոքր հանգստանալ, այդ անիրաւը բաւական յոգնեցրեց ինձ։ — Նա ձեռքը տարաւ դէպի եղջերուն։

Ծառաները մօտեցան, տարան որսը։ Սամուէլը հօր հետ դիմեց դէպի վրանների կողմը։ Յուսիկը չբաժանուեցաւ իւր իշխանից։ Իսկ Պարսից Կարէն զօրապետը գնաց տեսնելու, թէ ինչ են անում միւս որսորդները։

Երբ հասան վրաններին, հայրը ցոյց տուեց նրանցից մէկը, ասելով․

— Մտնենք այդ վրանը, դա մեզ համար է պատրաստուած։

— Ես կը ցանկանայի մի փոքր շրջագայել կղզին եւ հիանալ նրա գեղեցկութեամբ, պատասխանեց Սամուէլը։ Այդ վրանները կատարելապէս ձանձրացրին ինձ։ Պարզ երկինքը, մետաքսեայ կանաչը եւ Արաքսի սքանչելի ափերը թողած, այժմ մինչեւ անգամ մեզ կը լինէր փակուել վրանների մէջ։

Հայրը դարձեալ նկատեց որդու մէջ մելամաղձային զրութիւն։ Ի՞նչն էր անհանգստացնում նրան։ Այդ օրուայ բոլոր պատրաստութիւնները՝ միայն նրան զբաղեցնելու եւ միայն նրան զուարճացնելու համար էին։ Իսկ որդին, կարծես, խոյս էր տալիս այդ բոլորից։ Նա որոնում էր ամայի վայրերի խուլութիւն, որ իւր սրտի հետ խօսէր, որ իւր հոգու հետ խորհրդակցէր։ Հայրը չթողեց նրան միայնակ գնալ, թէեւ Սամուէլը կը ցանկանար միայնակ լինել։ Հայրը բռնեց նրա ձեռքից, եւ երկուսը միասին սկսեցին դիմել դէպի կղզու այն կողմը, որ աւելի ազատ էր մացառներից։

Հեռուից լսելի էր լինում որսորդների փողերի ձայնը, լսելի էին լինում եւ խառնաձայն աղաղակներ։ Այդ միջոցին հայր եւ որդի հանդարտ քայլերով անցնում էին փափուկ խոտերի վրայով, որ միախառնուելով գոյնզգոյն ծաղիկների հետ, նախշուն գորգի նման՝ սփռուած էին նրանց առջեւ։ Երկար անխօս գնում էին նրանք, մինչեւ հասան կղզու ափին։ Այնտեղ մի խումբ վարսաւոր ուռենիներ հրաւիրեցին նրանց՝ իրանց ախորժելի ստուերի ներքոյ։ Հայր եւ որդի նստեցին միմեանց մօտ։ Գեղեցի՛կ էր փոքրիկ հովանոցը։ Այնտեղ ուռենիները իրանց անթափանցելի գրկում սնուցանում էին խիստ զուարթարար զովութիւն, չնայելով, որ արեգակի միջօրէական ճառագայթները արդէն սկսել էին այրել։

Հօր եւ որդու մէջ տիրում էր մի տեսակ բռնադատեալ լռութիւն։ Երկուսն էլ ցանկանում էին խօսել, բայց դժուարանում էին, թէ ի՛նչ խօսեն, թէեւ շատ բան ունէին միմեանց ասելու։ Այդ առաջին անգամն էր, որ նրանք գտնւում էին միասին, եւ այս տեսակ մեկուսացած առանձնութեան մէջ։ Իւրաքանչիւրը ցանկանում էր բաց անել իւր սիրտը։ Հայրը փափաքում էր մի առ մի բացատրել որդուն իւր բոլոր դիտաւորութիւնները, թէ ինչ նպատակ ունի նրա ապագայի մասին, կամ ո՛րպէս մտածում է տնօրինել նրա բախտաւորութիւնը։

ՐԱՖՖԻ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957Ի ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու չահեկան բովանդակութեամբ:

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ:

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպաղեանին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ:

Գին՝ 1200 ֆրանք:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ.

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ:

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Գ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Բիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Թաղհան).— Ցօղացաւի գնհերուն (Տոքթ. Թորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անկենի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

●

Մանուկներու ծպտեալ հանդէսը կիրակի 7 Ապրիլ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ, նախագահութեամբ Տիկն. Միութեան Որբ. Օգն. Մարմնի:

ԳՈՐԾ ՓՆՏՌՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղքատախնամի Ընկերային Օգնութեան յանձնախումբը, որ կը հետաքրքրուի գործ փնտռողներու տեղաւորման հարցով, ներկայիս առաջարկներ ունի, Սէն Թ'Ուէնի և Ալֆորվիլի ածուխի մթերանոցներուն կողմէ շօֆէօր - լիվրէօրի եւ մանէօվրի համար: Լաւ վճարումով: Փափաքողները կրնան դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ
ԵՒ
ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ

կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban
17 Rue d'Ulm

Métro :Cardinal Lemoine

կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

Նախագահութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութեան:

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները:

⁂

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Տիրաջան Հարեան եւ զաւակը Ժօժօ, Յարութիւն Ղազարոսեան, Աստղիկ Իսպիրեան կը ծանուցանեն մահը իրենց կնոջ, մօր եւ քրոջ

ՍՐԲՈՒՀԻ ՀԱՐԵԱՆԻ

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի ուրբաթ առտու, ժամը 10ին, Պիսեթրի հիւանդանոցի մատրան մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Հրանդ Վարդանեան եւ զաւակը՝ Գէորգ, ինչպէս եւ այլ տիկին Քնարիկ Վարդանեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց կնոջ, մօր եւ հարսին

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ժիրայր Թիւյսիւզեան (Պոլիս) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Վահրամ, հօրը անունը՝ Համբարձում, մօրը անունը՝ Բրալիոն: Ծնած է 1920-21ին Հասքէոյ: 1927-28ին Կարմիր Խաչի միջոցով ղրկուած է Ֆրանսա Յունաստանէն անցնելով, ընկերակցութեամբ քոյր Քրիստինի:

Տեղեկացնել «Յառաջ»ին: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Խանութի մը մէջ աշխատելու համար գործաւոր մը որ արդուկ ընել գիտնայ: Նախընտրելի է որ կարէ ալ հասկընայ: Կրնայ նաեւ միայն որոշ օրեր աշխատիլ: Դիմել՝ Հ. Աբէլեան

21 ռիւ Պօռէկօ, Փարիզ (20րդ)
Հեռաձայն՝ Մէնիլ 55-85

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ

Տրակինեանէն Նոր Տարուան առթիւ Օր. Աստղիկ Գասիկեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր ծնողքին՝ Տէր եւ Տիկին Գասիկեաններու:

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

Անգամ մը եւս կը խնդրենք բոլորէն որ «Յառաջ»ի չէք-փոսթալը չ'օգտագործեն թերթին հետ կապ չունեցող գումարներ ղրկելու համար:

Թերթին չպատկանող բոլոր գումարները ղրկել ՄԻԱՅՆ ՄԱՆՏԱ-ՔԱՐՏՈՎ:

ASSOCIATION DES CONCERTS
CHOUTEAU
(*Orchestre Symphonique de Paris*)

Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17·45

SALLE GAVEAU
45 Rue La Boëtie

Ցայտագիր՝ Զայքովսքի քոնչերթօ

Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻՒՍԹԱՏ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել:

Գին 200 եւ 400 ֆրանք:

Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 ռիւ Ռիշէ եւ Գ. Ադամեանի:

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

20 Յունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ,ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպագնեանի կտակին ժամը 11,30ին:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի ժամը 15ին, Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ: Երգեր եւ արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. «ՓՈԹՈՐԻԿ» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի 17 Յունուար, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 ռիւ Պլէօ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8h30ին, Յոյներու սրահը, 65, Ռիւ Պոնֆուա: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր-Սերոբ Մ. Նօթինեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլան կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վարչութիւնները այս շաբաթ ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր վարչութիւններուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ, բացի Ավինեոնի Մուրատ եւ Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբերէն:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւղերը այս երկուշաբթի օր ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժան:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին հայերէնի դասերը կ'աւանդուին ամէն չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8էն 9,30, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Արձանագրուելու համար դիմել Պ. Աֆրիկեանին կամ խումբին վարչութեան, ամէն չորեքշաբթի:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ կիրակի, 3 Փետրուար, ժամը 16-24
ԼԷ Զ'ԱՄՊԱՍԱՏԷՕՐ, 3, Ավընիւ Կապրիէլ (Շան զ'էլիզէ)

Հռչակաւոր նուագախումբ ՌԱՄՈՆ ՄԷՆՏԻԶԱՊԱԼ

ԼՈԼԱ ՄՕՐԷՆՕ (երգ) Ա. ԱԶՆԱՒՈՒՐ (երգ)

Իրանահայ յայտնի պարուհի Լ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ պիտի պարէ հայկական, կովկասեան եւ պարսկական պարեր

Կանխաւ ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Էլիզէ 67-03: Մուտք 500 ֆրանք

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
VENDREDI 18 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7785 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3596

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԼԵԿՈԾ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Զարաշուք հովեր կը սուլեն, ալիքները կը չառաչեն անընդհատ, Միջին Արեւելքի մէջ։

Հետզհետէ ձեւ ու մարմին կ՚առնէ ազդեցութեան նոր պայքարը։

Ծրագիրներ կը մշակուին։ Դիրքեր կը ճշդուին։ Ապա նաեւ մեղադրանքներ, նոյն իսկ սպառնալիքներ կը փոխանակուին։

Նորէն դէմ դիմաց կանգնած են երկու հսկաները, Մ. Նահանգներ եւ Խ. Միութիւն։

Առաջինը կը սպառնայ միջամտել զինու զօրութեամբ, եթէ երկրորդը յարձակում գործէ։

Խ. Միութիւնը, աւելի քան երբեք դիւանագէտ, կը նախընտրէ խորացնել խաղաղ թափանցումը, փոխանակ գրգռիչ ձեռնարկներ կատարելու։

Արդէն իսկ ամուր պատուանդան մը գտած է Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Հեռաւոր Եմէնի մէջ, «առեւտրական» ծառայութիւններով։ Եւ կը խոստանայ աւելին կատարել, ճեղքեր բանալով արեւմտեան ճակատին վրայ։

Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացումէն, Անգլիոյ հետ կնքուած դաշինքին խզումէն, զանգուածային արտաքսումներէն ետք, Գահիրէ վճռական հարուած մը եւս կուտայ Արեւմուտքի ազդեցութեան, «եգիպտացնելով» օտար դրամատուները, ապահովագրական ընկերութիւնները եւ առեւտրական գործակալութիւնները։

Օրէնքը մինչեւ հինգ տարի պայմանաժամ կը սահմանէ, նոր տրամադրութեանց յարմարելու համար։ Բայց «թշնամի ազգութեանց հաստատութիւնները պէտք է համակերպին անմիջապէս»։

Այս առթիւ Եգիպտոսի ելմտական նախարարը կը յայտարարէ թէ երբ արգելքի տակ առնուեցան թշնամի պետութեանց դրամատուները, ծանօթ արշաւներուն հետեւանքով, ունէին միայն երկու միլիոն ոսկի դրամագլուխ, մինչդեռ Եգիպտացիներու կողմէ աւանդ ձգուած գումարները կը հասնէին 70, երբեմն մինչեւ հարիւր միլիոնի։

Բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք պիտի առնուին, թօթափելով Արեւմուտքի քաղաքական և տնտեսական տիրապետութիւնը։

Եգիպտոսի օրինակին կը հետեւին միւս արաբական երկիրները, գլխաւորութեամբ Սուրիոյ, որ կը գտնուի քարիւղի փոխադրութեան ճամբուն վրայ։

Ինչպէս Եգիպտոսը, Սուրիան ալ իր վերազինման պակասները կը լրացնէ Խ. Միութեան կամ արբանեակներու միջոցաւ։ Կը զօրանայ արդիական սպառազինութիւններով եւ ռուս մասնագէտներու գիտելիքներով։

Լոնտոնի թերթերը վերջերս կը հաւաստէին թէ խորհրդային խարիսխի մը վերածուած է հոմէական քաղաք մը՝ Սեգաֆա, Հալէպէն 200 քիլոմեթր հեռու։

Այզընհաուըրի վարդապետութեան առթիւ կատարուած վիճաբանութիւնները կ՚ապացուցանեն թէ Մ. Նահանգները լուրջ մտահոգութեան մատնուած են, եւ բացառիկ դէպքի մը կը սպասեն, միջամտելու համար։

Անշուշտ նկատեցիք որ արտաքին նախարարը, Տըլըս, խուսափողական պատասխաններ կուտար, նեղացուցիչ հարցումներ ուղղուած ատեն։

— Եթէ նախագահին ծրագիրը քննուի, քիչ հաւանականութիւն կայ որ ամերիկեան զինուորները կռուին։ Իսկ եթէ մերժուի, շատ մեծ հաւանականութիւն կայ որ կռուին։

Մնաց որ, վիճաբանութիւնները մեծ մասով կը կատարուին դռնփակ։ Ուրեմն շատ մը գաղտնիքներ կան։

... Եղածը չի՞ բաւեր, մեր խելքը առնելու համար։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆ ՄԸ

ԴԷՊԻ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս, շարունակելով իր լսաքննութիւնները ծերակոյտի խառն յանձնաժողովին մէջ, կրկնեց թէ Մեծն Բրիտանիան, Ֆրանսան եւ Ատլանտեանի միւս դաշնակիցները չեն հրաւիրուած մասնակցելու նախագահ Այզընհաուըրի ձեռնարկին, բարոյական պատճառներով. մանաւանդ առաջին երկուքը։ Բանդէտներ հետեւեալ եզրակացութիւնը կը հանեն այս վերապահումէն.—

1. Մէկդի դրուած է 1950 մայիս 25ի յայտարարութիւնը որուն համաձայն Մ. Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա որոշած էին ներդաշնակել իրենց քաղաքականութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ։ Այդ գործակցութեան յաջորդած է ամերիկեան ղեկավարութիւնը, առանց նախնական խորհրդակցութեանց։

2. Միացեալ Ազգերը (Ազգաժողով) բացարձակ առեան մը չեն այս գործողութեան համար։ Եթէ Խ. Միութիւնը վեթօ դնէ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, Մ. Նահանգները իրենց նոր ձեռնարկը պիտի արդարացնեն ինքնապաշտպանութեան իրաւունքով, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին 51, 52 եւ 106 յօդուածներուն։

Այս առաջադրութեամբ, Մ. Նահանգները մօտերս Միջին Արեւելք պիտի ղրկեն մասնաւոր յանձնախումբ մը, գլխաւորութեամբ ընդդիմադիր երեսփոխան Ճէյմս Րիչըրտի։

Իրազեկներ գիտել կուտան թէ այս վերջինը, որ միեւնոյն երկիրները գացած էր 1954ին, մասնաւոր առաքելութեամբ, բարեացակամութեամբ տոգորուած է Նախագահ Նասրի հանդէպ եւ ապացոյց չկայ թէ փոխած է իր զգացումները։

Արդ, կ՚ըսեն Փարիզի թերթերը, Ազգաժողովը Ալժերիոյ խնդիրը պիտի քննէ ճիշդ այն պահուն երբ արաբական երկիրները կ՚այցելէ յանձնախումբ մը որուն նախագահը համակիր է գնդ. Նասրի տեսակէտներուն։ Միւս կողմէ, հաւանական է որ Իսրայէլ մեծ դժուարութեանց հանդիպի, ամերիկեան երաշխիքներ ստանալու համար իր ապահովութեան մասին։

× Ամերիկեան թերթ մը կը գրէ թէ Գահիրէի խորհրդային դեսպանը հիւլէական զէնքեր առաջարկած է Եգիպտոսի եւ միւս արաբական երկիրներուն, վնդիմանալու համար Այզընհաուըրի ծրագրին գործադրութեան։

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը լուր առած է թէ վերջերս խորհրդային նոր զէնքեր հասած են Սուրիա։ Պաշտօնատան ներկայացուցիչը ըսաւ թէ արդէն հաստատուած է որ «Միկ» օդանաւեր կան Սուրիոյ մէջ եւ թէ թռիչքներ կատարուած են Եգիպտոսի արշաւանքին ատեն։ Պաշտօնատարը պնդեց նաեւ թէ Սուրիա նոր զէնքեր կը ստանայ Խ. Միութենէն, Չեխոսլովաքիոյ միջոցաւ։

× Իրաքի Քարիւղի Ընկերութիւնը հաղորդեց Սուրիոյ կառավարութեան թէ քարիւղը նորէն կրնայ հոսիլ սուրիական նաւթուղիներէն, եօթը օրուան մէջ, եթէ կառավարութիւնը արտօնէ նորոգել քանդուած կայանները։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, տարեկան 11 միլիոն թոն քարիւղ կրնայ հոսիլ անմիջապէս, վնասուած երեք նաւթուղիներէն մէկուն միջոցաւ։ Սուրիացիները կը պնդեն թէ թոյլ պիտի չտան որ քարիւղին հոսումը վերսկսի, մինչեւ որ Իսրայէլի բոլոր ուժերը քաշուին Սինայէն եւ Կազայէն։

ԻՏԸՆԻ առողջական վիճակը ծանրացած է։

ԻՍՐԱՅԷԼԷՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

ՊԱՐՊԵԼ ՍԻՆԱՆ ԵՒ ԿԱԶԱՆ

Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը տեղեկագիր մը ուղղելով ընդհ. ժողովին, պնդեց թէ անհրաժեշտ է որ Իսրայէլ իր ուժերը քաշէ մինչեւ զինադադարով որոշուած սահմանագիծը եւ երկու կողմերը յանձն առնեն որ եւէ արշաւ չկատարել։ Այս առթիւ գիտել կուտայ թէ Իսրայէլի կառավարութիւնը Սինայի շրջանին պարպումը հաղորդած ատեն չի խօսիր Կազայի մասին որ կը գտնուէր եգիպտական շրջանին մէջ, 1949ի համաձայնութեամբ։ Եւ կ՚ըսէ.— «Անհրաժեշտ են նոր բանակցութիւններ Իսրայէլի ներկայացուցիչներուն հետ, այս կէտի մասին»։

Ընդհ. քարտուղարին տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ Ֆրանքօ-անգլիական ուժերուն պարպումը բոլորովին վերջացած է Դեկտ. 22ին եւ առկախ կը մնայ Իսրայէլի զօրքին ամբողջական պարպումը։ Կը կարծուի թէ ընդհ. ժողովը նիստ պիտի գումարէ այսօր, քննելու համար այս հարցը։

Իսրայէլի պատուիրակութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Սինայի շըրջանին ամբողջական պարպումը պիտի վերջանայ երեքշաբթի օր, բացի այն հողաշերտէն որ կ՚իշխէ Աքապայի ծոցին վըրայ։ Իսրայէլ կ՚ուզէ պահել նաեւ Կազայի շրջանը։ Պատուիրակութիւնը տրամադիր է բանակցելու այս երկու խնդիրներու մասին։

Ազգաժողովի ուժերուն հրամանատարը պիտի խորհրդակցի Իսրայէլի հրամանատարին հետ, վէճը լուծելու համար։

ԵՄԷՆ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

Եմէնի կառավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց որ կ՚ըսէ թէ Ատէնի բրիտանական ուժերը բուռն արշաւանք մը կատարեցին Հարիպ քաղաքին վրայ, օդանաւերու աջակցութեամբ։ Զեկոյցին համաձայն, երկու օր տեւած են արշաւանքին պատրաստութիւնները։ Ատէնէն կը հաղորդեն թէ անգլիական ուժերը եւ ընիկ զինուորները եա մղեցին Եմէնի զօրքը որ երկու դիրքեր գրաւած էր Ատէնի մէջ։ Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն գերման մասնագէտներ հասած են Եմէն, զինուորները մարզելու եւ ռուսական զէնքերու գործածութիւնը սորվեցնելու համար։ Եմէնի կառավարութիւնը կը գանգատի թէ օդարշաւներ կը կատարուին երեք մեծ քաղաքներու, ինչպէս Քաթապայի գիւղերուն վրայ։ Կ՚ըսէ նաեւ թէ դաւ մը սարքուած է աշխարհակալներու կողմէ, աջակցութեամբ Իսրայէլի, խախտելու համար Եմէնի եւ ուրիշ բարեկամ երկրի մը դերիշխանութիւնը։

Գահիրէի եմէնեան դեսպանը կ՚ըսէ թէ 6000 Եգիպտացիներ կամաւոր արձանագրուած են, Եմէն երթալու եւ Անգլիացիներուն դէմ կռուելու համար։ Այս յայտարարութիւնն ըրաւ խորհրդային դեսպանին հետ տեսակցելէ ետք։ Երբ հարցուցին թէ դեսպանը ռուս կամաւորներ առաջարկա՞ծ է, պատասխանեց թէ Եմէն պիտի օգտուի արաբական քոյր երկիրներու բնակիչներուն աջակցութենէն։

× Երէկ Գահիրէ հասած պիտի ըլլային Արաբիոյ եւ Յորդանանի թագաւորները, խորհրդակցելու համար նախագահ Նասրի հետ։ Ներկայ պիտի ըլլան նաեւ Սուրիոյ վարչապետը եւ ուրիշ վարիչներ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը ներկայացուց զինուորական ելմտացոյցը, որ յաւելում կը ցուցնէ անցեալ տարուան վրայ։ Տուրքերու կրճատում չի նախատեսեր։ Նախագահը այս առթիւ ալ կը յիշեցնէ կարգ մը սկզբունքներ.— խաղաղութիւն, արդարութիւն եւ ազատութիւն. հզօր ուժեր՝ պարտութեան մատնելու համար նախայարձակը եւն.։

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը Հռոմ գնաց, կարգ մը բանակցութիւններ կատարելու համար միացեալ Եւրոպայի եւ հաւաքական շուկայի կազմակերպութեան մասին։ Անգլիա տրամադիր չէ ամբողջովին մխրճուելու այս ծրագրին մէջ, որ կը ձգտի Միացեալ Նահանգներու վերածել Եւրոպան։

× Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Փինօ, որ Մ. Նահանգները կը գտնուէր, վերադարձին յայտարարեց թէ բարեկամական եւ արդիւնաւոր խօսակցութիւններ ունեցաւ Պ. Տըլըսի հետ, Ալժերիոյ մասին։ Այս առթիւ կրկնեց թէ Ֆրանսա վճռած է մերժել Ազգաժողովին իրաւասութիւնը Ալժերիոյ հարցին մէջ։

× Փարիզի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը յայտարարեն թէ կառավարութիւնը պիտի չընդունի Եգիպտոսի օտար դրամատուներուն եւ ապահովագրական ընկերութեանց ազգայնացումը, որ բացարձակապէս կը հակառակ Ժընեւի 1949ի պայմանագրին. մանաւանդ որ երբեք պատերազմի յայտարարութիւն չէ եղած Եգիպտոսի դէմ, այլ միայն ոստիկանական գործողութիւն մը կատարուած է։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ մեծ յուզում կը տիրէ, Չինաստանի վարչապետին այցելութեան առթիւ։ Օդակայանը պաշտպանուած էր ռուս զինուորներու կողմէ։ Կը վախցուի որ ընդհ. գործադուլ յայտարարուի։ Զինուորական ատեանը կը շարունակէ ծանր պատիժներու դատապարտել ապստամբութեան մասնակիցները։ Չինաստանի վարչապետը տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «Հունգարիոյ ժողովուրդը կրնայ իր ճամբան ընտրել, պայմանաւ որ ընկերվարութեան առաջնորդէ»։

ԹՈՍՔԱՆԻՆԻ, աշխարհահռչակ նուագապետը, մեռաւ Նիւ Եորքի մէջ։ Սրտի տագնապ մը ունեցած էր քնացած ատեն։ 89 տարեկան էր։ Առանձին պիտի խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ եւ Չինաստանի վարչապետներուն վերջին տեսակցութեան առթիւ յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ որ կ՚ըսէ թէ «Ընկերվարութեան հաստատկաց գաղափարը սերտօրէն իրարու կը կապէ Խ. Միութիւնը, չինական հանրապետութիւնը, Լեհաստանը եւ միւս ընկերվարական երկիրները։ Մարքս-լենինեան հիմնական սկզբունքները պէտք է գործադրուին նկատի առնելով իւրաքանչիւր երկրի որոշ պայմանները»։ Երկու կառավարութիւնները հակառակ են աշխարհակալ ուժերու միջամտութեան Հունգարիոյ ներքին գործերուն մէջ» եւն.։

ՊԱՐՍԵԼՈՆԱՅԻ (Սպանիա) հանրակառքերը չեն բանիր երեք օրէ ի վեր։ Ցխուն ուսանողներ ձերբակալուեցան եւ համալսարանը փակուեցաւ։

ՁԻՒՆԸ ԵՒ ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐԸ մեծ աւերներ կը գործեն Իտալիոյ մէջ, դժուարացնելով հաղորդակցութիւնները։ Փարիզեան շրջանն ալ կը նեղուի արտակարգ ցուրտէն։ Ջերմաչափը իջած է մինչեւ հինգ աստիճան։

ՌՈՒՄԲԵՐ ՊԱՅԹԵՑԱՆ Ալժէի մէջ, զօր. Սալանի բնակատեղին։ Սպաննուեցաւ զօրավարին դիւանապետը, հրամանատար Ռոտիէ։ Ահաբեկիչները փախան.— Առջի օր խոլամական թաղամասին մէջ կատարուած խուզարկութեանց ատեն ձերբակալուեցան 500 կասկածելիներ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ եգիպտական դեսպանը, Թեվֆիք Քաթանի, որ եա կանչուած էր, անհետացած է։ Դեսպանը հակառակ էր

(Շար.ը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՅՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԱՂՋԻԿԸ ԵՒ ԱԽԹԱՄԱՐ

●

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ — ԳԵՂԱՆԻ ԱՂՋԿԱՆ ՄԱԶԵՐԸ ԿԸ ԿԱՌՉԻՆ ԱՐՏԱՄԵՏԻ ԺԱՅՌԵՐՈՒՆ — ՀԱԶԱՐՈՒՄԷԿ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ ԱԽԹԱՄԱՐԻ ՄԱՍԻՆ — ՀԱՐՍՆՔԱՐ

ԽՄԲ. — Պոլսոյ «Հաֆթա» շաբաթաթերթին աշխատակիցներէն Ջահիր Կիւվէմլի յօդուածաշարք մը կը հրատարակէ, հետեւեալ խորագրով. — «Հինգ հազար քիլոմեթր զբօսանքի շրջաններուն մէջ»: Այս առթիւ տեղեկութիւններ տալով պատմական Վանի եւ իր առասպելներուն մասին, կը պատմէ Հայոց թագաւորին, Վանի գեղեցիկ իշխանուհիին եւ Հարսնքարի առասպելը, որուն մասին յաճախ գրած է մեր աշխատակիցը, Սօսվանի. —

Ատենօք, դարեր առաջ, Վանայ մէջ կար ու չկար Հայոց Թագաւոր մը կար: Այս Թագաւորը ունէր աղջիկ մը, այնքան գեղեցիկ, այնքան աղուոր, որ նայողը անգամ մըն ալ կ'ուզէր նայիլ, ամբողջ աշխարհի վրայ մէկ հատիկ էր իր աննման գեղեցկութեամբ:

Այն ատեն, Վանի մերձակայ Արտամետի լեռները ամբողջ ծածկուած էին եղեր Հայերու տուներով, սարերը, հովիտները բոլոր Հայեր կը բնակին եղեր: Արտամետ, որ դոհարն է Վանայ լճին, անդամ մը եւս գեղեցիկ է եղեր իր ճեփճերմակ տուներով, լեռները, ժայռերը չէին տեսնուիր եղեր այդ ձիւնասպիտակ տուներէն: Այսօր անգամ անոնց փլատակները, հիմերը կը տեսնուին տակաւին, եւ մեզ կը մղեն երեւակայել Արտամետի երբեմնի ականախտիղ գեղեցկութիւնը: Մանաւանդ՝ Թագաւորին պալատը, հիանալի է եղեր, երկյարկանի, աշտարակաւոր դղեակ մը, ապարանք մը...

Օր մը, գեղեցիկ ու վայելուչ ձիաւոր մը կուգայ հեռուներէն, լճափէն, կուգայ, կ'անցնի, կը հիանայ տեսարանին գեղեցկութեան, կ'"ըսէ, այս ի՜նչ գեղեցիկ տեղ է, ի՜նչ գեղեցիկ աշխարհ, զքանչացած կը դիտէ իր չուրջ բոլորը, կը նայի շէնքերուն, բերդերուն, տուներու պատուհաններուն, պատուհանին առջեւ կը տեսնէ Թագաւորին աղջիկը, կայծակնահար կ'ըլլայ կը սիրահարի:

Իշխանուհին ալ կը տեսնէ գեղեցիկ եւ վայելուչ ձիաւորը, ան ալ կը սիրահարի իր կարգին, աչքը քուն չի մտներ, որ ախ կը քաշէ կը հառաչէ, հառաչը լեռներէն կը լսուի, լեռները կը հառաչեն աղջկան հետ, աղջիկը բռնս, չուտեր, չի խմեր, մոմի պէս կը հալի, դերձանի պէս կը բարակնայ, անկողին կ'իյնայ:

Ձիաւոր պէկը իր մարդիկը կ'առնէ կուգայ, վրան կը լարէ Արտամետի մօտ, լուր կը թողու աղջկան որ կ'ելլէ կ'ողջնայ, կը խենթենայ, կը ժողվէ ինչ ունի չունի, կը փախչի տունէն գիշերով, կ'իյնայ ճամբայ, կ'անցնի բերդին դռնէն գաղտագողի, կը չտապէ դէպի լեռները, ժայռերը, կ'ուզէ անցնիլ անկէ, որպէսզի ոտքերուն հետքերը չտեսնեն լճափի աւազներուն վրայ, կ'ուզէ անցնիլ լեռները, լեռներէ ալ անդին, հասնելու, միանալու իր սիրականին:

Բայց սեւամօրուս եւ արծուաքիթ Թագաւորը չի քնանար, արթուն է եւ կը հետեւի անոր, կը տեսնէ փախուստը բերդէն, կը քաշուի իր սենեակը, կը սկսի կախարդանքի...

Եւ ճիշդ այն ատեն, երբ գեղեցիկ իշխանուհին կ'"անցնէր երկու ժայռերու առանքէն, իր երկար վարսերուն հիւսկերը կը պլլուին եկու կողմի ժայռերուն, աղջիկը քանի կը քաշէ վարսերը ալ աւելի կը փաթթուին, հանգոյց կ'ըլլան, այնպէս իրար կ'անցնին, որ սատանան իսկ չի կրնար քակել, դանակ չկայ որ աղջիկը մազերը տակէն կտրէ, ձգէ աղատի, ճար չկայ, ճարակ չկայ, կը մտածէ ինչ ընէ, ինչպէս ընէ, ընելիք չկայ, սիրոյ կրակը ինկեր է ներսիդին անգամ մը, ճիգ կ'ընէ փրկուելու համար, ի զուր, ճիգ մըն ալ կ'ընէ, ճիգ մըն ալ, եւ յանկարծ հանգոյցը կը քակուի, սակայն աղջիկը այնքան ուժգին կը քաշէ մազերը, որ անոնք տեղ կ'րնեն ժայռերուն վրայ, իսկ ինք այդ ուժգնութենէն կ'երթայ լիճը կ'իյնայ, արիւնը կարմիրի կը ներկէ լիճին ջուրերը, աղջիկը կը կորսուի կ'անհետի:

Պէկը կը սպասէ երկար, կը սպասէ սրտադողով, մտահոգ, ի զուր, կը նայի, ըլլալիք չէ, կը թամբէ ձին, կ'իյնայ ճամբայ, կը հասնի լերան կողին եւ կուգայ սեւ ժայռերուն առջեւ, ի՜նչ տեսնէ, աղջկան մազերը ժայռերուն են կառչեր, աղջիկը չկայ, լիճը կարմիր է: Քարսիրտ պէկը չի դիմանար, կը նստի քարի մը գլուխը, կը սկսի լալ, կուլայ հա կուլայ, մարդիկ երդ կը յօրինեն իր վրայ.

Արտամետ վանի կը նայի,
Շամիրամ մէջէն կը հոսի,
Այնպէս եար մը սիրեր եմ,
Եկողն առոր կը նայի:

Այդ օրէն ասդին, Վանայ աղջկանց ուխտավայրն է եղած «Հարսնքար»ը, ով որ այդ հիւսկէններուն վրայ պտտցնէ իր մատները, ամուրի է՝ կ'ամուսնանայ, թէ մարդ ունի պանդուխտ՝ կուգայ, կը դառնայ, կարօտը կ'առնէ...

Վանայ լճին ափերը լեցուն են այսպիսի անհամար առասպելներով: Եւ ահա Ախթամարի կղզին:

Ախթամարի կղզին պզտիկ տեղ մըն էր լճափէն ոչ շատ հեռու: Հինուց նաւակ մը կայ որ ճամբորդները հոն կը փոխադրէ: Սակայն այսօր այլեւս անօգտագործելի դարձած է ան, այնքան որ հին է ու քրքռած: Զբօսաշրջիկային վայր մըն է Ախթամար, ուր ամայութիւնն է որ կը տիրէ օրուան գրեթէ բոլոր ժամերուն: Հազուագիւտ է Ախթամարի պէս տեղ մը զբօսաշրջիկային տեսակէտով, մանաւանդ որ օդանաւ ալ կը բանի մինչեւ Վան եւ անհամար զբօսաշրջիկներ կրնան խուժել հոն, ուր պիտի գտնեն շատ գեղեցիկ ու հրապուրիչ կղզի մը, ամէն տեսակէտով: (Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՂԱՆԴԸ «ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ»ԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

●

Ազգատախնամի վարչութիւնը այս տարի ալ Նոր Տարուան եւ Ծնունդի տօներուն առթիւ կազմակերպած էր հանդէս մը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 13ի կիրակի օրը:

Առաջին հաւաքոյթը կատարուեցաւ Անթիլի: Ներկայ էին Ազգատախնամի վարչութեան անդամները, որոնք նախ պատըսպարեալներուն հացումներ ուղղելով հետաքրքրուեցան անոնց վիճակով, գիտնալու համար թէ ի՛նչպէս անցուցած էին 1956ը: Ունէի՞ն դժգոհութեան հիմնական պատճառներ: Իւրաքանչիւրը արտայայտուեցաւ իր ըմբռնած կերպով եւ առանց բացառութեան բոլորն ալ գոհունակութիւն յայտնեցին: Այլեւս բնակլացած էին մթնոլորտին:

Հաստատութեան տեսչուհին Տիկ. Նարլեան լրացուցիչ տեղեկութիւններ տալով, ինք ալ գոհ կ'երեւէր ընդհ. ներդաշնակութենէն: Աչքի կը զարնէին հաստատութեան կարգապահութիւնը եւ մաքրութիւնը: Քիչ վերջ, հիւրերը եւ տնեցիները հաւաքուեցան մեծ սրահին մէջ ու հանդէսին բացումը կատարուեցաւ հայկական երգով մը, երգապնակի վրայ: Յետոյ, վարչութեան կողմէ Պ. Ն. Յովհաննէսեան Նոր Տարին շնորհաւորելով, սրտագին մաղթանք ըրաւ ներկաներուն առողջութեան եւ արեւշատութեան համար: Խօսքն ուղղելով մեր տարեց հայրենակիցներուն, ըսաւ. — «Եթէ ձեր մէջ կան անհատներ, որոնք որեւէ դժգոհութիւն մը ունին, առանց քաշուելու պէտք է յայտնեն մեզի եւ մենք պատրաստ ենք իրենց գոհացում տալու: Ազգատախնամի վարչութիւնը ամէն ջանք ի գործ կը դնէ, որպէսզի ձեզի շնորհուած հանգըստաւէտ պայմաններէն լիովին օգտուիք»:

«Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան» կողմէ գումար մը ղրկուած ըլլալով, գոյ պահարաններու մէջ յատկացումներ եղան ամէնուն, ինչպէս նաեւ վարչութեան կողմէ ալ մասնաւորաբար պատբա[illegible] նուէրներ բաշխուեցան իբրեւ կաղանդչէք: Հրապարակաւ սրտագին շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ Կիւլպէնկեան ընտանիքի եւ համանուն հիմնարկութեան:

Ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ, համակրելի երգչուհին Օր. Տիրատուրեան հայկական երգերով աւելի ոգեւորեց հանդէսը Կ'արժէր տեսնել մեր սիրելի ծերունիներուն ուրախութիւնը: Կ'ուզէինք երկարել սոյն տաքուկ հաւաքոյթը, բայց ճաշի ժամը եկած ըլլալով, ստիպուեցանք մեկնիլ, հանդէսը շարունակելու համար Մոնմորանսիի Տան մէջ:

Երբ վարչութեան անդամները հոն հասան իրենց հիւրերով, ժամը մէկն էր եւ «տնեցիները» դեռ ճաշի վրայ էին: Տեսչութիւնը ամէն ջանք թափած էր կարգապահ մթնոլորտ մը ստեղծելու համար: Մեծ սրահը կոկիկ մը կահաւորուած ու Կաղանդի ծառով մըն ալ գեղեցկացած էր: Սեղաններուն վրայ զետեղուած էին թարմ պտուղներ եւ Կաղանդի յատուկ մրգեղէններ: Իսկ օրհնուած «պէօրէք»ն ու աւանդական անուշ-ապուրը կը գրտնուէին առաջին գծի վրայ:

Իւրաքանչիւրին դէմքին վրայ կը նըշմարուէին յուզումի եւ ուրախութեան արտայայտութիւններ:

Այստեղ եւս հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Օր. Տիրատուրեանի երգով, որ խանդավառեց ներկաները: Ապա, կրկին խօսք առնելով Պ. Ն. Յովհաննէսեան բոլորին առողջութիւն եւ բարօրութիւն մաղթեց յանուն Ազգատախնամի վարչութեան:

Հրապարակաւ յայտարարուեցաւ «Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան» նուէրը, ջերմ ծափերու մէջ: Եւ նոյն ոգեւորութեան մէջ կատարուեցաւ նուէրներու բաշխումը: Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ սիրելի ծերունիներէն շատեր երգեցին եւ ոմանք ալ սրտաբուխ խօսքեր ուղղեցին ամէն անոնց՝ որ կը հետաքրքրուէին իրենց վիճակով: «Հալալ ապրի եւ յաւիտեան օրհնեալ ըլլայ մեր սիրելի Ազգը», կը մրմնջէր անդիէն ծերունի մը: Երրորդ մըն ալ ջերմ շնորհակալութիւններ կը յայտնէր ասպետական Ֆրանսայի եւ անոր ազնիւ ժողովուրդին «ընդ միշտ երախտապարտ ենք» գոչելով: Մինչ հանդէսը կը շարունակուէր, ներկաները կը հիւրասիրուէին թէյով, պէս-պէս ուտելիքներով, կարկանդակով ու մրգեղէններով:

Օր. Տիրատուրեան աւելի ոգեւորեց մթնոլորտը նոր երգերով:

Հանգստեան Տան տնօրէնը Պ. Թորոսեան խօսք առնելով ըսաւ. — «Մենք այստեղ հարիւր հոգինոց մեծ ընտանիք մըն ենք: Ես կարելին կ'ընեմ որ ամէն ինչ լաւ ընթանայ ձեզ բոլորդ գոհ ձգելու համար. բայց, սիրելի քոյրեր ու եղբայրներ, գործը ինձմով չի վերջանար. դուք ալ ձեր կարգին պէտք է կատարէք ձեր պարտականութիւնը: Նախ անհրաժեշտ է իրարու հանդէպ փոխադարձ յարգանք, երկրորդ՝ հոգածութիւն այս Տան մաքրութեան եւ հնազանդութիւն կարգ կանոնին, անոր ընդհ. ներդաշնակութիւնը չխանգարելու համար: Ամէն պարագայի մէջ, անցեալ տարուան համար գոհունակութիւնս կը յայտնեմ եւ կը փափաքիմ որ այսպէս ալ շարունակուի»:

Առաջին անգամ այցելող հիւրերէն ոմանք խօսք առին եւ իրենց ջերմ գնահատանքն յայտնեցին ամէն արդիական յարմարութիւններով օժտուած հայկական այս Տան մասին:

Մինչ տաք խօսակցութիւնները կը շարունակուէին, յանկարծ լռութիւն մը տիրեց: Հիւանդապահուհի Տիկ. Թօսպաթի առաջնորդութեամբ մեզի կը ներկայացընէին երիցագոյն անդամը, որ 97 տարեկան Տիկին մըն է եւ որուն ներկայութիւնը ծափերու արժանացաւ:

Ուշ ատեն հրաժեշտ առինք բոլորէն, ուրախ օր մը անցուցած ըլլալու գոհունակութեամբ:

ԱՅՑԵԼՈՒ ՄԸ

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊՐԵՑԱՆՔ...

(Հատուած մը հեղինակին յուշերէն)

●

ՊԻՐԵՃԻԿԷՆ ՀԱԼԷՊ

Կէս քուն կէս արթուն, մայրամուտին հասանք, ու պատրաստուեցանք մեկնելու: Բարեբախտաբար ամբողջ օրուան ընթացքին ոչ ոք չէ անցած այդ վայրերէն, ինչ որ ապահովիչ էր:

Հեռո՜ւն, հորիզոնին գիւղ մը քանի մը ծառերու կուչտին, ուրիշ ոչինչ:

Մեկնելէ առաջ տղաքը առաջարկեցին աղօթել ու ապա մեկնիլ:

Եւ աղօթեցինք: «Հայր մեր»ով սկսանք եւ ինչ աղօթք որ մեր մանկութեան սորված էինք ըսինք ու «Տէր ողորմեա»ով վերջացուցինք:

Իրաւամբ, ինչքա՜ն հոգեպարար է հաւատքը եւ թէ ի՛նչ լաւ է հաւատալը:

Հաւատալ Ամենակարողի մը, որ չարը պատուհասէ, արդարը վարձատրէ...

Այսպէս է որ, մարդիկ իրենց դժբախտութեան, տկարութեան մէջ, երբ ա՛լ ուրիշ միջոց, ուրիշ հնարք չունին, ներքին բնազդով կ'ապաւինին այդ անծանօթ ուժին, կը վստահին անոր ամենակարողութեան ու կը սպասեն անոր տնօրինութեան...

Մութը իջած է, եւ մեր չավուշը անգամ մը ձախ անգամ մը աջ դիտելէ եւ աստղերու ուղղութիւնն ալ ճշդելէ վերջ կ'իյնանք ճամբայ:

Կը քալենք, ճամբան երկուքի կը բաժնուի: Չավուշը կը ծռի, ափ մը հող մէկէն կ'առնէ կը շփէ, յետոյ երկրորդէն՝ ու կը յայտարարէ թէ առաջինը գիւղի ճամբայ է, իսկ երկրորդը քաղաքի: Կ'առնենք քաղաքինը:

Մութին մէջ հեռուն՝ աստղերու լոյսին տակ ստուեր մը, ամպի պէս. Չավուշը յանկարծ, — Ահա՛ Պապի Ղալէնի բլուրը, եկանք տղաք: Պապէն Հալէպ բան մը չէ: Եւ կ'ուղղուինք դէպի երեւցած բլուրը: Այս ուղղութիւնը բլուրն է: Արեւմուտքի տեղ դէպի հիւսիս կը քալէինք: Դժբախտաբար երեւցածը Պապի բլուրը չէր: Ու այսպէս անապատին մէջ երեւցած ամէն բլուր (եւ ամէն գիւղ իր կուշտին բլուր մը ունէր) իբրեւ Պապի բլուրը կարծելով սկսանք թափառիլ, իրար խաչաձեւող ուղղութիւններով...:

Երկրորդ, երրորդ օրը, պահեստի պաշարը հատած էր: Անօթի էինք եւ ծարաւ:

Գիտէ՞ք ինչ ըսել է անօթի ըլլալ, ծարաւ ըլլալ եւ այդ վիճակին մէջ ստիպուիլ նաեւ քալել անընդհատ: Քալել միշտ վարանումով, վախով, զգուշութեամբ... Եւ այս ամէնուն վրայ քալել առանց գիտնալու ո՛ւր ըլլալդ եւ ո՛ւր հասնիլդ...

Նոյն արարողութիւնը լման հինգ գիշերներ:

Աս գիւղի ճամբայ է, աս քաղաքի. հոս չուները կը հաչեն՝ գիւղի մօտ ենք. հոն ստուեր մը կայ. ան միւսը Պապի Ղալէն է: Այսպէս քաշն ի քաշ կը քալէինք: Ցերեկները յարմար առիթ կը գտնէինք արտերու մէջ թափուած՝ գարի, եւն. հաւաքելու եւ ծամելու: Այդպէս մենք մեզ կը խաբէինք...

Անօթութեան վարժուած էինք, բայց ծարաւը անտանելի կերպով կը տանջէր մեզ: Երկու շիշեր ունէինք, ջուրի պահեստի համար: Բայց ի՛նչ կ'արժէ վեց հոգիի համար, երբ մանաւանդ դժուար կը հանդիպէինք ջուրի, քանի որ գիւղերու մօտենալ չէինք ուզեր:

Հինգերորդ օրուան արշալոյսին, արդէն բաժակը յորդած էր, ինչ ընելնիս չէինք գիտեր: Չավուշը ինքն ալ առաջին օրերու իր բանգիտութիւնը ծալլած էր ու իմ դիտողութիւններուս կը հանդուրժէր:

Զգուշացի որ այդ ցերեկուան համար թաքստոց փնտռէ:

Պիտի երթանք, ըսի, մինչեւ առաջին հանդիպած գիւղը, եւ հոն պիտի հարցնենք թէ ո՞ւր ենք եւ ո՞ր ուղղութեամբ պէտք է երթանք, ուրիշ հնար, ուրիշ ելք չկայ: Տղաքը իրաւունք տուին ինծի եւ չավուշը գլուխ կախ՝ կնոջ ձեռքէն բռնած հետեւեցաւ մեզի:

Արեւը դեռ նոր սկսած էր բարձրանալ ու մենք պզտիկ բարձրութեան մը վրայ էինք, ուրկէ վար՝ հեռուն կ'երեւէին ուռիի եւ բարտիի ծառեր, ինչ որ կ'ապացուցանէր թէ ջրարբի շրջան մըն էր եւ գիւղ, բնակութիւն պիտի ըլլար հոն: Քիչ մը եւս եւ ահա վարը մեր առջեւ, բաց դաշտին՝ հնձուած դեղին արտեր ու նանչ կանաչ կորեկի արտ մը, եւ մէկը որ բահը ձեռքին կը ջրէր զայն: Անդին, քիչ հեռու մեր տեսած ծառերու խումբը:

Պարտադրեցի չավուշին որ ջուրի շիշերը առնէ եւ երթայ այդ գիւղացիին, որ կամ արաբ պիտի ըլլար կամ քիւրտ. «Թէ՛ արաբերէն գիտես, թէ քրտերէն, ըսի: Արտ կ'երթաս, կը բարեւես եւ կը յայտնես թէ մենք Էրզրումի Թուրք գաղթականներէն ենք և Հալէպ կ'ուզենք երթալ, ճամբան կորսնցուցինք: Թող ճշդէ մեր ուղղութիւնը: Քովս դեռ հինգ ղրուշ կար վերակուխս դրամէն. երեքը տուի իրեն, երեքն ալ միւս տղաքը տուին և ուրեմն 6 ղրուշով ալ հաց ճարել կուտաս մեզի...

Կմկմաց, բայց ճար չունէր. պատճառ եղած էր եւ մեզ, ճամբայ հանած:

Ես դեռ բան մը չաւելցուցած, տղաքը սպառնացին:

(Շար. — 3) Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

ՅՕՄՍԵՐ

ԵՐԲՆՄ՛Ն, ԽԵԼԱՑԻ ՆՆՔ

●

Ի՞նչ ողբերգական կացութեան մատնուած պիտի ըլլայինք եթէ մեր այսօր-ուան ամուլ ու անբովանդակ վէճերուն վրայ բարդած ըլլայինք նաեւ կրօնական ու դաւանական թանձրամէճերը ու ետ գտցած ըլլայինք երկու հազար տարի։

Բարեբախտաբար, սակայն, շատ մը եռեւոյթներու մէջ իր ո՛չ-իմաստութեամբ անուանի մեր ժողովուրդը իմաստութիւնը ունեցած է մէկ կողմ շպրտելու այդ թանձրամէճերը, որոնք մինչեւ այսօր ալ ի պատուի են ուրիշ յարանուանութեանց մօտ։

Մեզի համար, մեր ժողովուրդին համար կրօնական բոլոր վէճերը հարթուած, վերջացած են 1600 տարիէ ի վեր։

Պատմութենէն իմացած ենք որ մեր Առաքելականը մասնակցեր է միայն երեք Տիեզերական ժողովներու — Նիկիա, Պոլիս ու Եփեսոս — եւ խելացի գտնուեր է ու չէ մասնակցեր Քաղկեդոնի ժողովին (451), ո՛չ միայն անոր համար որ այդ տարին տեղի կ՚ունենար Վարդանանց դիւցազնամարտը, այլ նաեւ անոր համար որ աւելորդ համարեր է վերաքննութիւնը չարքք մը դաւանական խնդիրներու։ Չէ մասնակցեր մնացեալ 17 ժողովներուն ալ, որոնց վերջինը գումարուած է, եթէ չեմ սխալիր 1872ին։

Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ մեր Եկեղեցին վճռապէս յայտարարեր է թէ Նիկիոյ Հանգանակը — «Հաւատամք»ը, զոր մեր Տէր Պապաները կ՚արտասանեն ամէն կիրակի առտու, ընդհանրապէս, առանց շատ բան մը հասկնալու — կը խտացնէ մեր ըմբռնած կրօնքին էութիւնը եւ խարիսխն է այն դաւանանքին, որուն փարած է քրիստոնեայ մարդկութիւնը՝ երկու հազար տարիէ ի վեր։

Գիտունը կրնայ իր ուզած ձեւով մեկնաբանել Աստուածաչունչը։ Մենք վէճի չենք բռնուիր իրեն հետ։ Որովհետեւ, գիտութիւնը ի՛նչ պատմուճան ալ հագած ըլլայ չի կրնար մեր Առաքելականէն ներս մըտնել ու փշուր փշուր ընել մեր մեծ մայրիկներուն ու մեծ հայրիկներուն հաւատքը, որ չի փշրուիր ու չի խորտակուիր գիտական տեսութեանց հարուածներով։

Ուրախ հաստատ համոզուած եմ որ այդ մամիկներուն ու այդ պապիկներուն հաւատքն ալ եղածէ մէկը այն աղբիւրներէն, որոնք ոտքի վրայ պահած են մեր ժողովուրդը՝ սա վերջին երկու հազար տարիներուն։

Համը փախած է այն իմաստակութեան որ կը պնդէ թէ առանց մեր Առաքելականին ալ կրնայինք մեր գոյութիւնը պահած ըլլալ՝ իբրեւ ինքնատիպ բազմութիւն։ Չեմ հաւատար այդ տեսութեան։ Ուրիշ կրօնք մը, շատոնց, կուլ տուած կ՚ըլլար մեզ՝ մեր Բարձրաւանդակին վրայ եթէ եւ ղարձած ըլլայինք Գողգոթայի կէս ճամբէն։ Ու այդ պարագային ունեցած չէինք ըլլար մեր արեւափայլ Գրաբարը եւ շատ մը ուրիշ բաներ, որոնք մեր փառքն են այսօր ու մեր պարծանքը։

Անցեալ տարի, Պապական Եկեղեցին, մասնաւոր կոնդակով մը յայտարարեց թէ Յիսուսի մայրն ալ, իրեն պէս, երկինք բարձրացած էր «նովին մարմնովն»։

Մեր Եկեղեցին, այսօր, չի խօսիր այդ տեսակ նիւթերու մասին, ու վէճի չի բռնուիր ուրիշներու հետ։

Մեր Եկեղեցին ունի իր Աստուածը եւ իր Աստուածորդին։ Հայ մամիկին ու հայ պապիկին Աստուածն ու Աստուածորդին։

Մա՛րդ ձեռք չի կրնար զպցնել անոնց։ Հայը հայուն հետ վէճ չունի կրօնքին կալուածէն ներս։ Փակագծի մէջ յիշեցընեմ որ «միաբնակութիւն» բառը սխալ կը գործածուի Ամերիկահայաստանի մէջ՝ 25 տարիէ ի վեր։ Այստեղ, մեր Եկեղեցին բաժանումը դաւանական չէ, այլ վարչական։

Վէճի նի՞ւթ է Յիսուսի ծննդեան թուականը։

Մեզի համար չէ, բայց կան աղանդներ, որոնք կասկածի տակ կը դնեն մինչեւ հիմա ընդունուած թուականները։ Ցեղոյ, կը յայտարարեն թէ սրբապղծութիւն է Ծնունդը տօնել։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

« Ի ՆՊԱՍՏ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ »

●

ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆ. — 6 Յունուար կիրակի կէսօրէ վերջ, Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի նախաձեռնութեամբ, հայ կաթողիկէ սրահին մէջ, նոր տարուան առթիւ, տեղի ունեցաւ ընտանեկան խնջոյք մը, մասնակցութեամբ գաղութիս գիտակից եւ սրտցաւ հայրենակիցներու։

Բեմին վրայ դրուած էր զարդարուած կաղանդի ծառը, իսկ սրահի պատերուն վրայ՝ մեր անմահ յեղափոխականներու նկարները։

Հանդէսին բացումը կատարեց ընկ. Ս. Ընտրիկեան, շնորհաւորելով Նոր Տարին եւ Ծնունդը։ Մաղթեց որ 1957ի թուականն ըլլայ յաջողութեան եւ լաւագոյն աշխատանքի տարի։ «Մոռնանք քէնն ու ոխը, քով-քովի գանք, գործենք միասին, յանուն մեր ազգային շահին ու նոր սերունդի փրկութեան»։ Խօսելով Փարիզի Մշակոյթի Տան մասին, ըսաւ.— «Մշակոյթի Տուն»ը պիտի ունենայ գրադարան, թանգարան, տպարան ու ժողովասրահ։ Պիտի օգտուին բոլոր տեսակի միութիւններն ու կազմակերպութիւնները»։

Այս առթիւ նուէրներէ գոյացան 22.500 ֆրանք։ Ցետոյ ընտրուեցաւ երեք հոգինոց յանձնախումբ մը հետեւեալ անդամներով.— Ընկ. Ս. Ընտրիկեան, Պ. Պ. Դ. Թէրզեան եւ Յ. Տէմիրճեան։ Յանձնախումբը պիտի գրագի նուիրահաւաքութեամբ։

Կարճ խորհրդակցութենէ մը ետք յանձնարարուեցաւ կազմել հինգ հոգինոց յանձնախումբ մը, գրագելու համար գաղութի ազգային կեանքով, ունենալու համար սեփական սրահ, գրադարան, դըպրոց եւ ուսուցիչ։ Բարենշան երեւոյթ մը, որուն կը սպասէր գաղութը տարիներէ ի վեր։ Տեսակ մը տաք հով մը, սառած սըրտերը հալեցնելու համար։

Վերջին պահուն ուրախութեամբ կը լըսեմ թէ ժողովուրդը եռանդով կ՚աշխատի, նուիրապէս օգնելու համար Մշակոյթի Տան։ Լաւագոյն յաջողութիւններ յանձնախումբին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Հ.Մ.Ը.Մ.

ՎԻԷՆ.— Տարեշրջանի պարահանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ գիշեր, քաղաքապետարանին մէջ, մեծ յաջողութիւններով։ Սրահը լեցուած էր երիտասարդներով եւ տարեցներով։

Այս երեկոյթը հաստատեց թէ Հ.Մ.Ը.Մ. վառ կը պահէ յոյսը գաղութին մէջ։ Ուրիշ ապացոյց մըն էր դեկտեմբեր 16ի հանդէսը։ Վարչութիւնը ջանք չէր խնայած պարահանդէսին յաջողութեան համար։

Ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 2, տեղի ունեցան հին եւ նոր պարեր, նոյն իսկ «Թամզարա»։ Կը մաղթենք նոր յաջողութիւններ։

Կ՚արժէ իրապէս նշմարել այստեղ վարչական կազմը, որ մեծ հրաշքներ կը գործէ այս տարի՝ այս Միութեան շուրջը։ Վարչութեան անդամներն են.— Պատուակալ նախագահ Մ. Գոպոյեան եւ Կ. Սարունճեան, նախագահ Ա. Խլոյեան, փոխ-նախագահ Հ. Զաքարեան, քարտուղար Կ. Տէրմոյեան, փոխ-քարտուղար Ս. Գալուստեան, գանձապահ Մ. Բախեան, փոխ-գանձապահ Ս. Մաթոսեան, մարզիչ Կ. Զարդարեան։

ԲԻՒՐԱՍՏԱՆՑԻ

Դատարանի նախագահը վկային.

— Ի՞նչ ըրիք երբոր տեսաք թէ ձեր ապագայ զոքանչ մայրը աթոռով կը զարնէ ամուսնոյն գլխուն։

— Մտածեցի թէ պէտք է նշանածէս բաժնուիմ, կը պատասխանէ վկան։

×

Լուսանկարիչը.— Պարոն, դուք ալ քիչ մը ժպտեցէք ձեր տիկնոջ պէս։

Ա.— Տիկինս կը ժպտի, որովհետեւ իր խօսքը քալեց։ Այս լուսանկարիչին չերթանք ըսի, կարեւորութիւն չտուաւ։ Իսկ ես ինչո՞ւ ժպտիմ...

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կարդացի Պ. Փորթուգալեանի նամակը։ Նամակագիրը կ՚ապաւինի Օրմանեանի, ես ալ կ՚ապաւինիմ Խաչկոնցին, սոր մէջ ի՞նչ կայ դատապարտելիք, ամէն մարդ բան մը կը սորվի՝ կամ կարդալով, կամ լսելով։ Ցետոյ վիճելի կը գտնէ Խաչկոնցէն այդպիսի բան մը իմացած ըլլալս, «իբր թէ» նախադրութեամբ։

Աւելի վարը կը գրէ. «Բուն իրականութիւնը բոլորս ալ գիտենք մեր պատանեկութեան տարիքէն իսկ»։

Ուրեմն, եթէ անցորդ Հայու մը հարցնէի ան գլխ պիտի կեցնէր փողոցին մէջտեղը եւ ինծի պիտի բացատրէր ու վրաս պիտի խնդար իմ տգիտութեանս համար։

Գալով մեր բուն ըսելիքին, Օրմանեան սապէս կը գրէ մօտաւորապէս.— Նախնական եկեղեցիները երկու տօները միասին կը տօնէին, ետքն է որ յունական, սուրիական եւ լատինական եկեղեցիները երկու տօները իրարմէ բաժնեցին և միայն Հայերն են որ չեն բաժնած, աւանդութիւնը պահպանած ըլլալու համար։ Հոս է որ Դաւիթ Խաչկոնցի մեկնութիւնը արժէք կը ստանայ։

Օրմանեան իբրեւ լատինագէտ հաւանաբար յունա-լատինական աղբիւրէ քաղած է իր տեղեկութիւնները։ Այդ աղբիւրները շատ մանրամասնութեան մէջ չեն մտած Հայերուն վերապահ դիրք մը բռնելուն պատճառին մասին եւ գոհացած են անոնց վերագրելով աւանդապաշտութիւն։ Կամ թերեւս Օրմանեան ինքն էր այդ վերագրումին հեղինակը, անտեղեակ ըլլալով բուն իրականութեան։

Արդ, Հայ. Եկեղեցին այդքան աւանդապաշտ չէ եղած, միշտ հետամուտ եղած է նորութիւններու։ Ասոնց վերջինն է Գրիգորեան տոմարին ընդունիլը։ Երբ Սովետական Ռուսաստան լքեց Յուլիական տոմարը, Էջմիածին ինքզինքը ազատ զգաց ուզած կարգադրութիւնը ընելու, մինչդեռ ռուսական եկեղեցին, եւ եթէ չեմ սխալիր յունական եկեղեցին ալ, մինչեւ այսօր կառչած կը մնան Յուլիական տոմարին։

Իսկ Դաւիթ Խաչկոնց երբ կ՚ըսէր թէ Հայ. Եկեղեցին երկու տօները միասին կը տօնէ խնայողութեան համար՝ սակս հայկական նկարագիրին համապատասխան է։ Պ. Փորթուգալեան կը ծիծաղի խնայողութիւն բառին վրայ որ իրեն աւելի թուած է, իր նամակին մէջ, երգիծական տողեր ալ սահեցնելու...։

Օրմանեան գիտնական մըն էր, բայց, իբրեւ մարդ, անսխալական մը չէր, թերեւս այս կէտին մէջ սխալած է։

Այժմ Պ. Փորթուգալեան թող ինծի բացատրէ թէ իմ գրածս հայկական գըրականութեա՞ն է թէ յաւելուածական տեղեկութիւն մը Օրմանեանի գրածին քով։

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (243)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

Բացի դրանից ,կամենում էր բացատրել եւ իւր քաղաքական նպատակները, որ վերաբերում էին առհասարակ Հայոց աշխարհի գործերին։ Իսկ որդին նոր բացատրութիւնների կարօտ չէր։ Նա գիտէր եւ վաղուց հասկացած էր բոլորը։ Նա միայն ցանկանում էր յայտնել հօրը, թէ այն ամէնը, ինչ որ կատարել է նա, եւ կամ ինչ որ տակաւին կատարելու դիտաւորութիւն ունի, անտարակոյս, կը տանեն հայրենի աշխարհը դէպի անդառնալի կորուստ, իսկ որդին չէր ցանկանայ իւր հայրենիքի աւերակների մէջ գտնել իւր փառքը։

Մինչ հայր եւ որդի սոյն հոգետանջ լռութեան մէջ էին, որ ամէն վայրկեան պատրաստ էր պայթելու, պատանի Արտաւազդը կղզու միւս կողմում հրաշքներ էր գործում։ Նրա շները դուրս էին վանել եղէգների միջից մի կատաղի վարազ, որ, ձիւնի պէս ճերմակ, սրածայր ժանիքները փայլեցնելով, ահարկու կռնչիւնով յարձակւում էր այս կողմ ու այն կողմ, եւ ամէն անգամ շները խմբովին խոյս էին տալիս նրանից, որպէս մկները կատուից։

Այդ կողմում որսորդները ձիաւորուած էին, որովհետեւ ձիերի շարժման համար բաւական արձակ էր տեղը։ Միայն կըղզու ափերի մօտ աճել էին թաւ շամբուտներ, որոնց միջից դուրս էին քշել վարազին։ Նա զարձեալ աշխատում էր նետուել դէպի իւր մթին դարանը, դէպի շամբուտները, բայց պարսիկ պատանիների երկար շղթան բռնել էր այդ կողմը, եւ ամէն անգամ, երբ մօտենում էր վարազը, նրանք նիզակներով յետ էին մղում։ Ասպարէզը թողել էին պատանի Արտաւազդին, որ միայնակ պէտք է մաքառէր վըտանգաւոր որսի հետ։

— Արտաւազդ, հեռու կաց, այդպէս չէ կարելի, ձայն տուեց Մերուժանը, որ մի առանձին հետաքրքրութեամբ դիտում էր պատանու կռիւը կատաղի անասունի հետ։

— Դա ի՞նչ բան է, պատասխանեց նա իւր սովորական պարծենկոտութեամբ, ես մի անգամ Բզնունեաց անտառներում մի ամեհի արջ սպանեցի։

Մերուժանը հաւատաց, բայց, անխուամինջնիւ, հրամայեց պարսիկ պատանիներին, որ օգնեն նրան։

— Ո՛չ, աղաչում եմ, խնդրում էր նա սաստիկ բարձանքով, հրամայի՛ր որ թողնեն՝ ես միայնակ վերջացնեմ իմ որսի հետ։ Դա իմն է, դրան ես եմ գտել շամբերի միջից։

Մերուժանը հրամայեց չմիջամտել։ Պատանին դարձաւ դէպի ծերունի Արբակը, խնդրելով.

— Տո՛ւր ինձ քո ձին, սիրելի Արբակ, իմը խրտչում է, վստահութեամբ չէ մօտենում։ Իսկ քո պառաւ ձին՝ քեզ նման ծեր է եւ փորձառու, այդ պատճառով խրտչելու թուլութիւն չունի։

Ծերունին ցած իջաւ ձիուց, մրթմրթալով.

— Քո լեզուն եթէ չլինէր, գլուխդ ագռաւները կը տանէին։

Պատանին ուշադրութիւն չդարձրեց Արբակի կծու հեգնութեանը, մի ակընթարթում թռաւ նրա ձիու վրայ, իսկ իւր ձին տուեց նրան։ Այդ միջոցին վարազը, երկաթեայ վանդակի մէջ ընկած գազանի նման, կռնչալով, լայն ականջները թափ տալով, վազվզում էր, որ մի ելք գտնէ փախչելու, բայց ամէն կողմից հանդիպում էր պարսիկ պատանիների սաստիկ ընդդիմութեանը։ Արտաւազդը միայնակ հետամուտ էր լինում։ Իսկ նա, որպէս մի խուլ ահաւորութիւն, երբեմն յետ էր դառնում, եւ իւր բութ, մի զոյգ սպիտակ ժանիքներով զինուած կնճիթը ուղղելով դէպի նրա ձին, յարձակւում էր գործում, բայց Արտաւազդը նիզակի սաստիկ հարուածներով վանկոծում էր նրան։ Նա բարկացաւ, երբ նկատեց, որ հարուածները լաւ չէին ներգործում, եւ աւելի զայրացաւ, երբ լսեց, որ պարսիկ պատանիները արդէն սկսել էին ծիծաղել նրա վրայ։

— Սիրելի Արբակ, դարձաւ նա դէպի ծերունին մի նոր խնդիրքով, աղաչում եմ, շտապի՛ր, տո՛ւր ինձ քո նիզակը, իմը շատ թեթեւ է ու բարակ, վախենում եմ որ կոտրուի։

— Կը տամ, սիրելի Արտաւազդ, ասաց ծերունին բարեսրտաբար խնդալով, կը տամ իմ նիզակը, բայց բազուկներս քեզ տալ չեմ կարող։

Մերուժանը բացատրեց ծերունու խուլ հեգնութիւնը։

— Արբակի ծանր նիզակը շարժելու համար՝ պէտք է Արբակի ամուր բազուկները ունենալ, Արտաւազդ։

ՐԱՖՖԻ

նախագահ Նասրի քաղաքականութեան եւ հսկողութեան ենթակայ: Եգիպտական թերթերը կը գրեն թէ խելագարութեան նշաններ կը ցուցնէր վերջերս, այն մտավախութեամբ թէ պիտի սպաննեն զինքը:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ կառավարութիւնը կը խոստանայ հատուցում վճարել ազգայնացուած օտար դրամատուններուն:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ գրագէտներու ազգային կոմիտէն վերակազմուեցաւ, նախագահութեամբ Ֆ. Ժուտանի: Այս մարմինը սուր տագնապի մը մատնուած էր Հունգարիոյ դէպքերուն հետեւանքով եւ շատ մը անդամներ հրաժարեցան: Նոր վարչութեան ընդհ. քարտուղարն է Ժաք Մատոլ, որ յայտարարեց թէ «Կոմիտէն այն վայրն է ուր կրնան խօսակցիլ համայնավարները եւ ոչ-համայնավարները: Ես այս վերջիններէն եմ եւ մեր տեսակէտն այն է թէ այդ խօսակցութիւնը պահպանելու բաղձանքը անշուշտ թոյլ չի տար որ շատ մը պարագաներու մէջ Կոմիտէն դիրք բռնէ զանազան հարցերու առթիւ, ինչպէս էր հունգարական խնդիրը: Իւրաքանչիւր անդամ ազատ է իր կարծիքները յայտնելու եւ դիրք ճշդելու. բայց իբրեւ ամբողջութիւն, Կոմիտէն չէր կրնար դիրք բռնել Հունգարիոյ մէջ կատարուած խորհրդային միջամտութեան առթիւ»:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սեւանդի «Ահարոնեան» խումբին հայերէնի դասերը կը շարունակուին ամէն չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 8էն 9,30, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի կողմէ, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Արձանագրուելու համար դիմել Պ. Աֆրիկեանին կամ խումբին վարչութեան, ամէն չորեքշաբթի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

«1957ի ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ»

664 մեծադիր էջերով, հարիւրաւոր հին ու նոր նկարներով եւ ճոխ ու չահեկան բովանդակութեամբ:

Կը ծախուի «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ:

Մարսէյլի մէջ դիմել Ա. Շահպազեանին, 49 ռիւ տէ Փըթիթ Մարի, Մարսէյլ:

Գին՝ 1200 ֆրանք:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի ժամը 15ին, Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ: Երգեր եւ արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը:

Կ՛ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ շըմիզիէի համար: Դիմել՝

Ets. TAVITIAN

19, Bd. St. Denis — Tél. Cen.-2285

ԾԱԽՈՒ Է

յարմար նաեւ ուրիշ արհեստի կամ առեւտուրի

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, արհեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով: Կը ռեւտուրի: Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է: Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Setrak Kanayan

11, Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux (Seine)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պարտիզակցի Հուսէթ Մարտիկեանը կը փնտռէ իր ազգականները, հօրը անունը՝ Գրիգոր, մօրը անունը՝ Մաքրուհի, հօրեղբայրներուն Կարապետ եւ Պարզեւ, եղբօրը Մարտիրոս, քոյրերուն՝ Զարուհի եւ Քրիստինէ: Կը բնակէին Հէլվաճեան մեստաքսին գործարանին մօտ, Մարտիկեան (Գուպուկենց): Տեղեկացնել՝

Madame Arabian

141 Bd. de la République, Cannes (A. M.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ

կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban

17 Rue d'Ulm

Métro : Cardinal Lemoine

կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութեան:

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները:

***

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ:

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քալհան).— Յօդացաւի դռներուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ագատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքըթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի թաղական խորհուրդը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ այն բոլոր հայրենակիցներուն որոնք ողբացեալ Ճիւան Սարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրներն ըրին՝ ի նպաստ թաղիս եկեղեցւոյ եւ դպրոցին.— Պ. Պ. Յակոբ Գալփաքճեան 2000 ֆր., Մարգար Մարգարեան 1000, Արշակ Տէօվլէթեան եւ Հմայեակ Կարապետեան 500ական ֆր. եկեղեցւոյ:

Իսկ Պ. Պ. Յակոբ Մարգարեան, Յարութիւն Ժամկոչեան և Պաո Անթուան 1000ական ֆր., Արշակ Տէօվլէթեան, Տոքթ. Յակոբ Սիվրիհիսարլեան 500 ֆր. դըպրոցին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Անկենի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

●

Մանուկներու ծպտեալ հանդէսը կիրակի 7 Ապրիլ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ, նախաձեռնութեամբ Տիկն. Միութեան Որբ. Օգն. Մարմնի:

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

Անգամ մը եւս կը խնդրենք բոլորէն որ «Յառաջ»ի չէք-փոսթալը չ'օգտագործեն թերթին հետ կապ չունեցող գումարներ ղրկելու համար:

Թերթին չպատկանող բոլոր գումարները ղրկել ՄԻԱՅՆ ՄԱՆՏԱ-ՔԱՐՏՈՎ:

THEATRE DE L'ŒUVRE

55, Rue de Clichy (Métro : Clichy)

կը ներկայացուի

ԺԱՆ-ԺԱՔ-ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

(Վարուժան Ուզունեան)

Նոր թատերախաղը

CONCERTO

(Երկու արար)

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին, բացի երեքշաբթիէն: Կիրակի՝ ժամը 15ին եւ 21ին:

Տիկին Սաթենիկ Բաստրմաճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ եւ Արաքսի Բաստրմաճեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ եւ մօրաքրոջ

ՕՐ. ԱՐԱՔՍԻ ՆԱՃԱՐԵԱՆԻ

մահը: Յուղարկաւորութիւնը չորեքշաբթի ժամը 15,30ին: Հաւաքուիլ բնակարանը՝ 10, Ռիւ տը Փարի, Մէօտոն:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ASSOCIATION DES CONCERTS CHOUTEAU

(*Orchestre Symphonique de Paris*)

Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17.45

SALLE GAVEAU

45 Rue La Boëtie

Յայտագիր՝ Չայքովսքի քոնչերթօ

Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻԻՍԹԱՍ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

— Տոմսերը առաջուընէ ապահովել:

Գին 200 եւ 400 ֆրանք:

Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ գրատունը, 43 ռիւ Ռիշէ եւ Գ. Ադամեանի:

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

20 Յունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպագճեանի կտակին ժամը 11,30ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8h30ին, Յոյներու սրահը, 65, Ռիւ Պոնֆուա: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր-Սերոբ Մ. Նօթինեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլան կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վարչութիւնները այս շաբաթ ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր վարչութիւններուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ, բացի Ավինեոնի Մուրատ եւ Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբերէն:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, հայկ. մատուռին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւղերը այս երկուշաբթի օր ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժան:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեէօ-Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 6–8 Տիկ. Հէքիմեանի բնակարանը:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ.— Կրօնական Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտեան Ս. Աստուածածին մատրան մէջ կը պատարագէ կաթողիկոսական պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

«Մանուկներու Օր»ուան առթիւ

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ հոգաբարձութեան: Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ: Սիրուն եւ հաճելի անակնկալներ դպրոցին աշակերտներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկ. Միլտոնեանի: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Հրանդ Վարդանեան եւ զաւակը՝ Գէորգ, ինչպէս եւ այրի տիկին Քնարիկ Վարդանեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց կնոջ, մօր եւ հարսին

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ժիրայր Թիւլպիւլեան (Պոլիս) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Վահրամ, հօրը անունը՝ Համբարձում, մօրը անունը՝ Բրաբիոն: Ծնած է 1920-21ին Հալէպ: 1927-28ին Կարմիր Խաչի միջոցով ղրկուած է Ֆրանսա Յունաստանէն անցնելով, ընկերակցութեամբ քոյր Քրիստինի:

Տեղեկացնել «Յառաջ»ին: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

LE PREMIER QUOTID[...] ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 19 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
SAMEDI 19 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7786 33ème ANNEE
խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3597

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՂՆԱԾ ՏԵՐԵՒՆԵՐ

Պրիւսէլի հայ ուսանողներու Միութիւնը հանդէս մը սարքած էր անցեալ կիրակի, 13 Յունուար, Դ. Վարուժանի Պելժիա բնակութեան յիսնամեակին առթիւ: Նկարագրութիւնը պիտի կարդաք այսօր:

Մեր թղթակիցը դիտել կուտայ, արդար դառնութեամբ, թէ շատ մը երիտասարդներ բացակայ էին:

Եւ կը հարցնէ.— Ի՞նչ կը մտածէք հանրային հոգերու մասին: Եկէք միասին խօսինք, տեսակէտներ պարզենք, ելք մը գտնենք...

Անշուշտ հանրային հոգերուն մէջ, առաջին տեղը ազգային սերունդի փրկութեան հարցն է: Մանաւանդ երիտասարդութեան համար: Ո՛ւր որ ալ գտնուի:

Նորութիւն մը չէ մեր թղթակցին մատնանշած երեւոյթը: Ոչ ալ միայն Պելժիոյ յատուկ:

Նոյն ողբերգութիւնը ամէն տեղ, սկսեալ Փարիզէն:

Ուսինք ատուարաթիւ եւ ընդհանրապէս փայլուն գիրքերու հասած երիտասարդութիւն մը, որ հայկական կեանքի լուսանցքին վրայ միայն կ՚երեւայ: Ձի բարեհաճիր ներս մտնել: Գոնէ ակնարկ մը նետել:

Միայն օտարութեան մէջ հասակ նետած տունկեր չեն ասոնք: Շատերը ազգային կրթութիւն ստացած են եւ յաճախ կը պարծին իրենց գիտելիքներով:

Եւ սակայն հանրային գործունէութեան ելեւէջներուն կը հետեւին հեռուէն, շատ հեռուէն:

Եթէ մօտենաք եւ խօսիք, ձեզմէ աւելի արդար կ՚երեւան: Եւ կը բարեհաճին իրենց հեղինակաւոր կարծիքը յայտնել: Նոյն իսկ խրատներ տալ, մատնանշելով ծուռն ու շիտակը:

Բայց, իրենց մատը մոխիրը չեն թաթխեր: Կա՛մ կրաւորական դիրք բռնած կ՚ըլլան եւ կամ կը փայլին իրենց բացակայութեամբ, համաձայն աւանդական բանաձեւին:

Վատակիլ, վայելել եւ միշտ վերէն նայիլ: Դիտել ու դատել իբրեւ անցորդ կամ իբրեւ «տիլեթանթ»:

Օրինակ, Պելժիոյ հայ երիտասարդները ի՞նչ պատճառ կրնային ունենալ բացակայելու Դ. Վարուժանի յիշատակին նուիրուած հանդէսէ մը:

Իրենց տարեկից **կամ դասակից** տարագիրներ բան-գործ կ՚ընեն եւ կը գտնեն երբեմն նահատակուած բանաստեղծին բնակարանը:

Ուսանողներ յիշատակի հանդէս մը կը սարքեն, եւ կ՚որոշեն նշանատախտակ մը դնել այն բնակարանին վրայ ուր կը ստեղծագործէր բանաստեղծը, «եղեգնեայ գրչով», տաժանելի պայմաններու տակ:

Այս անցուդարձը, իսկ եւ իսկ երիտասարդական, բան մը չի՞ խօսիր իրենց սրտին:

Ո՛րքան շատ ցամքեցան երիտասարդ համարուած սիրտեր ու միտքեր, օտարութեան մէջ:

Արդէն իսկ եղերական տեսարան մը կը պարզէ դեղնած տերեւներու բազմութիւնը:

Ամէն տեղ ալ, պատրուակներ կը գտնեն, բայց երբեք իրական արդարացում:

Այս տեսակ պարագաներու մէջ, պատրուակը աւելի կը ծանրացնէ յանցանքը:

Ի վերջոյ ինչո՞վ կը հետաքրքրուին, ինչո՞վ կը խանդավառուին, ինչո՞վ կ՚անցընեն ժամանակնին առաջ դեղնած երիտասարդները:

Աշնան տերեւն անգամ կը սարսռայ, ճիւղէն փրթած ատեն:

Դեղնած տերեւներո՞վ պիտի ամրապնդուի կապը երէկուան եւ այսօրուան միջեւ...

Ո՞ւր կը հասնինք, եթէ երիտասարդներն ալ մոռնան իրենց կոչումը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ԳՈՎԷ ՍԹԱԼԻՆԸ ԲԱԺԱԿ Ի ՁԵՌԻՆ

«ՏԱ՛Ր ԱՍՏՈՒԱԾ ՈՐ ԱՄԷՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԱՆՈՐ ՊԷՍ ՊԱՅՔԱՐԷՐ»

Յունուար 17ին ընդունելութիւն մը սարքուած էր Կրեմլինի մէջ, ի պատիւ Չինաստանի վարչապետ Չու Ըն Լէի: Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Ն. Խրուշչեւ, կրակոտ ճառ մը խօսելով, անգամ մը եւս փառաբանեց Սթալինը, բաժակ ի ձեռին (հեռագիրը կ՚ըսէ՝ չինական քոնեակ խմելով): Ահաւասիկ իր խօսքերը.

— «Մենք քննադատեցինք եւ պիտի քննադատենք Սթալինը, բայց, դասակարգային պայքարի տեսակէտով, աշխատաւորներու համար մղուած պայքարին տեսակէտով կրնանք ըսել թէ մենք սթալինական ենք: Այս խրխուն մեծ տօն է Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան համար: Չկայ աւելի գեղեցիկ բան մը քան այն երբ գաղափարակից անձեր կը հանդիպին իրարու եւ կը հաստատեն իրենց համամտութիւնը: Դրամատիրութեան դէմ մղուած պայքարին մէջ Սթալին հանդիսացաւ տիպար համայնավար մը եւ այդ ուղղութեամբ կրնամ ըսել թէ ես սթալինական եմ եւ թէ Սթալինի անունը պիտի չանհետանայ աշխատաւորներու միտքէն: Անշուշտ Սթալին կարգ մը չեղումներ ունեցաւ: Լենին ուշադրութիւն հրաւիրած էր այդ իրողութեան վրայ եւ իր նախատեսութիւնները հաստատուեցան. բայց աշխատաւորութեան տեսակէտով, աշխատաւորներու պաշտպանութեան համար, անոնց ի նպաստ պայքարելու կարողութեան տեսակէտով քիչեր կան որ կրնան բաղդատուիլ Սթալինի հետ: Մեզ սթալինական կոչեցին, իբրեւ թէ անարգանք մը ըլլար այդ. բայց մենք պէտք է գովեստ մը համարինք զայն, եթէ նկատի առնենք Սթալինի կամքը՝ մինչեւ ծայրը պայքարելու համայնավարութեան համար: Այդպէս էր Սթալին եւ այդ հայեցակէտէն սթալինականներ ենք մենք: Ես կ՚ուզէի որ բոլոր համայնավարները Սթալինի նմանէին: Ահա թէ ինչու իւրաքանչիւր համայնավար պէտք է պարծի իբրեւ հաւատարիմ մարքս-լենինեան ինչպէս եղաւ Սթալին: Մեր դասակարգային թշնամիները ուզեցին Սթալինի մասին մեր կատարած քննադատութիւնը մեկնել իրենց համար նպաստաւոր ձեւով մը: Անոնք մտածեցին թէ որովհետեւ մենք զայն քննադատեր էինք, միեւնոյն ատեն կը պայքարէինք մարքս-լենինականութեան դէմ: Այլանդակ բան է այս: Մարքս-լենինեան դաւանանքին հաւատարմութեան մէջ մենք համամիտ ենք չինացի համայնավարներուն: Անգամ մը ըսի — լեհական դեսպանատան մէջ — թէ մենք պիտի թաղենք դրամատէրները: Ուզեցին այդ խօսքերուն տալ իմաստ մը զոր չունին: Իրականին մէջ մենք կը կարծենք թէ անխուսափելի է դրամատիրութեան մահը: Կին մը որ զաւակ պիտի ծնի չի կրնար աւելի յետաձգել ծնունդը: Մենք ալ չենք կրնար յետաձգել դրամատիրութեան մահը: Ճակատագրական է այդ վախճանը, եւ մենք ամէն բան պէտք է ընենք որպէս զի կարելի եղածին չափ շուտ ըլլայ»:

Խրուշչեւ յետոյ բաժակը պարպեց Չինաստանի համայնավար կուսակցութեան եւ անոր վարիչներուն արեւշատութեան համար:

Հեռագիրները կը յիշեն նաեւ Խրուշչեւի հետեւեալ խօսքը.

— Տա՛ր Աստուած որ ամէն համայնավար կարենար պայքարիլ Սթալինի պէս:

Պահ մը Բուլկանին միջամտեց, «բաւակա՛ն է» գոչելով:

— Ո՛չ. բաւական չէ, պատասխանեց Խրուշչեւ եւ շարունակեց իր ճառը.

— Մրցակցութիւն մը տեղի կ՚ունենայ երկու ընկերութեանց միջեւ, — համայնավարութիւն եւ դրամատիրութիւն: Բայց այս վերջինը ընկերութիւն մը չէ. վասն զի կը բաղկանայ քանի մը դասակարգէ եւ պառակտուած է: Ես ըսի թէ դրամատիրական ընկերութիւնը պիտի մեռնի: Բայց ըսել չեմ ուզեր թէ պիտի մեռնի, որովհետեւ պիտի տապալենք: Ոչ, պարոնակներս (կոլուբչիկի), պիտի մեռնիք ձեր ձեզմով, բնական մահով, ուզէք թէ չուզէք» (ծափեր):

Բուլկանին ալ բաժակաճառ մը արտասանելով, փառաբանեց Չինաստանի ժողովուրդը եւ անոր համայնավար կուսակցութեան տարած յաղթանակները, ինչպէս եւ երկու ազգերուն բարեկամութիւնը եւ գործակցութիւնը: Յետոյ յայտարարեց թէ վստահ է որ Չինաստան պիտի վերստանայ Ֆորմոզա կղզին: Հունգարիոյ մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը օգնութեան հասաւ, «ոչ միայն աշխատաւորներու նուաճումները պաշտպանելու, այլ եւ աշխարհի խաղաղութիւնը ապահովելու համար»:

Չինաստանի վարչապետը իր կարգին յայտարարեց թէ անքակտելի է չինեւ խորհրդային բարեկամութիւնը, թէ ընկերվարական ճակատին գլուխը կը գտնուի Խ. Միութիւնը, թէ ընկերվարական ճակատին միութիւնը պիտի ապահովէ աշխարհի խաղաղութիւնը: Յետոյ պարզելով Չինաստանի կատարած նուաճումները, չեշտեց թէ այդ բոլորը յաջողեցան շնորհիւ Խ. Միութեան օգնութեան: Հունգարիոյ դէպքերուն առթիւ ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը եւ իր բանակը ցոյց տուին իրենց հաւատարմութիւնը աշխատաւորութեան եւ մեծապէս նպաստեցին խաղաղութեան եւ ընկերվարութեան: Այդընհանուրի նոր ծրագրին ալ ակնարկելով, թելադրեց արթուն կենալ:

«ՁԵՆՔ ՈՒԶԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ ԴԱՌՆԱԼ»

Անգլիոյ նոր վարչապետը, Մըքմիլըն ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ չի դատեր նոր ընտրութիւններ կատարել: Յետոյ պաշտպանեց Սուէզի տագնապին առթիւ կատարուած գործողութիւնը: «Մեր այսօրուան դժուարութիւնները այդ գործողութեան գինը կը կազմեն: Բայց շատ աւելի բարձր պիտի ըլլար գինը եթէ անշարժ կենայինք եւ թոյլ տայինք որ դէպքերը թաւալին»:

Կը նշանակէ թէ նոր վարչապետը բոլորովին համաձայն է Իտընի եւ յաճախ անոր բառերը կը գործածէր: Յետոյ անդրադառնալով անգլեւամերիկեան յարաբերութեանց, յայտարարեց.

— Ճշմարիտ գործակցութիւնը կը հիմնուի յարգանքի վրայ: Մենք միտք չունինք բաժնուելու Ամերիկացիներէն: Ազատ աշխարհին կեանքը կախում ունի մեր ընկերակցութենէն: Ընկերակիցները տարակարծութիւններ կ՚ունենան երբեմն: Մենք չենք ուզեր բաժնուիլ, բայց չենք ուզեր նաեւ արբանեակներ դառնալ: Ես վստահ եմ թէ յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին աւելի պիտի մօտենանք փոխադարձ վստահութեամբ եւ յարգանքով»:

Պ. Մըքմիլըն յետոյ բացատրեց թէ Մեծն Բրիտանիան մեկուսացած չէ երկու ճակատներուն՝ Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն հանդէպ: «Կայ մեր հասարակապետութիւնը, կան Եւրոպայի ազգերը, եւ մասնաւորապէս Ֆրանսան, որուն հետ սերտ յարաբերութիւններ ունինք»:

Երմտական նախարարն ալ նոյն տեսակէտները յայտնեց առեւտրական սենեակին մէջ, յայտնելով թէ Մեծն Բրիտա-

(Շար.ը կարդալ Գ. էջ)

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ Է Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Աթէնքի «Էթնոս» թերթը տեսակցութիւն մը ունեցած է Եգիպտոսի նախագահին հետ, օրուան հարցերու մասին: Այս առթիւ զնդ. Նասր յայտարարած է.

— Մենք երբեք պիտի չընդունինք արեւմտեան ծրագիրը որ հիմնուած է այն ենթադրութեան վրայ թէ պարապ մը կը գտնուի Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ եւ պէտք է լեցուի արեւմտեան պետութեանց կողմէ: Մե՛նք պիտի լեցնենք այդ պարապը եւ արդէն լեցուցած ենք»:

Յետոյ խօսելով Խ. Միութեան դերքի մասին, զնդ. Նասր շարունակած է.

— Ռուսերը օգնեցին մեզի, երբ արեւմտեան պետութիւնները կը մերժէին օգնել: Անոնք զէնքեր տուին մեզի: Երբ արեւմտեան երկիրները Սուէզի միջազգայնացման մասին կը խօսէին, Ռուսերը պաշտպանեցին մեր տեսակէտը: Երբ Եգիպտոս յարձակում կրեց, Ռուսերը օգնեցին մեզի: Մինչ ուրիշներ կը մերժէին ցորեն տալ մեզի, Ռուսերը թէ ցորեն եւ թէ քարիւղ տուին: Այս բոլոր պարագաները կը բացատրեն մեր խորին երախտագիտութիւնը Խ. Միութեան հանդէպ: Իսրայէլ պէտք է պարպէ եգիպտական հողը եւ քաշուի զինադադարով որոշուած սահմանագիծը, քանի որ մենք արտօնեցինք ջրանցքին մաքրագործումը: Եթէ չհեռանան, նոր խռովութիւններ պիտի ծագին»:

Զնդ. Նասր ըսեր է նաեւ թէ ամերիկեան քարիւղի ընկերութիւն մը առաջարկեց վարձու տալ Սուէզի ջրանցքը, տասը տարուան համար, տարեկան մէկ միլիոն տոլարով, բայց ինք մերժեց: «Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը ոչ վարձու է, ոչ ալ ծախու»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՅԷՆ մեկնած ատեն, Չինաստանի վարչապետը լիակատար աջակցութիւն խոստացաւ վարչապետ Քատարի: Այս վերջինը պատասխանելով, յայտարարեց թէ գաղափարական պայքարը պիտի սաստկացնեն Հունգարիոյ մէջ: Յետոյ ակնարկելով վերջին «հակայեղափոխութեան», աւելցուց.—«Զինեալ պայքարին յաջորդած է խօսքի պայքարը: Այս ճակատին վրայ եւս պիտի յաղթեն ընկերվարութեան ուժերը»:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ Տոպրուճա նահանգին մէջ խռովութիւններ ծագած են Պուլկարներու եւ Ռումանացիներու միջեւ, համաձայն Վիեննա հասած լուրերու: Կ՚ըսուի թէ 30 հոգի սպաննուած են:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ «Լը Մոնտ»ի ուղղուած թղթակցութեան մը համաձայն, վարչապետ Նուրի Սայիտի օրերը համրուած են: Վերջերս խռովութիւններ ծագած են Քերպելայի մէջ: Ուսանողներն ալ խլրտում — ներ ցոյց կուտան Պաղտատի եւ Մուսուլի մէջ:

ԵՄԷՆԻ վէճը կարգադրելու համար բանակցութիւններ պիտի կատարուին Անգլիոյ հետ: Այս վերջինը կը պահանջէ Եմէնեան զօրքը ետ քաշել Ատէնի շրջանէն:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ երեսփ. ընտրութիւններ պիտի կատարուին վաղը, կիրակի: Մեծ մտահոգութիւն կը տիրէ, նկատի առնելով հակախորհրդային արտայայտութիւնները:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՈՒԿԱՅԻ վճարանութեանց եղրակացութիւնը յետաձգուեցաւ երեքշաբթի օրուան: Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի չպահանջէ:

ՑՈՒՐՏԸ կը շարունակուի Փարիզի մէջ, նոյն սաստկութեամբ: Կը կարծուի թէ դեռ քանի մը օր ալ պիտի տեւէ: Ֆրանսայէն զուրս ալ նոյն կացութիւնը.— ձիւն-ձմեռ եւ փոթորիկ: Շատ մը ճամբաներ փակուած են:

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀՈԳԵՒՈՐ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

«Էջմիածին» ամսագրի վերջին թիւէն (Հոկտեմբեր) կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

1956–57 ուսումնական տարեշրջանին՝ առաջ տարուեցան Հոգեւոր Ճեմարանի վերաբացման աշխատանքները։ Դասախօսական կազմը աւելի զօրացաւ, նոր ուսանողներ ընդունուեցան Հայաստանէն եւ Սփիւռքէն։

Էջմիածնի Ճեմարանը գոյութիւն ունեցած է Ե. դարէն ի վեր։ Ըստ Կորիւնի վկայութեան, մեծ թիւով աշակերտներ «կազմանց եւ ի դասաստաց Հայաստան աշխարհի հասանէին ի բացեալ աղբիւրն գիտութեան Աստուծոյ, քանզի յԱյրարատեան գաւառին բղխեցին Հայոց շնորհք պատուիրանացն Աստուծոյ»։

Ճեմարանը, որ փակուած էր 1917ի ռուսական յեղափոխութենէն ի վեր, վերաբացուեցաւ 1945ին՝ Գէորգ Զ. Կաթողիկոսի պաշտպանութեան առաջին տարին։ 12 տարի վերջ, Հոգեւոր Ճեմարանը տուաւ իր առաջին հունձքը։ Սակայն տակաւին այնքան մեծ չէ ուսանողներու թիւը։ Վազգէն Ա.ի ծրագիրն է՝ յաջորդ երկու տարիներու ընթացքին այդ թիւը բարձրացնել 100ի, որոնք բաժնուած պիտի ըլլան յաջորդական վեց դասարաններու վրայ — երեք դասարան եւ երեք լսարան։

Հոգեւոր Ճեմարանը նիւթական մեծ գումարներ պահանջող հաստատութիւն է։ Իւրաքանչիւր ուսանողի համար տարին միջին հաշուով կը ծախսուի 500 ռուբլի։

Ճեմարանին մէջ կեանքը կը սկսի առաւօտ ժամը 7ին եւ կը տեւէ մինչեւ գիշերուան 10ը՝ համաձայն ժամանակացոյցի։

Ճեմարանը կ'ապրի վանական կեանքով։ Միաբանները կը ճաշեն վանքին ընդհանուր սեղանատան մէջ. ճաշի ամբողջ տեւողութեան, ամպիոնին վրայ բարձրաձայն կը կատարուի հոգեշահ եւ օգտակար ընթերցանութիւն՝ Աստուածաշունչէն կամ սուրբ գրքերէ։ Կը յարգուին շաբաթական եւ ամսական պահքերը եւ Մեծ պահքի առաջին եւ վերջին շաբթուան պահքերը։

Ճեմարանի ուսանողներուն ամբողջ կեանքը, առաւօտէն մինչեւ ուշ գիշեր, ենթակայ է մասնաւոր ծրագրի մը։

Հոգեւոր Ճեմարանը գիշերօթիկ դպրոց է վեց դասարաններով։ Կրնան ընդունուիլ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցիի 18-25 տարեկան, թերի կամ լրիւ միջնակարգ կրթութիւն ունեցող բոլոր զաւակները, որոնք պէտք է զերծ ըլլան ֆիզիքական թերութիւններէ եւ հիւանդութիւններէ, և ունենան սէր ու կոչում՝ Հոգեւոր ասպարէզին ծառայելու։ Ուսանողները կրնան գալ Հայաստանէն կամ արտասահմանի թեմերէն։

Ուսանողներուն ընդհ. թիւը այս տարի 47 է. Միայն այս տարի նոր ընդունուածներու թիւը 28։

Այս տարի բացուեցաւ Ճեմարանին առաջին լսարանը, որուն մաս կը կազմեն հինգ սարկաւագներ եւ երկու ուսանողներ, որոնք շուտով պիտի ընդգրկեն հոգեւորական ասպարէզը։

Ճեմարանի դասախօսական կազմին գըլուխը կը գտնուի Ամենայն Հայոց Հայրապետը, որ առաջին լսարանի և երրորդ դասարանի ուսանողութեան կ'աւանդէ հոգեբանութեան դասեր։ Ճեմարանին վերատեսուչն է Գալիֆորնիոյ թեմին առաջնորդը՝ Շնորհք եպիսկ. Գալուստեան, որ միաժամանակ պիտի աւանդէ վարդապետական աստուածաբանութիւն, քրիստոնէական վարդապետութիւն եւ հայրաբանութիւն, առաքելական թղթոց մեկնութիւն։ Սահակ արք. Տէր Յովհաննիսեան կ'աւանդէ հայ եկեղեցական տոմարագիտութիւն, Մեսրոպ վրդ. Անթարեան՝ ընդհ. Եկեղեցական Պատմութիւն, Հայ Եկեղեցւոյ պատմութիւն եւ ընդհ. գրականութեան պատմութիւն, Յովհ. քհնյ. Մարութեան՝ Հին եւ Նոր Ուխտի պատմութիւն, Հայոց լեզու, ընդհ. ազգաց պատմութիւն, Կոմիտաս քհնյ. Շիրինեան՝ եկեղեցական երաժշտութիւն, Ռուբէն քհնյ. Մարտիրոսեան՝ Հայոց պատմութիւն, պատմական Հայաստանի աշխարհագրութիւն եւ գեղագրութիւն, Պ. Արթօյն Հատիտեան՝ գրաբար, Հին եւ Նոր Կտակարաններու մեկնութիւն, եկեղեցական մատենագրութիւն եւ քրիստոնէական բարոյագիտութիւն, Հրանդ Գէորգեան՝ Եւրոպական երաժշտութիւն եւ ձայնագրութիւն, Պարգեւ Շահբազեան՝ Հայոց լեզու, հայ գրականութիւն եւ Հայոց լեզուի տեսութիւն, Տիկին Մարիա Գրոխոլսկայա՝ ռուսերէն, Գեղամ Շահինեան՝ ֆրանսերէն, Վահէ Դիշչեքենեան՝ մարմնամարզ եւ խաղեր։

Ճեմարանի ժամանակացոյցին մէջ զգալի տեղ յատկացուած է նաեւ ուսանողներու գեղագիտական դաստիարակութեան՝ գրական-գեղարուեստական, երաժշտական եւ ուրիշ հանդէսներու կազմակերպութեան, թատերական եւ շարժանկարի ներկայացումներու եւ խմբական պըտոյտներու միջոցաւ։

ՀԱՅՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԱՂՋԻԿԸ ԵՒ ԱԽԹԱՄԱՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ախթամարի մէջ տասնօք մարդիկ կ'ապրէին։ Կղզիին ճիշդ դէմն ալ կը գտնուէր փոքրիկ գիւղ մը, քանի մը տուներով։ Կղզիին մէջ կար վանք մը, իսկ այս գիւղի բնակիչները երկրպագութիւն կ'ընէին վանականներուն հաշւոյն։

Օրերէն մէկն էր։ Կղզիի բնակիչներէն քահանայ մը աղջիկ մը կ'ունենայ։ Կրօնականը չուզեր որ աղջիկը աշխարհ տեսնէ եւ զայն չի հեռացներ կղզիէն։ Աղջիկը ոչինչ կը գիտնայ այրերու մասին եւ զանոնք կ'երեւակայէ տխեղծ, տժգոյն, միշտ սեւազգեստ ու թաւ յօնքերով, խոժոռադէմ արարածներ որոնք կը խօսէին միմիայն Աստուծոյ ու կրօնքի մասին, ռակաւակեր, գինեմոլ, ամէն օր նոյն սահմանափակ գործերով զբաղող տարօրինակ մարդիկ։

Սակայն, օր մը, պատահմամբ, աղջիկը կը տեսնէ գիւղացիներէն մէկուն երիտասարդ տղան, կը սիրահարի անոր, տղան ալ սիրոյ կուտայ աղջկան, բայց քահանան կը կռահէ խնդիրը, տղան կը հեռացնէ գիւղէն եւ կ'արգիլէ անգամ մըն ալ հոն գալ, սակայն ի զուր, նետը արձակուած է անգամ մը ու ետ չի դառնար։ Տղան ու աղջիկը կը համաձայնին, աղջիկը ամէն գիշեր պատուհանէն լոյս կը բռնէ տղուն, տղան լոյսին նայելով կուգայ, զիրար կը գտնեն, կը սիրաբանին։

Սակայն քահանան արթուն է։ Կը կռահէ խնդիրը։ Եւ նկատելով որ իր սիրտն ալ սեւ էր խիտ մօրուքին նման, սպասեց գիշերուան, որ նոյնպէս մութ էր ու խաւար՝ իր աչքերուն նման։

Վերջապէս եկաւ սպասուած գիշերը։ Լուսինը այդ օր կանուխ կորսուեր էր ամպերու ետին եւ ամէն կողմ մութ-մութ էր, այնքան մութ, որ նոյնիսկ նշմարելի չէր Ախթամար կղզին։

Երիտասարդը, ինչպէս ամէն գիշեր, այդ գիշեր ալ լճափէն ջուրը նետուեցաւ, գալու համար Ախթամար եւ սիրաբանելու քահանային գեղեցիկ աղջկան հետ։ Կը լողար դէպի լոյսը, զոր աղջիկը ցոյց կուտար իրեն՝ տան պատուհանէն եւ քանի կը մօտենար՝ այնքան կ'աւելնային իր յուզումն ու ուրախութիւնը։ Կը մաքառէր ալիքներուն հետ, կը յառաջանար դէպի լոյսը, դէպի իր սիրածը, որ կը սպասէր սրտատրոփ՝ Ախթամարի մէջ։

Երիտասարդը կէս ճամբան հասած էր արդէն։ Յանկարծ աղջկան սենեակին դուռը բացուեցաւ։ Հայրը, որ արթուն էր, անակնկալի բերած էր աղջիկը։ Իսկ այս վերջինը՝ շուարուն եւ յուսահատ, մնացեր էր դամուած, չգիտնալով թէ ինչ ընէր։

Վերջապէս, իր հօր մութ ու դաժան նայուածքին առջեւ չկրցաւ աւելի տոկալ եւ նուաղեցաւ։

Այն ատեն, սեւազգեստ ու սեւահոգի քահանան, մարեց ջահը, խաւարի մէջ ձգեց ամէն բան։

Տղան, որ կատաղի պայքար մը կը մըղէր լիճին ալիքներուն դէմ, շուարեցաւ, յուսալքուեցաւ, միջոց մը եւս դիմադրեց ալիքներուն, եւ ի վերջոյ անձնատուր ջուրերուն՝ կորսուեցաւ...

Կիւմէշլի այսպէս պատմելէ ետք Ախթամարի պատմութիւնը որ ծանօթ է բոլորին, կ'ըսէ.—

»Ախթամար կղզին, վանքն ու եկեղեցին ով գիտէ տակաւին որքան պատմութիւններ եւ առասպելներ ունին, ով գիտէ ինչ անհամար ողբերգութիւններու ականատես եղած են։ Ախթամարի այս առասպելներուն վրայ աշխատիլ, զանոնք հաւաքել, հրատարակել եւ գրօսաշրջիկներուն ներկայացնել որքան լաւ եւ դիւրին գործ մը պիտի ըլլար։ Եւ ամէն մարդ պիտի գիտնար Ախթամարին պատմութիւնները։

Այս կղզիին ի տես, կարելի՞ է չյիշել Մարսէյլի մօտակայ «Իֆի դղեակը»։ Ֆրանսացիք շօշափելի մասնաւոր ապասարկութիւն հաստատած են հոն եւ գրօսաշրջիկները Մոնթէ Քրիստոյի պատմութիւնները կ'իմանան այնտեղ ու կ'ապրին այդ օրերը։

Ինչո՞ւ մենք ալ Վանայ լիճը չվերածենք այսպիսի յորդահոս աղբիւրի մը, ի՞նչ կը պակսի։ Ինչո՞ւ մենք ալ այդ քրքրած մակոյկին տեղ չդնենք լաւ շարժանաւ մը, եւ ամառը գրօսաշրջիկային պտոյտներ չկազմակերպուի դէպի այս պատմական Ախթամար կղզին։ Այսպէսով յաւերժացուցած կ'ըլլանք նաեւ յիշատակը այն երիտասարդին որ մեռաւ իր սիրոյն համար եւ ան կը շարունակէր ապրիլ, ի շահ Վան քաղաքին, նոր յաղթանակ մը եւս տարած ըլլալով մահուան դէմ»։

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ 50ԱՄԵԱԿԸ ՊԵԼԺԻՈՅ ՄԷՋ

ՊՐԻՒՍԷԼ (Յառաջ).— Յունուար 13ի կիրակի օր, Պրիւսէլի համալսարանական Տան մեծ սրահին մէջ, Պելժիոյ Հայ Ուսանողներու Միութիւնը կազմակերպած էր գեղարուեստական ցերեկոյթ մը՝ նուիրուած Դանիէլ Վարուժանի ուսանողութեան յիսնամեակին։

Ինչպէս յայտնի է, Վենետիկի Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանը աւարտելէ ետք, Վարուժան անցաւ Պելժիոյ Կան քաղաքի համալսարանը, ուր, 1905-1909 տարիներուն, հետեւեցաւ գրականութեան եւ վկայուեցաւ քաղաքական ու ընկերային գիտութիւններու բաժնէն։

Ուսանողները այս հանդէսը կազմակերպած էին մեծարելու համար տաղանդաւոր բանաստեղծին յիշատակը, եւ հաղորդելու հանդիսականները անոր գործերով։ Այս առթիւ պատրաստուած էր ճոխ յայտագիր մը։

Բացման խօսքին մէջ, Միութեան նոր ատենապետը՝ Յակոբ Իսկենտէրեան, բացատրեց տօնակատարութեան իմաստը եւ ծանրացաւ Վարուժանի ուսանողական կեանքին վրայ, յիշեց անոր կրած նիւթական դժուարութիւններն ու բարոյական տագնապները։ «Մինչեւ այսօր, նոյն դժուարութիւններուն դիմաց կը գտնուին

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊՐԵՑԱՆՔ...

(Հատուած մը հեղինակին յուշերէն)

ՊԻՐԷՃԻԿԷՆ ՀԱԼԷՊ

Կինը մեր քով ձգեց ու ջուրին շիշերը եւ վեց դրուշը առնելով գնաց։ Վերէն կը հետեւէինք իրեն։ Ահա քովն է, ու կը խօսին։ Ծռեցաւ, ջուրին շիշերը լեցուց ու ետ դարձաւ դէպի մեզ։

Հասաւ վերջապէս։ Ջուրը լաւ, բայց հաց չկար։

— Յայտնեց թէ մարդը ինքն ալ չի գիտեր Հալէպին ո՛ւր եւ ո՛ր կողմ ըլլալը։ Հաց ալ չունի եւ չի կրնար գտնել, միայն աւելցուց որ սա ծառաստանին մէջ ջաղացք մը կայ, Սասունցի Հայեր են, անոնք գիտեն Հալէպի ճամբան, եւ հացն ալ անոնք միայն կրնան ունենալ։

Սասուն եւ հայ անունները որ լսեցի, ըսի — է՛հ, տղաք, Աստուած աղօթքնիս լսեց եւ մեզ հոս առաջնորդեց, երթանք։

Եւ ուղղուեցանք դէպի ծառաստանը։ Շատ հեռու չէր։ Պզտիկ պուրակ մըն էր ուռիի եւ բարտիի ծառերու, պզտիկ գետակի մը երկու կուշտերուն։

Խիտ՝ քանի մը ծառերու շուքին, եւ գետակի մը եզերքը նստանք։ Ջաղացքը հեռու չէր մեզմէ, ջուրին եւ ջախջախին ձայնը կ'առնէինք այնքան քաղցրալո՛ւր, այնքա՛ն թովիչ, ամոքիչ թուեցաւ ինծի, կ'ըսես՝ եկեղեցիի մեղեդիի մը արձագանգը ըլլար...

Չաւուշը, նոյն պատուէրով, նոյն կարգախօսով ղրկեցինք ջաղացք։ Եթէ օտար մարդ՝ յաճախորդ ըլլար, կը սպասէր, ստուգելու համար թէ ո՛րն է տէրը, ջաղացպան Սասունցին, որուն պիտի մօտենար ու յայտնէր մեր վիճակը։

Մասնաւորապէս շեշտեցի որ, յայտնէ թէ մեր խումբին մէջ վարժապետ մը կայ. շատ խնդրեց որ գաս անձամբ տեսնես զինքը, քեզի ըսելիքներ ունի։ Այսքանը որ յաջողնես, ալ պարտականութիւնդ լիովին կատարած կ'ըլլաս չաւուշ, մնացածը ինծի ձգէ։

Գնաց չաւուշը։ Մենք սկսանք լուացուիլ։ Քանի օր է որ անլուայ էինք։ Տղաքը սկսան իրենց ոտքերն ալ լուալ գետակին մէջ։

Յանկարծ կրիայ մը գտան։ — Պարոն, ա՛ս մէզէ (աղանդեր) պիտի ընենք, աղուոր կ'ըլլայ. շատ համեղ միս ունի, միայն աղ չունինք։ Կրակ ալ եթէ վառենք մուխը պիտի ելլէ։

Բայց չդիմացան, անօթի էին։ Վճռեցին պզտիկ կրակ մը ընել, եւ հոգ չէ, անլի ուտել։

Խոշոր քարով կոտրեցին, ջարդեցին խեղճ կենդանիին պատեանը, փորը բացին եւ քանի մը հաւկիթ գտան. հաւի դեղնուցի նման էին։ Միսը մեզի, հաւկիթները պարոնին, ան միսը չուտեր ըսին։ Ու կրակին վրայ հաւկիթները քիչ մը տաքցնելով ինծի տուին, իրենք ալ միսը մէկ-մէկ կտոր կէս եփած կէս հում, կուլ տուին։

Չաւուշը ուշացաւ։ Մենք մտահոգուիլ սկսանք։

Կէսօրը բաւական անցած էր, երբ վերջապէս եկաւ եւ յայտնեց թէ առ այժմ հաց չունին, բայց իրիկուան համար խոստացաւ։ Չաւուշը խօսքը չաւարտած, ահա՛ զինուորական հագուստ կարուած գդակով, Սասունցիի արախճին յիշեցնող թաւ յօնքերով, սեւ պեխերով, լայն ճակատ ու կուրծքը բաց, թխադէմ, թիկնեղ մարդ մը։ Ինքն էր՝ վկայի պէտք չկար՝ Սասունցի Հայը։ Վազեցի ընդառաջ, ձեռքը առի եւ նստանք։

Պարզեցի մեր ոդիսականը, եւ ըսի թէ մեր յոյսը դուք էք այժմ. Աստուած մեր քայլերը հոս ուղղեց։ Ձեր Սասունցի ըլլալը կը բաւէ որ մենք առանց որ եւէ կասկածի դիմէինք ձեզի եւ ձեր խորհուրդին, ձեր եղբայրական օգնութեան ապաւինէինք։ Խօսեցայ նաեւ Վանի անցքերուն եւ Էրզրումի գրաւման եւ մօտալուտ յաղթութեան մը մասին։

Մկրտիչ եղբայրը, Սասունցի Մկօն, անվերապահ, սրտագին եւ եղբայրական վերաբերումով խրախուսեց մեր խնդրանքը եւ ըսաւ.

— Դուք հոս երեք օր կը մնաք իբրեւ իմ հիւրերս։ Կը տեսնեմ որ ամէնքդ ալ յոգնած էք, մանաւանդ դուն, վարժապետ։ Ես ամէն իրիկուն ձեզի համար ալ հաց կը պատրաստեմ՝ մեր բաժինին հետ։ Անհոգ եւ վստահ եղէք, հոս եկող գացող չըլլար, այրերու մեծ մասը զինուոր է. մնացածները բանի մը չեն գար։ Հանգըստացէք առ այժմ։ Յետոյ ալ ես ձեզ Հալէպի շոգեկառքի ճամբան կը տանիմ, անկից առանց շեղուելու, երեք գիշերէն կը հասնիք։

Կը հարցնեմ ես Մկրտիչ եղբօր.

— Պիրէճիկէն հոս քանի՞ օրուան ճամբայ է։

— Պիրէճիկ ասկից հինգ ժամ է, պօ՛լ-պօ՛լ։

Ուրեմն մենք հինգ ժամը հինգ օրէն կտրած ենք... միշտ տեղ-քայլ ընելով, կիսաբոլորակ շրջան կատարելով։

Մկրտիչ եղբայրը գնաց։ Կէս ժամ չանցած նորէն երեւցաւ։

— Երէկուընէ աւելցած փիլաւ կայ եղեր, առ այժմ մէկ-մէկ քիչ կերէք, իրիկուան ալ հացերը կը բերեմ, այսօր քիչ մը աւելի կանուխ կը սկսիմ հաց եփել։ Եւ փիլաւը ինծի երկարեց։ Յետոյ զիս մէկ կողմ քաշելով թուղթի մը մէջ ծալլուած բուռ մը ծխախոտ եւ քանի մը թուղթ տուաւ եւ ըսաւ.

— Աս քեզի համար բերի, ծխէ՛, միայն թուղթը կը պակսի։ Վերջը բան մը կ'ընենս։ Մենք պարզ թուղթով կը փաթթենք շատ անգամ։

(Շար. - 4)

Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

Հայկական Արտասահմանի ուսանողները եւ ժամանակ է, որ մտածենք աւելի կազմակերպուած ձեւով յառաջ տանիլ այդ այժմէն դաստիարակութեան խնդիրը, Արեւելքի հայաշատ երկիրներէն ուշիմ տղաք բերելով համալսարանական ուսման համար»։

Վարուժանի գործին մասին դասախօսութիւն մը պատրաստած էր ուսանող Երուանդ Փամպուքեան, որ ծանրացաւ, մասնաւորապար, փլման նկարչութեան՝ Վարուժանի քերթողական արուեստին վրայ թողած ազդեցութեան վրայ։ Օր. Մելինէ Գոլանճեան պատմեց անձնական դրուագ մը Վարուժանի կեանքէն։ Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան արտասանութիւններ եւ նուագ։ — Օր. Մարի Սամիկեան յաջողութեամբ արտասանեց Սողոմոն Տարօնցիի «Դանիէլ Վարուժան» քերթուածը, իսկ խումբ մը ուսանողներ արտասանեցին «Հացին Երգը» համադրական քերթուածը, զոր յօրինած է բանաստեղծ Մուշեղ Իշխան՝ Վարուժանի նոյնանուն գործէն։

Մեծ ոգեւորութիւն առեղծեց ջութակահար Պետրոս Ալահայտոեան, որուն դաշնակով կ՚ընկերանար Օր. Ս. Պէյլէրեան։ Օրիորդը եւ ուսանող ընկերը մեծ յաջողութեամբ նուագեցին Կոմիտասի «Հով արէք»ը, «Ծիրանի ծառ»ը եւ Վարդան Սարգսեանի «Սիրեցի Սարոյի»ն ու «Հօյ նար»ը։ Օր. Պէյլէրեան, որ սիրով կը մասնակցի ուսանողական բոլոր ձեռնարկներուն, դաշնակի վրայ նուագեց նաեւ Արամ Խաչատուրեանի «Վալս Քափրիս»ը եւ «Պար»ը։ Անակնկալ մը պիտի ըլլար Պ. Ֆրէնկեանի երեւումը բեմին վրայ։ Պարոնը մեծ արուեստով արտասանեց Վարուժանի «Կարմիր հողը» եւ «Մօր մը երազը»։

Դանիէլ Վարուժանի նուիրուած այս օրը մեծ խանդավառութիւն առեղծեց ներկաներուն մէջ։ Ցանկալի էր որ դաւդութը աւելի մեծ բազմութեամբ ներկայ ըլլար եւ քաջալերէր ուսանողական ձեռնարկները։ Նկատելի էր մանաւանդ բացակայութիւնը երիտասարդութեան, որ միշտ կը խուսափի Հայկական կեանքէն։ Ուսանողները պիտի ուզէին «լեզու գտնել» իրենց հետ, խմանալ իրենց մտահոգութիւնները եւ միասնաբար մտածել գաղութի հոգերու մասին, որոնց հերթին առաջին կարգի կուգան Ակումբի հարցը եւ Հայերէնի դասերը։

ՑԻՇԱՏԱԽՏԱԿ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ԱՆՈՒԱՆ

Երկար առենէ ի վեր ուսանողները կը մտածեն այս մասին։ Պ. Խաչիկ Կարապետեան, որ Վարուժանի աշակերտն է եղած Պոլսոյ մէջ, մանրամնին փնտռուտուքներէ ետք, յաջողած է գտնել Վարուժանի բնակած տունը Կան քաղաքին մէջ։ Եւրոպացիները մեծ գուրգուրանքով պիտի պահէին այդպիսի յիշատակարաններ։ Լաւ պիտի ըլլար, որ մենք ալ, եթէ չենք կրնար ամբողջութեամբ գնել այդ տունը եւ թանգարանի վերածել, գէթ պզտիկ զոհողութիւն մը ընէինք յիշատախտակ մը զետեղելով Դ. Վարուժանի բնակած տան վրայ։

Այս բոլորի մասին խօսեցաւ Միութեան ատենապետը եւ աւելցուց. «Ինչպէս Մեծ Եղեռնի նոլոր նահատակները, նոյնպէս Վարուժան չունի իր անունը յաւերժացընող շիրիմ մը։ Կանի իր սենեակը կանգուն մնացած այն հաղուագիւտ տեղերէն է, ուր բանաստեղծը երկնեց իր գլուխգործոցները։ Ասկէ վերջ, իր տունը պէտք է դառնայ ուխտատեղի Պելժիայէն անցնող բոլոր ուսանողներուն եւ այցելուներուն համար»։

Հանդէսէն վերջ, հաւաքուեցաւ այս նպատակին համար 2300 պ. Փրանք։

ՈՒՍԱՆՈՂ

ՀԱՅ ԱԿԱՆԱՒՈՐ ՄԱԹԵՄԱՏԻԿՈՍ ՄԸ

Դեկտ. 27ին Երեւանի մէջ տօնուած է ականաւոր մաթեմատիկոս, Երեւանի Պետական Համալսարանի դասախօս, Հայաստանի Մաթեմատիկայի ու մեքենագիտական Ինստիտուտի հիմնադիր եւ տնօրէն, ակադեմիկոս Արտաշէս Շահինեանի ծննդեան 50ամեակը եւ գիտական – մանկավարժական գործունէութեան 25ամեակը։

Ա. Շահինեան ծնած է 1906ին՝ Լենինականի մէջ։ 1926ին կը մտնէ Երեւանի Պետական Համալսարանին մանկավարժական բաժինը։ Տակաւին ուսանող ըլլալով, կը նշանակուի մաթեմատիկայի ամպիոնի օգնական. նոյն պաշտօնին վրայ կը մնայ մինչեւ 1934։

Միաժամանակ ինքնաշխատութեամբ յառաջ կը տանի մաթեմատիկայի զանազան ճիւղերուն ուսումնասիրութիւնը։ Ապա կը մեկնի Լենինկրատ՝ ուսումը շարունակելու։

1937ին կը վերադառնայ Երեւան եւ կը սկսի գիտական-մանկավարժական բեղուն գործունէութիւն մը՝ Երեւանի Համալսարանին մէջ, ուր կը դասախօսէ մինչեւ այսօր։

1944ին Մոսկուայի Համալսարանին մէջ կը պաշտպանէ մագիստրոսութեան աւարտաճառը։ Նոյն թուականին Երեւանի Համալսարանին գիտական խորհուրդը իրեն կը շնորհէ պրոֆեսորի տիտղոս։

1945ին, Ա. Շահինեանի նախաձեռնութեամբ Հայաստանի ակադեմիային մէջ կը կազմակերպուի մաթեմատիկայի եւ մեքենագիտութեան ճիւղ մը։ Նոյն թուականին, անուանի գիտնականը կ՚ընտրուի ակադեմիայի թղթակից–անդամ, իսկ 1947ին՝ ակադեմիկոս։

Շահինեանի գործունէութեան համար կը բացուին նոր հորիզոններ։ Մէկ կողմէ Համալսարանին մէջ կը շարունակէ իր մանկավարժական գործունէութիւնը, իսկ միւս կողմէ Համալսարանին մէջ իր շուրջը կը հաւաքէ երիտասարդ գիտնականները, որոնք իր անմիջական ղեկավարութեան տակ, արագօրէն կը զարգանան եւ կը դառնան լուրջ գիտնականներ։

Այսպէս, շնորհիւ իրեն, Հայաստանի մէջ կը ստեղծուի գիտական աշխատանքի նոր վառարան մը՝ համեմատաբար շատ կարճ ժամանակի մէջ։

Ա. Շահինեան միաժամանակ կը շարունակէ իր ստեղծագործական աշխատանքը։ 1948-56 կը հրատարակէ շարք մը ուսումնասիրութիւններ մաթեմատիկի նորագոյն հարցերու մասին։

Իր գործունէութիւնը չի սահմանափակուիր մաթեմատիկայով։ Ան, իբրեւ տնօրէն ակադեմիայի Մաթեմատիկայի ու մեքենագիտութեան Ինստիտուտի եւ քարտուղար բնագիտական և մաթեմատիկական բաժնի, կ՚օժանդակէ Հայաստանի մէջ մեքենագիտութեան, բնագիտութեան եւ աստեղագիտութեան զարգացման։

Կառավարութիւնը, գնահատելով Ա. Շահինեանի արդիւնաւէտ աշխատանքը, զինքը վարձատրած է շքանշաններով եւ պատուանշաններով։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՎԱԼԱՆՍ — Ազգ. Միութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը գոհունակութեամբ կը ծանուցանեն թէ Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ ջերմութիւնը ապահովելու համար, վաճառական Պ. Ռուբէն Տալքլըփէեան եւ իր տիկինը Շահենիկ սիրայօժար ստանձնած են բոլոր գործիքներու գնումին, զետեղման եւ յարդարման ծախքերը, յաւերժացնելու համար յիշատակը իրենց սիրեցեալ մօր, կեսուր մօր, հանգուցեալ Տիկին Նեվրիկ Տալքըփէեանի որ իր մահկանացուն կնքեց 1956 Յուլիսին։

Հայ ժողովուրդը ամէն առեն ունեցած է վեհոգի բարերարներ որոնք իրենց եկեղեցասիրական, դպրոցասիրական եւ մարդասիրական ձեռնարկներով, արժանացած են ազգային յարգանքի։ Պ. Ռուբէն Տալքըփէեան ընտանիքն ալ հետեւելով անոնց օրինակին, մեր գաղութին կ՚ընծայէ այս գնահատելի նուէրը։ Միութիւնս յանուն գաղութին իր ջերմ շնորհակալութիւնը կը յայտնէ հրապարակաւ։ Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաեւ ճարտարապետ Պ. Բեփենէկեանի եւ արհեստաւոր Պ. Յ. Գասպարեանի որոնք ջանք չխնայեցին բարերար ընտանիքի կամքը խղճմտօրէն կատարելու համար։

Վարչութիւն

ՊՈՒՔՐԷՇԻ ռատիոկայանը, իր «Գրական երկոներ»ու շարքին հաղորդած է դասախօսութիւն մը՝ «Հայ քնարերգութիւնը» նիւթին շուրջ։ Հաղորդումը տեղի ունեցած է Յունուար 10ին. դասախօսութիւնը կարդացած է Համալսարանի հայագէտ դասախօս՝ Վլատ Պընըցեանու։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐԵԳԱԿՆԱՅԻՆ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆԸ. — Էջմիածնէն դէպի Այղըր լիճ տարածուող հողամասին վրայ ընդարձակ հարթութիւն մը կայ։ Խորհրդային գիտնականները հաշուած են թէ այդ շրջանին մէջ է որ ամէնէն մեծ թիւով արեւոտ օրեր կ՚ըլլան եւ արեւի ճառագայթները ուժգնութեամբ կը կեդրոնանան։ Այդ պատճառով ալ որոշուած է այնտեղ կառուցանել աշխարհի առաջին եւ ամէնէն խոշոր արեգակնային ելեկտրակայանը, ինչպէս գրած էինք արդէն։ Արեւին ուժը օգտագործելու գաղափարը նորութիւն մը չէ։ Նոյնիսկ կը պատմուի թէ ինչպէս հին Յունաստանի գիտնականներէն Արքիմիդես ոչնչացուց թշնամի նաւատորմը։ Փոքրիկ հայելիներ բաժնեց ծովափին վրայ շարուած զինուորներուն եւ ժողովուրդին, որոնք հայելիներու մէջ ցոլացող արեւի շողերը ուղղեցին թշնամի նաւերուն վրայ եւ հրկիզեցին։

Արեգակնային ելկտրակայանը պիտի ունենայ 1200 քիլովաթ կարողութիւն, որ պիտի գործածուի ջրհաններ բանեցնելու, ստորերկրեայ ջուրեր դուրս հանելու գործին. իսկ արտադրուած գոլորշին պիտի օգտագործուի շրջանին ջերմոցները տաքցնելու համար։

ԱՐԱԳԱԾԻ հարաւային գագաթի ստորոտը, ծովէն 3200 մեթր բարձրութեան վրայ, կը գտնուի Հայկական Գիտութիւններու ակադեմիային բնագիտական բաժնին կայանը, որ կը զբաղի տիեզերական ճառագայթներու ուսումնասիրութեամբ։ Կայանին ղեկավարներն են Ա. Ալիխանեան (Գիտութիւններու ակադեմիայի թղթակից անդամ) եւ ակադեմիկոս Ա. Ալիխանով։ Երիտասարդ գիտուններու խումբ մը օրն ի բուն կ՚աշխատի այս նիւթին վրայ։ Տեսական աշխատանքներուն հետ, կը ջանան գործնական գետնի վրայ կիրարկել ճառագայթներու յառաջ բերած ուժը։ Իրենց տրամադրութեան տակ ունին մեքենական ուղեղ մը (սէրվօ էլեկտրոնիք) որ քանի մը վայրկեանի մէջ 25,000 թուաբանական բարդ հաշիւներ կը լուծէ եւ ամէնէն կնճռոտ խնդիրներու ճշգրիտ պատասխաններ կուտայ։

Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ «Սպարտակոս» պարախաղին (պալէ) առաջին ներկայացումը տեղի ունեցած է դեկտ. 28ին Լենինկրատի օփերայի շէնքին մէջ։ Ներկայացումը բացառիկ յաջողութիւն ունեցած է։

Պզտիկը կը հարցնէ հօրը.

— Հայրիկ, ճի՞շդ է որ կիները միշտ սուտ կը խօսին։

— Ոչ, տղաս։ Կիները երբեք սուտ չեն խօսիր։ Միայն՝ կը ստեն, երբ խօսին իրենց տարիքին, իրենց գնած շրջազգեստին, իրենց ամուսնի ամսականին, եւ ուրիշ քանի մը աննշան բաներու մասին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (244)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4. — ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

— Ախար ես էլ փոքրիկ գազաններից չեմ, պատասխանեց Արտաւազդը, մի առանձին ինքնավստահութեամբ նայելով Մերուժանի երեսին։

Պատանու պարծենկոտութիւնը այս անգամ խորին ուրախութիւն պատճառեց Արբակին, եւ նա մեծ յօժարութեամբ փոխեց նրա հետ իւր նիզակը։

Նիզակը, արդարեւ, Արտաւազդի համար բաւական մեծ էր եւ ծանր, բայց նա այն տեսակ նիզակներ, մանաւանդ ձիու վրայ, գոր ծածելու ճարտարութիւնից զուրկ չէր։ Նա միացրեց իր գեռահաս բազուկների զօրութիւնը իւր նժոյգի չափազանց ուժի հետ։ Առանց ժամանակ կորցնելու, երկար նիզակի բունը առեց աջ թեւքի տակ եւ, նրա սրածայր սուինը դէպի ցած բռնելով, շտապեց ձիուն իւր բոլոր սաստկութեամբ քշել դէպի վարազը։ Ամեհի նժոյգի սարսուռ թափը բաւական էր նիզակին այն սաստիճան ուժգին զարկ տալու, որով մխուեցաւ նա վարազի կողքի մէջ եւ ծայրը միւս կողմից դուրս եկաւ։

— Այդպէս հեշտ էր չամփրել գազանին, ծիծաղելով ձայն տուին պարսիկ պատանիները, բայց քո քաջութիւնը նիզակը դուրս քաշելումը պէտք է տեսնենք։

Արտաւազդը խելօյն ձիու գլուխը շուռ տուեց եւ ձին, ի հարկէ, դուրս քաշեց նիզակը, իսկ ահագին վարազը անշարժ մնաց գետնի վրայ։

Ամէն կողմից լսուեցան հաւանութեան աղաղակներ։ Արտաւազդը թողեց որսը, որ խելօյն քարշ տուին ծառաները, իսկ ինքը մօտեցաւ հանդիսատեսների խմբին։ Նրա պայծառ դէմքը փայլում էր ուրախութիւնից։ Նա կրկին վերադարձրեց ծերունի Արբակին թէ՛ նրա ձին եւ թէ նիզակը, ականջին փսփսալով.

— Շնորհակալ եմ քո բարութեան համար, սիրելի Արբակ, եթէ ոչ, այդ պարսիկ լակոտները ամօթով պիտի թողնէին ինձ։

Այդպէս շարունակւում էր որսորդութիւնը, երբ Սամուէլը հօր հետ դեռ նստած էին կղզու ափի մօտ։ Սամուէլը լուռ նայում էր Արաքսի կարմրագոյն հոսանքին, որ մեղմ ալիքներով զարկւում էր կղզու աւազոտ ափերին եւ նրա վրայ կարմրագոյն արեան տպաւորութիւն էր գործում։ Հայրը պատմում էր նրան իւր նախամտածութիւնները եւ իւր դիտաւորութիւնները, ի հարկէ, այն չափով միայն, որքան կարող էր հաւատալ որդին։ Պատմում էր, թէ երբ «Աստուծոյ յաջողութեամբ» հայ եւ հրեայ գերիներին կը հասցնեն Տիզբոն, եւ երբ ինքը բախտ կ՚ունենայ միւս անգամ վայելելու Շապուհ արքայի ողորմածութեան շնորհը, այնուհետեւ պէտք է Մերուժանի հետ կրկին վերադառնան Հայաստան։ Պատմում էր, թէ այն ժամանակ ինքը, իբրեւ Հայոց ընդհանուր սպարապետ, ինչպէս պէտք է կազմակերպէ իւր հրամանի ներքոյ գտնուած հայկական զօրքերը։ Պատմում էր եւ Մերուժանի դիտաւորութիւնները, թէ նա որպիսի՛ ձեւ պէտք է տայ իւր նոր հիմնած թագաւորութեանը Հայաստանում։ Խիստ դառնացած կերպով խօսում էր Արշակունիների «չարագործութեան» եւ «անբարոյականութեան» մասին եւ, ոգեւորուելով Մերուժանի կատարած գործերի յաջողութիւններով, արտայայտում էր իւր խորին ուրախութիւնը որ, վերջապէս, պիտի կարողանան ազատուել Արշակունիների անտանելի լուծից, եւ Հայաստանը Մերուժանի հզօր գաւազանի ներքոյ՝ թէ՛ խաղաղութիւն եւ թէ բախտաւորութիւն պիտի վայելէ։ Որդին լռութեամբ լսում էր, եւ հօր խօսքերը թունաւոր նետերի նման ծակոտում էին նրա վշտացած սիրտը։

Յետոյ սկսեց պատմել իւր դիտաւորութիւնները որդու վերաբերութեամբ։ Մի առանձին ուրախութեամբ յայտնում էր, թէ Շապուհ արքան շատ անգամ լսել է նրա մասին, գիտէ նրա քաջութիւնները, եւ Տիզբոնի արքունիքում արդէն ծանօթ է նրա անունը։ Այժմ մնում է, միայն, որ որդին ներկայանայ Արեաց արքայից արքային, եւ նա անպատճառ Պարսկաստանում գտնուած հայկական հեծելազօրի հրամանատար կը կարգէ։ Այդ առիթով որդին կը մերձենայ թէ՛ Պարսից Դրանը եւ թէ առհասարակ արքունիքին։

ՐԱՖՖԻ

նիան ձեռնարկներ կը կատարէ, ազատ փոխանակութեան գօտի մը հաստատելու համար Եւրոպայի մէջ։

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը կը շարունակէ իր բանակցութիւնները Հռոմի մէջ, Եւրոպայի միացեալ շուկայի հաստատման մասին։ Անգլիա միշտ վերապահ է այս հարցին առթիւ, բայց լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ միջնեցում հաստատել։ Անգլիական ծրագիր մը կը տրամադրէ ազատ փոխանակութեան գօտի մը հաստատել, որուն շնորհիւ Եւրոպայի վեց երկիրներուն 280 միլիոն բնակիչները պիտի կրնան մրցիլ խորհրդային եւ ամերիկեան հսկաներուն հետ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ կ'առաջարկեն Ազգաժողովին յանձնել վիճելի հողամասերը։ Ասիական պետութիւնները կը պահանջեն Իսրայէլէն անմիջապէս պարպել։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ կառավարութիւնը կոչ մը ուղղեց հողագործներուն, որպէս զի զարկ տան երկրագործութեան։ Այս առթիւ կ'ըսէ թէ խամ եւ խոպան հողերու մշակութեամբ 25 1/2 միլիոն հեկտար աւելցաւ արմտիքի արտադրութեան տարածութիւնը։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանթէօ-Բաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale des Arts et Manufactures

8, Rue Jean-Goujon

փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Եւրոպական պարեր

ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՏԶԵԼԻ ԵՒ ՃՈԽ ՊՈՒՖԷ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը պիտի սկսի երեքշաբթի օր (22 Յուն.), դասախօսութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի, ժամը 19ին, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, Ռիւ Վանթիւր։ Կը յանձնարարուի օգտուիլ առիթէն, արձանագրուելով Գշ. եւ Ուր. օրերը, ժամը 18ին։ Դասերը նոյն օրերը, ժամը 19ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն-Ժերոմի թաղական խորհուրդը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ այն բոլոր հայրենակիցներուն որոնք ողբացեալ Տէր Զօհրապեան Նուպարի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները ըրին ի նպաստ Թաղիս եկեղեցւոյ, դըպրոցին եւ աղքատներուն.— Պ. Պ. Նշան Կիրխալեան, Ս. Կարապետեան, Պառ Անթուան, Ասարբելեան Յարութիւն 1000ական Ֆր., իսկ Տէր Ղազարեան Ղազար 500 Ֆրանք։

ՊՈՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

20 Յունուար, Գ. կիրակի Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին։ Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, ըստ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպագճեանի կտակին ժամը 11,30ին։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի ժամը 15ին, Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ։ Երգեր եւ արտասանութիւններ մանուկներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Քալիֆորնիայէն Յովհ. Պալէսեան կը փնտռէ էտիրնէցի Տիկ. Մանեա Գույումճեանը (ծն. Քէաթիպեան), Մկրտիչ Աւետիսեանը, Մարի Մարալեանը եւ Նուարդ Աւետիսեանը։ Տեղեկացնել Ազգէ քհնյ. Փայլակեանի՝

19 Rue de la Chevrette, La-Barre (S. et O.)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ

կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban

17 Rue d'Ulm

Métro :Cardinal Lemoine

Կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութեան։

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները։

⁂

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ԱՆԻԷՌ.— Միհրան եւ Ալիս Քէչիշեան՝ Մաթէոս Մկրտիչեանի ծնունդին առթիւ, Մշակոյթի Տան կը նուիրեն երկու հազար հինգ հարիւր ֆրանք։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ։

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Յօղացաւի գոհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատեանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ)։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք։ Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

HUTCHINSON

assure **FORMATION O. S.**, embauche **MANŒUVRES**

Se prés. 47 Quai National Puteaux

8h. 30 à 11 h., sauf samedi.

Cantine — avantages sociaux

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

Անգամ մը եւս կը խնդրենք բոլորէն որ «Յառաջ»ի չէք-փոսթալը չ'օգտագործեն թերթին հետ կապ չունեցող գումարներ ղրկելու համար։

Թերթին չպատկանող բոլոր գումարները ղրկել ՄԻԱՅՆ ՄԱՆԴԱ-ՔԱՐՏՈՎ։

THEATRE DE L'ŒUVRE

55, Rue de Clichy (Métro : Clichy)

Կը ներկայացուի

ԺԱՆ-ԺԱՔ-ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

(Վարուժան Ոսկանեան)

Նոր թատերախաղը

C O N C E R T O

(Երկու արար)

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին, բացի երեքշաբթիէն։ Կիրակի՝ ժամը 15ին եւ 21ին։

Առաջինը եւ ընդհ. փորձը յետաձգուած ըլլալով, ներկայացումներու շարքը կը սկսի Յունուար 27ին։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն-Ժերոմի Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկ. Մ. Աստանալեանի, իր աներհօր՝ Պրն. Կարապետ Ճօշկունեանի մահուան առթիւ, ինչպէս նաեւ իր պարագաներուն։

ASSOCIATION DES CONCERTS CHOUTEAU

(*Orchestre Symphonique de Paris*)

Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17·45

SALLE GAVEAU

45 Rue La Boëtie

Յայտագիր՝ Չայքովսքի քոնչերթօ

Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻՒՍԹԱՍ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել։

Գին 200 եւ 400 ֆրանք։

Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՔԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 ռիւ Ռիշէ եւ Գ. Ադամեանի։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերական ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Ազրիւր-Սեռոք Մ. Նօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլան կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վարչութիւնները այս շաբաթ ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը։ Բոլոր վարչութիւններուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ, բացի Ավինեոնի Մուրատ եւ Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբերէն։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Ասոււք» ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, հայկ. մատուռին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւղերը այս երկուշաբթի օր ժամը 16ին, **Քաֆէ Ռեժան**։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Պանթէօ-Բաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 6–8 Տիկ. Հէքիմեանի բնակարանը։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ վարչութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս չորեքշաբթի, ժամը 18,30ին, Մշակոյթի ակումբին մէջ, 17, ռիւ Պլէօ։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ.— Կրօնական Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտեան Ս. Աստուածածին մատրան մէջ կը պատարագէ կաթողիկոսական պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

«Մանուկներու Օր»ուան առթիւ

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հոգաբարձութեան։ Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ։

Միրոսն եւ հաճելի անակնկալներ դպրոցին աշակերտներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկ. Միլտոնեանի։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԲԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

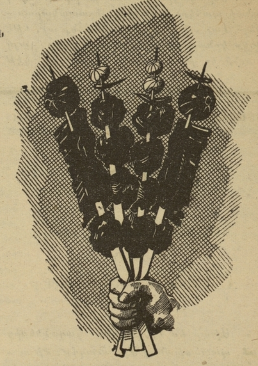
Հաճելի մթնոլորտ

★

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

PARIS CALIFORNIE

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՒԹԵՒԵԼԵԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

16 RUE SAINTE CECILE — PARIS 9e

ԹՐԻՔՕ ՇԻՆԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՆԵՐՊԱՍՆԵՐ — ԷՆԹԵՐԼՈՔ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՊՐԱՆՔԸ — ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մէկ հասցէ՝

PARIS - CALIFORNIE

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • DIMANCHE 20 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7787 33ème ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3598

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼԱՅՆ ԲԱՑԷՔ ՓԵՂԿԵՐԸ

Անցեալ տարուան ընթացքին կարգ մը նշանակելի երեւոյթներ պարզուեցան Երեւանի գրական եւ լրագրական ճակատին վրայ։

Նախ, սկսած են արտատպումներ կատարել Հայկական Արտասահմանի գրական արտադրութիւններէն, «Սովետական Գրականութիւն» եւ «Սովետական Հայաստան» ամսաթերթերուն մէջ։

Երկրորդ, երկու անգամ է որ խիստ քննադատութիւններ կը հրատարակուին ֆրանսերէն ստեղծագործութիւններէ կատարուած թարգմանութեանց սխալներու մասին։

Երրորդ՝ աւելի յաճախ կը գրուին լեզուի հարստացման կամ աղճատման խնդիրներով։

Առաջին նորութեան մասին խօսած ենք արդէն եւ նորէն կը յիշեցնենք թէ ծուռ ճամբու մը կը հետեւին, երբ նկատի կ'առնեն միայն առաջաւոր, յառաջդիմական կամ «պրոգրեսիւ-դեմոկրատ» կոչուած գրողներ ու հեղինակներ։

Հայկական Արտասահմանի ստեղծագործութեանց հարազատ պատկերը տալու համար, անհրաժեշտ է լայն բանալ փեղկերը եւ մանաւանդ աչքերը։

Երբ արեւմտահայ գրականութեան դասական արտադրութիւնները կ'արտատպեն, անշուշտ մարքս-լենինեան տեսակէտը նկատի չունին, այլ գործին արժէքը։

Տարրական տրամաբանութիւնը կը պահանջէ նոյն աչքով նայիլ նոր հրատարակութեանց վրայ։

Իրենք ալ գիտեն որ «առաջաւոր» կոչուած շատ մը երկեր թութակաբանութիւններ են կամ ապսպրանքի վրայ գրուած նմանութիւններ։

Հարազատ ձայները գանգատելի քանակութիւն մը կը ներկայացնեն այդ հրատարակութեանց մէջ։ Ժամանակներու ոգին չէ որ կը ներշնչէ զանոնք, այլ հետեւակ, թերխաշ միտքը։

Սխալ թարգմանութեանց մասին երկու փաստացի քննադատութիւններ երեւցան «Սովետական Գրականութիւն» ամսագրի 1956 Հոկտեմբերի եւ Նոյեմբերի թիւերուն մէջ։

Երկուքն ալ ջախջախիչ փաստերով կ'ապացուցանեն թէ կոպիտ սխալներ եւ աղճատումներ կատարուած են մասնաւորապէս Պալզաքի գործերուն թարգմանութեանց մէջ (Էօժէնի Կրանտէ, Շագրենէ կաշի, եւն.)։

Ակներեւ է որ գործը յանձնուած է համբակ թարգմանիչներու, որոնց գիտցած ֆրանսերէնը եւ հայերէնը միջակէն ալ վար կը մնան։

Եթէ յարաբերութիւնները ազատ ըլլային, կարելի էր գտնել համապատասխան ուժերը արտասահմանի մէջ։

Առաջին մեծ պատերազմէն առաջ, Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչականը հատոր-հատոր երկեր թարգմանել կուտար Պոլիս հաստատուած հեղինակներու։

Գալով լեզուական հարցին, բաւական է թերթերու մէջ կատարուած բանավէճը, պայմանաւ որ գործնական ելք մը յանգի։

Ի՞նչ օգուտ առողջ տեսակէտներ յայտնել լեզուի մաքրութեան մասին, եւ միւս կողմէ տողրակներով օտարաբանութիւններ պարպել թերթերու եւ գիրքերու մէջ։

Ամէնքն ալ գիտեն որ չարիքը չի սահմանափակուիր քանի մը տասնեակ չինծու բառերով։

Հարիւրաւոր կապակցութիւններ, կոպիտ սխալներ եւ իմաստակութիւններ կը խաթարեն ոչ միայն մայրենի լեզուին բառարանն ու քերականութիւնը, այլ եւ ոգին։

Լայն բացէք փեղկերը եւ պիտի տեսնէք որ լեզուաշինարարութիւն չէ կատարուածը, այլ հասարակ լեզուակեղծարարութիւն։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Յունուար 18ին Խ. Միութեան եւ Չինաստանի վարչապետները Կրեմլինի պալատին մէջ ստորագրեցին միացեալ յայտարարութիւն մը, իբրեւ եզրակացութիւն վերջերս կատարուած խորհրդակցութեանց։ Արտաքին նախարարը, Շեպիլով, պատասխանելով թղթակիցներու հարցումներուն, «սքանչելի» կոչեց յայտարարութիւնը։ Ցետոյ ըսաւ.— Երկու պատուիրակութիւնները իրենց կատարեալ համաձայնութիւնը յայտնեցին բոլոր քննուած խնդիրներու մասին.— Կացութիւնը ընկերվարական ճակատին վրայ.— Կացութիւնը Հունգարիոյ մէջ.— Միշտ զօրացնել ընկերվարական ճակատը.— Պաշտպանել մարքս-լենինեան սկզբունքները վերաքննութեան որ եւ է փորձի դէմ։

Ահաւասիկ յայտարարութեան ամփոփումը.—

Խ. Միութիւնը եւ Չինաստան նախ եւ առաջ կը դատապարտեն աշխարհակալներու այն ձեռնարկները որ կը ձգտին խանգարել միջազգային վստահութիւնը։ Ընկերվարական պետութեանց եւ ուրիշ խաղաղասէր ազգերու աջակցութեամբ Եգիպտոս եւ Հունգարիա յաղթանակը շահեցան հերոսական պայքարներով։ Ջախջախեցան աշխարհակալներու դաւերը։ Սակայն այս վերջինները չեն համակերպիր նոր կացութեան. ուստի խաղաղասէր ժողովուրդները պէտք է արթուն մնան։

Երկու կողմերը կը շեշտեն թէ՝ հակառակ աշխարհակալ ճակատին յարձակողական քաղաքականութեան, որուն գլուխը կը գտնուին Մ. Նահանգներուն մենաշնորհեալ խմբակցութիւնները, միայն ընկերվարական ճակատին երկիրներն են որ խաղաղութեան քաղաքականութիւն մը կը վարեն։ Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ շատ մը անկախ պետութիւններ եւ ամէնէն առաջ Հնդկաստանի պէս մեծ պետութիւն մը իրենց աջակցութիւնն ընծայեցին խաղաղութեան եւ չէզոքութեան քաղաքականութեան մը։ Ընդհակառակն, աշխարհակալ ճակատին վրայ պայքար մը կը մղուի հում նիւթերու, շուկաներու, ազդեցութեանց գօտիներու նուաճման համար։

Միջին Արեւելք.— Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի եւ Իսրայէլի պարտութենէն ետք Եգիպտոսի մէջ, արեւմտեան աշխարհակալութիւնը կը ջանայ օգտագործել ստեղծուած կացութիւնը, գրաւելու համար գաղթատիրական պետութեանց դիրքերը Միջին Արեւելքի մէջ։ Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը նոր տագնապ մը կը ստեղծէ այդ շրջանին մէջ։ Այս կացութեան առջեւ, Չինաստան եւ Խ. Միութիւնը պիտի շարունակեն իրենց աջակցութիւնն ընծայել Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն, խափանելու համար նախայարձակումները վերսկսումը եւ ոտնձգութիւնները այդ երկիրներու ներքին գործերուն մէջ։ Անոնք պիտի պաշտպանեն Եգիպտոսի պահանջած արդար հատուցումները Ֆրանսայէն, Մեծն Բրիտանիայէն եւ Իսրայէլէն։

Անոնք պիտի ընդդիմանան որ եւ է փորձի որ կը ձգտի միջազգային հսկողչի մը ենթարկել Սուէզի ջրանցքը։ Իրենց կարծիքով, ջրանցքին ազատ նաւարկութիւնը պէտք է վճռուի բանակցութիւններ կատարելով շահակից պետութեանց միջեւ եւ յարգելով Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը։ Խ. Միութեան եւ Չինաստանի կառավարութիւնները ուժ պիտի տան Ասիոյ, Ափրիկէի եւ լատինական Ամերիկայի ճիգերուն՝ ջնջելու համար գաղթատիրութիւնը, հաստատելու կամ զօրացնելու անոնց քաղաքական եւ տնտեսական անկա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Երէկ, շաբաթ, արաբական մեծ ժողով մը պիտի գումարուէր մասնակցութեամբ Եգիպտոսի նախագահին, Արաբիոյ եւ Յորդանանի թագաւորներուն եւ Սուրիոյ վարչապետին։ Ժողովը մէկ օր յետաձգած էին, առանց բացատրելու պատճառը։ Չորս պետութիւնները իրարու կապուած են բարեկամութեան եւ փոխադարձ պաշտպանութեան դաշինքներով։ Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը։ Իրագեկներու կարծիքով, ժողովը կրնայ վճռական ազդեցութիւն ունենալ Միջին Արեւելքի ապագային համար։ Եգիպտոս եւ Սուրիա պաշտօնապէս կամ անպաշտօն կերպով դատապարտեցին Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը։ Երկուքն ալ ջերմ յարաբերութիւններ ունին խորհրդային երկիրներու հետ։ Երկուքն ալ ռազմական օգնութիւն ստացած են նոյն ճակատէն։ Արաբիա եւ Յորդանան աւելի զգոյշ կ'երեւան առայժմ Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու հանդէպ։ Յորդանանի Հիւսէյին թագաւորը վերջերս զգուշութիւն կը թելադրէր համայնավարութեան հանդէպ. բայց երկիրը փոքր եւ աղքատ ըլլալով, չի կրնար առանձին մնալ, ինչպէս գիտել կուտան իրագեկներ։ Յորդանան ամէն տարի 12 միլիոն սթերլին կը ստանայ Անգլիայէն եւ դաշնագիրը խզելէ առաջ կ'ուզէ ուրիշ աղբիւրներէ ճարել այդ գումարը։ Թագաւորը Արաբիա գնաց վերջերս, հաստատելու համար թէ Սէուտ թագաւորը կրնա՞յ վճարել այդ գումարը։ Արաբիա, Եգիպտոս եւ Սուրիա սկզբունքով հաւանած են օգնել. բայց արեւմտեան երկիրներու մէջ կը կարծեն թէ ոչ Եգիպտոս, ոչ ալ Սուրիա կրնան վճարել. իսկ Սէուտի թագաւորը շատ ալ տրամադիր չէ յանձնառութեան տակ մտնելու։ Կարծողներ կան թէ Արաբիոյ եւ Յորդանանի թագաւորները պիտի փորձեն համոզել Եգիպտոսը եւ Սուրիան որ ժխտական դիրք չբռնեն Այզընհաուըրի ծրագրին հանդէպ։ Արաբիոյ թագաւորը Ուաշինկթըն պիտի մեկնի այսօր։

× Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Յորդանանի կառավարութիւնը խնդրած է Մ. Նահանգներէն 30 միլիոն տոլարի բարձրացնել տարեկան ութ միլիոն տոլարի օգնութիւնը։

× Երէկ, շաբաթ, բացուեցաւ Պաղտատի ուխտին չորս զինակիցներու խորհրդաժողովը Անգարայի մէջ։ Կը մասնակցին Թուրքիոյ, Փաքիստանի, Իրաքի եւ Իրանի վարչապետները եւ արտաքին գործերու նախարարները։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն նաեւ այս ժողովին, որ պիտի ճշդէ իսլամական երկիրներու գործակցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ։ Ժողովը պիտի վերջանայ կիրակի գիշեր։ Գիտակցաբար չեն հրաւիրած Պաղտատի ուխտին հինգերորդ անդամը, Անգլիան։ Իրաքի վարչապետ, Նուրի Սայիտ, պահանջած է կարճ կապել ժողովը, բացատրելով թէ չի կրնար երկու օրէն աւելի բացակայիլ, նկատի առնելով իր երկրին քաղաքական կացութիւնը։ Իրագեկներ գիտել կուտան թէ գնդ. Նասրի կուսակիցները եւ համայնավարները մեծ դժուարութիւններ կը պատճառեն Նուրի Սայիտի, զայն համարելով դաւաճան արաբական դատին։ Լիագումար նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Փետրուարին։ Թուրքիա, Իրան եւ Փաքիստան համաձայն են որ Անգլիան ալ հրաւիրուի։ Բայց Իրաք յարմար չի դատեր առ այժմ, նկատի առնելով հանրային կարծիքը որ բոլորովին հակառակ է։ Թուրքիա կը յուսայ նպաստաւոր ելք մը գտնել։ Չորս երկիրներն ալ համաձայն են Մ. Նահանգներու նախագահին յայտարարութեան եւ կ'ըմբռնեն թէ գլխաւոր խնդիրն է կասեցնել համայնավարական թափանցումը Միջին Արեւելքի մէջ։

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ ՎԷՃԸ

Նախորդ վարչապետ Մէնտէս-Ֆրանս ուժգնօրէն քննադատեց Եւրոպայի հաւաքական շուկայի ծրագիրը, Ազգ. Ժողովին մէջ, պնդելով թէ պիտի կաշկանդէ Ֆրանսայի տնտեսութիւնը եւ պիտի խախտէ անոր գերիշխանութիւնը։ Այս առթիւ հարցուց թէ ինչո՞ւ այնքան կ'աճապարեն, պահանջելով անմիջապէս ստորագրել պայմանագիրը։

Մէնտէս Ֆրանս խօսք առաւ, երբ արտաքին նախարարը, Փինօ, ջերմօրէն կը պաշտպանէր ծրագիրը։ Փինոյի կարծիքով, արեւմտեան ազգերու միութիւնը միակ երաշխիքն է ամէն կողմէ եղած սպառնալիքներուն դէմ եւ անհրաժեշտ է նոր ուժ մը՝ տնտեսական ամուր հիմերու վրայ, վերահաստատելու համար Եւրոպայի տկարացած ազդեցութիւնը միջազգային խնդիրներու մէջ։ Ցետոյ գիտել տուաւ թէ հաւաքական շուկայի ծրագրին մերժումը կրնայ Խ. Միութեան գիրկը նետել Գերմանիան։ Ապագայ միացեալ Գերմանիոյ մէջ Արեւմուտքի քաղաքական հմայքը աւելի զգալի պիտի դառնայ, եթէ գերման տնտեսութեան մեծ մասը կապուի արեւմտեան Եւրոպայի։ Եւ վերջապէս հոգեբանական պատճառ մը յիշեց.— «Ֆրանսան համբաւ հանած է իր անորոշութեամբ։ Եթէ «ոչ» ըսէ այս ծրագրին, ամբողջ աշխարհը համոզուած ըլլայ թէ անկարող ենք «այո» ըսելու»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, 70 ըմբոստներ սպաննուած են վերջին կռիւներու ընթացքին։ Օրանի ֆրանսական ոստիկանութիւնը արգիլեց խանութպաններու գործադուլը։ Ալժէրի մէկ արուարձանին մէջ հարցաքննուեցան 1500 բնիկներ։ Ձերբակալուեցան 100 կասկածելիներ։

ԵՄԷՆԻ ներկայացուցիչը նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Ազգաժողովին, գանգատելով թէ Անգլիացիները կը շարունակեն ռմբել իր երկրին քաղաքներն ու գիւղերը։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ ղրկուած միջազգային յանձնախումբը կը տեղեկագրէ թէ երկիրը ուտեստի նեղութեան պիտի մատնուի։ Կը վախցուի նաեւ անգործութենէ, 12 առ հարիւր համեմատութեամբ։ — Հունգարիա վտարեց Փեշթայի անգլ. դեսպանատան զինուորական կցորդը, այն ամբաստանութեամբ թէ «ուղղակի շփումներ ունեցած է հակայեղափոխութեան քանի մը վարիչներուն հետ, ռազմական հրահանգներ տալով»։

ԻՍՐԱՅԷԼ կը մերժէ պարպել Կազայի շրջանը։ Ազգաժողովին անգլիական պատուիրակութիւնը առաջարկեց միջազգային հսկողութեան տակ դնել այդ երկրամասը եւ ապահովել իսրայէլեան նաւերու ազատ անցքը Աքապայի ծոցէն։

ԻՌԼԱՆՏԱՅԻ յեղափոխականները պայթեցուցին անգլիական զօրանոց մը որ նոր շինուած էր 112.000 տոլարով։

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ Ուաշինկթըն պիտի երթայ յառաջիկայ ապրիլին։

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ կը շարունակուին Սպանիոյ զանազան մասերուն մէջ։ Ուսանողները միշտ նոր ցոյցեր կը կազմակերպեն։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ պէտք է բաժնուի Ատլանտեան զինակցութենէն, դիւրացնելու համար երկրին միացումը, յայտարարեց ընկերվարական կուսակցութեան առաջնորդը։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին այսօր, կիրակի։ 728 թեկնածուներ կան 459 աթոռներու համար։ Ընտրողներուն թիւն է 17 միլիոն։

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԻՆ ՃԱՄԲՈՎ

Հաւաքենք ու դասաւորենք այն նշանակութիւնները, որոնք տրուած են «ելեւ ելս առնել» ոճական ձեւին.

1.— «Մէկը միւսէն զօրաւոր ըլլալ» (Աստուածաշունչ Մատեան):

2.— «Տապալել» (Բիւզանդարան, Թարգմ. Ստ. Մալխասեան):

3.— «Գերազանցել» (Փարպեցի, Թարգմ. Ս. Կեսարեան):

4.— «Գերազանցել» — Նարեկացի, Թարգմ. Թորգոմ պատրիարք):

5.— «Կուտակել» (Նարեկացի, Թարգմ. Գարեգին Պատրիարք):

6.— «Գերազանցել» (Նարեկացի, Թարգմ. Քասիմ):

7. «Զօրանալ» (Նարեկացի, Թարգմ. Հ. Գարր. Աւետիքեան):

Նախակրթարանի աշակերտն անգամ գիտէ թէ բառ մը կամ ասացուածք մը կրնայ ստանալ բազմաթիւ նշանակութիւններ, համաձայն գործածութեան տեղին:

Մեր նպատակն է փնտռել հնագոյն կամ սկզբնական նշանակութիւնը:

Աստուածաշունչ Մատեանէն քաղուած վկայութիւնը մաս կը կազմէ պատգամի մը, որ չի լրացներ գուշակարանութեանց հոմական պայմանները (ամփիպոլոժիք), — խաթարում մը կայ եւ չեմ գիտեր թէ բնագրային սկզբնական ո՛ր ձեւին կը հետեւին մեր թարգմանիչները: Թէ աշխարհաբար թարգմանութիւնը կը կը համապատասխանէ օտար թարգմանութեանց, նոյնիսկ եբրայերէնին, ոչինչ կ'ապացուցանէ, — բաղդատեցի եբրայերէնը, նոյնիսկ բառ բառի դէմ դրուած, առանց քերականութեան պատշաճեցումի կատարուած թարգմանութեան մը հետ ինչպէս ըրած է Տրվիմէօ, ինծի թուեցաւ թէ հին էճաժէթի մը կատարած մեկնութեան մեղքը կայ այստեղ: Հայերէն միւս վկայութիւնները եւս, միշտ իմաստի տեսակէտով, կը սնանին նման մեկնութեանց նպաստով:

Այնպէս որ դժուար է ճշդել հնագոյն կամ սկզբնական նշանակութիւնը:

Կայ պարագայ մը եւս, որ նմանօրէն մեղք է գործած սկզբնական նշանակութեան կորուսման մէջ.—

Մեր մատենագրութեան մէջ երկու ձեւ ունի ոճը՝ որ առարկայ դարձաւ, այստեղ, մեր քննութեան.

1 — Ել եւ ել առնել:

2 — Ել եւ ելս առնել:

Գոյականը, (գրուած՝ երբեմն իբրեւ երկու բառ, ել եւ ել, երբեմն իբրեւ բարդ բառ, ելեւել), հոլովական չէ, թէեւ կազմուած է նմանօրէն ել եւ մուտ բառին, որ հոլովական է: Կրկնել կամ բարդ, «ել եւ ել» բառը ծանօթ է ոճական գործածութեամբ՝ առնել բային հետ միայն. «Ել եւ ել առնել զմիմեամբք...»:

Արդ, մեր հին մատենագրութեան մէջ ունինք նման ասութիւն մըն ալ... ելանել բայով կազմուած, միշտ նո՛յն նշանակութեամբ.— «Ելանել զմիմեամբք»: Ըստ մեր լաւագոյն գրաբարագէտներուն, այս երկու ասութիւնները համարժէք են իրարու: Կը կարծեմ թէ արդար է ենթադրել որ մին վնասած է միւսին՝ շփոթութիւն առեղծելով երկուքին միջեւ: Կորսնցողը «ել եւ ել առնել» ձեւն է անպայման: Ահա թէ ինչո՛ւ կը պնդեմ թէ կորսուած է իմաստի երանգ մը, զոր ունէր սկզբնաբար «ելեւել առնել» ձեւը:

Փորձի համար, երկու ձեւերն ալ գործածեցէք, անգամ մը, Պօղոսի բերնով, ու պիտի նշմարէք խեղկատակութիւնը: Պօղոս կ'ըսէ. «Ի պատիւ զմիմեամբք ելանել» (Հռովմ. ԺԲ. 10): Մինչ Ֆրանսերէնը կը գոհանայ փրէվընանով, որ ճիշդ է բայց չոր, եւ մեր աշխարհաբարը՝ «պատուելու մէջ իրարմէ անցէք» պարբերութեամբ, որ, նոյնպէս, ճիշդ է բայց ճապաղ, դրէք «ելեւել առնել» ասութիւնը, այն ատեն կը դառնայ խեղկատակութիւն: Վասնզի Պօղոսի խօսքին մէջ, գերազանցութեան պայքար չկայ, ոչ ալ մրցակցութեան ոգի, ընդհակառակն գաղափարը շնորհք եւ քաղցրութիւն կը դնէ արտայայտութեան մէջ: Ու գրաբա՛րը նախընտրելի է, այստեղ, աշխարհաբարէն՝ անոր համար որ յունարէնին մէջ «յառաջել» բայն է դրուած գրաբար «ելանել» բային դէմ, — արդարեւ Պօղոս կը թելադրէ, պատուելու համար, չսպասել որ նախ ընկերդ պատուէ քեզ: Նախապատուութեան փուճ վէճերու դէմ՝ համեստութեան եւ անկեղծութեան խորհուրդ պարզապէս:

Ընդհակառակն «ելեւել առնել զմիմեամբք» ոճին մէջ սաստկութիւն կայ, եթէ ոչ բրտութիւն: Սեռի խնդիրը, այստեղ, զօրաւոր գործողութեան բեմ մը կը յարդարէ, ռաժի մը պատրաստութեան համար կարծես: Նոյն ոճին մէկ ուրիշ ձեւը, «ել եւ ել առնել զիրերօք», ցոյց կու տայ արդէն թէ պայքարի մասին է խօսքը: Պայքար մը որ բուռն է, յաղթականի փոփոխական յաջողութիւններով:

Դրէք «ել եւ ել» բառին դէմ յանդիման «ել եւ էջ» բառը: Առաջինը ցոյց կու տայ անճապարանք, անհամբերութիւն, մանաւանդ բորբոքում: Երկրորդ ձեւը՝ նահանջ, ընկրկում: Առաջինը՝ յարձակման պատրաստութիւն, ակամայ դադարով մը, զոր կը նշանակէ ելը, աւելի բարձրացնելու համար բորբոքումին աստիճանը, մինչեւ կատաղութիւն, մինչեւ յարձակման շղթայազերծումը: Մինչեւ որ... պաստրմիշ ընէ, ինչպէս կը գրէ Մխիթար աբբահայր: Ահա թէ ինչու «կուտակում» թարգմանութիւնը, յետին դարերու գործ, համապատասխան չէ երբեք, որովհետեւ աքթիֆ իմաստ միայն ունի, — «ել եւ ել առնել» ասութիւնը կը մատնէ գործողութիւն մը՝ յաջորդական ալիքներով, հետզհետէ զօրաւոր, դաժան, անգութ, բիրտ: Եւ այս երանգը աւելի նշմարելի կը դառնայ՝ երբ կ'առնենք նոյն ոճին ուրիշ մէկ ձեւը. «Ել եւ ելս զմիմեամբք առնել ի յառնուլ ինչ», զոր կարելի է թարգմանել ռամկօրէն. «Թալլող թալլողի», — բացատրութիւն մը, որ ցոյց կու տայ արագութիւն, անճապարանք, բրտութիւն, անխղճութիւն, անգթութիւն, ըսելու համար թէ երբ մէկը կը չորթէ ու կը մեկնի՝ միւսը կուգայ ու կը տանի, այսպէս շարունակաբար, հաւ մը փետտելու ձեւով, ոչ թէ «կուտակելով», այլ «չարչարելով», ինչպէս կրցեր է զգալ Քասիմ, որու գրաբարը կ'արհամարհեն շատեր, մոռնալով որ առաջին փորձը կը կատարէր... Նարեկ թարգմանելով:

... Ներողութի՛ւն, սիրելի «Յառաջունիք», քա՛ղցր է խօսիլ մեր հին լեզուին մասին, չկշտացուելիք քաղցրութի՛ւն կայ մեր հին լեզուին մէջ եւ ես, գինո՛վ, երկա՛ր դեգերեցայ մեծասքանչ, պերճիմաստ, հրեշտակաձայն բարբառին տաճարին մէջ, «արփենից գերունակութեամբ ի վեր քան զհրաշս»: Ի՛նչ ահաւոր մեծութիւն այս մեր լեզուն, վկայութիւն՝ անկողոպտելի մշակոյթի մը, ապացոյց՝ ստեղծագործական հրաշափառ տենդի մը: Ի՛նչ ժողովուրդ է եղեր մեր ժողովուրդը, որ տէր է դարձեր այսքան շլացուցիչ լոյսի մը, փոյթ չէ թէ այսօր... բարբ-տ'իտանթիքէ չունի: Իր լեզուին լոյսը կը ճառագայթէ դարէ դար: Եթէ ժողովուրդներ կան, որ պատմութեան թանգարանին մէջ մեծ տեղ կը գրաւեն իրենց յուշարձաններով, բոլոր այդ յուշարձաններէն աւելի արժող կոթողական այս լեզուն բաւական է պատմելու համար հայ հանճարին փառքը: Տղա՛ք, պարծեցէք մեր լեզուով, ու գիտցէք որ քի՛չ է՝ որքան պարծենաք:

Ես այս վկայութիւնը բերելու համար միայն պրպտեցի, հետազօտեցի քրքրեցի: Զի բաւեր ըսել թէ մեծ է մեր լեզուն, այլ եւ պէտք է հաստատել: Օրաթերթի նիւթ չէ, գիտե՛մ: Բայց օրուան անհամ նիւթերուն կարգին՝ նման վկայութիւնով կ'աճի՛ մեր հոգին:

Այս յօդուածաշարքին մէջ, որ պիտի շարունակուի, քննութեան պիտի առնենք դեռ «ձեռք» բառին նշանակութիւնները, մնալով միշտ լեզուագիտական բաժնին մէջ: Վերջին բաժինը՝ ամէնէն հետաքրքրականը, — ձեռք բառին կախարդագիտական նշանակութիւնները, բացատրելու համար թէ ի՛նչ իմաստ ունէր «զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա» աղօթքը, ի հնումն: Արդէն, այդ նպատակով ճամբայ ելանք, բայց առաստաղը ցած մէկուն միջամտութիւնը պատճառ դարձաւ որ... բարձրացնենք առաստաղը եւ ընդարձակենք լայնքէն եւ երկայնքէն:

Այս յօդուածաշարքէն ետքը՝ հայերէն աշխարհաբար մեր լեզուին պատմութիւնը, որու հարցը «Յառաջ»ին բերաւ Գ. Բաբերդեան, անցեալ աշնան: Քաղաքական ներկայ անհամ մթնոլորտին մէջ, կեանքին դառնութիւնները մոռնալու միակ միջոցն է մեղու դառնալ ու թռչիլ ծաղկէ ծաղիկ՝ մշակոյթի պարտէզին մէջ:

Եթէ դառն է իմ խորխախս, մեղրամոմ չինեցէք:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ ՀԵՏ

1919, Երեւան:

Հայաստանի անկախութեան հոգեպարար, տենդագին օրերն էին:

Պետական, վարչական, զինուորական, կրթական եւ ընկերային բոլոր հաստատութիւններն ու կազմակերպութիւններէ լծուած էին մրջնային աշխատանքի: Հայութիւնը երկունքի մէջ էր, երկիր եւ պետութիւն ստեղծելու համար:

Երիտասարդութիւնը կը խայտար եւ ջերմեռանդ հաւատքով կը պատրաստուէր պատասխանատուութիւններ ստանձնելու: Կազմակերպական աշխատանքներ, երեկոյթներ, գրական եւ քաղաքական դասախօսութիւններ, ընկերային հանդիպումներ իրարու կը յաջորդէին, անընդհատ: Համակ կեանք ու եռուզեռ էր:

Համայնական զբօսավայր մըն էր Աստաֆեան պողոտան: Երեկոյեան, աշխատանքէն վերջ, կարելի էր հանդիպիլ ե՛ւ նախարարներու ե՛ւ աշխատաւորներու: Մայթերուն վրայ, աջ ու ձախ, մարդկային հեղեղը կ'ելեւէջէր, աղմկալից ու զուարթ:

Մասնաւոր հետաքրքրութիւն շարժած էր Եր. Ֆրանգեանի կազմակերպած ժողովրդական համալսարանը: Երիտասարդութիւնը խուռներամ կը թափուէր սրահ, լսելու համար Արսէն Տէրտէրեանի, Ս. Վրացեանի, Արշամ Խոնդկարեանի, Տ. Մուշեղեանի եւ ուրիշներու մասնագիտական դասախօսութիւնները:

Օր մը, հանդուցեալ բարեկամիս՝ Բժ. Ռուբէն Տէր Ստեփանեանի հետ կը պատրաստուէինք դուրս ելլել Նիր Իսթ Րըլիֆի գրասենեակէն երբ յանկարծ ներս մըտաւ միջահասակ, շագանակագոյն մազերով եւ կաշեպատ լօդիկով, գլխահակ երիտասարդ մը: Բժիշկը հրճուանքով.

— Տօ՛, Եղի՛շ, ե՛րբ ես եկել...

Եղիշէ Չարենցն էր:

Ռուբէնը քանի մը բառերով ներկայացուց զայն: Յայտնեց թէ կամաւոր են եղած Անդրանիկի գունդին մէջ եւ ռուսական բանակներուն հետ Թուրքիա մտած: Կը նշանակէր, որ մեր ազատագրական պայքարի մկրտութիւնն էր ստացած:

Չարենցի անունը, իբրեւ սկսնակ, տաղանդաւոր բանաստեղծ, ամէնուն բերանն էր: Սակայն, շատեր զինք կը ճանչնային միայն Եղիշէ անունով: Անակնկալ մըն էր Չարենց բառի անբաժան դրացնութիւնը Եղիշէին կից:

Երեւանի խորհրդարանի ընդարձակ դահլիճին մէջ, մեր անմահ եւ աննման Նիկոլ Աղբալեանը «Մի նոր բանաստեղծ» խորագրով դասախօսութիւն մը տուած էր: Դասախօսի սեղանին վրայ էին երկու նիհար տետրակներ՝ Ամբոխները խելագարուած եւ Դանդէական առասպել:

Աղբալեանը, որ գիտէր ապրեցնել իր խօսքն ու դատավճիռը, խստապահանջ ու ժլատ չէր այդ օրը: Նոյնիսկ աւելին: Կուռ ու թեւաւոր բառերով կը գնահատէր

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊՐԵՑԱՆՔ...

(Հատուած մը հեղինակին յուշերէն)

ՊԻՐԵՃԻԿԷՆ ՀԱԼԷՊ

Անհուն շնորհակալութիւն յայտնեցի մարդուն ու խոր երախտագիտութիւն բոլորիս կողմէ:

Սասունցի Մկրտիչ եղբայրը, մեզ երեք օր, ինչպէս խոստացած էր, կուշտ ու կուռ կերակրեց: Բերած հացը լիուլի կը բաւէր մեզի: Հայկակա՛ն հիւրասիրութիւն, բայց Սասունցիի այս լիառուռն ընդունելութիւնը գերազանց էր եւ անօրինակ...

Երրորդ օրը իրիկնամուտին Մկրտիչ եղբայրը մէկ պարկ հաց՝ (ջաղացքի համով բլիթը) շալկը առած եկաւ:

— Ահա ձեր պաշարը մինչեւ Հալէպ. երեք օրուան համար: Վարժապետ, բաժնէ եւ տուր ամէն մէկուն իր բաժինը, եւ պատրաստուեցէք, քիչ վերջը կուգամ եւ կ'առաջնորդեմ ձեզ:

Մութը կոխած էր, եկաւ, մենք արդէն պատրաստ՝ իրեն կը սպասէինք: Ու ճամբայ ինկանք:

Իրենց կեցած գիւղին քովիկէն անցանք:

Ոչ ոքի հանդիպեցանք: Այդ երեք օրերուն ալ ո՛չ եկող, ոչ գացող տեսանք:

Մէկ ժամէն աւելի մեզի ընկերացաւ եւ ըսաւ.

— Այս ուղղութեամբ շարունակեցէք, եւ մէկ ժամէն արդէն շոգեկառքի գծին վրայ էք: Մնաք բարով, Աստուած հետերնիդ ըլլայ, բարի ճանապարհ մաղթեց:

Ու մեծ յուզումով եւ եղբայրօրէն համբուրուելով բաժնուեցանք:

Կը քալենք մէկ ժամ, երկու ժամ, երեք ժամ հաւանաբար ու երկաթուղին դեռ չկայ: Արդեօք սխալեցա՞նք, ուղղութիւնը փոխեցի՞նք: Բայց ոչ, նոյն որոշուած աստղին ուղղութեամբ դէպի արեւմուտք կը քալենք:

Այս կասկածանքին մէջ էինք երբ մեր տղաքը որ առջեւէն կը քալէին, յանկարծ հողին ծռեցան, — ահա՛,՝ ահա ձայնելով: Երկաթուղիին հասած էին եւ ծռած կը համբուրէին, ինչպէս ըրած էր Գոլոմպոս, Ամերիկայի հողին առջեւ...

Քանի մը վայրկեան նստանք երկաթներուն վրայ, եւ հանգիստ շունչ մը առինք: Ապահով էինք ալ մեր ուղղութեան: Ու յետոյ գծի կուշտէն սկսանք քալել:

Արշալոյսը կը սկսէր բացուիլ: Մեր ձախ թեւին, պզտի՛կ բլուր մը կը բարձրանար գծէն ոչ շատ հեռու: Դէպի հոն ուղղուեցանք: Առաջին բլուրն էր եւ բարձրութիւնը որուն հանդիպեցանք: Գագաթը ամբողջ ժայռեր էին, որոնց մէջ տեղաւորուեցանք: Մեր առջեւ՝ կլոր՝ հորիզոնէ հորիզոն Սուրիոյ տափաստանն էր: Երբեմն գիւղ մը, շատ հեռուն ուրիշ մը, եւ իւրաքանչիւրը իր կռնակին՝ կ'ըսես արուեստական բլուր մը, նման իրարու, ինչպէս ուղտի սապատ:

Երկաթուղին ճիշդ մեր առջեւն էր ու կ'երկարարէ՜ր, կ'երկարէ՜ր, ուղղաձիգ մինչեւ հորիզոնը հեռակայ, բաց դաշտին վրայ:

Կէսօրուան մօտերն էր, երբ ընդոստ արթնցայ շոգեկառքի սուլումէն: Նոյն ձա՜յնը, նոյն ճի՜չը, անփոփոխ եւ հարազատ:

Ամիսներէ ի վեր չէի լսած: Եւ օրերով է որ կը փնտռէինք եւ ահա՛ նոր գտանք..

Անթարթ նայուածքով կը հետեւիմ իր երթին, մինչեւ հեռուները, երբ ալ կ'անյայտի տակաւ, ու ալ չերեւիր:

Մութին, կրկին մեր հացի պահեստը գրկած, ինչպէս զաւակ մը իր մօր գիրկը, կը շարժինք:

Տասնմէկերորդ օրն էր: Առաւօտ կանուխ Հալէպի պարտէզներն էինք: Զաւուշը այս անգամ, իբրեւ քաղաքի ծանօթ, յաղթական կերպով մեր առջեւ ինկաւ եւ մեզ Հայոց եկեղեցին առաջնորդեց նեղ, ծուռ ու մուռ փողոցներէ անցնելով:

Երբ եկեղեցիին բակը մտանք, արեւը դեռ նոր, կիսաւարտ զանգակատան գագաթը կը լզէր:

Բակին մէջ ուրիշ աքսորականներ ալ կային: Պատին տակ կծկտած, պատառոտուն հագուստներով, ինչպէս մերինները:

Հազիւ տասը վայրկեան անցած եկեղեցիին դուռը բացուեցաւ, ու բակին մէջ Ջրհորին քովը բացուող դուռէ մը, որ առաջնորդարանինն է եղեր, երկու քահանաներ ուղղուեցան դէպի եկեղեցի:

Քահանաներէն մէկը ինծի ծանօթ թուեցաւ:

— Օրհնեցէք, Տէր Հայր, ըսելով աջը առի:

«Աստուած օրհնէ՛» մը, կէս բերնով: Ու առանց ուշադրութիւն դարձնելու կ'ուզէր մեկնիլ: —

— Ներեցէք, Տէր Հայր, դուք Տէր Ղեւոնդ հայրը չէ՞ք:

— Այո, ես եմ. դո՞ւք ով էք ըսաւ ու կեցաւ:

— Ես Իզմիրէն եմ. դուք 1909ին Իզմիր եկաք եւ Զէյթունի համար հանգանակութիւն կատարեցիք: Մեր հանդէսին մէջ հրաւիրեցինք ձեզ խօսելու, եւ յետոյ ալ քանի մը անգամ շատ տպաւորիչ եւ զգայուն բանախօսութիւններ ըրիք, յանուն Զէյթունի կարօտեալներուն: Եղան տիկիններ եւ օրիորդներ որոնք ազդուած ձեր խօսքերէն, իրենց մատանիները, օղերը հանեցին եւ տուին: Կը յիշէ՞ք, Տէր Հայր, Գ. Քըրքէճեանենց տունը կ'ըլլայիք յաճախ: Օր մըն ալ ես ընկերացայ ձեզ մասնակի հանգանակութեան համար:

(Շար – 5)

Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

Զարենցի տաղանդը, եւ մէկ անգամէն, այդ անծանօթ երիտասարդը կը տանէր կը բազմեցնէր Պառնասի հանրածանօթ հայ գուսաններուն քով։

Կը յիշէի Յովհ. Թումանեանի խօսքը, թէ «Բանաստեղծ մը չի կրնար ոչ գրող ստեղծել եւ ոչ ալ գրող ոչնչացնել», որովհետեւ արուեստագէտը բնատուր հուրով է աշխարհ եկած։ Ինծի կը թուի թէ, Զարենցի պարագային, ճիշդ չէր այդ բանաձեւը։ Եթէ Ազբալեանի հեղինակութիւնն ու անաչառ գնահատութիւնը չմատնանշէր Զարենցի տաղանդին ցոլացումները, ան, տակաւին երկար պիտի սպասէր մեր գրական անդաստանի ներքնանցքներուն մէջ, հակառակ նոյնիսկ, միջակ ու անտաղանդ պոէտներու հանդէպ ունեցած մեր անուղղելի տկարութեան։ Ազբալեանն էր գայն յայտնագործողն ու ինքնավստահութիւն ներշնչողը։ Եւ յեղափոխական մրրիկներու տաղերգուն, յորդահոս գետի նման, աշխատաւոր միլիոնաւոր բազմութեանց խաւերներու եւ ուժի ներբողներ կը հիւսէր.

Եթէ ուզեն՝ արեգակներ կ'շպրտեն երկինքն ի վեր,
Եթէ ուզեն՝ վար կը բերեն երկինքներից արեգակներ…
Եթէ ուզեն՝ կամքով արի ու աշխարհի հրով վառուած,
ինչե՞ր միայն չեն կատարի ամբոխները խելագարուած…

Ազբալեան, բամբ ձայնով, կը վերլուծէր, կը մեկնաբանէր եւ կը փառաբանէր Զարենցի գրականութիւնը։

Եւ Զարենց, մէկ օրէն միւսը, դարձած էր ծանօթ անուն մը։ Այդ օրերուն, Կարօի գիւղական նախակրթարանի մը համեստ ուսուցիչն էր, երբ կը լսէր Ազբալեանի գնահատական խօսքերը եւ կուգար Երեւան։

Երեւանի պայմաններուն տակաւին անծանօթ, օր մը զինք ներկայացուցի Պ. Արշաւիր Շաւարշեանին, Գէորգեան ճեմարանի մանկավարժութեան մեր դասախօսներէն, որ դպրոցներու ընդհ. տեսուչ էր նշանակուած։

— Պ. Շաւարշեան, ձեզ կը ներկայացնեմ մի լաւ ուսուցիչ, բանաստեղծ, Եղիշէ Զարենց։ Եթէ ազատ տեղ մը ունիք, խնդրեմ նկատի առէք։

— Ի՞նչ։ Եղիշէ Զարե՞նց, բացագանչեց։ Կատա՛կ ես անում, սրանից ի՞նչ Զարենց…

— Ի՞նչպէս թէ կատակ, Զարենցն է իրաւ, որ նոր է եկած։

Զարենց եւս, ժպտադէմ, հաստատեց իր ինքնութիւնը, ընդհանուր ծիծաղներու մէջ…։

Պ. Շաւարշեան զարմացած կը դիտէր եւ եղբայրական ուրգուրանք ցոյց կուտար, անակնկալի մատնուած։

Զարենց դիւրահաղորդ էր, ընկերասէր եւ համեստ։ Լուռ ու ներհայեաց։ Յաճախ, երեկոյեան հանդիպումներ կ'ունենայինք գրագէտ Ռէնի բնակարանը։ Գրական այլազան նիւթերու շուրջ մտքերու փոխանակութիւններ կ'ըլլային եւ ընթերցումներ կը կատարուէին։ Մեր պարբերական հաւաքոյթները տեղի կ'ունենային շատ սահմանափակ շրջանակի մէջ, որուն կը մասնակցէին Զարենց, Ռէն, Վահրամ Թերզիբաշեան, Վէսպէր, Օր. Արփիկ (հետագային Զարենցի կինը) եւ ուրիշներ։

Ընկերական այլազան վիճաբանութեանց ընթացքին, քաղաքական եւ կուսակցական խնդիրներու շուրջ, Զարենց յաճախ կը կրկնէր. «Ես չեմ կրնար սեղմուիլ որեւէ կուսակցական կաղապարի մէջ։ Ես ո՛չ Դաշնակցական եմ եւ ոչ ալ համայնավար։ Թերեւս, երկուքը միասին»։ Տարօրինակ չէր այս յայտարարութիւնը Զարենցի խառնուածքն ունեցող բանաստեղծի մը կողմէ, երբ յետագային, յուսախաբ, դառնօրէն ճաչակեց համայնավար խաբեպատիր կարգերը, եւ իբրեւ ընդվզում, Պատգամ քերթուածի միջոցաւ կոչեց — Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժի մէջ է։

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՔՈՅՐՆ ՈՒ ԵՂԲԱՅՐԸ

Վեցամսեայ պաշարումից յետոյ՝ հրոսակները գրաւեցին ամրոցը։

Ամրոցի գաղտնարանում թաքնուել էին վիրաւոր Արբակն ու քոյրը՝ Խոսրովիդուխտը։

Երկար որոնումներից յետոյ թշնամին յայտնաբերեց ստորերկրեայ անցուղին եւ յայտնուեց գաղտնարանում։

Դիմադրութեան փորձ անելիս՝ նորից վիրաւորուեց Արբակը եւ ընկաւ գետին։

Խոսրովիդուխտի գեղեցկութեամբ հմայուած հրոսակապետը ուզեց գերել նրան եւ իրեն կին դարձնել։

Ինչպէս նոր բռնուած թռչուն՝ տրոփում էր Խոսրովիդուխտի սիրտը, եւ աչքերում դողում էր վիշտն ու երկիւղը։

Երբ հրոսակապետը փորձեց տանել նրան, աղջիկն իրեն ազատելով աւելի բազուկներից, գոռաց.

— Եղբա՛յր ջան, ինձ տանո՛ւմ են… Լսո՛ւմ ես, տանո՛ւմ են ինձ…։

Այնժամ ծանր վիրաւոր եղբայրը կենդանացաւ, ուժ առաւ, բարձրացաւ ոտքի եւ հրոսակապետի առաջ պարզելով ձեռքերը՝ գոչեց.

— Աւա՜ղ, ձեռքերս կը տա՛մ, քրոջս չե՛մ տայ։

— Կտրե՛լ ձեռքերը, — հրամայեց հրոսակապետը։

Կտրեցին կտրիճի ձեռքերը, բայց նորից ուզեցին տանել Խոսրովիդուխտին։

— Եղբա՛յր ջան, ինձ տանո՛ւմ են, լըսո՞ւմ ես, տանո՛ւմ են ինձ… — աղերսագին ու տագնապալի նորից հնչեց քրոջ ձայնը։

Արիւնլուայ եղբայրը գետնից վեր կացաւ մոլեգնած։

— Աւա՜ղ, — գոչեց նա ահեղ ձայնով, — ոտքերս կը տամ, քրոջս չեմ տայ…։

— Կտրե՛լ ոտքերը, — հրամայեց հրոսակապետը։

Կտրեցին կտրիճի ոտքերը, բայց նորից ուզեցին տանել Խոսրովիդուխտին։

— Եղբա՛յր ջան, ինձ տանո՛ւմ են… լսո՞ւմ ես, ինձ ընդմիշտ ուզո՛ւմ են բաժանել քեզանից ու հայրենիքից… — աղաղակեց քոյրը։

Եղբայրն ուժ առաւ, ցաւագին կանգնեց արիւնլուայ ծնկների վրայ եւ որոտաց.

— Աւա՛ղ, աչքերս կը տամ, քրոջս չե՛մ տայ…։

— Հանել աչքերը, — հրամայեց հրոսակապետը։

Հանեցին կտրիճի աչքերը, բայց նորից ուզեցին տանել Խոսրովիդուխտին։

— Սակայն չփրկուեց քոյրդ. ես տանում եմ նրան իմ հարէմը. այսուհետեւ նա իմ կինն ու ստրուկն է լինելու, — Արբակին դառնալով գոչեց հրոսակապետը։

Արիւնլուայ, ձեռքից, ոտքից ու աչքերից զրկուած Արբակն ուժ առաւ, գլուխը բարձրացրեց եւ պատասխանեց.

— Աւա՜ղ, մի՛ ուրախանայ, չէ՞ որ այլեւս աչքեր չունեմ եւ չեմ տեսնի քրոջս դժբախտութիւնը…։

Սաստիկ մոլեգնեց հրոսակապետը եւ հրաման արձակեց.

— Կտրե՛լ անհաւատի գլուխը…։

Անմիջապէս կատարուեց հրամանը։

Եւ երբ գեղանի աղջկան գաղտնարանից ուզում էին դուրս հանել, նա դարձաւ գետնին ընկած անկենդան եղբօրը եւ թէեւ գիտէր որ նա այլեւս երբե՛ք-երբե՛ք չէր լսի ու չէր տեսնի իրեն, աղերսագին գոչեց.

— Եղբա՛յր ջան, տանո՛ւմ են ինձ… մի՞թէ չես տեսնում որ դահիճները ընդմիշտ տանո՛ւմ են քո քրոջը…։

Խոսրովիդուխտը հազիւ էր արտասանել վերջին բառը, երբ փայլատակեց երկինքը. գաղտնարանը լցուեց կուրացնող լոյսով։ Եւ երբ ամէն ինչ խաղաղուեց, թշնամին սոսկումով տեսաւ, որ Արբակը քաջառողջ կանգնել է, եւ Հաւլունի Թուրը շողշողում է նրա ձեռքին… Նրա թրի երկրորդ զարկին արդէն թշնամի չէր մնացել… Եւ փրկուած քոյրը ուրախութիւնից լալիս էր եղբօր գրկում…։

(Սով. Գրակ.) ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ ՅԱՌԱՋԸ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՐԹՈՒՐՕ ԹՈՍՔԱՆԻՆԻ

Աշխարհահռչակ խմբավարին մահը խոր սուգի մատնեց բոլոր երաժշտասէրները։ Անշուշտ ամէնէն աւելի Իտալիոյ մէջ է որ Թոսքանինիի կորուստը ընդունուեցաւ համազգային յուզումով։ Բոլոր թերթերը կասեցուցին իրենց հրատարակութիւնը եւ բացառիկ թիւեր հանեցին՝ իրենց տաղանդաւոր հայրենակցին մահը գուժելու համար։ 90 տարեկան էր Թոսքանինի, բայց մարդիկ կան, որոնց մահը անհաւատալի կը թուի։ Թոսքանինիի մարմինը մէկ օր պահուելով Նիւ Եորքի մէջ, փոխադրուեցաւ Միլան, թաղուելու համար։ Ծնած էր 1867ին՝ Փարմայի մէջ։ Համեստ դերձակի մը զաւակն էր։ Փոքր տարիքէն երաժշտական մեծ ընդունակութիւններ ցոյց տուաւ։ Այդ իսկ պատճառով, իր դերձակ հայրը, ի գին մեծ զոհողութեանց, փոքրիկ Արթուրօն 9 տարեկանին դրաւ Փարմայի երաժշտանոցը, ուր մնաց մինչեւ 18 տարեկանը։ Երաժշտանոցին շրջանը աւարտեց թաւջութակահարի վկայականով եւ փայլուն նիշերով։

Բացառիկ տաղանդ մըն էր Թոսքանինի, բայց կրնար կեանքին մինչեւ վերջը մընալ համեստ թաւջութակահար մը, եթէ բախտը չօգնէր։

Արդարեւ, երաժշտանոցէն ելլելէ անմիջապէս ետք, Թոսքանինի Ռիօ տը Ժանէյրօ մեկնած էր՝ այնտեղի նուագախումբերէն մէկուն մասնակցելու համար։ Գիշեր մը, Պրազիլիացի խմբավարը պիտի վարէր «Այտա» օփերան. ներկայացումէն անմիջապէս առաջ վէճի բռնուեցաւ խումբին նուագողներէն ոմանց հետ, սաստիկ ջղայնացաւ եւ բացարձակապէս մերժեց այդ գիշեր ստանձնել նուագախումբին ղեկավարութիւնը։ Թատրոնին տնօրէնը, երաժիշտները, դերասանները շուարած էին. չէին գիտեր ի՞նչ ընել։ Այդ միջոցին ներս մտաւ Թոսքանինի, որ քիչ մը ուշ մնացած ըլլալով, կ'ուզէր իր տեղը հասնիլ առանց ուշադրութիւն գրաւելու։ Նուագախումբին անդամներէն քանի մ. հոգի գիտէին թէ Արթուրօ օփերայէն ալ կը հասկնայ, առաջարկեցին անոր ստանձնել խմբավարի պաշտօնը։

Ներկայացման ժամը հասած էր. 19 տարեկան Թոսքանինին անցաւ նուագախումբին գլխուն. մէկ կողմ դրաւ օփերային երգամասերը եւ ճպոտը բարձրացուց։ Ունկնդիրները, սկիզբը չափազանց սկեպտիկ էին եւ դժգոհ. սակայն քիչ ետք, վերացած, կը հետեւէին կախարդական ճպոտին։

Երեկոյթը այնքան մեծ յաջողութիւն մը գտաւ, որ մէկ օրէն միւսը Թոսքանինի հռչակ հանեց իբրեւ տաղանդաւոր խմբավար։

1898ին վերադարձաւ Իտալիա եւ նշանակուեցաւ Միլանոյի Սքալային տնօրէն եւ առաջին խմբավար։

Չափազանց բծախնդիր էր եւ վարելու իւրայատուկ մեթոտներ ունէր։ Այս պատճառով ալ անհամաձայնութիւններ ծագեցան իր եւ Սքալայի միւս վարիչներուն միջեւ, հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն եւ 1908ին մեկնեցաւ Նիւ Եորք, իբրեւ ղեկավար Մեթրոփոլիթըն Օփերայի նուագախումբին եւ մնաց մինչեւ 1915, արժանանալով երաժշտասէր հասարակութեան անվերապահ հիացման։

1915ին վերադարձաւ Իտալիա, ուր նըւագահանդէսներ կազմակերպեց ի նպաստ վիրաւոր զինուորներու եւ բարենպատակ հաստատութեանց։ Միաժամանակ կազմեց իր անձնական նուագախումբը եւ մեկնեցաւ Մ. Նահանգները։

1921ին դարձեալ վերադարձաւ Իտալիա եւ վերաբացաւ Սքալան որ փակուած էր պատերազմէն ի վեր։ 1929ին պատահած տխուր դէպք մը պատճառ եղաւ որ Թոսքանինի դառնացած հեռանայ իր հայրենիքէն։ Մուսոլինիի փեսան, կոմս Չիանօ, ներկայ պիտի ըլլար ներկայացման մը։ Կազմակերպողները կը պնդէին որ երեկոյթը բացուի Ֆաշական քայլերգով։ Թոսքանինի մերժեց։ Կարգ մը անձեր, ջղայնացած, յարձակեցան իր վրայ, ապտակեցին եւ ծանր արտայայտութիւններ ունեցան։ Թոսքանինի վճռեց հեռանալ Իտալիայէն եւ ոտք չկոխել այնտեղ, մինչեւ որ հայրենիքը փրկուի Ֆաշական բռնատիրութենէն։

Ուրեմն դարձեալ վերադարձաւ Մ. Նահանգներ, ուր կազմեց աշխարհի առաջին

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (245)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Այնուհետեւ նրա գեղեցկութիւնը, շնորհքը եւ բարեկրթութիւնը՝ բաւական մեծ երաշխաւորութիւն են ներկայացնում, որ Արշաց արքայից արքան իւր դուստրներից մէկը նրան կնութեան տայ, այն բազմահարուստ օժտով, որ ստանում է իւրաքանչիւր ոք, որ բախտ է ունենում Արշաց արքայական գերդաստանի փեսան լինելու եւ այլն։

Սամուէլը համարեա թէ չէր լսում։ Նա ուշադրութեամբ լսեց հօր պատմածների սկիզբը միայն, իսկ թէ ի՞նչ կը լինէր վերջաւորութիւնը, այդ կարող էր եւ ինքը եզրակացնել։ Գլուխը խոնարհեցրած, ամենեւին չէր նայում հօր երեսին, եւ վշտալի աչքերը մեքենաբար յառած էին դէպի մի հաստ, կիսափուլ գերանի կտոր, որ ալիքները դուրս էին նետել ափերի վրայ։ Իսկ երբեմն նրա ուշադրութիւնը գրաւում էր մի օտարոտի խշշոց, որ մերթ ընդ մերթ լսելի էր լինում մերձակայ թուփերի միջից։ Հայրը նկատեց այդ, եւ կամենալով նրա ուշադրութիւնը դէպի ինքը գրաւել, հանդըստացրեց սաստելով.

— Այնտեղ, երեւի, որսորդներից փախած եղնիկն են շարժւում

— Ոչ, քամին է շարժում թուփերը, — անփոյթ կերպով ասաց Սամուէլը եւ շարունակեց նայել գերանի կտորի վրայ։

Երբեմն ամենաանմեղ առարկաներն անգամ մարդու մէջ բաւական զբաղեցնող մտքեր են յարուցանում։ Գերանի կտորի վրայ նայելով, Սամուէլը այս էր մտածում. «եթէ այդ հաստ, փտութիւնից թեթեւացած ծառաբունը գլորես ջրի մէջ, արդեօք կարո՞ղ է նա մի փոքրիկ մակոյկի ծառայութիւնը մատուցանել… արդեօք կարելի՞ է նրանով անցնել գետի միւս ափի վրայ»…

Բայց քամին, իրաւ, շարժում էր մերձակայ թուփերը։ Եղանակը, որ առաւօտեան այնքան խաղաղ էր, այնքան գեղեցիկ էր, ընդհակառակն, կէսօրից յետոյ սկսեց փոքր առ փոքր մռայլուել։ Սովորական քամին բարձրացաւ եւ պարզ օդը հետզհետէ լցուեց նուրբ, կարմրագոյն փոշիով։ Այդ քամինելի երեւոյթը, մանաւանդ տեղային հանգամանքներին անծանօթ մարդու վրայ, խիստ տխուր եւ ահարկու տպաւորութիւն է գործում։ Ցանկարծ պայծառ հորիզոնը ներկւում է բոսորային գոյնով եւ նրան այնպէս է թըւում, որ երկինքից մանր, փոշեանման արեան անձրեւ է տեղում։ Բայց Սամուէլին ձգեց նա մի առանձին մելամաղձութեան մէջ, որ արտայայտութիւն էր նրա նոյնպէս խռովեալ սրտի։

— Զարմանալի՜ յատկութիւններ ունի Արաքսը, — ասաց նա, ինքն իւր հետ խօսելով. — զարմանալի՜ բնաւորութիւն ունեն եւ նրա խորհրդաւոր շրջակայքը։ Պարզ, լուսապայծառ առաւօտին յաջորդում է տխուր, վհատական երեկոյ՝ իւր կարմրագոյն մռայլով, իսկ ուրախ, անհոգ զուարճութեանը՝ խիստ սրտամաշ թախծութիւն… Տխո՜ւր է, տխո՜ւր… Ես կարծում էի, թէ կարող եմ փոքր ինչ ուրախ լինել, փոքր ինչ մոռանալ ինձ… Բայց ի զո՜ւր… Երանի՜ թէ, չար լինէի… երանի՜ թէ, եղեռնագործ լինէի…։ Գուցէ ինձ եւս վիճակուէր նոյն օրհասը, որ վիճակուեցաւ բարի Արտաշէսի չար որդուն.. Նա կորաւ որսորդութեան միջոցում, նա իւր ձիու հետ խորասոյզ եղաւ Արաքսի մերձակայ անդունդների մէջ… Գետինը չկարողացաւ տանել չար արքայազնին, որ չարութեամբ պիտի լցնէր Հայոց երկիրը… Գետինը բաց արաւ իւր ահարկու բերանը եւ կլանեց նրան…

ՐԱՖՖԻ

փիլհարմոնիք նուագախումբը զոր բացառիկ ձեռնհասութեամբ վարեց մինչեւ 1936:

Լէոփոլտ Սթոքովսքի 1936ին կ'ըսէր իր մասին. — «Թոսքանինի աշխարհի բոլոր խմբավարներուն մեծագոյն վարպետն է»: Իսկ երաժիշտներու համար, մեծագոյն պատիւ էր Թոսքանինիի խումբին մաս կազմելը:

Չափազանց դժուարահաճ էր. կ'ուզէր որ ամենափոքր մանրամասնութիւն մը անգամ կատարեալ ձեւով նուագուի եւ արտայայտուի: Օր մը, Տըպիւսիի «Ծովը» կը փորձէին. Թոսքանինի կ'ուզէր բացատրել թէ կարին տրուած մէկ մասը պէտք է նուրբ, օդային հնչիւններով արտայայտել: Գրպանէն մետաքսեայ թաշկինակ մը հանեց, օդը նետեց. թաշկինակը օդին մէջ կը ծփար. — «Ահա. կ'ուզեմ որ այս մասը այս թաշկինակին պէս ծփուն տպաւորութիւն մը ձգէ»:

Երկրորդ աշխարհամարտէն ետք, երբ ֆաշականութիւնը վերցաւ Իտալիայէն, Թոսքանինի հրաւիրուեցաւ Միլանոյի Սքալային մէջ կարգ մը նուագահանդէսներ տալու: Ժողովուրդին փառահեղ ընդունելութիւնը մասամբ մոռցնել տուաւ իրեն՝ տարիներ առաջ կրած վիրաւորանքը: Կառավարութիւնը ուզեց պատուել զինքը՝ ծերակուտականի աթոռ մը շնորհելով իրեն ցկեանս: Բայց Թոսքանինի մերժեց այդ պատիւը:

Երկու տարի առաջ, 1955ին, Թոսքանինի վերջին նուագահանդէսը տուաւ եւ վերջնապէս հրաժարեցաւ խմբավարութենէ:

Իր մահով աշխարհը կը կորսնցնէ մեծագոյն խմբավարներէն մէկը, որ ամբողջ կէս դար իշխեց երաժշտական աշխարհին վրայ:

խութիւնը գաղթատիրութեան դէմ: Խաղաղութեան համար մղուած այս պայքարին մէջ, ընկերվարական պետութիւնները պէտք է իրենց յարաբերութիւնները հիմնեն միայն խաղաղ համակեցութեան եւ ոչ-միջամտութեան սկզբունքներուն վրայ:

Հունգարիոյ մէջ աշխարհականները եւ հակայեղափոխական ուժերը օգտագործեցին աշխատաւորներու դժգոհութիւնը եւ նախկին ղեկավարութեան սխալները, քանդելու համար ընկերվարական կարգուսարքը, վերահաստատելու ֆաշականութիւնը եւ պատերազմի վառարան մը ստեղծելու Եւրոպայի մէջ: Միեւնոյն ատեն անոնք կը յուսային պառակտել ընկերվարական պետութիւնները, զանոնք պարտութեան մատնելու համար անջատաբար: Հունգարիոյ հակայեղափոխականներուն արագ պարտութիւնը յեղափոխական կառավարութեան կողմէ, աջակցութեամբ Խ. Միութեան, մեծ յաղթանակ մը կը կազմէ խաղաղութեան եւ ընկերվարութեան համար: Խ. Միութիւնը կատարեց այն պարտականութիւնը զոր կը թելադրէր միջազգայնականութիւնը: Աշխարհակալ պետութեանց կողմէ որ եւէ գրգռութիւն ընկերվարական երկիրներու դէմ, պիտի ստանայ նոյն պատասխանը:

Յայտարարութիւնը յետոյ դիտել կուտայ թէ ամերիկեան մենատէրերու յարձակողական քաղաքականութիւնը եւ պատերազմի պատրաստութիւնները թոյլ չեն տար բարւոքել յարաբերութիւնները Մ. Նահանգներուն, Խ. Միութեան եւ Չինաստանի միջեւ: Կը խօսի նաեւ զինաթափութեան եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Ապա կը յիշեցնէ թէ ընկերվարական ճակատին միութիւնը երաշխիք մը կը ներկայացնէ ընկերվարութեան պաշտպանութեան եւ ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան համար, թէ «ձախողման պիտի մատնուի աշխարհակալներու կողմէ շահագործումը ղձուձ հայրենամոլութեան եւ ազգայնականութեան՝ պառակտելու համար ընկերվարական պետութիւնները», թէ Խ. Միութեան եւ Չինաստանի անքակտելի միութիւնը վճռական ուժ մը կը կազմէ աշխարհի խաղաղութեան համար եւն.:

ՑՈՒՐՏԸ կը շարունակուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, սկսելով Փարիզէն: Առջի օր հինգ հոգի մեռան ցուրտէն:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Հնդկաստան մեկնեցաւ, ծաղկեպսակներ դնելէ ետք Լենինի եւ Սթալինի դամբարաններուն վրայ:

ՀՐԱՆԻԽԹ պիտի բաշխուի օտար շրջիկներուն, որպէս զի չհեռանան Ֆրանսայէն, ծանր տագնապի մը մատնելով պանդոկները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ

Կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban

17 Rue d'Ulm

Métro :Cardinal Lemoine

Կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին աշակերտներու Միութեան:

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները:

***

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ:

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի). — Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան). — Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.). — Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան). — Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարախանեան). — Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան). — Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան). — Երեւան քաղաքը (Քաղհան). — Յօդացաւի զոհերուն (Տոքթ. Քորոն). — Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան). — Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան). — Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան). — Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան). — Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատանի). — Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 25 Յունուար, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի սրահին մէջ: Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ: Նախորդ դասախօսութեան ընթացքին դասախօսը ներկայացուց ժամանակակից հրատապ հարցերը: Այս անգամ պիտի խօսի ՄԱՏԹԷՈՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ դիրքը այդ հարցերու մասին:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Մուտքը ազատ է:

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

«Յառաջ»ի չէֆ-փոսթալը վերապահուած է միայն թերթին պատկանող գումարներու. — բաժնեգին, ծանուցում, գործակալութիւն:

«Մանտա-քարտ»ով ղրկել բոլոր միւս առաքումները՝ բարենպատակ կազմակերպութիւններու նուէրները, ուրիշ թերթերու բաժնեգիններ, գիրքի դրամներ եւն.:

THEATRE DE L'ŒUVRE

55, Rue de Clichy (Métro : Clichy)

կը ներկայացուի

ԺԱՆ-ԺԱՔ-ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

(Վարուժան Ուզունեան)

Նոր թատերախաղը

CONCERTO

(Երկու արար)

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին, բացի երեքշաբթիէն: Կիրակի՝ ժամը 15ին եւ 21ին:

Առաջին եւ ընդհ. փորձը յետաձգուած ըլլալով, ներկայացումներու շարքը կը սկսի Յունուար 27ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները, փոխան ծաղկեպսակի, հանգուցեալ Արշակ Գարիկեանի մահուան առթիւ: Պ. Տ. Անտոնեանէ 1000 ֆր. եկեղեցիին: Հանգուցեալ Տիկ. Տատեանի մահուան առթիւ Պ. Ա. Մինասեանէն 1000 ֆր. եկեղեցիին: Հանգուցեալ Տիկ. Վարդուհի Քէշիշեանի մահուան առթիւ, Պ. Վ. Մարգարեանէն 1000 ֆր. այրի Տիկ. Ստեփանեանէն 500 ֆր. եկեղեցիին եւ 500 ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: Տիկ. Պարոնեան 500 ֆր. Կ. Խաչին Պ. Ղ. Քէշիշեան իր հանգուցեալ կողակիցի մահուան առթիւ 1000 եկեղեցիին:

Նոյն առթիւ թաղականութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Գարիկեան, Տատեան եւ Քէշիշեան ընտանիքներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ վարչութեան անդամներու ժողովի կը հրաւիրուին այս չորեքշաբթի, ժամը 18,30ին, Մշակոյթի ակումբին մէջ, 17, ռիւ Պլէօ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւղերը այս երկուշաբթի օր ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժան:

ՇԱՎԻԼԻ մատրան վերաշինութեան յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Գառլօ Սիրաքեանէ 10.000, Իսիի եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութենէն 5000, Պ. Հայկ Թօփաքեանէ 5000 եւ Պ. Նշան Սերգոյեանէ 2000 ֆրանք:

ԻՍԻԷՆ Տէր եւ Տիկին Հ. Համբարեան, ողբացեալ այրի Տիկին Մարիամ Հայրապետեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 1000 ֆր. Խրիմեան դպրոցին, 1000 ֆր. ծերանոցին, 1000 ֆ. Մշակոյթի Տունին (վերջին երկու գումարները ստանալ Յառաջէն):

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանթէօ-Բաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale des Arts et Manufactures

8, Rue Jean-Goujon

Փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Եւրոպական պարեր

ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՏՉԵԼԻ ԵՒ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը պիտի սկսի երեքշաբթի օր (22 Յուն.), դասախօսութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի, ժամը 19ին, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, Ռիւ Վանթիւր: Կը յանձնարարուի օգտուիլ առիթէն, արձանագրուելով Գշ. եւ Ուր. օրերը, ժամը 18ին: Դասերը նոյն օրերը, ժամը 19ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Քալիֆորնիայէն Յովհ. Պապէսեան կը փնտռէ եւրիրնէյցի Տիկ. Մանեա Գույումճեանը (ծն. Քէաթիպեան), Մկրտիչ Աւետիսեանը, Մարի Մարալեանը եւ Նուարդ Աւետիսեանը: Տեղեկացնել Աղդէ քհնյ. Փայլակեանի՝

19 Rue de la Chevrette, La-Barre (S. et O.)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերական ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին:

LE PREMIER QUOTIDI... ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
22
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
MARDI
22 JANVIER
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7788 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3599

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՅԻՄԱՐԱՑՈՒՑԱՆԷ

Ժողովրդական խօսք է, — երբ Աստուած ուզէ պատժել, կորուստի մատնել մէկը, նախ անոր խելքը կը թռցնէ: Կը յիմարացնէ:

Այս ճամբուն վրայ կը գտնուին Լիբանանի «Անկախ հայ առաջնորդական համայնք»ին վարիչներն ու կազմակերպիչները, գտնելով իրենց արարքէն:

Տեղեկութիւնները կը քաղենք իրեն թերթերէն, եղրակացութիւնը ձգելով ձեզի:

Ամէնքը միաբերան «անմոռանալի թուական» կը կոչեն 1956 դեկտեմբեր 30ը:

Ի՞նչ է պատահեր:

Լիբանանի նոր վարչապետը, Սամի պէյ Սոլհ, Նոր Տարուան առթիւ այցելեր է այն պանդոկը ուր տեղաւորուած են Անթիլիասի Միաբանութեան «օրինապահ» անդամները (Պէյթ Մերի): Իրեն կ'ընկերանային նախկին Նախագահ Պ. Ալֆրէտ Նաքքաշ եւ նախկին նախարար Պ. Բաշիր Պէյրութ:

Ընդունելութեան առթիւ «օրինապահները» (բուն իմաստով՝ ըմբոստ) ճառեր խօսեր, գանգատներ յայտներ են, գլխաւորութեամբ Խադ. արք. Աջապահեանի, որ կը համարուի «անկախ համայնք»ին պետը եւ... տեղապահ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան:

Բարի գալուստի խօսքերէն ետք, Խադ. արք. «բուն բողոք ու ցասում» յայտներ է, ըսելով թէ օրինապահ միաբանները կոպտօրէն դուրս հանուեցան Պիքֆայայի վանքէն:

Այս առթիւ, աւելի գունաւորելով դէպքը, աւելցուցեր է, սրտառո՛ւչ անմեղութեամբ.

— Ժամանակին արգելք եղան որ միաբաններ իրենց աղօթքն անգամ շարունակեն եկեղեցւոյն մէջ: Թուրքերը մեզ չարդեցին, բայց չըրին այն որուն ենթարկուեցան Կիլիկիոյ օրինապահ միաբանները» : (Զարթօնք, 1 Յունուար 1957):

Ուրեմն, Լիբանանի ոստիկան-զինուորները աւելի անգութ վարուած են, քան Թուրքերը՝ 1915-22ին:

Ապրի՛ «բարձրապատիւ»ը, իր այս հոյակա՛պ վկայութեան համար: Նաեւ այն խմբագրութիւնը որ անհրաժեշտ գտեր է տպել այս ցնդաբանութիւնը:

Յետոյ արաբերէն «իմաստալից» ճառ մը խօսեր է Գիւտ աբեղայ, յանուն միաբանութեան, մանաւորաբար չեշտելով.

— «Մեր համայնքին մեծամասնութիւնը, որ ձեզ կը նկատէ որպէս խղճի ազատութեան ախոյեան, ձեզմէ կ'ակնկալէ, որ համաձայն օրէնքին, արտօնէք իրեն կառուցանել ու կազմակերպել իր անկախ եկեղեցին ու համայնքը. որովհետեւ դուք որպէս այս երկրին ղեկավար, որպէս անոր կառավարութեան պետ եւ ունենալով անոր ներքին քաղաքականութեան վրայ հովանաւորելու հանգամանք, կրնաք իրականացնել այս արդար եւ օրինաւոր պահանջքը» :

Եւ սպառնալիք մըն ալ կ'ուղղէ.

— «Ու եթէ այդ իրաւունքը չտրուի անոր, այդ մեծամասնութիւնը պիտի չդադրի պայքարելէ յանուն իր արդար իրաւունքին, մինչեւ որ ձեռք ձգէ զայն, թէկուզ սուղ գնով» :

Աւելի տարեց վարդապետ մը, եկեղեին Գնէլ, իր հայերէն ճառին մէջ «հայ ժողովուրդին անկեղծ բարեկամը» կոչելով Սամի պէյՍոլհը, կը յայտարարէ.

— Ձեր անունը եւս պիտի անցնի պատմութեան եւ դարեր շարունակ պիտի յիշուի երախտագիտութեամբ, եթէ թոյլ տաք որ...» :

Ինչպէս կը տեսնէք, դաւադրութիւնը կը շարունակուի, «մինչեւ ծայրը» երթալու առաջադրութեամբ: Նոյնիսկ իշխանութիւն իշխանութեան դէմ հանելով, հիւրընկալ երկրին մէջ:

Կը խօսինք տակաւին: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐԱԲՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆԻՐ ՍՈՒԷԶԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱՑՈՒՄԸ

Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի նախագահները եւ թագաւորները Յունուար 20ին ժողով գումարելով Գահիրէի մէջ, որոշեցին մերժել ոեւէ օտար պետութեան միջամտութիւնը, լեցնելու համար Միջին Արեւելքի մէջ գոյացած «պարապը»: Այս մերժումը կը համարուի պատասխան՝ Այզընհաուըրի ծրագրին, որ քննուեցաւ նոյն ժողովին մէջ: Բանագէտները կը հաւաստեն թէ մերժումը կը վերաբերի նաեւ Խ. Միութեան:

Ռատիօն հաղորդեց տրուած որոշումները, յայտնելով թէ նախագահ Նասր, Արաբիոյ թագաւորը, Սուրիոյ վարչապետը եւ Յորդանանի Հիւսէյին թագաւորը որոշեցին նաեւ նախայարձակում նկատել Իսրայէլի զօրքին ներկայութիւնը Կազայի եւ Աքապայի մէջ, դիտել տալով թէ կրնայ «ծանր հետեւանքներ ունենալ»: Նոյն ժողովին մէջ նախագահ Նասր յայտարարեց թէ Եգիպտոս Կազայի հողաշերտը կը նկատէ եգիպտական հող եւ չի հանդուրժեր որ Իսրայէլ գրաւէ զայն որեւէ անունով: Ժողովը վճռեց մերժել նաեւ որեւէ փորձ՝ միջազգային հսկակըչիռ հաստատելու Սուէզի նաւարկութեան վրայ: Եմէնի իմամը, Եահիա, հեռագրով իր հաւանութիւնը յայտնեց տրուած որոշումներուն: Չորս վարիչները անգամ մը եւս կը յայտարարեն թէ պիտի աջակցին Ալժերիոյ, «ամէն ուղղութեամբ»: Այս որոշումը ուժ կուտայ Ալժերիոյ ազգ. ազատագրութեան ճակատին, որ հրահանգած էր գործադուլներ եւ ցոյցեր սարքել մէկ շաբաթ:

Մ. Նահանգներու պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը յայտնեն թէ արաբական յայտարարութիւնը Միջին Արեւելքի մասին՝ չի հակասեր Այզընհաուըրի վարչապետութեան: Կ'ըսեն նաեւ թէ Յորդանան հաւանաբար յաւելուածական օգնութիւն պիտի խնդրէ Մ. Նահանգներէն, հակառակ արաբական երեք պետութեանց յանձնառութեան: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ արաբական յայտարարութիւնը չի նշանակեր թէ դէպի Արեւմուտք պիտի դառնան, այլ կ'ապացուցանէ թէ Արաբները կը նախընտրեն իրարու օգնել, փոխանակ օգնութիւն խնդրելու Մոսկուայէն: Այս պարագան շատ կարեւոր կը համարուի, նկատի առնելով Խ. Միութեան եւ Չինաստանի վերջին համաձայնութիւնը որ կը խոստանար անհրաժեշտ օգնութիւնը տրամադրել Միջին Արեւելքի համար, որպէսզի արեւմտեան պետութիւնները միջամտութիւններ չկատարեն:

× ՄԱԿի ընդհ. ժողովը շաբաթ օր 2ի դէմ 72 ձայնով քուէարկեց բանաձեւ մը որ անգամ մը եւս կը հրաւիրէ Իսրայէլը հինգ օրէն պարպել Կազայի շրջանը (մինչեւ յառաջիկայ հինգշաբթի): Դէմ քուէարկեցին Ֆրանսա եւ Իսրայէլ: Այս ջախջախիչ քուէարկութենէն առաջ, Իսրայէլի գլխաւոր պատուիրակը, Աբա Եբան, վերջին կոչ մը ուղղեց, որպէսզի չվերահաստատուի նախկին վիճակը Կազայի եւ Աքապայի մէջ: Այս առթիւ ազդարարեց թէ Իսրայէլեան զօրքը քաշել առանց համապատասխան երաշխիքներ տալու պիտի վերահաստատէ պատերազմական վիճակը:

Վիճաբանութեանց ընթացքին կարգ մը

ԵԳԻՊՏՈՍ, ԱՐԱԲԻԱ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱ ԴՐԱՄ ՊԻՏԻ ՃԱՐԵՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ

Դարձեալ շաբաթ օր Եգիպտոս, Արաբիա եւ Սուրիա որոշեցին տարեկան 12 միլիոն 500 սթերլինի գումար մը վճարել Յորդանանի, փոխանմեծն Բրիտանիոյ նպաստին (33 միլիոն սթերլին): Այս յանձնառութեամբ դաշնագիր մը պիտի կնքուի տասը տարուան պայմանաժամով, խզելու համար անգլեւյորդանանեան փոխադարձ պաշտպանութեան դաշինքը: Համաձայնութիւնը ստորագրեցին նախագահ Նասր, Յորդանանի եւ Արաբիոյ թագաւորները եւ Սուրիոյ վարչապետը, երկու օր խորհրդակցելէ ետք:

Ստորագրութենէն անմիջապէս ետք Արաբիոյ թագաւորը Իտալիա թռաւ, շոգենաւ նստելու եւ Մ. Նահանգները երթալու համար: Յորդանանի արտաքին նախարարը կ'ըսէ թէ պիտի բանակցին Անգլիոյ հետ, չեղեալ համարելու համար 1948ի քսանամեայ դաշինքը, բարեկամաբար եւ ոչ թէ միակողմանի ձեւով: Գահիրէի մէջ կնքուած համաձայնութեամբ, արաբական երեք պետութիւնները 12,500-000 սթերլին պիտի վճարեն Յորդանանի: Եգիպտոս եւ Արաբիա պիտի տանձնեն ամենամեծ բաժինը:

Բրիտանական նպաստէն առաւելապէս կ'օգտուէր Արաբական Լեգէոնը, որ այժմ կը կոչուի Յորդանանի ազգ. բանակ: Այս վճարման փոխարէն Անգլիա օդանաւային եւ ցամաքային խարիսխներ կ'ունենար Յորդանանի մէջ:

Ամմանէն կը հաղորդեն թէ Եգիպտոս յանձն առած է ռազմական պիտոյքներ ալ ճարել Յորդանանի: Նոր դաշինքը պիտի կոչուի արաբական գործակցութեան համաձայնութիւն: Եգիպտական աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ որոշուած գումարին մէկ մասը պիտի վճարուի ոսկիով կամ ոսկիով եւ թէ տասնամեայ դաշինքը պիտի վերանորոգուի, եթէ անդամներէն մէկը հրաժարելու տրամադրութիւն չյայտնէ պայմանաժամէն մէկ տարի առաջ:

Եգիպտոսի վարիչները կը վախնան որ Այզընհաուըրի ծրագիրը կը չէզոքացնէ Եգիպտոսը, գործակցութիւն հաստատելով Յորդանանի, Արաբիոյ եւ Լիբանանի հետ: Անոնց կարծիքով, Մ. Նահանգները կրնան բաւարար գումար տրամադրել Արաբիոյ, առանձին օգնելու համար Յորդանանի: Այս մտավախութեամբ է որ աճապարեցին ստորագրել տալ արաբական գործակցութեան դաշինքը, Արաբիոյ թագաւորին Ուաշինկթըն մեկնելէն առաջ: Թագաւորը համակիր կ'երեւայ Այզընհաուըրի ծրագրին:

Համաձայնութեան ստորագրութենէն ետք, գնդ. Նասր եւ Սուրիոյ վարչապետը Ալմազայի զինուորական օդակայանը գացին, ողջերթ մաղթելու համար Արաբիոյ թագաւորին, որուն կ'ընկերանար ամերիկեան դեսպանը: Յորդանանի թագաւորը դեռ քանի մը օր ալ պիտի մնայ Գահիրէ:

× Անգարայէն կը հեռագրեն թէ Իրա-

պատուիրակութիւններ բացատրեցին թէ անհրաժեշտ է երաշխիքներ տալ Իսրայէլի: Այս առթիւ ընդհ. քարտուղարը հաւաստեց թէ Իսրայէլեան զինուորներ համախմբուած չեն Յորդանանի սահմանին վրայ:

× Թել-Ավիվէն կը հեռագրեն թէ Իսրայէլի կառավարութիւնը պաղարինով ընդունեցաւ ՄԱԿի որոշումը: Բայց եւ այնպէս չուզեր տեղի տալ առանց հաստատուն երաշխիքներ ստանալու:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի իօր տեղի ունեցան Լեհաստանի երեսփ. ընտրութիւնները: Առաջին տեղեկութեանց համաձայն, ջախջախիչ յաղթանակ մը շահած է կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Կոմուլքա: Քուէարկութեան մասնակցած են ընտրողներու 96 առ հարիւրը: Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ժողովուրդը լսած է Կոմուլքայի կոչը, որ կը բացատրէր թէ անհրաժեշտ է մեղմացնել յարաբերութիւնները Խ. Միութեան հետ, այլապէս կրնայ սրբուիլ ազատ ազգերու քարտէսէն, ուրիշ խօսքով՝ Հունգարիոյ ճակատագրին մատնուիլ:

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ ընտրութեանց մէջ մեծ դեր կատարեց կաթոլիկ Եկեղեցին, որ կ'ընդունէր թէ մեղմ համայնավարութիւն մը լաւագոյն ելքն է Լեհաստանի համար: Այս ուղղութեամբ առաջին օրինակը տուաւ Լեհաստանի հովուապետը, կարդինալ Վիզինսկի:

Իրազեկներու կարծիքով, ընտրութեանց յաջողութիւնը կ'ապացուցանէ թէ լեհական ազգայնականութիւնը գտած է իր առաջնորդը, սերտ կապեր հաստատելով ժողովուրդին հետ եւ ոչ թէ կախում ունենալով կարմիր բանակէն: Խնդիր է թէ Խ. Միութիւնը ինչ դիրք պիտի բռնէ: Փոզնանի մէջ ընտրողները մասնակցած են 91 առ հարիւր, Տանցիկի մէջ 90, ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ՝ 95 առ հարիւր են. :

Ռատիօ-Մոսկուա դիտել կուտայ թէ «հակախորհրդային ուժերը աննախընթաց գործունէութիւն ցոյց տուին ընտրական պայքարին ատեն: Կոյր եւ խուլ պէտք է ըլլալ, չըմբռնելու համար թէ միայն համայնավար կուսակցութիւնը կրնայ տիրական դեր մը կատարել Լեհաստանի մէջ» :

քի ներկայացուցիչը մերժեց հրաւէր ուղղել Անգլիոյ, մասնակցելու համար Պաղտատի զինակիցներու ժողովին: Նոյն աղբիւրին համաձայն Թուրքիա, Իրան եւ Փաքիստան համաձայն էին հրաւիրելու: Առաջին ժողովը տեւեց երեք ժամ: Իւրաքանչիւր պատուիրակութիւն իր տեսակէտները յայտնեց Միջին Արեւելքի կացութեան մասին, վերջին ժողովէն ի վեր (7 նոյմ.):

× Իրաքի գահաժառանգ իշխանը Ուաշինկթըն պիտի այցելէ փետր. 5-6:

× Արաբիոյ թագաւորը Նափոլիէն շոգենաւ նստաւ դէպի Նիւ Եորք: Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան:

× ՄԱԿի ընդհ. ժողովին վիճաբանութեանց ընթացքին, Եգիպտոսի արտաքին նախարարը, Մ. Ֆաւզի, յայտարարեց թէ «Ֆրանսան իրաւունք չունի կոկորդիլոսի արցունքներ թափելու Սուէզի ջրանցքին մաքրագործման դանդաղութեանց առթիւ, որոնք հետեւանքն են իր կատարած յարձակման» :

ՁԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ խամաճիկ վարչապետը, Քատար, գնդակահարել տուած է արհեստակցական Միութեանց երկու գլխաւոր վարիչները, Տուտաս եւ Սապօ, իրենց պատասխանատու վերջին ապստամբութեան: Միեւնոյն ատեն ձերբակալուած են խումբ մը գրագէտներ եւ լրագրողներ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ձերբակալուած են նաեւ ուսանողներ: Յարդ. քան մահավճիռներ տրուած են:

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ ՀԵՏ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մարդը Չարենցի մէջ ենթակայ էր հակասական փոխթոխումներու: Չունէր ոչ սկզբունքի եւ ոչ ալ գաղափարի կարգապահութիւն: Ընէնք, առհասարակ, կարգապահութիւն եւ նկարագրի ուժղնութիւն չունէր: Վերլէնեան տխուր մը գինք ղարձուցած էր բաղդսեան տաճարի երկրպագու: Իր բարեկամներուն համար հոգեկան տառապանք մըն էր զինք տեսնել հարբած վիճակի մէջ Աշտարակցիներու եւ յարկանի հայհոյանքները շրթներուն... Բայց, ինչպէս կ'երեւի, նայիրեան աշխարհի մուսաները ալքոլի գոլորշիներուն մէջէն կուղային անոր հոգու կանթեղները վառելու: Եւ իրօք, իր սիրտը հայկական տեւական արժէքներու եւ մշակութային թռիչքներու հրդեհով էր բռնկած: Տաղանդի հզօր կայծերով կը սաւառնէր մինչ վեր, հայրենի չքնաղ բնութեան վեհութիւններն ու գեղեցկութիւնները.—

Սիրում եմ մեր երկինքը մուգ, ջրերը ջինջ, լիճը լուսէ,
Արեւն ամրան ու ձմեռուայ վիշապաձայն բուքը վսեմ,
Մթում կորած խրճիթների անհիւրընկալ պատերքը սեւ
Եւ հնամեայ քաղաքների հազարամեայ քա՛րն եմ սիրում:

Իր բաբախուն գրչի տակ, հայ մարդու հայրենասիրական զգացումները թանձրացած ձեւով կը ներկայանային: Խոովիչ նուաղարան մըն էր իր հոգին:

Իբրեւ գգայուն քերթող, ազդուած էր Սայաթ Նովայի տաք ու սարսռուն տաղերէն, եւ յաճախ, իր քնարին լարերը Սայաթ Նովայի սիրաղեղ շունչը կը բերէին: Քիչ կը կարդար, բայց շատ կը խոկար: Միջազգային գրականութեան հետ իր կապը, ռուսերէն լեզուն էր միայն: Իր մտաւոր հորիզոնը մեր հայրենիքի սահմանափակ շրջագծին մէջ կը դառնար: Երկիրներ ու ցեղեր չէր տեսած, տակաւին: Իր դիտողութեան դաշտը ընդլայնելու պէտք ունէր: Իր մտաւոր կազմութիւնը չէր ամբողջացած տակաւին:

1920ին, մեր ընկերական խմբակը կազմալուծուեցաւ: Վարդագոյն երազները կը ցնդէին: Ո՞վ կրնար երեւակայել թէ մեր վերաւոր հայրենիքը քաւութեան նոխազ պիտի դառնար նենգ ու դաւադիր հսկաներուն կողմէ: Եղերական դէպքեր տեղի ունեցան եւ հայրենաբաղձ զանգուածներ յանձնուեցան տարագրութեան քամիներուն...

1925ին Չարենց Փարիզ եկած էր Կ. Զարեանի հետ: Միշտ շրջապատուած էր կասկածամիտ Հօկի վարձկան հայրենասէրներով: Քանի մը քայլ կը բաժնէր մեզ, իբրեւ վաղեմի ընկերներ իրար տեսնելու: Անկարելի էր: Չեկայի աչքը կը հսկէր, որ «հակայեղափոխական սայթաքումներու» չենթարկուէր...

Այդ օրերուն Աւետիս Ահարոնեան դասախօսութիւն մը տուաւ Սալ տը Ժէօկրաֆիի մէջ «Լոյսի պաշտամունքը Հայոց մէջ» նիւթին շուրջ: Չարենց եւ Կ. Զարեան եւս եկած էին Ահարոնեանը լսելու, ի հարկէ միշտ շրջապատուած Հօկի լրտեսներով:

Ահարոնեանի հարուստ երեւակայութեան եւ գունագեղ պատկերներու մէջէն, հայ ժողովուրդի լոյսի պաշտամունքը հրաշագան ձեւեր կը ստանար: Բաղդատական եզրեր Թալմուտի, Ռիկ-Վետայի եւ Զենտ Ավեստայի մէջ ամփոփուած լոյսի փառաբանութեան հետ: Մեր ժողովուրդը, կարծես, լոյսին հետ, լոյսին համար եւ լոյսին մէջ էր ծնած: Լոյս, աւելի լո՛յս: կ'աղաղակէին հայկական դարերը:

Որքա՛ն նմանութիւն կար երկու տոնահարուած ժողովուրդներու՝ Հայերու եւ Հրեաներու լոյսի պաշտամունքին միջեւ:

Ցարդ, Հրեաները լոյսի պաշտամունքին նուիրուած տօն մը ունին, Հանուքա: Այդ տօնը մտքի լուսապայծառ ուժի փառաբանութիւնն է: Դարերու խորերէն եկած իրենց անյեղլի աւանդութեան համաձայն, իրենց օճախին վրայ ամէն երեկոյ կը վառեն եօթը պատրոյգներ եւ կը մարեն պատրոյգ մը, պառկելէ առաջ մինչեւ տօնին վերջաւորութիւնը:

Մենք լոյսին նուիրուած տօն չունինք թէեւ, բայց լոյսի բազմերանգ շողերը կը լողան մեր ժողովուրդի հոգեկան ծոցին մէջ:

Կոստանդին Երզնկացին պիտի ըսէր.

Լոյս ի լուսոյ ծնաւ...

Ահարոնեանի դասախօսութենէն վերջ, սրահէն դուրս դեռ կը շարունակուէր վիճաբանութիւնը, զանազան խմբակներու միջեւ:

Չարենց շրջապատուած «իւրայիններով», անդարձ մեկնեցաւ:

Պերլին, Հռոմ այցելելէ ետք վերադարձաւ Մոսկուա, այնտեղէն ալ Հայաստան:

Օր մըն ալ ինկած էր Չեկայի ճանկերուն մէջ: «Ազգայնական սայթաքումներ» վերագրած էին եւ բանտի դուռները բացած: Երեւանի մռայլ բանտի արիւնոտ պատերուն տակ Չարենց մեռա՞ւ թէ սպաննուեցաւ... Գիտեն միայն իր դահիճները, որոնք այսօր, մեղրածոր շրթներով աղօթագրքի վերածած են իր անունը:

Նենգ եւ դաւադիր վարչաձեւ, որուն մութ եւ անտեսանելի նկուղներուն մէջ ճշմարտութիւնն ու անմեղութիւնը կը խեղդուին դիւային քրքիջներով...

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՏԱՔՆ ՈՒ ՊԱՂԸ
ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

- Վերջ գտած է տաք պատերազմը Միջին Արեւելքի մէջ, բայց պաղ պատերազմը հետզհետէ աւելի սուր հանգամանք կը ստանայ:

Դիւանագիտական եռուզեռը հասած է բարձրագոյն աստիճանին: Դեսպաններ, նախարարներ ու «լիազօր ներկայացուցիչներ» անդադար ման կուգան Միջին Արեւելքի զանազան մայրաքաղաքներու մէջ ու կարեւոր եւ գաղտնի խորհրդակցութիւններ իրարու կը յաջորդեն գլխապտոյտ արագութեամբ:

Մեծերը, զօրաշարժի ենթարկած են իրենց բոլոր միջոցները եւ ծրագիրներ կ'որոճան ի խնդիր քաղաքական եւ տնտեսական խոր թափանցումներու:

Քաղաքական գաղտնի ձեռնարկներու կարգին, երբեմն ականատես կ'ըլլանք տարօրինակ եւ հակասական քայլերու:

Այսպէս, Սուէզի կոխիներու ղադարումէն հազիւ երկու շաբաթ ետք, նախագահ Այզընհաուըրի լիազօր ներկայացուցիչը՝ ծերակուտական մը, գաղտնի կ'այցելէր Իսրայէլի վարչապետ Պեն Կիւրիոնին եւ կը թելադրէր այս վերջինին որ շատ չաճապարէ պարպելու համար Սինայի թերակղզին:

Երբ նկատի առնենք Մ. Նահանգներու դիրքը ՄԱԿի մէջ, ուր անոնք կորովի կերպով պահանջեցին անգլիական, ֆրանսական եւ իսրայէլեան ուժերու անմիջական հեռացումը, ծերակուտականին այս գաղտնի միջամտութիւնը տեղի կուտայ զանազան խորհրդածութեանց:

Աւելի զարմանալի էր սակայն Անգլիոյ դիրքը, որ գրեթէ նոյն պահուն, վճռապէս կը պահանջէր իսրայէլեան ուժերու անմիջական պարպումը Սինայի թերակղզիէն:

Նուազ տարօրինակ և հակասական չէին նաեւ Խ. Միութեան քաղաքական ձեռնարկները:

Այսպէս, պահ մը շողացնելէ վերջ կամաւորներու սպառնալիքը եւ անդադար ծանր ու թեթեւ զէնքեր ճամբելով Սուրիա, Մոսկուա յանկարծ «ուղղութիւն» կը փոխէր եւ ժամանակը հասած կը նկատէր վերահաստատելու իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Իսրայէլի հետ: Իր դեսպանը անմիջապէս ճամբայ կ'ելլէր դէպի Թէլ Ավիվ, ուր հազիւ թէ հասած, օդակայանի մէջ հրեայ եւ օտար լրագրողներու առջեւ կը հաղորդէր իր «Երկրին բարեկամական ողջոյնները Իսրայէլի օրինակելի ժողովուրդին»: Մինչ հարիւրմըղոն աւելի հեռուն, արաբական մայրաքաղաքի մը, Գահիրէի մէջ, ռուսական ուրիշ դեսպան մը, բուռն եւ ծանր խօսքերով կը դատապարտէր «նախայարձակ եւ ծաւալապաշտ» Իսրայէլը, Անգլիան եւ Ֆրանսան եւ կը պահանջէր Եգիպտոսի կրած պատերազմական վնասներուն ամբողջական եւ անմիջական հատուցումը:

Նոյնքան տարօրինակ եւ ուշագրաւ էր նաեւ Ֆրանսայի քաղաքական նոր ուղեգիծը: Ակիզբէն ի վեր դէմ Պաղտատի դաշինքին, յանկարծ բարեացակամ վերաբերում մը ցոյց կուտար այդ դաշինքին հանդէպ, եւ Նուրի Սայիտի Իրաքը կը նկատէր Արեւմուտքի վերջին եւ վստահելի յենարանը Միջին Արեւելքի մէջ: Անոր անպաշտօն ներկայացուցիչները, Փարիզի Կոմսը եւ ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Փիէռ Քոմէն «կարծիքներու փոխանակում կ'ունենային Իսրայէլի վարիչներու հետ, քննելու համար Պաղտատի դաշինքին գրական կողմերը, սուրիական վտանգը դիմագրաւելու համար»:

Մեծերու այս հակամարտ գործունէութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Միջին Արեւելքը տակաւին պիտի բոլորէ արկածալի շրջան մը:

Երկու հսկաներու, Խ. Միութեան եւ Ամերիկայի մրցակցութիւնը արդէն իսկ դարձած է կրքոտ, յանգելով փոխադարձ ամբաստանութեանց: Բանավէճը այնքան սուր եւ վրդովիչ հանգամանք ստացած է, որ կը յիշեցնէ սթալինեան շրջանի մռայլ տարիները:

Այս բոլորը անոր համար, որ մրցակցութեան առարկայ գօտին այսօր կ'անցնէ «անտէր» շրջան մը, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի թողած «պարապ»ով:

Այս պարապը այնքան արագ եւ անակնկալ եղաւ որ երկու հսկաներէն ոչ մէկը նախապէս պատրաստուած էր զայն գոցելու անմիջական եւ խնամուած ծրագիրով մը:

Խ. Միութիւնը իր դասական գործելակերպով, մինչեւ վերջ աշխատած էր Միջին Արեւելքը պահել խռովեալ վիճակի մը մէջ, եւ առիթէն օգտուելով, կատարել՝ գաղափարական թափանցումներ: Թէեւ տնտեսական ձեռնարկներ ալ կատարած էր վերջերս, բայց այդ փորձերը մնացած էին աւելի քարոզչական սահմանին մէջ, մեծաքանակ զէնքերու առաքումով:

Այդ մեծաքանակ եւ արդիական զէնքերու յանձնումը թէեւ ունէր ուրիշ նպատակ, որուն մասին պիտի անդրադառնանք քիչ վերջ, բայց Ռուսիա երբեք նախատեսած չէր այս անակնկալ պարապը, որ կը ստեղծուէր յանկարծ, Եգիպտոսի

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊՐԵՑԱՆՔ...

(Հատուած մը հեղինակին յուշերէն)

ՊԻՐԵՃԻԿԷՆ ՀԱԼԷՊ

— Կը ներես, տղաս, այո, Իզմիր եղած եմ տեսն մը, լաւ ու դարձեալ ուղեց օձիքը ազատել: Իմ երկար մէջբերումներս, յիշեցնելու համար իմ մօտիկութիւնս իրեն կամ իր առաքելութեան, պարապ անցած էին: Աններեսաբար առջեւը կտրելով, ըսի.

— Տէր Հայր, ահա հիմա ալ ես կարօտեալ մըն եմ, չեմ ըսեր որ ինծի համար ալ հանգստանակութիւն ընէք, բայց կը խնդրեմ, լսեցէք: Մենք վեց հոգի այսօր հասանք հոս եւ երկու օրէ ի վեր անօթի ենք, մեզի քիչ մը հաց, եւ յետոյ խորհուրդ մը թէ ի՛նչ պիտի ընենք, ո՞ւր պիտի դիմենք մեր կաշին փրկելու համար:

— Սպասեցէք: Ամէն առտու նոր եկող աքսորականներու համար հաց կը բաժնեն հոս: Ձեզի ալ պիտի տան: Հա՛, Իզմիրցի եմ ըսիր, այն տեսն Իզմիրէն Պ. Գեղամը կայ հոս, քիչ վերջ առաջնորդարան կուգայ, անոր ըսէ, քեզի օգտակար կ'ըլլայ:

Շնորհակալ եղայ: Ու իրեն հետ եկեղեցի մտանք մենք ալ:

Հայոց եկեղեցին... Ինծ թուեցաւ իմ հայրենի տանս մէջ եմ: Այնքան բնտանի, այնքան հարազատ: Մայրս գրկեց զիս տաքուկ, խանդակաթ... Այդ չորս պատերը Հայաստանի չափ անուշ, սիրելի՛, նուիրական թուեցան ինծ ու անառիկ:

Նայուածքս գնաց մեծ խորանին, որուն առջեւ կամարէն կախուած կանթեղ մը հոգեվարք կը պլպլայ, որ սակայն չի մեռնիր, դոյ է տեւականօրէն եւ մշտավառ:

Խորանին վրայ, Տիրամայրն է Քրիստոս մանուկը գրկին:

Միւս խորաններուն եւ պատերուն սուրբերու նկարներ, սեւցած, մռայլ գոյներով:

(Վերջ) Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

*

Արշաւում էին բազմամբոխ բարբարոսները:

Այրուձիի սմբակները տրորում էին ցորեանի ոսկեայ արտերն ու մրգառատ այգիները, արիւն ու աւեր բերում Հայոց աշխարհին:

Այդ դաժան օրերին՝ ժողովրդի վշտի, ցասման եւ ծով արեան միջից ծնուեց քոցահեր ու բոցակն մի մանուկ, որին կոչեցին Արարատ: Մի հրաշք մանուկ էր նա, որ աճում էր օր աւուր եւ ժամ առ ժամ: Նրան սնում, կերակրում էին Հայոց բոլոր մայրերն ու այրերը, ամբողջ չինական ժողովուրդը:

Շուտով մի հսկայ դարձաւ մանուկը: Նրա սոսկավիթխար հասակն ու լեռնակուտակ ուժը տեսնելով՝ ժողովուրդը փառք տուեց Արեւ-աստծուն, որ իրենց վերջապէս պարգեւել էր ամենազօր փրկիչ-պահապան:

Հսկայատիպ պատանուն ժողովուրդը նուիրեց նախնիներից ժառանգած հայկեան լայնալիճ աղեղը, նետն ու թուրը: Վահանի կարիք չունէր, որովհետեւ ժողովրդի ցասումից, վշտից եւ արիւնից ծնուած լինելով՝ անխոցելի էր:

Արարատի անհնարին քաջ գործերը տեսնելով՝ Հայոց երկրի ալեւոր թագաւորը կամեցաւ իր զօրքերի սպարապետ նշանակել նրան:

Թագաւորի կամքը լսելով՝ քաջազուրծն ասաց.

— Երդուե՛լ եմ ծառայել Արեւ-աստծուն ու արքային. միայն թէ, տէր իմ արքա՛յ, արձակի՛ր չինական զօրագնդերը բոլոր, արձակի՛ր սուրուկներին, թո՛ղ գնան խաղաղ աշխատանքի. ինձ բաւական են երեսուներին քաջեր: Երդուե՛լ եմ բոլոր աստուածների անունով անպատիժ չթողնել մաճկալի արտն ու արօրը տրորող ոչ մի բարբարոսի...

Ծերունի թագաւորը լսեց ահաղնացած Արարատին, հպարտութեամբ լցուեց.

— Թո՛ղ այդպէս լինի, ո՛վ քաջազուն, եւ թո՛ղ արեւը գլխիցդ անպակաս լինի, — ասաց նա: — Յետ այսու, քեզ եմ վստահում Հայոց աշխարհի պաշտպանութիւնը...

Այնժամ Արարատը հանեց իր թուրը եւ յուզուած դրեց թագաւորի առաջ:

Ալեհեր թագաւորը երկիւղածութեամբ վերցրեց հայկեան թուրը, գլխից վեր բարձրացրեց եւ յանձնեց Արարատ սպարապետին:

... Այդ օրերին հեռաւոր Հռոմից սուրհանդակներ ժամանեցին Հայոց աշխարհը եւ թագաւորին մատուցեցին մի հրովարտակ: Բարբարոսները արշաւանք էին սկսել Հռոմի մեծ կայսրութեան վրայ, եւ կայսերական զօրքն ի զօրու չէր կործանարար հեղեղի առաջն առնել: Ուստի կայսրը աղերսում էր՝ գործի վերածել հնուց երկու երկրների միջեւ կնքուած փոխադարձ օգնութեան դաշինքը եւ Հայոց այրուձին յոյժ շտապ ուղարկել Հռոմ՝ միասնաբար կռուելու վանդալների դէմ:

Կարդալով աղերսագիրը՝ ծերունի թագաւորն ընկաւ մտատանջութեան մէջ: Ոչ մի կերպ չէր ուզում դրժել հնաւանդ դաշինքը, երդմնազանց լինել. բայց այրուձիի գնդերը վերացրել էր ու միայն քառասուն աղեղնաւորներ ունէր: Եւ այժմ անհնար էր յոյժ շտապ օգնութեան հասնել Հռոմին:

Ալեհեր թագաւորը խորհրդի կանչեց սպարապետին:

— Թագաւորն ապրած կենայ, հրամայեցէ՛ք երեսուներին քաջերի հետ գնամ օգնութեան, — խօսեց Արարատ սպարապետը:

Թագաւորը խոժոռեց դէմքը. չէր ցանկանում, որ սպարապետն անպաշտպան թողնէր հայրենի երկիրը եւ գնար Հռոմ: Յետոյ՝ հայրենի հողից առանց ուժ ստանալու դժուար կը լինէր կռուել բարբարոս հորդաների դէմ, որոնք պարտութեան էին մատնել Հռոմի մեծահռչակ զօրագնդերին:

— Հրամայեցէ՛ք այսօր իսկ ճանապարհուել, արքա՛յ իմ, — կրկնեց սպարապետը:

Երկար խորհեց ծերունի թագաւորը եւ վճռեց.

Ս. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

(Շար. — 1)

դէմ կազմակերպուած գործողութիւններով:

Գրեթէ նոյնն է պարագան Մ. Նահանգներու համար:

Այս վերջինները թէեւ ունէին քարիւղի հիմնական քաղաքականութիւն մը Միջին Արեւելքի մէջ, բայց իրենց վերջին հապըճեպ ձեռնարկները կ'ապացուցանեն թէ իրենք եւս կը գտնուին, նոյն անպատրաստ վիճակի մէջ:

Արդարեւ, Մ. Նահանգները մեծապէս շահագրգռուած ըլլալով հանդերձ Միջին Արեւելքով, մինչեւ Սուէզի արշաւանքը ընդգրկած էին դիտողի քաղաքականութիւն: Կը հովանաւորէին միայն կարգ մը քաղաքական ձեռնարկներ, գործօն դերը ձգելով Անգլիոյ (ինչպէս Պաղտատի դաշինքը):

Անոնց հիմնական քաղաքկանութիւնը կը ձգտէր Թուրք կանգնել համայնավարութեան առջեւ, հիմնուելով շրջանային պաշտպանողական դաշինքներու սկզբունքի վրայ: Իսկ տնտեսական ու զինուորական օժանդակութեան իրենց յետ պատերազմեան քաղաքականութիւնը զոր ի գործ դրած էին Եւրոպայի մէջ, չէին տարածած Թուրքիոյ սահմաններէն անդին: Եւ այս՝ պարզապէս չգրգռելու համար նորազարթ արաբական երկիրներու թունդ ազգայնական ձգտումները:

Բայց այն պարապը, որ յանկարծ ըստեղծուեցաւ Միջին Արեւելքի մէջ, սկըսած է մեծապէս մտահոգել Ամերիկան: Դէպքերու ընթացքը եղաւ այնքան արագ, որ գրեթէ «չփոթ կացութեան մը մատնած է Ամերիկան, մղելով զայն ի գործ դնել հապճեպ ձեռնարկներ», ինչպէս իրաւամբ դիտել կուտար փարիզեան թերթի մը թղթակիցը:

Այժմ հարց է գիտնալ, թէ ի՛նչ մտահոգութիւններէ մղուած, Ամերիկա ձեռնարկած է այն քաղաքականութեան, որ կը կոչուի «Այզընհաուըրի վարդապետութիւն»:

Կ'արժէ առանձին անդրադառնալ այս հարցին:

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՐԴԻ ՄԸ ՄԱԿԻ ՄԷՋ

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ.— ՄԱԿի Նիւ Եորքի կեդրոնին մէջ, ելմտական բաժնի պատասխանատու պաշտօնատարներէն մէկն է այազգի մը՝ Պ. Խմմանուէլ Կէօքճեան, Պէյրութցի: Այս բաժնին մէջ է որ տեղեկագիրներ կը պատրաստեն զանազան երկիրներու տնտեսական կացութեան մասին եւ փոխառութիւններու ճամբան կը հարթեն: Վերջերս, ուսումնասիրութեան համար, յանձնախումբ մըն ալ Մարոք եկած եւ վեհապետին ներկայացած էր: Այդ յանձնախումբի անդամներէն էր նաեւ Պ. Կէօքճեան:

Ազգային զգացումներէ դրդուած, առաջին առթիւ, սկսած էր Հայեր փնտռել:

Ճ. ԵՒ Ն. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Համազգային Ընկերութեան Նշան Փալանճեան ճեմարանի տնօրէնը, Ս. Վրացեան, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

Անցեալ այցելութեանս Ամերիկա, Տէր եւ Տիկ. Ճորճ եւ Նաղենի Մարտիկեան տրամադրած էին 10.000 տոլար Պէյրութի մէջ, Նշան Փալանճեան ճեմարանին կից, Համազգայինի թանգարան հիմնելու համար: Այս անգամ 10.000 տոլար եւս նուիրեցին, նոյն նպատակով, այլեւ հայ նկարիչներու իւղանկարներու, դըրշագիրներու, գեղարուեստական եւ հնագիտական առարկաներու եւ հազուագիւտ հրատարակութիւններու հաւաքածոներ:

Այս 20.000 տոլարով Համազգայինի Կեդր. Վարչութեան որոշումով՝ այժմ կը կազմակերպուի Համազգայինի Ճ. եւ Ն. Մարտիկեան թանգարան, որուն իբրեւ հիմք ձեռք էր բերուած յայտնի դրամագէտ Պերճ Կարապետեանի հայկական դըրամներու մեծարժէք հաւաքածոն: Խոստացուած են նաեւ հանգուցեալ գրագէտնկարիչ Եղիա Գասպարեանի եւ անուանի նկարիչ Սարգիս Երկանեանի իւղանկարներն ու ձեռագիրները:

Համազգայինի Ճ. եւ Ն. Մարտիկեան թանգարանը պիտի ըլլայ Սփիւռքի Հայոց մշակոյթի կարեւոր ակութ մը՝ գրական, պատմական, հնագիտական, ազգագրական, արուեստի եւ այլ բաժիններով: Մանաւանդ, լայն տեղ պիտի տրուի գրական ու պատմական նիւթերու, նկարչութեան, ժողովրդական բանահիւսութեան եւայլն: Արդէն ստացուած են Ն. Աղբալեանի, Ռ. Խանազատի, Յ. Տէր-Յակոբեանի ձեռագիրները եւ Լ. Շանթէն, Ա. Ահարոնեանէն, Քամառ-Քաթիպայէն, փրոֆ. Ն. Աղոնցէն եւ ուրիշներէ ձեռագիրներ, նամակներ եւ զանազան յուշառարկաներ:

Համազգայինի Ճ. եւ Ն. Մարտիկեան թանգարանը առ այժմ տեղաւորուած է ճեմարանի մէջ, վերջը փոխադրուելու համար յատուկ շէնք մը, թանգարանի պաշտօնական բացումը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Փետրուարի վերջերը կամ Մարտին, յուսանք, նուիրատու հիմնադիրներու ներկայութեամբ:

Այս առթիւ, Համազգային Մշակութային Ընկերութեան եւ Ն. Փալանճեան ճեմարանի տնօրէնութեան կողմէն կը յայտնեմ ջերմ շնորհակալութիւններ Տէր եւ Տիկ. Մարտիկեաններուն, իրենց սրտաբուխ նուիրատուութեան եւ ընդհանրապէս Համազգայինին ու ճեմարանին մատուցած նիւթական եւ բարոյական օժանդակութեան համար:

Առիթէն օգտուելով պարտք կը զգամ յայտնելու նաեւ, որ Պ. Ճորճ Մարտիկեանի նիւթական օժանդակութեամբ ճեմարանի շրջանաւարտներէն Գրիգոր Շահինեան աւարտեց Պրիւքսէլի համալսարանը եւ այժմ կը պաշտօնավարէ ճեմարանին մէջ:

Պ. Աբրիկեանի միջոցաւ գինք հրաւիրեցինք Քազապլանքա:

Մեզի համար անակնկալ մըն էր տեսնել, հազիւ երեսուն տարեկան երիտասարդ մը, տիրացած մայրենի լեզուի նըրբութիւններուն: Իր նախնական կրթութիւնն ստացած էր Պէյրութի մէջ եւ յետոյ մեկնած Ամերիկա, իրաւաբանական եւ տնտեսագիտական դասընթացքներուն հետեւելու համար:

Բաղձանօթ էր մեր ազգային կեանքի անցուդարձին: Լուսամիտ եւ գիտակից, մտաւորական ուժ մը, որ իր փորձառութեամբ կրնայ օգտակար ծառայութիւններ մատուցանել իր բազմաչարչար ցեղին:

Յանձնախումբը, Մարոքի գլխաւոր կեդրոնները այցելելէ ետք, մեկնեցաւ Թունուզ, հոն ալ նմանօրինակ աշխատանքներ կատարելու համար:

Երբեմն, պաշտօնները կը շլացնեն ու կը շփացնեն անհատները: Ուրախալի էր տեսնել հայ երիտասարդ մը, որ կը ջանայ հայացնել իր պաշտօնը:

Վ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ. (Յառաջ).— Այս օրերս գաղութը բեղուն շրջան մը կ'անցընէ, շընորհիւ Անուշաւան վրդ. Զըլջեանի, որ հոկտեմբերէն ի վեր մեր մէջ կը գտնուի: Անցեալ կիրակի (13 Յունուար) հանդէս մը կազմակերպուած էր հոգեւոր հովիւին եւ Ազգ. Միութեան հովանաւորութեամբ: Սրահը լեցուած էր նախանձախնդիր հայրենակիցներով: Բացման խօսքը վերապահուած էր մեր երիտասարդ վարդապետին որ առաջին անգամ կ'երեւար եւ որ գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ: Ծանրանալով նոր սերունդի փրկութեան վրայ, Անուշաւան վրդ. յայտարարեց.— «Հիմնական է մայրենի լեզուին դերը: Առանց հայերէնի մեր պատմութիւնը, գրականութիւնը եւ արուեստը կը մնան մեռեալ տառ նոր սերունդին համար: Լեզուն է խարիսխը մեր ազգային գոյութեան: Լեզուի տկարացումը համազօր է ազգային գիտակցութեան նուազման եւ անհետացման: Երկրորդ դարաւոր ազդակն է Հայ. Եկեղեցին, որ պայքարած է իր ժողովուրդին ինքնուրոյն գոյութեան համար, դառնալով լոյսի աղբիւր: Օժանդակելով դըպրոցին եւ եկեղեցիին, օգնած կ'ըլլանք նոր սերունդի փրկութեան գործին»:

Ցեառոյ վարագոյրը բացուելով, չորս կարգի վրայ շարուած քսան աշակերտներ երգեցին «Ո՛վ մեծասքանչ դու լեզու»: Յաջորդաբար բոլորն ալ յաջող արտասանութիւններ ըրին, խաղացին «Երեք Որբերը» տրամախօսութիւնը եւ ներկայացուցին «Կաղանդ Պապան», որ քիչ վերջը խաղալիկներ եւ մրգեղէն պիտի բաժնէր աշակերտներուն:

Հ. Յ. Դ. երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Ա. Քիլեանի, երգեց տոհմիկ երգեր «Գարուն Երեւան», «Անուշիկ եար ջան», «Իմ հեռաւոր հայրենիք»: Նոր Սերունդէն պատանիներ նոյնպէս լաւ արտասանութիւններ ըրին՝ Ա. Ներսէսեան «Սոխակին Երգը» (Արամ Արման), Յ. Շահրիկեան «Ասպետին Երգը» (Սիամանթօ): Ա. Քիլեան իր վարժ ձայնով երգեց «Հայոց Թուքը» (Գամառ Քաթիպա) եւ «Կռունկը»: Երգեց նաեւ Օր. Լ. Վանէսեան:

Կարճ դադարի մը ընթացքին ինքնաբուխ նուէրներով հաւաքուեցաւ 34.000 ֆր. դպրոցին:

Անուշաւան վարդապետ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց ժառանգաւորաց վարժարանէն է, ինքը եւս ուսանող: Ամէն կիրակի պատարագ կը մատուցուի: Հաւատացեալ ժողովուրդը սկսած է աւելի շատ փարիլ եկեղեցիին եւ դպրոցին: Երանի թէ ուրիշ երիտասարդ վարդապետներ ալ ծառայէին գաղութներու մէջ:

Ազգ. Միութիւնն ալ շնորհաւորելի գործունէութիւն ցոյց կուտայ: Գաղութին վիճակը լաւ է: Ինքնաբաւ են բոլորը եւ համերաշխ: Դպրոցը ունի 35 աշակերտներ: Խառն ամուսնութեանց թիւը կը հաշուէն 70:

Իր պարտականութեան գիտակից հովիւ մը ունենալով մեր մէջ, վստահ ենք թէ 1957ին աւելի մեծ յառաջդիմութիւններ պիտի արձանագրենք

ՆՇԱՆ Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ

«Յառաջ»ի 17 Յունուար թիւին մէջ կարդացի Փարիզի եկեղեցւոյ գիւանին մէկ զեկոյցը:

Թոյլ տուէք հրապարակաւ հարցում մը ուղղել Պ. Յ. Տէր Յակոբեանի եւ իր առաջարկը ընդունող անդամներուն.—

Չէ՞ք կարծեր թէ բոլոր միւս միութիւններէն, տասնապատիկ աւելին, Կրօն. Ընկերութիւնն է որ ժողովուրդին լումաները կը հաւաքէ: Պէտք չէ՞ որ ինքը առաջին օրինակը տայ, հրատարակելով հաշիւներն ու տեղեկագիրները:

Եթէ չեմ սխալիր Կրօն. Ընկերութիւնը չորս տարիէ ի վեր ոչ թէ հանրութեան, այլ նոյնիսկ իր անդամներուն ոչ հաշիւ տուած է ոչ ալ տեղեկագիր: Աւելին՝ 1950էն 1953ի իր հաշիւներն ու տեղեկագիրը վերապահութեամբ արձանագրուած են 1954ի սկիզբը գումարուած ընդհ. ժողովին, իսկ Ազգ. Տան հաշիւները 9–10 տարիէ ի վեր առկախ կը մնան:

Հ. ԹՕՓԱՔԵԱՆ

Ա. Օրիորդ.— Կ'ըսէ որ շատ գեղեցիկ եւ ազնիւ եմ եղեր:

Բ. Օրիորդ.— Ուրեմն խորհուրդ կուտամ որ չամուսնանաս մէկուն հետ, որ հիմակուընէ քեզ կը խաբէ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (246)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Հայրը սարսափով լսում էր:

— Ինչո՞ւ յիշեցիր այդ տխուր անցքը, — հարցրեց նա, դողդոջուն ձեռքով բռնելով որդու աջը:

— Զգիտեմ ինչո՛ւ... երեւի, նրա համար, որ շատ հեռու չենք այն եղերական վայրերից, ուր պատահեց այդ անցքը: Թշուառ չարագործը կորաւ, անհետացաւ Արաքսի անդունդների մէջ, բայց հանգստանալ չկարողացաւ... Մասիսի քաջքերը տարան, շղթայեցին նրան մի մթին այրի մէջ, ուր մինչեւ այսօր տանջւում է նա...

— Սամուէ՛լ, — գոչեց հայրը շփոթուած ձայնով: — Ի՞նչ պատահեց քեզ հետ, ի՞նչը ձգեց քեզ այդ մթին ցնորքների մէջ: Դու մահ ես ցանկանում, քեզ համար անտանելի է դարձել կեանքը, այն հասակում, երբ դեռ նոր է սկսում քո երջանկութեան ծաղկափթիթ գարունքը: Ի՞նչ է պակաս քեզ: Քո հայրը պատրաստ է ծնողական բոլոր սիրով ամէն ինչ լցուցանել: Լսի՛ր, Սամուէլ, դու չես հասկանում քո անսահման բախտաւորութիւնը, որի մէջն ես, եւ որ իւր լիառատ բարութիւններով դեռ եւս սպասում է քեզ: Հազարաւոր իշխանազն երիտասարդներ պիտի նախանձուէին քո փառքին, հազարաւոր օրիորդներ պիտի փափաքեն քո ամուսինը լինելու: Բայց դու կ'ընտրես քեզ չըքնաղագոյնը, — Արեաց արքայի աննման դուստրը:

— Դրանցից եւ ո՛չ մէկը չէ կարող բուժել այն վէրքերը, որ դրած են իմ սըրտում, հայր, դրանցից եւ ոչ մէկը չէ կարող վանել այն վշտերը, որ օր ու գիշեր տանջում են ինձ: Կեանքը, իրաւ, անտանելի է դարձել ինձ, հայր, եւ մահը շատ ցանկալի կը լինէր ինձ, եթէ գիտենայի, որ մահից յետոյ մի այլ կեանք չկայ: Բայց մարդիկ իրանց վշտերը՝ իրանց հետ գերեզման են տանում: Դա աւելի անտանելի էր, քան յաւիտենական տանջանքը դժոխքի խորքում:

Վերջին խօսքերի միջոցին նա իւր դունաթափ դէմքը դարձրեց դէպի հայրը եւ շարունակեց մի այնպիսի ձայնով որ արտայայտում էր նրա յուզուած սրտին խորին ալեկոծութիւնը.

— Հայր, այստեղ մենք միայնակ ենք, այստեղ մեզ ոչ ոք չի լսի, թոյլ տուր ինձ խոստովանել քեզ իմ բոլոր ցաւերը, իմ բոլոր տանջանքները:

— Խօսի՛ր, զաւակս, բա՛ց արա հօր առջեւ լցուած սիրտդ, ի՞նչն է այսպէս տանջում քեզ: Այն օրից, որ եկել ես դու, ես միշտ նկատում եմ քո մէջ մի տեսակ հոգեկան անհանգստութիւն, մի տեսակ բարոյական վրդովմունք: Մի՛ թաքցրու ցաւերդ, եւ հաւատացած եղիր, որ հայրդ այնքան անչափ սէր ունի դէպի քեզ, որ կարող է քո կարիքներին կարեկից լինել եւ քո ցաւերին՝ ցաւակից:

— Ի՞նչպէս չցաւել, հայր, ի՞նչպէս չվշտանալ, հայր: Մի սիրտ, որ քարից լինէր կազմուած. մի հոգի, որի մէջ մեռած լինէին ամէն մարդկային զգացմունքներ, դարձեալ չէր կարող անզգայ մնալ, տեսնելով այն, ինչ որ ես տեսայ, եւ ինչ որ տակաւին տեսնելու դժբախտութիւնը պիտի ունենամ: Այն օրից, որ դուրս եկայ մեր ամրոցից, այն օրից որ թողի Տարօնը, մինչեւ այստեղ հասնելս, ես անցայ մի շարք աւերակների, մի շարք բարբարոսութիւնների միջով: Տեսայ մոխիր դարձած քաղաքներ, տեսայ անմարդացած գիւղեր տեսայ կործանուած վանքեր ու տաճարներ... Ամէն քայլում ես ոտք էի կոխում արեան վրայ, եւ հայրենակիցների արեան վրայ... Ո՞վ կատարեց այդ անգթութիւնները, հա՛յր, եւ ինչո՞ւ համար...

Հայրը բնաւ չէր սպասում, որ որդին մի այսպիսի հարց կ'առաջարկէր: Նա շփոթուեցաւ, պապանձուեցաւ, եւ նրա բոլոր անձնասիրութիւնը խորտակուեցաւ այն դառն յանդիմանութեան առջեւ, որով որդին արտայայտեց իւր սրտի վշտերը:

— Դու լռում ես, հայր, դու չես պատասխանում: Ես հասկանում եմ քո լռութեան իմաստը: Բայց հայրենիքի կործանումները եւ բիւրաւոր աչքերի լացն ու արտասուքը՝ համարձակութիւն են տալիս դժբախտ որդուդ ասելու քեզ, որ այդ բոլոր անգթութիւնները կատարուել են երկու անձանց ձեռքով, որոնցից մէկը իմ հայրն է, — դու, իսկ միւսը՝ իմ մօր եղբայրն է, — Մերուժան Արծրունին...

— Մեծ գործերը մեծ զոհ են պահանջում... ընդհատեց հայրը որդու խօսքերը:

— Ճշմարիտ է, մեծ գործերը մեծ զոհ են պահանջում, — պատասխանեց որդին դառնացած ձայնով, բայց դու, հայր, արդեօք լաւ կշռե՞լ ես գործի մեծութեան հետ եւ յանցանքի մեծութիւնը: Ոչնչացնել հայրենի աշխարհը, ոչնչացնել հայրենի կրօնը, եկեղեցին եւ Հայաստանի աւերակների վրայ հիմնել մի պարսկական թագաւորութիւն, — ահա՛ այս է այն գործը, որ դու, հայր, մեծ ես կոչում:

— Ինչո՞ւ պարսկական թագաւորութիւն, — հարցրեց հայրը զայրացած ձայնով: — Միթէ Մերուժանը Պարսի՛կ է:

ՐԱՖՖԻ

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրե - րու համաձայն զրեթէ պաշարման վիճակ յայտարարուած է Ալժէի մէջ: Մասնաւոր պահակախումբերը գրաւած են քաղաքին գլխաւոր կէտերը: Զինուորական իշխա - նութիւնը համոզուած է թէ համայնա - վար կուսակցութիւնը բացէ ի բաց կ'ա - ջակցի ապստամբներուն, խաղաղութեան պատրուակով:

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ աւլառւք մը կա - տարեց Ֆրանսայի մէջ, կասկածելի Ալ - ժերիացիներ գտնելու համար: Ձերբակալ - ուեցան աւելի քան 60 հոգի, 35ը Փարի - զի մէջ: Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ շա - տերը դրամ կը հաւաքէին Ազատագրա - կան ճակատին համար, հաղորդելով ա - նոր հրահանգները:

ԿԻՊՐՈՍԻ ապստամբութեան վարիչ - ներէն մէկը, Մարկոս Տրակոս, որ հրամա - նատարին անմիջական օգնականն կը հա - մարուի, սպաննուեցաւ ուրբաթ օր, անգ - լիացի զինուորներու կողմէ: Զինուորա - կան իշխանութիւնը 5000 սթերլին պար - գեւ խոստացած էր անոր գլուխին հա - մար: Տրակոս 24 տարեկան էր եւ բանտէն փախած 1955 Սեպտեմբերին: Նիկոսիոյ Թուրքերը կրակի տուին 11 խանութներ եւ մթերանոցներ, Թուրք ոստիկանի մը սպանութեան վրէժը լուծելու համար:

THEATRE DE L'ŒUVRE

55, Rue de Clichy (Métro : Clichy)

Կը ներկայացուի

ԺԱՆ-ԺԱՔ-ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

(Վարուժան Ուզունեան)

Նոր Թատերախաղը

CONCERTO

(Երկու արար)

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին, բացի երեքշաբթիէն: Կիրակի՝ ժամը 15ին եւ 21ին:

Առաջինը եւ բնդհ. փորձը յետաձգուած ըլլալով, ներկայացումներու շարքը կը սկսի Յունուար 27ին:

ՁՐ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը պարտք կը համարէ իր ջերմ շնորհակալութիւնները յայտնել «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսին հետեւեալ նուիրատուներուն.—

Տիկ. Սէրճանեան 2000 ֆր., Տիկ. Աստղիկ Ալնապարեան 8 քիլօ շաքար, Տիկ. Անահիտ Փափազեան 2 տուփ շաքարեղէն՝ վիճակահանութեան գրուելու համար, Տիկ. Գալիկեան որ նոյնպէս վիճակահանութեան համար 2 փոլ-օվըր նուիրած էր, փոքրիկն Փաստրմաճեան վիճակահանութենէն շահած պղտիկը կառքը նուիրեց Միութեան: Ջերմ շնորհակալութիւններ նաեւ Օր. Թերեզ Քէօշկէրեանի որ իր գեղեցիկ պարերով եւ Պ. Թաթուլ Ինճէյեանի որ այս տարի եւս իր մանիէ-րօֆոնով եւ կայտառ նկարներու ցուցադրութեամբ նպաստեցին գեղարուեստական բաժնին: Ինչպէս նաեւ մեծ ու փոքր նուիրատու ընկերուհիներուն եւ բոլոր անոնց որոնք իրենց ոգեկցան աշխատանքով սատարեցին հանդէսի յաջողութեան:

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Տէր եւ Տիկին Նատիրեան (Մոնթրէօյէն) 1000 ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան:

Սրտանց «Յառաջ»էն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ

Կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban

17 Rue d'Ulm

Métro :Cardinal Lemoine

Կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութեան:

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները:

⁂

Անհատական հրաւէր զրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ:

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկլինը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարսամեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Ցօղացաւի ախտերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատեանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքմէճէ):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

ԾԱԽՈՒ Է

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, արհեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով: Կը յարմարի նաեւ ուրիշ արհեստի կամ առեւտուրի: Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է: Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Setrak Kanayan
11. Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux
(Seine)

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

«Յառաջ»ի չէք-փոսթալը վերապահուած է միայն թերթին պատկանող գումարներու. — բաժնեգին, ծանուցում, կործակալութիւն:

«Մանտա-քարտ»ով ղրկել բոլոր միւս առաքումները՝ բարենպատակ կազմակերպութիւններու նուէրները, ուրիշ թերթերու բաժնեգիններ, գիրքի դրամներ եւն.:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Լիոնի Լուսաւորչի դպրոցին Ս. Ծնընդեան ու Ամանորի հանդէսը այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Քրիստոնեայ Միութեան սրահին մէջ, 5 Քուր Լաֆայէթ:

Ծոխ յայտագիր. Ամանորի մաղթանքներ, արտասանութիւններ, խմբերգներ, հայկական պարեր, ղաւեշտ եւ աւանդական Կաղանդ Պապան: Կը հրաւիրուի գաղութը, հայկական ջերմիկ մթնոլորտի մէջ ապրելու քանի մը ժամ:

Մուտքը ազատ է եւ սրահին ջերմութիւնը ապահովուած:

ԼԱ ՎԻՍ (Մարսէյլ).— Տէր եւ Տիկին Սարգիս Փօյաճեան իրենց տղուն՝ Վարդգէս Փօյաճեանի ամուսնութեան եւ աղջկան՝ Արաքսի Փօյաճեանի նշանախօսութեան (Շիքակօ, Մարսէյլ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն) առթիւ կը նուիրեն.— Երկու թիւ «Հայաստան» (տարեկան) եւ 800 ֆրանք, 1000 ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման, 4000 ֆրանք Մշակոյթի Տան:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Նատիրեան 1000 ֆր. կը նուիրեն Անտիլիի ծերանոցին, Տ. Պարսամ քահանայի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 25 Յունուար, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Քափէ Ռեժանի սրահին մէջ: Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ: Նախորդ դասախօսութեան ընթացքին դասախօսը ներկայացուց ժամանակակից հրատապ հարցերը: Այս անգամ պիտի խօսի ՄԱՏԹԷՈՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ դերքը այդ հարցերու մասին:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Մուտքը ազատ է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան խումբի դասախօսական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9,30ին Ազգ. Տան մէջ: Նիւթ.— Ի՞նչ է ազգութիւնը: Դասախօս ընկ. Կ. Մանկեան:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ վարչութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս չորեքշաբթի, ժամը 18,30ին, Մշակոյթի ակումբին մէջ, 17, ռիւ Պլէօ:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանթէօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale des Arts et Manufactures

8, Rue Jean-Goujon

Փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Եւրոպական պարեր

ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՏՁԵԼԻ ԵՒ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը պիտի սկսի երեքշաբթի օր (22 Յուն.), դասախօսութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի, ժամը 19ին, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, Ռիւ Վանթիւր: Կը յանձնարարուի օգտուիլ առիթէն, արձանագրուելով Դշ. եւ Ուր. օրերը, ժամը 18ին: Դասերը նոյն օրերը, ժամը 19ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Քալիֆորնիայէն Յովհ. Պալըեան կը փնտռէ խորթեկցի Տիկ. Մաննա Գույումճեանը (Ծն. Քէլաթիլեան), Մկրտիչ Աւետիսեանը, Մարի Մարալեանը եւ Նուարդ Աւետիսեանը: Տեղեկացնել Ազգէ քէնյ. Փալլաքեանի՝

19 Rue de la Chevrette, La-Barre (S. et O.)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերական ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

ROSERAIE D'ARMENIE

Chants interprétés par

Nevart (Jocelyne) DIRADOURIAN

Soliste des Concerts «MUSIGRAINS»

Avec accompagnement d'orchestre Symphonique

Direction : Avedis K. MESSOUMENTZ

33 *tours* 1/3 *microsillon*

En vente 10 Rue des Bleuets à Paris

Tél. : OBE 60-37

194 Rue Vendôme à Lyon chez Mr. Aivazian Prix : 2100 frs.

ՕՐ. ՆՈՒԱՐԴ ԺՕՍԸԼԻՆ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ

8 ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ ԵՒ 2 ՀԱՅ ՊԱՐԵՐ

Միեւնոյն սկաւառակին վրայ

Կիլիկիա, Ինծ մի խնդրեր, Դուն անմեղ ես, Մի խօսք ունեմ, Տուն արի չուտ արի, Հրաժեշտի երգ, Դուն էն գլխէն, Աբովեան, Արտաշատի պար, Թամզարա:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
MERCREDI 23 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7789 33ème ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3600

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԽԵԼՔ ԵՒ ԱՊԵՐԱՍԱՆ

Տժգոյն բառեր են երկուքն ալ, որակելու համար Լիբանանի եւ Սուրիոյ «եկեղեցասէրներ»ուն ծանօթ արարքը:

Բուն բառը պիտի ըլլար ոճիր, նկատի առնելով օրուան կացութիւնը: Մանաւանդ ապագան:

Եւ տակաւին չեն բացուած քըէական արարքին բոլոր ծալքերը: Նորութիւն մը կը յայտնուի ամէն օր:

Քիչ անդին պիտի կարդաք վերջինը, — Խաղ. արք.ի դիմումը սուրիական կառավարութեան, որպէսզի ճանչնայ «Անկախ հայ առաքելական համայնք»ը եւ արտօնէ իրենց եկեղեցին ու կաթողիկոսարանը հաստատելու:

Պատասխանը տրուած է արդէն, — չառաչուն ապտակ մը եւս՝ Դամասկոսի Գերագոյն Ատեանին միջոցաւ:

Պիտի սթափի՞ն: Պիտի զղջա՞ն: Իրենց խելքը տուն պիտի կանչե՞ն, գոնէ վերջին պահուն:

Ի՞նչ կ'ուզեն չահիլ այս կեղծ «համայնք»ին ղեկավարները, չահագործելով այս եւ այն վեղարաւորին դիրքը, աւելի ճիշդ՝ անգիտակցութիւնը:

Չե՞ն ճանչնար Խաղ. արքեպիսկ.ը, որ չատոնց կորսնցուցած է մտածելու կարողութիւնը, հետեւաբար եւ պատասխանատուութեան գիտակցումը:

Չե՞ն ճանչնար Դամասկոսի պաշտօնանկ առաջնորդը, Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեան, որ խուժանավարական դասեր կը սորվէ մէկ տարիէ ի վեր, մոլորեցնելու համար Լիբանանի եւ Սուրիոյ իշխանութիւնները:

Չե՞ն ճանչնար Դերենիկ եպիսկոպոսը, իր ներքին եւ արտաքին գործունէութեամբ, որ չի կրնար պարտկուիլ աստուածաբանական վկայականներով:

Չխօսինք մնացեալներու մասին:

Դեռ երէկ ձեռնադրուած աբեղայ մը չէ՞ր որ կը սպառնար, խօսքը ուղղելով Լիբանանի վարչապետին.

— «Այդ մեծամասնութիւնը պիտի չդադրի պայքարելէ յանուն իր արդար իրաւունքին, մինչեւ որ ձեռք ձգէ զայն, թէկուզ սուղ գնով»:

Առի՛ւծ դարձեր են ամէնքն ալ, եւ կը փչեն աջ ու ձախ, խոշոր բառեր գործածելով: Նոյն իսկ միջամտելով Լիբանանի եւ Սուրիոյ ներքին գործերուն:

Իսկ իրենց աշխարհական գործակիցները, բժիշկ, փաստաբան կամ խմբագրապան, երեւի ջաղացքին կուլան:

Կը մոռնան որ կաթող. ընտրութիւնը կատարուած է համաձայն Ազգ. Սահմանադրութեան, պետական արտօնութեամբ ու վաւերացումով, յետ մանրակրկիտ քննութեան:

Կը մոռնան որ ոչ միայն ժողովուրդին ջախջախիչ մեծամասնութեան, այլ եւ բոլոր պաշտօնական հաստատութեանց համար վերջնականապէս փակուած է այս խնդիրը:

Կը մոռնան որ տարապիր բազմութեանց ապահովութեան եւ Հայ. Եկեղեցւոյ ճակատագրին հետ կը խաղան, դաւեր որոճալով գիշեր ցերեկ:

Որքա՛ն սեւցած, քարացած պէտք է ըլլան իրենց սիրտն ու միտքը, չըմբռնելու համար այս տարրական գիտելիքները:

Որեւէ «Թերի եւ անընդունելի» պատրուակ ոչ իսկ փետուրի մը ծանրութիւնը կրնայ ունենալ, բաղդատելով «անկախ համայնք», առանձին եկեղեցի եւ իշխանութիւն կազմելու անխելք ու ապերասան արկածախնդրութեան հետեւանքներուն հետ:

Այս ժողովուրդը չատոնց փակած է ամբիոններու եւ էֆէնտիներու չրջանը:

Ի զուր կը փորձեն չրջել կեանքի անիւը, միջնադարեան մոլեռանդութեամբ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԶԻՆԱԿԻՑՆԵՐԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Անգարայէն կը հեռագրեն Յունուար 21 թուակիրով.—

Պաղտատի դաշինքին չորս իսլամ անդամները այսօր յայտարարեցին թէ լիովին համաձայն են նախագահ Այզընհաուրի վարդապետութեան Միջին Արեւելքի մասին: Թուրքիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Փաքիստանի զեկոյցը միեւնոյն ատենը խնդրէ Ազգաժողովէն հաշտութիւն գոյացնել Արաբներու եւ Իսրայէլի միջեւ եւ ապահովել Սուէզի ջրանցքին ազատ նաւարկութիւնը:

Զեկոյցը որեւէ խօսք չի պարունակեր Անգլիոյ վերապահուած դերին մասին՝ Պաղտատի դաշինքին մէջ: Մեծն Բրիտանիան հրաւիրուած չէր այս ժողովին: Եգիպտոսի դէմ կատարուած անգլօ-ֆրանսական արշաւանքէն ի վեր Իրաք չուզեր ժողովի նստիլ Անգլիոյ հետ, նկատի առնելով արաբական ճնշումը բուն իսկ երկրին մէջ:

Զեկոյցը կ'ըսէ թէ ժողովին մասնակիցները «այն եզրակացութեան եկան թէ նոյն ձեւով կը չարունակուի խորհրդային գործունէութիւնը՝ քանդելու համար հաստատուած օրէնքը եւ կարգուսարքը: Ամէնքն ալ համաձայն են թէ անհրաժեշտ է ազդու միջոցներ ձեռք առնել, դիմագրաւելու համար կեղծ եւ խռովայոյզ [illegible]ութիւնը: Ժողովը գոհունակութեամբ նկատեց որ նախագահ Այզընհաուրի ծրագիրը կ'ընդունի համայնավարական յարձակման սպառնալիքը Միջին Արեւելքի երկիրներուն դէմ: Զինակիցները լիովին համաձայն են այդ ծրագրով առաջարկուած միջոցներուն, իբրեւ լաւագոյն ազդակը պահպանելու խաղաղութիւնը այդ չրջանին մէջ եւ ապահովելու ժողովուրդին տնտեսական բարօրութիւնը: Եւ երախտագիտութեամբ հաստատեցին որ ծրագիրը սահմանուած չէ ազդեցութեան չրջանակներ ստեղծելու, ոչ ալ տիրակալելու Միջին Արեւելքի ժողովուրդները»:

ԱՅԼ ԱՌԱԿ ԼՈՒԱՐՈՒՔ

Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահը եւ Հնդկաստանի վարչապետը միացեալ զեկոյց մը հրատարակեցին Յունուար 21ին: Երկուքը միասին կը հրաւիրեն մեծ պետութիւնները եւ Ազգաժողովը աջակցիլ Միջին Արեւելքի պառակտումներուն եւ վէճերուն կարգադրութեան: Այս զեկոյցը, որ հրատարակուեցաւ երկու օրուան խորհրդակցութիւններէն ետք, կը պարունակէ նաեւ հետեւեալ ազդարարութիւնը.— «Զինուորական տեսակէտով մօտենալ այս չրջանի խնդիրներուն՝ կը նշանակէ վտանգել աշխարհի խաղաղութիւնը: Օրուան այս ժամուն պահանջն է մեղմացնել կիրքերը եւ վէճերը որոնք կը սպառնան աշխարհի խաղաղութեան: Որեւէ նոր յապաղում որ տեղի կ'ունենայ Իսրայէլի զօրքը Եգիպտական հողէն եւ Կազայի չրջանէն քաշելու համար, կրնայ նոր վտանգներ ստեղծել»:

Զեկոյցը կը դատապարտէ զինուորական դաշինքները եւ զինակցութիւնները, զանոնք վնասակար համարելով Միջին Արեւելքի խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար եւ «կորովի աջակցութիւն» կը խոստանայ Ալժերիոյ ազատագրական չարժումին»: Միջին Արեւելքի խնդիրները կրնան լուծուիլ միայն այն ատեն երբ այդ չրջանին երկիրները ի վիճակի ըլլան զարգանալու կատարեալ ազատութեամբ եւ առանց որեւէ օտար երկրի տիրապետութեան, համաձայն իրենց հանճարին եւ աւանդութեանց, մասնաւորապէս տնտեսական եւ ընկերային ասպարէզին մէջ, բարձրացնելու համար իրենց ժողովուրդներուն կենցաղի մակարդակը»:

«ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ»

Այզընհաուըր իր նախագահութեան երկրորդ չրջանին երդումը կատարեց Յունուար 21ին, աւանդական արարողութեամբ: Այդ առթիւ չքերթ մըն ալ կազմակերպուած էր, ինչպէս եւ չորս պարահանդէս: Նախագահը ճառ մը խօսելով յայտարարեց.

— Ամերիկեան կառավարութիւնը վճռապէս որոշած է պայքարիլ հաստատելու համար խաղաղութիւն մը՝ հիմնուած արդարութեան վրայ: Ազգաժողովին կ'իյնայ ապահովել օրէնք մը որուն չնորհիւ բոլոր ազգերը կարենան ապրիլ արժանապատուութեամբ: Համայնավարութիւնը այն ուժն է որ կը պառակտէ աշխարհը: Եւ սակայն ցնցուեցաւ հզօր եւ վճռական ուժէ մը: Այդ ուժ կը ծնի այն իրողութենէն որ ազատատենչ մարդիկ պատրաստ են զոհելու իրենց կեանքը յանուն ազատութեան: Աննկուն կամքով մը օժտուած հերոսներ հարուածներ տուին կայծակի արագութեամբ եւ ուժգնութեամբ: Փեշթան այլեւս մայրաքաղաքի մը անունը չէ, այլ եւ նոր ու բացառիկ խորհրդանիշը մարդուն ազատասիրութեան: Մենք չենք վախնար Խ. Միութեան ժողովուրդին յառաջդիմութենէն՝ կրթութեան եւ ճարտարարուեստութեան ասպարէզին մէջ, այլ գոհունակութեամբ կ'ողջունենք: Եւ կը մաղթենք որ յաջողին իր պահանջները՝ աւելի լայն մտաւոր ազատութիւն, աւելի մեծ ապահովութիւն ստանալու, աւելի լայնօրէն օգտուելու համար իր սեփական աշխատանքէն»:

Նախագահը յետոյ բացատրեց թէ «աշխարհը չատ քիչ անգամ այսքան վտանգաւոր չրջան մը տեսած է որքան այսօր»: Այս առթիւ ուշադրութեան յանձնեց Գերմանիոյ բաժանեալ վիճակը Եւրոպայի սրտին վրայ: Եւ յայտարարեց թէ «Մ. Նահանգները պատրաստ են վճարելու բարեկարգութեան եւ արդարութեան վրայ հիմնուած խաղաղութեան մը գինը»:

ԱՐԱԲՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Եգիպտոսէն մեկնելէ առաջ, ուր երկու օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արաբիոյ Թագաւորին, նախագահ Նասըրի եւ Սուրիոյ վարչապետին հետ, Յորդանանի Թագաւորը յայտարարեց թէ ի հարկին զինու զօրութեան պիտի դիմեն Իսրայէլի դէմ, եթէ ան չքաշէ իր զօրքը Սինայէն եւ Կազայէն, համաձայն Ազգաժողովին որոշման: «Այդ պարագային զինու զօրութեան պիտի դիմենք, զանոնք վտարելու համար: Պատրաստ պիտի ըլլանք կռուելու մինչեւ վերջին մարդը»:

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ առաջին անգամ է որ արաբ անձնաւորութիւն մը այսպիսի սպառնալիք կ'ուղղէ հրապարակաւ, անցեալ Նոյեմբերին հաստատուած զինադադարէն ի վեր:

Երուսաղէմէն կը հաղորդեն թէ Իսրայէլ չուզեր կցել Կազայի չրջանը, բայց պիտի չընդունի որ Եգիպտոսի ուղղակի կամ անուղղակի տիրապետութեան տակ դրուի այդ հողամասը: Ցետոյ, երաշխիքներ կը պահանջէ, ինչպէս եւ նաւարկութեան ազատութիւն Սուէզի ջրանցքէն:

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐԸ

«ԱՆԿԱԽ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆ»

ԽՄԲ.— Պէյրութի մեր չէզոք պաշտօնակիցը, «Այգ», հետեւեալ նամակը ստացած է Դամասկոսի թղթակցէն (18 Յունուար).—

Արժանահաւատ աղբիւրէ կ'իմանամ, թէ Գերչ. Խաղ. արք. Աջապահեան համարձակած է մեր գաղութներուն ամբողջ ապագան խորտակելու բնոյթ ունեցող անպատասխանատու արարք մը գործել:

Արդարեւ, Խաղ. Սրբազան Սուրիոյ Հանրապետութեան Նախագահ Ն. Վ. Շիւքրի Քուաթլիին ղրկած է խնդրագիր մը, որուն մէջ Լիբանանի Հայ Առաքելականներուն թիւը 45,000 ներկայացնելէ ետք եւ յայտնելով, որ անոնց մեծամասնութիւնը իր կողքին է, Սուրիոյ Հայերուն մեծամասնութեան հետ եւ չէշտելով Սուրիոյ ասպնջականութիւնը, սուրիական կառավարութենէն խնդրած է թոյլատրել իր հողամասին վրայ հաստատումը կաթողիկոսական Աթոռի մը, Հայ Օրթոտոքս անկախ համայնք կոչեցեալին համար:

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՎՃԻՌԸ

Դպրեհալ «Այգ»ի եւ «Ազդակ»ի մէջ կը կարդանք հետեւեալ խորագրով.— «ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ» (18 եւ 19 Յունուար).—

Նախապէս յայտարարած էինք, որ Սուրիոյ Իրաւական Բարձրագոյն Ատեանը, ըստ էութեան մերժած է Շաւարշ եպս. Գույումճեանի Ն. Ս. Օծութիւն Զարեհ Ա.ի ընտրութեան օրինաւորութեան դէմ բացած դատը:

Այսօր ուրախութեամբ կը յայտնենք մեր ընթերցողներուն, որ նոյն Ատեանը, 30 Դեկտեմբեր 1956ի իր նիստին մէջ, 448 թուահամար որոշումով ըստ էութեան կը մերժէ Հալէպի Գաւառ. Ժողովի օրինաւորութեան դէմ բացուած դատը, զայն գտնելով օրինաւոր եւ համաձայն մեր Համայնքի կանոններուն:

Ներկայ որոշումները վերջնականօրէն կը փակէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ընտրութեան առթիւ արուեստականօրէն ստեղծուած տագնապին վերջին արարը:

Կաթողիկոսական ընտրութեան օրինաւորութեան դէմ բողոքողներու անունով հրապարակ իջած եւ եկեղեցին եւ ազգը մինչեւ իսկ երկուքի բաժնելու տխուր աշխատանքին լծուած «համախմբական»ներու գլխաւոր ԶԷՆՔԸ Հալէպի Գաւառ. Ժողովին եւ այդ Ժողովէն բխած պատգամաւորներուն ապօրինի ըլլալու առասպելն էր: Դատական Գերագոյն Ատեանի որոշումը կը վկայէ Ժողովին եւ Պատգամաւորներուն օրինաւորութիւնը:

Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի վարչական եւ դատական բարձրագոյն իշխանութիւններու համար հայ ժողովուրդին հոգեւոր Գերագոյն պետն է եւ կը մնայ Ն. Ս. Օծութիւն Զարեհ Ա.ը:

Կը յուսանք որ մարդիկ կ'ըմբռնեն այս կացութեան վերջնական եւ անփոփոխելի հանգամանքը, կը դադրեցնեն իրենց անիմաստ աղմկարարութիւնը եւ բոլորուելով Զարեհ Վեհափառին չուրջ, վերջ կուտան համայնքը պառակտելու եւ բաժնելու իրենց տխուր փորձերուն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞ՆՉ Է ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՆ

●

Ամերիկացիները ապրուստի չատ հան-գիստ պայմաններ ունին. Եւրոպացիները կ'ապրին չատ միջակ պայմաններու մէջ: Այս տարբերութեան պատճառը հետեւեալն է.— Մ. Նահանգներու մէջ պատրաստուած որեւէ արտադրութիւն 200 միլիոն հոգինոց շուկայ մը ունի իր առջեւ. իսկ եւրոպական որեւէ արտադրութիւն, եթէ ուզէ ընդարձակել իր յաճախորդներուն թիւը, ստիպուած է առասպելական մաքսային տուրքեր վճարել: Մինչդեռ եթէ արեւմտեան Եւրոպայի երկիրները (Ֆրանսա, Արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէմպուրկ) միանան եւ միացեալ շուկայ մը ստեղծեն, կ'ունենան 180 միլիոն հոգինոց յաճախորդներու մեծ հրապարակ մը, մաքսային տուրքերը կը վերնան եւ ապրանքներուն գիները մեծ համեմատութիւններով կը զեղչուին:

Ֆրանսայի մէջ, եւրոպական միացեալ շուկայի ծրագրին համար ամէնէն աւելի կ'աշխատի Ռոպէր Մարժոլէն, որ Բազմարուեստեան վարժարանի փայլուն շրջանաւարտներէն մէկն է:

Այս ծրագրին գործադրութեան հակառակ տարրեր ալ կան,— մասնաւորապէս ճարտարարուեստի եւ հողագործական արտադրութեանց ներկայացուցիչները, որոնք եթէ այսօր կանգուն են՝ այդ բանը կը պարտին իրենց արտադրութիւններ օտար մրցակցութիւններէ պաշտպանող մաքսային բարձր տուրքերուն:

Բայց միւս կողմէ, միացեալ շուկայի առաջին փորձ մը կատարուեցաւ մետաղագործական արտադրութեանց համար: Փորձը չատ փայլուն արդիւնքներ տուաւ: Այստեղ ալ, Ֆրանսացի մետաղագործները սկիզբը բողոք բարձրացուցին. կը վախնային որ գերմանական արտադրութիւնը պիտի խեղդէ ֆրանսականը: Բայց փաստը այն է, որ ֆրանսական մետաղագործական արտադրութիւնը ոչ մէկ ատեն այնքան արդիւնաւոր եղած է, որքան ածուխի եւ պողպատի միացեալ շուկայի ստեղծումէն ի վեր:

Այժմ նոյն մտահոգութեան մատնուած են հողագործներն ու ճարտարարուեստատէրերը:

Ինչ կը վերաբերի հողատնտեսական օտար արտադրութեանց ներածման, մասնագէտներ կը կարծեն թէ՝ հարցը կարելի է լուծել վաճառքի մասնաւոր գիներ նշանակելով: Գալով այդ արտադրութիւնները ֆրանսական գաղթավայրերու մէջն ալ ծախելու հարցին, Մարժոլէն կ'առաջարկէ հետեւեալ լուծումը.— ազատ ձգել օտար արտադրութեանց մուտքը՝ գաղթավայրերու մէջ, պայմանաւ որ արտածող երկիրները իրենց նիւթական մասնակցութիւնը բերեն այդ երկիրներու դպրոցներու, ճամբաներու, երկաթուղիներու, կամուրջներու, նաւահանգիստներու եւլն. շինութեանց ծախքերուն. այսինքն՝ մասնակցին թէ՛ շահին եւ թէ՛ ծախքերուն:

Իսկ արդիւնաբերական արտադրութեանց համար կը նախատեսուի հետեւեալ կարգադրութիւնը.— 1) Մաքսային տուրքերը 30 առ հարիւր զեղչել մինչեւ չորս տարի, 2) Այդ ժամանակաշրջանէն ետք, 30 առ հարիւրի զեղչ մը եւս ընել՝ յաջորդ չորս տարիներուն ընթացքին: 3) Բոլորովին վերցնել մաքսային տուրքերը՝ համաձայնութեան 12րդ տարիէն սկսեալ:

Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին նաեւ չահակից երկիրներուն դրամները արժեզրկումէ փրկելու զամար: Այս հարցով մասնաւորապէս չահագրգռուած է Ֆրանսան, որուն ներածումները աւելի չատ են քան արտածումները:

Ամէն պարագայի մէջ, չատ թեր ու դէմ կարծիքներ կան այս հարցին չուրջ: Ազգ. Ժողովը այժմ կը քննէ խնդիրը, որուն լուծումէն կախում ունի արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներուն տնտեսական ապագան:

Ինչպէս գրած էինք, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. Ժողովին մէջ: Ծրագրին հակառակ էր նախորդ վարչապետը, Մենտէս Ֆրանս եւ ուրիչ ականաւոր դէմքեր: Կառավարութիւնը համաձայն է, եւ վարչապետը կ'ուզէ յաջողիլ վստահութեան քուէ պահանջելով: Անգլիան վերապահ դիրք մը բռնած է:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

●

ԽՄԲ.— Երուսաղէմի Հայոց վաճէն մամուլին ղրկուած է հետեւեալ զեկոյցը.—

Ա.

Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի կողմէ սկըսուած Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքի տագնապին վերջին մանրամասնութիւնները տրուած էին «Սիոն» ամսագրի Հոկտ.–Նոյեմ. միացեալ թիւին եւ ուրիշ օրաթերթերու մէջ: Դէպքերուն նկարագրութիւնը հասած էր հոն ուր Տիրան Սրբազան, Նոյմ. 15ին, վերադարձած էր Պէյրութէն եւ ընդունուած Միաբանութեան ու ժողովուրդի անսահման ցնծութեան եւ ուխտութեան մէջ: Ըսուած էր նաեւ թէ Միաբանական Ընդհ. Ժողովը, գումարուած Նոյմ. 17ին, 23 եպիսկոպոսներու եւ վարդապետներու ներկայութեամբ, միաձայնութեամբ եւ յանկայս, Ս. Աթոռոյ պատր. տեղապահ հռչակած էր Գեր. Տիրան արք.ը:

Նկատելով որ հայ մամուլի մէջ դարձեալ այլընդայլոյ լուրեր սկսած են հրատարակուիլ, սոյն հաղորդագրութեամբ կը փափաքինք հայ հասարակութեան ի գիտութիւն ներկայացնել Նոյմ. 17ի-յա–ջորդող կարեւոր դէպքերը, որոշ մանրամասնութիւններով:

ՏԻՐԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԷՆ ԵՏՔ

Նոյմ. 19ին, պատր. տեղապահ Գեր. Տիրան Սրբազան, խումբ մը Միաբան Հայրերու հետ, այցելեց ներքին գործոց նախարարին, շնորհակալութիւն յայտնելու իր վերադարձի արտօնութեան համար եւ անոր ներկայացնելու յուշագիր մը պատրիարքական ընտրութեան վերաբերեալ կանոնական տրամադրութեանց չուրջ:

Յաջորդ օրը, նոյն նպատակաւ, այցելութիւն տուաւ վարչապետին, արժանանալով ամենաջերմ ընդունելութեան: Այս առթիւ, Նորին Վսեմութիւնը յայտնեց, ի միջի այլոց, թէ կառավարութիւնը համոզուած է որ Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը Տիրան Սրբազանի հետ է, ուստի փափաքելի է որ վանքին խնդիրները շուտով վերջանան ու կատարուի պատրիարքական ընտրութիւնը: Թելադրեց որ յարմար առիթով մը Տիրան Սրբազան ու Եղիշէ արք., երբ սա վերադառնայ, տեսակցութիւն մը ունենան, ի հարկին իր՝ վարչապետին ներկայութեան: Այս թելադրութեան իր համաձայնութիւնը յայտնեց Տիրան Սրբազան, աւելցնելով թէ ինք անձնական որեւէ հակառակութիւն չունի Եղիշէ արք.ի դէմ:

Նոյմ. 21ին, շրջան ընող զրոյցներէ իմացուեցաւ որ Եղիշէ արք., ընկերակցութեամբ կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան միաբաններէն Շահէ վրդ. Աճէմեանի, ժամանած է Ամման, Ս. Աթոռէն երկու ամսուան ինքնակամ բացակայութենէ մը յետոյ:

Նոյմ. 23ին, տեղապահ Սրբազան Հայրը հրաւիրուեցաւ այցելել Ամման նախարարական խորհուրդի անդամներէն մէկուն կողմէ, որ առաջարկեց իրեն ներկայ ըլլալ ճաշկերոյթի մը՝ հանդիպելու համար Եղիշէ արք.ի: Սրբազանը, կարգ մը նկատողութիւններ ընելէ ետք, համակերպեցաւ եղած առաջարկին ու ժամադրութիւն տրուեցաւ Նոյմ 25ի կիրակի երեկոյեան համար: Սրբազանին Երուսաղէմ վերադարձին սակայն, Միաբանութեան եւ ժողովուրդին մէջ վրդովմունք առաջ եկաւ այն կասկածով թէ առաջարկուած հանդիպումը վանքին վնասակար ելք պիտի ունենար:

Որոշեալ թուականին, տեղապահ Սրբազանը Ամման գնաց ու Ն. Վսեմութիւն վարչապետին հետ ունեցաւ հեռաձայնական խօսակցութիւն մը, որուն հետեւանքով հրաժարեցաւ ճաշկերոյթին երթալու իր մտադրութենէն: Սրբազանը նոյն օրն իսկ վերադարձաւ Երուսաղէմ եւ ընդունուեցաւ Միաբանութեան ու ժողովուրդի գոհունակութեան եւ ուրախութեան արտայայտութիւններով:

Նոյմ. 30ին, Եղիշէ արք. հրապարակ հանեց «Կոչ» մը, ուղղուած «Երուսաղէմի մերազն ժողովուրդին» եւ «Պատրիարքական Տեղապահ Ս. Աթոռոյն Երուսաղէմի» ստորագրութեամբ ու 26 Նոյմ. թըւականով: Անոր օրինակները յանձնուած էին անպատասխանատու եւ իրեն չահակից քանի մը անձերու որոնք, ուշ գիշերին, յանկարծ երեւան գալով սկսան տունէ տուն պտտիլ ու ցրուել «Կոչ»երը վանքին մէջ: Ժողովուրդը քունէ արթնցաւ եւ գրգռութիւնը ծայր տուաւ: Ոստիկանութիւնը վրայ հասաւ ու ժողովուրդին ձեռքէն հազիւ ճողոպրած ու պահուըտած ցրուիչները տարուեցան բանտ, ուր մնացին գիշերը եւ յաջորդ օր արձակուեցան երաշխաւորութեամբ:

Աւելորդ է ըսել որ այդ «Կոչ»ին մէջ Եղիշէ արք. կ'ուրանար ամէն ինչ, յայտարարելով թէ «մեր պաշտօնին եւ անձին վերաբերեալ եղած բոլոր ամբաստանութիւնները սուտ են եւ անհիմն», եւ «ամբողջապէս սխալ եւ սուտ տարաձայնութիւններ» կը համարէր արեւու լոյսին տակ ապացուցուած ճշմարտութիւններն իսկ: Տարբեր բան կարելի չէր սպասել իրմէ...:

ՃԱՆԱՉՈՒՄ ՏԵՂԱՊԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ

Պետական իշխանութեանց գործին՝ ի դիւրութիւն, Ս. Աթոռոյ դիւանապետ Հոգ. Տ. Տիրայր վրդ. Տէրվիշեան եւ քարտուղար Տիար Կարպիս Հինդլեան, Դեկտ. 2ին, տեսակցութիւն մը ունեցան Երուսաղէմի Վսեմ. Կառավարիչին հետ, որուն բացատրեցին Ազգ. Սահմանադրութեան ու վանական Ներքին Կանոնի այլեւայլ տրամադրութիւնները: Վսեմ. Կառավարիչի փափաքով, այդ բացատրութիւնները յուշագրով մըն ալ յանձնուեցան իրեն, Դեկտ. 4ին: Նոյն օրը պատգամաւորութիւն մը մեկնեցաւ Ամման ներքին գործոց նախարարին եւս ներկայացնելու համար նոյն յուշագրին մէկ օրինակը:

ԱՒՍՏՐԱԼԻՈՅ գաղութը սկսած է եռանդուն գործունէութիւն մը ցոյց տալ: Սիտնիի մէջ ձեռնարկած են եկեղեցի մը եւ ակումբ մը շինելու: Մելպըրնի Հայերն ալ հանգէսներ կը կազմակերպեն ի նպաստ եկեղեցիին: Շատ մը Հայեր որոնք մինչեւ այժմ հեռու կը մնային ազգային կեանքէն, սկսած են մօտենալ եւ իրենց մասնակցութիւնը բերել: Գաղութը ունի չորս էջնոց մեքենատիպ ամսաթերթ մը, Ձայն, իբրեւ արձագանգ համայնքի կեանքին:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

*

— Գնա՛, որդեակ իմ, գնա՛: Մեր նախնիների հրաշագործ թուրը եւ հայրենիքի սէրը քեզ ուժ ու զօրավիգ... Գնա՛, բայց միշտ յիշիր, որ ժողովուրդը Հայոց՝ քո քաջերի յաղթական դարձին է սպասում...:

⁂

Քառասուն կտրիճները հրեղէն ձիեր նստած՝ առաջ էին սլանում զաշտավայրով, թռչում էին ձիւնապատ լեռների եւ անյատակ անդունդների վրայով. եւ հողմը չէր հասնում նրանց ետեւից:

Նրանք անցան ցամաքներ ու ծովեր, անցան ամպրոպային Զեւսի երկրից՝ Ոլիմպոսի անմահ աստուածների մօտից, հասան Եուպիտերի երկիրն ու ներկայացան կայսեր:

Հայոց քառասուն աղեղնաւորներին տեսնելով՝ կայսրը զգացուեց սաստիկ ու՝

— Դրուժա՛ն, — գոչաց Հայոց թագաւորի հասցէին:

Բարբարոսներն ահա մօտենում էին Հռոմին, իսկ Հայոց թագաւորն իր դըժբախտութիւնը չարաչար ծաղրի էր են–թարկում: Մի՞թէ ամենակործան հեղեղի առաջ կարելի էր պատնէշ կանգնել քառասուն այրուձիով... Պարզ է, որ հեգնա՛նք էր դա, անարգա՛նք...:

— Անմիջապէ՛ս ետ դարձէք, քանի դեռ հրաման չեմ տուել գլխատելու բոլորդ եւ՝ ձեր քառասուն պլուխներն ուղարկելու զառամեալ ու խենթ ծերունուն, — գոռաց կայսրը Արարատ սպարապետին.— Դարձէ՛ք ետ եւ ասէք ուխտադրուժին, որ ես առնուազն յիսուն հազար այրուձի էի սպասում... Իմ սրբազան հողի վրայ չեմ ուզում ձեր արիւնը թափել... Բայց շուտով կը գամ ձեր երկիրը, եւ այն ժամանակ, վա՜յ ձեր թագաւորին...:

Արարատ սպարապետը սակայն ետ չդարձաւ հայրենիք, այլ կայսրից թաքուն գնաց Հռոմի վրայ արշաւող բարբարոսներին ընդառաջ:

Երբ բարբարոսների առաջնորդը հեռուից տեսաւ քառասուն աղեղնաւորներին, որ ձիերը խաղացնելով գալիս էին իր դէմ, հրամայեց հազար հոգի ուղարկել՝ նրանց հետ մարտի բռնուելու:

Կատաղի մարտն սկսուեց ու հազարն էլ ջարդուեցին: Այդ տեսնելով՝ առաջնորդը այս անգամ երկու հազար հեծեալ ուղարկեց տարօրինակ այրուձիի դէմ: Բայց բանակատեղից ահով նկատեց, որ այդ երկու հազարն էլ բնաջնջուեց: Երրորդ անգամ եւս ուղարկեց տասը հազար ձիաւոր: Ահեղ մարտում նրանք էլ անչնչացան փոթորկի առաջ:

— Ո՞ր հողից են այս քառասուն քաջերը, որտեղի՞ց են եկել, — գոչաց աշտաբեկուած առաջնորդը:

— Հայոց այրուձի՛ն է... Հեռաւոր Հայոց աշխարհից օգնութեան են եկել Հռոմին, — պատասխանեց մի սուրհանդակ, որ անցել էր քաջերի մօտով:

Այս անգամ բարբարոսների առաջնորդը իր հարիւր հազարանոց զօրքի գլուխն անցած՝ ինչպէս ահեղ մրրիկ, սլացաւ քառասուն աղեղնաւորների դէմ:

Իր քաջերի առաջն էր կանգնել Արարատ սպարապետը, յաղթալանջ կուրծքը դէմ տուել թշնամուն եւ մնում էր անխոցելի:

Քառասուն քաջերը նետերի տարափի տակ աներեր կանգնած՝ ոչնչացնում էին թշնամուն:

Շուտով բարբարոսների արիւնը լիճ կապեց եւ նետահարուածների դիակները ծածկեցին ռազմադաշտը:

Վիրաւորների հառաչանքները լսելով՝ Արարատ սպարապետը սաստիկ յուզուեց, որոշեց վերջ տալ արիւնահեղութեանը, պատեանից քաշելով՝ երկինք պարզեց Հայկեան թուրը, սլացաւ բարբարոսների առաջնորդի վրայ, եւ մի հարուածով թռցրեց գլուխը:

Խուճապ ընկաւ թշնամու շարքերը, եւ նրանք անձնատուր եղան:

Արարատը բաց թողեց գերիներին, որ խաղաղութեամբ դիմեն իրենց տները: Բարբարոսների առաջնորդի գլուխն էլ վերցնելով յաղթական մտաւ Հռոմէ, ներկայացաւ կայսրին:

Թշնամու չարաչար պարտութեան լուրը լսելով՝ անհուն ուրախութիւն ու անսահման երկիւղ զգաց կայսրը: Ուրախութիւն, որ թշնամին ոչնչացուած էր, Հռոմը փրկուա՜ծ. երկիւղ կայսրութեան վիճակից՝ եթէ պատերազմ ծագէր Հայերի ու իր միջեւ...:

Եւ այդ ժամանակ կայսրը ննզամըտեց...:

— Դեսպանն ինձ օգական, — գոչեց նա:

⁂

Հետեւեալ օրը կայսրը մեծ խնջոյք սարքեց՝ ի պատիւ յաղթանակած քաջերի:

Կայսեր հրամանով քառասուն գեղեցկուհիներ խմիչք էին մատուցանում քաջերին, պարում կիսամերկ ու յարուցում տարփատենչ զգացումներ, որոնց դէմ կռուելն աւելի դժուար էր քան բարբարոսներին հալածելը:

Գեղեցկուհիների թաղուհին բոցակէզ գինի ու խորտիկներ էր մատուցում դիւցազունների դիւցազունին:

Գինեբուսայ կէսին քաջերը իրար ետեւից ընկնում էին՝ գինուց ու յաղթանակից պարտուած... Անհետացել էր կայսր, որ մտածում էր թէ կայսրութեան փրկիչներին մեծ խրախճանքի... Դաւադիր լուծմ [illegible] ...:

(Շար. - 2.   Ս. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ԳԻՒՏԵՐ ՍԵՒԱՆԻ ԼԻՃԻՆ ՏԱԿ

●

ԽՄԲ. — Ինչպէս գրած էինք, Սեւանի լիճին շուրջը պեղումներ կատարուելով, երեք հազար տարուան քաղաք մը երեւան հանուած էր։ Այս առթիւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդուին. —

Ծանօթ է, թէ Սեւանայ կապուտակ լիճը շատ բարձր դիրք ունի եւ շրջապատուած է կրանիթեայ ժանիքաւոր ժայռերով։ Տարուէ տարի կը նեղնայ լիճին մակերեսը, որովհետեւ անոր ջուրերը մասնաւոր ներքնուղիի մը միջոցաւ կ'երթան ջրաելեկտրակայաններուն թիւրպիններուն՝ Արարատեան անջրդի հովիտը ոռոգելու համար։

Լիճին ջուրը դեռ պիտի շարունակէ իջնել բազմաթիւ տարիներ, մինչեւ որ հասնի ճարտարարուեստներու նախատեսած մակարդակին։ Սակայն հիմակուընէ իսկ բաւական ընդարձակ տարածութիւն մը դուրս է եկած լիճին խորքէն՝ երեւան բերելով այն ինչ, որ դարերով պահուած էր մարդոց աչքերէն։

Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային պատմական Թանգարանին հնախօսներու արշաւախումբը վերջերս հասաւ լիճէն դուրս եկած մասերուն վրայ։ Եւ ահա, գրեթէ մէկ քիլոմեթրի վրայ տարածուող քաղաքի մը փլատակները պարզուեցան գիտնականներուն առջեւ։ Հնաբանները հետեւեցան 5–8 մեթր լայնքով ուղիղ ճամբաներու, որոնց երկու կողմերը եզերուած էին մեծ շէնքերու ուղղանկիւն հիմքերով։ Կարգ մը կէտերու վրայ նոյնիսկ կարելի էր զանազանել զանոնք շրջապատող բակերը։

Հրապարակներէն մէկուն վրայ, հնաբանները գտան քար մը, որուն վրայ կային Ուրարտացիներու Արկիշթի Ա. արքային սեպաձեւ մէկ արձանագրութիւնը։

Հնաբանները արդէն պեղումներ կատարած են երկու գերեզման-հողակոյտերու մէջ եւ գտած մինչեւ երեք մեթր խորութեամբ լայն բացուածքներ։ Այս բացուածքներուն ներքնամասերը սալարկուած են ժայռի հսկայ կտորներով։ Թաղումներէ վերջ, ծակերը կը գոցուէին ոչ թէ հողով, այլ՝ ժայռերով։

Առաջին դամբանաբլուրին մէջ գտնուեցաւ քառասռնակ սայլ մը, որուն քով մարդկային կմախք մը կար։ Երկու կողմերը կային եզան գանկեր։ Սայլին անիւները շինուած էին խոշոր ու հաստ փայտէ եւ իրարու միացած՝ ծառի բունեով, որոնք զետեղուած էին մասնաւոր բերաններու մէջ։

Մարդկային կմախքին մօտ գիտնականները գտան ոսկիէ ուլունքներ, կոճակներ, կրօնական ոսկի զարդ մը։ Պղինձէ մեծ կաթսայի մը մէջ, ու միեւնոյն տեղը, գտնուեցաւ եռաժանի մը, որ իբր զինանշան կը ծառայէր, ջրհան մը որուն քանդակազարդուած կոթին վրայ փորագրուած էր անիւի վրայ նստած թռչուն մը, ինչպէս նաեւ սուր մը, երկու տապար եւ այլ առարկաներ։

Երկրորդ շիրմաբլուրին մէջ եւս գտնուեցան կառքեր, թանկագին քարերէ (ակատէ, սարդիոնէ, եւայլն) մօտաւորապէս 1000 ուլունք, ոսկիէ զարդեղէններ, աւելի քան հարիւր հատ մեծ եւ պզտիկ ոսկիէ կոճակներ, երեք լայնաշեղբ դաշոյններ՝ իրենց պատեաններով, եւայլն։

Սեւանայ լիճի հողին վրայ կատարուած պեղումները անգամ մը եւս եկան հաստատել, թէ անոր աւազանը մարդաբնակ էր անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր։ Հնաբաններու ենթադրութեանց համաձայն, երեւան հանուած շիրիմները կը պատկանին մեր թուականէն առաջ Բ. դարուն։ Աւելի քան երեք հազար տարի մեզ կը բաժնեն այն ժամանակներէն ուր գոյութիւն ունէին փողոցներ եւ որոնց մէջ կարելի էր լսել անիւներու ճռինչներ, ռազմիկներու զէնքերուն շաչիւնը, մարդոց խօսակցութիւնը։

Պեղումները պիտի շարունակուին։

Լ. ԲՐՈՒՏԵԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ԳՇԻԿԵԱՆ

●

Փրովիտենսի մէջ (Մ. Նահանգներ) 1956 նոյմ. 20ին մեռած է ընկեր Մկրտիչ Գշիկեան, ինչպէս հաղորդեց «Յառաջ»։

Հանգուցեալը Սեբաստիոյ Կովտունի Գշիկեան բազմանդամ տոհմի սակաւաթիւ վերապրողներէն էր։ Տակաւին պատանի, համաշխարհային առաջին պատերազմէն առաջ, պանդխտութեան ճամբան բռնած եւ մեկնած էր Ամերիկա, բախտ փնտռելու։ Աւելի քան քառասուն տարիէ ի վեր հաստատուած էր Փրովիտէնսի մէջ։ Դիւրին չէր գիւղի մը անկիւնէն գալ եւ չենթարկուիլ կեանքի դառնութիւններուն։ Ուշիմ ու աշխատասէր, երկար խարխափումներէ եւ գործարանական կեանքի գրկանքներէն ետք նետուած էր առեւտրական կեանքի մէջ եւ գոհացուցիչ դիրքերու հասած։

1915ի Մեծ Եղեռնին խողխողուած էին իր ծնողներն ու հարազատները, ամէնուն պէս։ Հրաշքով մը եղբայրն էր միայն ազատուած եւ հաստատուած Պոլիս։ Երկար տարիներ, Ամերիկայի Կովտունի Վերաշինաց Միութեան ինչպէս եւ Մուրատ Փոնտի զոհաբերող անդամներէն էր եւ Հ. Յ. Դ. կոմիտէի խանդավառ եւ գործօն ընկերներէն։

Մեռաւ հայրենի կարօտը սրտին։ Վ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ ՅԱՌԱՋԸ

ՅԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՅԵՐ

●

ՔՈՆԹ (Ա. Մ.) — «Յառաջ»ի կապոցը ստանալէ ետք ցրուիչէն, սրճարան կը մտնեմ աչք մը նետելու թերթին վրայ։

Մէկը կը մօտենայ, նշմարելով «Յառաջ»ը ձեռքիս մէջ։

— Դուք Հա՞յ էք. ես ալ «Յառաջ» կը ստանամ։

— Այո՛, իսկ դո՞ւք ուրտեղէն այսպէս, հայրենակից։

— Փարիզ չարժավար էի, առողջական պատճառներով հոս հաստատուեցայ եւ կալուած մը գնեցի։

Յետոյ սկսանք խօսիլ ազգային ցաւերու մասին եւ ժամադրուեցանք յաջորդ օրուան համար, իր ագարակին մէջ։

Կէս օրուան ճաշէս վերջ, մինակուկս հիւանդի քայլերով բարձրացայ կէս ժամ։ Հաճելի անակնկալ, — աջ կողմս ցուցատախտակ մը, «Արարատ», տակը՝ Սուրէն։ Տէր եւ Տիկին Պոյաճեան կը դիմաւորեն զիս, պահ մը ընդհատելով ձիթապտուղ հաւաքելու աշխատանքը։ Կը սկըսին պատմել թէ ի՛նչպէս սկսած են կազմել իրենց նոր բոյնը այս մեկուսի այլ բանաստեղծական վայրին մէջ։

4-5 հեկտար հող, լեցուն պտղատու ծառերով կամ վայրի ծառերով որոնք եթէ խնամուին քանի մը ընտանիք կ'ապրեցնեն։ Տիկինը, երկար տարիներ վարժուած Փարիզի կեանքին, (Անիէրի մէջ Կապ. Խաչուհի է եղեր) այսօր կ'օգնէ իր ամուսնոյն հողային աշխատանքներու մէջ ալ։

Խօսակցութեան կը բռնուինք արցունքը մեր աչքերուն պաղած։։ Ի՞նչ խորհրդածութիւններ կ'անցնին միտքէդ, տեսնելով Հայու ձեռներեցութիւնը այս լեռներուն մէջ։ Ցիսունը անց՝ Ալպեաններու մէկ արահետին վրայ թառած, նոր բոյն մը կազմած են, շնորհիւ իրենց աշխատասիրութեան։ Կեդրոն քաղաքներու մէջ իրարու մօտիկ ապրող Հայերու համար թերեւս ա՛յնքան ալ հետաքրքրական չըլլայ սոյն պատմութիւնը, բայց իմ Հայու զգացումս հպարտօրէն թրթռաց այս պատկերին առջեւ։

Ականջը խօսի ընկեր Նարդունիին որ տարիներ առաջ կ'արծարծէր տնտեսութիւն հաստատելու հարցը մեծ ագարակներու մէջ։

Ե. ԳԱՍԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ

Տիկին մը կը հարցնէ բժիշկին.

— Բժի՛շկ, ի՞նչ ընելու եմ ամուսինիս ջիղերը հանդարտեցնելու համար։

— Ճամբորդութիւն մը, կը պատասխանէ բժիշկը։

— Գէշ գաղափար չէ տիկա։ Սակայն ո՞ւր երթանք։

— Իւրաքանչիւրդ՝ իրարու հակառակ ուղղութեամբ։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

●

ՊՈՌՏՕ, 16 Յունուար. — Թ. Կ. Խաչի Պոստոյի մասնաճիւղի դպրոցական հանդէսը տեղի ունեցաւ Յունուար 13ին, կիրակի օր, կղերականներու սրահը։ Ներկայ էին երիտասարդներ եւ ծնողներ։ Հանդէսին բացումը կատարեցին աշակերտները «Լուսին Էլաւ» խմբերգով, ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչուհիին։ Տիկ. Մառի Վարդանեան. — «Կ. Խաչը ամէն տարի կը տօնէ Մանուկներու Օրը, այս տարի ալ միացուցինք մեր դպրոցական հանդէսին, որպէսզի մեր մանուկները ուրախացնենք եւ դպրոցականներն ալ գեղգեղեն մեր մայրենի լեզուով։ Մայրերուս դերը մեծ է եւ նուիրական մեր հարազատներու հանդէպ։ Տունին մէջ պէտք է գուրգուրանք անոնց հայերէն լեզուին եւ հայեցի դաստիարակութեան վրայ, հոգ տանինք որպէսզի ուսուցչուհին ալ դպրոցէն ներս պէտք եղածը կատարէ եւ մեր զաւակները որոշ չափով ծանօթանան Մեսրոպեան բարբառին։ Ծնողքի մը համար չկայ աւելի ուրախալի պարագայ քան տեսնել եւ լսել մեր նորահասներուն ոտանաւոր մայրենի անդաստանին մէջ»։

Մանկունակ նուիրումով եւ յաջող կերպով արտասանեցին Յ. Կարապետեան, Ալ. Թաշճեան, Ա. Տօնիկեան, Արփ. Թաշճեան եւ Ա. Սուքիասեան։ Լաւ առոգանութեամբ եւ ուրախալի մենախօսութիւն մը կատարեց Ա. Հրոթիկեան։ Մէկ արարուած թատերախաղ մը՝ «Օրիորդին ձեռնոցը» յաջող կերպով ներկայացուցին Օր. Ս. Թաշճեան, Հայկ Հալաճեան, Ա. Թաշճեան, Ա. Սուքիասեան եւ Յ. Հալաճեան։ Խանդավառ մթնոլորտ ստեղծեցին երբ տոհմիկ տարազներով բեմ ելան աշակերտներ, երգելով եւ նուագով պարեցին երկու պարեր, դաշնակի ընկերակցութեամբ իրենց ուսուցչուհիին։ Յետոյ բոլոր փոքրիկներուն բաժնուեցան միրգ եւ շաքարեղէն։ «Ջուն հարթողներ» խմբերգէն վերջ Տիկ. Մ. Վարդանեան Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ նուէր մը յանձնեց ուսուցչուհիին։

Օր. Շ. Քէնտէրեան շնորհակալութիւն յայտնելով ըսաւ թէ իրեն համար հոգեկան պահանջ մըն է դրաղիլ մեր մատղաշ սերունդի հայեցի դաստիարակութեամբ։ «Ձերմակ ջարդին դէմ պաշտպանելու համար մեր փոքրիկները, անհրաժեշտ է որ անոնց տանք հայկական կրթութիւն, որպէսզի կարենանք պահել անոնց հայկական դիմագիծը։ Բոլորս ալ ամէն առիթով մեր հոգածութիւնը պէտք է նուիրենք նորահասներուն որոնք մեր շուրջը կը դառնան եւ մեր գուրգուրանքին կարօտ են։ Այսպէսով մեծապէս օգնած կ'ըլլաք նաեւ ինձ դպրոցէն ներս»։

ՁԱԼԿԱՐԱՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (247)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4. — ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

●

— Ապա ի՞նչ է։ Թէ՛ դու, հա՛յր, եւ թէ՛ Նա ուրացել էք քրիստոնէութիւնը եւ ընդունել էք Պարսից Շապուհ արքայի կրօնը։ Հայոց եկեղեցիները լցրել էք Պարսից մոգերով ու մոգպետներով։ Ամէն տեղ ստիպում էք ուրանալ քրիստոնէութիւնը։ Իմ մայրը արդէն մոլրապաշտ է դարձել եւ Մամիկոնեանների կրօնասէր տան մէջ Պարսից ատրուշան է հիմնել։ Իմ եղբայրները այժմ պարսկերէն են խօսում։ Հայոց լեզուն հալածուած է մեր տնից։ Ամէն տեղ ոչնչացնում էք Հայոց գրքերը, որպէսզի, Պարսից լեզու եւ Պարսից դպրութիւն տարածէք Հայաստանում։ Երէկ իմ աչքով տեսայ, թէ ինչպէս Մերուժանի երկնագոյն վրանի առջեւ այրում էին Հայոց գրքերը։ — Այդ բոլորից յետոյ, երբ կործում է կրօնը, երբ կորչում է լեզուն, երբ ոչնչացնում են ազգային աւանդութիւնները, եւ երբ, վերջապէս, Հայը սկսում է Պարսից սովորութիւններով ապրել եւ Պարսից լեզուով աղօթել, այլեւս ի՞նչ հայութիւն կը մնայ։ Եւ ձեր հիմնած թագաւորութիւնը միթէ կարո՞ղ էայնուհետեւ հայկական լինել։ Նա վաղ թէ ուշ կը լուծուի, կանհետանայ Պարսկաստանի մէջ, եւ նրա հետ ամէն ազգային սրբութիւններ կը կորչեն, կը ոչնչանան...։

— Ինչ որ լինելու է, թո՛ղ լինի, միայն Արշակունիների թագաւորութիւն չպիտի լինի, պատասխանեց հայրը, աւելի զայրանալով։

— Ինչո՞վ էին վատ Արշակունիները։

— Դու դեռ հարցնո՞ւմ ես, Սամուէլ։ Դու երեխայ չես, դու այնքան տարիք ունես, որ բաւական է եթէ յիշես քո տեսածը միայն, որ հէնց քո հասակում՝ որքան չարագործութիւններ կատարեց Արշակ թագաւորը, որ իւր մեղքերի համար՝ այժմ տանջւում է Անուշ բերդում։

Նա սկսեց մի առ մի թուել Արշակունիների գործերը, եւ ապա աւելացրեց.

— Եւ դու, Սամուէլ, դեռ եւս ցանկանո՞ւմ ես, որ մի այսպիսի անբարոյական եւ ապականուած թագաւորական տուն գոյութիւն ունենայ։

— Քո եւ Մերուժանի վարմունքը աւելի վատթար է, հա՛յր, ասաց Սամուէլը, այժմ այլեւս չակնածելով նրա ծնողական պատկառանքին։ Ապականութիւնը ապականութեամբ չեն սրբում եւ ո՛չ անբարոյականութիւնը՝ անբարոյականութեամբ։ Դրանց մաքրելու համար ուրիշ միջոցներ կան։ Արշակունիների մէջ եղել են եւ այժմ այնպիսի պաշտելի անձինք, որոնց առաքինութիւններով միշտ պիտի պարծենայ Հայոց ազգը։ Իսկ եթէ այդ հոյակապ ընտանիքի մէջ վերջին ժամանակներում յայտնուեցան մի քանի անբարոյական մարդիկ, դա նրանց մասնաւոր մեղքն է, որ իրանք պէտք է քաւեն։ Նրանց մեղքերի համար ինչո՞ւ պէտք է պատժուի ամբողջ Հայոց հայրենիքը։ Այն եւս կասեմ, հա՛յր, որ այդ իսկ անբարոյական համարուած Արշակունիները, գոնէ մէկ կողմից, այնքան բարոյական գտնուեցան, որ երբեք չդաւաճանեցին հայրենի աշխարհին եւ հայրենի եկեղեցուն։ Իսկ դո՞ւք, — դո՛ւ եւ Մերուժանը...։

Վերջին խօսքերը կայծակի նման շանթեցին հօր սիրտը։ Նրա մէջ միանգամից փշրուեցան այն բոլոր երանական յոյսերը, այն բոլոր ջերմ բաղձանքները, որ ունէր որդու վերաբերութեամբ։ Նա փափաքում էր, որ որդին ո՛չ միայն իւր կամակիցը լինէր, այլ եւ իւր գործակիցը։ Իսկ այժմ յայտնուեցաւ նա որպէս հօր անողոք հակառակորդ, — մի հակառակորդ, որի հետ դժուար էր կռուել, եւ որին աւելի եւս դժուար էր տեղիք տալ։ Ի՞նչպէս պէտք էր վարուել նրա հետ։ Ծնողական սէրը՝ եւ իւր սատանձնած գործի պարտաւորութիւնը սկսեցին սաստափել կերպով մաքառել միմեանց հետ։ Որի՞ն պէտք էր նախապատուութիւն տալ։ Անհնար էր վճռել։ Նա սաստիկ տարջացած էր, որ առիթ տուեց որդուն այս ատեանն բացուել իւր հետ։ Բայց արդէն ուշ էր։ Հարցը այն կէտի վրայ էր դրուած, որ պէտք էր ընտրել երկուսից մէկը՝ կա՛մ որդուն, կա՛մ սկսած գործը։ Բայց զրկուել թէ՛ առաջինից, թէ՛ երկրորդից՝ մահուան չափ դառն էր նրա համար։ Այդ սոսկալի տագնապի մէջ էր նա, երբ եղանակը աւելի խառնուել էր, կարմիր քամին կատաղութեամբ մռնչում էր, եւ իւր կարմիր փոշին անխնայ կերպով սփռում էր թշուառ հօր երեսին, իսկ նա ոչինչ չէր զգում։

— Դու եկար նախատելո՞ւ քո հօրը, Սամուէլ, ձայն տուեց նա հոգեկան երկար տանջանքներից յետոյ։

— Ո՛չ, հայր, ես չեկայ նախատելու ձեզ։ Ես եկայ ճշմարիտը, արդարը եւ իրաւացին խօսելու քեզ, որը ո՛չ այլ ոք կը համարձակուէր խօսել, բայց միայն որդին։ Ես եկայ իմ սրտի, իմ սիրոյ բոլոր ցանկութեամբ աղաչելու եւ պաղատելու քեզ, որ դու յետ դառնաս այն ճանապարհից, որ տանում է մեր հայրենիքը դէպի անդառնալի կորուստ, իսկ Մամիկոնեան տոհմի յիշատակը՝ դէպի յաւիտենական անէծք եւ դատապարտութիւն...։

ՐԱՖՖԻ

× Իսրայէլ սկսաւ վերադարձնել Եգիպտոսի գերիները, որոնց ընդհ. թիւը 5800 կը հաշուեն։ Ամէն օր 500 գերի կը յանձ – նուի միջազգային զօրագունդին։ Գերիները մէջ կը գտնուի Եգիպտոսի սպարապետին՝ Ամիրի եղբայրը։ Նոյն աղբիւրին համաձայն Եգիպտոս բռնած է միայն չորս գերիներ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍ–ՍՈՒՐԻԱ դաշնակցութիւն մը կազմելու ծրագիր մը յղացած են Գահիրէի մէջ։

ՑՈՒՐՏԸ աւելի սաստկացաւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ 15 հոգի մեռած են ցուրտէն։ Ջերմաչափը երէկ 8 աստիճան իջած էր Փարիզի մէջ։

Պ. Սարգիս Պալեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ եւ մօրաքրոջ՝

ԱՐԱՔՍԻ ՊԱԼԵԱՆԻ

(Նախապէս Բրուտեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Յունուար 20ին։

Յուղարկաւորութիւնը հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, ժամը 10,30ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել։

THEATRE DE L'ŒUVRE

55, Rue de Clichy (Métro : Clichy)

կը ներկայացուի

ԺԱՆ-ԺԱՔ-ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

(Վարուժան Ուզունեան)

Նոր թատերախաղը

CONCERTO

(Երկու արար)

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին, բացի երեքշաբթիէն։ Կիրակի՝ ժամը 15ին եւ 21ին։

Առաջինը եւ բնդհ. փորձը յետաձգուած ըլլալով, ներկայացումներու շարքը կը սկսի Յունուար 27ին։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը։ Կը խօսի Պ. ՌՈՒԲԷՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ։ Նիւթը՝ Հայուն համբաւը եւ իրական արժէքը տնտեսական ասպարէզին մէջ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը պիտի սկսի երեքշաբթի օր (22 Յուն.), դասախօսութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի, ժամը 19ին, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, Ռիւ Վանթիւր։ Կը յանձնարարուի օգտուիլ առիթէն, արձանագրուելով Գշ. եւ Ուր. օրերը, ժամը 18ին։ Դասերը նոյն օրերը, ժամը 19ին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերական ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ

Կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban

17 Rue d'Ulm

Métro :Cardinal Lemoine

Կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութեան։

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները։

***

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ։

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարսամեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Յօդացաւի գոհերուն (Տոքթ. Քարոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ազատեանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքմէճեան)։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք։ Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, միայն մէկ անգամ, Սինեմա Կապիտոլի սրահներուն մէջ պիտի ցուցադրուին Հայաստանէն նոր եկած հայ շարժանկարները՝ Անուշ, Ալմաստ, Դաւիթ Բէկ, Արշակ Բ., Գայիանէ։

Պարերը եւ երգերը կը կատարուին Երեւանի Պետական Օփերայի խումբին կողմէ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժնին իր մասնակցութիւնը կը բերէ Փարիզէն Սերժ Վատիս իր խումբով։

Կիշէն տոմսակ չի ծախուիր։ Հրաւիրատոմսերը նախապէս ապահովել կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամներէն։

ԾԱԽՈՒ Է

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, արհեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով։ Կը յարմարի նաեւ ուրիշ արհեստի կամ առեւտուրի։ Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է։ Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Setrak Kanayan

11. Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux

(Seine)

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

«Յառաջ»ի չէք-փոսթալը վերապահուած է միայն թերթին պատկանող գումարներու. — բաժնեգին, ծանուցում, գործակալութիւն։

«Մանտա–քարտ»ով ղրկել բոլոր միւս առաքումները՝ բարենպատակ կազմակերպութիւններու նուէրները, ուրիշ թերթերու բաժնեգիններ, գիրքի դրամներ եւն.։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Լիոնի Լուսաւորչի դպրոցին Ս. Ծնընդեան ու Ամանորի հանդէսը այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Քրիստոնեայ Միութեան սրահին մէջ, 5 Քուր Լաֆայէթ։

Ձմեռ պապուկ. Ամանորի մաղթանքներ, արտասանութիւններ, խմբերգներ, հայկական պարեր, զաւեշտ եւ աւանդական Կաղանդ Պապան։ Կը հրաւիրուի գաղութը, հայկական ջերմիկ մթնոլորտի մէջ ապրելու քանի մը ժամ։

Մուտքը ազատ է եւ սրահին ջերմութիւնը ապահովուած։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 25 Յունուար, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի սրահին մէջ։ Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ։ Նախորդ դասախօսութեան ընթացքին դասախօսը ներկայացուց ժամանակակից հրատապ հարցերը։ Այս անգամ պիտի խօսի ՄԱՏԹԷՈՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ դերքը այդ հարցերու մասին։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Մուտքը ազատ է։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՊԱՆԵՕ–ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3-10, Մէզոն Միքէլի սրահը, 67 Ավընիւ ժան–ժօրէս, Քաշան։

Կը նուագէ ԹԱՌԻՍ ԳԱՐԵԳԻՆ։

Մատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։

Հաղորդակցութիւն՝ Մէթրօ Սոյի դիծէն եւ իջնել Պանեոյի կայարանը։

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան խումբի դասախօսական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9,30ին Ազգ. Տան մէջ։ Նիւթ.— Ի՞նչ է ազգութիւնը։ Դասախօս ընկ. Կ. Մանկեան։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, Փլաս տէ Ֆէթի սովորական սրճարանը։

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ վարչութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս չորեքշաբթի, ժամը 18,30ին, Մշակոյթի ակումբին մէջ, 17, ռիւ Պլէօ։

ՇԱՒԻԼԻ կրօնական ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Թապա լ'Օսթիի սրահին մէջ։ Օրակարգ՝ վարչութեան հրաժարականը եւ նոր ընտրութիւն։ Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանեօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale

des Arts et Manufactures

8, Rue Jean-Goujon

Փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Եւրոպական պարեր

ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՏՋԵԼԻ ԵՒ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՑՄԱՇԽՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս ուրբաթ, ժամը 19ին հայածէս պատարագ պիտի մատուցուի Սէնթ Էլուա եկեղեցին (36 ռիւ տը Ռէույյի, Փարիզ (12) եկեղեցիներու միութեան համար։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաֆ: Հատը 12 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
JEUDI 24 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7790 33ème ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3601

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՂՃՄՏԱՆՔԻ ՁԱՅՆԵՐ

Խմորումները եւ խլրտումները կը շարունակուին բոլոր երկիրներու մէջ, վերաքննութեան փորձ մը կատարելու համար բոլշեւիկեան ճակատին վրայ:

Հունգարիոյ եւ Լեհաստանի մէջ հոսած արիւնը բացաւ շատերուն աչքերը: Վաղեմի ղեկավարներ անգամ այլեւս անտանելի կը գտնեն հլու համակերպութեան քաղաքականութիւնը:

Այժմ ամէնքն ալ ազատ կը խօսին «ազգային համայնավարութեան» մասին: Եւ կը փորձեն նոր ուղի մը բանալ:

Ընդունելով հանդերձ վարդապետութիւնը, աւելի ճիշդ՝ բուն ընկերվարութիւնը, կ'ուզեն դայն գործադրել համաձայն իրենց երկրի պահանջներուն: Ուրիշ խօսքով, թօթափել Մոսկուայի կեդրոնաձիգ լուծը:

Շարժումը այնքան զօրաւոր հանգամանք ստացած է որ, Խ. Միութիւնը հարկ զատեց օգնութեան կանչել կարմիր Չինաստանի վարչապետը, չափաւորելու համար ըմբոստներուն եռանդը:

Զու Ան Լէ Խ. Միութենէն անցաւ Լեհաստան եւ Հունգարիա, յետոյ վերադարձաւ Մոսկուա: Իր տպաւորութեան վրայ հրատարակուեցաւ միացեալ ղեկոյց մը, որ յայտնապէս կը ձգտէր արդարացնել Խ. Միութեան ամարդի միջամտութիւնը Հունգարիոյ մէջ եւ նուիրագործել անոր դիրքը իբրեւ առաջնորդ միջազգային ընկերվարութեան:

Վարմունքներու վրայ ազդելու կոչուած այս յայտարարութիւնը անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ ռուսական համայնավարութիւնը երբեք տրամադիր չէ հրաժարելու իր համայնակուլ մենատիրութենէն: Ընդհակառակն, միշտ պատրաստ է օդակները պրկելու, զինեալ միջամտութեամբ: Եւ ի հարկին օգնութեան կանչելով հեռաւոր ուղեկիցներ ու զինակիցներ:

Դեռ նոր վերջացաւ Փրակայի մէջ գումարուած խորհրդաժողով մը, մասնակցութեամբ չեխ եւ ֆրանսացի համայնավարներու:

Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական ղեկոյցը փառաբանելով Հունգարիոյ «հակայեղափոխութեան» դէմ շահուած յաղթանակը, դատապարտելով «վերաքննութեան հոսանքը եւ ազգային համայնավարութեան գաղափարը», կը յայտարարէ.

— «Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութիւնը, որ յաջողութեամբ կը վարէ ընկերվարական ամէնէն հզօր երկրին ալացքը, կը ներկայացնէ վճռական ուժը բանուորական շարժման եւ համաշխարհային ընկերվարութեան: Ան եղաւ եւ կը մնայ միջազգային համայնավարութեան կեդրոնը, բոլոր յեղափոխական կուսակցութեանց հաւաքական փորձառութեան հարուստ աղբիւրը»:

Այս ինքնահաճ լաւատեսութեան դիմաց, հետզհետէ կը ծաւալին ազատ մտածողութեան, ինչպէս եւ դառնութեան եւ յուսախաբութեան շարժումները:

Հռչակաւոր փիլիսոփան, Սարթր, նոր եւ աւելի խիստ ամբաստանագիր մը հրատարակեց Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ղեկավարներուն դէմ, զանոնք մեղսակից համարելով Հունգարիոյ մէջ հոսած արիւնին:

Գրագէտներու ազգ. Կոմիտէն ցնցուեցաւ հրաժարումներով եւ այժմ վերակազմութեան փորձեր կը կատարուին:

Այդ Ընկերակցութենէն անջատուած գրագէտները ձեռնարկած են «Ճշմարտութեան Միութիւն»ը կազմելու եւ ընդհ. ժողով պիտի գումարեն Յունուար 28ին:

Դեռ ուրիշ ուշագրաւ շարժումներ, բոլորն ալ ուղղուած՝ հլու համակերպութեան եւ բռնութեան դէմ:

Խղճմտանքի ձայներ որոնք նոյն ուժգնութեամբ կը լսուին ազատ աշխարհին ուրիշ մասերուն մէջ ալ: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ՇՈՒԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԿՈՂՄԷ

«ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՆ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ»

Ազգ. Ժողովը չորեքշաբթի գիշեր քուէարկեց Եւրոպայի միացեալ հրապարակի սկզբունքը, 210ի դէմ 331 ձայնով. ինչ որ մեծ յաղթանակ մը կը համարուի կառավարութեան համար: Վիճաբանութեանց ընթացքին յայտարարուեցաւ թէ այս քուէարկութիւնը վաւերացում չի նշանակեր, բայց կարեւոր քայլ մըն է միացեալ Եւրոպայի կազմութեան համար:

Ծրագրին հակառակորդները երկար ճառեր խօսեցան, հաւնելու համար թէ Ֆրանսան պիտի տուժէ թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական գետնի վրայ: Յառաջդիմական ճակատէն Փիէռ Քոթ, նախկին նախարար դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը կը սխալի եթէ պատրանքներ անուցանէ: «Պարտք կը համարիմ յիշեցնել թէ դաշնագրին վաւերացումը խնդրելէ առաջ հարկ է հաւանութիւն ստանալ այն ազգերէ որոնք ստորագրած են համաձայնութիւնը մաքսային սակացոյցներու մասին: Եթէ վերջ չտրուի ընկերային եւ հարկայիննահաւասարութեան մեր եւ միւս ընկերակիցներուն միջեւ մեր մասնակցութիւնը աղէտ մը պիտի ըլլայ ազգային անտեսութեան համար. Որովհետեւ [illegible] տկարները պիտի ջախջախուին: Ներկայիս ազատ փոխանակութիւնը Եւրոպայի վեց երկիրներուն միջեւ: Այն ատեն ամէնէն տկարները պիտի ջախջախուին: Ներկայիս ամէնէն տկարը մենք ենք»: Քոթ խօսեցաւ նաեւ Անգլիոյ դիրքի մասին եւ արտաքին նախարարը Փինօ, կարգ մը ճշդումներ կատարեց: Նախկին վարչապետներէն Փոլ Ռենօ խստօրէն քննադատեց Մենտէս Ֆրանսի անցեալ շաբթուան ճառը, ինչպէս եւ Փիէռ Քոթի մտավախութիւնը: Յետոյ բացատրեց թէ «հասարակաց շուկան յեղափոխական հաստատութիւն մըն է եւ վտանգներ կը պարունակէ, բայց նախընտրելի է ընդունիլ այդ վտանգները, փոխանակ մեկուսանալու եւ տուժելու: Շարունակենք եւ սպասենք, կ'ըսեն: Բայց տարիներէ ի վեր Ֆրանսան կը սպասէ: Պէ՞տք է թոյլ տալ որ աճի իր եւ մրցակիցներուն գիներու տարբերութիւնը: Ազգ. Ժողովը կարգ մը ծրագիրներ ունի որոնք բոլորն ալ աւելի պիտի ծանրացնեն Ֆրանսական գիները: Ո՞րն է յոռետեսը, ա՞ն որ պատուհանները ամուր կը գոցէ, թէ ան որ կ'ուզէ լայն բանալ: Առաջին անգամ Ֆրանսացիները մէջտեղ դրին միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը: Եթէ ետ կենան եւ իրենք իրենց վրայ կծկուին վախնալով, այն ատեն պէտք է յիշեցնել Վոլտէրի խօսքը.— «Կը ստեն անոնք որ կ'ըսեն թէ Ֆրանսացիները ամէն բանի կը ձեռնարկեն եւ ոչինչ կը վերջացնեն»:

Արտաքին նախարարին օգնականը, Մորիս Ֆոր ծանրացաւ ծրագրին տնտեսական առաւելութեանց վրայ: Յետոյ խօսք առաւ վարչապետը, Գ. Կի Մոլէ, որ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը դաշնագիրը պիտի ստորագրէ միայն Ազգ. ժողովին հաւանութիւնն ստանալէ ետք: «Մասնակցելով հասարակաց շուկային, Ֆրանսան վտանգ մը աչք կ'առնէ, կ'ընդունիմ: Բայց վտանգներ յանձն առնելով է որ երկիր մը կ'ապացուցանէ թէ կը հաւատայ իր ապագային: Մնաց որ կրնայի՞նք ուրիշ բան ընել: Ֆրանսայի մասնակցութիւնը արդէն կատարուած այն օրէն երբ յանձն առինք ճարտարարուեստութեան եւ հողագործական ծաւալման քաղաքականութիւնը»:

Գ. Կի Մոլէ յետոյ լուսաբանութիւններ հաղորդեց մասնագիտական խնդիրներու մասին:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Ֆիկարօ երէկ երկար թղթակցութիւն մը հրատարակած էր Պաղտատի դաշինքին իսլամ անդամներու ժողովին առթիւ, որ գումարուեցաւ Անգարայի մէջ: Իր թղթակիցը դիտել կուտայ թէ Թրք. շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն քարոզչական աշխատանքին: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ Գահիրէի, Պաղտատի, Ամմանի, Դամասկոսի եւ Ռիատի մէջ (Արաբիա) մտաւորականները մեծ ազդեցութիւն կը գործեն հանրային կարծիքին վրայ, շարունակ պնդելով թէ իրենց պայքարը ուղղուած է ոչ թէ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ, այլ անոնց կառավարութեանց եւ աշխարհակալութեան դէմ: Այս քարոզութեան հետեւանքով, Եգիպտոս եւ Սուրիա խորհրդային շրջագծին մէջ կը սահին խելացնոր արագութեամբ: Իրաք, որ ցարդ հանդարտ էր, բուռն տագնապի մը մատնուած է: Յորդանանի մէջ ձախերը շահեցան ընտրութիւնները անցեալ Հոկտեմբերին: Նոյն իսկ աւատական Արաբիոյ մէջ գործադուլներ եւ խլրտումներ կը նշմարուին: Վերջապէս բոլորովին ինքնաբեր չէ Եմէնի ապստամբական շարժումը Անգլիոյ դէմ:

Թուրք անձնաւորութիւն մը, որ մասնակցած էր Անգարայի ժողովին, ըսեր է Ֆրանսացի թղթակցին.— «Մենք տակաւին բան մը չենք ըրած այս ահագին ճիգին դէմ: Եւրոպայի մէջ չեն գիտեր թէ Արաբները ջախջախիչ մեծամասնութեամբ [illegible] թանակ մը տարաւ անգլեւֆրանսական ուժերուն վրայ: Ոչ մէկը գիտէ թէ Իսրայէլի բանակը յաղթանակ մը շահեցաւ Սինայի մէջ: Արաբներուն մէջ միայն քանի մը հազար հոգի կան որ կը կարդան օտար թերթերը: Միւսները կարդալ-գրել չեն գիտեր եւ իրենց բոլոր տեղեկութիւնները կը քաղեն Դամասկոսի եւ Գահիրէի ռատիոներէն որոնք կը լսուին Եւրոպայի մէջ ալ: Յետոյ այս տեղեկութեանց մասին՝ մեկնութիւններ կը կատարուին բերնէ բերան, վարպետորդի քարոզիչներու կողմէ, քաղաքական գործերուն խառնելով կրօնական խնդիրներ: Պաղտատի դաշինքին չորս իսլամ անդամները որոշեցին հակայարձակումի դիմել, բայց միջոցներ չունին առանձին գործելու համար: Մոսկուայի դէմ անհրաժեշտ է Մ. Նահանգներուն աջակցութիւնը»:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, չորս պետութիւնները որոշած են խնդրել Մ. Նահանգներէն որ անթելի հզօր կայան մը հաստատէ, տեղեկութիւններ հաղորդելու համար ամբողջ արաբական աշխարհին, թէ ընդհանուր եւ թէ մասնաւոր խնդիրներու մասին: Վերջերս հազարաւոր գործիքներ ծախուած են Միջին Արեւելքի մէջ: Անթելի միջոցաւ լուրեր կ'իմանան սրճարաններու, կառքերու, խանութներու, նոյն իսկ անապատներու մէջ: Միայն այս միջոցով կարելի է հակազդել հակառակորդներու քարոզութեան:

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքին մէջ ընկղմած 44 եգիպտական նաւերէն 16ը դուրս հանուած են, 10ը՝ ֆրանքեւանգլիական նաւերու իսկ 6ը՝ ՄԱԿի նաւերու օգնութեամբ: Ընկղմած 44 նաւերէն 25ը կը խցէին Փորթ Սայիտի նաւահանգիստը, 18ը՝ ջրանցքին միջին մասը, իսկ մէկը՝ Ջրանցքին հարաւային մուտքը:

ՍՈՒՐԻՈՅ նախկին ոստիկանապետը, Համիտ Սալէհ, «17երու դատավարութեան» ընթացքին յայտարարեց թէ 1956 Յունիսին Ֆրանսա փորձեց ներքին յեղափոխութիւն մը կազմակերպել Սուրիոյ մէջ: Նախագահ Քուաթլիի Մոսկուա այցելութեան ատեն Ֆրանսական գաղտնի ոստիկանութեան պետերէն մէկը իրեն յայտարարեր է, թէ Քուաթլի Մոսկուայէն կրնայ չվերադառնալ»:

ԻՍՐԱՅԷԼ ՊԻՏԻ ՊԱՐՊԷ ԶՕՐՔԸ

Ազգաժողովի զօրադունդին մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ զինուորները հասած են Եգիպտոս-Իսրայէլ սահմանին երկայնքը, ամբողջ տարածութեան վրայ, բացի Կազայի հողաշերտէն եւ 28 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, Աքապայի ծոցին երկայնքը:

Երուսաղէմէն հասած լուրերու համաձայն, Իսրայէլի կառավարութիւնը այլեւս տրամադիր չէ թիզ մը հող ձգելու Եգիպտոսի, առանց հաստատուն երաշխիքներ ստանալու արաբական յարձակումներու դէմ եւ առանց ապահովելու իսրայէլեան նաւերուն ազատ անցքը Ջրանցքէն:

× Եգիպտոսի ներքին գործերու նախարարին մէկ օգնականը, որ խմբագրապետն է կարեւոր թերթի մը, կը գրէ թէ Եգիպտոս պիտի դադրեցնէ Սուէզի ջրանցքին մաքրագործման աշխատանքները, եթէ Իսրայէլ իր զօրքը ետ չքաշէ մինչեւ զինադադարով ճշդուած սահմանագիծը:

× Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարը, Սելուին Լոյտ, ճառ մը խօսելով ազդարարեց.— «Եթէ Ազգաժողովը եւ Մ. Նահանգները թոյլ տան որ պարզապէս վերահաստատուի Հոկտ. 29էն առաջուան վիճակը Միջին Արեւելքի մէջ, ազատ աշխարհը ծանր աղէտ մը կրած պիտի ըլլայ: Ազգաժողովը եւ Մ. Նահանգները ծանր պատասխանատուութիւն մը ստանձնած են: Անոնք որոշ չափով ձեռք առած են խնդիրներ որոնք ուղղակի մեզի կը պատկանէին: Մենք անձկութեամբ պիտի հետեւինք իմանալու համար թէ ինչպէս պիտի կատարեն այդ պատասխանատուութիւնը: Եթէ Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա արտօնուէին շարունակել Սուէզի ջրանցքին մաքրագործումը, այդ ճամբան արդէն բացուած էր»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ Յոյներուն եւ Թուրքերուն միջեւ պատահած ընդհարումներու ընթացքին եօթը հոգի վիրաւորուեցան Նիկոսիոյ մէջ: Երկու Յոյներ սպաննուեցան եւ երրորդ մը վիրաւորուեցաւ Նիկոսիա-Ֆամակուսթա ճամբուն վրայ:

ԵՄԷՆԻ կառավարութիւնը սկսաւ բանակցիլ Անգլիոյ հետ, կռիւները դադրեցնելու համար: Ադէնի անգլ. զօրքը ուժգին յարձակողականի մը պիտի ձեռնարկէ, Եմէնի զինուորները դուրս հանելու համար:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Խազախիստանի մէջ ուսանող մը, ճարտարապէտ մը եւ մանապէտ մը փողոցները մաքրելու դատապարտուեցան, 15 օրուան համար, իբրեւ պատիժ գինովութեան եւ կռուազանութեան:

ԱՆԳԼԻՈՅ երեսփ. ժողովին մէջ ընդդիմադիրները առաջարկեցին օրէնք մը հաստատել, ապօրէն հռչակելով զինեալ յարձակում կատարել առանց խորհրդարանին հաւանութեան, ինչպէս եղաւ Սուէզի մէջ: Վարչապետը մերժեց:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ կառավարութիւնը հրամայեց բոլոր քաղաքացիներուն ոստիկանութեան յանձնել իրենց անձնագիրները, վերանորոգելու համար: Այս կարգադրութեամբ կ'ուզեն ճշդել փախստականներուն եւ հազարաւոր «ձրիակերներու» թիւը:

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ կը շարունակուին Սպանիոյ մէջ: Պարսելոնայէն կը հեռագրեն թէ ձերբակալուած են հարիւր ցուցարարներ: Կառավարութիւնը կը փախնայ քաղաքական տագնապէ մը:

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐԷՆ աւելի բնակիչ ունեցող քաղաքներու քաղաքապետները ժողով մը գումարելով, որոշեցին պատուիրակութիւն մը ղրկել ելմտական նախա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

Ամերիկայի Միջին Արեւելեան նոր քաղաքականութիւնը, որ կը կոչուի «Այզընհաուըրի վարդապետութիւն», պարզ ձեռնարկ մը չէ, սահմանուած՝ աղեկցութեան նոր գօտիներու նուաճման։ Կամ, քարիւղի նոր ղիրքերու ամրացման։

Այս ձեռնարկը, թէեւ վերջին պահու ծրագիր, հիմնուած է շատ լուրջ եւ ծանր պատճառներու վրայ։ Մանրամասներու կարծիքով, եթէ այս ծրագիրը վաւերացուի ամերիկեան ծերակոյտի կողմէ, հիմնովին պիտի յեղաշրջէ Միջին Արեւելեան քաղաքական դոյավիճակը։ Պիտի ազդէ նաեւ Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի յարաբերութիւններու վրայ, եւ արդէն իսկ կը խօսուի Ատլանտեան Դաշինքի վերաքննութեան մասին։

Ոչ ոք կը համարձակի առաջուընէ արտայայտուիլ այս վարդապետութեան հետեւանքներու մասին։ Բանգէտներ կը բաւականանան միայն վերապահ կարծիքներ յայտնելով։

Մնաց որ արաբական երկիրները արդէն իսկ ժխտական դիրք բռնած են այս ծրագրին հանդէպ, ինչպէս հաստատեց Գահիրէի ժողովը։

Ձենք խօսիր Խ. Միութեան ժխտական դիրքի մասին, որ կրնայ շատ մը անակընկալներու առջեւ դնել աշխարհը։

Մեր նպատակը չէ ծանրանալ այդ վարդապետութեան դրական կամ ժխտական հետեւանքներուն վրայ։

Կ'ըսէի թէ այս ծրագիրը արդիւնք է յառեղծուած այն կացութեան որ լուրջ եւ ծանր մտահոգութիւններ կը պատճառէ Մ. Նահանգներուն։

Հետեւելով դէպքերու ընթացքին, այդ լուրջ մտահոգութիւնները կարելի է ամփոփել հետեւեալ կէտերու շուրջ.—

Ա.— Խ. Միութեան գաղափարական եւ ռազմագիտական նոր գործելակերպը Միջին Արեւելքի մէջ։

Բ.— Թուրքիոյ հարաւային սահմաններու վրդովիչ վիճակը։

Գ.— Սուրիոյ կացութիւնը եւ արաբ համայնավարներու գործունէութիւնը։

Եթէ լուրջ ուշադրութիւն դարձնենք Խ. Միութեան քաղաքականութեան Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ, անմիջապէս պիտի ըմբռնենք հետապնդուած նպատակին ամբողջ էութիւնը։

Արդարեւ, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ խորհրդային գործելակերպին նոյնութիւնը ցոյց կու տայ ռազմագիտական բոլորովին նոր եւ ինքնատիպ ձեւ մը, զոր կարելի է նմանցնել հռչակաւոր Կլըպ փաշայի ստեղծած ռազմական դրութեան։

Այս վերջինն էր, որ իր հիմնած նշանաւոր արաբական Լեգէոնի միջոցաւ հաստատեց թէ անակնկալ պատերազմի մը պարագային կարելի է տեղին վրայ կազմել արդիւնական բանակ մը, եւ զինել զայն, առանց կապ պահելու մայր երկրին հետ։

Երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքին, Արաբական Լեգէոնին կատարած մեծ դերը, Իրաքի մէջ, Րաշիտ Ալի Քէյլանիի ապստամբութեան զսպումով, եւ յետոյ Պաղեստինի պատերազմի ընթացքին, լիուլի հաստատած էին Կլըպ փաշայի ռազմագիտական տեսակէտները։

Խ. Միութիւնը առաջին պետութիւնը հանդիսացաւ անմիջապէս օգտուելու այս ռազմավարութենէն, եւ զայն ի գործ դընելու զանազան վայրերու մէջ։ Բացատրենք։

Անցեալի մէջ, պատերազմի ընթացքին, բանակի մը փոխադրութիւնը իր բոլոր կազմածներով, կարելի էր կատարել, միայն բազմածախս եւ նաւային երկար կարաւաններու միջոցաւ։ Փոխադրութիւնը կը կարօտէր երկար ժամանակի եւ կը կազմալուծէր բազմաթիւ փոխադրանաւեր եւ ռազմանաւեր։

Ներկայիս, Մոսկուայի ռազմավարական նոր եղանակն է նախ՝ ճամբայ հանել խաղաղութեան ժամանակ, բանակի մը բոլոր ծանր պիտոյքը, եւ զետեղել զանոնք ուր որ հարկ է։ Ապա, պատերազմի մը պարագային, փոխադրել հետեւակազօրքը, օդային ճամբով։ Գաղտնիք մը չէ այլեւս որ քանի մը զօրաբաժիններու փոխադրութիւնը օդային ճամբով, կը կարօտի միայն քանի մը տասնեակ ժամերու։ Որով, փոխադրական մեծ օդանաւերու միջոցաւ ռուսական 50,000 կամ 100,000 «կամաւորներու» բանակ մը, կրնայ անմիջապէս տիրանալ այն ռազմամթերքին որ պատրաստ է ճակատ մեկնիլ խկոյն։ Օժտուած ծանր եւ թեթեւ կազմածներով։

Ահա թէ ինչո՛ւ այնքան աղմուկ հանեց, Սուէզի արշաւանքէն առաջ եւ ետքը, Սուրիա ղրկուած մեծաքանակ զէնքերու պարագան։ Թուանշանները պերճախօս են ու տպաւորիչ։

Այսպէս, համաձայն Լոնտոն հասած տեղեկութիւններու, հիւսիսային Սուրիոյ Լաթաքիէ նաւահանգիստին մէջ ցամաք հանուած են 400 ծանր եւ թեթեւ հրասայլեր, 600 լեռնային եւ դաշտային ինքնագործ թնդանօթներ, 100է աւելի «Միկ» որսկան օդանաւեր եւ 60 «Իլիուշին» ռուսական ռմբաձիգներ։

Կ'արժէ յիշել նաեւ Սինայի անապատին մէջ լքուած եւ Իսրայէլի կողմէ գրաւուած զէնքերու կարգին, բոլորովին նորաձեւ եւ ինքնագործ ելեկտրոնիկ հրասայլեր, որոնց գործածութեան եղանակին եգիպտացի զինուորը խսկապէս անծանօթ էր։

Այս բոլորը կ'ապացուցանեն թէ Խ. Միութեան նպատակը եղած է հսկայ զինարան մը վերածել Միջին Արեւելքը, որպէսզի զինեալ ընդհարումի մը պարագային, ի վիճակի ըլլայ անմիջապէս տիրանալ ռազմագիտական դիրքերու, շնորհիւ տասնեակ հազարաւոր «կամաւորներու»։

Այս բացարձակ իրողութիւնը աչքի առջեւ ունենալով, անշուշտ շատեր կը վախնային որ անգլեւֆրանսական արշաւանքը Եգիպտոսի վրայ՝ կրնար առիթ ընծայել ռուսական կամաւորներու միջամտութեան։

Ահա թէ ինչու Մ. Նահանգները ընդդիմացան այդ ձեռնարկին եւ պահանջեցին իրենց դաշնակիցներէն, անմիջապէս դադրեցնել կռիւները։ Այս առթիւ կ'արժէ արձանագրել Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի տեսակէտը, թէ Եգիպտոսի դէմ կատարուած արշաւանքը ծառայեց ռուսական ռազմամթերքի եւ օդային ուժի փճացման։

Բայց Սինայի եւ Սուէզի կռիւներու դադարումով, ռուսական վտանգը անհետացա՞ծ է։

Ոչ ոք պիտի համարձակի հաստատական պատասխան մը տալ։

Ընդհակառակն։ Ռուսական միջամտութեան մը վտանգը այսօր աւելի շեշտուած ու վրդովիչ հանգամանք ստացած է Սուրիոյ մէջ, որ ըստ միջազգային մամուլին, դարձած է երկու հսկաներու փորձութեան վայր, արտաքին միջամտութիւններու, դիւանագիտական եռուզեռի եւ մեքենայութիւններու դաշտ։

Մանաւանդ, որ սահմանակից Թուրքիա, սկիզբէն իսկ հետեւելով անցուդարձին, «նախազգուշական» միջոցներ ձեռք առած է և ուղղակի դիմած՝ Մ. Նահանգներու, գաղտնի եւ խիստ արժէքաւոր տեղեկութիւններով։

Նախագահ Այզընհաուըր, հիմնուելով Թուրքիոյ վարչապետ Մենտերէսի ուղղակի եւ անձնական տեղեկագիրներու վրայ, սկսած է լրջօրէն հետաքրքրուիլ Սուրիոյ կացութեամբ, եւ քննել մասնաւորաբար, Թուրքիոյ հարաւային սահմաններու պղտոր կացութիւնը։

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Բ.

Դեկտ. 12ին, տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Վարչապետարանին մէջ, Ն. Վսեմութիւն Վարչապետին իսկ հրաւէրով։ Ներկայ էին վարչապետն ու Ներքին գործոց նախարարը եւ ուրիշ երկու նախարարներ։ Հրաւիրուած էին նաեւ Տեղապահ Ս. Հայրը, որ իր հետ առած էր Ս. Աթոռոյ դիւանապետ Հոգ. Տիրայր Վրդ. Տէրվիշեանը, եւ Եղիշէ արք., որ իր հետ բերած էր Հայկ Փէլթէքեան անուն անձը։ Կառավարութեան նպատակն էր լուսաբանուիլ վանական իշխանութեան տեսակէտին եւ Տէրտէրեան արք.ի առարկութիւններու մասին։ — Տեղապահ Տիրան Սրբազան նախ իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնեց կառավարութեան, որ հակառակ իր կարեւոր եւ բազում զբաղումներուն ժամանակ կը տրամադրէ Հայոց Պատրիարքարանի խնդիրներուն բարւոք լուծման համար, ապա շարունակեց ըսելով թէ ինք անձնապէս որեւէ խնդիր չունէր Եղիշէ արք.ի դէմ եւ իր փափաքն էր միայն որ յարգուէին վանքին օրէնքներն ու պատշաճութիւնները Ներքին Կանոնագրի տրամադրութեանց համաձայն եւ Միաբանական Ընդհ. Ժողովին որոշումներուն։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

*

Այնժամ ղեղեցկուհիների Թագուհին շտապ ներս մտաւ դահլիճ՝ մօտեցաւ սպարապետին, որ մինակ զգաստ էր մնացել, եւ խնդրեց հետեւել իրեն։

— Կարի՜ք ունիմ քո օգնութեանը, ո՛վ մեծ սպարապետ, դողդողաց նրա ձայնը։

Հազիւ էին նրանք դահլիճից դուրս եկել եւ անհետացել մութ կամարների տակ, երբ կայսերական դահիճները ներխուժեցին դահլիճ եւ սրախողխող արեցին քնած քաջերին։

Գեղեկուցհիների Թագուհին, որ հմայուած էր Արարատ սպարապետի ուժով ու առնականութեամբ, կայսեր նենգ դաւադրութեան մասին յայտնեց նրան եւ առաջարկեց վերցնել մեծ գանձ ու միասին փախչել հեռաւոր երկիրներ։

Արարատ փոթորկուեց սաստիկ, անհողօրէն զայրացաւ։ Մերժեց գեղեցկուհու առաջարկը, հեծաւ հրեղէն ձին եւ ինչպէս մրրիկ սլացաւ-հասաւ Հայրենի երկիր։

Երբ սպարապետը քաջերի մեծ սխրանքի ու նենգ սպանութեան լուրը յայտնեց շինականներին, ռունկալիծ մի հառաչանք անցաւ երկրով մէկ։ Նրանց վիշտը ամպացաւ ու թուխպով պատեց Հայոց երկնակամարի կապոյտը։ Իսկ ալեզարդ Թագաւորի յօնքերը կիտուեցին, մայլ չուաք գցեցին աչքերին ու տժգոյն դէմքին. եւ նա ահեղաձայն որոտաց.

— Այժմ ո՞վ պիտի լուծի Հայոց վրէժը նենգ կայսրից...։

Հայոց արքայի ձայնն արձագանգեց ամբողջ երկրում ու Թունդ հանեց բոլոր սրտերը։

Մի պահ ծառ ու ծաղիկ, մարդ ու գազան քարացան։

Այս միջոցին, ինչպէս լեռնային ամպրոպ, թնդաց մի անհեղալոչ պատասխան.

— Ե՛ս...

Վրէժով ու աղտասուքով լի հազարհազար աչքեր սեւեռուել էին Արարատ սպարապետի վրայ...։

***

Հետեւեալ օրը Արարատը նորից հաւաքեց երեսուներինը հաստաբազուկ մաճկալ ու խաշնարած, Թուրը կապեց մէջքին, վերցրեց հայկեան լայնալիճ աղեղն ու քաջերի գլուխն անցած՝ փրփրաբաշ ձին աշտանակեց դէպի Հռոմ։

Երեք օր անընդհատ ամպրոպում էր երկինքը, օձաձալար փայլատակում էին կայծակներն ու մխում մթին ժայռերի ծոցը...։

Մի՞թէ դժբախտութիւն էր պատահել Հայոց քաջերին։

Շինական ժողովուրդը դոհ էր մատուցում Արեւ-աստծուն։

Չորրորդ օրը լուսաբացին խաղաղուեց երկինքը, արեւը ծիրանաւորեց Հայոց դաշտավայրը, եւ թեւաւոր ձիեր հեծած, գլուխները խրոխտ՝ երեւացին քաջերը։

Արարատ սպարապետը կայսեր թրահար գլուխը դրեց Հայոց Թագաւորի առաջ եւ յայտնեց, որ ազատ է արձակել Հռոմի բոլոր ստրուկներին...։

Արքայական պալատի ու սրբազան մեհեանի առաջ շինական ժողովուրդը խնջոյքի հաւաքուեց։ Մեծ տօնախմբութիւն սկսուեց։ Ողջակէզների ծուխը, ինչպէս Նաւասարդեան տօներին, բռնեց ամբողջ դաշտավայրը, ամպածրար երկինք բարձրացաւ։

Քառասուն օր ու քառասուն գիշեր շարունակւում էր խնջոյքը։ Շինականները փառաբանում էին Արարատ քաջազնին ու նրա երեսուներինը կորիճներին։ Փառաբանում էին Արեւ-աստծուն, որ ուժ եւ իմաստութիւն էր ընծայել Հայոց երկրի պաշտպաններին։

***

Այնուհետեւ հաշտ ու խաղաղ էր ապրում շինական ժողովուրդը։ Մաճկալ ու սերմնացան, այգեգործ եւ խաշնարած, տէրն էին իրենց արդար վաստակի։ Հայոց աշխարհն ասպատակելու եկող բարբարոս այրուձիի ոչ մի վոհմակ անպատիժ չէր մնում։ Քաջերի համբաւը Հայոց երկրից հեռու էր վանում թշնամիներին։

Այսպէս անցնում էին տարիները տարիների, տասնամեակները տասնամեակների ետեւից։ Ու մի օր էլ լրացաւ Հայոց սպարապետի հարիւրամեակը։ Թէեւ յաղթ մնացին նրա բազուկները, խրոխտ՝ լայնալանջ կուրծքը, հասակը սոսկայլիթ խար, բայց ձեան նման սպիտակեց գլուխը եւ Թուլացաւ արծուային հայեացքը...

Մի անգամ, երբ նա առանձնացած փառաբանում էր Արեւ-աստծուն, ճաճանչներով լցուեց շուրջ բոլորը, եւ խոր խաղաղութեան մէջ լսուեց մի ձայն.

— Արարատ նահապե՛տ եւ սպարապե՛տ Հայոց. կամօքն Աստուծոյ ժամն է թողնել հողն հայրենի, հայկեան աղե՛ղը լայնալիճ եւ Թո՛ւրը հրաշագործ... Այսօր վախճանին է հասնելու քո երկրային կեանքը... Հայցի՛ր Արեւ-աստծուց քո վերջին աղերսը...

Սպարապետը ծունկ չոքեց հայրենի հողի վրայ, որն այլեւս երբե՛ք չէր տեսնելու, համբուրեց ջերմ կարօտով, համբուրեց սրտագին, իր հարիւրամեայ կեանքում առաջին անգամ արցունք թափեց հայրենի հողի վրայ, ապա վեր պարզեց բազուկները բազմայաղթ եւ աղերսեց.

— Տէ՜ր, լեռնացրո՛ւ ինձ Հայոց աշխարհում՝ ըստ արժանւոյն իմոյ... Ու թող իմ քաջերն էր լեռնանան...։

Հազիւ էր արտասանել վերջին բառը, երբ արեւի ճաճանչներով ողողուած լայնարձակ դաշտավայրում լեռնացաւ Արարատը, լեռնացա՛ւ, լեռնացա՛ւ ու բարձրացա՛ւ կապոյտի մէջ, պատուար դարձաւ, լայնալանջ կուրծքը պարզեց աշխարհին եւ երկնակամարին միրճեց ձիւնասպիտակ գլուխը... Ու նրա քաջերն էլ, որպէս իրենց սպարապետի զինուած բազուկներ, լեռնացա՛ն, լեռնացա՛ն, ու պաշտպանութեան շղթայով ծածկեցին Հայոց ամբողջ դաշտավայրը...։

Ու այնուհետեւ բոլոր զէնքերն անզօր դարձան խոցելու լեռնացած Արարատի ժայռեղէն կուրծքը. մինչդեռ սխոյեաններ նրա՝ դաշտային Աստղեասանն ու Բաբելոնը մեծազօր, խզատ չքացան դարերի խորքում...։

Սպարապետի համար լաց եղաւ շինական ժողովուրդը, եւ նրա արցունքից գոյացած մեծ գետը՝ մայր Արաքսը սահեց առաջ՝ աշխարհին պատմելու համար փառքն ու յաւերժութիւնը գլուխը ձիւն, սիրտը կրակ Լեռ-հսկայի, որ ժողովուրդը նրա անունով կոչեց Արարատ, իսկ երկիրը՝ աշխարհ Արարատեան։

***

Փրկարար, բիբլիական լեռ դարձաւ Արարատը։ Դրա համար էլ Արեւ-աստուածը սիրում է նրան, առաջինը նրա ճակատն է համբուրում լուսաբացին եւ վերջինը նրան է Թողնում-հեռանում Հայոց աշխարհից...։

Շատ դարեր անցան, բայց արար-աշխարհում յաւերժացաւ Արարատ հսկան, եւ նրա հովանու տակ յաւերժացաւ ժողովուրդը Հայոց...։

(3 եւ վերջ) Ս. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ղովոյ անցուցած որոշումներուն հպատակելով: — Եղիշէ արք. ժխտեց տրուած որոշումներուն օրինաւորութիւնը, պնդեց թէ ինք տեղապահ է ու կը մնայ այդպէս. առաջարկեց որ ինք արտօնուի երթալ Երուսաղէմ Միաբանական ժողով գումարելու եւ ուղղակի պատրիարքական ընտրութեան ձեռնարկելու, վստահ ըլլալով որ Տիրան Սրբազան պիտի ընտրուի, կամ նոյն ժողովին ներկայացնելու իր հրաժարականը տեղապահութենէ: Բնականաբար չընդունուեցաւ այս տարօրինակ առաջարկը, տրուած ըլլալով որ ինք արդէն պաշտօնանկ եղած ու նոր տեղապահն ալ ընտրուած էր օրինաւոր եղանակաւ:—Նորին Վսեմութիւն Ներքին գործոց Նախարարը յայտնեց թէ ինք ուսումնասիրած էր Տիրան Սրբազանի տեղապահ ընտրութեան պարագաները եւ հակականոնական ոչինչ գտած էր անոնց մէջ, եւ թէ ինք պատրաստ էր ճանչնալու Տիրան Սրբազանի տեղապահութիւնը, բայց յարեց թէ Եղիշէ արք. կրնար դիմել Գերագոյն Ատեանին ու պատճառ ըլլալ որ ձգձգուի պատրիարքական ընտրութիւնը, մինչդեռ հաշտութեան մը գալով կարելի էր փութացնել այդ ընտրութիւնը եւ վերջ տալ վէճին միանգամ ընդմիշտ: — Ն. Վ. Վարչապետն ալ թելադրեց որ Սուրէն եպիսկ., իբրեւ երիցագոյն անդամ Միաբանութեան, ժողով գումարէ եւ Եղիշէ արք. այդ ժողովին ներկայացնէ իր հրաժարականը եւ ապա կառավարութիւնն ալ առանց այլեւայլի ճանչնայ Տիրան Սրբազանի տեղապահութիւնը:

Միաբանութիւնը, տեղի տալով ի սէր խաղաղութեան, հաւանութիւն յայտնեց եղած առաջարկին, սակայն Եղիշէ արք. մերժեց առաջարկը, կորսնցնելով այսպէս լաւագոյն պատեհութիւն մը փրկելու համար ինքզինքը իր ստեղծած անելէն եւ դէթ կատարած ըլլալու համար իր խոստումը Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետին, թէ պիտի քաշուէր ամէն գործէ եւ «իր ապագայ ընթացքով որեւէ դժուարութիւն պիտի չպատճառէր Մայր Աթոռին կամ Երուսաղէմի Պատրիարքութեան»: Մինչդեռ յայտնի էր որ ան տակաւին չէր հրաժարած իր մութ նպատակները հետապնդելէ Աթոռին ի վնաս:

Դեկտ. 16ին, տեղապահ Սրբազանը շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Երուսաղէմի նոր կառավարիչ Ն. Վ. Ատնան Եունէս էլ-Հիւսէյնիի, որ այս բարեպատեհ առիթով Նորին Սրբազնութեան յանձնեց անոր տեղապահութեան ճանաչման գիրը: Բարի լուրը վանք հասած ըլլալով, Միաբանութիւն եւ ժողովուրդ վայրկենապէս խռնուեցան վանքին դուռը եւ ուրախ բացագանչութիւններով դիմաւորեցին Սրբազանը:

Անգամ մը եւս Հաշիմական Թագաւորութեան երախտապարտ Վեհապետին եւ իր արդարասէր կառավարութեան հասցէին արեւշատութեան մաղթանքներ եղան:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ. 17 Յունուար.— Կիրակի, 13 Յունուար, «Քաֆէ Նուայ»ի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւնը, նախագահութեամբ Կ. Խաչի քաղաքի մասնաճիւղին:

Սրահը լեցուն էր ծնողներով, բարեկամներով եւ մանուկներով: Դպրոցի ժրաջան ուսուցչուհին, Տիկին Հ. Ազարեան հանդէսը բանալով ներկայացուց դպրոցի աշակերտները, որոնք տեղ գրաւած էին բեմին վրայ:

«Այս աշակերտները, բացի մէկ երկուքէն, բոլորովին նորեր են եւ սկսնակ աշակերտներ, որոնք այսօր ձեզի պիտի ներկայանան իրենց երգերով եւ արտասանութիւններով: Դժուարահաճ պէտք չէ ըլլալ, որովհետեւ հազիւ երեք ամիսէ որ մեր դպրոցը կը յաճախեն: Մարսէյլ քաղաքի մէջ կան 200է աւելի այս տարիքի եւ հայերէն չգիտցող մանուկներ. դժբախտաբար միայն երեսունը մեր դպրոցը կը յաճախեն: Այս ցաւալի պարագան, անշուշտ հետեւանք է ծնողներու անտարբերութեան:

Կ. Խաչը իր կարելին ի գործ կը դնէ տարիներէ ի վեր, մայրենի լեզուն սորվեցնելու, հայկ. ոգին ներշնչելու մատաղ սերունդին եւ աջակցելու հայապահպանման գործին: Այս առթիւ, կը թելադրեմ քաղաքարնակ հայ ծնողներուն որ նախանձախնդիր հանդիսանան իրենց զաւակներու հայեցի դաստիարակութեան»:

Ապա հրաւիրեց աշակերտները երգելու, արտասանելու եւ պարելու:

Եւ այդ սկսնակ աշակերտները բոլորն ալ իրենց մասնակցութիւնը բերին, յաջողութեամբ արտասանելով, երգելով եւ հանդիսականները ուրախացնելով:

Մանուկներու կողմէ ներկայացուեցաւ Ահարոնեանի «Արիւոտ Թթխմոր»էն մաս մը, որ ջերմ ծափերու արժանացաւ: «Յառաջ»ի սուղ էջերը թոյլ չեն տար մի առ մի արձանագրել մանուկ դերակատարներու անունները: Ուշագրաւ երեւոյթ էր փոքրիկ աղջնակին պարը, որ քանիցս կրկնուեցաւ:

Մանուկներու բաժինը վերջանալէն ետք սկսաւ խնջոյքը:

Կ. Խաչի վարչութեան վաստակաւոր անդամուհիները, տիկիններ Զ. Պեաիկեան, Մ. Խանճեան, Ե. Վարժապետեան, Ս. Թիւթէլեան եւ միւսները սեղանը ճոխացուցած էին քաղցրաւենիններով եւ ըմպելիներով: Այս տիկինները գովելի յարատեւութեամբ տարիներէ ի վեր կը շարունակեն իրենց ազգօգուտ գործը:

Մանուկներուն նախընթրիք տալէ վերջ, Պ. Շ. Թաչճեան խօսք առնելով, ըսաւ.

— Կ. Խաչը 33 տարուան միութիւն մըն է որ այսօր ալ կը շարունակէ իր գործը, նոյն եռանդով ու խանդավառութեամբ: Դուք տեսաք իր դպրոցին աշակերտները, լսեցիք անոնց արտասանութիւններն ու երգերը, մանկական խաղերն ու պարը դիտեցիք: Այս միութիւնը տարիներու ընթացքին՝ ունեցած է իր դպրոցը, դարմանատունը: Միշտ այցելած է հիւանդներուն, մխիթարած է եւ նուէրներ բաժնած: Օգնած է գործազուրկներուն, որբերուն եւ չքաւոր այրիներուն: Պէտք է գուրգուրալ այս միութեան վրայ»: Պ. Թաչճեան իր խօսքը վերջացնելով, 2000 Ֆր. նուիրեց Կ. Խաչին, որուն հետեւեցան նաեւ ուրիշներ եւ հինգ վայրկեանի մէջ գոյացաւ 17,000 փրանք: Նուիրատուներէն Տէր եւ Տիկին Արմենակ Սանթըլեանները Կ. Խաչին իրենց տուած նուէրէն զատ, երկու հազար Ֆր. նուիրեցին Յունաստանի «Զաւարեան» վարժարանի չքաւոր աշակերտներուն:

Պզտիկ մը, որուն մայրը Ֆրանսուհի է եւ որ կը յաճախէ Կ. Խաչի դպրոցը, գեղեցիկ կտոր մը արտասանեց: Կերուխումի ընթացքին երգեցին տիկիններ՝ Ե. Վարժապետեան եւ ուրիշներ, Օրիորդներ՝ Ա. Շամիրեան, Ա. Եղիայեան, Պ. Օն. Յակոբեան, եւն.: Խնջոյքը վերջացաւ ուշ ատեն եւ ներկաները մեկնեցան գոհ տպաւորութիւններով: Ներկայ բոլոր մանուկներուն պատուղներ և նուէրներ բաժնուեցան:

Կ'արժէ շնորհաւորել Կ. Խաչի քաղաքի մասնաճիւղի վարչութիւնը, իր յարատեւութեան եւ եռանդուն գործունէութեան համար:

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ»

ԼԻՈՆ.— Անցեալ կիրակի, 13Յունուար, կէսօրէն ետք Յոյներու սրահին մէջ տեղի ունեցաւ «Մանուկներու Օր»ուան նուիրուած հանդէս-տօնածառը, նախագահութեամբ Կապոյտ Խաչի: Ժամանակէն առաջ փոքրիկ հիւրերը մեղուանոցի մը վերածեր էին սրահը, եւ անհամբեր կը սպասէին Կաղանդի ծառը, լոյսերով ողողուած: Ժամը չորսին, քանի մը տասնեակ փոքրիկներ բոլորուած էին սեղաններուն շուրջը: Կապոյտ Խաչի ժրաջան անդամուհիները սկսան բաժնել կաթ եւ հացիկներ, ուրախացնելով թէ՛ փոքրիկները եւ թէ բոլոր ներկաները: Բոլոր խաչուհիներն ալ ունէին իրենց ընտանեկան հոգերն ու ցաւերը, բայց եւ այնպէս անձնուիրութեամբ կը ծառայեն ազգապահպանման նպատակին, ամէն տեղ: Իսկապէս յարգանքի արժանի են մեր մայրերն ու քոյրերը:

Ժամը 5ին օրուան նախագահը հանդէսին բացումը կատարեց, ծանրանալով Կապոյտ Խաչի դերին վրայ: Յետոյ կարգով բեմ հրաւիրեց տասնեակ մը փոքրիկներ արտասանելու, երգելու եւ, ինչո՞ւ չէ, նուագելու համար: Սիրելի «Յառաջ», «Մանուկներու Օր»ուան համար թոյլ տուէք որ արձանագրեմ անունները.— Փոքրիկներ Հ. Կէնճեան, Մամուրեան, Ք. Միքայէլեան, Տիրատուրեան եւ Աղաւնի Ղազարեան, որ դաշնակի վրայ նուագեց կտոր մը: Յետոյ Կ. Խաչի ապագայ սանուհիներէն օրիորդներ Կէնճեան, Ղազարեան, Յովակիմեան երգեցին երկու խմբերգներ զոր սորված էին կայանին մէջ: Բոլորն ալ ջերմապէս ծափահարուեցան ներկաներուն կողմէ:

Հայկազեան դպրոցի աշակերտները իրենց անխոնջ ուսուցչուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեանի ղեկավարութեամբ երգեցին «Ով մեծասքանչ դու լեզու»ն: Ապրիք փոքրիկներ եւ հայ ապրիք:

Կաղանդ պապան բոլոր ներկայ փոքրիկներուն բաժնեց խաղալիկներ եւ պտուղ, ուրախացնելով բոլորն ալ:

Ապա խաչուհիներու կողմէ գոց պահարաններ ծախուեցան: Բոլորն ալ պզտիկ տարրկաներ չահեցան, ապահովելով կլորիկ հասոյթ մը:

Ինչպէս նախորդ տարիներուն, այս տարի ալ Պ. Ղազար Ղազարեան պզտիկները ուրախացնելու համար ցուցադրեց Կ. Խաչի կայանի կեանքէն տեսարաններ ինչպէս եւ կտորներ Շարլօէն, կուշտ ու կուռ խնդացնելով փոքրիկները: Իսկապէս կ'արժէ գոնէ տարին մէկ օր ապրիլ փոքրիկներուն հետ, քանի մը ժամ, վերյիշելով անցեալի քաղցր յիշատակները:

Ժամը 7ին վերջացաւ հանդէսը: Սակայն մինչեւ ուշ ատեն շարունակուեցաւ մեծերու խնջոյքը, որու ընթացքին Կապոյտ Խաչին եղան հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Եղիշէ Փափազեան 5000 Ֆր., Մամբրէ Ալթունեան (Վիէնէն) 500 Ֆր.: Վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլորին: Ամբողջ հանդէսի տեւողութեան Պ. Յակոբ Պէրպէրեան հնչեցուց գեղեցիկ երգայնակներ:

Վարձքերնիդ կատար, ազնիւ խաչուհիներ:

Հաւաստի աղբիւրէ կ'իմանամ թէ անցեալ տարեշրջանին Ազգատագնամը բեղուն գործունէութիւն մը ունեցեր է: Նոր Տարուան եւ Ծնունդի առթիւ 30 անկար եւ անօգ հայրենակիցներ իրենց յատկացուած ամսականներէն զատ, անձ գլուխ 1500 Ֆրանքի բացառիկ նուէր մը ստացած են իբրեւ ածուխի ծախք:

Կ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ

Երկու պզտիկներ կը խօսին:

— Այս ծնողքիս ձեռքէն ազատելու համար ինչ ընելս չեմ գիտեր: Երբ չար կենամ, հայրիկս կը բարկանայ եւ մայրիկս կը պատժէ զիս, կ'ըսէ առաջինը:

— Դուն ալ բարի կեցիր, կը խրատէ երկրորդը:

— Բարի կեցած ատեն ալ ջերմաչափ կը դնեն ու լուծողական կուտան՝ կարծելով թէ հիւանդ եմ:

×

Ամուսինը՝ կնոջը.

— Թատրոնի ժամը կ'անցնի կնիկ: Կէս ժամ է ինչ կ'ընես:

— Կը ջանամ քիչ մը պչրանալ, կը պատասխանէ կինը:

— Քառասուն տարուան մէջ չկրցածդ կէ՞ս ժամէն պիտի կրնաս ընել:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (248)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Հայրը զգացուեցաւ այդ խօսքերից եւ քաղցրութեամբ պատասխանեց.

— Այդ բոլորը խօսել է տալիս քեզ՝ քո երիտասարդական վառ զգացմունքը, քո մաքուր սիրտը, Սամուէլ, եւ ես չեմ կարող չուրախանալ, որ դու այդպէս անարատ ես մնացել: Բայց սրտի եւ զգացմունքի դատողութիւնները խիստ հազիւ անգամ լինում են ուղիղ: Դժբախտաբար, ազգերի եւ ժողովուրդների կենցաղավարութեան յարաբերական պայմանների մէջ խիստ նեղ կայան ունի ա'յն սրբութիւնը, որ դու կոչում ես առաքինութիւն, բարոյականութիւն: Միշտ զօրեղը ճնշում է, ոչնչացնում է անզօրին: Ի՞նչ պէտք է արած, որ երբեմն կեանքի անողոք անհրաժեշտութիւնները դնում են մեզ այնպիսի ճանապարհի վրայ, եւ կատարել են տալիս մեզ այնպիսի գործեր, որոնցից դըժոխքն անգամ կը սարսափէր: Մեր բոլոր կատարածը անխուսափելի անհրաժեշտութեան արդիւնք է: Մենք յարուեցանք պարսիկներին, որպէսզի ազատուենք ննդաւոր հռովմայեցիներից: Պարսիկները մեր դարաւոր բարեկամներն են եղել: Վերջին ժամանակներում քրիստոնէութիւնը բաժանեց մեզ միմեանցից եւ մեր մէջ կրօնի մեծ անջրպետը դրեց: Դժբախտ հանգամանքները պահանջում են՝ քանդել այդ անջրպետը եւ ձեռք մեկնել հին բարեկամին:

— Բայց դուք քանդում էք ո՛չ թէ անջրպետը, այլ հիմքը, ընդհատեց Սամուէլը:

— Բնաւ ոչ: Լսի՛ր, Սամուէլ, երկար բացատրութիւնների կարօտ կը լինէր, եթէ ես սկսէի քեզ ապացուցանել, որ մենք Յիսուս Քրիստոսի խաչը թողնելով եւ մեր հին աստուածներին երկրպագութիւն տալով՝ ոչինչ չէինք կորցնի: Ես քեզ կը կրկնեմ նոյնը, ինչ որ մի քանի րոպէ առաջ ասացի, թէ մեծ գործերը մեծ զոհ են պահանջում եւ մենք ստիպուած էինք տալ այդ մեծ զոհը:

— Ո՞րն է այն մեծ գործը, որին դուք զոհում էք կրօնը, եկեղեցին, հարցրեց Սամուէլը վրդովուելով:

— Հին բռնապետութեան տապալումը, Արշակունիներու կործանումը, պատասխանեց հայրը: Միթէ դու փոքր գործ ես համարում այդ:

— Փոքր գործ չեմ համարում: Բայց ինչո՞ւ համար էք կործանում:

— Նրա համար, որ եթէ մենք նրան չկործանենք, նա մեզ կը կործանէ: Միթէ դու մոռացե՞լ ես, թէ որպիսի կատաղութեամբ Արշակ թագաւորը և նրա հայրը սկսեցին ոչնչացնել նախարարական իշխանութիւնները:

— Չեմ մոռացել: Բայց ես դարձեալ կ'ասեմ քեզ, որ Արշակունիների կամայականութեան առաջը առնելու համար՝ ուրիշ աւելի դիւրին միջոցներ կան:

— Ոչինչ միջոցներ չկան, բացի այն, որ արդէն սկսուել է, եւ պէտք է շարունակուի: Հայոց նախարարները բաժանուել են երկու մեծ կուսակցութեան. մէկը, իւր առաջնորդ ունենալով եկեղեցականներին, աշխատում է պահպանել հին դրութիւնը՝ Արշակունիների քայքայուած գահը, իսկ միւսը, առաջնորդ ունենալով քո հօրը եւ քո քեռուն, կամենում է ոչնչացնել հինը եւ ստեղծել մի նոր իշխանութիւն: Շատ բնական է, որ այդ ներքին երկպառակութիւնը պիտի յարուցանէր եւ ներքին պատերազմ: Մեր հակառակ կուսակցութիւնը դիմեց հռովմէական օգնութեան, իսկ մենք դիմեցինք պարսկական օգնութեան: Սկսուեցաւ ներքին կռիւը՝ ներքին արիւնահեղութեան մէջ: Թէ ի՛նչով կը վերջանայ, այդ Աստուծոյ ձեռքումն է, բայց առայժմ յաջողութիւնը մեր կողմ է:

— Գիտեմ ձեր կողմ է: Բայց խաբուսիկ յաջողութիւնը թող չհրապուրէ ձեզ...:

Վերջին խօսքերի միջոցին նա ձեռքը տարաւ եւ բռնեց հօր աջը, ասելով.

— Լսիր, հայր, ընդունիր տառապեալ որդուդ աղաչանքը, մի' արատաւորի Մամիկոնեանների պայծառ անունը յաւիտենական ամօթով: Դեռ ուշ չէ: Դեռ կարելի է վնասի կէսից յետ դառնալ: Յրուեցէք այդ անիծեալ պարսկական բանակը, որի ներկայութիւնը պղծում է Հայոց երկիրը: Հեռացրէք Պարսիկներին: Ազատութիւն շնորհեցէք Հայոց գերիներին, թող գնան իրանց տները եւ սրբեն ազգայիններին արտասուքը: Թող չլինի կռիւը, թող թող չլինի պատերազմը, որ այնքան աղէտների, որ այնքան թշուառութիւնների պատճառ դարձաւ: Թող կրկին վերականգնուի հաշտութիւնը, եւ Հայոց աշխարհը վայելէ իւր նախկին խաղաղութիւնը:

ՐԱՖՖԻ

րա, ին, ըսելու համար թէ պիտի չքուէ - արկեն իրենց ելմտացոյցը, մինչեւ որ պետութիւնը միջոցներ ձեռք չառնէ իր ե - լեւմուտքը հաւասարակշռելու համար։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ սկսան դատել Տոքթ. Քարլ Բլոպէրկը, որ նացի արգելափակման կայաններուն եւ մաս - նաւորաբար Աուշվիցի մէջ արգելափակ- ուած կիները կ'ամլացնէր «գիտական փորձերու» համար։

ԼԱՀԷՅԻ խորհրդային դեսպանատան երկրորդ քարտուղարը վտարուեցաւ երկրէն։ Կ'ամբաստանուի թէ յանցանքի վրայ բռնուած էր, հոլանտացի պաշտօնատարէ մը «գաղտնի թուղթեր» գնած ժամանակ։ Թուղթերը կեղծ էին, բայց ռուս դիւա- նագէտը ծուղակը ինկած էր։

ԵԳԻՊՏՈՍ չուզեր վերսկսիլ բանակցու- թիւնները Սուէզի ապագայ կարգադրութեան մասին։ Ամերիկեան կառավարութիւ - նը որոշած է խառնել իր դերը Եգիպ- տոսի հանդէպ, մերժելով որեւէ տնտե - սական օգնութիւն առանց այս հարցին կարգադրութեան։

Պ. Սարգիս Պալեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, քրոջ եւ մօրա - քրոջ՝

ԱՐԱՔՍԻ ՊԱԼԵԱՆԻ
(Նախապէս Բրուտեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Յունուար 20ին։

Յուղարկաւորութիւնը հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղե - ցին, ժամը 10,30ին, ուրկէ մարմինը պի- տի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանա - տունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա - ցած է հետեւեալ նուէրները 1956 Նոյեմ- բեր մէկէն 10 Յունուար 1957.—

Պ. Հայկ Գավուքճեան 100 տոլար, Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան 10,000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Պ. Ասլանկիւլ - եան, Տէր եւ Տիկին Բենրէմէզ, Պ. Պ. Փօղոս Ֆրէնկեան, Գէորգ Պալըրճեան 5000ական ֆրանք, Տիկիններ Գոհար Վտարանդի, Տէր Ղուկասեան 3000ական ֆրանք, Պ. Գարապաշեան 2000 ֆրանք, Պ. Ճօն Քիւրքճեան 10 տոլար, Տիկին Աննա Սարաճեան 2500 ֆր. որուն 500 ֆրանքը Տիգրանուհի Տէր Սիմոնեանի մահուան առթիւ, Պ. Յակոբ Խաչատուր- եան 1500 ֆր., Տիկին Ժ. Զիպուքճեան, Օր. Մարի Պարոնվարդեան, Տիկին Նեկ- տար Գասպարեան, Պ. Պ. Ս. Հայրա- պետեան, Կրէք Գրիգորեան, Եավրու- եան, Զարեհ Սապայեան, Տոքթ. Հայա- րապետեան 1000ական ֆրանք։ Տիկիններ Շէնիկճեան - Փափազեան, Սահաթճեան, Պ. Վ. Մոսկոֆեան 500ական ֆրանք։

Պ. Պ. Լեւոն Յովհաննէսեան 150 քիլօ սեխ, Ռօժէ Զըրաչեան 12 քիլօ մալակա չամիչ, Հրաչեան 15 քիլօ չամիչ, Ս. Մարգարեան 2 քիլօ շաքար, Տէր եւ Տի- կին Սուլիաս 24 կտոր արժէքաւոր խաղա- լիքներ։ Ոմն մէկ թէյաման, մրգեղէն եւ շաքարեղէն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, միայն մէկ անգամ, Սինեմա Կապիտոլի սրահներուն մէջ պիտի ցուցադրուին Հա- յաստանէն նոր եկած հայ շարժանկարնե- րը՝ Անուշ, Ալմաստ, Դաւիթ Բէկ, Ար - շակ Բ., Գայիանէ։

Պարերը եւ երգերը կը կատարուին Երե- ւանի Պետական Օփերայի խումբին կող- մէ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժնին իր մասնակցութիւնը կը բերէ Փարիզէն Սերժ Վատիս իր խումբով։

Կիչէն տոմսակ չի ծախուիր։ Հրաւիրա- տոմսերը նախապէս ապահովել կազմա - կերպիչ յանձնախումբի անդամներէն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերա- կան ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻՆ

Պոլսեցին «Ոմն» հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի օգափոխութեան կայանին։

Մասնաւ «Յառաջ»էն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ
ԵՒ
ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ.
ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ ի

մահուան քառասունքին առթիւ

կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban
17 Rue d'Ulm
Métro : Cardinal Lemoine

կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ
Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատ- եան վարժարանի տեսչութեան եւ Մու - րատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտնե - րու Միութեան։

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակեր - պութիւնները, միութիւնները եւ հան - գուցեալ Վարդապետին յիշատակը յար - գողները։

***

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլա - լով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկա- տել։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանթէօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale
des Arts et Manufactures
8, Rue Jean-Goujon

Փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Եւրոպական պարեր

ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ
ՄԱՏԶԵԼԻ ԵՒ ՃՕԽ ՊԻՒՖԷ

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թովմաս - եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ոս - կեան Սմսարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պաղտասարեան եւ զաւա- կը, Այրի Տիկին Լուսաբեր Մարգարեան եւ զաւակը (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Ղե- ւոնդ Պայթարեան, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ եւ Նուարդ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Վաղարշակեան եւ զաւակները (Լոնտոն), Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Թաթ- ուլեան եւ զաւակները, Տիկին Նազելի Գալըրկեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տի- կին Այվազեան եւ զաւակները, Տիկին Արմէնուհի Պէյազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Ոսկանեան եւ զա- ւակները, այրի Տիկին Գասպալեան եւ զաւակները (Հալէպ) ցաւով կը ծանու - ցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, մօ - րաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ
(Ծնեալ Պայթարեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 21ին։

Յուղարկաւորութիւնը այսօր, հինգշաբ- թի առտու ժամը 10,30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմի- նը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմա- նատունը։

ԿՕՒՋՈՒԻ

Առանձին կին մը, ընկերակցելու հա - մար տարեց կնոջ մը։ Բնակարանը ապա- հով։

Դիմել՝ Գափամաճեան ակնոցի տունը, 6? րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ։

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

«Յառաջ»ի չէք-փոսթալը վերապահ - ուած է միայն թերթին պատկանող գու- մարներու. — բաժնեգին, ծանուցում, գործակալութիւն։

«Մանտա-քարտ»ով ղրկել բոլոր միւս առաքումները՝ բարենպատակ կազմակեր- պութիւններու նուէրները, ուրիշ թերթե- րու բաժնեգիններ, գիրքի դրամներ եւն.։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Լիոնի Լուսաւորչի դպրոցին Ս. Ծննդ- եան ու Ամանորի հանդէսը այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Քրիստոնեայ Միու - թեան սրահին մէջ, 5 Քուր Լաֆայէթ։

Ճոխ յայտագիր. Ամանորի մաղթանք - ներ, արտասանութիւններ, խմբերգներ, հայկական պարեր, զաւեշտ եւ աւանդա - կան Կաղանդ Պապան։ Կը հրաւիրուի գա- ղութը, հայկական ջերմիկ մթնոլորտի մէջ ապրելու քանի մը ժամ։

Մուտքը ազատ է եւ սրահին ջերմու - թիւնը ապահովուած։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 25 Յուն- ուար, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Քա- ֆէ Ռեժանի սրահին մէջ։ Դասախօս՝ Պ. Վ. ՋԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ։ Նախորդ դասա- խօսութեան ընթացքին դասախօսը ներ- կայացուց ժամանակակից հրատապ հար- ցերը։ Այս անգամ պիտի խօսի ՄԱՏԹԷՈՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ դերը այդ հարցերու մասին։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Մուտքը ազատ է։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի խնջոյքը այս կիրակի կէս- օրէ վերջ ժամը 3-10, Մէզոն Միքէլի սրա- հը, 67 Ավընիւ Ժան-Ժորէս, Քաշան։

Կը նուագէ ԹԱՌԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆ։

Մատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։

Հաղորդակցութիւն՝ Մէթրօ Սոյի գի - ծէն եւ իջնել Պանեոյի կայարանը։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս- եան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքա- տեղին։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խում- բի ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, Փլաս տէ Ֆէթի սովորական սրճարանը։

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շրջ. կոմիտէն կարեւոր խորհրդակցութեան կը հրաւիրէ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը, Ակնունի ենթակոմիտէի վարչութիւնը, Նոր Սե - րունդի Սիամանթօ խումբի վարչութիւ - նը եւ ղեկավար ընկերը, այս շաբաթ ժա- մը 21ին, Սէն Լուի սովորական հաւա - քատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Հայաստան» խում- բը, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կո- միտէի ներկայացուցիչը։

ՇԱՒԻԼԻ կրօնական ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Թապա լ'Օսթիի սրահին մէջ։ Օրակարգ՝ վարչութեան հրաժարականը եւ նոր ընտրութիւն։ Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս ուրբաթ, ժամը 19ին հայածէս պա- տարագ պիտի մատուցուի Սէնթ Էլուա ե- կեղեցին (36 ռիւ տը Ռէույի, Փարիզ (12) եկեղեցիներու միութեան համար։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՄԷՆՆԵՐԸ (բանաստեղծութիւններ), գրեց՝ Հայորդի։ Տպ. Թեհրան։ Գին մէկ տոլար։ Հասցէ.— Աւետիս Գէորգեան, փոսթարկղ թիւ 58, Ապադան, Իրան։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ կիրակի, 3 Փետրուար, ժամը 16–24 Լէ Զ'ԱՄԲԱՍԱՏԷՕՐ, 3, Ավընիւ Կապրիէլ (Շան զ'Էլիզէ)

Հռչակաւոր նուագախումբ ՌԱՄՈՆ ՄԷՆՏԻԶԱՊԱԼ

ԼՈԼԱ ՄՕՐԷՆՕ (երգ) Ա. ԱԶՆԱՒՈՒՐ (երգ)

իրանահայ յայտնի պարուհի Լ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ պիտի պարէ հայկական, կովկասեան եւ պարսկական պարեր

Կանխաւ ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Էլիզէ 67-03։ Մուտք 500 ֆրանք

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք։ — Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 25 ՅՈՒՆՈՒԱՐ • VENDREDI 25 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7791 33ème ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3602

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼՌՈՒԹԻՒՆԸ ՈՍԿԻ ՉԷ

•

Տարեկան տեսութեան մը առթիւ ուզեցինք իմանալ թէ ի՛նչ գործեր կատարած են մեր գաղութին ազգային մարմինները եւ ի՛նչ առաջադրութիւններ ունին յառաջիկային համար։

Ահա կը լրանայ նոր տարուան առաջին ամիսը, բայց ո՛չ մէկ ձայն։

Ոչ իսկ սովորական տեղեկութիւն մը, այս կամ այն շրջանէն։

«Լռութիւնը ոսկի է», կ՚ըսէին, երբ դպրոց կ՚երթայինք։

Փորձառութիւնը հաստատեց թէ միշտ ոսկի չէ։ Երբեմն արծաթ է, իսկ յաճախ ալ թիթեղ։

Այս երեքէն որո՞ւն կը համապատասխանէ համատարած լռութիւնը։

Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչական ժողովին մէջ, Բ. ատենապետը առաջարկեր է որ բարենպատակ հաստատութիւնները իրենց տարեկան գործունէութեան տեղեկագրին եւ հաշուեկշռին մէկ պատճէնը ղրկեն, առ ի գիտութիւն։ Եւ ժողովը հաւանութիւն յայտներ է, սկզբունքով։

Զեկոյցը հազիւ հրատարակուած, դիտողութիւններ լսուեցան,

— Հապա Կրօն. Ընկերակցութի՞ւնը։ Ո՞ւր են իր գործունէութեան տեղեկագիրները եւ հաշիւները...

Տարիներէ ի վեր է որ կը ծեծուի այս խնդիրը, Ազգ. Տան հարցին հետ, առանց եզրակացութեան մը յանգելու։

Միայն Կրթ. Խորհուրդն է որ պարբերաբար տեղեկութիւններ կը հաղորդէ մամուլին, իսկ մնացեալը կը մնայ գոց գիրք։

Օրինակ, մինչեւ այսօր ալ հանրութիւնը լուր չունի թէ ո՛ր եւ է քայլ առնուա՞ծ է, թեմական կազմակերպութեան համար եւ ինչ առաջադրութիւններ ունին։

Նոյն պատկերը՝ Փարիզէն դուրս ալ, մինչեւ Մարսէյլ։

Ոչ մէկ տեղեկագիր կամ համառօտ զեկուցում, Լիոնի, Վալանսի, Կրընոպլի եւ միւս հայաշատ շրջաններու ազգային գործունէութեան մասին։

Ամէն տեղ ալ կան ազգ. իշխանութեան կորիզներ, իբրեւ Միութիւն կամ Վարչութիւն։

Եթէ հարցնէք թէ ի՛նչ գործեր կատարեցին 1956ին եւ ի՛նչ առաջադրութիւններ ունին 1957ի համար, պարզապէս տհաճութիւն պատճառած կ՚ըլլաք։

Նոյն իսկ վիճակագրական տեղեկութիւններ կը պակսին, — մարդահամար, տնտեսական եւ ընկերային կացութիւն, նոր սերունդի փրկութիւն, եւայլն։

Ոչ մէկ փոփոխութիւն՝ գործելու եղանակներուն մէջ։ Նոյն մարդիկը։ Նոյն մեթոտները։ Նոյն սովորամոլութիւնը, որ ի վերջոյ կը յանգի անշարժութեան։

Իսկ շրջանէ շրջան կապն ալ արարողական է, — հանդէս կամ պատարագ։

Մինչդեռ, գոնէ Փարիզն ու Մարսէյլը կրնային օրինակ հանդիսանալ, ծրագրեալ գործունէութեամբ։

Պատկերը շատ աւելի տժգոյն է հարեւան գաղութներուն մէջ, սկսելով Անգլիայէն եւ Պելժիքայէն։

Ի՛նչ դիտողութիւն կամ հարցում ալ ուղղէք, պատասխանը լռութիւն է։

Երբեմն թղթակցութիւններ կ՚երեւան թերթերու մէջ, առանց ամբողջական գաղափար մը տալու բուն իրականութեան մասին։

Համատարած լռութիւնը կ՚ապացուցանէ թէ մարդիկ ոչ միայն յոգնած են, այլեւ հաւատք չունին իրենց կատարած գործին վրայ։

Անշուշտ երիտասարդութիւնն ալ կ՚օգտուի այս հոգեբանութենէն, խուսափելու համար որ եւ է պարտականութենէ։

Եւ օրերը օրերուն կը յաջորդեն յօրանջելով, հառաչելով, կամ պրիճ խաղալով...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

•

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾՆԵՐ, ԵԹԷ...

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը Յունուար 23ին հրատարակեց ազդարարութիւն մը որ կ՚ըսէ թէ փոխադարձաբար «հիւլէական հարուածներ» պիտի ստանան այն ազգերը որոնք թոյլ կուտան ամերիկեան հիւլէական խարիսխներ հաստատել իրենց հողին վրայ։

Այս ազդարարութիւնը պաշտօնական յայտարարութիւն մըն է, բխած՝ «Խ. Միութեան ղեկավար շրջանակներէն», ուրեմն Կրեմլինէն։ Հեռագրական գործակալութիւնը մասնաւորաբար կը յիշէ Անգլիան, Ֆրանսան, արեւմտեան Գերմանիան, Իտալիան, Թուրքիան, Իրանը եւ Ճափոնը, իբրեւ այն ազգերը որոնք մահացու վտանգի մը պիտի ենթարկուին, եթէ թոյլ տան որ «իբրեւ խարիսխներ գործածուին հիւլէական պատերազմի պատրաստութեան համար»։

Ազդարարութիւնը հրատարակուեցաւ քանի մը ժամ ետքը կուսակցական պաշտօնաթերթին այն յօդուածէն որ կ՚ըսէր թէ Խ. Միութիւնը առաջնութիւն շահած Մ. Նահանգներուն վրայ հեռաձիգ հրթիռներու զարգացման մէջ։

Թէ հեռագրական գործակալութիւնը եւ թէ պաշտօնաթերթը (Փրաւտա) այս առթիւ խստօրէն կը քննադատեն Մ. Նահանգներուն ծրագիրները որոնց համաձայն վեց հրամանատարութիւններ պիտի հաստատուին արտասահմանի մէջ, սպառազինուած հիւլէական զէնքերով, զօրացնելու համար ազատ աշխարհին պաշտպանութիւնը։ Այս ծրագիրները կը գտնուին Նախագահ Այզընհաուըրի առաջարկած ռազմական ելմտացոյցին մէջ։ Հեռագրական գործակալութիւնը դիտել կուտայ թէ այս ծրագիրը «կ՚աւելցնէ հիւլէական պատերազմի հաւանականութեան սպառնալիքը եւ կ՚ըսէ թէ նպատակն է Մ. Նահանգները փրկել փոխադարձ հարուածներու սպառնալիքէն, զանոնք փոխադրելով իր զինակիցներուն հողին վրայ։ Յետոյ կ՚ազդարարէ թէ այն երկիրները ուր ամերիկեան հիւլէական հրամանատարութիւններ կը գտնուին «այսպէս պիտի մատնուին փոխադարձ հարուածներու սպառնալիքին»։

Միշտ նոյն աղբիւրին համաձայն, Խ. Միութեան ղեկավար շրջանակները կը յուսան թէ վտանգուած երկիրներու ժողովուրդները պիտի ըմբռնեն «ծանր հետեւանքները» եւ «վճռապէս պիտի ծառանան հիւլէակ. պատերազմի ծրագրին դէմ։ Եթէ դաշնակիցները թոյլ տան որ հիւլէական խարիսխներ հաստատուին, հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը պիտի իյնայ Մ. Նահանգներուն եւ այն ազգերուն վրայ որոնք թոյլ կուտան իբրեւ խարիսխ գործածել իրենց երկիրները։

Առաջին անգամ է որ կուսակցական պաշտօնաթերթը կ՚ըսէ թէ Մ. Նահանգները «ետ մնացած են» հեռաձիգ հրթիռներու մահացու զէնքերուն մէջ։ «Մ. Նահանգները երբեք մենաշնորհեալ չեն ոչ հիւլէական զէնքերուն, ոչ ալ նոյնիսկ հեռաձիգ հրթիռներու ասպարէզին մէջ։ Աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել թէ ետ մնացած են»։

Ազդարարութիւններ ուղղելով Թուրքիոյ, Իրանի եւ Ճափոնի, Փրաւտա կը փորձէ համոզել թէ Խ. Միութիւնը ամէնէն բարեկամական զգացումները կը տածէ իր դրացիներուն հանդէպ։ Յետոյ կը շարունակէ.— «Բայց պէտք չէ մոռնալ որ եթէ ամերիկացի աշխարհակալները յաջողին գործադրել իրենց պատերազմի ծրագիրը, զինեալ գործողութիւնը պիտի կատարուի համաձայն իր բնական օրէնքին, վասն զի պատերազմի ատեն այս կամ այն զէնքով տրուած հարուածները կը դիմաւորուին փոխադարձ հարուածներով, միեւնոյն զէնքերուն միջոցաւ»։

Թերթը յետոյ յոյս կը յայտնէ թէ երեք ազգերը պիտի խափանեն ամերիկեան սպայակոյտին ծրագիրը, եւ «թոյլ պիտի չտան որ հիւլէական պատերազմի բոյներ հաստատուին իրենց հողին վրայ»։

ԱՀՈՒՍԱՐՍԱՓԸ ՎԵՐՍԿՍԱՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

*

«ՊԻՏԻ ՋԱԽՋԱԽԵՆՔ ՄԵՐ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ ԵԹԷ ՆՈՅՆ ԻՍԿ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐ ԸԼԼԱՆ»

Վիէննա հասած տեղեկութեանց համաձայն, զապողական գործողութիւնները կը սաստկանան Հունգարիոյ մէջ։ Հարիւրաւոր քաղաքացիներ յանձնուած են բացառիկ ատեաններու, այն ամբաստանութեամբ թէ անկարգութիւններ կը գրգռէին։ Վերջերս հրատարակուած հրամանագիր մը բացառիկ ատեաններուն իրաւասութիւն կուտայ գնդակահարութիւններ հրամայել նոյն իսկ առանց ամբաստանագրի հաստատման։ Այս որոշումը կը գործադրուի բրտօրէն։ Բազմաթիւ ուսանողներ կը հետապնդուին եւ շատեր թաքստոցներու մէջ ապաստանած են։ Խիստ գրաքննութիւն հաստատուած է։ Արեւմտեան դեսպանատունները հսկողութեան տակ առնուած են աւելի քան երբեք։ Ազդարարուած է Հունգարներուն որ հոն չերթան։

Վարչապետ Քատար պատասխանելով արեւելեան Գերմանիոյ երիտասարդական կազմակերպութեան նամակին որ համակրութիւն կը յայտնէր, կ՚ըսէ թէ ամէն միջոց ձեռք պիտի առնեն, զօրացնելու համար կառավարութեան հեղինակութիւնը, «միջազգային համերաշխութեամբ» եւ շնորհիւ բանուորական, գիւղացական դասակարգերու եւ յառաջդիմական մտաւորականութեան պլոկներուն ընկերվար հասարակութիւն մը ուր այլեւս տեղ պիտի չմնայ հակայեղափոխութեան համար»։

Ներքին գործերու նախարարն ալ յայտարարեց թէ գրագէտներու եւ լրագրողներու կազմակերպութիւնները «յետադիմութեան որջեր էին» եւ թէ կառավարութիւնը պէտք է խստօրէն գործէ անոնց դէմ, վասն զի կը կատարեն այնպիսի գործեր զորս ոչ մէկ պետութիւն կրնայ թոյլատրել»։

Կեդր. Կոմիտէի անդամներէն Քարոլի Քիս ճառ մը խօսելով անխնայ ձաղկեց գրագէտները եւ լրագրողները «որոնք ազդուած են հակայեղափոխական տարրերէն» եւ ազդարարեց թէ «համայնավարները պիտի ջախջախեն իրենց թշնամիները, եթէ նոյն իսկ հռչակաւոր գրագէտներ ըլլան»։

Փեշթայի անթելը կը ծանուցանէ թէ բացառիկ ատեանները մահուան դատապարտած են երեք Հունգարներ այն ամբաստանութեամբ թէ գործադուլներ եւ դիմադրութեան ուրիշ ձեռնարկներ սարքած են։ Ասով 24ի կը բարձրանայ հրապարակաւ ծանուցուած մահապատիժներու թիւը։ Կ՚ըսուի թէ մահուան դատապարտուած է նաեւ ապստամբութեան հերոսը, զօր. Մալեթեր։

× Վերջին լուրերու համաձայն 496 հոգի ձերբակալուած են Փեշթայի մէջ,

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ԼՈՒԾԵԼ

•

Անկախ երեսփոխանները Ազգ. Ժողովին առաջարկեցին լուծել համայնավար կուսակցութիւնը եւ վերջ տալ անոր վնասակար գործունէութեան, որովհետեւ «համայնավար կուսակցութիւնը կ՚ուզէ Ֆրանսայի մէջ հաստատել օտար պետութեան մը հովանաւորութիւնը վայելող բռնատիրական վարչաձեւ մը»։

Համայնավար կուսակցութիւնը լուծելու առաջարկները ցարդ մերժուած էին։ Անկախները կը շեշտեն թէ այս քայլը չի ձգտիր անհատներու մտքի ազատութիւնը կաշկանդել։ «Ամէն մարդ ազատ է իր ուզած վարդապետութեան հետեւելու. բայց երկրին ու վարչաձեւին ապահովութեան համար անհրաժեշտ է լուծել այս կուսակցութիւնը, որ իր հրահանգները կը ստանայ դուրսէն։ Միւս կողմէ, բոլոր անոնք որ ռազմական գաղտնիքներ կը հաղորդեն համայնավարներուն, աշխատած կ՚ըլլան օտար պետութեան մը հաշուին. որպէս այդպիսին, պէտք է պատժուին մահուամբ կամ արգելափակումով։

Անկախները կ՚առաջարկեն նաեւ համայնավարները վտարել կարգ մը հանրային սպասարկութիւններէ. — բանակէն, ոստիկանական եւ ապահովութեան ուժերէն, դիւանագիտական եւ հիւպատոսական պաշտօններէն, դատական եւ դաստիարակչական բարձրագոյն մարմիններէն։ Կ՚առաջարկեն խիստ հսկողութիւն բանեցնել բոլոր համայնավար քաղաքապետարաններուն վրայ, «որոնք իրենց տրամադրութեան տակ դրուած գումարները կը յատկացնեն համայնավարութեան տարածման»։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ մեռած է դերասան Լեւոն Յարութ, որ Հայաստան գացած էր Փարիզէն։ Ծնած էր Վան, 1898ին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը «սեւ ցանկ» մը պատրաստած է, արձանագրելով հազարէ աւելի Ֆրանսացիներու, Անգլիացիներու, Ամերիկացիներու եւ Յորդանանցիներու անունները։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ճարտարարուեստի նախարարը յայտնեց թէ 200 միլիոն եգիպտական ոսկի (200 միլիառ ֆրանք) պիտի յատկացուի յառաջիկայ հնգամեակին՝ երկրին ճարտարարուեստին զարգացման համար։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ պատուիրակութիւն մը հասաւ Թէհրան՝ Կեդր. Կոմիտէի դերնախագահ Թարասովի առաջնորդութեամբ։ Առաջին անգամն է, որ խորհրդային պատուիրակութիւն մը պաշտօնապէս կ՚այցելէ Իրան։

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ երկու ռումբեր նետուեցան բրիտանական դեսպանատան պարտէզին մէջ, երկու երիտասարդներու կողմէ որոնք փախան հեծանիւներով։ — Կ՚ըսուի թէ Իրաքի վարչապետը, Նուրի Սայիտ, պիտի հրաժարի։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նախագահը իր լրագրական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ խորհրդարանը պիտի ոչնչացնէ իր ծրագիրը Միջին Արեւելքի մասին, եթէ զինուորական մասէն անջատէ տնտեսականը։ — Նախագահը խորհրդարանին ներկայացուց իր տարեկան տեղեկագիրը որ ընդհանուր բարգաւաճում կը նախատեսէ երկրին համար։

ԱԶԳԱԴԱՒՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ՀՈՒՆԴԻՒՆԸ

●

« Անկախներու Համախմբում » անուան տակ գործող ծանօթ խառնիճաղանճը, ազգադաւութեան նոր մրցանիշ մը հաստատելու իր մոլուցքին մէջ, կարգ չառնէր ոեւէ անարգ միջոցի առջեւ հիմնական նպատակ ունենալով պառակտում առաջ բերել մեր գաղութին մէջ։

Ամենէ մը ի վեր, չմնաց ոեւէ ստորին արարք որ չկատարէ պառակտիչներու այս խառնակոյտը։ Կաթողիկոսական ընտրութենէն անմիջապէս առաջ եւ անկէ յետոյ, մինչեւ այսօր, փողոցային ամէն տեսակ դուեհիկ արարքներու եւ սրբապղծութեանց գնով, գրպարտութիւնն ու սուտը իրենց գլխաւոր զէնք դարձուցած մարդիկ, խայտառակ միթինկներով, ժուռնալներով եւ հայհոյալի պայքարով, փորձեցին նսեմացնել եւ վարկաբեկել հայ ժողովուրդը։ «Ապօրինի»ի եւ «չենք ճանչնար»ի իրենց առեղծուածը եւ Թունալի պայքարին մէջ, այդ մարդիկը, ծանօթ խառնակիչներու ղեկավարութեամբ, ափ առին լիբանանեան եւ սուրիական կառավարութեանց եւ դատարաններու դուները՝ ոեւէ մէկէն աւելի իրենք գիտնալով, թէ այդ արուեստական տաղնապն ու պայքարը ոչ մէկ շահ պիտի ապահովէր իրենց, այլ միայն պիտի վնասէր հայ ժողովուրդի հաւաքական շահերուն եւ արժանապատուութեան։

«Անկախ Համախմբում»ի անունով սուրիական դատարաններու մօտ բազմապիսի դատեր բացուեցան Հալէպի Գաւառական Ժողովի եւ Կաթողիկոսի ընտրութեան օրինաւորութեան դէմ։ Սուրիական դատարանները, օրէնքի եւ կանոններու վրայ հիմնուելով, այդ բոլոր դատերը քննեցին եւ տուին իրենց արդար վճիռը, որ միանգամայն կը ճանչնար օրինաւորութիւնը թէ Հալէպի Գաւառականին եւ թէ կաթողիկոսական ընտրութեան։ Այդ վճիռները հանդիսացան նոյն ատեն դատապարտումը իրենց համայնքին դաւաճանող վատարի խառնակիչներուն։

Սուրիական դատարաններու չառաջուն ապտակէն վերջ, ազգադաւները առենէ մը ի վեր փորձեր կը կատարեն «համայնքային անկախ կեանք» ստեղծելու համար Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ, երբ ոեւէ մէկէն աւելի իրենք գիտեն, թէ այս երկիրներու մէջ, ուր տիրողը համայնքային դրութիւնն է, ՈՒՆԻՆ ԳՆՈՎ ԵՒ ՈՒՆԻՆ ՊԱՐԱԳԱՅԻ ՏԱԿ, ՊԻՏԻ ՁԿՐՆԱՆ ԱՆԿԱԽ ՀԱՄԱՅՆՔ ՍՏԵՂԾԵԼ։

ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ ԻՐԵՆՑ ԲՈԼՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ՈՒ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍՈՒՏԻ ԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ ՄՈԼՈՐԵՑՆԵԼՈՒ ՍԱՀՄԱՆԷՆ ԱՆԴԻՆ ՉԵՆ ԱՆՑՆԻՐ։

Ազգադաւութեան նոր ապացոյց մը կուտայ վերջին փորձը, զոր կատարած է Խադ արք. սուրիական կառավարութեան ուղղած իր գրութեամբ, որով կը պահանջուի ճանչնալ «Հայ առաքելական անկախ Համայնք» անունով «խմբակցութիւն» մը։

Խադ արք., որ իր ամբողջ կրօնական ասպարէզի ընթացքին, անընդունակ եղած է ոեւէ ճիգի եւ շինիչ գործունէութեան, իր կեանքի վերջին օրերուն, ահաւասիկ կը գտնուի արարքի մը մէջ, որ պատմութեան էջերուն մէջ պիտի արձանագրուի իբրեւ սեւ գործ մը, անջնջելի արատ մը բերելով իր անունին։

Խադ արք. սուրիական կառավարութեան ուղղած իր դիմումին մէջ, հայավնաս այնպիսի արարքի մը մէջ գտնուած է, որ զինքը վերջնականապէս կը դատապարտէ յաչս հայ ժողովուրդին։

Արդարեւ, այս երկրէն ներս, ուր պետութեան պաշտօնական տոմարներուն մէջ, լիբանանահպատակ Հայերու թիւն է 68.000 (թէեւ ներկայիս այս թիւը աւելի բարձրացած է) եւ ուր համայնքներու իրաւունքները ճշդուած են համաձայն իրենց պաշտօնական թիւի կարեւորութեան, ուր իւրաքանչիւր համայնք կը գուրգուրայ իր անդամներու թիւին վրայ, բարձրաստիճան եկեղեցական մը, Խադ արք. Աջապահեան, սուրիական կառավարութեան ներկայացուցած իր դիմումնագրին մէջ, Լիբանանի հայութիւնը կը ներկայացնէ միայն 45.000։

Մեր համայնքը նուաստացնելու եւ արժէքազրկելու այս փորձը, միացած մեր պաշտօնական մարմիններն ու կրօնական եւ ազգային հեղինակութիւնները վարկաբեկելու ճիգին, մաս կը կազմեն դաւադրական ընդհանուր ծրագրի մը, որուն գլխաւոր նպատակն է քայքայել Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ համայնքը։

Սուրիական կառավարութիւնը Խադ արք.ի այս վերջին դիմումը նոյնութեամբ փոխանցած է Կիլիկիոյ Վեհափառ Կաթողիկոսին, զոր կը ճանչնայ իբրեւ հայ համայնքի գերագոյն պետը։

Գիտենք թէ սուրիական կառավարութեան այս սաստը եւս զգաստութեան պիտի չբերէ պառակտիչներու այս խմբակը, որովհետեւ դաւադիր ձեռք մը, մութ ուժ մը կը գործէ այս բոլորի ետին, յաճախ զոհ դարձնելով անխտրակից եւ միամիտ տարրեր։

Թէ ո՞վ է այդ դաւադիր ուժը եւ ի՞նչպէս կը գործէ՝ մենք առիթը պիտի ունենանք վերջնականապէս մերկացնելու։

(Խմբ. «ԱՅԳ»ի, 20 Յունուար)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Գ. եւ վերջին մաս)

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

Տեղապահ Սրբազան Հայրը, Նոյեմբեր 17ի Միաբանական ընդհ. ժողովին տուած իր խոստման համաձայն, անմիջապէս ձեռնարկեց պատրիարքական ընտրութեան գործողութեանց։ Դեկտ. 17ին հրաւիրագիրներ ղրկուեցան Յորդանանի մէջ գտնուող բոլոր միաբաններուն։ Իսկ արտասահման գտնուող միւս միաբան հայրերուն ալ հեռագրաւ հաղորդուեցաւ ժողովի թուականն ու օրակարգը։

Ազգային Սահմանադրութեան Երուսաղէմի վերաբերեալ բարեփոխուած 22րդ եւ 23րդ յօդուածներու համաձայն, պատրիարքական ընտրութիւնը կը կատարուի Միաբանական ընդհ. ժողովոյ երկու նիստերով։ Առաջին օրը կը կազմուի ընտրելեաց հնգանուն ցանկը. յաջորդ օր հնգանուն ցանկին վրայէն կ'ընտրուի պատրիարքը։

Հնգանուն ցանկի կազմութեան համար հրաւիրուած ժողովը գումարուեցաւ Դեկտեմբեր 19, չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 10ին։ Ժողովի հրաւիրուած 25 միաբան ներէն կը բացակայէին միայն Եղիշէ արք. եւ Հայրիկ եպիսկ.։ Կատարուեցաւ գաղտնի քուէարկութիւն, եւ ընտրելեաց հնգանուն ցանկին մէջ մտան Տ. Տիրան եպիսկ. 22 քուէով, Տ. Սուրէն եպիսկ. 20 քուէով, Տ. Շնորհք եպիսկ. 17 քուէով, Տ. Հայկազուն եպիսկ. 10 քուէով եւ Տ. Զգօն վրդ. 10 քուէով։

Անցողակի յիշենք որ Եղիշէ արք. ստացաւ միայն մէկ քուէ։ Նիստը փակուեցաւ յաջորդ առաւօտեան նոյն ժամուն գումարուելու եւ Ս. Աթոռոյ պատրիարքի այնքան յապաղած ընտրութիւնը կատարելու առաջադրութեամբ։

ԴԱՏ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԴԷՄ

Նոյն օրուան յետ միջօրէի ժամը 4,30ին սակայն Գերագոյն Ատեանէն ստացուեցաւ որոշումնագիր մը ըստ որում Տէրտէրեան արք. դատ բացած էր Ներքին Գործոց նախարարին եւ Ս. Աթոռոյ տեղապահին դէմ միանգամայն։ Գերագոյն Ատեանը կը հրահանգէր Ներքին Գործոց նախարարին տալ իր պատճառները թէ ինչո՞ւ պէտք չէ չեղեալ նկատէ Տիրան Սրբազանի տեղապահութեան ճանաչումը. կը հրահանգէր նաեւ Ս. Աթոռոյ տեղապահին կեցնել պատրիարքական ընտրութեան գործողութիւնները մինչեւ Գերագոյն Ատեանին այդ մասին տալիք վճիռը։

Յաջորդ առաւօտ որոշեալ ժամուն գումարուեցաւ Միաբանակ. ընդհ. Ա. ժողովը, ուր տեղապահ Սրբազանը տուաւ իր պաշտօնական զեկոյցը բացուած դատի մասին եւ յայտնեց թէ այս պարագաներու տակ կը մնար յետաձգել պատրիարքական ընտրութիւնը։ Ընդհ. ժողովին առաջարկ բերուեցաւ որ Եղիշէ արք. արտաքսուի Միաբանութենէն։ Այս խնդիրը ըստ կանոնի յանձնուեցաւ Տնօրէն ժողովոյ նախաքննութեան։

Պատրիարքական ընտրութեան այս կերպով յետաձգման պատճառաւ միաբան Հայրերէն երկուքը արտօնուեցան մեկնիլ իրենց թեմական գործին պայմանաւ որ տօնական օրերէն ետք դարձեալ վերադառնան Ս. Աթոռ պատրիարքական ընտրութեան եւ այլ յարակից գործերու իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար։ Անմիջապէս ձեռնարկուեցաւ անհրաժեշտ նախապատրաստական աշխատանքներու պատրիարքարանի դատին պաշտպանութեան համար գործակցութեամբ կարող փաստաբաններու, Երուսաղէմէն եւ Ամմանէն, որոնք պիտի հետապնդեն դատական գործերը։

Դեկտեմբեր 23ի յետ միջօրէի ժամը 1ին լուր առնուեցաւ թէ ոստիկանութեան հսկողութեամբ Եղիշէ արք. Ամմանէն Երուսաղէմ եկած էր վանք վերադառնալու նպատակաւ։ Միաբանութիւն եւ ժողովուրդ կրկին խռովայոյզ վիճակի մատնուեցան։ Եղիշէ արք. փոխանակ զղջաստանալու եւ հրաժարելու ամէն գործէ, համաձայն Վեհափառ Հայրապետին տըւած իր խոստումին, ընդհակառակն համարձակած էր սուտ հանել Ամենայն Հայոց Հայրապետը։ Աւելին, չէր ուզած ենթարկուիլ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովի որոշումներուն, եւ դատ բացած էր վանական օրինաւոր իշխանութեան դէմ ու կասեցուցած պատրիարքական ընտրութեան ձեռնարկը, խանգարելով Ս. Աթոռոյ գործոց բնականոն ընթացքը։ Զարմանալի չէր ուրեմն ժողովրդային ինքնաբուխ ընդվզումը ընդդէմ անոր վանք վերադառնալուն։ Երուսաղէմի կառավարիչը, իրապէս դառնալով կացու-

ԱՓՍՈ՜Ս

●

Իրիկնամուտ էր, երբ բրազիլական սրճարանի մի անկիւնում նշմարեցի արաբ բանաստեղծ Խալիլ Մութրանի քաղցրաթախիծ դէմքը։ Մեկուսի, առանձնացած բազմաժխոր խաժամուժից, պէշպէշ նայում էր իր հաստ կորնթարդ ակնոցի միջով, անփոյթ՝ իր շուրջ ժխալող անցուդարձին, նայում էր անհասելի հեռուն։

— Ողջո՛յն Արեւելքի բանաստեղծութեան մեծանուն իշխանին, եւ ջերմօրէն սեղմեցի ձեռքը, որի մատներից ակնախտիղ լոյսը, կէս դար, ողողել է արաբական մաքի ու սրտի արահետները։

— Սիրելի բարեկա՛մ, մոլորեալ ոչխար ես։ Եթէ այս ողջոյնը ուղղուած լինէր արաբ բանաստեղծութեան, իբրեւ մեծարանք, լռութեամբ պիտի ընդունէի, բայց մի ուրիշ հայ բերնից արձակուած այս բացագանչութիւնը պիտի նկատէի կա՛մ կատակախառն հեգնանք եւ կամ բառաչող ողբութիւն։

— Այսօր տրամադիր եմ ձեզ հետ վիճելու։ Այսօր տարուան վերջին օրն է։ Մի տեր ղնանք եւ զարեջուրի փրփուրով խեղդենք հին տարին, ասացի։

— Փրփուրը կեանքի հուրն է, ծնունդ է։ Գնա՛նք փրփուրի մէջ ամանորը դիմաւորելու։

Խալիլ Մութրան, կարկառուն բանաստեղծը արաբական աշխարհի, սիրով ու հիացումով խօսում էր միշտ հայ ժողովուրդի մասին։ Համեստ, ինքնամփոփ եւ բակաւապէտ մարդ էր։ Իր հայասիրութիւնը պայմանաւոր չէր ո՛չ անձնական ակնկալիքներով եւ ո՛չ էլ քաղաքական հեռանկարով։ Երբեք հետամուտ չէ եղել հռչակումի մթնոլորտ ստեղծելու իր շուրջ եւ ոչ էլ լուսապսակ կապել իր համբաւին։ Խորշում էր շողոմանքից, փաղաքուշ գովեստից եւ անզուսպ գնահատանքից։ Խոկումների, խոր ապրումների եւ վերասլաց խոյանքների հմայքին էր նա ամբողջովին անձնատուր։

Դեռ երիտասարդ՝ ծանօթացել էր Ակնունու հետ, որ Ա. Աշխարհամարտից առաջ, Եգիպտոսում, հրապարակային ելոյթներ ունեցաւ։ Գահիրէում շտապել էր մաղթանքներով ողջունելու Հայաստանի վարչապետ Ա. Խատիսեանին, եւ ջերմ մտերիմն էր բանաստեղծ Վահան Թէքէեանին։ Արաբ բանաստեղծի դիւրամէտ մերձեցումը պատահական կամ պարագայական դիպուած չէր, այլ ներքին անզուսպ մղում՝ ծնած իր խանդաղատանքի պարունակից։

Սիրում էր Հային, որովհետեւ ապրել էր հայութեան մէջ, տեղեակ էր մեր պատմութեան եւ մանաւանդ մեր մարտիրոսագրութեան։ Սիրում էր Հային, որովհետեւ ընթերցել եւ ուսումնասիրել էր հայ բանաստեղծութիւնը։ Յաճախ լսել եմ իր սրդող կշտամբանքը հայ երիտասարդներին, որոնք անգիտակ իրենց ազգային մեծութեան, գլխահակ ու կորաքամակ կերպարանքով ներկայանում են, փոխանակ հպարտ ու ճակատաբաց ման գալու։ Արաբացած Հայերի շրջանակում մեր ազգային ջերմաջերմ քարոզիչն էր։

Այն օրը, իմ առարկութիւններին պատասխանելով, խոր համոզումով եւ դասախօսի լրջութեամբ ասաց.

— Արեւելքի բանաստեղծութեան գոհարը հայկականն է։ Պարսկականը, որքան էլ քաղցր, հրապուրիչ եւ հոգեպարար, ինքնատիպ չէ, ազգայնօրէն ինքնուրոյն չէ. Նա կրում է զօրեղ ազդեցութիւնը արաբական բանաստեղծութեան։ Մինչ հայ բանաստեղծութիւնը, անգամ իր համամարդկային զեղումներով, ազգային շունչ եւ դրոշմ ունի։ Արաբ մեծագոյն բանաստեղծները, Միւթենեբբի եւ Աբուլ Ալա էլ Մաարի սիրուած են եւ հռչակի բարձրացած ոչ այնքան իրենց քնարական զեղումներով, ներշնչումներով, որքան իմաստասիրական վճիռներով։ Նրանց քնարերգութեան մէջ միտքը ճնշում է սրտին. մինչ հայ բանաստեղծութիւնը, մանաւանդ Նահապետ Քուչակի տողերը սրտի հեղումներ են։ Այնտեղ է Արեւելքի արեւին ուժը, կանանչութեան թարմութիւնը, նորիմաց պատկերների գունագեղութիւնը։ Արեւելքի ոչ մէկ բանաստեղծութիւն չունի այն զուսպ զգաստութիւնը, պայծառութիւնը, բառերի ժուժկալութիւնը, որքան ունի հայկականը։ Ոչ մի այլ տեղ վիշտը այնքան խոր է եւ ուժգին, եւ հաւատքը այնքան անվկանդ, որքան հայ քերթուածին մէջ։

«Քուչակը սէրն է երգել, թրթռուն եւ սրսփուն զգայութիւնով. երգել է ազատօրէն կնոջ մարմնական պերճանքն ու չքեղանքը, բայց առանց հեշտամոլ յորձքի։ Քուչակի կինը Վեներան է՝ Սիրոյ աստուածուհին, որին ի տես Սեռը վերածւում է գմայլանքի եւ պաշտամունքի։ Համամարդկային այս խորին ապրումը հայ բանաստեղծը վերբերել է ազգային կնիքով։ Այստեղ է գաղտնիքը ձեր տեւականութեան։

«Մի որեւէ այլ ազգ, եթէ կրէր այն ահաւոր ողբերգութիւնը, տեւական, դարաւոր տառապանքը, աննախընթաց նահատակութիւնը, որ ձեր դժխեմ ճակատագիրը եղաւ-, անպայման փոշի պիտի դառնար եւ հողմացրիւ պիտի անհետէր։ Հայ ժողովուրդի ստեղծագործ հանճարն էր, որ ձեր հոգին բարձրացրեց եւ ապրելու կամքը ջրդեղեց։

«Որքա՜ն թանկարժէք գանձեր ունի հայ բանաստեղծութիւնը, որ դեռ մատչելի չէ օտար ազգերին։ Այն բարեբաստիկ օրը, երբ աշխարհը զարթնի հայ քնարի թրթռումից, այդ մեծ օրը, նոր եւ շողշողուն մի հորիզոն պիտի պարզուի համաշխարհային գրականութեան համար։ Ափսո՜ս, աւարտեց իր խօսքը արաբ մեծահռչակ բանաստեղծ Խալիլ Մութրանը, դառն մռմռոով եւ դժգոհութեամբ, ափսո՛ս, որ դեռ բոլորովին չէք իմանում ազգային ձեր մեծութիւնը. եթէ իմանայիք՝ հրաշքներ կը գործէիք»։

Այսօր ականջիս ուժգնօրէն հնչում են արաբ բանաստեղծի, 12 տարի առաջ, Ամանորի նախօրեակին արտասանած սրտառուչ եւ խորիմաստ խօսքը.

— Ափսո՛ս, որ դեռ բոլորովին չէք իմանում ազգային ձեր մեծութիւնը. եթէ իմանայիք՝ հրաշքներ կը գործէիք։

ԲԺ. ԵՐ. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ

թեան, յանձնարարեց Եղիշէ արք.ին վերադառնալ Ամման։

Թերեւս աւելորդ չըլլայ յիշել այստեղ որ Միաբանութեան ներկայ դժուարութիւնները առաջ կուգան, եւ Եղիշէ արք. պատրիարքարանին դէմ դատ բանալու կարելիութիւն կ'ունենայ, այն պատճառաւ որ Ազգ. Սահմանադրութեան Երուսաղէմի վերաբերեալ յօդուածները, որոնք մեր պատրիարքարանի հիմնական կանոնագրութիւնը կը կազմեն, թերի են եւ ժամանցեալ։ Շատ մը խնդիրներու մասին թէ այս կանոնները եւ թէ՛ Միաբանական Կանոնը պէտք եղած նախատեսութիւնները չեն պարունակեր ամէն պատահականութեանց համար։ Յաճախ անոնց անորոշ հանգամանքը դժուարութեան կը մատնէ գործադիր իշխանութիւնը եւ պաշտօնական ժողովները։ Աւելի քան երբեք քառորդ դար առաջ հաստատուած այս կանոնները չեն յարմարիր ներկայ կացութեան եւ տեղի կուտան թիւրիմացութեանց։ Յարգ. բարեացակամ եւ խոհեմ առաջնորդողներ Միաբանութեան մէջ բանուոր եղանակաւ առաջ տարած են պատրիարքարանի գործերը. բայց երբ որ չարամիտ անձեր հետամտին դժուարութեանց առջեւ դնել Ս. Աթոռը, կ'օգտուին մեր կանոնագրին պակասութիւններէն։

Վերջացնելէ առաջ, ի միամտութիւն հայ հասարակութեան, կը յայտարարենք թէ Գերաշնորհ Տ. Տիրան արք. օրինաւորապէս ընտրուած ու կառավարութենէն ճանչցուած տեղապահն է եւ ըստ այնմ կը մնայ ի գլուխ Միաբանութեան եւ Յորդանանու հայ ժողովուրդին։ Բացուած դատը որեւէ կերպով ազդած չէ անոր հանգամանքին, ու Պատրիարքարանի գործերը, հնրաւորութեան սահմանին մէջ, առաջ կը տարուին կանոնաւորութեամբ։ Տնտեսական խիստ անձուկ կացութիւնը կը շարունակէ ծանրանալ Ս. Աթոռին վրայ եւ Միաբանութիւնն ու Երուսաղէմի հայ կարօտեալները օրուան հացի մտահոգութենէն բռնուած են։ Նախկին տեղապահին ստեղծած տագնապը աւելի եւս կը դժուարացնէ այդ մասին ձեռք առնուելիք միջոցները։ Հակառակ ասոր, Միաբանութիւնը եւ Ս. Աթոռոյ բոլոր պաշտօնէութիւնը լծուած են իրենց [illegible] այս սուրբ Հաստատութեան համար սպայծառ օրերու ակնկալութեամբ։

ԴԻԽԱՆ Ս. ԱԹՈՌՈՅ

Երուսաղէմ, 9 Դեկտ. 1956

ԾԻԾԱՂ

Ա.— Ի՞նչպէս էք նայինք սիրահարներուդ հետ. միշտ նոյն բարեկամութիւնը կը պահէ՞ք։

ՏԱՐԻՔՈՏ ՊԶՐՈՒՀԻՆ.— Ոչ այդքան։ Առաջ երբ զիս տեսնէին՝՝ գլուխնին կը դառնար. իսկ հիմա երբ զիս տեսնեն՝ կռնակնին կը դարձնեն...։

ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

Սիրելի բարեկամներ, յուզումով կարդացի ձեր կեանքէն թղթակցութիւն մը, «Յառաջ»ի 19 Յունուարի թիւին մէջ։

Նոյնքան յուզումով հետեւեցայ ձեր սարքած հանդէսի նկարագրութեան, նուիրուած Դ. Վարուժանի Պելժիա բնակութեան յիսնամեակին։

Թէեւ մօտէն չեմ ճանչնար Պրիւսէլի հայ գաղութը, բայց կը ձայնակցիմ ձեր դառնութեան եւ խորապէս կ'ըմբռնեմ ձեր յուսախաբութիւնը։

Դժբախտաբար նոյնն է պատկերը գրեթէ ամէն տեղ։ Ունինք անտարբեր երիտասարդութիւն մը, որ հեռուէն միայն կը հետեւի մեր հանրային ձեռնարկներուն։

Ջերմօրէն կը քաջալերեմ ձեր որոշումը, յիշատախտակ մը զետեղելու այն բնակարանին վրայ ուր ապրած էր մեր մեծանուն բանաստեղծը։ Եւ կը շնորհաւորեմ ձեզ, դո՛ւք, որ հեռուներէն եկած, կը հետաքրքրուիք «զեղնած երիտասարդութեան» հողերով։ Դո՛ւք, որ կ'ուզէք ամէն գնով վառ պահել այն կրակը որ դեռ կը պլպլայ օտար մայրաքաղաքներու մէջ մեծցած եւ պաղած սրտերու մէջ։

Մի յուսահատիք։ Յուսահատութիւնը պարտութիւն է։ Միշտ յիշեցէք թէ երիտասարդին «նպատակը տկարութիւն չի ճանչնար»։

Ուրեմն, մօտեցէ՛ք բոլոր այն եղբայրներուն եւ քոյրերուն, որոնք տակաւին գեղնած չեն, կամ բաժնուած չեն ճիւղէն։ Ու պիտի տեսնէք, որ ձեր ջանքերը ապարդիւն պիտի չմնան։

Ունինք հարուստ եւ փառաւոր անցեալ մը, որ կ'արժէ ծանօթացնել այդ «օտար դաշտերու մէջ հասակ նետած տունկերուն»։ Անցեալը միշտ զօրաւոր խարիսխ մը եղած է ներկայի համար։ Առանց անցեալի կարելի՞ է ապագայ կերտել։

Պելժիոյ Կան քաղաքին մէջ ապրած հայ բանաստեղծ մը արցունք թափած է օտար մայթերու վրայ, երգելով հայութեան եւ մարդկութեան տառապանքը։

Դուք, առաջինը կը հանդիսանաք ձեր ձեռնարկին մէջ, ոգեկոչելով յիշատակը բանաստեղծին եւ յիշատախտակ մը զետեղելով իր բնակարանին վրայ։

Բայց եւրոպական բոլոր մայրաքաղաքներու, բոլոր անծանօթ բնակարաններու կամ սալայատակներու վրայ ինչքա՜ն արցունք կայ թափուած մեր տարաբախտ դ րծիչներու եւ բանաստեղծներու կողմէ։

Ասոր նման, կամ ուրիշ ձեռնարկներ կը պակսի՞ն Փարիզի, Լոնտոնի եւ Հռոմի միւս ուսանողներուն, գէթ բան մը փսփսալու «ճաղ»էն խլացած երիտասարդականջներու։

Այս առթիւ փոքր գումար մը նախկին ուսանողէ մը։

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Հ. Յ. Դ. Երիտ. նոր խումբ մը կազմուած է Տիթրոյիտի մէջ՝ ընկ. Բիւզանդ Կառնեանի ջանքերով եւ 25 նորագիր երիտասարդներով։ Նախորդ երկու խումբերուն վրայ աւելցած են ութ հոգի եւս, նորագիրներուն թիւը բարձրացնելով 33ի։

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Պոսթընի մէջ մեռած է Յարութիւն Թաշճեան։ Սիրուած ու յարգուած էր հայկական եւ ամերիկեան շրջանակներու մէջ։ Իր լայն մասնակցութիւնը կը բերէր ազգային ու եկեղեցական գործերուն. երկար տարիներէ ի վեր անդամ էր Պոսթընի Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան։ Բնիկ Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղէն էր։ Առաջին աշխարհամարտին սկիզբը կը յաջողի անցնիլ Ամերիկա, ուր կը նուիրուի հայկական կոտորածներէն ազատուած հայ բեկորներուն եւ որբերուն փրկութեան գործին։ Կըմասնակցի նաեւ Նիր Իսթ Րըլիֆին։ Երբ կը վերջանայ այս կազմակերպութեան գործը, Յ. Թաշճեան Պոսթընի մէջ կը հիմնէ գործի գործ մը եւ կը նուիրուի ազգային - եկեղեցական գործերու։ Հայրն էր «Հայրենիք» շաբաթաթերթի խմբագիր ընկ. Ճէյմս Թաշճեանի։

× Նիւ Եորքի մէջ մեռած է ընկ Գասպար Փուսիկեան, որ 1930էն մինչեւ իր մահը կը վարէր Համավասպուրականի Հայր. Միութեան գանձապահի պաշտօնը։

ՊՈՍԹԸՆԻ ամերիկեան օրաթերթերէն մէկը ընդարձակ գրութիւն մը հրատարակած է հայ եկեղեցական եւ աշխարհական երաժշտութեան մասին։ Յօդուածագիրը, Վիրճինիա Պրայթ, մեծ գովեստով կը խօսի հայ երգին եւ խմբավար Օր. Ս. Տէր Մանուէլեանի մասին, որուն հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Ազգ. Գաւառ. Ժողովը, յաջորդական եօթը նիստերու ընթացքին լսած է Թեմին Կրօն. եւ Քաղաք. Ժողովներու, Վերաքննիչ Ատեանի եւ Դատաստանական, Ուսումնական եւ Տնտեսական Խորհուրդներու նիւթական ու բարոյական համարատուութիւնները եւ ընտրած է նոր մարմիններ։ Քաղաք. Ժողովին նորընտիր անդամներէն Պ.Պ. Գառնիկ Մինասեան (Ատենապետ), Տոքթ. Խոսրով Գրիգորեան (Բ. Ատենապետ), Յակոբ Գարաօղլանեան (Ատենադպիր), Եղնիկ Թէրզեան (Բ. Ատենադպիր), Արամ Մինասեան, Մելքոն Ծառուկեան եւ Սուրէն Խանամիրեան՝ խորհրդականներ։ Իսկ Ուսումնական Խորհուրդին կազմը.— Պ. Պ. Խորէն Գաբիկեան (Ատենապետ), Գառնիկ Բանեան (Ատենադպիր), Արամ Աֆարեան, Տոքթ. Վահրամ Ենիգոմշեան, Հրաչ Տասնապետեան, Գրիգոր Շահինեան եւ Իրաւագէտ Վարդգէս Շամլեան՝ խորհրդականներ։

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ գաղութը հանդէս մը կազմակերպած էր ի պատիւ Արմէն Պերկամալիի եւ 105,000 փեսոյի գումար մը դրած՝ անոր տրամադրութեան տակ։ Ա. Պերկամալի յայտնած է թէ այդ գումարին վրայ 100,000 փեսօ եւս պիտի աւելցնէ իր կողմէ եւ ամբողջութիւնը պիտի պահէ իբրեւ անձեռնմխելի գումար՝ հայկական դպրոց մը շինելու համար։ Դպրոցի ծրագրին իրագործումը կը կարօտի մէկ միլիոն փեսոյի։ Այս առթիւ Ա. Պերկամալի կոչ ուղղած է Արժանթինայի հայութեան, որպէսզի հանգանակութեամբ գոյացնեն 800,000 փեսոյի անհրաժեշտ գումարը։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Սաստիկ ցուրտին պատճառով քիչ բազմութիւն հաւաքուած էր Ռէտ Սթարի դաշտը, ուր կատարեցինք մեր տասներորդ ախոյեանական մրցումը, Յունուար 20ին։

Թէեւ մեր դիմացը կը գտնուէր լաւ մարզուած խումբ մը, յաղթութեան մասին լաւատես էինք։

Երկու կողմէն վտանգաւոր կացութիւններ ստեղծուեցան։ Հազիւ կէս վայրկեան կար դադարին հասնելու, երբ չսպասուած տեղէ մը, հակառակորդ մը, գլուխով գնդակը զետեղեց մեր բերդին մէջ։ Մոռցանք ըսելու որ կէս ժամէ ի վեր տասը հոգիով կը խաղայինք։ Վիրաւորուած յառաջապահ Լըռու դաշտէն դուրս եկած էր։

Երկրորդ մասին, կը փորձենք զինէ հաւասարիլ։ Խմբապետ Սրապ փենալթի մը վերածեց կէտի (հակառակորդ մը գնդակը կեցուցած էր ձեռքով)։ 1-1։

Խաղը պիտի վերջանար այդ արդիւնքով, երբ անակնկալ հարուածով մը, հակառակորդը երկրորդ կէտը արձանագրեց։ Պարտուեցանք 2-1ով։

Այս կիրակի, 27 Յունուար, մեր դաշտին վրայ տեղի պիտի ունենայ դարձի առաջին մրցումը ընդդէմ Սէ. Ա. Վիթրիի։ Դժուար է գուշակութիւն ընել։ Դիւրինը մարգարէանքն է։

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ի՞ՆՉ ԸՆԵՆՔ ՍԹԱԼԻՆԸ...

Կրեմլինի մէջ մեծամեծները ժողովի նստած են. հարցը շատ լուրջ է. ի՞նչ ընեն Սթալինին մարմինը։

Խրուշչեւ կ'ըսէ.

— Խ. Միութեան մէջ իր ներկայութիւնը անյարմար եւ նեղացուցիչ է. պէտք է ուրիշ տեղ մը ղրկենք։

— Այո՛, դիւրին է, օրինակ երկիրներէն մէկը ղրկենք, կ'ըսէ Քականովիչ։

— Անկարելի բան, կը բացագանչէ Սաբուրով.— Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ դէպքերէն ետք, օրինակ երկիրները անապահով դարձած են։ Ո՛վ գիտէ ի՛նչ կ'ընեն մարմինը։

Այդ պահուն մէջ կը մտնէ Ա. Միկոյեան.

— Փայլուն գաղափար մը յղացայ։ Սթալին իր ողջութեան հակասեմական էր. իր այդ ընթացքը պատժելու համար, եկէք զինքը Իսրայէլ ղրկենք։ Համոզուած եմ որ Պեն Կուրիոն բարեկամութեան ապացոյց մը պիտի տեսնէ մեր այս դիրքին մէջ։

Գաղափարը կ'ընդունուի բոլորին կողմէ. անմիջապէս կը հեռաձայնեն Պեն Կուրիոնի եւ հարցը կը ներկայացնեն անոր։ Այս վերջինը պահ մը կը տատամսի, ապա կը պատասխանէ.

— Այդ ծառայութիւնը սիրով կը մատուցանէի ձեզի, բայց կը կարծէ՞ք որ ապահով միջոց մըն է։ Այս երկրին մէջ յարութիւն առնելու դէպք մը պատահած է արդէն...։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (249)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

«Ես կը գնամ Մերուժանի մօտ, նրանից եւս նոյնը կը խնդրեմ, կ'աղաչեմ, կը համբուրեմ նրա ոտները, որ ընդունէ իմ խնդիրքը»։

Հայրը ոտքի ելաւ, դառնացած կերպով սաելով.

— Ի զուր կ'անցնի թէ՛ քո աղաչանքը, եւ թէ՛ քո խնդիրքը, Սամուէլ։ Մերուժանը այն տեսակ մարդիկներից չէ, որ ամէն մի համբակի խօսքը լսէ։

Արիւնը կատաղի հոսանքով անցաւ դէպի Սամուէլի գլուխը։

— Հա՛յր... ձայն տուեց նա, եւ նրա խռովեալ աչքերը վառուեցան բարկութեան բոցով։ — Ե՞ս եմ համբակը։

— Այո՛, դու ես, Սամուէլ։ Ես չկարողացայ հասկացնել քեզ ո՛չ իմ միտքը եւ ո՛չ իմ նպատակները։ Այժմ մնում է հարցնել քեզ. դու ո՞ր կուսակցութեան ես պատկանում։

— Այն կուսակցութեանը, որ հաւատարիմ է մնացել հայրենի եկեղեցուն եւ սիրելի թագաւորին։

— Ուրեմն, դու իմ որդին չես։ Ով որ մեզ հակառակ է, մեզանից չէ։ Մենք անխնայ պատժել գիտենք այնպիսիին։

— Եւ ո՛չ դու իմ հայրն ես։

— Սամուէ՛լ...

— Ի՞նչ է, դաւաճան...

Հայրը ձեռքը տարաւ դէպի իւր սուրը։ Բայց որդու սուրը արդէն մերկացած էր։ Նա շողշողաց եւ կայծակի նման մխուեցաւ հօր սրտի մէջ։ Նա ընկաւ, հառաչելով.

— Հայրասպա՜ն...

Որդին, անշարժ արձանի նման կանգնած, մի քանի րոպէ լուռ նայում էր արեան մէջ թաւալող հօր վրայ։ Յետոյ սրբեց աչքերի արտասուքը, եւ ձեռքը տարաւ դէպի գօտիից քարշ ընկած արծաթեայ փոքրիկ փողը։ Մօտեցրեց դողդոջուն շրթունքներին, եւ չարագուշակ արծաթը դուժեց սոսկալի գործողութիւնը։

Կզզու զանազան կողմերից նոյնպէս լսելի եղան փողերի ձայներ...։

Կարմիր քամին խելագարի նման մռնչում էր, փոթորկւում էր, բարձրացնելով օդի մէջ թանձր, աւազախառն փոշի։ Մրրկածուփ հորիզոնը պատած էր մոյգ աղիւսագոյն մառայլով, որ մթնեցնում էր արեւի երեկոյեան ճառագայթները։ Քամու ուժգին հոսանքի ներքոյ՝ դալար թուփերը, փշալի մացառները հեծելով, հառաչելով, կպչում էին գետնին եւ դարձեալ վեր էին բարձրացնում իրանց հողմակոծ գլուխները։ Մոլորուած, չփոթուած ծտերը, հակառակ իրանց կամքի, տարւում էին օդի մէջ, որպէս բամբակի փոքրիկ պատառներ։ Սրաթռիչ բաղէն անգամ իւր ուժով թեւքերով դժուարանում էր ընդդիմադրել զայրացած տարրի կատաղի ալիքներին։ Մրրիկը հետզհետէ սաստկանում էր, մարդ եւ անասուն, սողուն եւ թռչուն, թաքչելու տեղ էին որոնում։ Այդ միջոցին զարմացած Արաքսը խորին վրդովմունքով դուրս էր յարձակւում իւր ափերից տեսնելու, թ էի՞նչ արհաւիրք է կատարւում իւր շուրջը։ «Իշխանաց կղզին» դողում էր, սարսափում էր ամեհի կոհակներից, որ ամէն մի րոպէ պատրաստ էին կլանելու եւ անհետացնելու նրան։

Բնութեան ընդհանուր խռովութեան միջոցին՝ դադարեց որսորդութիւնը, սկսուեցաւ մի այլ տեսակ որսորդութիւն։

Սկզբում կարծւում էր, թէ որսորդները՝մրրկի սաստկութիւնից չփոթուեցան, կորցրին միմեանց, եւ տարածուեցան դէպի կղզու զանազան կողմերը՝՝ ապաստանի տեղ գտնելու։ Ոչ ոք չէր երեւում։ Չէին երեւում մանաւանդ Սամուէլի մարդիկը։

ՐԱՖՖԻ

երկու օրուան ընթացքին, իբրեւ «ոճրագործներ»:

× Անգլ. կառավարութիւնը վտարեց Լոնտոնի հունգարական դեսպանատան զինուորական կցորդը, իբրեւ պատասխան Փեշթայի անգլ. դեսպանատան զինուորական կցորդին վտարման:

●

ԻՍՐԱՅԷԼԻ խորհրդարանը պիտի խնդրէ Ազգաժողովէն ապազինել Սինայի շրջանը: Պատրաստ են իրենց զօրքը քաշելու Կազայի շրջանէն, յանձնելով զայն միջազգային զօրքին, բայց պիտի պահեն վարչական հսկողութիւնը: Իսկ Աքապայի ծովեզերքէն քաշուելու համար չորս պայմաններ կ'առաջարկեն:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Խ. Միութիւնը առաջարկած է ճարել Եգիպտոսի առեւտրական պիտոյքները:

ԳԱՀԻՐԷԻ ամերիկեան նոր դեսպանին անուանումը յետաձգուեցաւ, երեք ժամանուան գռնփակ նիստէ մը ետք: Մ. Նահանգները կը մերժեն տնտեսական օգնութիւն տրամադրել Եգիպտոսի, սպասելով Սուէզի հարցին կարգադրութեան:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Ֆրանսացիներէն Սալապել սպաննուեցաւ Մոսիէթէ Սավանթի առջեւ (Փարիզ), երբ դուրս կ'ելլէր ժողովէ մը: Կր հետապնդուին կասկածելի Ալժերիացիները: Առջի օր ձերբակալուեցան 78 անդամներ Ալժերիոյ ազատագրական ճակատէն:

ՄՈՆԱՔՈՅԻ իշխանուհին (նախկին դերասանուհի) աղջիկ զաւակ մը ունեցաւ, իբրեւ գահաժառանգ: Ծնունդը ողջունուեցաւ թնդանօթի 21 հարուածներով նէթէ մանչ ըլլար, 101 հարուած պիտի արձակէին:

ASSOCIATION DES CONCERTS CHOUTEAU
(Orchestre Symphonique de Paris)
Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17·45

SALLE GAVEAU
45 Rue La Boëtie

Ցայտագիր՝ Զայքովսքի քոնչերթօ
Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԻՒՍԹԱՏ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել:
Գին 200 եւ 400 ֆրանք:
Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՊԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 ռիւ Ռիշէ եւ Գ. Ադամեանի:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին, այս կիրակի ժամը 4էն 10, Ազգ. Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ):

Ճոխ պիւֆէ եւ գեղարուեստական բաժին: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները ու փափաքողները:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, միայն մէկ անգամ, Սինեմա Կապիտոլի սրահներուն մէջ պիտի ցուցադրուին Հայաստանէն նոր եկած հայ շարժանկարները՝ Անուշ, Ալմաստ, Դաւիթ Բէկ, Արշակ Բ., Գայիանէ:

Պարերը եւ երգերը կը կատարուին Երեւանի Պետական Օփերայի խումբին կողմէ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժնին իր մասնակցութիւնը կը բերէ Փարիզէն Սերժ Վատիս իր խումբով:

Կիշէն տոմսակ չի ծախուիր: Հրաւիրատոմսերը նախապէս ապահովել կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամներէն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերական ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ
ԵՒ
ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆի
մահուան քառասունքին առթիւ
կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban
17 Rue d'Ulm
Métro : Cardinal Lemoine

Կը պատարագէ՝
Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ
Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Միութեան:

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները:

***

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանթէօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ
Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale
des Arts et Manufactures
8, Rue Jean-Goujon
փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
Եւրոպական պարեր
ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ
ՄԱՏԶԵԼԻ ԵՒ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՊԱՆԹԷՕ–ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3-10, Մէզոն Միէէլի սրահը, 67 Ավընիւ Ժան–Ժորէս, Քաշան:
Կը նուագէ ԹԱՌՈՒՍ ԳԱՐԵԳԻՆ:
Մատչելի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:
Հաղորդակցութիւն՝ Մէթրօ Սոյի դիծէն եւ իջնել Պանթէոյի կայարանը:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Շատ լաւ ափիլէսէօրներ այլ մարզու համար: Դիմել՝

STARK 16 Rue de la Paix, Paris

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Առանձին կին մը, ընկերակցելու համար տարեց կնոջ մը: Բնակարանը ապահով:
Դիմել՝ Գափամաճեան ակնոցի տունը, 60 ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ:

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

«Յառաջ»ի չէք–փոսթալը վերապահուած է միայն թերթին պատկանող գումարներու. — բաժնեգին, ծանուցում, գործակալութիւն:

«Մանտա–քարտ»ով ղրկել բոլոր միւս առաքումները՝ բարենպատակ կազմակերպութիւններու նուէրները, ուրիշ թերթերու բաժնեգիններ, գիրքի դրամներ են.:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Լիոնի Լուսաւորչի դպրոցին Ս. Ծննդեան ու Ամանորի հանդէսը այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Քրիստոնեայ Միութեան սրահին մէջ, 5 Քուր Լաֆայէթ:

Ճոխ յայտագիր. Ամանորի մաղթանքներ, արտասանութիւններ, խմբերգներ, հայկական պարեր, զաւեշտ եւ աւանդական Կաղանդ Պապան: Կը հրաւիրուի գաղութը, հայկական ջերմիկ մթնոլորտի մէջ ապրելու քանի մը ժամ:

Մուտքը ազատ է եւ սրահին ջերմութիւնը ապահովուած:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 25 Յունուար, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի սրահին մէջ: Դասախօս՝ Պ. Վ. ՁԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆ: Նախորդ դասախօսութեան ընթացքին դասախօսը ներկայացուց ժամանակակից հրատապ հարցերը: Այս անգամ պիտի խօսի ՄԱՏԹԷՈՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ դիրքը այդ հարցերու մասին:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Մուտքը ազատ է:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Շաւիլի մատրան շինութեան յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Մ. Զուլհակեանէ եւ զաւակներէն 5000 ֆր. եւ Պ. Ա. Փաստրմաճեանէ 1000 ֆր., ողբացեալ Օր. Աշխէն Նաճարեանի մահուան առթիւ:

× Տիկին Ակնիւլինէ Մուրատ Պօյաճեան կը նուիրէ 5000 ֆր. Հայ Կարմիր Խաչի Ցէսանվիլիէի օժանդակութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, Փրոֆ. Յովսէփ Ճէլալի այրիին՝ Տիկին Արաքսի Ճէլալի մահուան առթիւ (Պոլիս):

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 8ին, հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ կաթող. պատուիրակ Սեռովբէ եպիսկ. Մանուկեան:

ՀԱՅԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս ուրբաթ, ժամը 19ին հայածէս պատարագ պիտի մատուցուի Սէնթ էլուա եկեղեցին (36 ռիւ տը Ռէոյյի, Փարիզ (12) եկեղեցիներու միութեան համար:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, Փլաս տէ Ֆէթի սովորական սրճարանը:

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շրջ. կոմիտէն կարեւոր խորհրդակցութեան կը հրաւիրէ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը, Ակնունի ենթակոմիտէի վարչութիւնը, Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի վարչութիւնը եւ ղեկավար ընկերը, այս շաբաթ ժամը 21ին, Սէն Լուի սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Հայաստան» խումբը, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը ընկեր Ս. Պօյաճեանի բնակարանը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Կը խնդրուի Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի վարչութենէն ներկայ ըլլալ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇԱՒԻԼԻ կրօնական ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Թապա լ'Օսթիի սրահին մէջ: Օրակարգ՝ վարչութեան [illegible] եւ նոր. ընտրութիւն: Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Սաթենիկ Փաստրմաճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Փաստրմաճեան եւ Օր. Արաքսի Փաստրմաճեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Օր. ԱՇԽԷՆ ՆԱՃԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

× Փաստրմաճեան ընտանիքը այս առթիւ կը նուիրէ 2000 ֆր. Կապոյտ Խաչին, 2000 ֆր. Շաւիլի եկեղեցիին եւ 2000 ֆր. «Յառաջ»ի:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ կիրակի, 3 փետրուար, ժամը 16–24
Լէ Ձ'ԱՄՊԱՍՍԱՏԷՕՐ, 3, Ավընիւ Կապրիէլ (Շան զ'Էլիզէ)
Հռչակաւոր նուագախումբ ՌԱՄՈՆ ՄԷՆՏԻՋԱՊԱԼ
ԼՈԼԱ ՄՈՐԷՆՕ (երգ)
ՕՐ. ԱՅՏԱ ԱԶՆԱՒՈՒՐ (ԵՐԳ)
Իրանահայ յայտնի պարուհի Լ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ պիտի պարէ հայկական, կովկասեան եւ պարսկական պարեր
Կանխաւ ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Էլիզէ 67-03: Մուտք 500 ֆրանք

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 26 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
SAMEDI 26 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7792 33ème ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3603

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՇՄԻՐԻ ՀԱՐՑԸ

•

Մեծ աշխուժութիւն կը տիրէ ՄԱԿի քուլիսներուն մէջ: Ժողովները իրարու կը յաջորդեն Ապահովութեան Խորհուրդին եւ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարի գրասենեակներուն մէջ: Խնդրոյ առարկայ են Կազայի շրջանին պարպումը՝ Իսրայէլեան ուժերու կողմէ եւ Քաշմիրի հարցը:

Այս վերջինը, որ արդի պատմութեան ամէնէն անհեթեթ «հարց»երէն մէկն է, սկսաւ յանգիլ իր տրամաբանական լուծման. այսինքն, Ազգաժողովը «գոհունակութեամբ» արձանագրեց Թունուզի չնորհուած անկախութիւնը: Ցամենայն դէպս, որոշուեցաւ քննիչ յանձնախումբ մը ղրկել այնտեղ՝ տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար թէ ինչ պայմաններու տակ կ'իրականացուի անկախութիւնը:

Շատ աւելի բարդ է սակայն Կազայի հարցը:

Բոլոր պետութիւններն ալ ճշդած են իրենց դիրքը այս մասին, բացի Իսրայէլէ, որ պաշտօնապէս յայտարարեց թէ նպատակ չունի անձնապանութիւն գործելու՝ Կազան Եգիպտոսի եւ իր ֆետայիներուն յանձնելով: Միւս կողմէ, Եգիպտոս ալ յայտնեց թէ կը պահանջէ որ վերահաստատուի «յարձակում»էն առաջ գոյութիւն ունեցող դրութիւնը. ուրիշ լուծում չընդունիր: Արաբական եւ Ասիական պետութիւնները հաւանաբար առանց բացառութեան ուժ պիտի տան Եգիպտոսի տեսակէտին:

Բայց միւս կողմէ, ՄԱԿի մէջ ուրիշ խմբակ մը սկսած է գլուխ բարձրացնել. խմբակը կազմուած է այն պետութիւններէն, որոնք կ'ուզեն անկողմնակալ եւ անաչառ դիրք մը բռնել. ցարդ, անսալով ամերիկեան յորդորներուն, խնդիր չէին հաներ, բայց այժմ դիրքերնին փոխած են: Այս խմբակին գլուխը անցած է Քոսթա-Ռիքայի ներկայացուցիչը, որ կ'առաջարկէ Կազայի մէջ Իսրայէլեան բանակները փոխարինել ՄԱԿի ուժերով, մինչեւ որ կարելի ըլլայ փոխադարձ համաձայնութեան մը յանգիլ:

Շատ մը երկիրներ համաձայն են այս տեսակէտին. բայց հարցական կը մնայ Մ. Նահանգներու դիրքը, ուրմէ կախում ունի հարցին վերջնական լուծումը:

Իսկ Հնդկաստանի ներկայացուցիչը, Քրիշնա Մենոն, մտահոգուած է բոլորովին այլ խնդրով մը: Մօտաւորապէս 8 ժամ տեւող ճառ մը խօսելով, Ազգաժողովին հետաքրքրութիւնը ուղեց փոխադրել Քաշմիրի վրայ, զոր կ'ուզէ կցել Հնդկաստանի:

ՋՐԱՆՑՔԸ ԿԸ ՊԱՐՊՈՒԻ ԲԱՅՑ ՇԱՏ ԴԱՆԴԱՂՕՐԷՆ

Իսրայէլի վարչապետին յայտարարութիւնը պատճառ դարձաւ որ Սուէզի ջրանցքին պարպումը դանդաղի: Ինչպէս արդէն գրած էինք, Պեն Կուրիոն պաշտօնապէս յայտնած էր թէ մտադիր չէ Կազայի եւ Աքապայի շրջանը առանց պայմանի պարպել. նախքան իսրայէլեան բանակներուն քաշուիլը, կ'ուզէր որ Ազգաժողովը լուրջ ապահովութիւններ տայ իրեն թէ պիտի յարգուի Իսրայէլի անկախութիւնը եւ նախկին սպառնալիքները պիտի չվերսկսին:

Այս յայտարարութիւնը մեծ դժգոհութիւն պատճառեց Եգիպտոսի մէջ: Հետեւանքը այն եղաւ որ ջրանցքին պարպումը դգալիօրէն դանդաղեցաւ: Պաշտօնական պատրուակը այն է թէ ընկղմած նաւերէն քանի մը հատին մօտերը ծովային ռումբեր կան, հետեւաբար պէտք է զգոյշ ըլլալ:

× Սուրիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ Իսրայէլի բռնած դիրքը շատ կը ծանրացնէ կացութիւնը, որուն հետեւանքները «աննախատեսելի» են: Ցայտարարեց նաեւ թէ Սուրիան եւ ուրիշ արաբական պետութիւններ ուսումնասիրելու վրայ են միացեալ ծրագիր մը՝ Իսրայէլի ոտնձգութիւններուն վերջ տալու համար:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ՄԱԿի մէջ Ալժերիոյ մասին սկսելիք վիճաբանութիւններէն առաջ, վարչապետ Կի Մոլէ կ'ուզէ ազգային համաձայնութիւն մը գոյացնել Ալժերիոյ հարցին շուրջ: Այս ուղղութեամբ նամակներ ղրկած է բոլոր կուսակցութեանց պարագլուխներուն (բացի ծայրայեղներէն) ինչպէս նաեւ բոլոր նախկին վարչապետներուն: Նախ հարցը պիտի ներկայացնէ կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն, ապա պիտի ջանայ բոլորին հաւանութիւն վայելող որոշումի մը յանգիլ, որպէս զի ըստ այնմ ներկայանայ Ազգաժողովին:

Ժողովրդական Հանրապետական Շարժման ընդհ. քարտուղարը արդէն իսկ յայտնեց թէ իր կուսակցութիւնը պատրաստ է ստորագրել այս իմաստով համաձայնագիր մը, պայմանաւ, սակայն, որ որոշմնագիրը պատրաստուած ըլլայ բոլորին կողմէ:

Իսկ այդ նոյն կուսակցութեան նախագահը, Ռոպէր Լըքուր յայտարարեց թէ տակաւին չէ ստացած վարչապետին նամակը:

× Մինչ այդ, Ալժէի Գազպա թաղին մէջ նոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան: 40ի չափ անձերու վրայէն գտնուեցան զէնքեր, տարճանակներ եւ ձեռնառումբեր:

× Պոնի շրջանին մէջ ալ ծուղակը ինկաւ ապստամբներու կարեւոր խմբակ մը՝ իր պարագլուխներով: 19 ապստամբներ սպաննուեցան, որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ Պելայիտ Պելքասիմ անուն յայտնի պարագլուխն ու իր հինգ գլխաւոր գործակիցները:

× Պաթնայի արձարաններէն մէկուն մէջ ռումբ մը նետուեցաւ. 13 հոգի վիրաւորուեցան. Սեթիֆի մէջ ահաբեկչական չորս դէպքեր տեղի ունեցան: Ալժէ քաղաքի արուարձաններէն մէկուն մէջ ահաբեկիչները երեք Եւրոպացիներ վիրաւորեցին: Միւս շրջաններուն մէջ ալ ամէն օր ահաբեկչական նոր դէպքեր կը պատահին:

× Կոնստանդինի մէջ գործադրուեցաւ դատապարտուած ահաբեկիչի մը մահապատիժը: Մասնակցած էր երկու ոստիկաններու սպաննութեան:

× Ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսայի մէջ գտնուող Հիւսիսային Ափրիկեցիները երկուշաբթի առաւօտնէ սկսեալ ընդհանուր գործադուլի ձեռնարկելու հրահանգ ստացած են: Կառավարութիւնը անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առած է հաւանական միջադէպերու առաջքն առնելու համար:

ՌՈՒՍԵՐԸ կ'ամբաստանեն Մ. Նահանգները, որ իբր թէ ռազմական կայաններու ցանցով մը կը շրջապատեն Խ. Միութիւնը՝ ապագայ հիւլէական պատերազմի մը նախատեսութեամբ:

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ծրագիրը պէտք է ընդունուի եւ պահանջուած պիտաճէն պէտք է յատկացուի իրեն — յայտարարեց զօր. Կրուընթըր — այլապէս՝ համաշխարհային խաղաղութիւնը մեծապէս կը վտանգուի:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ նոր փորձեր պիտի կատարուին Մ. Նահանգներու մէջ առաջիկայ գարնան:

ԱՆԳԼԻՈՅ նոր վարչապետը, Մաք Միլըն յայտարարեց թէ ռազմական պիտաճէն պիտի զեղչուի բայց աւելի պիտի զօրացուի երկրին պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը:

ԸՆԿ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ

Հինգշաբթի գիշեր յանկարծական ծանր անհանգստութեան մը պատճառով, ընկ. Շ. Միսաքեան հիւանդանոց փոխադրուեցաւ գիշերը ժամը 2ին:

ՉՈՒ ԱՆ ԼԷ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ Կ'ԵՐԹԱՅ

•

Չինաստանի վարչապետը, Չու Ան Լէ Հնդկաստան հասաւ անցի օր. օդակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ Նեհրուի կողմէ: Երկու վարչապետները բազմաթիւ խորհրդակցութիւններ պիտի ունենան:

Չու Ան Լէ, օդանաւէն իջած պահուն յայտարարեց թէ Մոսկուա, Վարշաւիա եւ Պուտափեշտ կատարած իր այցելութեանց միջոցին առիթ ունեցաւ այդ երկիրներու պետութեանց խորհուրդներ տալու: Աւելցուց. «Համայնավար բոլոր երկիրներուն հետ բարեկամ ենք. մեր տեսակցութեանց միջոցին ամէն բանի մասին կը խօսինք: Խ. Միութիւնն ու Չինաստանը խաղաղութեան կողմնակից են եւ ռազմական նպատակներ հետապնդող խմբակցութիւններուն հակառակ են: Ընկերվարական վարչաձեւ ունեցող երկիրներու միջեւ լուրջ հակառակութիւններ չեն կրնար ըլլալ. պէտք է իրարու օգնեն՝ տնտեսապէս բարելաւելու համար իրենց վիճակը»: Հարցումներուն ալ մասը կը կարմէ վերը յիշած իր երկիրներուն: «Անշուշտ», պատասխանեց:

× Մառեշալ Ժուկով եւս հասաւ Հնդկաստան: Օդանաւէն իջած պահուն հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Հնդկաստանի ժողովուրդին կը բերեմ Խ. Միութեան սիրոյ եւ բարեկամութեան ողջոյնները. կ'ուզեմ վստահեցնել ձեզ, որ խորհրդային ժողովուրդը իր բոլոր կարելին պիտի ընէ խաղաղութեան պաշտպանութեան եւ մարդկութեան ապագային համար»:

× Գնդ. Նասր յայտարարեց թէ այս ամառ Չինաստան պիտի այցելէ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

•

ԱՀՈՒՍԱՐՍԱՓԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ ՔԱՂԱՔ. ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՌՈՒՍԵՐՈՒ ՁԵՌՔԻՆ

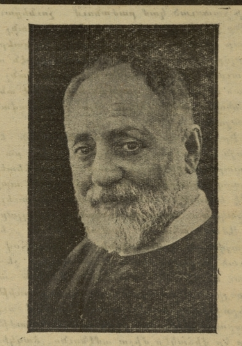
Հունգարիոյ մէջ կը շարունակուին ձերբակալութիւնները: Երէկ ութը յայտնի ղրագրողներ ձերբակալուեցան. այսպէս, ցարդ արգելափակուած մտաւորականներուն թիւը կը հասնի 15ի: Լուր կը շրջի թէ Քատար մերժած է ընդունիլ Հանրածանօթ երգահան Զոլթան Քոտալին, որ կ'ուզէր միջամտել ձերբակալուած մտաւորականներուն ի նպաստ:

Թերթերը կը գրեն թէ ամէն կողմ զէնքի թաքստոցներ կը գտնուին. այս պատճառով ձերբակալութիւններ ալ կը կատարուին. Պուտափեշտի համալսարանին մէջ, իսկ ձեռնառումբեր եւ պայթուցիկներ գտնուեցան:

Մայրաքաղաքին մէջ աշխատանքը շատ դանդաղած է. պաշտօնեաները, բանուորները կ'աշխատին նուազագոյն չափով:

Բայց ամէնէն աւելի մտահոգութիւն պատճառող կէտն այն է, որ Ռուսերը դարձեալ ձեռք առած են քաղաք. ոստիկանութիւնը, որուն գլխաւոր շէնքերը գրաւուած են խորհրդային «խորհրդականներ»ու կողմէ:

× Ռումանիոյ համայնավար պաշտօնաթերթը, «Ռոմանիա Լիպերա», կը գրէ թէ Հունգարիոյ ապստամբութիւնը կազմակերպուեցաւ Արեւմտեան Գերմանիոյ կողմէ, կ'աւելցնէ թէ Արեւմտ. Գերմանիոյ գաղտնի սպասարկութեանց պետը զէնք եւ զինամթերք ուղարկած էր Հունգարիա:

Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ
Միանձն Մխիթարեան
(1879-1956)

Ո՛ւշ դրէք, Հայե՛ր, ո՛ւշ դրէք:

Երբ խաւարակուռ Ասիոյ մէջ նետուած մեր հայրենի աշխարհը ընկերվարական կարգերու հիմը կը դնէր, դեռ ոչ մէկ եւրոպական ժողովուրդ քաղաքակրթուած իսկ չէր:

Սակայն մեզմէ շատեր այսօր անոնց բնդանօթներով, սաւառնակներով եւ մարտանաւերով հպարտացած՝ իրենց նախատինք կը համարին հայ ցեղին պատկանիլ, իրենց մայրենի լեզուն սորվիլ ու խօսիլ և եթէ գիտնան ալ չեն խօսիր, վախնալով որ փոքր, անզօր ու մոռցուած ազգի մը կը պատկանին, որ յատուկ տրամադրութիւն ունեցեր է ջարդուելու, կոտորուելու եւ թափառական շրջելու աշխարհի չորս ծագերը:

Գաղթաշխարհի մէջ բազմաթիւ Հայեր Եւրոպան իրենց թեւերուն վրայ բարձրացուցած՝ կուռքի մը պէս կը պաշտեն: Եւ սակայն երբ Եւրոպան առհասարակ տակաւին ոչ միայն գրել կարդալ չէր գիտեր, այլ նախատինք կը համարէր զանոնք գիտնալ, մեր հայրենի վանքերը ուսման եւ գիտութեան նշանաւոր վարժարաններ եղեր էին, տեսակ մը համալսարաններ՝ որոնցմէ կ'ելլէին մեծ սուրբեր, գիտնականներ, լուսամիտ անձնաւորութիւններ, գրեթէ բոլոր նշանաւոր կաթողիկոսները, մեր թագաւորներուն խորհրդատուները, մեր պատմագիրները եւ իմաստասէրները, մեր երգիչները ու բանաստեղծները և մեր ձեռագիրները զարդարող բաց գծագրիչները:

Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեան

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔ պատուիրակութիւն մը, Հանրապետութեան նախագահին գլխաւորութեամբ, մեկնեցաւ Խ. Միութիւն. Այցելութիւնը պիտի տեւէ 5 օր: Պատուիրակութեան մաս կը կազմեն վարչապետը, համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը, արտաքին նախարարը, պաշտպանութեան նախարարը, արտաքին առեւտուրի նախարարը, եւայլն:

ԼՈՆՏՈՆԻ հունգարական դեսպանատան զինուորական կցորդը երկրէն վտարուեցաւ, որպէս բողոքի ցոյց՝ Պուտափեշտի անգլիական դեսպանատան կցորդին արտաքսման դէմ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Աւստրալիոյ, Հիւս. Ափրիկէի, Գանատայի, Արեւմտ. Գերմանիոյ եւ Արժանթինի Հրեաները դիմեցին ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին, որ Եգիպտոսի Հրեաներուն վիճակը Ազգաժողովին քննութեան ներկայացուի:

ՎԱՍՏԱԿԵՑԱՐ ԵՒ ԱՐԴ ՀԱՆԳԻՐ

… Մխիթարեանի մը կորուստը ցաւի պատճառ է միշտ նաեւ մեզի, բոլոր նախկին սաներուս համար, մեր անցեալի յուշերն ու ներկայի կապերը մասնակից ընելով մեզ է իւրաքանչիւրը կորուստին զառնութեան: Բայց Հ. Սահակ վարդապետին կորուստը կը գլէ կ՚անցնի Միաբանութիւնն ու սաները, դառնալով բազմութիւններ համակող ծանր վիշտ մը:

Հ. Սահակ վրդ. դարձած էր այլեւս քաջածանօթ դէմք մը հայութեան մէջ, իբրպէս լայն ժողովրդականութեամբ մը՝ որ հասուած կամ բաժանում չունեցաւ: Ինք թերեւս յականէ անուանէ չէր ճանչ - նար շատերը, բայց շատեր ու շատեր, բոլոր շրջանակներէն, միջավայրերէն ու դասանանքէն, հեռուէն ու մօտէն ճանչցան ու սիրեցին, դարձան ծանօթ թէ անծանօթ բարեկամները այս խանդավառ Հայուն:

Իր վայելած ժողովրդականութեան եւ լայն համակրանքին գաղտնիքն ալ բացատրութեան կը կարօտի, որովհետեւ պարզ ակնարկ մը ենթադրել պիտի տար թէ երեւոյթին ճիշդ հակառակը աւելի բնական ու տրամաբանական պիտի ըլլար:

Աժան շահուած համակրութեան եւ փայփայող գովասանքներով ապահովուած ժողովրդականութեան մարդը չեղաւ երբեք: Ընդհակառակն: Ամէնքս ալ կը յիշենք զանազան հանդիսաւոր առիթներով իր պերճ եւ հոսուն ճառերը՝ ուր հարուածներու եւ սլաքներու լայն բաժին մը կը վիճակէր միշտ ամէնունս, ձաղկելու համար մեր վնասարար ճղճիմութիւնները, մեր առօրեայ դասալքութիւնները, մեր պզտիկ վատութիւններն ու մեղաւոր անտարբերութիւնները: Կ՚ուզէր որ ըլլայինք ա՛յնպէս ինչպէս ինք կ՚ուզէր որ Հայը ըլլայ:

Հրապարակաւ յանդիմանութիւնը հաճելի չէ ոչ ոքի եւ իր սաստերն ու պարսաւները ուրիշի մը կողմէ ու բերնէն՝ առնըւազն պիտի սրտնեղէին մեզ բոլորս եւ անշուշտ երբեք տուն պիտի չտային այնքան լայն ժողովրդականութեան մը, ինչպէս էր իրը:

Բայց ունկնդիր զանգուածը այնքան ջերմ անկեղծութիւն և հաւատք կը զգար իր խօսքերուն մէջ, այնքան վառ հայութիւն եւ հայրենասիրութիւն, որ բնազդօրէն կ՚ընդունէր թէ իրաւացի է Հ. Սահակ, թէ արդար են իր մեղադրանքներն ու պախարակումները, եւ ի վերջոյ ճշմարտութիւններ են որ ամէնքս պիտի ուզէինք կարենալ ըսել նախ մենք մեզի, բայց չէինք կրնար ըսել, ճիշդ իր չըսուած մեր պզտիկ վատութիւններուն եւ դասալքութիւններուն համար: Ինք կ՚ըսէր, յստակօրէն կ՚ըսէր, չեշտակի կ՚ըսէր եւ կը թեթեւցնէր մեր իւրաքանչիւրին խղճմտանքին բեռը:

Ուղեկորոյս Հայը Հ. Սահակի մէջ կը տեսնէր պատկերը ճշմարիտ Հայուն, Հայաստանցի Հայուն: Անկէ՝ վարդապետին վայելած սէրն ու համակրանքը իր տարածուն ժողովրդականութեան մէջ խտացած:

Կրնամ սխալիլ թէեւ բայց ես կը կարծեմ որ Հ. Սահակին կատարելատիպ հայութեան մը պահանջն ու ցանկութիւնը կ՚աղօտէր ցանկալին եւ կարելին զատորոշող սահմանը իր տեսողութեան առջեւ: Այդպէս էր ոչ միայն մերօրեայ դէպքերուն քննութեան մէջ, այլ եւ մեր պատմութեան դարերով հեռաւոր անցքերուն վերլուծման պահուն: Ջայրոյթով կը բողոքէր, օրինակ, Մեծն Տիգրանի որդւոյն դաւաճանութեան դէմ, կարծես թէ եղելութիւնը այս առտու կարդացած ըլլար իր օրաթերթին վրայ: Կը զգայիր որ եթէ ձեռքէն գար, պիտի հարուածէր ու խորտակէր դաւադիրը, պիտի հաստատէր Տիգրանն իր գահուն վրայ, որպէսզի Հայաստանի փառքը չնսեմանար եւ մեր պատմութեան յետագայ տխուր անցքերը չկարենային պատահիլ:

Տարեկիցներս ու դասակիցներս, ամէնքս ալ տեսած ենք Հ. Սահակ վրդ.ը 1912ին, մենք պատանի, ինք հազիւ քառասուննոց երիտասարդ, Հայաստանի Հանրապետութեան օրերուն, ոգեւորուած, խանդավառ, ձեւ ու մարմին առնող դարերու երազէն վերացած, ապագայի ոսկեղէն ու հսկայ ծրագիրներ կանխատեսող: Տեսած ենք զինքը նաեւ Հանրապետութեան խորտակման օրերուն, մըռայլ, մտատանջ, խռով, յուսահատ ու տառապող: Իրական հայելին՝ Հայուն խանդավառութիւններուն եւ ոգեւորութիւններուն, խռովքներուն եւ տառապանքներուն:

Լման կէս դարու կրթական վաստակ մը կը թողու Հ. Սահակ: Տեւականօրէն յիսուն տարիներ Պոլսէն Վենետիկ ու Փարիզ, դաստիարակած ու կրթած յաջորդական սերունդներ, միշտ նոյն նուիրումով, նոյն խանդով ու գորովով: Հաշուեցէք եթէ կրնաք իր սաներուն եւ աշակերտներուն բազմութիւնը: Այդ ուղղութեամբ մեր օրերու Մխիթարեաններուն մէջ հաւանաբար մրցանիշը իրն է: Բայց այդ աշակերտները ամէնքն ալ բնականաբար իր խոր ազդեցութիւնը կրած ըլլալով հանդերձ, միատիպար ու նմանամիտ անհատներ չեն: Գաղափարի զանազան երանգները կը տեսնուին իրենց մէջ: Եւ սակայն ամէնքն ալ հարազատներն են Հ. Սահակին մըտքին ու սրտին:

Մխիթարեան երկուհարիւրյիսուն տարուան պատմութիւնը զանազան մարզերու մէջ հոյակապ անուններ արձանագրած է որոնց հետ ուղղակի բաղդատութեան դնել Հ. Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեանը՝ չենք յաւակնիր մենք, իր սաները: Բայց կը խորհինք եւ կը հաւատանք թէ Մխիթարեաններու վայելած եւ ուղղակի ժողովուրդէն ընծայուած համակրանքին ու յարգանքին մէջ Հ. Սահակները գլխաւոր դեր մը ունեցած են, իրենց գործը աւելի տեսանելի ու շօշափելի, իրենց վաստակը սիրելի եղած ըլլալուն համար ժողովրդեան խաւերուն:

Ս. Ղազարի գերեզմաննոցին մէջ, Ալիշանի տապանաքարին վրայ կարճ այլ յատկանշող խօսք մը քանդակուած է: Որքան կը պատշաճի նաեւ Հ. Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեանին.

«Վաստակեցաւ եւ արդ հանգչի»:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

ՄԽԻԹԱՐԻ ԿԱՆԹԵՂԸ

Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեանի մահով շիթ մը իւղ եւս կը սպառի, հայ մտքի լոյս՝ հայ սրտի յոյս սփռող Մխիթարի կանթեղէն:

Քահանան էր նուիրեալ՝ ինչպէս կ՚ըլլայ արժանաւոր հայ վանականը, հայրենի հին ու նուիրական օրէնքով: Ծառայ Աստուծոյ ու ազգին, խօսքով ու գործով նուիրուած, օտարութեան ճամբուն վըրայ հայրենակեաց պահելու տարագիր Հայը, հաւատքի ու մշակոյթի լոյսով:

Հայն էր հպարտ ու հաւատաւոր՝ ինչպէս մեր ցեղի անմահ արժէքները գիտցողն ու դաւանողը միայն: Հպարտ էր Հայոց Աշխարհի փառաւոր անցեալով եւ անսասան հաւատացող անոր անվրիպելի ապագային:

Մարդը՝ իմաստուն, անձնուէր, դիւրահաղորդ ու համեստ, իսկական մեծութեան կնիքն ունէր իր անհկուն ճակտին վրայ:

Անխոնջ՝ մտքով ու սրտով միշտ դալար, դեռ այնքան վառ կենսունակութիւն ունէր որ կը մոռցնէր իր յառաջացած տարիքը, յոյս ներշնչելով որ պիտի ապրէր միշտ մեզի հետ ու մեզի համար: Բայց մահը հասաւ մեր յանդուգն յոյսը խորտակելու, եւ ճիշդ տրտում ձմեռուան օր մը՝ օր Ծնունդի…:

Մահը այսուհետեւ կը զրկէ մեզ իր տեսութենէն: Բայց պիտի չկրնայ երբեք խլել մեր սրտերէն այն ազնուական ու լուսաւոր պատկերը զոր թողուց իր կենդանութեանը, ազդածորան խօսքերով եւ կատարած թանկագին գործովը Մխիթարեան վարժարաններէն ներս ու դուրս:

Ցարգուած դէմք ազգային ամէն հոսանքէ ու համայնքէ, կէս դար ամբողջ՝ որուն կէսը Փարիզի մէջ, տեսուչ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի, հրալեզու քարոզիչն եղաւ հայրենասիրութեան եւ ազգային գիտակցութեան:

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

… Զկարծէք թէ ծաղկոցներով և հինգշաբթի օրուան կէսօրեայ դասախօսութիւններով, որոնց ընթացքին Հայ փոքրիկը կէս Ֆրանսերէն, կէս հայերէն հնչումով, այբուբեն որվելու եւ քանի մը ոտանաւորներ արտասանելով, հայութեան դիմագիծը կը փրկուի: Հայը գիտակցաբար Հայ պահելու համար, անհրաժեշտ է բարձրագոյն հայկական հաստատութիւն մը, որ հաւատք եւ յոյս ներշնչէ եւ ստեղծէ այնպիսի մթնոլորտ մը, որուն շունչով ոչ միայն հայ մանուկը փրկուի, այլ բոլոր այն Հայերը որ այդ մթնոլորտին մէջ կը մտնեն:

Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԷՐՄՈՎՍԷՍԵԱՆ
(31 Յուլիս 1952)

Մխիթարեան առաքեալն էր ան ազգապահպանման՝ որուն կենսաբեր աղբիւր կը դաւանէր հայկական անցեալի գիտակցութիւնը եւ ապագայի նուիրումը, իսկ մահաբեր վտանգ՝ անմխարանութիւնը ու մոլեռանդութիւնը:

Անձնական կարծիքի ու համոզումի տէր, քաջութիւնն ունէր զանոնք հրապարակաւ յայտնելու եւ յարգել տալու: Եւ մանաւանդ՝ օրինակելի քաջութիւնն ունէր իր քարոզածին առաջին ծառայողն ըլլալու:

Իր Ուխտին ու Ազգին նուիրեալի մըշտատեւ երազն էր որ՝ Մխիթարի Կանթեղին փրկարար լոյսով փարատի խաւարը Հայոց տարագիր աշխարհէն, որ այդ լոյսը հասնի ամէն տեղ ուր հայ մանուկ մը կը ծնի, Հայու աչուկները դժբախտաբար օտար երկնքի լոյսին բանալով:

Այդ լոյսին աշակերտած՝ Ազգային Միութիւնը ու ցեղին սիրտը երգող Մկրտիչ Պէշիկթաշլեաններու եւ Դանիէլ Վարուժաններու խօսքերով, կոչ կ՚ընէր հասնող սերունդներուն որ Մխիթարեան հայեցի ակութին շուրջ հաւաքուած, դառնան «Լոյսի ստինքին Կաթընկերները», ազգաշէն նշանաբան դաւանելով — «Տո՛ւր ձեռքդ, եղբայր ենք մենք»:

Երազդ էր, բազմավաստակ Դաստիարակ եւ սիրեցեալ Հայր, որ՝ Փարիզէն վերջ, Մխիթարի Կանթեղը վառի նաեւ Ֆրանսայի ուրիշ հայաշատ կեդրոններու մէջ, սկսելով Մարսէյլէն:

Եթէ հոգիները հաղորդ կը մնան աշխարհի անցուդարձին, լուսաւոր հոգիդ շուտով պիտի տեսնէ երազիդ իրականացումը, յանուն քու ալ Ցիշատակիդ:

Կորուստդ մեծ եղաւ դարաւոր Ուխտիդ համար, բայց աւելի մեծ՝ հայ ժողովուրդին համար:

Լուսաւոր հոգիդ անշուշտ կը տեսնէ այսօր որ չկայ հայ սիրտ որ չսգայ զքեզ:

ԿԱՐԳԻՍ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԶՐՈՅՑ
Հ. ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ.Ի ՀԵՏ

Ամփոփուած գրագէտ Կ. Փօլատեանի գրոյցներէն.

… Մեր զրոյցը սկսած էր պարտէզի մը մէջ, մինչ կը քալէինք տերեւաթափ ծառերուն կողքէն:

Վենետիկեան վարդապետը կը խօսէր ու Հայոց Աշխարհը հետզհետէ կուգար եւ կը փռուէր այդ պարտէզին մէջ, շունչ կ՚առնէին զայն կոխկրտող հսկաները, կը գծուէին լուսաւոր կէտերով, հոն ցրուած գիւղերն ու աւանները: Վառ երեւակայութեամբ օժտուած եւ զարմանալի յիշողութեամբ մը՝ Հ. Սահակ, թուականներով, տեղերով եւ անուններով, կը վերականգնէր մեր երեք հազար տարուան պատմութիւնը, իր փառքերով, իր ահաւոր աւերակներով:

— Ցարգենք լաւ սովորութիւն մը օրէնքները եւ սկսինք ինչպէս որ պէտք է: Կ՚ուզէ՞ք համառօտ տեղեկութիւններ տալ ձեր կեանքէն. ե՞րբ բաժնուած էք ձեր ծննդավայրէն, ի՞նչ յիշատակներ կը պահէք:

—Մշոյ աշխարհէն, ուր ծնած եմ, բաժնուած եմ 1894ին երբ հազիւ 14 տարեկան պատանի էի: (Խմբ.— Ծնած էր Մշոյ Աղխնէշ գիւղը 1879ին): Մեծ բան չեմ յիշեր: Մշոյ դաշտին պատկերը սակայն ոչինչ կրնայ ջնջել երեւակայութենէս մէջէն. ո՛չ ծերութիւնը, ո՛չ տառապանքները: Մշոյ դաշտը, ի՛նչ կախարդական գեղեցկութիւն: Գարնան, երբ ձիւնը կը սկսէր հալիլ, ան մէջտեղ կ՚ելլէր, հրաշալի հէքեաթէ մը դուրս ցայտող պարտէզի մը նման, ի՛նչ ծաղիկներ, գոյնզգոյն, անուշաբոյր, մեր անթառամ ծաղիկը, ուրիշներ և խաւարծիլը, զոր կ՚ուտէինք: Աւելի քան 50 տարի վերջ դեռ անոր համը բերանս է, թթուաշ, զով, համեղ…

— Է՛յ, հողը, անուշաբոյր հողը մեր երկրին, ո՛ւր որ երթաս հետդ է, դառնաս համալսարանական թէ արհեստաւոր, երթաս Ամերիկա թէ Վենետիկ: Քո՛ւ հետդ, քո՛ւ արիւնիդ, քո՛ւ ձայնիդ մէջ:

Ու Հ. Սահակ դեռ կ՚ըսէ.

— Մէկ տարի մնացած եմ Պոլիս, ապա 1895ին անցած եմ Ս. Ղազար:

— Ի՞նչ յիշատակներ ունիք այդ օրերէն, կը յիշէ՞ք Վարուժանը, կամ ուրիշներ:

— Այո, տեսած եմ «Ցեղին Սիրտ»ին հեղինակը: Կանի համալսարանը աւարտած՝ կը վերադառնար Պոլիս: Կը յիշեմ անոր բարի, հեզ աչքերը: Կը յիշեմ աւելի որոշ կերպով ուրիշ բանաստեղծ մը. միասին Մուշէն եկած էինք Վենետիկ: Կոչուած էր բանաստեղծի մեծ համբաւի մը, բայց ան ալ արժանացաւ Վարուժանի և իր ընկերներուն ճակատագրին.— կ՚ակնարկեմ Հ. Կարապետ Տէր Սահակեանի որ նահատակուեցաւ Տրապիզոնի մօտերը, իր աշակերտները պաշտպանած միջոցին: Հազիւ 36 տարեկան էր: Ամէնէն մեծ եւ ամէնէն խորունկ տպաւորութիւնս սակայն Ալիշանէն է: Երբեք պիտի չկրնամ մոռնալ անոր պատկերը: Աչքիս առջեւն է տակաւին անոր ալեհեր, փառահեղ սուրբի գլուխը: Սուրբ մարդ մը իրապէս, հին օրերու մարգարէաշունչ տիպար մը: Սուրբի մը պէս ապրեցաւ եւ սուրբի մը պէս ալ լքեց մեր աշխարհը: Իր խցիկի դրան առջև, ձեռքերը ծալլած կուրծքին, աղօթքի պահուն, այդպէս գետին ինկաւ և շիջեցաւ, անձայն, առանց աղմուկի:

Կը յիշեմ որ Խրիմեան Հայրիկ տոպրակ մը հող էր ուղարկած՝ հայրենի հողէն, փարչ մը ջուր՝ հայրենի աղբիւրներէն, որպէսզի նահապետին հետ թաղենք:

Այդպէս ալ ըրինք:

— Ուրիշ հարցում մը հիմա. ի՞նչ է ընդհանուր տպաւորութիւնը մէկու մը որ իր աչքին առջեւ ունի Հայոց պատմութիւնը: Դուք զայն կ՚աւանդէք հայ տղոց, ի՞նչ կը զգան անոնք, կը խանդավառուի՞ն, կը յուզուի՞ն, կը տխրի՞ն:

— Հրաշալիօրէն գտաք այդ երեք բառերը: Անոնք եւ մենք, մեծ թէ պզտիկ, Հայոց պատմութեամբ կը խանդավառուինք, կը յուզուինք եւ կը տխրինք: Կը խանդավառուինք, որովհետեւ կը տեսնենք ժողովուրդ մը գաղափարապաշտ, ազատատենչ, անհունօրէն բարի, որ միշտ կը պայքարի յանուն արդարութեան: Միշտ զայն կը գտնենք մեծագոյն իտէալներուն հետ, ազնիւ դատերու պաշտպան, բայց ոչ միշտ յաղթողներուն մէջ: Աշխատասէր, ինքզինքը նորոգելու, պարտութիւններէն վերականգնելու զարմանալի կենսունակութեամբ: Փոքր, սքանչելի ժողովուրդ մը: Անոր մեծագոյն դժբախտութիւնը իր չար բախտն է, իր աշխարհագրական աննպաստ դիրքը: Կը տխրինք յաճախ թէ ինչո՞ւ այս ժողովուրդը չէ ապրած աւելի խաղաղ աշխարհամասի մը մէջ, լաւագոյն դրացիներէ շրջապատուած: Անոր մեծագոյն թերութիւնը իր անմխարանութիւնն է: Անոր Աքիլլէսի կրունկը: Կը տխրինք, երբ կը տեսնենք ա՛յդքան քաջութիւն, ա՛յդքան զոհողութիւն որ կը վերջանայ յաճախ կռիւով ու ներքին վէճերով: Մեր մեծագոյն անկումներուն բուն պատասխանատուները մենք ենք: Տեսէք, Արշակունեաց թագաւորութիւնը ինկաւ, կործանեցաւ հայ նախարարներու անմիաբանութեամբ, հակառակ Ս. Սահակի յորդորներուն թէ աւելի լաւ է մեր հիւանդ ոչխարը քան օտարին առողջ գայլը:

Բագրատունեաց հարստութիւնը վերջացաւ մեր ձեռքերով: Պետրոս Գետադարձ կաթողիկոս, կաշառուած Ցոյներէն, Վեստ Սարգիս նոյնպէս, Հայոց թագաւոր դառնալու մարմաջով, ընդդէմ իրենց թագաւորին, Գագիկին՝ դային եւ Անիի բանալիները Բիւզանդիոնի կայսրին յանձնեցին: Ծախեցին Անին: Ռուբինեանց շրջանը վերջ գտաւ նոյնպէս ներքին անհամաձայնութեամբ: Նախարարները իրենք յանձնեցին իրենց թագաւորը Լեւոն Ե.ը Եգիպտոսի սուլթանին:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Հ. ՍԱՀԱԿԻ ՈԳԻՆ

Բնութիւնը իր մէջ ներդաշնակութեամբ համախմբած էր հոգեկան ու մտային այն բոլոր յատկանիշները՝ որ կը բխին կոչումէ մը, նուիրուելու համար Մեծն Մխիթարի վսեմ գաղափարականին։

Եւ այդ գ ա ղ ա փ ա ր ա կ ա ն ի ն անփոփոխ նշանաբանը, Կրօնք եւ Հայրենիք, զոյգ անկիւնաքարերն եղան՝ որոնց վրայ կերտուեցաւ Հ. Սահակին ամբողջ կեանքը իր պտղօղուտ գործունէութիւնով։

Կրօնք եւ Հայրենիք։ Ոմանք կը նուիրուին առաջինին, անտեսելով երկրորդը։ Իսկ ուրիշեր՝ կը ծառայեն երկրորդին, արհամարհելով առաջինը։

Քիչ են անոնք որ կրնան, երկուքը անջատելով հանդերձ, իւրաքանչիւրը դնել զատ զատ պատուանդաններու վրայ, երկուքը հաշտեցնել, ու երկուքին ալ նուիրուիլ նոյն սիրով, նոյն եռանդով, նոյն հաւատքով։ Այդ քիչերէն էր Հայր Սահակ վարդապետ։

Իր առօրեայ կեա՛նքն ալ այս ըմբռնումին վրայ դասաւորուած էր։ Առտուն կանուխ՝ կը սկսէր իր օրը երբ հապճեպով կ'ուղղէր իր քայլերը դէպի մատուռ, իր սիրելի Շնորհալիին աղօթքները մրմնջելով։ Օրուան մէջ ժամանակ կը գտնէր իր այցելութիւնները կատարելու, ազգային գործերով զբաղելու։ Ու երեկոյեան, իր խցիկը քաշուած, ալեւոր գլուխը ծռած Հայոց պատմութեան ուսումնասիրութիւններուն վրայ, իր ապրումներուն մէջ մխրճուած, կը շարունակէր իր բազմավաստակ աշխատանքը մինչեւ ուշ գիշեր։

Ճիշդ է, քսաներորդ դարը շրջապատած էր զինքը։ Անտեղեակ չէր ներկայի անցուդարձէն ու իր ուշիմ հետաքրքրութեամբ կը հետեւէր մանաւանդ քաղաքական դէպքերուն։ Բայց այս ամէնուն հետ մէկտեղ, իր ներաշխարհը ունէր։ Ինքը կ'ապրէր հեռաւոր Տղմուտի ափին իր սիրելի Վարդանով, Ղեւոնդով, Արտաշէսով, Տրդատով, Տիգրանով, Լեւոնով, Անիով, Սանահինով։ Անո՛ւններ։ Այո՛, թերեւս պարզ անուններ, բայց իր մեղրածորան շրթներուն վրայ այդ անունները կը կենդանանային եւ իր աշակերտներուն զմայլած աչքերուն առջեւ կը պատկերանար Հայոց փառապանծ անցեալը իր բոլոր գոյներով, լոյսերով եւ ստուերներով։ Թերեւս ոմանք առարկեն թէ Հ. Սահակ Հայոց պատմութիւնը երբեմն գրած է այնպէս ինչպէս որ ինքը կը փափաքէր որ եղած ըլլար։ Թերեւս ճիշդ ըլլայ այս դիտողութիւնը՝ բայց իր խառնուածքով հնարաւոր չէր իրեն համար ուրիշ կերպ ըմբռնել Հայոց անցեալը։

Եւ լաւ էր որ այդպէս կը դասաւանդէր։ Աշխարհի չորս անկիւններէն եկած՝ կէս այլասերած պատանիներ Հ. Սահակին բովէն անցնելով կը դառնուէին և դուրս կուգային իբրեւ հայորդիներ։ Թող ուրիշներ այդ տղաքը յետագային տաշէին եւ մասնագիտական ընէին, եթէ կ'ուզէին... Ինքը երկաթին արդէն հայկական ձեւ մը տուած էր եւ այդ ձեւը կը մնար։

Ո՞վ կրնար Հ. Սահակին պէս ներկայացնել հայկական կեանքը, անցեալ թէ ներկայ։ Ամէն դասարան լաւ է իր խօսքը թէ մեր տարիքը երիտասարդներ Հայաստանի մէջ հրացանի առաջին նշանը կ'առնէին աքաղաղին վրայ, իսկ երկրորդը՝ թշնամւոյն։ Պարզ բացատրութիւն մըն է թէեւ, բայց երբ Հ. Սահակ զայն պատմէր ամբողջ դիւցազներգութիւն մը կը դառնար։ Մեզի համար ոչ ոք կրնար աւելի մարմնացնել Հայոց Աշխարհը, այն երկիրը զոր երբեք չէինք տեսած։ Կարծես երէկ եկած ըլլար Տարօնի դաշտէն։ Հայաստանի շունչը կար իր վրան։ Հայաստանցի էր։

Հազարաւոր աշակերտներ անցան իր ձեռքէն՝ եւ անոնք, գրեթէ ամէնքը անխտիր, հոգեպէս աւելի հարստացան Հ. Սահակը ճանչցած ըլլալով։ Ներշնչման մշտաբուխ աղբիւր մըն էր իր անձը, իր շունչը, իր հաւատքը։

Տարիներու մառախուղին մէջ շատ բաներ նսեմացան ու մոռցուեցան, բայց ամէն նախկին աշակերտ իր մէջ կը պահէ գէթ պզտիկ կայծ մը Հ. Սահակին հոգւոյն կրակէն։ Բաւ է մեզ այդ։

Այս բոլոր յատկութիւններուն հետ մէկտեղ, թերեւս բացասական կողմեր ալ ունէր։ Բայց ո՛րքան կը թեթեւնան այդ ամանները (տարա) երբ զանոնք կը կշռենք իր հաստատուն արժանիքներուն ու իր բարութեան դիմաց։

Կարգ մը նիւթական բաներու շատ կարեւորութիւն չէր տար եւ զանոնք կը դասաւորէր իւրայատուկ ձեւով մը։ Երբեմն ալ բնա՛ւ չէր դասաւորեր։

Վանական կեանքին մէջ իսկ ցոյց կուտար կենսուրախ երեւոյթ մը։

Դեռ հեռուէն կը զգայիր թէ Հ. Սահակ կը մօտենար, երբ իր անբաժան ծխամորճին գորշ գուլաները իրմէ առաջ կը թափանցէին սենեակը՝ աւետելու իր ներկայութիւնը։ Դէմքին վրայ միշտ կար քաղցր ժպիտ մը։ Երբեմն ալ աչքերուն մէջ կ'երեւար չարաճճի ժպիտ մը։ Երբեմն կուշտ մը կը խնդար, ու յաճախ կը խնդացնէր իր սրամտութիւններովը։

Քէն չէր գիտեր։ Նոյնիսկ եթէ երբեմն համբերութիւնը կը հատնէր ու քիչ մը կը ջղայնանար եւ դէմքը թթուեցնելով բերնէն կ'արձակէր քանի մը ածականներ, ինչպէս անտաճելի, գարշելի, խոր ախացի, պնդագագաթ եւն.։ Այս բարկութիւնն իսկ շինծու էր ու փոքրիկ ամպի մը պէս կ'անհետանար առանց հետք ձգելու իր մէջ։

Եւ մանկական անկեղծութեամբ իսկոյն կը զղջար ու կը ջանար իր բարկութեան առարկան սիրաշահել, ըլլար ան աշակերտ, անասուն կամ բոյս։ Աշխարհին հետ հաշտ էր։

... Տարիները անցան, աշակերտները չարան չարան եկան ու գացին եւ աշխարհին չորս կողմերը ցրուեցան։ Ու հիմա երբ յետահայեաց կը դիտեմ, կը տեսնեմ որ մասնաւորապէս Հ. Սահակին ձեռքովն էր որ կը ջամբուէր մեզի Ս. Սահակին շնորհքը... հայութեան շնորհքը։ Մեր սորվածներէն շատ բան ցնդեցաւ ու մոռցուեցաւ, բայց Հ. Սահակին շնորհքէն, ոգիէն, մեր մէջը բան մը անդգալաբար մնաց ու միշտ կը մնայ։

Ուր որ նախկին աշակերտ մը կայ՝ հոն կը գտնես Հ. Սահակին ոգին։ Բայց իր ոգին Հայաստանէն բխաւ։ Թող այժմ այդ խռովս ոգին Ս. Ղազարէն Հայաստան թռի եւ հոն, իր նախնեաց հետ, թող սաւառնի իր սիրելի Հայոց Աշխարհի սէգ սարերուն վրայ։ Ապահով՝ հոն է Հ. Սահակին ոգին։

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԻՆԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏԻՒՐ, 22 Յունուար.— Պ. Մոսկոֆեան ինծմէ բացատրութիւն կը սպասէ։

Օրմանեան իսկ անսխալականութիւն պիտի չհաւակնէր, ինքը որ Հռոմէն բաժնուեցաւ ընդդիմադիր ըլլալով անսխալականութեան դաւանանքի հռչակման։ Բայց հայկական Ծննդեան թուականի մասին Օրմանեանի մեկնութիւնը ընդհանրապէս ընդունուած է։ Իր գրքի վերջին տպագրութիւնը լոյս տեսաւ Անթիլիասի կաթողիկոսարանի մամուլէն (1954)։ Նոյն մեկնութիւնը տուաւ, այս ամսու 6ին, Փարիզի ձայնասփիւռի կայանէն, Փարիզի առաջնորդը Սերովբէ եպիսկ.։

Անշուշտ բոլորն ալ կրնան սխալիլ։ Անձնապէս անկարեւոր կը գտնեմ ռեւէ վիճաբանութիւն Ծննդեան թուականի մասին։ Անկարեւոր, ապարդիւն եւ անել։ Ի՞նչ փոյթ, նոյնիսկ քրիստոնէական վարդապետութեան տեսակէտէն, թէ Ծնունդը 10-12 օր առաջ կամ վերջը տեղի ունեցած ըլլայ։

Ինծի համար Պ. Մոսկոֆեանի յօդուածին արծարծած հարցը այդ չէ։ Ան կը գրէ թէ Հայ. Եկեղեցին երկու տօները, Ծնունդը եւ Աստուածայայտնութիւնը, միացուցած է ոչ թէ հաւատքի կամ աւանդութեան կամ համոզման հետեւանքով, այլ պարզապէս տօնական ծախքերը խնայելու համար։ Եւ իր պատասխանին մէջ կը պնդէ թէ հայկական նկարագրին համապատասխան է այս։

Անթերի մարդ ու ազգ չկայ։ Ամենափարթամ «Մեծաւոր» ազգերը շատ մօտէն կը հետեւին իրենց տնտեսական շահերուն։ Բայց երբ «խնայողութիւնը» այդ կէտին կը հասնի եւ այդ կերպարանքը կ'առնէ, ուրիշ անուն կրնայ կրել։ Արդեօք ճի՞շդ է որ հայկական նկարագիրն է այս, ինչպէս երբեմն լսած ենք հակահայ բերաններէ։

Եթէ ճիշդ է, ընդունինք եւ ջանանք բարեփոխուիլ։ Բայց նախ քան վճիռ արձակելը յիշենք պատգամը որ դեռ լսելի է իմ սերունդին։ Թող փաստերը խօսին։

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ԽՄԲ.— Հարցը փակուած է։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ընկերութեան նախաձեռնութեամբ 1957ի ընթացքին պարբերաբար լոյս պիտի տեսնեն «Հայկանուշ Դանիէլեան», «Սուզաննա Վարդանեան», «Ցոլակ Ամերիկեան», «Վարդան Աճեմեան», «Դաւիթ Մալեան», «Վալիկ Վարդանեան» մենագրութիւնները։ Մասնաւոր ալբոմ մը՝ նուիրուած տաղանդաւոր դերասանուհի Սիրանուշի ծննդեան 100 ամեակին, ինչպէս նաեւ «Տարեգիրք» մը, որուն մէջ պիտի տրուի 1956ի Հայաստանի թատերական կեանքին պատկերը, եւ մասնաւորապէս Մոսկուայի հայ արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակին մանրամասնութիւնները։

ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹ, որուն մահը ծանուցինք, Փարիզի քոնսերվաթուարի թատերական բաժինը աւարտելով, ընդունուած էր Օտէոն թատրոնը եւ կարճ ժամանակէն տաղանդաւոր դերասանի համբաւ շահած։ 1936ին մեկնեցաւ Հայաստան, ուր իր ամբողջ կեանքը նուիրեց թատրոնին, ըլլալով միաժամանակ դերասան, թատերագիր եւ թարգմանիչ։ Հայաստանի կառավարութիւնը իրեն շնորհած էր վաստակաւոր դերասանի տիտղոսը։

ՅԱՅՏՆԻ ԵՐԳԻՉ Պ. Լիսիցեան, խումբ մը ուրիշ արուեստագէտներու հետ հրաւիրուած է Պարսկաստան՝ համերգներ տալու համար Թեհրանի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ։

34 ԵՐԿԻՐՆԵՐԷ 75 պատուիրակութիւններ Հայաստան այցելած են 1956ի ընթացքին, առանց հաշուելու կուսակցական ներկայացուցիչները եւ անհատ շրջիկները։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (250)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

4.— ԱՐԱՔՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

Երեւում էր միայն սպիտակ ձիաւորը — Մերուժանը։

Նա իւր ձին փութով քշում էր դէպի վրանների կողմը։ Մեծ եղաւ նրա զարմանքը, երբ վրանները տապալուած տեսաւ եւ այնտեղ ոչ ոքի չգտաւ։ Մտածեց՝ գուցէ քամին խորտակել էր վրանները, եւ մարդիկ շտապել էին փախչել, վախենալով, մի գուցէ կատաղած Արաքսը այնքան բարձրանար, որ ծածկէր կղզին։ «Ոչ, այնտեղ մի դաւադրութիւն կայ»... ասաց նա, եւ ձեռքը տարաւ դէպի կշտից քարշ ընկած զալարափողը, իսկոյն հընչեցրեց։ Ոչ ոք չյայտնուեցաւ։ Ձիու գըլուխը շուռ տուեց դէպի կամուրջը։ Ճանապարհին մի քանի անգամ տեսաւ նա խոտերի վրայ ընկած դիակներ։ Ճանաչեց։ Ոմանք Սամուէլի մարդիկներից էին, ոմանք իրանց մարդիկներից։ Նրա հպարտ դէմքի վրայ անցաւ մի դառն ծիծաղ։ «Մանուկները մեզ որոգայթի մէջ ձգեցին»... մտածեց նա եւ շարունակեց քշել ձին։

Յանկարծ քամու մռնչիւնի հետ սուլեց մի այլ ձայն. մի նետ դիպաւ նրա կողքին եւ շառաչելով ցած ընկաւ։ Նրան յաջորդեց երկրորդը... երրորդը...։ Վերջինը ցցուած մնաց ազդրի վրայ։

«Ա՛խ, եթէ գիտենայի, որ դու հագուստիդ տակին զրահ ունես հագած»... լսելի եղաւ մերձակայ մացառների միջից մի սուր ձայն, որ իսկոյն խլացաւ քամուց։

Մերուժանը շփոթուած կերպով նայեց իւր շուրջը։ Ձին քշեց դէպի այն կողմը, որտեղից սլացաւ նետը։ Խիտ մացառները արգելեցին նրա ընթացքը։ Այդ միջոցին մի այլ նետ դիպաւ նրա գլխին, եւ դարձեալ ցած ընկաւ։

«Փո՛ւհ, սատանան տանի՛...» լսելի եղաւ մի զայրացած ձայն, — խոյրի տակում էլ երկաթ է թաքցրած...»։

Մերուժանը յետ դարձաւ, եւ իւր խորին վրդովմունքի մէջ՝ չգիտէր որ կողմը գնալ։ Նա ձեռքը տարաւ դէպի նետը, որ տակաւին մնացել էր ցցուած ազդրի մէջ, բարկութեամբ դուրս քաշեց։ Արիւնը սկսեց վտակի նման հոսել։ Դարձեալ դառն ծիծաղը երեւաց նրա հպարտ դէմքի վրայ, եւ գլուխը շարժելով ասաց. «Առաջ մենք էինք որսում մացառների մէջ թաքնուած անասուններին, իսկ այժմ մեզ են որսում մացառների մէջ թաքնուած դարանագործները...»։

Դարանագործը ոչ այլ ոք էր, բայց միայն պատանի Արտաւազդը։ Իւր ընկերների մէջ՝ նրան էր վիճակուել Մերուժանը։ Բայց ոգելից պատանու բաղձանքները մնացին անկատար։ Նրա նետերը դիպան Մերուժանի հագուստի ներքոյ թաքցրած պողովատեայ տախտակներին։ Նա, սողալով ու խարխափելով՝ սատանայի նման անցաւ թուփերի եւ մացառների միջից, դուրս եկաւ կղզու այն կողմը, որտեղ կապած էր նրա ձին։ Նստեց եւ նետուեցաւ դէպի իւր ընկերները։

Այդ միջոցին, կղզու մի այլ կողմում, մրրիկի թանձր փոշու մէջ, մենամարտում էին երկու հոգի՝ ծերունի Արբակը եւ Պարսից Կարէն զօրապետը։ Վերջինը զայրանալով ասաց.

— Բաւական է, ծեր աղուէս, գոնէ յիշի՛ր, որ դու մեր հիւրն ես։ Ես խնայում եմ հիւրին։

— Շնորհակալ եմ մարդավարութեանդ համար, ժպտալով պատասխանեց ծերունին։ Պարսիկը, նեղն ընկած ժամանակ միշտ մեծահոգի է ձեւանում...։

— Դու սպանեցիր իմ նժոյգին եւ ինձ ոտքի վրայ թողեցիր, իսկ ինքդ կռւում ես ինձ հետ՝ ձիու վրայ նստած։

— Ես իսկոյն ցած կ'իջնեմ, թող ուժերի հաւասարութիւն լինի։

Արբակը իջաւ ցած, եւ իւր ձին հեռացրեց մի կողմ։ Այդ միջոցին խորամանկ պարսիկը թռաւ նրա ձիու վրայ եւ շտապեց փախչել։

Սամուէլը եղերական գործողութիւնից յետոյ, որոնում էր Մերուժանին։ Երկար թափառում էր կղզու մէջ, եւ լի ոխակալութեամբ՝ փափաքում էր հանդիպել նրան։ Բայց Մերուժանի փոխարէն գտաւ ծերունի Արբակին, որը, ապշած, շփոթուած, նայում էր դէպի այն կողմը, ուր անհետացաւ իւր երկչոտ ախոյեանը։

— Խաբուեցա՛յ, սարսափելի կերպով խաբուեցայ, ասաց նա, դառնալով դէպի Սամուէլը։ Եթէ տասն նիզակի հարուածք ստանայի, այդքան չէի ցաւի։

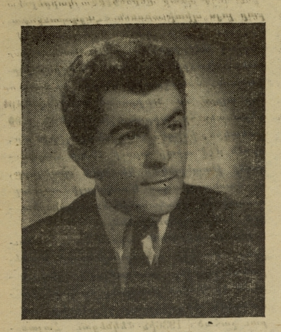
Նա սկսեց պատմել պարսկի իւր հետ խաղացած խաղը։

ՐԱՖՖԻ

THEATRE DE L'ŒUVRE

55, Rue de Clichy (Métro : Clichy)

կը ներկայացնէ

ԺԱՆ-ԺԱՔ-ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ
(Վարուժան Ուզունեան)
Նոր թատերախաղը
CONCERTO
(Երկու արար)

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին, բացի երեքշաբթիէն։ Կիրակի՝ ժամը 15ին եւ 21ին։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին, այս կիրակի ժամը 4էն 10, Ազգ. Տան մէջ (32 rue de Trévise)։

Ճոխ պիւֆէ եւ գեղարուեստական բաժին։ Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները ու փափաքողները։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը Բարեկենդանի առթիւ կը պատրաստէ ընտանեկան խնջոյք-պարահանդէս մը, թատերական ներկայացումով, Կիրակի 10 փետրուար։

•

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ թատերական ներկայացումը փետր. 24ի կիրակին։

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի տեղի ունեցաւ Փարիզի Քոնսերվաթուարի ձայնագրութեան մրցումը։ Հարիւրի մօտ մրցակիցներու մէջ յաջողեցան միայն քան հոգի, որոնցմէ մէկն է փոքրիկն Իուէն Ֆարչիեան, 12 տարեկան եւ ամենափոքրը մրցորդներուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ ի

մահուան քառասունքին առթիւ

Կիրակի 27 Յունուար ժամը 17,30ին

Notre-Dame du Liban

17 Rue d'Ulm

Métro :Cardinal Lemoine

Կը պատարագէ՝

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին

Նախաձեռնութեամբ Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին աշակերտներու Միութեան։

Կը հրաւիրուին ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները եւ հանգուցեալ Վարդապետին յիշատակը յարգողները։

⁂

Անհատական հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայ իլլ այդ նկատել։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Պանթէօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Salle des Ingénieurs de l'Ecole Centrale des Arts et Manufactures

8, Rue Jean-Goujon

Փետրուար 10ին, կիրակի ժամը 15էն 23

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Եւրոպական պարեր

ղեկավարութեամբ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՏՋԵԼԻ ԵՒ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3-10, Մէզոն Միքէլի սրահը, 67 Ավընիւ Ժան-Ժորէս, Քաշան։

Կը նուագէ ԹԱՌՈՒՍ ԳԱՐԵԳԻՆ։

Մատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։

Հաղորդակցութիւն՝ Մէթրօ Սոյի դիծէն եւ իջնել Պանեօյի կայարանը։

ԿԸՈՒԶՈՒԻ

Առանձին կին մը, ընկերակցելու համար տարեց կնոջ մը։ Բնակարանը ապահով։

Դիմել՝ Գափամաճեան ակնոցի տունը, 60 rue Lafayette, Փարիզ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9ᵉ)

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

«Յառաջ»ի չէք-փոսթալը վերապահուած է միայն թերթին պատկանող գումարներու. — բաժնեգին, ծանուցում, գործակալութիւն։

«Մանտա-քարտ»ով ղրկել բոլոր միւս առաքումները՝ բարենպատակ կազմակերպութիւններու նուէրները, ուրիշ թերթերու բաժնեգիններ, գիրքի գրամներ եւն.։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Լիոնի Լուսաւորչի դպրոցին Ս. Ծնընդեան ու Ամանորի հանդէսը այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Քրիստոնեայ Միութեան սրահին մէջ, 5 Քուր Լաֆայէթ։

Ճոխ յայտագիր. Ամանորի մաղթանքներ, արտասանութիւններ, խմբերգներ, հայկական պարեր, զաւեշտ եւ աւանդական Կաղանդ Պապան։ Կը հրաւիրուի գաղութը, հայկական ջերմիկ մթնոլորտի մէջ ապրելու քանի մը ժամ։

Մուտքը ազատ է եւ սրահին ջերմութիւնը ապահովուած։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 8ին, հանդիսաւոր պատարագ ժամը 10ին։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ կաթող. պատուիրակ Սեբովբէ եպիսկ. Մանուկեան։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Աննա Ճօշխունեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Օհաննէս Ճօշխունեան, Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Ճօշխունեան, Տէր եւ Տիկին Յովակիմ Հեքիմեան, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Ատանալեան, Պ. Թորոս Կոտիկեան եւ բոլոր բարեկամները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ աներհօր

ԿԱՐԱՊԵՏ ՃՕՇԽՈՒՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 10ին։

ԾԱԽՈՒԷ

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ կօշիկի խանութ մը, արհեստանոցով եւ բոլոր մեքենաներով։ Կը յարմարի նաեւ ուրիշ արհեստի կամ առեւտուրի։ Վարձակալութիւնը (պայ) նոր է։ Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Setrak Kanayan
11. Bd. Rodin Issy-les-Moulineaux
(Seine)

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկ. Հրանդ Բալուեան կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց երկրորդ զաւկին՝ ԱՐԱՄի, Փարիզ, 24 Յուն. 1957ին։

Այս առթիւ Բալուեան ընտանիքը կը նուիրէ 1000 ֆր. Կապոյտ Խաչի կայանին, 1000 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ 1000 ֆր. «Հայ-Բոյժ»ի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

•

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը, այս շաբաթ ժամը 21ին, Փլաս տէ Ֆէթի սովորական սրճարանը։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 rue Blaise։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շրջ. կոմիտէն կարեւոր խորհրդակցութեան կը հրաւիրէ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը, Ակնունի ենթակոմիտէի վարչութիւնը, Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի վարչութիւնը եւ ղեկավար ընկերը, այս շաբաթ ժամը 21ին, Սէն Լուի սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Հայաստան» խումբը, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը ընկեր Ս. Պօյաճեանի բնակարանը, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։ Կը խնդրուի Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի վարչութենէն ներկայ ըլլալ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՇԱՒԻԼԻ կրօնական ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քափէ Թապա լ'Օսթիի սրահին մէջ։ Օրակարգ՝ վարչութեան հրաժարականը եւ նոր ընտրութիւն։ Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն։

ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ

Երուանդ Գրիգորեան (դասախօս), նիւթը՝ «Մխախոտի մշակումը, զարգացումը եւ հետեւանքը», շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Քաֆէ Քոմէրս։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Տարեկան ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ կիրակի, 3 փետրուար, ժամը 16-24 Լէ Զ'ԱՄԲԱՍԱՏԷՕՐ, 3, Ավընիւ Կաբրիէլ (Շան զ'Էլիզէ)

Հռչակաւոր նուագախումբ ՌԱՄՈՆ ՄԷՆՏԻԶԱԲԱԼ

ԼՈԼԱ ՄՈՐԷՆՕ (երգ)

ՕՐ. ԱՅՏԱ ԱԶՆԱՒՈՒՐ (ԵՐԳ)

Իրանահայ յայտնի պարուհի Լ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ պիտի պարէ հայկական, կովկասեան եւ պարսկական պարեր

Կանխաւ ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Էլիզէ 67-03։ Մուտք 500 ֆրանք

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MARDI 29 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 7794 33ème ANNEE

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3605

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Դրոյի եւ Վահան Նաւասարդեանի ան-դարմանելի կորուստին բացած վէրքը տակաւին չսպիացած, ահա՛ նոր եւ ծանր հարուած մը սուգի կը մատնէ այն մեծ ընտանիքը, որ կը կոչուի Հ. Յ. Դաշնակցութիւն:

Սուգի կ'ենթարկուի նաեւ հայ ազատատենչ ու հայրենաբաղձ հայութիւնը:

Շաւարշ Միսաքեան պատանի տարիքէն մտած էր կուսակցութեան շարքերը: Այնպիսի ատեն մը, երբ յեղափոխական կազմակերպութիւնները գաղտնի կը գործէին Կարմիր Սուլթանի մայրաքաղաքին մէջ եւ Դաշնակցականի կեանքը վտանգի տակ էր ամէն վայրկեան:

Գաղափարական, առաջամարտիկ, ազատամիտ ու հայրենասէր երիտասարդութեան առաջին շարքերուն վրայ գտնուեցաւ միշտ մեր ողբացեալ ընկերը: Ու երիտասարդական աւիւնը անշէջ մնաց իր մէջ մինչեւ վերջին շունչը:

Մասնաւոր գուրգուրանք ցոյց տուաւ երիտասարդութեան հանդէպ: Քաջալերեց նորածիլ տաղանդները: Ասպարէզ քաշեց նորերը: Հայացուց «Յառաջ»ի Սանը: Ջատագով եղաւ «Նոր սերունդ»ին, ինքն իսկ սատեղծելով երիտասարդութիւնը բնորոշող եւ իրեն այնքան սիրելի այդ բառը:

Լաւ ու վատ օրերուն, հայրենիքի թէ տարագրութեան մէջ անխախտ մնաց հաւատաւոր գաղափարականը, անկաշառ եւ խիզախ հրապարակագիրը:

Իր բնածին տաղանդը ի սպաս դրաւ հայ ժողովուրդի բարօրութեան:

Միշտ հաւատարիմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան դաւանանքին, յամառօրէն պայքարեցաւ՝ յանուն Հայրենիքի ազատութեան, յանուն Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի ստեղծումին:

Զգաց(?)րեցաւ պահանջելէ Հայրենիքի պատմական հողերուն կցումը ներկայ կորիզին: Ներքին սահմաններու սրբագրութիւնը ի նպաստ Հայաստանի:

Կը պաշտէր Մեսրոպեան ոսկեղենիկ լեզուն: Այդ պատճառաւ ալ անընդհատ ձաղկեց մայրենի լեզուին աղճատումը, ուղղագրութեան չարափոխումն ու օտար բառերու ներմուծումը:

Իբրեւ իրատես քաղաքագէտ, օրուան դէպքերը կը վերլուծէր տարկայական կերպով:

Կը ձաղկէր արկածախնդրական մարդանքները:

Երկար տարիներ վարեց պատասխանատու պաշտօններ կուսակցութեան մէջ, Պոլսէն մինչեւ Փարիզ, դառնալով անդամ Բիւրոյի Մարմնին:

Յառաջի էջերէն յարատեւ հնչեցուց իր խօսքը, որուն ամենօրեայ ընթերցումը, իր յստակ եւ կորուկ ոճով, դրական վայելք մըն էր միանգամայն:

Մեր բեմերու սիրուած ու փնտռուած բանախօսն էր, ոչ միայն Փարիզի, այլեւ ամբողջ գաւառի մէջ:

Սակաւաթիւ վերապրողներէն էր Ապրիլեան Մեծ Եղեռնէն, որ 1915ին սպանդանոց առաջնորդեց մեր հարիւրաւոր մտաւորականները:

Զինադադարէն վերջ, իր եւ իր քանի մը ընկերներուն ուսերուն վրայ էր ծանրացած մեր նահատակներուն պակասը լեցնելու պատասխանատու գործը:

Շաւարշ Միսաքեան ձեռնհասօրէն եւ պատուաւոր կերպով կատարեց իրեն բաժին ինկած պարտականութիւնը, թէ՛ իբրեւ կուսակցական վարիչ եւ թէ մանաւանդ իբրեւ հրապարակագիր:

Մեր անզուգական ընկերը աչքերը կը փակէ յաւիտենութեան, անակնկալ կերպով, այնպիսի պահու մը՝ երբ աւելի քան երբեք իր խօսքին ու գործին պէտք ունէր հայ ժողովուրդը:

Այս սիւնակներէն պիտի չլսուի այլեւս իր խօսքը, որ 32 տարիէ ի վեր կ'ալեկոծէր ու կը խանդավառէր տարագիր բազմութեանց հոգիները:

Խո՛ր է մեր սուգը: Անդարմանելի է իր կորուստը:

Անիկա կը բաժնուի մեզմէ՝ հայ ժողովուրդին եւ անոր քաղաքական, ազգային բաղձանքներուն հարազատ ներկայացուցիչ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հանդէպ իր պարտականութիւնը լիուլի կատարած ըլլալու գոհունակութեամբ:

Տաղանդաւոր եւ բազմավաստակ հրապարակագիր, ու պարկեշտ եւ ուղղամիտ հանրային գործիչ, իր անունն ու գործը անմահ պիտի մնան:

Իր հոգին ու շունչը միշտ պիտի սաւառնին իր հոգեւոր ծնողին՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ իր հոգեզաւակին՝ Յառաջի վերեւ:

Յարգանքով կը խոնարհինք իր անմոռանալի յիշատակին առջեւ:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԳՈՅԺԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ցաւէտ ողբացեալ մեր ընկերոջ Շ. Միսաքեանի մահուան գոյժը ցնցեց ֆրանսահայ գաղութը:

Շաբաթ, մահէն մէկ ժամ ետքը, «Յառաջ»ի խմբագրատունը լեցուած էր ընկերներով, համակիրներով, ժողովրդական ամէն դասակարգի ներկայացուցիչներով, որոնք խմբագրատան մէջ յատկապէս ցաւակցութեանց համար բացուած տոմարը կը ստորագրէին ու կը մեկնէին:

Մայրաքաղաքին հեռաւոր թաղերէն, արուարձաններէն ու գաւառներէն անընդհատ տեղեկութիւն կը խնդրէին հեռախօսով:

Կիրակի եւ երէկ սկսան հասնիլ արտասահմանեան հեռագիրները, որոնք դէզ մը կը կազմեն: Պիտի հրատարակենք յաջորդաբար:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրօն յուղարկաւորութեան իր ներկայացուցիչը նշանակած է ընկեր Հրանտ Սամուէլը: Միլանէն Ազգ. Միութեան նախագահը, Տոքթ. Ե. Արգումանեան հեռախօսով կը տեղեկացնէր թէ ներկայ պիտի ըլլայ յուղարկաւորութեան: Ֆրանսայի գաւառներէն եւս կը հաղորդէին թէ ներկայացուցիչներ պիտի ղրկուին յուղարկաւորութեան:

Մարմինը հիւանդանոցէն Չորեքշաբթի պիտի փոխադրուի եկեղեցի, ներկայացուելու համար ժողովուրդին, յատկապէս պատրաստուած մահարձանին վրայ, որու շուրջ ընկերներ հսկում պիտի կատարեն մինչեւ յուղարկաւորութեան ժամը:

Անոնք որ կը փափաքին հրաժեշտի իրենց վերջին յարգանքը մատուցանել, կրնան եկեղեցի երթալ եւ տեսնել մարմինը Չորեքշաբթի կէս օրէ ետքը եւ Հինգշաբթի առաւօտ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի կէսօրէ ետքը, ժամը 13.45ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէռ-Լաշէզի գերեզմանատունը:

●

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդրոնական Յանձնախումբը որոշեց Տան մեծ սրահը կոչել «Շ. Միսաքեան Սրահ»:

Այս առթիւ Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն 50.000 ֆրանք կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան հիմնադրամին:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդրոնական վարչութիւնը սրտի անհուն կսկիծով կը հաղորդէ Ֆրանսայի բոլոր մասնաճիւղերուն անփոխարինելի կորուստը վեթերան ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի, որ հիմնադիրն է եղած երիտասարդական մեր շարժումին:

Շ. Միսաքեանի անունը խտէալ մը պիտի մնայ Նոր Սերունդին համար: Պիտի շարունակենք քալել այն ճամբայէն՝ որ ի՛րը եղաւ, հասնելու համար գաղափարական յաղթանակին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կ'ողբանք մահը մեծանուն հրապարակագրին, եւ ղեկավար Դաշնակցականին, ընկ. Շ. Միսաքեանին, որ կը հիջի դրիչը ձեռքին, անխոնջ պայքարի պատնէշին վրայ:

Մեր ցաւակցութիւնները Յառաջին ու իր ընտանիքին:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Տիրուհի Շաւարշ Միսաքեան,

Օրիորդ Արփիկ Միսաքեան,

Օրիորդ Արմենուհի Միսաքեան,

Ժիրայր Միսաքեան

սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ, 26 Յունուարին, առաւօտեան ժամը 11,45ին, Նէօյիի Ամերիկեան հիւանդանոցը:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս հինգշաբթի, Յունուար 31, ժամը 13,45ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէռ-Լաշէզի գերեզմանատունը:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով՝ կը խնդրուի իբրեւ այդ նկատել ներկայս:

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան Բիւրօն անհուն վիշտով կը ծանուցանէ իր բոլոր մարմիններուն, ընկերներուն և համայն հայ ժողովուրդին իր վեթերան եւ բազմավաստակ ընկերոջ եւ *Յառաջի* հիմնադիր - խմբագրապետ՝

ԸՆԿԵՐ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

անդարմանելի կորուստը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 26ին, ժամը 11.45ին:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն անհուն վիշտով կը ծանուցանէ իր անզուգական մեծ ընկերոջ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

անդարմանելի կորուստը:

Ողբացեալ ընկերոջ մարմինը Չորեք-շաբթի առաւօտ Նէօյիի ամերիկեան հիւանդանոցէն պիտի փոխադրուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15, *Ռիւ Ժան Կուժօն*, ուր ֆովնտի մատուռին մէջ հսկում պիտի կատարուի մինչեւ Հինգշաբթի կէսօր, հնարաւորութիւն տալու համար այցելուներուն՝ իրենց վերջին յարգանքը ընծայելու մեծանուն հրապարակագրին եւ հանրային գործիչին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 1.45ին:

Մարմինը պիտի ամփոփուի Փէր-Լաշէզի ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները իրենց ներկայացուցիչները ղրկել թաղման արարողութեանց:

«Յառաջ»ի խմբագրութիւնը, աշխատակիցները, պաշտօնէութիւնը սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց անզուգական խմբագրապետին եւ տնօրէնին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 26ին, ժամը 11,45ին:

Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ կսկիծով կ'ողբայ անակնկալ մահը՝ Հայկ. Դատի եւ մեր ազգային արժէքներու անվհատ եւ խիզախ պաշտպան՝ *Յառաջի* մեծանուն խմբագիր, կուսակցական եւ հանրային մեծ եւ ամբասիր գործիչ՝ ընկեր

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

●

Խորապէս կ'ողբանք աննկուն խմբագիր եւ վեթերան ընկեր ՇԱՒԱՐՇի կորուստը: Մեր ցաւակցութիւնները Տիրուհիին եւ Արփիկին: Հրանտ Սամուէլեանը մեզ կը ներկայացնէ: Ծաղկեպսակ դնել մեր կողմէ:

Հ. Յ. Դ. ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՄԻՆ

●

Խորապէս ազդուած անփոխարինելի ՇԱՒԱՐՇի կորուստէն, կ'աղօթենք իր հոգւոյն խաղաղութեան համար: Կը ներկայացնենք մեր խորին ցաւակցութիւնները:

ԶԱՐԵՀ Ա. Կաթողիկոս Մեծի
Տանն Կիլիկիոյ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն իր խորունկ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տիրուհի Միսաքեանի, Արփիկ Միսաքեանի, եւ ընտանեկան պարագաներուն իր անզուգական ընկերոջ՝

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

անդարմանելի կորուստին առթիւ:

●

Անկեղծ ցաւակցութիւններ ՇԱՒԱՐՇի մահուան առթիւ: Կ'աղօթենք հանգուցեալին հոգւոյն խաղաղութեան համար:

ԽՈՐԷՆ Արք. ԲԱՐՈՅԵԱՆ
Առաջնորդ Լիբանանի Հայոց Թեմին

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ
ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

Ծնած է 1884 Օգոստոսին, Աստուածածնայ տօնին, Սեբաստիոյ Զիմառա գիւղը։

Վեց տարեկանին ընտանեօք փոխադրուած է Պոլիս։

Նախնական կրթութիւնը ստացած է Գում Գափուի Մայր վարժարանը, որուն շրջանը աւարտելէ ետք տարի մը յաճախած է Ղալաթիոյ Կեդրոնական վարժարանը։

1896ի դէպքերուն պատճառով, այս վերջինը փակուած ըլլալով ծնողքը զինք կը ղրկեն Մարզուանի քոլէճը իբրեւ գիշերօթիկ։ Բայց հազիւ քանի մը ամիս կը մնայ եւ կը փախչի, չհանդուրժելով մթնոլորտին։ «Այնտեղ կը չորցնեն մարդուն հոգին», կը գանգատի իր ծնողքին՝ արդարացնելու համար իր փախուստը։

Պոլիս վերադառնալով կը յաճախէ Կէտիկ Փաշայի Կարկուրեան վարժարան։

Շատ կանուխէն՝ 16 տարեկանին ընդգրկած է լրագրական ասպարէզը, 1900ին կատարած է իր առջին փորձերը իբր խմբագիր Սուրհանդակի, որուն աշխատակցած է տարիներով, մինչեւ արտօնատիրոջ՝ Տիգրան Ճիվէլէկեանի մահը։

1908ին, Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ, հրատարակեց Ազդակ գրական շաբաթաթերթը՝ Զապէլ Եսայեանի, Գեղամ Բարսեղեանի, եւ Վահրամ Թաթուլի հետ միասին։ Միաժամանակ կ՚աշխատակցէր «Ազատամարտ»ին։

Նոյն օրերուն Լեւոն Ղարիպեանի հետ բացաւ «Արծիւ» գրատունը՝ Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշու, տարածելով յեղափոխական գրականութիւն, մանաւանդ կովկասահայ հրատարակութիւններ (Ահարոնեան, Րաֆֆի, Գամառ Քաթիպա եւն.), որոնք արգիլուած էին Ապտիւլ Համիտի օրով։

1911ին մեկնեցաւ Կարին, ուր մնաց մէկ տարի, վարելով «Յառաջ»ի խմբագրութիւնը, Եղիշէ Թօփչեանի սպանութենէն վերջ։ Այդ շրջանին այցելած է Մուշ եւ Սասուն՝ Ռոստոմի գլխաւորութեամբ խումբի մը հետ։

Պոլիս վերադարձին, մտաւ Ազատամարտի խմբագրութեան մէջ որպէս քարտուղար, վարելով Ազատամարտ գրական շաբաթաթերթը։

1915 Ապրիլ 11 - 24ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի այդ մեծ պաշտօնաթերթը խափանուեցաւ ոճրագործ իթթիհատական կառավարութեան կողմէ եւ աւելի քան 200 մտաւորականներ մէկ գիշերուան մէջ ձերբակալուելով սպանդանոց ղրկուեցան։

Շաւարշ յաջողեցաւ խուսափիլ ձերբակալութենէ եւ շուրջ տարի մը պահուըտեցաւ Բերա։ Այդ շրջանին կարեւոր վաւերաթուղթեր կը հաւաքէր Մեծ Եղեռնին մասին, զորս կը հասցնէր արտասահման՝ գաղտնի միջոցներով։

Թուրք կառավարութիւնը չկրնալով Շաւարշի հետքը գտնել, կը ձերբակալէ իր հայրը՝ Ալեքսան Միսաքեանը, որ մերժած էր յայտնել տղուն թաքստոցը, ու զայն կ՚աքսորէ Գոնիա՝ 1915ի ամառը։ Ատեն մը իր աքսորավայրը մնալէ վերջ, հայրը կը յաջողի գաղտնաբար Պոլիս դառնալ։

1916ին Շաւարշ կը փորձէ հեռանալ Պոլսէն եւ անցնիլ Պուլկարիա։ Զինքը ազատելու կոչուած Պուլկար Վլատիմիր Տիմիթրիէֆը պարզապէս թրքական լըրտես մըն է եղեր, որ կը մատնէ զինքը՝ չոգենաւ նստելու ատեն։

Շաւարշ կը ձերբակալուի 1916 մարտ 26ին եւ կը տարուի Քըմը Սիասիի բանտը։ Իր վրայէն բռնուած վաւերաթուղթերը կը յանձնուին նախ լրտես Յարութիւն Մկրտիչեանի, ապա Սիւրէյեա պէյի։ Ամբողջ երեք ամիս ձեռնակապերու մէջ զանազան տանջանքներու կ՚ենթարկուի այնտեղ Շաւարշ, որ յամառօրէն կը մերժէ որեւէ գաղտնիք դուրս տալ։

Յետոյ կը ղրկուի Պատերազմական Ատեանի Գօվուշը (Ինչաաթ), ուր նոյն չարչարանքները կը կրէ, բայց կը շարունակէ կղպած պահել բերանը՝ արհամարհելով ամէն տեսակ խոստանդում եւ զանակոծում։ Եւ օր մըն ալ՝ չհանդուրժելով չարչարանքներուն կ՚որոշէ անձնասպան ըլլալ՝ դատարանի երրորդ յարկի բաղնիքէն վար նետուելով։ Այս հերոսական քայլին հետեւանքով կը վիրաւորուին սրունքն ու գանգը, ինչպէս նաեւ գլուխը։

Մահապարտի վճիռը կը վերածուի 5 տարուան բերդարգելութեան եւ Շաւարշ 1917 Յունուար 9ին կը փոխադրուի Պոլսոյ Կեդրոնական Բանտը, ուր կը մնայ մինչեւ Օսմանեան մայրաքաղաքին գրաւումը դաշնակիցներուն կողմէ։ Ազատ կ՚արձակուի 1918 Նոյեմբեր 27ին։ Բանտէն կ՚աշխատակցէր պոլսահայ թերթերու, Շատերէն Մէկը ծածկանունով։

Բանտին մէջ փորձած է բանաստեղծութեան նոր սեռ մը, անչափ եւ անյանգ, խորքին միայն հոգ տանելով։

Համիտեան վարչաձեւի շրջանին գաղտնաբար աշխատակցած է Ռուբէն Զարդարեանի Ռազմիկին (Պուլկարիա) եւ Բագուի Արեւին։ Իսկ Պոլսոյ իր թաքստոցէն յօդուածներ կը հասցնէր Սօֆիայի Հայաստանին։

Թարգմանած է Անաթոլ Ֆրանսի Թայիսը որ իբրեւ թերթօն հրատարակուելէ վերջ Ազատամարտի մէջ, լոյս տեսաւ իբրեւ առանձին գիրք։

Թարգմանած է նաեւ կարգ մը ուրիշ գրքեր.— Փիէր Միլի Միւրիսան, Կուպրինի Սուլամիթը եւ «Մտերիմ զրոյցներ»ը, Փղշտացի ծածկանունով։

1918ի Զինադադարէն վերջ, երբ Ազատամարտի տեղ սկսաւ հրատարակուիլ Ճակատամարտը, Շաւարշ դարձաւ անոր գլխաւոր խմբագիրը՝ Յ. Ճ. Սիրունիի հետ, մինչեւ Քէմալականներու կողմէ Պոլսոյ գրաւումը։

Կուսակցական պատասխանատու պաշտօններ վարած է Պոլիս։ Եղած է գործավար Վիճակի Կեդր. Կոմիտէին։

1919ին գնաց Երեւան՝ իբրեւ պատգամաւոր Հ. Յ. Դաշնակցութեան Թ. ընդհ. ժողովին։ Այս առթիւ բանակցութիւններ վարեց Պօղոս Նուպարի ներկայացուցիչներ Վահան Թէքէեանի եւ Նշան Տէր Ստեփանեանի հետ։

1921ի գարնան ճամբորդեց Եւրոպա, Իտալիա, Աւստրիա, Անգլիա եւ Ֆրանսա։

1922ի Նոյեմբերին Պոլսէն անցաւ Սօֆիա, ուսկից ամբողջ երկու տարի օրը օրին Պոլիս կը հասցնէր Ճակատամարտի (ապա Մարմարա) խմբագրականները։ Պուլկարիայէն եկաւ Փարիզ 1924ին, ուր մասնակցեցաւ կուսակցութեան Ժ. ընդհ. ժողովին եւ ընտրուեցաւ Գերագոյն Մարմնի անդամ, վերընտրուելով 1929ին։

Փարիզի մէջ 1925 Օգոստոսի սկիզբը իբրեւ երկօրեայ սկսաւ հրատարակել «Յառաջ»ը, որ 1927 Յունուար 1ին դարձաւ օրաթերթ, մեծ ծաւալով։

Այդ թուականէն մինչեւ իր յանկարծական մահը՝ գաւիթ մը պէս գուրգուրայ իր տեղծած թերթին վրայ, դիմակալելով ամէ՛ կարգի դժուարութեանց եւ կանգ չառնելով որեւէ զոհողութեան առջեւ։

Ֆրանսայի գրաւման շրջանին, զըրկուած իր սիրական ասպարէզին նուիրուելու հաճոյքէն, լոյս ընծայեց քանի մը գրական հաւաքածոներ՝ Հայկաշէն եւ Արածանի անունով։

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն վերջ, երբ բնականոն պայմաններ ստեղծուեցան, «Յառաջ» վերսկսաւ հրատարակուիլ իբրեւ օրաթերթ, աւելի փոքր ծաւալով (1945 Ապրիլ 8)։

1947ին, 1951ին եւ 1955ին ճամբորդեց դէպի արեւելք (Եգիպտոս, Լիբանան, Սուրիա, Պաղեստին), մօտէն ծանօթանալով այդ շրջանի հայութեան կեանքին։

Պատերազմէն առաջ քանի մը անգամ այցելած էր նաեւ պալքանեան երկիրները, մասնաւորաբար Պուլկարիա, Յունաստան եւ Ռումանիա։

Իր ծածկանուններն էին՝ Շատերէն Մէկը, Վաhէ, Վարազ, Շարմաղ եւ Փղշտացի։

«Յառաջ»ի 30 տարուան հոյակապ հաւաքածոները կը կազմեն անմահ կոթողը իր գրական թանկագին վաստակին։

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՄԵՂԱՆՉՈՒՄՆԵՐ

Վերջերս, Փարիզի հայ գրագէտներէն ոմանք, անցնող եւ անցնելու մօտ յոբելեաններու առթիւ, անգամ մը եւս արծարծեցին յոբելեանական ու յոբելինական բառերու Եի եւ Իի խնդիրը որ գուրկ է, ըստ իս, գոյութեան որեւէ իրաւունքէ։

Անոնք դիւել կուտան թէ կարելի է գործածել թէ մէկը, թէ միւսը։ Վասն զի, իբր թէ, չկայ կանոն մը որ պաշտպանէ առաջինը, օրինակ, եւ ուրանայ երկրորդը։ Ու այս երկուքեան գործածութիւնը բաւ չհամարելով, կը պնդեն թէ ի՞նչ պատճառաւ չորդեգրել նաեւ երրորդ մը, — յոբելեանական։

Արդ, նկատելի է որ շատերը լաւ չեն ճանչնար իրենց հանապազօրեայ գործիքը, — լեզուն եւ իր հիմնած քերականութիւնը։ Այլապէս, անդրադարձած պիտի ըլլային թէ անկարելի է ընդունիլ յոբելինական եւ յոբելեանական բառերուն քաղաքացիութիւնը։

Մեր քերականութեան հիմնական մէկ կանոնը կը հրահանգէ թէ՝ բառի մը վերջը եւ փակ վանկի մէջ, եա երկբարբառը կը փոխուի Եի։

Ու մեր լեզուին գործածութեամբը նուիրականացած բազմաթիւ բառեր աւելի քան պերճախօս վկաներն են այդ կանոնին։ Ահաւասիկ նմոյշները համեստ փնջիկ մը.— Սենեակ - սենեկիկ, սենեկապետ, սենեկակից. մատեան - մատենիկ, մատենագիր, մատենադարան, մատենագրութիւն, մատենագրել. առաքեալ - առաքելութիւն, առաքելական, առաքելագործ, առաքելատիպ. յաւիտեան – յաւիտենութիւն, յաւիտենական. մեռեալ - մեռելական, մեռելութիւն, մեռելագոյն, մեռելաշունչ, մեռելաթաղ. մեհեան – մեհենական, մեհենագրոշմ, մեհենապիրք, մեհենակալ, մեհենատուն, մեհենապան. ատեան - ատենակալ, ատենատեղի, ատենապետ, ատենադպիր, ատենախօս, ատենաբանութիւն, ատենագրութիւն. անկեալ - անկելանոց. նեղութեան – նեղութենէ. մշտնջեան - մշտնջենաւոր, մշտնջենական, մշտնջենաւորութիւն, մշտնջենապէս, եւն։

Ով որ պիտի յամառի տակաւին, գիտութեամբ կամ անգիտութեամբ, եւ պնդէ թէ կարելի է անվարան գործածել յոբելինական, յոբելեանական բառերը, փոխան ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ բառին, պարտի առնուազն իր նախասիրած այդ միեւնոյն ձեւերուն վերածել վերոգրեալ օրինակները։ Պէտք է որ կատարէ այդպիսի փորձ մը։

×

Յաճախ, նոյնիսկ սովորաբար, կը լսենք եւ կը կարդանք աչքառու, փոխան ակնառու։ Որոշ չափով, հանդուրժելի ըլլար թերեւս, եթէ վերածուէր աչառուի գոնէ։

Ոչ ոք պիտի փորձուէր ըսել կամ գրել աչքոց կամ աչոց, աչքարախ կամ աչարախ, աչքարոյժ կամ աչարոյժ, երբ մեր լեզուն կերտեր է այնքան գեղեցիկ սա բառերը.— ակնոց, ակնրախ, ակնաբոյժ, ակնածիլ, ակնյայտ, ակներեւ, ակնագործ, ակնթարթ, ակնավաճառ, ակնկառոյց, ականատես եւ ականաւոր։

Ուրեմն, մոռնանք ընդմիշտ «աչքառու» բարբարոս բառը եւ գործածենք ԱԿՆԱՌՈՒ բառը գեղակերտ, չքնաղ վկայութիւն՝ նուրբ ճաշակի ու արուեստի։

Ա. ԽԱՆՏԱՆԵԱՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՆՈՒԿ ԽԱՆ

●

— Այս ի՞նչ է, ինչո՞ւ այսպէս էք, հարցուց։

— Դուն ողջ ըլլաս, ի՞նչ է եղած, ըսաւ կինը։

— Կը զարմանամ թէ, արդեօք մեր այսինչ ծառան իմ ղրկած գոհարս քեզի չէ՞ հասցուցած։

— Ոչինչ չեմ ստացած, ըսաւ կինը, բայց ան այլեւս ծառայ չէ, այլ քաղաքի առաջին հարուստն է, պալատներու նման հոյակապ տուներ շինել տուած է, այժմ թագաւորին առաջին սիրելին է։

— Հասկցայ, ուրեմն իմ ղրկած հարստութիւնը իւրացուցած եւ ձեզ ալ թըշուառութեան մատնած է։ Շատ լաւ, ես գիտեմ թէ վաղը իր գլխուն ի՞նչ կը բերեմ։ Հիմա խուրջինս պարպեցէք, մէջը ուտելիք շատ բան կայ, այսօրուան համար կը բաւէ մեզի, իսկ վաղը՝ Աստուած ողորմած է։

Միւս օրը պահքի երկուշաբթին էր։ Քաղաքի բոլոր թաղերուն մէջ մէկական խանութիւն հաստատած էին եւ մեծ-մեծ մարդիկ անգամ բուրդը դուրս մուշտակներ հագած էին, նոյնպէս փափախները, իրենց երեսներուն ալիւր քսած, շրջապատուած էին ծառաներով, որոնք նոյնպէս ծաղրական հագուստներ հագած էին։ Խանը իւրաքանչիւր անցորդը կը կանչէր եւ որեւէ բանով մեղադրելով զայն, իրմէ տուգանք կ՚առնէր։ Այս խաներէն ամենանշանաւորը Մանուկ խանն էր։

Մեր իմաստուն մանուկին խանի հագուստ հագցուցած էին եւ ան դատաւորութիւն կ՚ընէր ոչ թէ ծաղրածութեամբ այլ լուրջ կերպով։

Մեծ ու պզտիկ բոլորն ալ հիացած էին տեսնելով որ տասներկու տարեկան տղեկ մը մարդոց սրտերու խորը կը թափանցէր իրենց յանցանքները երեսնուն կը զարնէր եւ իր ծառաներուն կը հրամայէր որ անխնայ ծեծեն եւ որոշուած տուգանքը առնեն։ Բայց շատերը, որոնք զըրկուած էին, խեղճ ու թշուառ, զանոնք ալ կը կանչէր կը մխիթարէր, կը խրատէր եւ հաւաքած տուգանքներէն նուէրներ կուտար անոնց, որպէսզի տանին եւ իրենց պէտքերը հոգան։

Ճիշդ այս միջոցին Մանուկ խանը նկատեց որ մարդ մը՝ երեսի գոյնը նետած, արագ-արագ կ՚անցնէր բռունցքը սեղմելով եւ շրթունքները խածնելով, իսկոյն հրամայեց իր ծառաներուն, որ բռնեն այդ մարդը։ Բռնեցին, բերին եւ Մանուկ Խանի դիմաց կեցուցին։

— Ո՞վ ես, եւ այդպէս կատղած ո՞ւր կ՚երթաս, հարցուց Մանուկ Խանը։

Վաճառականը տեսնելով որ կատակ չընէր այլ պատրաստ է նաեւ զինքը ծեծել ալ, ըսաւ.

— Խա՛ն, գլխուդ արեւին մատաղ, գանգատ մը ունիմ, արդարօրէն դատէ։ Այսինչ ժամանակ, այսինչ մարդուն ձեռքով, Պաղտատէն կնոջս հրաշալի գոհար մը ուղարկեցի։ Երէկ երեկոյեան հասայ եւ հասկցայ որ մարդը այդ գոհարը կնոջս չէ տուած։ Այսօր գացի իրեն քով եւ պատասխանեց թէ, ինք տուած է եւ թէ կինս շռայլ է եւ վատնած, ինք ի՞նչ մեղք ունի։ Եւ սկսաւ կնոջս մասին վատ բաներ պատմել։ Գացի թագաւորին գանգատեցայ, թագաւորը կանչեց զինք, եւ ինք ալ հետը երեք վկաներ բերաւ, որոնք միաբերան հաստատեցին թէ մարդը գոհարը կնոջս տուած է։ Հիմա ինծի ի՞նչ ընել կը մնայ, եթէ ոչ կինս պատժել։ Ահա այդ մարդիկն ալ կ՚անցնին։

— Շատ լաւ, ըսաւ Մանուկը։ Գրագիրնե՛ր, գրեցէք այս մարդուն գանգատը, իսկ դուք ծառաներ, բռնեցէք այդ չորսին ալ եւ հոս բերէք։

Ծառաները բռնեցին երբեմնի ծառան, որ այժմ քաղաքի ազնուականներէն է, եւ երեք վկաները։ Մանուկ Խանը հրամայեց որ վկաները իրարմէ հեռացնեն եւ զատ զատ սենեակ դնեն։ Յետոյ դառնալով նոր հարուստին, ըսաւ.

— Այս մարդը քեզի ի՞նչ գոհար տուած է, ի՞նչ գոյն ունէր, ի՞նչ ձեւ, ի՞նչ մեծութիւն, ի՞նչ ծանրութիւն եւ ի՞նչ զօրութիւն։

Մարդը ըսաւ որ գոհարը կատուի աչքի չափ քար մըն էր։ Ցերեկը խաւար կ՚երեւէր, իսկ գիշերը՝ կը փայլէր։ Թէ ի՞նչ ծանրութիւն ունէր՝ չեմ գիտեր, կշռած չեմ, բայց ի՞նչ զօրութիւն ունէր՝ այդ ալ չեմ գիտեր, չեմ փորձած։

— Դուն ըսէ. գոհարը ի՞նչ զօրութիւն ունէր, հարցուց Աւագին։

— Իմ գոհարը այն զօրութիւնը ունէր՝ որ ինչ պարապ քսակի մէջ ալ որ դնէիր՝ կը լեցուէր իսկոյն, պատասխանեց վաճառականը։

— Շատ բարի։ Իսկ դուն ի՞նչ ըրիր այդ գոհարը, տիրոջը յանձնեցի՞ր, հարցուց ամբաստանեալին։

— Այո՛, յանձնած եմ, պատասխանեց նոր հարուստը։

— Շատ լաւ, տարէք զայն առանձին սենեակ մը եւ վկաներէն մէկը բերէք։

— Դուն տեսա՞ր որ այդ մարդը այս մարդուն կնոջ յանձնեց իր ղրկած գոհարը, հարցուց վկային։

— Այո՛, պատասխանեց վկան։

— Ի՞նչ էր։

— Քար էր։

— Ի՞նչ ձեւ ունէր։

— Կլոր էր։

— Գոյնը ի՞նչ էր։

— Սպիտակ։

(Շար. – 2) ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԵԱՆ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԱՐԱԲ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

●

ԽՄԲ.— «Ֆրանս-Սուար»ի թղթակիցը, որ վերջերս պտոյտ մը կատարած էր Միջին Արեւելքի մէջ, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Պաղեստինի արաբ գաղթականներու մասին.—

Երուսաղէմէն վեց քիլոմեթր հեռու կը գտնուի արհեստից վարժարան մը: Տնօրէնը իր կնոջ հետ մեզ կը պտտցնէ դասարանները եւ յարակից սենեակները: Մասնագիտական վարժարան մըն է. արդիական կատարելագործութեամբ: Շրջակայ դաշտը յատկացուած է մարմնամարզի. տնօրէնը հայրական գուրգուրանքով կը դիտէ ֆութպոլ խաղցող աշակերտները:

— Եւ ըսել որ երկու հարիւր մեթր անդին Իսրայէլն է. այս տղաքը, բոլորն ալ, ծնած են միւս կողմը... Կը յուսամ որ օր մը պիտի վերադառնան իրենց ծննդավայրը:

— Բայց, իրենց ուսման շրջանը աւարտելէն ետքը չե՞ն կրնար գործ գտնել սահմանին այս կողմը:

— Դժուար է. նախ՝ Յորդանանի մէջ ճարտարարուեստ չկայ գրեթէ: Ցամէ — նայն դէպս, բաղձալի չէ որ մոռնան իրենց ծննդավայրը: Ես իսկ, բաւական երկար ատեն վարանեցայ այս դպրոցին տեսչութիւնը ստանձնելու համար: Ինչ որ ալ ընենք՝ առժամեայ լուծում է: Ի վերջոյ մտածեցի, թէ պարտաւոր եմ աջակցիլ այս տղաքը ապագային համար պատրաստելու գործին: Ուշ-կանուխ պիտի կռուին իրենց հայրենիքին համար, լաւագոյն ձեւով պէտք է պատրաստել զիրենք: Մեր նպատակը գաղթականներ դաստիարակել չէ. այլ՝ Պաղեստինի ապագայ քաղաքացիներ պատրաստել:

Այս դպրոցը, ինչպէս Պաղեստինի գաղթականներուն համար ստեղծուած հաստատութիւններուն մեծ մասը, կը մատակարարուի ՄԱԿի նպաստներուն շնորհիւ: 15էն վեր գաղթականներուն թիւը 500 հազարէն աւելի է: Ասոնք չեն ուզեր նոր կեանք մը սկսիլ: Այն բոլոր ծրագիրները, որոնք կը ձգտին զիրենք ուրիշ երկիրներու մէջ տեղաւորելու, կը հանդիպին գաղթականներու ընդդիմութեան: Բոլորին անխախտ համոզումն այն է թէ իրենք ի վերջոյ պէտք է վերադառնան հայրենիք. այս ծրագրին իրագործման միակ արգելքը՝ Իսրայէլի գոյութիւնը կը նկատեն. Հետեւաբար, ըստ մէկ միլիոնի հասնող այս տարագիրներուն, պէտք է այդ արգելքը վերցնել, նոյնիսկ պատերազմելով...

Իսրայէլի եւ իր դրացի արաբ երկիրներու միջեւ ծագած վէճին ամէնէն հրատապը տարագիրներու հարցն է: Միջին Արեւելքի մէջ տեւական խաղաղութիւն չի կրնար հաստատուիլ, ցորչափ չէ կարգադրուած այս խնդիրը:

950.000 տարագիրներուն 500.000ը ապաստան գտած են Յորդանանի մէջ, յաճախ իրենց ծննդավայրի սահմաններէն միայն քանի մը հարիւր մեթր անդին: 200.000ի չափ տարագիրներ տեղաւորուած են Կազայի նեղ շրջանին մէջ: Դիւրաւ կը բացատրուին սահմանային դէպքերն ու ընդհարումները: Սուրիոյ եւ Լիբանանի կառավարութիւններն ալ ընդունած են 100 հազարական տարագիրներ:

Գաղթականներուն մէջ տարին 20.000 ծնունդ տեղի կ'ունենայ: 1956ի ընթացքին ՄԱԿի Յանձնախումբը 23 միլիոն տոլար յատկացուց տարագիրներուն. բայց այս վարկը չի կրնար գոհացում տալ բոլոր պահանջներուն: Նախապէս կը յուսային թէ մաս մը տարագիրներ հետզհետէ պիտի ձուլուին իրենց գտնուած երկրին բնակչութեան հետ, իսկ միւս մասն ալ կարելի պիտի ըլլայ փոխադրել իրենց ծննդավայրը: Բայց այս նախատեսութիւնները չիրականացան: Հիւրընկալ պետութիւններուն համար ալ շատ դժուար է կացութիւնը: Բազմահազար անգործ տարագիրներ ամէն օր տեղի կուտան ընկերային անլուծելի ողբերգութեանց: Արաբական պետութիւնները, որոնք յաճախ նոյն ձեւով չեն մտածեր զանազան քաղաքական հարցերու մասին, համամիտ են Պաղեստինի տարագիրներու ողբերգութեան մասին: Համոզուած են թէ միա՛կ ելքն է պարտութեան մատնել Իսրայէլը:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը

●

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի տեղւոյս մասնաճիւղը կազմակերպած էր «Մանուկներու Օր»ը, որ տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի Հ. Յ. Դ. տան մէջ, մասնակցութեամբ Ազգ. դպրոցի հոգաբարձութեան ու աշակերտութեան:

Մանուկներու Օրը թանկագին է բոլորիս համար: Ֆր. Կ. Խաչի լաւագոյն ըստեղծագործութիւնը, որ մեր մանուկները գուրգուրանքի առարկայ կը դարձնէ, զանոնք պատուոյ պատուանդանը բարձրացնելով: Այդ «Օր»ը կը նոյնանայ նաեւ Կաղանդի տօնածառին հետ, պաշտամունքի խորհրդանշան մը եւս, որ դարերու խորերէն կուգայ ու մեր մանուկները ուրախացնելու առիթը կ'ընծայէ:

Ահա, պճնազարդ եղեւինը բեմին մէկ անկիւնը իր պսպղուն զարդերով, յաւերժահարս մը ըլլար կարծես:

Ծնողներ եւ հայեցի դաստիարակութեան դերը գնահատողներ եկած էին ծափահարելու մեր փոքրիկներուն յառաջդիմութիւններն ու մայրենի լեզուի թոթովանքը:

Վարագոյրը բացուելուն՝ երկսեռ աշակերտութիւնը խմբուած էր բեմին վրայ: Դժբախտութիւն է, որ տարուէ տարի աշակերտութեան թիւը կը նուազի: Ո՞վ է պատասխանատուն այս ողբալի անկումին: Անշուշտ շատ բան կայ գրելիք այս հարցումին պատասխանելու համար, սակայն այսօր անտեղի կը գտնեմ:

Ուսուցչուհի Տիկ. Ռ. Միլտոնեան հանդէսը բանալով քանի մը բառով բացատրեց անոր նշանակութիւնը: Օրուան խօսնակն էր Նախկին սանուհի մը, որ յաջող կերպով կատարեց իր պաշտօնը:

Հանդէսին մանրամասնութիւնները զանց կ'առնեմ, յայտագիրը չունենալով ձեռքի տակ: Անունները ալ պիտի չյիշեմ, թող ներողամիտ ըլլան բոլորը: Ընդհանուր երեւոյթը տպաւորիչ էր եւ սփոփարար: Ցայտագրի նիւթերը պատրաստուած էին խնամքով: Երկար ջանքերու եւ աշխատանքի մը պտուղը ըլլալով՝ ուսուցչուհին կ'երթայ գնահատանքի ամբողջ բաժինը: Եղան սիրուն արտասանութիւններ, զուարթ տրամախօսութիւններ, բարոյալից երգախառն պատկերներ, խմբերգներ: Մանաւանդ քանի մը փոքրիկներու խելացի, արթուն ու մաքուր անսխալ առոգանութեամբ կատարած արտասանութիւններն ու երգերը արժանացան կըրկնակի ծափերու եւ ոգեւորութիւն ստեղծեցին:

Նախկին սանուհի մը Կապոյտ Խաչի գովքը հիւսեց յաջող արտասանութեամբ մը: Նոյնպէս երգուեցաւ Կապոյտ Խաչի քայլերգը, որուն եղանակը դաշնաւորած էր ուսուցչուհի Տիկ. Միլտոնեան:

Միջնարարին մեր խաչուհիները շուտով սպառեցին վիճակահանութեան պահարաններ:

Յետոյ ներկայացուեցաւ բարոյալից զաւեշտ մը: Դերակատարները բոլորն ալ շատ լաւ կատարեցին իրենց դերերը: Խաղին վերջաւորութեան, վեց աղջիկներ հայկական տարազներով, թիթեռնիկներու պէս թեթեւ՝ պարեցին ազգային պարեր, ճկուն ու նազելի շարժումներով եւ ծափահարուեցան ջերմօրէն: Հանդէսին վերջաւորութեան՝ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ բոլոր փոքրիկներուն անխտիր բաժնուեցան պտուղով ու միրգով լեցուն ծրարիկներ: Մասնաճիւղի ատենապետուհի՝ ընկերուհի Թագուհի Աբրահամեան պատրաստուած էր շնորհակալութիւն յայտնելու, սակայն ժամանակը ուշ ըլլալով ներկաները սկսեր էին մեկնիլ: Հետեւաբար պարտականութիւն յանձնեց ինձ հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել ուսուցչուհիին՝ իր տարած աշխատանքին համար, բոլոր հայ թէ ֆրանսացի առեւտրականներուն՝ իրենց առատաձեռն նուէրներուն համար, նաեւ բոլոր անոնց՝ որոնք իրենց ներկայութեամբ թէ այլ գործունէութեամբ նպաստեցին հանդէսին յաջողութեան:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիայի գրականութեան կաճառը 1956ին լոյս ընծայած է 21 հատորներ, նուիրուած՝ հայ գրականութեան եւ բանահիւսութեան զանազան հարցերուն, ինչպէս օրինակ՝ Օրբէլիի «Հայկական հերոսական էպոսը» (հայերէն եւ ռուսերէն). Ա. Ասատրեանի «Հայ գրականութիւնը եւ ռուսական առաջին յեղափոխութիւնը». Ն. Թումանեանի «Յովհ. Թումանեանը եւ ռուս գրականութիւնը». Հր. Մուրադեանի «Ռափայէլ Պատկանեան». Գ. Ստեփանեանի «Յակոբ Պարոնեան». Ա. Զաքարեանի «Սուրէն Սպանդարեանը եւ գրականութեան հարցերը» եւայլն:

Մամուլի տակ են եւ հետզհետէ լոյս կը տեսնեն Ս. Սարինեանի «Րաֆֆիի ստեղծագործութիւնը». Հր. Թամրազեանի «Ալեքսանդր Շիրվանզադէ» եւայլն:

Կարեւոր աշխատանքներ կատարուած են հայ դասական գրողներու ստեղծագործութիւններու գիտական հրատարակութեան ուղղութեամբ:

1957ի ընթացքին լոյս պիտի տեսնեն Խ. Աբովեանի երկերու վերջին՝ 8րդ հատորը, Յովհ. Թումանեանի երկերու լիակատար ժողովածուին լրացուցիչ 6րդ հատորը. կը պատրաստեն նաեւ Յակոբ Պարոնեանի երկերու լիակատար ժողովածուին ակադեմական հրատարակութիւնը:

Ձեռնարկած են կարեւոր աշխատանքի մը — հայ գրականութեան քառահատոր գիտական պատմութիւնը, որ պիտի ընդգրկէ նախաքրիստոնէական շրջանէն մինչեւ Վահան Տէրեանի ժամանակաշրջանը: Ակադեմիկոս Ա. Կարինեանը կ'աշխատի «Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմութեան» Բ. եւ Գ. հատորներուն վրայ: Ա. Ղանալանեանը կը պատրաստէ «Հայկական մանրապատումներ» երկհատոր ժողովածուն, որ պիտի ընդգրկէ տաղաչափ, ինչպէս եւ անտիպ ժողովրդական աւանդութիւնները, անեկդոտները, առակները, զրոյցները, կենդանական վէպերը՝ իրենց ուսումնասիրութեամբ:

Շուտով կ'աւարտին Հր. Մուրադեանի «Դերենիկ Դեմիրճեան» եւ Գր. Գրիգորեանի «Սասունցի Դաւիթ» ծաւալուն մենագրութիւնները:

1957ին լոյս պիտի տեսնեն «Միջնադարեան հայ արձակը» ժողովածուն, Մ. Մկրտչեանի «Նաղաշ Յովնաթանի կեանքը եւ ստեղծագործութիւնը»:

ԱԹԷՆՔԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ակումբին բացումը տեղի ունեցած է Յունուար 2ին՝ մեծ բազմութեան մը ներկայութեան: Հոն էին բոլոր միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի քոյր մասնաճիւղերէն պատուիրակութիւններ: Ինքնաբուխ նուէրներէ գոյացած է 5000 տըրախմի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (252)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

5.— ՄԱՅՐԸ

●

— Թող հեռու լինեն քեզանից չար Արհմինի չար պատահարները, վսեմաշուք տէր, պատասխանեցին բժիշկները միաձայն, ոսկորը այնքան անարատ է մընացել, որպէս մեր աչքերի լոյսը: Եթէ մի որեւէ խաթար լինէր, մենք չէինք թաքցնի:

— Ապա ի՞նչից է այս անտանելի ցաւը... այս սրտամաշ թուլութիւնը...:

— Վէրքը բաւական խորն է, վսեմաշուք տէր: Իսկ թուլութիւնը նրանից է, որ սաստիկ շատ արիւն է կորել: «Իշխանաց կղզուց» մինչեւ այստեղ փոքր ճանապարհ չէ, այդքան տարածութեան վրայ բաց վէրքից արիւնը միշտ հոսել է:

— Իսկ այդ ջե՞րմը, որ այրում է ինձ: Ես շատ անգամ վիրաւորուած եմ եղել, բայց այդքան սաստիկ ջերմ երբեք չեմ զգացել: Չի՞ցէ նետը թունաւորուած լինէր:

— Թող պայծառ Արամազդը փառաւորութիւն շնորհէ; վսեմաշուք տէր, դարձեալ պատասխանեցին բժիշկները միաձայն: Եթէ քո վէրքի մէջ մի հիւլէի չափ թոյնի նշան լինի, թող մեր ամբողջ մարմինը վարակուի թոյնով: Այդպիսի բան չկայ: Ջերմը մրսելուց է առաջ եկել: Արաքսի սառն ալիքները, որ պատռելով անցար դու, եւ գիշերուայ սաստիկ քամին մրսեցրել են քեզ, որովհետեւ թրջուած ես եղել: Բայց այս բոլորը Ամենակարողի օգնութեամբ կ'անցնի, վսեմաշուք տէր:

Հիւանդի մօտ դրած էր զովացուցիչ օշարակ, որ անդադար խմում էր նա՝ սրտի տապն ու կրակը հանգցնելու համար: Բժիշկների յուսադրութիւնները թէեւ բոլորովին չհանգստացրին նրան, այնուամենայնիւ, երեսը շուռ տուեց դէպի բարձի միւս կողմը եւ լուռ կացաւ: Նա վախենում էր թունաւորուելուց, եթէ-չ, վէրքը այնքան սովորական էր, որ չէր կարող երկիւղ ձգել նրա վրայ: Մի գիշերուայ մէջ՝ զարմանալի կերպով փոխուել էր նա: Գեղեցիկ դէմքը գունաթափուել էր, թառամել էր, եւ այրական ճակատը պատած էր խիստ տխուր դալկութեամբ, կարծես թէ, ամիսներով հիւանդ լինէր:

Սենեկապետներից մէկը յայտնեց, թէ բանակի աւագներից մի քանիսը խնդրում են ներկայանալ:

— Թող գան, հրամայեց նա:

Բժիշկները մի կողմ քաշուեցան, երբ ներս մտան՝ Հայր-Մարդպետը, Կարէն զօրապետը եւ մի քանի այլ աստիճանաւորներ: Առաջին երկուսը նստեցին հիւանդի անկողնի աջ եւ ահեակ կողմերում, իսկ միւսները՝ մի փոքր հեռու: Մինչեւ նրանք կը հարցնէին հիւանդի առողջութիւնը, նա ընդհատեց, ինքը հարցնելով.

— Վերադարձա՞ն մարդիկը:

— Վերադարձան, պատասխանեց Հայր-Մարդպետը տխրութեամբ: Մամիկոնեան իշխանին չեն գտել, եւ նրա մասին դեռ ոչինչ տեղեկութիւն չկայ: Իսկ միւսների մարմինները արդէն բերել, հասցրել են բանակը:

Երբ բանակում իմացան «Իշխանաց կղզում» պատահած աղէտալի անցքը, հէնց գիշերով մի քանի խումբ ձեպընթաց ձիաւորներ ուղարկեցին օգնութեան: Բայց նրանք հասան այն ժամանակ, երբ ամէն ինչ վերջացած էր: Լուսաբացին խուզարկեցին ամբողջ կղզին, գտան սպանուածների դիակները եւ մի քանի կիսամեռ վիրաւորեալներ միայն: Սամուէլի հօր մարմինը գտան հէնց իւր ինկած տեղում, եւ միւսների հետ բերեցին բանակը: Բայց Հայր Մարդպետը թաքցրեց հիւանդից, որ նրան աւելի ցաւ չպատճառէ:

— Դա ինձ շատ զարմացնում է, ասաց հիւանդը: Եթէ որդին, հրապուրելով հօրը, նրան մի կողմ տարաւ եւ իւր դաւաճան ձեռքը բարձրացրեց հօր վրայ (որի մասին ամենեւին տարակոյս չունեմ), գոնէ պէտք է գտնուէր նրա մարմինը:

— Գործողութիւնը կատարուել է Արաքսի ափերի մօտ, նկատեց բժիշկներից մէկը, ինչո՞ւ չմտածել որ հայրասպանը կարող էր հօր մարմինը ձգել Արաքսի ալիքների մէջ եւ անհետացնել:

— Այդ աստիճան անգթութիւն չէր անի Սամուէլը, ասաց հիւանդը: Նա ընդունակ էր սպանելու, բայց ոչ հօր մարմինը անպատուելու:

— Ես էլ նոյն կարծիքին եմ, ասաց Հայր-Մարդպետը: Երեւում է, որ այդ հանդուգն, քաղցրաբարոյ եւ մեղմաղձոտ երիտասարդը թէ՛ հօր խստութիւնը եւ թէ՛ նրա մեծահոգութիւնն ունի: Պարսիկ պատանիներից եւ ոչ մէկը վնասուած չէ: Տղաների հետ չէ կամեցել գործ ունենալ: Ինձ պատմում էին իրանք՝ պատանիները, ասելով, թէ երբ Սամուէլի մարդիկը գազանի նման տարածուել էին կըղզու զանազան կողմերը, եւ ամէն հանդիպողին խողխողում էին, իսկ մեզ պատահելիս, թոյլ էին տալիս փախչել:

ՐԱՖՖԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԷՀՐՈՒ ՔԱՇՄԻՐԸ ԿԶԵՑ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

●

ՀԱԿԱՌԱԿ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՈՐՈՇՄԱՆ

Քաշմիրի Երեսփ. Ժողովը լուծուեցաւ: Ասիկա կը նշանակէ Քաշմիրի կցումը՝ Հնդկաստանի:

Դէպքը պատահեցաւ Ապահովութեան Խորհուրդի որոշումէն միայն քանի մը ժամ վերջ: Արդարեւ, ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդը որոշած էր նախկին գոյավիճակը (սթաթիւ քուօ) պահել Քաշմիրի մէջ՝ մինչեւ որ կարելի ըլլար հանրաքուէ կազմակերպել եւ առիթ տալ բնակչութեան, որ ինքը որոշէ իր ապագան — Փաքիստանի՞ թէ Հնդկաստանի միանալ:

Ապահովութեան Խորհուրդը պատժական որեւէ միջոցի մասին մտածած չէր իր որոշման անտեսման պարագային: Այնպէս որ Նեհրու, բոլորովին անկաշկանդ, կրցաւ կազմակերպել Քաշմիրի Հնդկաստանասէր Երեսփ. Ժողովին հրաժարումն ու լուծումը:

Հնդկաստանի վարչապետին առած այս քայլը, սակայն, անհետեւանք պիտի չմնայ: Առաջին հերթին մեծ հարուած պիտի հասցնէ հնդկական կառավարութեան վայելած հմայքին ու ազդեցութեան. այս քայլով, Հնդկաստան կը մտնէ Ազգաժողովին հրահանգներն ու որոշումները անտեսող պետութեանց շարքին մէջ:

Կարելի չէ մտածել թէ Նեհրու անտեղեակ էր Ապահովութեան Խորհուրդի որոշումէն. ընդհակառակն, ոչ միայն լուր ունէր, այլ եւ դժգոհ էր քուէարկութեան արդիւնքէն: Հետեւաբար, գիտակցօրէն անտեսեց ՄԱԿի որոշումը:

Այս քայլին անմիջական հետեւանքներէն մէկն ալ այն է, որ Հնդկաստանի ներկայացուցչին, Քրիշնա Մենոնի խօսքը պիտի կորսնցնէ իր կշիռը՝ ՄԱԿի մէջ Ալժերիոյ մասին սկսելիք վիճաբանութեանց ընթացքին: Հաւանական է, որ արեւմտեան պետութիւնները խստացնեն իրենց դիրքը՝ հանդէպ արաբական եւ ասիական խմբակին, ու աւելի անվերապահօրէն բռնեն Ֆրանսայի կողմը:

Իսկ բոլոր անոնք, որոնք գիտակցաբար թէ անգիտակցաբար կը խարուէին Նեհրուի խաղաղասիրական մեղրածորան խօսքերէն, ժամանակը հասած կը նկատեն «խաղաղութեան պաշտպան» Նեհրուէն բացատրութիւն խնդրելու:

× Փաքիստանի մէջ Քաշմիրի կցման լուրը մեծ դժգոհութիւն եւ յուզում պատճառեց: Առջի օր «ազգային սուգի օր» յայտարարուած էր այնտեղ. հակահնդկական ցոյցեր տեղի ունեցան: Խանութներն ու գրասենեակները փակ էին. Հանրակառքերն ու փոխադրական այլ միջոցները չէին բաներ: Կը սպասուի աւելի բուռն բողոքի ցոյցերու:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՒԱԼԻ

ՄԱԿի մէջ Ալժերիոյ մասին տեղի ունենալիք վիճաբանութեանց նախօրեակին, ապստամբներն ու տեղական համայնավարները ահաբեկչական ծաւալուն գործունէութեան մը սկսան:

Մարոքի մէջ բանող ապստամբներու ճակատը ալ բուռն կոչեր կ'ուղղէ բոլորին՝ ՄԱԿի մէջ Ալժերիական տեսակէտը անցընելու համար ճիգ չխնայելու:

Ապստամբութեան ղեկավարներէն մէկը, Բիւսան, Յունուար 24ին Սթոքհոլմի մէջ յայտարարեց. «Մեր ամբողջ յոյսը դրած ենք ՄԱԿի վրայ, որովհետեւ գիտենք թէ Ֆրանսան չենք կրնար ռազմականօրէն ընկճել»:

Ւրոպացի կարգ մը ծայրայեղներ, իրենց խմբակցային շահերը հետապնդելով, իրենց գործունէութիւնը կը միացնեն ապստամբներուն. առնցմէ մէկն էր, որ անցեալները ռումբերով յարձակում գործեց զօրավար Սալանի ապարանքի- տին վրայ: Խնդրոյ առարկայ անձը, որուն անունը գաղտնի կը պահուի, Ալժէ քաղաքի ռազմարաններուն մէջ աշխատող բանուոր մըն է: Ակիզբը կը կարծուէր թէ համայնավար է. բայց ետքը ճշդուեցաւ որ ուրիշ գաղտնի կազմակերպութեան մը մաս կը կազմէ:

Արճարաններու եւ փողոցներու մէջ ահաբեկչութեան դէպքերը կը յաջորդեն իրարու: Բազմաթիւ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կը հաշուեն:

× Ալժերիոյ արեւելեան եւ արեւմտեան սահմաններուն վրայ ոստիկանական հսկողութիւնը խստացած է: Թունուզի սահմանին վրայ ապստամբներու խումբ մը, որ կը փորձէր Ալժերիա անցնիլ, գրեթէ բնաջնջուեցաւ սահմանապահ ուժերու կողմէ: 170 ապստամբներ սպաննուեցան:

× Ֆրանսայի մէջ ալ ոստիկանութիւնը խիստ հսկողութիւն կը բանեցնէ Ալժերիացիներու եւ Հիւս. Ափրիկեցիներու վրայ՝ հաւանական միջադէպերու առաջքը առնելու նպատակով:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Կիրակի օր վերջացան ընտրական Առաջին Շրջանի քուէարկութիւնները: Անկախներու եւ գիւղացիներու ներկայացուցիչը, Ժիւլիէն Թարտիէօ բացարձակ մեծամասնութիւն շահեցաւ: Այս յաջողութիւնը նախատեսելի էր թէեւ, բայց այն վայրկեանին երբ յայտնի եղաւ որ Փուժատ եւս կը դնէ իր թեկնածութիւնը, պահ մը վախցուեցաւ թէ ձայները բաժնուին:

Բայց Փուժատ ծանր պարտութեան մատնուեցաւ: Համայնավարներն ալ, որ աղմկարար ընտրական պայքար կը մղէին, մեծ թիւով ձայներ կորսնցուցին:

Քուէարկութեան պատկերը հետեւեալն է.— Ժիւլիէն Թարտիէօ ստացաւ 170,953 ձայն (քուէարկողներու 55 տոկոսը): Մոնժովիս (համայնավար) 72,374 ձայն: Տիկ-ին Օսմէն (ընկերվարական) 44,115 ձայն: Զանազան՝ 4026 ձայն:

× Ազգային Ժողովին նորընտիր անդամը, Ժիւլիէն Թարտիէօ յայտարարեց թէ այս յաջողութիւնը ուղղուած չէ՛ իր անձին, այլ՝ կուտայ Ֆրանսացիներուն ներկայ հոգեվիճակին պատկերը, որ մեծ յոյս կը ներշնչէ ապագայի համար:

ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԴԷՄ

●

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ մէջ որոշ դժգոհութիւն պատճառեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Տըլըսի այն ելոյթը թէ պիտի չուզէր Միջին Արեւելքի մէջ Ֆրանսացի ու Անգլիացի զինուորներու կողքին կռուիլ: Հակառակ ասոր, Տըլըս նոյնիմաստ յայտարարութիւն մը կրկնեց, երբ հոն ժամանած էր Անգլիոյ Պաշտպանութեան նախարար Տընքան Սէնտիս: Տըլըս ըսած է նաեւ թէ Միջին Արեւելքի մասին հրատարակելի «սպիտակ տետրակը» Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ մեր յարաբերութեանց «անդարմանելի հարուած» մը պիտի տայ:

Անգլիացի նախարարը, պաշտօնական հանդամանքով չկարենալով պատասխանել Տըլըսի «անախորժ անակնկալ»ին, Լոնտոնի թերթերը խօսիլ կը պատասխանեն թէ Տըլըսի նոր կաֆը ակնյայտնի պիտի ըլլայ, այն պահուն երբ Ռուսերը կ'աշխատին ծանրացնել Ամերիկայի եւ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ տարակարծութիւնները: Ուրեմն, ռուսական յարձակման մը պարագային՝ Ամերիկա մինա՞կն է որ պիտի կռուի:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Հունգարիայէն հասած վերջին լուրերը շատ տխուր լուրեր կը հաղորդեն երկրին կացութեան մասին:

Ոստիկանական «մասնաւոր զօրաբաժիններ» հրահանգ ստացած են հետապնդել «հակայեղափոխական» բոլոր տարրերը, որոնցմէ մաս մը ցարդ պահուած կ ըմնային հեռաւոր շրջաններու մէջ: Պուտափէշթի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ հակա-յեղափոխականներու երեք խմբակներ արդէն իսկ բնաջնջուած են:

Պատերազմական Ատեանը բանուոր մը մահուան դատապարտեց: Առանց արտօնութեան զէնք կրողները վեցէն տասներկու տարուան բանտարկութեան պատիժ կը ստանան: Գաւառներուն մէջ խմբական ձերբակալութիւնները կը շարունակուին. զէնքի նոր թաքստոցներ երեւան կը հանուին ամէն օր:

Այն բոլոր անձերը, որոնք կ'օգնեն տարագիրներու դէպի Աւստրիա փախուստին, կը հետապնդուին եւ կը ձերբակալուին:

Աւստրիական սահմանը շատ խիստ հսկողութեան տակ է. սահմանապահներ հրահանգ ստացած են կրակ բանալ սահմանը անցնիլ փորձողներուն վրայ:

× Պուտափէշթի ապստամբութեան պարագլուխը, զօր. Մալեթեր, որ ձերբակալուած էր, շուտով պիտի դատուի:

× Առջի օր չորս Անգլիացի ուսանողներ, որոնք Եուկոսլաւիայէն Աւստրիա կ'անցնէին ինքնաշարժով, ձերբակալուեցան Հունգարիոյ մէջ: Նախկին Նախարար Սըր Սթաֆորտ Քրիփսի թոռնուհին ալ անոնց մէջ էր: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, այս չորս ուսանողները մասնաւոր ատեանի մը կողմէ պիտի դատուին՝ «լրտեսութեան համար»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ նախագահը, Թէոտոր Հէօս, Սարի շրջանը այցելեց: Իր գոհունակութիւնը յայտնեց որ Ֆրանսացիները յարգեցին հանրաքուէին արդիւնքը:

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ ներքին դժգոհութիւններ եւ խլրտումներ սկսած են: Լուր կը շրջի թէ զօր. Նէկիպ մահուան դատապարտուած է եւ մահապատիժն ալ գործադրուած է Նոյեմբերի սկիզբը: Նոյնպէս լուրը շրջի թէ դաւադրութիւն մը կը սարքուի զնդ. Նասրի դէմ, ծայրայեղներ կ'ուզեն զինքը պաշտօնանկ ընել եւ փոխարինել շատ աւելի ձախակողմեան անձով մը:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը բացարձակապէս պիտի հակառակի Իսրայէլի դէմ պատժական միջոցներու գործադրութեան:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ բանակցութիւնները սկսան Մոսկուայի մէջ: Չեխ պատուիրակութեան պետն է՝ նախագահ Անտոնին Զափոթոքի: Մոսկուայի աչքին, արբանեակ երկիրներէն ամէնէն վստահելին Չեխոսլովաքիան է, մանաւանդ Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ դէպքերէն ի վեր: Ըստ Մոսկուայի ձայնասփիւռին, երկու երկիրներու եղբայրական կապերը շատ զօրաւոր են եւ քաղաքական ընդհանուր հարցերու մասին բացարձակ համաձայնութիւն կը տիրէ:

ԶՕՐ. ՖՐԱՆԳՕ Մ. Նահանգներ պիտի հրաւիրուի յառաջիկայ աշնան:

ԵՄԷՆԵԱՆ հարիւր հոգինոց զօրախումբ մը յարձակում գործեց Ատենի սահմանապահ մէկ կայանին վրայ:

ՃԱՊՈՆԻ նոր դեսպանը, Պր. Թեթսուրօ Ֆուրուքաքի Փարիզ հասաւ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ արտաքին նախարարը, Շարլ Մալիք, Ուաշինկթընի մէջ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Արաբիոյ Սէուտ թագաւորին եւ Իրաքի գահաժառանգ իշխանին հետ՝ արաբական երկիրներու բռնելիք դիրքին մասին համաձայնութեան մը գալու նպատակով:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ «Եհովայական» կոչուած աղանդաւորներ, տունէ տուն շրջելով սկսած են Հայ. Եկեղեցւոյ քրիստոնէական դաւանութեանց եւ աւանդութեանց հակառակ քարոզութիւններ ընել, չահղորդելով նոյնիսկ Պատրիարք Սրբազանին անունը: Պատրիարքարանը կոչ մը հրատարակած է Պոլսոյ հայ թերթերուն մէջ՝ ժողովուրդը զգուշացնելով այս աղանդաւորներէն:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Պոլսոյ մէջ մահկանացուն կնքած է Տոքթ. Արթօ Մեզպուրեան (ծնած 1881ին) որ շուրջ 20 տարի վարած է Գալաթիոյեան որբանոցին բժշկապետի, տնօրէնի եւ տեսուչի պաշտօնները, տասը տարի վարած է Խնամակալութեան պաշտօններ. եղած է նաեւ Պէյօղլուի Ալքատախնամին անձնուէր բժիշկը:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 ռիւ Պլէօ:

ՎԱԼԱՆՍԻ Հայ Ազգ. Միութեան երկրորդ տարեշրջանը լրացած ըլլալով, կը հրաւիրէ Վալանսի եւ շրջակայից հայ հասարակութիւնը անխտիր ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովին, չորեքշաբթի երեկոյեան ժամ 9ին, դպրոցին սրահը, Ռիւ Պալթազար Պառօ: Օրակարգ.— Բարոյական և նիւթական զեկոյց, հաշուեքննիչ մարմնի ընտրութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԸ անհրաժեշտութիւնը Մարսէյլի մէջ

Երեք հաւաքոյթներ տեղի պիտի ունենան այս կենսական հարցին շուրջ.—

Ա. Քաղաքը — այս չորեքշաբթի իրիկուան ժամը 21ին, Ֆրանսական Համալսարանի Ամփիթատրոնը, 40, Առէ Լէոն Կանպեթա: Պիտի նախագահէ Պ. Արամ Թէրզիպաշեան: Պիտի խօսին Պ. Պ. Յ. Հացագործեան, Շ. Թաշճեան, Մ. Հանեան, Կ. Փօլատեան:

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ.— Ֆրանսահայ Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար այս Զորեքշաբթի, յետաձգուած է Շաւարշ Միսաքեանի մահուան տխուր առթիւ:

ՇԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆր. Կ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկ. Քէքէվեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, նաեւ Տէր եւ Տիկ. ընկեր Արաքսի Սուքիասեանի պարագաներուն՝ իրենց հօրաքրոջ Հռիփսիմէ Քէքէվեանի մահուան առթիւ:

Նոյնպէս Պ. Ղազար Քէշիշեանի եւ զաւակներուն իրենց տիկնոջ եւ մօր, Վարդուհի Քէշիշեանի մահուան առթիւ:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Լոնտոնէն հասած մասնաւոր հեռագրէ մը ցաւով կը տեղեկանանք թէ նկարչուհի Օր. Զապէլ Պոյաճեան իր մահկանացուն կնքած է 27 Յունուար, Շաբաթ առաւօտ, կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՒՂԱՒԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք (Ազդակ, 24 Յունուար) թէ Պէյրութի հայկական հիւղաւաններու հարցը, որ տասնեակ տարիներէ ի վեր խնդրական մղձաւանջ մը եղած էր Պէյրութի հայութեան համար, մտած է հիմնական կարգադրութեան մը փուլին մէջ:

Շնորհիւ պետական երկու հայ երեսփոխաններուն՝ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Տիգրան Թօսպաթի անխոնջ ջանքերուն եւ դիմումներուն, Լիբանանի Նախարարաց խորհուրդը որոշած է 2 միլիոն լիր. ոսկիի (մօտ 225 միլիոն ֆրանք) փոխառութիւն մը կատարել Պուրճ Համուտի Քաղաքապետութեան, որ այդ շրջաններուն մէջ բնակող 780 հայ ընտանիքներուն համար պիտի շինել տայ բանուորական արդիական աւան մը:

Կառավարութիւնը խոստացած է նոյն ձեւի կարգադրութիւններ ընել Զար Զարիւք, Քարանթինա, Թիրօ եւ Սանճագ հիւղաւաններուն համար:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

La Directrice : Arpik MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒՆՈՒԱՐ
MERCREDI 30 JANVIER 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7795 33ème ANNEE — Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3606

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, ԺԱՄԸ 13·45ԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ։ ՈՒՐԿԷ ՄԱՐՄԻՆԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻ ՓԷՐ-ԼԱՇԷԶԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ՝ ԱՆՑՆԵԼՈՎ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ ԱՌՋԵՒԷՆ ։ (ԹԱՓՕՐԻՆ ՈՒՂԵԳԻԾԸ ՏԵՍՆԵԼ ՎԱՐԸ) ։

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼԻՆ ՄԱՐՄԻՆԸ ԶԵՏԵՂՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՄԱՀԱՐԵՄԻ ՄԸ ՎՐԱՅ, ՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿՐՆԱՅ ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԻՐ ՎԵՐՋԻՆ ՏՈՒՐՔԸ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՕՏ ԺԱՄԸ 10էՆ ՄԻՆՉԵՒ ՈՒՇ ԳԻՇԵՐ ԵՒ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՕՏ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍՕՐ ։

ՈՐԵՒԷ ՄԱՀԱԶԴ ՂՐԿՈՒԱԾ ՉԷ։ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ ԳՈՑ Է ԵՒ «ՅԱՌԱՋ» ԼՈՅՍ ՉԻ ՏԵՍՆԵՐ ։

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԳԱՀԻՐԷ.— Հայ մշակոյթը եւ մամուլը կորսնցուցին առաջնորդ մը։ Իր մահը ցնցեց մեզ բոլորս ։
«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ԿՈՂՄԷ ԼԱԶԵԱՆ, ԹԱՆՏՐՃԵԱՆ, ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ, ԹԱՇԵԱՆ

•

ՊՈՍԹԸՆ.— Կ'ողբանք մեր սիրելի ընկերոջ, անժամանակ կորուստը։ Ընդունեցէք մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները ձեր անհուն վշտին՝ այս րոպէին ։
«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Անհունօրէն կ'ողբանք մեծ մարդուն կորուստը ։ Լոյսի աղբիւր մը չիջեցաւ ։ Անկեղծ ցաւակցութիւններ ։
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

•

ՊՈՍԹԸՆ.— Մեր սիրելի ընկերոջ կորուստը մեծ հարուած մը եղաւ։ Ծաղկեպսակ դրէք մեր կողմէ ։
Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

•

ՊՈՍԹԸՆ.— Բառերը կը պակսին արտայայտելու համար մեր խորունկ վիշտը ։ Մեր սիրտերը ձեզի հետ են անհուն վշտի այս ժամերուն ։
«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

•

ՊՈՍԹԸՆ.— Եղբայր մը կորսնցուցի ։ Կը բաժնեմ ձեր վիշտը եւ կ'աղօթեմ իր տառապած հոգիին յաւիտենական հանգիստին համար ։
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կ'ողբանք անփոխարինելի կորուստը ։
«ԱԶԴԱԿ» ՕՐԱԹԵՐԹ

•

ԳԱՀԻՐԷ.— Կ'ողբանք մեծ կորուստը եւ կը բաժնենք վիշտը ։
Հ. Յ. Դ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Յարգանք հայ հրապարակագրութեան մեծ վարպետին եւ դաւանական անվեհեր պայքարողին ։
«ԱԿՕՍ» ՕՐԱԹԵՐԹ

•

ԳԱՀԻՐԷ.— Իր մահը անդարմանելի կորուստ մըն է այն կազմակերպութեան համար, որուն ամէնէն անձնուէր դէմքերէն մին էր։ Կը բաժնենք ձեր վիշտը ։
ՄԱՃԱՌԵԱՆ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Մեր սրտագին ցաւակցութիւնը Հայ Մշակոյթի անվեհեր պաշտպան, քաջ խմբագիր Շաւարշի գործին կորուստին առիթով ։
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

•

ՄԻԼԱՆ.— Խորապէս կը զգանք անդարմանելի կորուստը «Յառաջ»ի անդուլ աշխատող խմբագրապետ Շաւարշ Միսաքեանի մահուան ։
ՀԱՅՈՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԻՏԱԼԻՈՅ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կ'ողբանք սիրելի Շաւարշին անդարմանելի կորուստը։ Մեր ջերմ համակրանքը Տիրուհիին եւ Արփիկին ։
Պէյրութի Նշան Փալանճեան Ճեմարանի Տնօրէնութեան եւ Ուսուցչական կազմին կողմէ՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Գ. ԳԻՒԶԷԼԵԱՆ, Մ. ԻՇԽԱՆ, Գ. ԲԱՆԵԱՆ, Ե. ԱՃԷՄԵԱՆ, Գ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ։

•

ՓԱՐԻԶ.— Խորապէս զգացուած Միսաքեան ընտանիքին եւ հայ մամուլին սուգէն, կը ներկայացնեմ խորունկ վշտակցութիւններս ։
ԳԵՐ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ
(Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին)

•

ՓԱՐԻԶ.— Տեսուչը, Հայրերը, ուսուցիչները, աշակերտները եւ իրենց ծնողքները կը ներկայացնեն իրենց խորին վշտակցութիւնը ։
ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

•

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մեր խորին ցաւակցութիւնները՝ Միսաքեան ընտանիքին եւ Կեդր. Կոմիտէին, մեր մեծ եւ անփոխարինելի ընկերոջ՝ Շաւարշ Միսաքեանի կսկծալի մահուան առիթով ։
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷ

•

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ.— Խորապէս յուզուած մեծանուն հրապարակագիր Շաւարշ Միսաքեանի անդարմանելի կորուստին առթիւ, մեր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնենք իր ընտանիքին եւ Յառաջին։
ՄԱՐՈՔԻ ՀԱՅԿ. ՀԱՄԱՅՆՔ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կ'ողբանք անդարմանելի կորուստը մեծանուն հրապարակագրին ։
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱԶԳ. ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎ

J'ai appris avec un vif regret la mort de Mr. Schavarch MISSAKIAN et j'exprime toutes mes condoléances à ses confrères de «HARATCH».

Henri Massot
Directeur-Général de Paris-Presse
Président du Syndicat de la Presse Parisienne.

•

Կ'ողբանք Շաւարշի անդարմանելի կորուստը եւ կը բաժնենք ձեր սուգը ։
ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ,
Գահիրէ — ՀՐԱՉ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

•

ՖՐԷԶՆՕ.— Մեծապէս զգացուած ենք ձեր տխուր կորուստին առթիւ։ Թող Աստուած ձեզի մխիթարութիւն շնորհէ ։ Մեր Մշակոյթին եւ ազգային իրաւունքներու անխոնջ պահակ սիրելի Շաւարշը յաւէտ մեզի հետ պիտի մնայ ։
ԳԵՐ. ՈՒԼՈՒՀՕՃԵԱՆ
(Արքահայր վենետիկի Մխիթ. Ուխտին)

•

ՊՐԻՒՍԷԼ.— Պելճիքայի Ազգ. Միութիւնը իր անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Միսաքեան ընտանիքին եւ Յառաջի վարչութեան, Պ. Շաւարշ Միսաքեանի ղառնաղէտ կորուստին առթիւ։
Նախագահ ՄՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

•

ՊՐԻՒՍԷԼ.— Կ'ողբանք մեր մեծ եւ հանճարեղ հրապարակագրին անդունդ կորուստը ։ Ի՜նչ կորուստ, եւ ի՜նչ մեծ ցաւ համօրէն Հայութեան ։
Խ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Խորին վշտով ցաւակցութիւններս անփոխարինելի կորուստին համար ։
ՎԱՀԷ ՍԷԹԵԱՆ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Խոր համակրանք եւ ցաւակցութիւն ։
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կը մասնակցինք ձեր սուգին։ Անկեղծ ցաւակցութիւններ ։
ԵՈԼԱՆՏ ԵՒ ՏԻՐԱՆ ԱՃԷՄԵԱՆ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կը խոնարհինք մեծ անհետացողին դագաղին առջեւ ։
ԳՈՆԵԱԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

•

Պատուարժան խմբագրութիւն
«Յառաջ» օրաթերթի, Փարիզ,
Փարիզի Հայաստանեայց Եկեղեցիի վարչութիւնն ու Հոգաբարձութիւնը անհուն կսկիծով լսեցին ձեր թանկագին տնօրէն – խմբագիրին յանկարծական կորուստը՝ որ միանգամայն մեծ կորուստ մըն է մեր ազգին համար ։

Այս առթիւ, իր սրտագին ցաւակցութիւնները յայտնելով կ'աւելցնէ թէ՝ յուղարկաւորութիւնը «ազգային» հռչակելու մասին իր որոշումը կը նկատէ նուազագոյն պարտաւորութիւնը մեծարժէք գործիչի մը դագաղին առջեւ ։

Կրկնելով մեր վշտակցութիւնը՝
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Տիրուհի Շաւարշ Միսաքեան,
Օրիորդ Արփիկ Միսաքեան,
Օրիորդ Արմենուհի Միսաքեան,
Ժիրայր Միսաքեան
սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ, 26 Յունուարին, առաւօտեան ժամը 11,45ին, Նէօյիի Ամերիկեան հիւանդանոցը։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս հինգշաբթի, Յունուար 31, ժամը 13,45ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէռ-Լաշէզի գերեզմանատունը ։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով՝ կը խնդրուի իբրեւ այդ նկատել ներկայս։

ԹԱՓՕՐԻՆ ՈՒՂԵԳԻԾԸ

Յուղարկաւորութեան թափօրը Հայոց եկեղեցիէն մինչեւ Փէր – Լաշէզի գերեզմանատունը հետեւեալ գիծին պիտի հետեւի ։—

Les quais de la Seine (rive droite), jusqu'à la rue du Louvre, les rues du Louvre, Montmartre et du Faubourg Montmartre, bifurcation rues Geoffroy-Marie, Richer, de Trévise et Lafayette, Bld. Magenta, jusqu'à la Place de la République, Avenue de la République, Bld. Ménilmontant (entrée principale du cimetière).

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ

Շաւարշ Միսաքեանի յուղարկաւորութեան համար մասնաւոր «օթօքար»ներ պիտի մեկնին Խրիմեան վարժարանի առջեւէն։ Հաւաքուիլ հինգշաբթի ժամը ճիշդ 1·15ին։

Իսկ Ալֆորվիլէն օթօքարները կը մեկնին Փլաս Քառնոյէն ժամը 12·30ին ։

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Խոր ցաւակցութիւններ անփոխարինելի կորուստին համար ։
ՄԻՍԱՔ ԱԶԻՐԵԱՆ

•

ՊԱԶԷԼ (Զուիցերիա).— Խորապէս զգածուած, կ'ուղղենք մեր ցաւակցութիւնները ։
ԷՆԷՋԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

•

ԱԹԷՆՔ.— Ցաւակցութիւններ ձեր անդարմանելի կորուստին առթիւ ։
ՏՈՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Առանց մոռնալու հարցին գաղափարական եւ ռազմագիտական դիմագիծը, Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը առաւելաբար տնտեսական բնոյթ մը ունի: Արդարեւ, նախագահն ու իր գլխաւոր գործակիցը՝ Տըլըս, վերջերս յայտնեցին որ եթէ անցանկալի փոփոխութիւններու կամ շարժումներու պատճառով, Միջին Արեւելքը մերժէ, ըստ առաջնոյն, ազատ աշխարհի պահանջներուն գոհացում տալ, այս վերջինին տնտեսութիւնը մեծապէս պիտի վտանգուի: Այդ պարագային, Մ. Նահանգները, որպէս դրամագլուխ հայթայթող, մեծ վնասներու պիտի մատնուին, որովհետեւ պիտի կորսնցնեն ո՛չ միայն մինչեւ հիմա Մարշալի ծրագրին հիման վրայ փոխ տրուած դրամագլուխներուն շահաբաժինները, այլ նաեւ Ատլանտեան Ուխտի դաշնակիցներուն ռազմական կարիքներուն համար տրամադրուած բոլո՛ր գումարները:

Ճիշդ է թէ առայժմ աշխարհի «հիւանդոտ կէտը» Սուէզն է, Եւրոպայի պարենաւորման անցքը, ուրկէ կ'անցնին քաուչուկի, մետաղներու, հիւսուածանիւթերու, բուսական իւղի, բրինձի, շաքարի եւ այլ սննդանիւթերու փոխադրանաւերը: Բայց նոյնքան ճիշդ է թէ Մ. Նահանգները այնքան մտահոգուած չեն Սուէզով որքան Միջին Արեւելեան երկիրներու քարիւղի արտադրութեամբ, որուն մէջ Ամերիկացիները մեծ շահաբաժիններ ունին:

Բացարձակ իրականութիւն է թէ մեր օրերու քաղաքականութեան մտահոգութիւններէն մեծագոյնը քարիւղն ու քարիւղի հանքերուն տիրակալութիւնն է. երկու մեծերը, Մ. Նահանգներն ու Խ. Միութիւնը անդուլ պայքար կը մղեն իրարու դէմ՝ իրենց սահմաններէն դուրս ինկող քարիւղի հանքերուն տիրակալութեան համար:

Մ. Նահանգներու մտահոգութիւնը աճեցաւ այն օրէն ի վեր, երբ Ասիոյ խորհրդային տափաստաններուն մէջ քարիւղի նոր հանքեր գտնուեցան: Ըստ պաշտօնական յայտարարութեանց, Վոլկայի եւ Ուրալի միջեւ գտնուած, եւ աւելի դէպի «արեւելք» ինկող քարիւղի պահեստները 7.5 միլիառ թոնէն աւելի են: Ռուսերը ձեռնարկած են Թույմազիէն Իրքուցք երկարող 3700 քիլոմեթր նաւթուղիի մը շինութեան: Արեւելեան Սիպերիոյ մէջ եւ Ամուր գետի երկայնքին ալ սկսած են զտարաններու շինութեան, որոնց արտադրական կարողութիւնը Պաքուի զտարաններէն մէկուկէս անգամ աւելի պիտի ըլլայ:

Այս «երկրորդ Պաքու»ի մէջ արտադրութեան պայմանները անհամապատասխանօրէն աւելի լաւ են. մինչ Կովկասի մէջ մինչեւ 4000 մեթր պէտք է փորեն քարիւղի երակի մը վրայ իյնալու համար, այս նոր նաւթահանքերուն մէջ քարիւղի երակները միայն 1400-1800 մեթր խորութեան վրայ կը գտնուին. ստացուած քարիւղն ալ ո՛չ միայն աւելի բարձր որակ ունի, այլ նաեւ աւելի՛ առատ է: Ուրեմն, եթէ գումարենք այս նոր հանքերուն պահեստները Կովկասի մէջ գոյութիւն ունեցող 2.8 միլիառ՝ թոնի պահեստին հետ, Խ. Միութեան տակաւին չշահագործուած քարիւղը կը բարձրանայ 10.3 միլիառ թոնի: Այս հարստութիւնը Խ. Միութեան լիովին կրնայ բաւել աւելի քան 100 տարի, դեռ առանց հաշուելու արբանեակ երկիրներու արտադրութիւնն ու պահեստները (Ռումանիա, եւայլն):

Ասոր փոխարէն, Մ. Նահանգները, որոնց քարիւղի սպառումը շա՜տ աւելի է, միայն 6.5 միլիառ թոնի պահեստ մը ունին, որ իրենց կրնայ բաւել միայն 20 տարի: Ճիշդ է թէ Հարաւային Ամերիկայի երկիրները (Վենեզուէլա, եւայլն) հարկ եղած պարագային կ'օգնեն իրենց զօրաւոր «դրացիին». ճիշդ է նաեւ թէ մինչեւ 20 տարի Ամերիկացի գիտունները կը յաջողին հիւլէական կամ այլ ուժի աղբիւրներ կատարելագործել՝ քարիւղի պակասը զգալի չդարձնելու համար: Բայց այս բոլորը չեն նշանակեր թէ ամերիկեան կառավարութիւնը թոյլ պիտի տայ որ ուրիշներ գան եւ տէր կանգնին աշխարհի զանազան մասերուն մէջ գտնուող քարիւղի հանքերուն: Մանաւանդ որ, նոյնիսկ եթէ քարիւղը փոխարինող հիւլէական միջոց մը գտնուի, գործնական կիրարկման փոխանցման շրջանը կրնայ բաւական երկար տարիներ տեւել:

Այս նկատումներով է, որ Միջին Արեւելքի քարիւղը, որուն պահեստները 13 միլիառ թոնի կը հասնին, աշխարհի քարիւղի հաւասարակշռութիւնը պահելու համար չափազանց կարեւոր ազդակ մըն են: Ակներեւ իրողութիւն է, որ եթէ Խ. Միութիւնը յաջողի ձեռք դնել Միջին Արեւելքի քարիւղին վրայ, ինքնաբերաբար կը դառնայ աշխարհի առաջին տիրող ուժը: Ահա այս հաւանականութեան առաջքըն է որ կ'ուզէ առնել Այզընհաուըրի ծրագիրը:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Անշուշտ մեծ հարցականի մը առջեւ կը դնէ մեզ խորհրդային օդանաւորդութիւնը: Թէ ինչ մակարդակի վրայ է, ինչ իրական ուժ կը ներկայացնէ, որոնք են իր յատկանիշները, հնարաւորութիւնները, նաեւ իր ապագան՝ հարցեր են որոնց կարելի չէ որոշապէս պատասխանել: Երկաթէ վարագոյրը հոս եւս ծանրօրէն իջած է ու միայն կողմնակի միջոցներ, խորհրդային մամուլին մէջ երեւցած ժլատ ու տարտամ տեսութիւններ, կամ խորհրդային վարիչներու յայտարարութիւններ կ'օժանդակեն արեւմտեան ազատ աշխարհին զանազան եզրակացութեանց յանգելու:

Յաճախ, այդ կարծիքները հակասական են, յոռետես, կամ ընդհակառակն չափազանց լաւատես՝ խորհրդային օդանաւորդութեան չափանիշը նսեմացնելու կամ բարձրացնելու միտումով, համաձայն յօդուածագիրներու գաղափարական ձգտումներուն, կամ իւրաքանչիւր երկրի աշխարհայեացքին, առեւտրական շահերուն ու քաղուած տեղեկութեանց աղբիւրներուն լրջութեան:

Այսուհանդերձ, գնահատութեանց այս թոհուբոհին մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ մօտաւոր գաղափար մը ունենալ, ջանանք հնարաւորութեան սահմանին մէջ ներկայացնել խորհրդային օդանաւորդութիւնը, Ֆրանսացի հեղինակաւոր մասնագէտի մը շահեկան մէկ աշխատութենէն քաղելով ինչ որ մատչելի է ընթերցողներուն:

Ինչպէս կը յիշուի, առաջին առթիւ 1953ին էր որ Քորէայի սպայ մը, Միկ 15 պիս ինքնամուղ օդանաւով մը կ'անցնէր արեւմտեան ճակատը, հնարաւորութիւն տալով Ամերիկացիներուն, մօտէն ուսումնասիրելու խորհրդային օդանաւորդութեան այդ նշանաւոր որսկաններէն մին: Իսկ անցեալ Մարտ 22ին Լոնտոնի օդակայանը կը հասնէր խորհրդային «Թիւ 404» օդանաւը, Անգլիոյ մայրաքաղաքը փոխադրելով զօր. Սերովը: Այս անակնկալով, խորհրդային իշխանութիւնը մասամբ մը կը քօղազերծէր իր օդանաւային ճարտարարուեստի գաղտնիքը: Արդարեւ, վերջին պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ էր որ Խ. Միութիւնը աշխարհի հետաքրքրութեան կը յանձնէր արդիական տիպար օդանաւ մը:

Խորհրդային օդանաւորդութեան ծագման մասին խորհրդային աղբիւրներ կը վկայեն թէ օդէն աւելի ծանր մարմնի մը միջոցաւ առաջին թռչող մարդը հանդիսացած է... ռուս մը: Այս ինքնագովութիւնը անշուշտ քարոզութեան կը ծառա- կը յանձնէր արդիական տիպար օդանաւորդութեան յառաջապահներ, ռահվիրաներ գտնուած են: Ճշմարտութիւն է որ ցարական տիրապետութեան տակ ալ ռուս մասնագէտներ համաշխարհային համբաւի տիրացած են օդուժաբանական (աէրոտինամիք – շարժող մարմիններու վրայ օդին ի գործ դրած դիմադրութիւնը կասեցնելու ձգտող երկրաչափական յօրինուածքներ) մարզերուն մէջ: Ատոնցմէ է Ն. Ժուկովսքին, որ օդուժաբանութեան հայրը կարելի է նկատել էյֆէլի եւ Թէոտոր Ֆոն Գարմանի հաւասար: Ռուսական յեղափոխութենէն ետք, Ժուկովսքի եւ օդանաւային կառուցանող Տիւպոլեւ, Լենինի ուշադրութեան յանձնեցին օդանաւորդութեան կարեւոր դերը եւ յաջողեցան հիմնել «Զ. Ա. Կ. Ի.ին, այսինքն՝ օդուժաբանութեան եւ ջրուժաբանութեան ուսումնասիրութեանց կեդր. հիմնարկութիւնը: Այս հաստատութիւնը տեսակ մը տնկարան հանդիսացաւ, օդանաւորդութեան մասնագէտներ պատրաստելու տեսակէտով: Շնորհիւ վերոյիշեալ երկու մասնագէտներու ջանքերուն, այդ կեդրոնը օժտուեցաւ տեսական ու գործնական ճիւղերով: Եւ Տիւպոլեւի կառուցած առաջին օդանաւը պատրաստ էր 1922ին Ա Ն Դ 1 անունով, կազմուած Անտրէյ Ն. Տիւպոլեւի անուան սկզբնատառերով, ի պատիւ կառուցանող ճարտարագէտին: Իսկ 1932ին շինուեցաւ խորհրդային օդանաւորդութեան փառքը հանդիսացող «Ա Ն Տ 20 – Մաքսիմ Կորքի» վիթխարի օդանաւը, ի պատիւ մեծ գրագէտին գրական գործունէութեան 40ամեակին (1932): Այդ օդի հսկան ունէր 63 մեթր թեւերու բացուածք, 43էն 53 թոն ծանրութիւն եւ կրնար մէկ թռիչքով 2000 քիլոմեթր ճամբայ կտրել ժամական 220–250 քիլոմեթր արագութեամբ: 1953ին արկածի մը հետեւանքով ջախջախուեցաւ:

Խորհրդային իշխանութիւնը յաջորդական հնգամեակներու ծրագրային պատրաստութեան ընթացքին բնաւ չանտեսեց օդանաւային ճարտարագործութիւնը եւ լայն վարկեր նշանակեց անոր յառաջդիմութեան համար: 1938ին Խ. Միութեան մէջ կառուցուած էին ու կը գործէին 15 օդանաւաշինարաններ, որոնց արտադրած օդանաւերը գործածուեցան համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքին: Այս պատերազմէն ետք խորհրդային օդանաւաշինութիւնը թէեւ բազմաթիւ օդանաւեր պատրաստեց ռուս ճարտարագէտներու յղացումներով, սակայն դիմեց նաեւ օտար ճարտարագործութեան նորութիւններ ներմուծելու առաջադրութեամբ: Այդ նպատակով ձեռնարկեց կամ ուղղակի միջոցներու, օտար հնարողներու շինութեան արտօնութիւններ ձեռք անցնելով, եւ կամ ինչպէս երգիծանքով կ'ըսեն, Անգլեւամերիկացիք՝ «յելուզակութեամբ», այսինքն ընդօրինակելով իր ձեռք անցուցած օտար օդանաւերու կառուցուածքը: Այսպէս, ընդօրինակեց ամերիկեան, անգլիական օդանաւերու զանազան տիպարներ: Վըլատիվոստոքի մէջ հարկադրանքով իջած ամերիկեան օդանաւերու նմանօրինակ շինութիւնը երկու տարուան ընթացքին կրցաւ իրագործել: Մինչդեռ Ամերիկացիները կը կարծէին թէ Ռուսերը հազիւ 6–7 տարիէն պիտի յաջողէին ճարտարագործական ընթացքով, այսինքն՝ շարքերով կառուցանել զանոնք: Այս արդիւնքը կուգայ հաստատելու թէ խորհրդային օդանաւաշինութիւնը օժտուած է արդիական հնարաւորութիւններով ու ճարտար մասնագէտներով: Մանաւանդ ինքնամուղերու շինութիւնը, կառուցուածքիզանազան ձեւերով, մեծ յառաջդիմութիւններ արձանագրած է: Հրթիռներու ճիւղը եւս նպաստաւորուած է Արեւելեան Գերմանիոյ մասնագէտներու գործակցութեամբ և այդ շրջանի օդանաւաշինութեանհետազօտութեանց կեդրոններու փորձառութենէն: Խորհրդային օդանաւաշինութիւնը զարկ տուած է մղիչ ուժի զօրացման: Եթէ ան ընդօրինակութիւններ կատարած է օտարներէ, յաջողած է նաեւ կատարելագործել զանոնք: Կը կարծուի թէ խորհրդային կարգ մը ինքնամուղ օդնաւեր կը թռչին փոթորակ-հակազդող (թիւրպօ-րէաքթէօր) կազմածներով, որոնց իւրաքանչիւրին մղիչ ուժը տասը հազար քիլոյի կը հաւասարի, մինչդեռ ամերիկեան ամենազօրաւոր կազմածներու ուժը 6800 քիլօ է: Նոյնն է պարագան նաեւ շարժիչներու (մօթէօր) ուժի տեսակէտով: Խորհրդային որսկաններէն յիշենք «Միկ»երու շարքը, Միկ 15, որ կը բաղդատուի ամերիկեան Ֆ-86ին հետ: «Միկ»երը իրենց առաջին թռիչքը կատարած են 1947ի Դեկտեմբերին: Օժտուած են ՌՍ45 փոթորակ - հակազդող կազմածով մը որ ընդօրինակութիւնն է անգլիական «Ռոլս-Ռոյս Նէն»ին: Քորէայի պատերազմին Միկերը նուազ ճկուն նկատուեցան քան ամերիկեան որսկանները: Այնուհետեւ շինուեցան Միկ 15պիս, Միկ 15 Ֆ, Միկ 17 եւ «Սուփէր Միկ»երու շարքերը զանազան բարեփոխումներով: Վերջին տիպարները Սուփէր - Սապըրներու նմանութիւնը ունին: Ատոնցմէ զատ Ռուսերը ունին նաեւ Իլիուշինի եւ Ձերանովսքիի յօրինած որսկանները եւ Տիւպոլեւի ստեղծագործութիւնները, ժամական 900 քմ. արագութեամբ: Ռմբաձիգներու բաժնին մէջ խորհրդ. օդանաւորդութիւնը ունի ինքնամուղ տեսակներ, որոնք առնուազն կը հաւասարին Ամերիկեան ռմբաձիգներուն կազմածներու արժէքին: Առեւտրական եւ քաղաքային փոխադրութեան մարզը եւս չէ անտեսուած: Արբանեակ երկիրներու հետ օդային սպասարկութիւնը ապահովուած է: Ներքին հաղորդակցութեանց երկարութիւնը կը հասնի 175 հազար քիլոմեթրի: Ամենաերկար օդուղին է Մոսկուա – Վլատիվոստոք - Թաշքենտ - Խապարովսք - Մակատան եւ Ալմա - Աթա գիծը: Օրինակ «Թիւ 104»օդանաւերը կարող են մէկ թռիչքով Մոսկուան կցել Նովոսիպերսքի, ժամական 800 քմ. արագութեամբ: Իսկ վեց հազար քմ. կտրել 9 - 10 ժամէն:

Խորհրդային օդանաւորդութիւնը այս ընթացքով լաւագոյն ապագայ մը կը խոստանայ: Երկու ականաւոր մասնագէտներ յայտարարած են թէ շուտով կ'ունենան երկու հազար քմ. ժամական արագութեամբ թռչող ինքնամուղ օդանաւեր: Կը կարծուի նոյնիսկ թէ այժմէն ունին երեք հազար քմ. արագութեամբ ընթացող նախատիպար մը:

Վերջացնելու համար ըսենք որ Ռուսերը կ'աշխատին նաեւ ինքնամուղ (հէլիքօփթէր)ներու իրագործման: Նոյնպէս, տիեզերքի օդագնացութեան ծրագիրներ ունին:

Գ. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՆՈՒԿ ԽԱՆ

— Ի՞նչ մեծութիւն ունէր:

— Ահա այսչափ կուզար, ցոյց տալով բռունցքը:

— Ասոր ամբողջ բռունցքին մելան քսեցէք եւ թող թուղթի վրայ դրոշմէ քարին մեծութիւնը:

Հրամանը կատարուեցաւ: Նոր հարուստը սուտ վկաներ վարձած էր. ըսած էր թէ իր ստացածը քար էր, սակայն չէր ըսած թէ ի՞նչ տեսակ քար է:

— Հիմա այս իր սենեակը տարէք եւ միւս վկան բերէք:

Միւս վկան ալ ըսաւ, թէ քարը թաթի չափ էր, ձեւը տափակ, գոյնը՝ սեւ:

Երրորդ վկան ցոյց տուաւ որ քարին մեծութիւնը եղունգի չափ էր, գոյնը՝ կարմիր, ձեւը՝ քառակուսի:

Մանուկ խանը այս ամէնը գրել տուաւ եւ յետոյ բոլորը միասին հաւաքելով՝ կարդաց բոլորին վկայութիւնները: Սուտ վկաները սարսափեցան, իսկ նոր հարուստը ամօթահար եղաւ:

Բոլոր հանդիսականները միաձայն գոռացին.

— Կախեցէ՛ք զանոնք, կախեցէ՛ք, խեղդեցէ՛ք, սպաննեցէ՛ք:

— Սպասեցէք, ըսաւ Մանուկ-Խանը, եւ դառնալով ուրացողին՝ ըսաւ.

— Այս րոպէին վերադարձուր այս մարդուն ապրանքը եւ քեզ կ'ազատեմ, եթէ ո՛չ՝ կը հրամայեմ որ քեզ իսկոյն գլխատեն:

Թագաւորին քով երթալու ժամանակ ուրացողը գոհարը հետը տարած էր որպէսզի, եթէ ճշմարտութիւնը պարզուի, հանէ եւ տայ: Ծոցէն հանեց գոհարը եւ տուաւ Մանուկ Խանին:

Մանուկ Խանն ալ գոհարը տիրոջը յանձնեց եւ ստորագրութիւն առաւ անկէ որ իր ապրանքը ստացած է:

Ժողովուրդը այդ արդար դատէն շատ գոհ մնաց եւ Մանուկ Խանը գովելով մինչեւ երկինք բարձրացուց: Այս դատավարութեան լուրը մինչեւ թագաւորին ականջը հասաւ: Թագաւորը Մանուկ Խանը կանչեց եւ ամէն բան մանրամասնօրէն լսելով անոր մեծ նուէրներ տուաւ եւ զինք մեծ իշխաններու կարգին դասեց:

Մինչեւ այսօր ալ, Մեծ Պահքի երկուշաբթի օրը շատեր խան կը դառնան Թիֆլիսի մէջ, բայց Մանուկ Խանին պէս միայն մէկ անգամ եղած է եւ այլեւս չի կրկնուիր:

ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԵԱՆ

(Վերջ)

ԽԱՂԱԼԻԿՆԵՐԸ

Երախաններու եւ պատանիներու երազանքի եւ ակնկալութեանց օրերը եկան եւ անցան: Անոնք շաբաթներ շարունակ անհամբեր սպասեր էին Կաղանդ Պապային կամ Ծնունդ-Հայրիկին գալստեան: Այն խորհրդաւոր, երեւակայածին անձնաւորութեան, որ անուրջներու մէջէն իր դասական կարմրագոյն վերարկուով, մուշտակէ գդակով ու խաղալիկներու ծանր սակառը կռնակին, պիտի գար այցելել աշխարհի բոլոր երախաններուն, նուէրներ բաժնելու անոնց:

Մեծ տօներու վեհ խորհուրդէն ներշնչուած, մեծերն ալ կը վերապրին իրենց մանկութեան քաղցր ու երանելի օրերը:

Խաղալիկները ոչ միայն պիտանի առարկաներ են երախաններուն համար, այլ եւ բնական անհրաժեշտութիւն մը: Անոնք կը ծառայեն կերտելու անոնց նկարագիրը, զարգացնելու անոնց բնաւորը, Թաքուն յատկութիւնները, հոգեկան սփոփարար գոհունակութիւն մը պարգեւելու, հետեւաբար նպաստելու նաեւ անոնց առողջութեան ու մարմնական լաւագոյն կազմաւորման:

Հոգեբոյժներ, մանկավարժներ ու բժիշկներ համաձայն են երախաներու վրայ խաղալիկներուն ներգործած բարերար ազդեցութեան մասին:

Փոքրիկ պուպրիկ մը աղջնակին մէջ կ'արթնցնէ ապագայ մօր մը յատկանիշներն ու մեծերու շարժուձեւերը, գործունէութիւնն ու արտայայտութիւնները ընդօրինակելու բնազդը:

Խաղալու տենչը միայն մարդոց յատուկ չէ: Կենդանիներուն ձագերը եւս կը խաղան զանազան առարկաներով կամ ոստումներով: Ընտանեկան յարկերու տակ կատուին ձագը իր ճկուն Թաթերով կը գլորէ տանտիկնոջ դերձանի կծիկը, մինչդեռ շնիկը կը սիրէ բզկտել հին հողաթափ մը, խողանակ մը եւ այլ տնական առարկաներ, հոս ու հոն քաշքշելով զանոնք:

Խաղալիկներու գոյութիւնը նոյնքան հին է, որքան մարդոց ծագումը: Դարերու խորէն մեզի հասած խաղալիկներու ամենահինը կը կարծուի թէ յունական պուպրիկ մըն է Թրծուած կաւէ պատրաստուած, որ գտնուած է Քրիստոսէ առաջ 5րդ դարուն Թաղուած փոքրիկի մը գերեզմանին մէջ: Նոյն Թուականին գծուած պատի նկարներ ցոյց կուտան փոքրիկներ, որոնք փայտէ փոքրիկ կառքեր կը քաշեն, նման այժմու խաղալիկ կառքերուն: Բրիտանական Թանգարանին մէջ եւս կան նոյն ժամանակաշրջանի եգիպտական խաղալիկներ՝ ձիեր, շուներ, են., որոնք կրնան մրցիլ արդի խաղալիկներուն հետ իրենց նրբութեամբ ու անոնց տրուած հնարամիտ շարժուձեւերով:

Խաղալիկները տարածուած են մարդկային բոլոր ցեղերուն մէջ: Եթէ քաղաքակիրթ աշխարհը փոքրերուն կը պարգեւէ կատարելագործեալ խաղալիկներու այլազանութիւն մը, յետամնաց ժողովուրդներու զաւակները եւս զրկուած չեն խաղալիկներու բարիքներէն: Լափոնացի հօր մը եղջերուի կոտոշներէն շինած համեստ խաղալիկը, ինչպէս ափրիկեան Խափշիկին կամ ամերիկեան Հնդիկին տաշուած փայտէ խաղալիկները նոյնքան յարգի են ու հաճոյք կը պատճառեն իրենց երախաններուն:

Խաղալիկները երբեմն հակադրեցութիւններ ալ կը վերապահեն նուէր ստացողներուն: Բեկում մը յառաջ կուգայ անոնց հոգեկան աշխարհին մէջ, եթէ նուիրուած խաղալիկները, որքան ալ արժէքաւոր ըլլան, չեն գոհացներ անոնց իղձերն ու նախասիրութիւնները:

Երախաններուն յուսախաբութեան ու տխրութեան ի տես՝ ծնողքները չեն գիտեր ինչ ընել փոխելու համար անոնց տրամադրութիւնը: Նման պարագաներէ խուսափելու համար ծնողքները պարտին նախապէս ուսումնասիրել իրենց զաւակներու ճաշակը եւ նախընտրութիւնը եւ ըստ այնմ գնեն խաղալիկները: Կան ծնողքներ ալ, որոնք կը սարսափին՝ երբ իրենց տղան ատրճանակ մը, սուր մը կամ այլ «վտանգաւոր» խաղալիկ մը փափաքի ունենալ, անոր մէջ տեսնելով ապագայ ոճրագործ մը կամ զինուորական մը: Բոլորովին անտեղի է իրենց վրդովումը: Երախան, հակառակ իրենց դժկամակութեան ու մերժումին, պիտի չվարանի խաւաքարտէ կամ փայտէ զէնքեր շինել ու խաղալ, առանցմով յագուրդ տալով իր փափաքին:

Երախաներու մօտ յաճախադէպ է նաեւ իրենց սեռին անհամապատասխան նախասիրութիւններ ու հակումներ: Այսպէս, տեսնուած են տղաք, որ պուպրիկներով զբաղին, յար եւ նման աղջիկներուն: Իսկ ընդհակառակն, աղջիկներ՝ որոնք նախընտրեն գնդիկներով ու տղոց յատուկ այլ խաղալիկներով զբօսնուլ: Անշուշտ այս այլասեռ հակումները մտահոգիչ ոչինչ ունին, անցողակի ճաշակներ են, որոնք կ'անհետանան երախաներուն տարիքի յառաջացումով:

Ուրիշ պարագայ մըն ալ իրական երախայի մը խոշորութեամբ պուպրիկներ նուիրելու ծնողքներու անխոհեմութիւնն է: Ծնողքները պէտք է գիտնան թէ երախաները առ հասարակ նախանձոտ կ'ըլլան ու չեն հանդուրժեր երկրորդի մը հետ բաժնել ծնողական սէրն ու գուրգուրանքը: Խոշոր պուպրիկ մը երախային աչքին ախոյեանի մը մարմնացումը կը ստանայ յաճախ: Մանաւանդ, երբ մայրը պուպրիկին կեանքը երկարելու մտահոգութեամբ յատուկ հոգածութիւն մը կ'ընծայէ անոր: Ատիկա պատճառ կը դառնայ հոգեբնախօսական անկումի մը երախային մօտ:

Այս քանի մը տողերը ցոյց կուտան թէ խաղալիկներու ընտրութեան մէջ որքան խոհեմ պէտք է ըլլան ծնողքները: Ի վերջոյ, Կաղանդին ըլլայ թէ Ծնունդին, երախաները տան Թագաւոր-Թագուհիներն են, հետեւաբար անոնց խօսքը պէտք է որ արժէք ունենայ ու առաջնորդ հանդիսանայ ծնողքներուն, խաղալիկներու ընտրութեան համար:

Կ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
(Ամանորի առթիւ)

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կիրակի, 20 Յունուար կէսօրէ վերջ, տեղի ունեցաւ Սէն Ժերոմի դպրոցական հանդէսը, եկեղեցիին կից սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ՝ Թաղական խորհուրդին եւ ուսուցչին, մասնակցութեամբ՝ անցեալ տարեշրջանի Դ. դասարանի եւ այս շրջանի աշակերտներուն:

Ժամանակէն առաջ սրահը, որուն պատերը զարդարուած էին Գ. դասարանի աշակերտներու գծած քանի մը աւելի քարտէսներով (պատմական եւ ներկայ Հայաստանի) լեցուած էր ծնողներով, Թաղեցիներով եւ հիւրերով:

Թաղ. Խորհուրդի ատենապետ Պ. Յ. Պետրոսեան հանդէսը բացուած յայտարարեց յուզիչ պատշաճի քանի մը խօսքերով: Բացատրեց հայապահպանման աշխատանքին անհրաժեշտութիւնը եւ մայրենի լեզուին ու հայրենագիտութեան ուսուցման բացարձակ անհրաժեշտութիւնը: Խնդրեց վայրկեան մը լուռ կենալ ի յարգանս վերջերս մեռած Ջիւան աղային, որը եղած էր եկեղեցիի եւ դպրոցի հիմնադիրներէն ու չէր զլացած իր նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը:

Ապա վարժարանին աշակերտները գործադրեցին ճոխ յայտագիր մը:

Ա. դասարանցիներէն 9 հոգի ներկայացուցին «Վարպետ Անտոն»ը:

«Յառաջ»ի էջերը Թոյլատու չըլլալով բոլորին անունները արձանագրելու, կը բաւականանամ միայն Գ. դասարանի աշակերտներուն անունները յիշատակելով: Առանձնապէս ուշագրաւ էին՝ Ռ. Թախթալեանի, Տեփոյեանի, Զուքուրեանի, Ժ. Կէօրիկեանի, Իլտա Վարպետեանի, Մ. Տէր Մինասեանի, Ս. Զօրպաճեանի, Արմենուհի Ճանիկեանի եւ Ատանալեանի արտասանութիւնները:

Երկրորդ բաժինը յատկացուած էր հայ գեղջկական պարերու եւ կենդանի պատկերներու, որոնց շարքին՝ «Մանիր ճաճարակ»ը:

Պարերէն վերջ Թաղականութեան ատենապետը բեմ գալով յայտարարեց՝ «Մենք, եւ մեր աշակերտները որոշ չափով կատարեցինք մեր պարտականութիւնները ու դեռ պիտի կատարենք: Այժմ՝ հերթը ձերն է: Բացատրութեան պէտք չկայ, դուք տեղեակ էք մեր Թաղին սովորութեան»:

Հազիւ խօսքը վերջացուցած, ամէն կողմէ սկսան տեղալ նուէրները եւ հինգ վայրկեանի մէջ գոյացաւ 50.000 ֆրանքի գումար մը:

Յայտագրի Գ. բաժնին մէջ, անցեալ տարի, դպրոցի քառամեայ շրջանն աւարտած երկսեռ աշակերտները ներկայացուցին Ա. Ահարոնեանի «Մայրը», «Ազատութեան ճանապարհին»էն Թատերգութեան վերածուած, ուսուցչին կողմէ:

Գլխաւոր դերակատարներն էին՝ Էլիզ Մինասեան, Վ. Տէր Մինասեան, Գ. Անթիքաճեան, Յ. Պիպէրեան, Էլիզ եւ Ռ. Թախթալեան, Ս. Տեփոյեան:

Բոլորն ալ իրենց դերերը լաւ սորված էին եւ կը խաղային համարձակ ու բնական:

Դադարին բոլոր մանուկներն ու ներկաները հիւրասիրուեցան Թէյով եւ քաղցրաւենիներով:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ դպրոցին ուսուցիչը, Պ. Ազգին Մարտիրոսեան որ ըսաւ.— «Մի հաւատաք, երբ ձեր զաւակները կ'առարկեն թէ շատ դասեր ունին եւ ժամանակ չունին մեր դասընթացքին հետեւելու: Ուշադիր եղէք որ դպրոց յաճախող ձեր զաւակները չբացակային դասերէն: Պատասխանեցէք մեր կողմէ գրուած նամակներուն, գրաւոր թէ բերանացի: Պէտք է ջանալ աւելցնել աշակերտներու թիւը: Այս տարի ունինք երեք դասարաններ: Այսօրուան հաւաքոյթին առթիւ ուրախութեամբ կը տեսնեմ մեր նախկին սաներու հետաքրքրութիւնն ու կապը մեր դպրոցին հետ»:

Ապա շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ Թաղ. Խորհուրդին, որ գիտակից է իր պարտականութեան:

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ

Յ. Գ.— «Յառաջ»ի Հինգշաբթի, Յունուար 24ի «Մանուկներու Օր»ուան թըղթակցութեան մէջ թիւրիմացութեան մը հետեւանքով մոռցուած է յիշել Կ. Խաչի քաղաքիմասնաճիւղին ժրաջան անդամուհիներ՝ տիկիններ Հ. Ազարեանի, Գասպարեանի եւ Գէորգեանի անունները:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ Հ. Բ. Մ. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ բացուած գեղարուեստական մրցման երաժշտական բաժնին մէջ առաջնութիւնը շահած է Արա Պարթեւեան, իր «Մաղթերգ Հ. Բ. Ը. Մ.ի» գործով, որ գրուած է երգչախումբի եւ Սէնֆօրիք նուագախումբի համար: Մրցանակի արժանացած է նաեւ Պ. Հայկ Գալանթարեան Պրիւքսէլէն: Գործերը պիտի հրատարակուին «Միութիւն» պարբերաթերթին մէջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (253)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 - 400)

Գ. ԳԻՐՔ

5.— ՄԱՅՐԸ

— Տարակուսականը այն է, որ ձին նոյնպէս չէ գտնուել, նկատեց Կարէն զօրապետը:

— Այստեղ տարակուսելու ոչինչ չկայ, պատասխանեց Հայր-Մարդպետը: Գուցէ Սամուէլի մարդիկներից մէկը՝ ընդհանուր խառնակութեան միջոցում՝ նստել ու փախել է:

— Շատ հաւանական է, ասաց Կարէն զօրապետը, ինձ հետ եւս միեւնոյնը պատահեց: Երբեք եւ ոչ մի պատերազմում ես իմ ձին կորցրած չեմ, բայց այդ կռւում կորցրի: Կարո՞ղ էք երեւակայել, թէ ինչպէս: Ինձ պատահում է Սամուէլի դայեակը, այն նենգաւոր ծերունին, որին Արբակ էին կոչում: Անսպասելի յանդըգնութեամբ յարձակւում է իմ վրայ, եւ նիզակի մի հարուածով ցած է գլորում իմ ձիուն: Ես մնացի ոտքի վրայ: Ինձ մնում էր, նոյնպէս ցած գլորել թշուառականին եւ օգուտ քաղել նրա ձիուց: Բայց նա այն աստիճան կատաղութեամբ մենամարտում էր ինձ հետ, որ միւս աշխարհը գնալուց յետոյ միայն՝ իր ձին ինձ թողեց:

Նա սկսեց մանրամասնաբար նկարագրել իր մենամարտութիւնը, որի մէջ, բացի անամօթ ստախօսութիւնից, ինքնագովութիւնը աւելի մեծ տեղ էր բռնում: Թէ ինչ խարէութեամբ կարողացաւ ստանալ նա ծերունի Արբակի ձին, այդ մենք գիտենք: Բայց նրա ձիով Պարսից բանակը վերադառնալը, շատ հասկանալի է, որ բաւական փաստաւոր ապացոյց էր՝ հաստատելու իր չկատարած քաջագործութիւնը:

Հիւանդը չէր լսում: Նրա տենդային ջերմութեամբ բորբոքուած գլուխը նոյն րոպէում զբաղուած էր Մամիկոնեան իշխանի անյայտանալով, որ նրա մէջ զանազան տարակուսանքներ էր յարուցանում: Հայր-Մարդպետը, Թաքցնելով իշխանի սպանուիլը եւ նրա մարմինը արդէն վաղ առաւօտեան բանակ բերուիլը, Թէեւ դրանով կամեցաւ հիւանդին նոր ցաւեր չպատճառել, բայց այնուամենայնիւ, նրան աւելի ծանր մտատանջութիւնների մէջ ձգեց: Չի՞ցէ թէ որդին կարողացաւ հրապուրել, խելքից հանել նրան, եւ երկուսը միասին փախուստ տուին: Ի՞նչ հետեւանքներ կարող էր ունենալ, եթէ ճշմարիտ լինէր այդ: Միթէ այդ աստիճան անհաւատարիմ կը գտնուէ՞ր Մամիկոնեան իշխանը, որ այնքան ամուր, անքակտելի ուխտով կապուած էր իւր հետ: Կը դաւաճանէ՞ր իւր բարեկամին եւ գործակցին...:

Այս մտածութիւնների մէջ էր նա, երբ դարձեալ սկսեց խօսել Պարսից Կարէն զօրապետը, բացատրելով այն միտքը, թէ մեծ սխալ գործեցին իրանք, որ բանակից դուրս եկան եւ որսորդութեան գնացին, քանի որ մոգերից նախազգուշութիւն ունէին, թէ պէտք չէ շարժուել տեղից: Այժմ կատարուեցաւ նրանց գուշակութիւնը, գնացին Իշխանաց կզզին եւ Թակարդի մէջ ընկան:

— Սխալը միայն դրանում չէ, տէր զօրապետ, աւելացրեց Հայր-Մարդպետը: Բայց խաբուել մի քանի տղաներից, ահա այդ է գործի ծիծաղելի կողմը:

Հիւանդը վրդովուեցաւ:

— Տղաները օտարներ չէին, Հայր-Մարդպետ, տղաները մեր արիւնից էին, ասաց նա զայրացած ձայնով: Դու ինքդ մեծ ուրախութեամբ նրանց հետ որսակից կը լինէիր, եթէ քեզ հրաւիրէին: Բայց չկամեցանք քո ներկայութեամբ ծանրաբեռնել այլոց զուարճութիւնը:

Պատասխանը բաւական խիստ էր: Եթէ մի ուրիշ ժամանակ լինէր, գուցէ զոռոզ ներքինին չէր լռի: Բայց այս անգամ նա խնայեց հիւանդին, որ երեսը իսկոյն շուռ տուեց, այլեւս չէր նայում նրա վրայ:

Մինչ Մերուժանի երկնագոյն վրանում այս տեսակ սրտաբեկ խօսակցութեան մէջ էին, ուր ամէն ոք, մոլորուելով տխուր տարակուսանքների մէջ, չգիտէր՝ արդեօք պէ՞տք էր կշտամբել ընկերին, թէ մխիթարել նրան, ուր ամէնքը գտնւում էին մի տեսակ անորոշ, անհասկանալի վհատութեան մէջ, այդ, այդ միջոցին, բանակից հեռու, քաղաքի կողմի բարձրաւանդակներից մէկի վրայ երկար ձողի գլխին, ծածանւում էր մի ինչ որ գոյնզգոյն բան, որ դրօշակի նմանութիւն ունէր: Բանակից դեռ ոչ ոք չէր նկատել այդ յանկարծակի երեւոյթը, թէեւ վաղորդեան մռայլը արդէն չքացել էր եւ արեւը բաւական բարձրացել էր եւ շրջակայքը ծփում էր աքանչելի լուսաւորութեան մէջ: Արեւի վառ ճառագայթների առջեւ՝ աւելի աչքի էր զարկում նա: Իսկ առաւօտեան մեղմ հովից փողփողում էր, փրփրում էր եւ, մի չար ոգու նման, գոյնզգոյն Թեւքերը բաց արած, կարծես, ձգտում էր սաւառնել, ձգտում էր իր բարձրութիւնից իջնել բանակի վրայ, եւ իւր բոլոր զարհուրանքով ճնշել, ոչնչացնել նրան: Հիւանդը առաջինը եղաւ, որ նկատեց այդ տարօրինակ երեւոյթը, եւ երկար նրա անհանգիստ աչքերը յառած էին դէպի այն կողմը:

ՐԱՖՖԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կ'ողբամ ձեզի հետ մեր մամուլին կորովի ռազմիկին անդուլ կորուստը :

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՅԵԱՆ

●

ՄԻՒՆԻԽ.— Խոր եւ անկեղծ ցաւակցութիւններ անմոռանալի ընկ. Շաւարշի անդարմանելի կորստեան առթիւ :

Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

●

ԼՈՆՏՈՆ.— Մեր նշանաւոր ընկերոջ, հայրենասէր խմբագիրին մահը խոր վիշտ պատճառեց մեզի : Ցաւակցութիւն կը յայտնենք Միսաքեան ընտանիքին եւ Հ. Յ. Դ. կուսակցութեան :

ԶԱԼԸՔԵԱՆ

●

Անկեղծ ցաւակցութիւններս :
Փէսաք ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

●

ԼՈՆՏՈՆ.— Խորին ցաւակցութիւններ եւ մեր համակրանքը ձեր ցաւալի կորուստին առթիւ :

ՓԱՇԱՅԵԱՆ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կը ներկայացնենք մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները Շաւարշ Միսաքեանի անդարմանելի կորուստին առթիւ, կորուստ մը որ պիտի ազդէ հայ ժողովուրդին, մամուլին եւ գրականութեան վրայ : Կը խնդրենք ընդունիլ մեր յուզուած համակրանքը :

ՏԻԳՐԱՆ ԵՒ ԼԻՒՍԻ ԹՈՍՊԱԹ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կը բաժնեմ ձեր վիշտը եւ սուգը սիրելի Շաւարշին մահուան առթիւ :

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սրտայոյզ ցաւակցութիւններս :

ՏՈՔԹ. ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

●

ՄԱԿի մէջ Ալժերիոյ վիճաբանութիւններուն նախօրեակին, ապստամբները երկու ճակատի վրայ պայքարը սաստկացուցին — ահաբեկչութիւն եւ ընդհանուր գործադուլ :

Ալժէ քաղաքին մէջ, ուր չարժման ղեկավարութիւնը Ազատագրութեան Ազգային Ճակատին եւ տեղացի համայնավարներուն ձեռքին է, հսկողութեան բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են :

Զօր. Մասիւ մասնաւոր կոչ մը հրատարակեց. փակուած մաւհմետական խանութները ոստիկանական ուժերու միջամտութեամբ վերաբացուեցան : Հանրային սպասարկութեանց մէջ, գործադուլի մասնակցողները փոխարինուեցան ուրիշներով :

Առջի օր, ոստիկանական ուժերու աչալուրջ հսկողութեան շնորհիւ, հանդարտութիւն կը տիրէր Ալժէի մէջ :

Խումբ մը Եւրոպացիներ, յարձակեցան խանութներու վրայ եւ կողոպտեցին, բայց ոստիկանական ուժերը կարգը վերահաստատեցին :

Քաղաքին փողոցներուն մէջ ամայութիւն կը տիրէ : Եւրոպացիները կը վախնան իրենց տուներէն դուրս գալու : Հանրակառքերն ու փոխադրական այլ սպասարկութիւնները կը բանին :

Հացագործներու խանութները ոստիկանական հսկողութեան տակ են : Կարգ մը խանութներու փեղկերը, զգուշութեան համար փակուած էին իրենց տէրերուն կողմէ, բայց յետոյ բացուեցան :

× Ահաւասիկ զօր. Մասիւի կոչին գլխաւոր կէտերը. «Ալժէի բնակիչնե՛ր, կարգ մը խառնակիչներ ընդհ. գործադուլի հրահանգ արձակած են. իրենց նպատակը ակներեւ է. կ'ուզեն մօտեցնել տալ Ազատագրութեան Ազգ. Ճակատի կրած նուաստութիւնը եւ այս միջոցով տպաւորել համաշխարհային հանրային կարծիքը ու Ազգաժողովը : Կ'ուզեն հաւատացնել թէ իրենք ժողովուրդին մեծամասնութիւնը կը ներկայացնեն. կ'ուզեն որ ծայրայեղ միջոցներու դիմե՛ք՝ յետոյ մեզ որպէս «ցեղապաշտ» եւ «բռնապետ» ամբաստանելու համար, կ'ուզեն որ խանութները փակ մնան եւ ժողովուրդը անօթութեան մատնուի. բայց վստահութիւն ունեցէք պաշտպանութեան ուժերուն վրայ : Բանակն ու ոստիկանութիւնը պիտի պաշտպանեն գործատեղիները, խանութները եւ ամբողջ բնակչութիւնը : Խռովարարները անմիջապէս պիտի ձերբակալուին : Ձեր բռնած դիրքով ցոյց տուէք թէ կ'ուզէք խաղաղութիւնը վերահաստատել եւ տեղի չտալ ապստամբներուն » :

× Ընդհ. գործադուլի հրահանգ տրուած էր նաեւ Փարիզի եւ գաւառի Հիւս. Ափրիկեցի աշխատաւորներուն : Առջի օր այդ հրահանգը գործադրուեցաւ 50 առ հարիւր տոկոսով :

Շնորհիւ ոստիկանական խիստ հսկողութեան, որեւէ միջադէպ չպատահեցաւ Փարիզի մէջ :

Նախազգուշութեան համար ոստիկանութիւնը հսկողութեան տակ առած էր կասկածելիները : Տասներկուքի չափ Ալժերիացիներ ձերբակալուեցան առանց արտօնութեան զէնք կրելու համար :

× Քլերմոն Ֆերանի մէջ երկու անցորդներ սպաննուեցան Ալժերիացիներու կողմէ :

× Թունուզի մէջ, երեքշաբթի օր ընդհ. գործադուլ եղաւ՝ ի նշան համակրանքի : Թերթերը մեծ մասամբ կը պաշտպանեն ապստամբներու տեսակէտները :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԵՂՈՒՆ ՇԱԲԱԹ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Ուաշինկթընի մէջ, քաղաքական շաբաթը շատ բեղուն պիտի ըլլայ : Նախ, Անգլիոյ պատերազմ. նախարարը, Տըն-քան Սենտիս պիտի հասնի այնտեղ : Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս այցելութեան, մանաւանդ վերջին օրերու անգլ-ամերիկեան տարակարծութիւն՝ երէն վերջ : Տընքան Սենտիս տեսակցութիւններ պիտի ունենայ պետական կարեւոր անձնաւորութիւններու հետ եւ վարչապետ Մաք Միլընի Ուաշինկթըն այցելութեան նախապատրաստութեամբ պիտի զբաղի : Պատերազմ. նախարարը բացառիկ լիազօրութիւններ ստացած է իր կառավարութենէն՝ Անգլիոյ ռազմական պիւտճէն սեղմելով հանդերձ՝ երկրին պաշտպանութիւնը ամուր հիմերու վրայ դնելու :

Այս ուղղութեամբ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Փենթակոնի Ամերիկացի պետերուն հետ :

Ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ուզէ կարելի լաւագոյն ընդունելութիւնը վերապահել Անգլիոյ պատերազմական նախարարին : Տըլըս, կարծէք մեղմացնելու համար իր վերջին յայտարարութիւնները, գլուխ – գլխի անպաշտօն տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Սենտիսի հետ :

Ուաշինկթընէն վերջ, Սենտիս Քանատա պիտի անցնի՝ Քանատայի կառավարութեան հետ ալ խօսակցութիւններ ունենալու համար :

× Երկրորդ կարեւոր այցելութիւն մը եւս այս շաբաթ՝ Արաբիոյ Թագաւորինը, որ չորեքշաբթի օր Ուաշինկթըն հասաւ՝ Գահիրէի ճամբով : Պաշտօնական այցելութիւնը պիտի տեւէ երեք օր : Ամերիկեան կառավարութիւնը շատ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այս այցելութեան : Այ-զընհաուըր օգակայանին մէջ անձնապէս դիմաւորեց Թագաւորը : Խօսակցութեանց առանցքը պիտի կազմեն Միջին Արեւելքի քարիւղն ու «Այզընհաուըրի Վարդապետութիւնը», ինչպէս նաեւ Սուէզի հարցին լուծումը :

× Ուաշինկթընի լաւատեղեակ շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ արեւմտեան «Երեք Մեծերը» ժողով պիտի գումարեն յառաջիկայ գարնան :

× Մառեշալ Թիթօ եւս Մ. Նահանգներ պիտի երթայ Ապրիլին :

ՀԱՄԸՐՇՈԼՏԻ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՅԵՏԱՁԳՈՒԻ՞Ն

Ազգաժողովը երէկ սկսաւ քննել հրէական զրաւման բանակներուն Եգիպտոսէն հեռացման հարցը :

Բայց հաւանական է, որ առայժմ յետաձգեն այդ խնդրին քննութիւնը, որովհետեւ վերջին օրերու դէպքերը (Քաշմիրի կցումը Հնդկաստանի կողմէ) միջազգային կացութիւնը յեղաշրջեցին :

Օրակարգի վրայ է նաեւ Ալժերիոյ խնդիրը : Այժմ պէտք է որոշեն թէ Քաշմիրի՞ հարցը առաջ պիտի քննուի թէ՝ Ալժերիայինը :

× Քաշմիրի կցման լուրը մեծ յուզում եւ դժգոհութիւն պատճառեց ամբողջ աշխարհի մէջ : Ընդհանրապէս կը դատապարտեն Հնդկաստանի այս քայլը : Նեհրու, որ յարդ կը ներկայանար որպէս խաղաղութեան եւ ՄԱԿի սկզբունքներուն պաշտպան, անտեսեց Ազգաժողովին որոշումները, մեծապէս դժուարացնելով խաղաղութեան կողմնակիցներուն դիրքը :

ՎՐԻՊԱԿ.— Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ կենսագրութեան մէջ, որ հրատարակուեցաւ երէկ, Բ. էջ, Կէտիկ Փաշայի Կարկուրեան վարժարանը ուղղել Կարկուրի անգլիական վարժարանը, Կէտիկ Փաշա :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պուտափէշթի ձայնասփիւռը առջի օր սփռեց նախարար Մարոզանի ճառէն կարեւոր հատուածներ : «Կառավարութիւնը գիտէ թէ հակա-յեղափոխականները իրենց յետադիմական նպատակներուն համար կ'ուզեն շահագործել հունգարական համալսարաններու ուսանողները : Կառավարութիւնը համբերատարութեամբ սպասեց որ կարգ մը հեղինակներ եւ մտաւորականներ իրենց թշնամական վերաբերմունքը փոխեն. բայց շատեր չհասկցան մեր ներողամտութեան նշանակութիւնը : Հետեւաբար, պարտաւորուեցանք խիստ միջոցներու դիմել : Հակա-յեղափոխական, քաղքենի, ազգայնական և անիշխանական բոլոր ձգտումները անխնայօրէն պիտի զսպուին» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԵՒԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ բանակցութիւնները կը շարունակուին : Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէ 52 միլիոն տոլարի տնտեսական օգնութիւն մը յատկացնել Իրանի : Այս վերջինը տատամսումի մէջ է, որովհետեւ չուզեր կորսնցնել Մ. Նահանգներու տնտեսական օժանդակութիւնն ու Պաղտատի դաշնակիցներու բարեկամութիւնը : Այժմ կ'աշխատին այնպիսի ձեւ մը գտնել, որ առանց մերժելու Խ. Միութիւնը՝ չվշտացնեն միւսները :

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը, Տուկլաս Տիլըն, իր մօր յանկարծական մահուան պատճառով փութացուց իր Ամերիկա մեկնումը : Իր փոխանորդին անունը տակաւին ճշդուած չէ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԼԵՀ համայնավարներու պատուիրակները կարծիքներու փոխանակութիւն կ'ունենան Վարշաւիոյ մէջ : Ֆրանսական պատուիրակութեան նախագահն է՝ Էթիէն Ֆաժոն : Խօսակցութիւնները կը դառնան առաւելապէս գաղափարական հարցերու շուրջ :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը, Պեն Կուրիոն, որ 70 տարեկան է, հիւանդ է : Բժիշկները իր առողջական վիճակը կը գտնեն լուրջ, բայց ոչ վտանգաւոր :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը, Մենտերես, հինգ օրուան պաշտօնական այցելութեան մը համար մեկնեցաւ Լիբիա :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը յայտնեց թէ հիւլէական հինգ նոր կայաններու շինութիւնը պիտի աւարտի 1958ի եւ 1960ի միջեւ : Իւրաքանչիւրին արտադրողական ուժը պիտի ըլլայ 400-600,000 քիլովաթ :

ՆՈՒԷՐ

Փարիզէն Տիկին Զ. Խաչեան կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի կայանին 1000, Շաւիլի եկեղեցւոյ շինութեան 1000 Ֆր. :
Ստանալ «Յառաջ»էն :

ASSOCIATION DES CONCERTS CHOUTEAU

(*Orchestre Symphonique de Paris*)

Շաբաթ, փետրուար 2, ժամը 17·45

SALLE GAVEAU

45 Rue La Boëtie

Ցայտագիր՝ Չայքովսքի քոնչերտօ

Սոլիստ՝

ՄԱՌԻ ԽՈՒՍԹԱՍ (ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ)

Տոմսերը առաջուընէ ապահովել :

Գին 200 եւ 400 ֆրանք :

Դիմել՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱԼՈՒԵԱՆ գրատունը, 43 ռիւ Ռիշէ եւ Գ. Ադամեանի :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, 17 ռիւ Պլէօ :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընդհանուր ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԸ անհրաժեշտութիւնը Մարսէյլի մէջ

Երեք հաւաքոյթներ տեղի պիտի ունենան այս կենսական հարցին շուրջ.—

Ա. Քաղաքը — այս չորեքշաբթի իրիկուան ժամը 21ին, Ֆրանսական Համալսարանի Ամփիթատրոնը, 40, Առէ Լէօն Կանպեթա : Պիտի նախագահէ Պ. Արամ Թէրզիպաշեան : Պիտի խօսին Պ. Պ. Յ. Հացագործեան, Շ. Թաշճեան, Մ. Հանեան, Կ. Փօլատեան :

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ.— Ֆրանսահայ Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար այս Չորեքշաբթի, յետաձգուած է Շաւարշ Միսաքեանի մահուան սուգի առթիւ :

Այրի Տիկին Միհրան Յովնանեան, Տէր եւ Տիկին Արշակ Մեսրոպեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Էտիէն եւ Ռաբէլ եւ զաւակները, երեսփոխան Տոքթ. Լեւոն Յովնանեան, Տիկինը եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անդրէ Յովնանեան, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 28ին, իր բնակարանը 74 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս հինգշաբթի առաւօտեան ժամը ճիշդ 10·30ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, Ռիւ Ժան Կուժօն :

Ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Տէօյի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանի մէջ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Օր. Ե. Ճիվէլէկեան 500 Ֆր. կը նուիրէ Հայկազեան վարժարանի, Տիկին Արաքսի Պալեանի մահուան առթիւ :

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ :

Կէօթէ բժիշկ եւ գիտուն (Շ. Նարդունի).— Ֆրանկմխտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Երգարան... բժշկարան (Շ. Ն.).— Երբ մորթը կը հակազդէ (Քիրիշեան).— Կատաղութիւնը (Տոքթ. Բարախանեան).— Անձկութեան գլխացաւ (Տոքթ. Սերոբեան).— Ի՞նչ տեսակ միս ուտել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Երեւան քաղաքը (Քաղհան).— Յօղացաւի դոհերուն (Տոքթ. Քորոն).— Պատմութիւն ակռաներու (Տոքթ. Գ. Այվազեան).— Զաւակ բերե՞լ թէ չբերել (Տոքթ. Աչճեան).— Կանկար (Բժշկական համայնագիտարան).— Նիւթեր հայ բժշկ. պատմութեան (Ե. Մակարեան).— Օրօրոցը անհրաժե՞շտ է (Տոքթ. Ագատանի).— Երբ չի գործեր լեարդը (Տոքթ. Տէքսթրէ) :

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1200 ֆրանք : Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով :

Imp. Araxes - 46, rue Richer. Paris (9e)